

N.F.S. Grundtvig *Danskeren* [bind 4]

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.23, maj 2024

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tilføjet indledning i version 1.24

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1851 (SJ: 1011)

Rettelsesliste til A, (SJ:)

Andre udgaver

PS *Poetiske Skrifter* 7

US *Udvalgte Skrifter* 9

VU *Værker i Udvalg* 5 og 8

Teksten er etableret af Steen Tullberg

Punktkommentarer og tekstredegørelse under udarbejdelse

Indledning er skrevet af Steen Tullberg, redigeret af Jens Lei Wendel-Hansen og Krista Stinne Greve Rasmussen

Tilsyn ved indledning dr.phil. Henrik Yde

I øvrigt takkes ph.d. Lone Kølle Martinsen

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

[[A:1]]

Danskeren,

et

Ugeblad,

samlet og udgivet

af

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

Fjerde Aargang.

Kjøbenhavn.

Trykt hos J. D. Qvist, Bog- og Nodetrykker.

1851.

[A:II] Hvad end vi har skrevet,
Hvad end vi har talt,
Hvad *Dansk* har *fordrevet*
For *Dansken* er *galt!*

Nytaarsmorgen.

[A:III]

Indhold.

(Stjernen betegner Rimene.)

	Side
Folket, Folke-Kirken og Folke-Troen i Danmark	1, 35.
*Danske Nytaars-Vers	17.
*Carlo Dalgas	33.
*Til min Datter-Datter Elisabeth	49.
Holstens Beroligelse	54.
*Danmarks Fortid og Danmarks Fremtid	65.
Tale for Troes-Frihed i Folke-Thinget	69.
*Til Danehæren	81.
Hedenskab og Christendom i Danmark	82.
*Seiren og Freden	97.
Folke-Thinget og Troes-Friheden i Danmark	99.
Den Danske Ende paa den Jydske Krig	113.
Krigshæren, Rigsdagen og Krigsstanden i Danmark	121.
*Elisabeth Christine Margaretha Grundtvig	129.
Grundloven, Statsraadet og Rigsdagen i	

Danmark	131, 309.
*Hjørne-Skjald i Danmark	145.
Dansken, Indføds-Retten og Dannelsen i Danmark	161.
*Lovsang for de Danskes Seier i Kampen for Fædernelandet	177.
*Velkomst i Hjemmet til de danske Krigskarle	179.
[A:IV] Vigtigheden af Idsted-Slaget og Beretningen derom	181.
Hvem er Danmark ansvarlig for Slesvig eller Sønder-Jylland	193.
*Skjaldelivet i Danmark	225, 257, 513, 582.
Den danske Sømagt og Aprilsdagene	241.
Dansk Oplysning	273, 305, 337, 369, 529.
*Sigrid og Ottar	289.
April 1801 og April 1851	296.
Narcissus i Berlings-Avisen	302.
Clara Raphael	321.
*De danske og de tyske Alfer	331.
Planen til det danske Monarkies Ordning	353.
Provindsen Danmark	383.
*Dansk Grundlovs-Sang	385.
*Hilsen til Norge	386.
Kjøbenhavn og Tanberg-Moen paa Ringerige	388, 401.
*Ægers-Gildet i Engeland	417.
*Syvsover-Dagen iaar	434.
Stridshammeren og Guldtavlen i Sønder-Jylland	447.
Er et dansk Ministerium umueligt i Danmark?	449.
Aabent Brev til Professor N. M. Petersen	465.
*Ottar Blank i Norge	474.
Folke-Festen ved Leire	483.
*Danmarks Priis	497.
*Danehærens Hjemkomst	505.
*Rigsdagen 1848	510.
*Til Danmarks Lysalf	545.
*Barselgildet	556.
*Frugthandlersken	559.

De store Kloder og de smaa Mennesker	561.
*Himmelstormen og Ordets Magt	570.
[[A:VI]*Vættevarslet i Danmark	577.
Menneske-Livet i Danmark	593, 609, 657.
*Øieblikket og Skjalden	625.
Til "Danskerens" Læseverden	629.
"Besøget" af Clara Raphael	641.
Folket og Folke-Thinget i Danmark	652.
*Idunna	673.
Folkethinget og den motiverede Dagsorden	679.
*Sønder-Jyllands Priis	689.
*Den danske Havfrue	691.
*Syd-Sælland 1851	695.
Danmarks Fare og Danmarks Frelse	705.
Arve-Retten til Danmarks Rige	721.
Mormonerne og Holsten-Gottorperne	737.
Kjøbing-Havn som Frihavn	746.
*Den tappre Landsoldat	753.
*Efteraars-Livet i Danmark	756.
Vi har jo et klassisk Ministerium	766.
Danmarks Riges Stilling og Udsigter i Christ-Maaned 1851	769, 785, 801.
*Modersmaalet i Danmark	799.
*Til "Danskerens" Læseverden i Juleugen 1851	817.

[[A:VI] [[A:1]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 4. Januar. Nr. 1.

|VU5:378

Folket, Folke-Kirken og Folke-Troen i Danmark.

I.

Jeg behøver vel ikke at sige “Danskerens” Læsere og Læserinder, at det er Lov-Forslaget om *borgerlig* Troes-Frihed, der med en vis Nødvendighed fører Tanken hen til det danske Folks kirkelige Stilling, thi derom præker jo nu ikke blot Præster og Professorer, men alle Blade, og *Berlings-Avisen* udmærker sig især ved sine opbyggelige *Skrifte-Taler*, først og sidst for min lovfaste Ven, Etatsraad *Spandet*, der har gjort det frygtelige Forslag, men dog ogsaa for “Danskerens” udgiver, der lige fra Begyndelsen har understøttet det. Hvad derhos godt kan behøves, er med Rolighed og en vis [|VU5:379](#) Grundighed at betragte denne vistnok meget vigtige og meget folkelige Sag, thi det meste, man hører og læser derom, er aabenbar, baade i dansk og svensk Forstand, meget *uroeligt*, og Grundighed kan jeg ikke engang finde Spor [|\[A:2\]](#) af i den bispelige Bog om “Grundlovens Bestemmelser” eller i den meget mere “geistlige” end “aandelige” skrivelse til den danske Rigsdag, saa det er vist en god Gierning jeg prøver paa, naar jeg stræber at indlede en rolig og grundig Betragtning af Kirke-Sagen, og om det vil lykkes, maa jo komme an paa en Prøve.

Da jeg gjerne begynder alt hvad der angaaer de *kirkelige* Forhold med ham, som jeg for Alvor kalder “Vorherre”, saa vil jeg ogsaa her begynde med hans berømte Ord “*Sabbaten* er gjort for *Menneskets Skyld*, og ikke Mennesket for Sabbatens”, thi har han Ret deri, da har jeg aabenbar ogsaa Ret i, at *Kirken* er til for *Folkets Skyld* og ikke Folket for Kirkens, og at hvad der ovenikiøbet kalder sig selv *Folke-Kirke* kan aldrig uden klar *Selv-Modsigelse* paastaae den allermindste *borgerlige Ret* enten *over* Folket eller *ligeoverfor* det. Nu har imidlertid Noget, der kaldte sig “*Kirken*” efter ganske andre Grundsætninger end “Vorherres” forlangt *Tvangs-Ret* over det *danske Folk*, og Kongerne, ligefra *Knud den Hellige* til *Christian den Ottende*, har giennem et Tidsrum af hele *ottehundrede Aar* i større eller mindre Grad indrømmet *Kirken*, først den saakaldte “*katholske*” og siden den saakaldte “*lutherske*” Kirke, en saadan *Tvangs-Ret* over det danske Folk, saa ingen af dem maatte engang [|A:3](#) blive *Mand og Kone* uden *Kirken* gav sin Tilladelse dertil, intet *Barn* maatte fødes til Verden uden at føres til *Kirken* før det endnu vidste Forskiel paa Høire og Venstre, og der blive døbt paa en vis *Tro*, og *tilsidst* maatte intet Menneske blive *voxen udenfor Tugthuset*, naar de ikke vilde gaae til Læsning hos *Præsten*, lade sig overhøre af ham *i Kirkens Lærdomme*, og selv, enten de troede meget eller lidt, høitidelig forsikkre, at de troede alt hvad *Præsten* forlangde, de skulde sige “*Ja*” til.

See, denne Kirkens verdslige *Tvangs-Ret* over det danske Folk, som altid har været en stor, ligesaavel *uchristelig* som *umenneskelig Uret*, denne Tvangs-Ret er det, *Danmarks Riges Grundlov* fra ifjor udtrykkelig har ophævet, ved den Bestemmelse (§ 84), at Ingen kan paa Grund af sin *Troesbekiendelse* |VU5:380berøves Adgang til den *fulde Nydelse* af *borgerlige* og politiske *Rettigheder*, og om aldrig for andet, saa maatte det danske Folk derfor være den danske Kong *Frederik den Syvende* og det med ham grundlovgivende Folkeraad megen Tak skyldig, da derved jo ingen berøves men alle gives *Frihed* til selv at raade for deres *kirkelige* Forhold, som en Sag mellem *Gud og dem*, der ikke kommer den verdslige Øvrighed eller nogen af ens *Medborgere* ved, da vi i den Hen|A:4seende kun, som *Medmennesker*, har Lov og Kald til, om vi kan, at raade, oplyse og trøste hverandre.

Saalænge imidlertid denne *borgerlige Frihed* for at lyve os selv og Vorherre paa, og *Frihed* til at sige vor Hjertens-Mening om *Gud* og *Evighed*, som intet Menneske har seet eller kan begribe, og maa, efter *Sandheds Grund-Lov*, ikke sige, han troer *andet* om *end* hvad han virkelig *troer* i sit Hjerte, saalænge, siger jeg, denne *borgerlige Frihed* kun staaer i *Grundloven*, saalænge har vi den *ikke* i det virkelige, *daglige Liv*, thi saalænge bliver *Præsterne* ved at indberette, hvem der i deres *Sogne* *ikke* vil lade sig *vie*, eller *ikke* lade deres Børn *døbe*, eller hvem der er blevet atten Aar gammel *uden* at være *konfirmeret*. Dette er vist nok en Grundfeil, thi da alle *Embedsmænd* skal *holde Grundloven*, saa burde alle de gamle Lovbud om ved *borgerlige* Spørgsmaal at holde Bog med Folk om, hvilken *Tro* de bekiender sig til og hvilke *Kirke-Skikke*, de følge, ansees for ophævede, og man maatte aabenbar langt heller paa denne Maade ladt *Kirke-Sagen* lidt uordenlig jævne sig selv end ved at give nye Love derom reise al den Kiv og Splid, som, efter en aandelig *Trældom* med ottehundrede Aars Hævd, nødvendig maatte ledsage en *pludselig* Omskabelse af det borgerlige Selskabs Forhold til Kirken. Det er imidlertid ikke Rigs|A:5dagen eller Nogen paa den, men *Geistligheden* og *Ministrene*, der har forhindret Sagen fra at jævne sig saavidt mueligt i Stilhed, thi det er *Geistligheden*, som har paastaaet, at de gamle Lovbud og den gamle Tvangsret vedblev at være i Kraft, til de udtrykkelig ophævedes, og *Ministrene* har paa mange Maader givet dem Medhold, som om den saakaldte *Folke-Kirke* efter den gamle Stats-Kirke havde arvet en vis *Tvangs-Ret* over det danske Folk, der ved et mindeligt Forlig, om end uden Erstatning, maatte afløses.

Herhen hører *Bevillingerne* til at indgaae blandede Ægteskaber, og Ministeriets *Lov-Forslag* desangaaende, og hertil hø|VU5:381rer Kravet paa et saakaldt *Synode* eller en *Kirke-Forsamling*, der skulde have en vel ubestemt men dog nødvendig Indflydelse paa det *danske Folks* Stilling til *Præsterne* og hvad man

kalder “Kirken”, og kun for at gjøre Ende paa alt dette Kvakleri, ved en baade efter Folke-Retten og Grund-Loven klar Sag, gjorde den ligesaa christelige som folkelige Lovkyndige sit Forslag til den Lov om *borgerlig Troesfrihed*, der nu over hele Landet udraabes for et Angreb paa *Folke-Kirken* med alt hvad der er det danske Folk helligt og ærværdigt.

Hvor alvorlig derfor end Sagen i sig selv er, saa har dog Maaden, hvorpaa den tages, baade af Geistligheden og mange andre, noget saa uhyre latterligt ved **IA:6** sig, at man skulde tænke, Vedkommende maatte selv føle det, thi medens det aabenbar er den *borgerlige Troesfrihed*, som *Grundloven* hjemler, man ikke kan forlige sig med, beraaber man sig dog med det alvorligste Ansigt paa *Grundloven* mod det frygtelige Forsøg paa at sætte den i Kraft, og beraaber sig især paa den Ret, som den gamle Stats-Kirke skal have faaet af *Grundloven* ved *Titelen* af “*evangelisk-luthersk Folkekirke*”, og det, uagtet *Grundloven* udtrykkelig har ophævet alle *Fortrin*, som knytte sig til *Rang* og *Titler*.

Man slutter nemlig som saa: *Folke-Kirken* er en Kirke, hvortil *hele Folket* hører, med Undtagelse af dem, der aabenlyst har vendt den Ryggen, denne Folke-Kirke skal være hvad *vi kalder* “evangelisk-luthersk”, og *dertil* hører baade at lade sig *vie* af en Præst, naar man holder *Bryllup*, at lade sine *Børn* døbe af Sognepræsten, naar ens Kone gjør *Barsel*, og at lade dem bekræfte *i deres Daabspagt*, naar de bliver fjorten eller dog før de blive atten Aar. Altsaa, siger man, kan den i det hele meget betænkelige *Troesfrihed*, som *Grundloven* indrømmer *Borgerne*, slet *ikke* angaae det *danske Folk*, der hører til *Folke-Kirken*, men kun de *Faa*, som er *udenfor*, og selv derved er at mærke, at skøndt de, efter *Grundloven*, kan bekiende sig til *hvilken* Tro, de vil, saa skal de **IA:7** dog bekiende sig til *en* Tro, enten de saa har nogen eller ikke.

Denne ganske besynderlige Tankegang, som man finder baade i den “aabne Skrivelse” fra københavnske Præster og Professorer til den danske Rigsdag og i den Sællandske Biskops Udlæggelse af *Grundlovens* Bestemmelser om *Troesfrihed*, grunder sig nu paa saamange **VU5:382** Vildfarelser, saavel i christelig og kirkelig, som i folkelig og borgerlig Henseende, at jeg ikke skal prøve paa at opregne, end sige at giendrive dem stykkeviis, men kun stræbe, efter Evne, at oplyse Sagen selv paa alle Sider, da, naar den bliver tilstrækkelig oplyst, Vildfarelserne jo maae falde bort af dem selv.

Hvad nu først vor gamle *lutherske Stats-Kirke* angaaer, da er det os alle vitterligt, at naar *hele* det *danske Folk* regnedes *dertil*, da var det *ikke* fordi hele Folket frivillig bekiendte sig enten til hvad der stod *i Luthers Cathechismus*, eller til hvad der stod *i Alterbogen* og den *Augsburgske Confession*, da tvertimod alt længe selv *Præster* og *Præste-Lærere* havde aabent erklæret sig *imod* alle disse Bøger, som Rettesnore enten for den *kirkelige Lærdom* eller de *kirkelige*

Handlingers Udførelse, saa man behøvede blot at gaae *Hovedstadens* Kirker rundt for at overbevise sig om, at den gamle lutherske Stats-Kirke var paa den ene Side, paa *Præste-|A:8Siden*, aldeles *opløst*. Da man nu i Hovedstaden kunde gaae til *Alters* og lade sine Børn confirmere hos *hvilken* Præst, man vilde, saa var Stats-Kirken ogsaa fra *Menigheds-Siden* forsaavidt opløst, som Kirkegængerne sluttede sig til de i *Lærdom* og *Kirke-Forretninger* høist forskellige Præster, men dog var selv i Hovedstaden baade *Daaben* og *Brudevielsen* en Tvangs-Sag, da man kun ved at kiøbe et Kongebrev derpaa, kunde faae Frihed til at lade sig vie og lade døbe af *hvilken* Præst man vilde. *Udenfor Hovedstaden* var ogsaa Tvungen paa *Menigheds-Siden* fuldstændig, saa der skulde alle, der ei havde kiøbt sig fri, nøies med alle kirkelige *Handlinger*, med *Præste-Læsningen* og *Confirmationen*, som deres *Sognepræst* forrettede dem, og da man nu, ved at *skifte Sognepræst*, tit fik en ny, der lærde stik imod den forrige og forrettede de kirkelige *Handlinger* mere eller mindre *derefter*, saa er det soleklart, at man forlangde af *Sognefolkene*, at de enten skulde være aldeles *ligegyldige* ved Kirkens Ord og Sacramenter, eller at de skulde skifte Tro og Lærdom, ligesom Trælbønder skifte Herremand og maa nøies med den, de faaer. Da nu det sidste er *umueligt*, saa udbredte der sig naturligviis en rædsom Ringeagt for alt Kirkeligt eller dorsk LigeGYldighed derved, og hvem der aandelig satte sig til Modværge, blev sat i Bøder eller sat i Tugthuset, uden *|A:9*alt Hensyn paa, om den *Tro*, de vilde have Lov til at beholde og forplante, og den *Maade*, de vilde *|VU5:383*have de kirkelige *Handlinger* udførte paa, var den i Lov og Alterbog foreskrevne eller ikke.

Denne halv opløste og halv forstenede Kirkebygning var nu aabenbar en Grav for al sand Tro og Fromhed, men da Regieringen dog ingenlunde vilde tillade nogen af os at gaae ud af den og selv sørge for vor Opbyggelse, saa anstrængede jeg min Opfindsomhed for at gjøre Opholdet deri taaleligt for *levende* Mennesker, og det, fandt jeg, var giørligt i *Danmark*, naar man opløste *Tvangs-Kirken* ligesaavel paa *Menigheds-Siden* som paa *Præste-Siden*, saa enhver Præst kunde frit i Henseende til Lærdom og Kirketjeneste følge sin Opfattelse af *Christendom* og *Bibel*, men ogsaa alle Landets Indbyggere frit benytte *hvilken* Præst, de vilde, naar de blot anmeldte de kirkelige *Handlinger* for Sognepræsten til ordenlig Indførelse i Kirkebogen.

Dette var Meningen med *Sognebaandets Løsning*, som nær var lykkedes, da Biskoppen i Sælland og den københavnske Geistlighed forhindrede det, og da nogle af os siden stræbde at faae et Ord derom indført i Grundloven, strandede ogsaa dette Forsøg paa en lignende Modstand, skjøndt det paa Rigsdagen hedd sig, at *Sognebaandets Løsning* jo vilde følge af sig selv og behøvede derfor

ikke at nævnes i Grundloven.

A:10 Nu er det imidlertid vel at mærke, at Sognebaandets Løsning kun da vilde forvandle den *herskende Statskirke* til en *tjenlig Folkekirke*, naar Præsterne beholdt deres selvtagne Frihed til at sige og gøre i Kirken omtrent hvad de vilde, saa alle Forskiellighederne og Modsætningerne hos Folket ogsaa fandt deres Udtryk hos Præsterne, og netop det *Modsatte* var det, Sællands Biskop stiledede efter ved at udarbejde en *ny Alterbog*, som Præsterne ved alle kirkelige Handlinger *bogstavelig* skulde følge, enten det saa stemmede med eller stred imod deres Overbeviisning, og det Samme stiler man nu paa ved at kræve en *Kirkeforsamling* (et Synode), hvor der efter de fleste Stemmer skal vedtages en *kirkelig Ensformighed* for det Hele.

Saaledes ligger da den saakaldte evangelisk-lutherske Folke-Kirke i den yderste Forvirring, uden at nogen enten kan sige, hvad Tro den bekiender sig til, hvad Lærdom den fører, eller hvilken kirkelig Deltagelse, den kræver af alle sine Medlemmer, da det er os alle vitterligt, at *Præsterne* i den kives og strides om Troen og Lærdommen, **VU5:384** og er høist uenige selv om Maaden, hvorpaa *Daaben* og *Nadveren* skal forrettes, saa at, om Grundloven end ikke gav os alle Krav paa borgerlig Frihed for al Kirke-Tvang, saa trængde dog aabenbar alle de, der *har* nogen virkelig Tro, og regnes til den saakaldte Folke-Kirke, der slet ingen Tro har, **A:11** hellig til den *borgerlige Troes-Frihed*, som man dog paa Rigsdagen har hørt, kun de med *ingen Tro* skulde hige efter, og som man snart i alle Blade læser, det skal være en stor Fornærmelse at tilbyde *Folke-Kirkens* Medlemmer.

Men, siger man, i alt Fald kan jo de, som ikke er fornøiede med *Folke-Kirkens* Tro og Gudsyndelse, frit gaae ud af den, og enten gaae over til et andet Troes-Samfund, eller stifte et nyt!

Knap nok, maa jeg sige, thi vil man ikke i den ene Henseende holde Grundloven, førend der er kommet en ordenlig ny Lov om det, og vil man ikke have en saadan ny Lov om den almindelige Troesfrihed, da vil man sagtens heller ikke tillade os, som hidtil regnedes til Folke-Kirken, at forlade den, førend derom er givet en ordenlig ny Lov, som man ikke vil give, før man har hørt et kirkeligt Synode, der maaskee kun vil give Slip paa os under saa haarde og vanærende Betingelser, at vi, for vort danske Borgerskabs og borgerlige Æres Skyld ei kunne indgaae dem.

Men selv naar det er ærlig meent, at vi frit kan forlade den saakaldte Folke-Kirke, hvad Øieblik vi vil, og da, uden alt Skaar i vore borgerlige og politiske Rettigheder benytte den kirkelige Frihed, Grundloven hjemler, selv da møder jo dog den store Vanskelighed, at den saakaldte Folkekirke har *ingen Fælles-Tro*, **A:12** som et heelt kiendeligt Samfund vedkiender sig, og hvorom dets hele *Gudsyndelse* dreier sig, men har kun et tusind

Sognepræster, høist uenige om Troen og Lærdommen og høist forskiellige i Udførelsen af den offentlige Gudstjeneste, og at dog enhver af Folkekirken saakaldte Medlemmer er ved *Daaben*, og udenfor Kiøbenhavn ogsaa ved *Confirmationen* og *Altergangen*, bundet til *sin* Sognepræst og ved *Brudevielsen* til *Brudens* Sognepræst, der snart kan forkynde den ene Tro og snart den anden, idag forrette Daab, Confirmation og Brudevielse paa een Maade og imorgen paa en ganske anden, alt eftersom Personlighederne skifte, og nu opstaaer det store Spørgsmaal, *hvem* kan og skal gaae ud? Skal alle de gaae ud, som *idag* har en *Sognepræst*, med hvis Prædiken og Gudstjeneste de ikke [|VU5:385](#) kan stemme overeens eller være tilfreds, *hvor* skal de da gaae hen, saa det kan sees, at de er *udenfor* Folke-Kirken?

De Fleste, som, naar de ikke kan finde Frihed i den saakaldte Folkekirke, maae og vil gaae ud, er saaledes uidentvivil dem, der, ligesom jeg, slet intet har imod *Luthers* Catechismus, *Alterbogen* og den *Augsburgske Confessjon*, undtagen at de har været hele det danske Folk *paatvungne*, og at de nu af de fleste Præster enten forkvakles saa slemt, eller følges saa dødt, at hvem der har *Morten Luthers* Tro, slet [|A:13](#) ikke kan være tjent med de Sognepræster, deres Lærdom og deres Gudstjeneste; skal vi nu gaae ud af Folkekirken, *hvor* skal vi saa gaae hen? Vi kan hverken gaae til Katholiker eller Kalvinister, og vil vi indrette et eget Troes-Samfund, da vil man sagtens, saalænge *Luthers* Catechismus, den gamle Alterbog og den *Augsburgske Confessjon* ikke udtrykkelig er afskaffede, fortælle os, at vi er ikke noget eget Troes-Samfund, som kan anerkjendes, men falder ind under den saakaldte "evangelisk-lutherske Folkekirke", efter hvis Synodal-Beslutninger vi maae rette os.

Dog, sæt, at man ikke vilde gaae saaledes irette med os, eller at man ved en Synodal-Beslutning havde indført en ny *Ensformighed* i Folkekirken, saa vi gammeldags Lutheraner var her endnu nemmere end i Preussen at kiende og skielne fra det nymodens *evangelisk-lutherske* Kirkesamfund, hvordan vil man da have denne saakaldte *Folke-Kirke*, der staaer udenfor en stor Deel af Folket, ventelig udenfor alle dem, der lægger nogen synderlig Vægt paa Tro og Gudsdyrkelse, stillet til *Rigsdagen* og det borgerlige Selskab? Vil man saa fremdeles i denne *evangelisk-lutherske* Folkekirke have *Barnedaaben* til at være en Tvangs-Sag, skjøndt den baade efter *Evangeliets* og *Luthers* Lærdom maa være en kirkelig Frisag? Vil man fremdeles der have *Altergangen* til at være en Tvangs-[|A:14](#)Sag, skjøndt, hvis Apostelen Paulus var evangelisk og Morten Luther var luthersk, ogsaa Kirken maatte haardelig true de *uværdige* Gæster med Guds Dom? Vilde man fremdeles der gjøre *den* Confirmation til en Tvangs-Sag, der først er skabt af Kong *Christian* den *Sjette*, og kan altsaa hverken ligge til Grund for Evangeliet eller for

Lutherdommen? Vilde man endelig blive ved at paatvinge alle Folkekirkens Medlemmer en kirkelig Brudevielse, som Evangeliet ikke kiender noget til, og som *Morten Luther* aabenbar forkastede, da han selv indgik et *borgerligt Ægteskab*, der ikke blot var [|VU5:386](#) *ukirkeligt*, men stred, som Ægteskabet mellem en *Munk* og en *Nonne*, mod alle hans Tids Begreber om et kirkeligt Ægteskab? Og hvis man vil alt dette, og saa ovenikiøbet som ingen Ting *borgerlig* giennem *Juristerne* opløse de i *Folkekirken* indgaaede Ægteskaber, uden at de Fraskilte derfor enten maa udelukkes af Folkekirken eller tabe deres Ret til en ny *Brudevielse*, seer man da ikke, at *Folkekirken* derved udsættes for almindelig Spot og Foragt, eller stoler man paa, at det kan den trodse med § 8 i Presseloven, hvorefter der ikke maa drives Spot med noget bestaaende Religions-Samfunds Troeslærdomme og Gudsdyrkelse, og med § 3 i Grundloven, hvorefter den “evangelisk-lutherske Folkekirke” skal “understøttes af Staten” uden Spørgsmaal om, i hvad For[|A:15](#)hold den staaer til Folket, eller om den virker til Gavn eller Skade for Tro, Gudsfrygt og Sædelighed?

Vil man alt dette, da kan jeg vel ikke begribe, *hvorfor* man vil det, men da kan jeg dog begribe, at man modsætter sig den *borgerlige* Troesfriheds Udstrækning til *Folkekirken*; men vil man have en virkelig *Folkekirke*, hvormed Folket i det hele finder sig vel tjent og derfor ikke fristes til at forlade eller drives til at afskaffe, da maa man nødvendig paa en eller anden Maade gjøre Opholdet i Folkekirken til en *fri Sag*, der ved borgerlige og politiske Rettigheder slet ikke kommer i Betragtning.

Slutningen bliver da for det første, at man aabenbar *krænker Grundloven*, hvis man giver en ny Lov, hvorved den *borgerlige* Troes-Frihed, eller vort *Borger-Livs Uafhængighed* af vor kirkelige Troes-Bekjendelse, som Grundloven hjemler os alle, under det Paaskud, at saagodtsom hele Folket hører til Folke-Kirken, indskrænkes til de Faa, som ei har været indpressede i Stats-Kirken.

Slutningen bliver for det andet, at de aabenbar bedrager det danske Folk, som indbilder dem, at Ophævelsen af den *borgerlige Kirke-Tvang* er en heel eller halv *Afskaffelse* enten af *Daab*, *Confirmation*, *Brudevielse* eller nogensomhelst anden *kirkelig* Handling, eller at deres *Frigivelse* enten kan [|A:16](#)nedsætte dem i Nogens Øine, eller vanære den Kirke, som kræver dem af *sine Medlemmer*, da tvertimod *Frivilligheden* er den christne Kirkes og maa være ethvert *ærligt* Kirke-Samfunds *Grundlov*, og da selv de guddommeligste Indstiftelser maa tabe al deres Ærværdighed i deres Øine og al deres Velsignelse paa dem, de verdslig og borgerlig paatvinges eller paanødes, thi man skal ikke [|VU5:387](#)nøde Godt i Ondt, siger Ordsproget, og hvem derfor de saakaldte “*Kirkens Goder*” paanødes, de har al Grund til at slutte, at Vedkommende ikke selv anseer dem for noget Godt.

Slutningen bliver for det tredie, at da *Barne-Daaben* og *Confirmationen*, saavel som *Brudevielsen*, selv for Medlemmerne af ethvert christeligt Kirke-Samfund maa være en *fri Sag*, saa er det aldeles bagvendt af kirkelige Hensyn at gjøre dem til en *borgerlig Tvangs-Sag*, og at vil man ikke selv drive Spot med sin saakaldte *Folke-Kirke*, da maa man endelig holde op med af *borgerlige* Grunde paa *Raadstuen* at opløse *de Ægteskabs-Baand*, der med *kirkelige* Forpligtelser er knyttede *i Kirken*; thi ellers siger man jo reent ud, at hvad *Gud* har sammenføiet skal *Magistraten* opløse!

|A:17

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 11. Januar. Nr. 2.

|PS7:353

Danske Nytaars-Vers.

Til Dannekongen.

Nytaaret bringe for Bane Dig Bod!
Marken er lille, men Jorden er god,
Thronen er lavlig, men sikker den staaer,
Kronen er dunkel, men gammel i Gaard,
Spiret, som Vaanden, er ikke ragret,
Men hvad sig bøier, det brister ei let!
Ydun var altid *Skjoldungerne* huld,
Rigs-Æblet er af det rødeste Guld,
Aldrig saa tit blive *Skioldunger* graa,
De jo guldlukkede atter opstaae,
Det volder Æblet, som *Ydun* gav *Skjold*,
Paradis-Æblet fra *Hedenold*,
Det er Guld-Æblet med *Frodes Fred*,
Det er *Skjoldungers "Livsalighed!"*

Til det danske Rigsraad.

Rygtet, som dog nok en *Tysker* har lavet,
Længe har sagt, du var død og begravet,
Og det er sandt, at i Dannemarks Rige
Længe man vidste ei af dig at sige;
Smiled end *Lykken* og skinned end *Daad*,
Vidste man ei sine "levende Raad",
Og som i Dannemark Ordsproget lød:
"Raadvildhed er endnu værre end Død!"
Ikke desmindre jeg troer dog vist,
End er ilive du her eller hist,
Thi om end ikke jeg veed, hvor du boer,
Saae dog i Aarenes Løb jeg dit Spor,
Saae det, naar Ord kaldte Folket til Daad,
Saae det, da Kongen tog Folket paa Raad,
Seer det i *Grundlovens* Fribreve smaa,
Der kan som Bække udgiøre en Aa,
Seer det vel ikke i hver Paragraf,
Dog i de fleste en Kiende deraf,
Veed, at hvor *Troen* og *Talen* er fri,
Frit øver *Aanden* sit Storværk deri!
Nytaaaret føre dig frem for en Dag,
Vise, at Folkets er ogsaa din Sag,
Dannemarks-Sagen til Tid og til Sted:
Danskhedens Seier til *Eiderens Bredd*,
|A:19Danskhedens Seier i Lys og i Løn,
Danmark i Blomster, mens Bøgen er grøn!

Til den danske Rigsdag.

Ordenlig talt, som man kløver et Haar,
Har ei engang du endnu fyldt Aar,
Kun paa en Sølvskæ det høres kan,
At du har faaet din første Tand!
|PS7:355*Døbt* er du *ikke*, den geistlige Ret
Alt dig har sat paa det sorte Bret,
Korser sig over alt hvad du koster,
Kalder dig snart et utidigt Foster,
Bryder sin selvgjorte Bispestav
Sukkende over dit *Hedenskab!*
Dog med alt det er du *ægtefød*,

Isøre-Thing var din Moder sød,
Ægteviet til Nordens Aand,
Ordenlig til hans høire Haand,
Og det slet ikke af nogen Degn,
Men af en Præst med Hammerstegn,
Vist nok en *Hedning*, saavelsom du,
Men det maa kommes med Flid ihu,
At som i Syd, saa kun i Nord
Kirkegaarden er "*christen Jord*",
Marken er *hedensk*, ihvad vi gjør,
Røve den fra os ei *Christne* tør,
|A:20 Thi deres hellige Overdrot
Røveri dem forbød ei blot,
Men han har sagt det med rene Ord,
Ei han vil eie en Fodsbred Jord,
Kiender som *Christne* sig kun ved dem,
Der sig med Jorden vil laane frem,
Laane, som han dem sit Mønster gav,
Kun af alt Landets Jord en Grav!
Netop som født af Hedning-Æt
Har du i Dannemark Odelsret;
Derfor bekiend kun høit og frit
Hedenskabet i Nytaar dit,
Uden at ændse, hvad end derom
Siger den *falske* Christendom,
Mens den *sande* dig gunstig spaaer
Glædelig Jul og lyksaligt Nytaar!

|PS7:356

Til Danehæren.

Tak for det gamle Aar, tusind Tak!
Tak for dit Ram til det tyske Pak!
Tak for din Kiærlighed først og sidst,
Stærkere baade end Vold og List,
Skjønnere end nogen Rose rød,
Stærkere selv end den bittre Død!
Ristet er paa hvert Bøgeblad:
Idsted-Hede og *Fredrikstad*,
|A:21 Leve i Dannemarks Bryst og Sang
Skal dine Slag-Sværdes Efterklang,
Rødme derved under grønne Lind
Skal mangan Læbe og Skjoldmø-Kind,
Kvæde derom, medens Dovre staaer,

Hjarne og Brage med snehvidt Haar!
Kommer dig *Tysken* igien for nær,
Tal som *Hr. Peder* da med dit Sværd¹!
Lad det rase, om end man flyer!
Lad det rase, til ingen knyter!
Stil det saa til dit eget Gavn!
Stil det saa i *Vorherres* Navn!
Tynger som Steen end Mandeblood,
Derpaa raader dog Himlen Bod,
Gak kun over *Tyrannens* Grav!
Stenen falder som Støv da af.
Sparet du har med *Løvemod*
Alt for længe din Fiendes Blod,
Alt for ofte din *Fange* mødt,
Og under Seier dig selv forblødt,
Sving nu Sværdet med Liv og Sjæl!
Knus din Fiende og spar dig selv!
|PS7:357*Dannemarks Lykke* dertil staae bi
Nytaaaret, nu vi mødes i!

|A:22

Til det danske Fæderneland.

“Faderlandet” er tysk tilbunds,
“Fædrelandet” kreolsk tilmunds,
“*Fæderne-Land*” er det danske Navn,
Hardtad forældet som “*Kiøbing-Havn*”,
Har dog endnu sin danske Klang,
Som giennem Øret gaaer glat sin Gang,
Stædes ei før den finder Bund,
Gienlyds-Bunden i Hjertegrund!
Fæderneland, som af Modersliv
Heltedaads-Aanden har kaldt sin *Viv*!
Gid du maa vies til *Thor* iaar,
Skinne som *Sif* med nyt Guldhaar,
Og paa den gamle Thrudvangs-Eng
Rede med Blomster din Brudeseng,
Føde endnu ham mangt et Kuld,
Frugtbar som baade Skov og Muld,
Føde ham Kæmper, som slaae tilbunds,
Føde ham Kvinder, som staae tilmunds,
Føde ham Skjalde, som Stær i Flok,
Til hvis Sang dandser Steen og Stok,
Føde ham til hvad der fattes end

Fribaarne, dygtige Gierningsmænd,
Som allesammen, hver paa sin Viis,
Rask arbeide til *Danmarks Priis!*
|A:23Himlen signe den Idræt saa,
At det kan alt med *Glæden* gaae!

|PS7:358

Til det danske Folk.

Hvor man skal finde det danske Folk,
Saae man ved *Idsted* og *Øvre-Stolk*,
Der blev selv Tyskens Tvivl til Tro,
Slog med Beviserne sig til Ro,
Maa det bekiende, du end *er til*,
Staaer ikke blot, men *er paa Spil*,
Spillet er gaaende som ombord,
Hy ham, som narrede os ifjor!

Hvad skal jeg ønske dig helst iaar,
Andet end alle de bedste Kaar?

Seier og *Ære*? deraf du fik
Meer end du ønsked med Taareblik,
Hvor dine Hænder i Birtingsbad,
Fra *Fredriksodde* til *Fredrikstad*,
Kiøbde med Strømme af Rosens-Blod
Æren for mageløst Løvemod,
Kiøbde dig Soelglands, men gav dig Graad,
Høsted kun Torne med Heltedaad!

|A:24Skal jeg dig ønske den lange Fred,
Kronet med Guldstøv og Frugtbarhed?
Nei, thi formeget i Verden tit
Er endnu værre end forlidt,
Døde end ei du af bare Fred,
Dog paa et Haar var du nær derved,
Og den saakaldte Fred i Grav,
Den bli'r kun Ormene fede af.

Det som dig frelste paa Gravens Rand:
Lykken, langt bedre end din Forstand,
Den jeg dig ønsker ei blot iaar,
Men til Himmel og Jord forgaaer,
|PS7:359Den jeg haaber hver Nytaars-Dag

Bring dig skal en bedre Smag,
End du har havt i al den Tid,
Dansken du vraged ret med Flid,
Tygged paa Tysk og paa Latin
Hvad kun paa Dansk var Kræs for Svin!
Lykken for dig da spille saa,
At i dig selv du sees at gaae,
Og allermindst for Tyskens Vind
Ud af dit eget gode Skind!
Da faaer du Smag paa *Liv* og *Fred*,
Som der er Hjertens-Glæde ved,
|A:25 Smag for alt hvad paa Jord og Hav
Hjertet ynder og Gud dig gav,
Smag for Kampen, om nok saa haard,
For at beholde dit *Gyldenaar!*

Til det danske Modersmaal.

Hvor du findes og hvad du er værd,
Hvad du udmærker dig ved især,
Derom trættes de Lærde ei,
Thi du er ikke paa deres Vei,
Udenom Livet og ovenom alt,
Op til Glar-Himlen, for klassisk kaldt.
Alt hvad Somme af dem har hørt,
Da giennem *Dannemark* de er kiørt
Glubsk til *Tyskland* og saa til *Rom*,
Er ikke værdt at tale om,
Er kun, at du kalder “Adler Ørn”,
“Liebe Elskov” og “Kinder Børn”,
Hersker hos *Børn* og *Bønder* kun,
Klinger vel kiønt i de Kiønnes Mund,
|PS7:360 Flyder vel let og gaaer vel glat,
Men er igrunden dog flau og plat,
Fattig paa Ord om fine Ting,
Slet ikke skabt til ret Krumspring,
Brugelig kun paa en lille Plet,
Ubestemt og uregelret,
|A:26 Staaer, som man siger, i Rimeri
Taalelig vel Poeter bi,
Løftes af “*Danskeren*” dog i Sky
Kun, for han er af sin *Danskhed* kry!

Hvad skal jeg ønske dig til Nytaar,
Som jeg tør haabe, du ogsaa faaer,

Andet end holbergsk Latter luun
Over Spræng-Lærdoms Stor-Kapun,
Og over alle de høie Sving,
Som er igrunden ingenting?
Jeg dig vil ønske, hvad bedst jeg veed:
Dannekvindernes Kiærlighed!
Vinder du den, da er du rig,
Rig paa Glæde og lykkelig,
Vinder da ogsaa, Nat og Dag,
Snart ved Høiesteret din Sag
Baade mod *Tysk* og mod *Latin*,
Baade mod Ørne og mod Svin,
Saa de maa lade dig kiønt i Ro,
Som den berømte "*danske Ko*",
Amme, selv midt mellem Iis og Snee,
Baade til *Børr* og hans Sønner tre²,
|A:27 Amme paa Jordens yndigste Plet
Til alle Poder af Aanders Æt,
Til alle Konger og Kæmper nye,
Som løfted *Dannebrog* høit i Sky,
|PS7:361 Til alle Skjalde, hvis Kvad og Sang
Dufte som Roser i Danevang,
Til alle Kvinder og Piger smaa,
Som halvkvædet kan heelt forstaae!

Til den danske Kirke.

Somme vil sige, du er af Steen,
Og kun en maadelig lille Een,
Ingen Ting mod Sanct Peders i Rom,
Eller Sanct Povels med Bispedom;
Andre vil sige, du er af Vind,
Og af det tyske Hjernesvind;
De, som har kiendt dig fra ifjor,
Siger, du er af *Aand og Ord*,
Som alle Huse i Riget sært,
Langtfra Verden, men Hjertet nært!
Til de Sidste jeg regner mig,
Ønsker dig ogsaa da følgelig
Nytaars-Gaverne fra ifjor:
Kiærligheds Aand med *Sandheds Ord*,
Til at opbygges jo meer og meer,
Alt som dig mindre Verden seer,
|A:28 Til at styrkes, jo meer man spaaer,
At ved *Frihed* du reent forgaaer,

Til at fyldes med Glæden stor,
Som er et Himmerig paa Jord,
Til at fyldes med Frydesang,
Hvorved lytter hver Fugl i Vang,
Hvortil alle Guds Engle smaa
Amen svare fra Himlens Blaa!

|PS7:362

Til den danske Skole.

Soel er oppe, men hvor er du?
Kommer du ikke dit Kald ihu!
Har du ikke det hørt i Løn,
Dag i Norden er *Dællings Søn*³.
Eller forstaaer du ei det Ord:
Fader lille til Høvding stor,
Som skal ride den høie Hest,
Ride *Skinfaxe* foruden Blæst,
Lade ham ryste sin Straale-Mann,
Som kaster Lys paa det hele Land!⁴
|A:29Hvad jeg dig ønsker fremfor alt,
Om jeg end derfor *Mads* blev kaldt,
Er, at hvordan det saa dig gaaer,
Nødes du maa herfrem iaar,
Midt iblandt Fiender nødes til
Trøien at vove i Lykkespil,
Lyse omkap med Skole hver:
Fransk og Latinsk og Tysk især,
Saa det kan blive en afgjort Sag,
Hvem der oplyser som “Nat mod Dag”!
Dernæst Omkvædet er paa Visen:
Gid for dem alle du bære Prisen,
Saa man dog endelig, Aar for Aar,
Troen derpaa ihænde faaer,
At, hvad imod der prækes end,
Dansken er tjenligst for *Dannemænd*,
Tjenligst, selv naar derom det gjaldt
Siden paa Tysk at sluge alt,
|PS7:363Tjenligst, fordi hvad os er næst
Giælder det om at kiende bedst,
Og selv *Tysken*, som veed alt andet,
Veed dog kun lidt om Dansker-Landet,
Mindre om Danskens *Hoved-Sag*,
Allermindst om vort *Hjertelag*,

Som dog, blandt andet, ved Giftermaal
Spiren er til den "*gode Kaal*",
|A:30Og som hos Dannemænd *tilsidst*
Udslaget gjør dog ganske vist,
For ei at tale om *Dannekvinder*,
Som kun et Haar om Hjertet binder,
Og hvis Gaade kun løse kan
Hvem der paa Hjertet har sund Forstand!

Til Dannekvinderne.

Rosens-Blommer og Lilie-Vaande!
Var jeg bare nu ret i Aande,
Sikkert et Nytaarsvers I fik,
Som alle andre overgik,
Thi som Solen I overgaaer
Alt hvad paa Jorden jeg forstaaer,
Og naar man spørger mig: hvorved?
Dristig jeg svarer: *Kiærlighed!*
Er den Solen paa Himlens Blaa,
Da ogsaa I er Sole smaa,
Og om eder det siges sundt:
I staaer stille og vi gaaer rundt,
Men staaer os selv i Lyset her,
Til vi kommer jer lovlig nær,
Saa ikke blot jeres Lys os naaer,
Men jeres Varme os bringer Vaar.
|PS7:364Som vi ønsker om Solen blid,
At hun maa *ligne sig selv* altid,
|A:31Spredte Taager og bryde Sky'r,
Aldrig glemme sin høie Byrd,
Altid æres for hvad hun er,
Jeg det samme maa ønske jer,
Og naar det skeer, som vist jeg troer,
Da faaer vi høilys Dag i Nord,
Middags-Glands i den danske Skole,
Hvor I skinne som Aften-Sole,
Hvor I pege som Straaleskiær,
Holde kun paa hvad Kys er værd!
Da, jeg haaber, I ogsaa skal
Holde paa eders gamle Skjald,
Saa han, som en Erindring kiær,
Hviler det varme Hjerte nær,
For han elsked i Liv og Død
Moders Hjerte og Moderskiød,

Fandt for Aanden kun Sommer varm
Tæt ved en øm og kiærlig Barm,
Fandt for Sjælen kun Liv og Fred,
Troens og Haabets, i *Kiærlighed!*

Til "Danskeren".

Med Ønsker til Nytaar at glemme sig selv,
Det nænner vist aldrig en ærlig Sjæl,
Og gid du da aldrig, om end du gad,
Maa glemme, du er et "*Ugeblad*",
|A:32Og selv om dit Navn man kalder "Edder",
Dog selv ikke glemme, *hvad* du hedder,
Men svare dertil saa godt paa *Dansk*,
At ingen kan gjøre det om til Fransk,
|PS7:365End sige til Tysk! Det være skal
Mit første Ønske i alskens Fald,
Men gierne jeg ønsker dig dernæst
I Aarets Løb hvad dig huer bedst,
Og det er jo Læsere fleer og fleer,
Som alle har Lyst til at læse meer,
Og finder, at *Dansk* gaaer altid glat,
Hvor vreden end Tysken det kalder plat,
Og glæder sig over de *Lysalfer* lette,
Som træde i Dands nu paa Nordens Slette!
Til Slutning jeg ønsker dig den Fryd
At see dig fordunklet af større Dyd,
At sige en Dyd, som duer til
Lidt andet end Taarer og Skuespil,
En Dyd paa *Dansk*, som gjør *Tysken* ør,
Og har tilgavns baade Næb og Kløer,
En Dyd med Daad, som udretter alt
Hvad *ønskeligt* du med Grund har kaldt!
Da kan med en god Samvittighed
Du lægge dig hen og døe i Fred,
Og trøste dig med, dit *Dansker-Navn*
Uddøer ei saa snart i *Kiøbenhavn!*

1

Visen om "*Hevnersværdet*" findes i "Nye og gamle Viser af og for danske Folk", 1849 og 1850.

2

Børs de tre Sønner var, efter Nordens Bragesnak, *Odin* og hans

Brødre.

3

Dælling (Dagling) er som “Dagskiæret” efter Edda *Dagens* Fader, og det passer godt paa Daglysets Udvikling i Drengeskolen.

4

Skinfaxe (Straale-Manke) er efter Edda *Dags* Ridehest, og betyder altsaa paa Asamaalet “*Oplysning*”.

[A:33]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 18. Januar. Nr. 3.

[PS7:369]

Carlo Dalgas.

(Maleren *C. Dalgas*, Broder til *Ernesto*, var en af de første *Frivillige*, som greb til Vaaben for den *danske* Sag; haardt saaret i *Idsted-Slaget*, oppebiede han neppe sin Helbredelse, før han ilede til Kampen paany, og faldt saa Dagen før Nytaar ved Fiendens meningsløse Anfald paa Forposten ved *Møhlhorst*.)

¹ Atter brast et Ledd af Kiæden,
Venne-Kiæden ungdomsvarm,
Voxet op i Glands af Glæden,
Blussende af Sorg og Harm,
Da, udæsket og forhaanet,
Gamle Dronning *Dannebod*
Silde vaagned, alt hendaanet,
Sukked: *hvor er Løvemod!*

² Haand i Haand med Sønner mine,
Voxe op jeg saae med Lyst
Ungersvende faure, fine,
Tindrende, med Ild i Bryst,
[A:34] Blomstre endnu mine egne,
Skal jeg glad dem atter see,
Tidlig alt dog maatte segne

Kiære Ungdoms-Venner tre!

- 3 |PS7:370 Kiærlig mindes skal de Kiække,
Konsten blødte først og sidst,
Fandt imellem Odd og Egge
Kun til Lysglimt stakket Frist:
Lundby tungt det var at miste
Ved den bratte Offerdød,
Dalgas kæmped med de Sidste,
Maled Nytaarsaften rød!
- 4 Malerisk er Nytaarstiden,
Lys og Skygge mødes der,
Malerisk er Folke-Striden,
Bølgedannet fjern og nær;
Sønners Kamp for Moders-Æren
Er det skønne Maleri,
Som hver Daad af Danehæren
Aftenrød sig speiler i!
- 5 Gid det lindre og forsøde
Sorgen hos den ædle Viv,
Som, hvor Danmarks Kæmper bløde,
Savner tvende Sønners Liv!
|A:35 *Carlo* fulgde bold sin Broder,
Deres Moder sorrigfuld,
Som vor fælles Helte-Moder,
Føle, hendes Graad er Guld!

Folket, Folke-Kirken og Folke-Troen i Danmark.

|VU5:387

II.

Naar Talen er om "*Folke-Troen*" i Danmark, da pleier jeg gjerne at fortælle hvad der hændtes mig for en Snees Aar siden, da en sællandsk Bonde kom op til mig for at faae gamle *Saxos* "*Danmarks Krønike*" i den ny Skikkelse, som jeg havde været Mester for. Sællandsfaren havde nemlig alt Bogen under Armen og Dørren i Haanden, da han vendte sig om, maalde mig lidt med Øinene og sagde: *men* er det her nu ogsaa *altsammen*, for jeg har engang læst

den gamle Bog, og man vil jo nok beholde hvad man har? Jeg forsikkrede ham nu vel, at det kunde han være rolig for, da jeg ikke med mit Vidende havde udeladt det mindste, men da jeg dog ikke kunde bare mig for med det samme at smile lidt over hans morsomme, her ugrundede, men ellers paa den Tid endnu vel|A:36grundede Mistanke til de nymodens *Bogorme*, der pleiede at forgnave alle gamle Bøger, saa gjorde mit Smil Sællandsfaren endnu mere betænkelig, saa han maatte rykke ud med hvad der laae ham paa Hjerte, og det gjorde han nu med den Indledning, at det var vel noget, man ikke skulde tale om, men med den Slutning, at det var dog egenlig det om "*Troldene*", |VU5:388han tænkte paa. Ogsaa i denne Henseende kunde jeg med en god Samvittighed berolige ham, og da jeg tillige betroede ham, at jeg tænkte ganske anderledes om saadanne gamle Fortællinger end lærde Folk nuomstunder pleiede, saa skildtes vi meget gode Venner ad.

Nu har jeg nok seet, at min selvgjorte Skriftefader i *Berlings-Avisen* vil dutte mig paa, at naar jeg, selv i *Folkethinget*, fortæller noget morsomt, der er hændtes mig selv, at da er det en Historie, jeg selv har lavet til det samme, men da jeg dog aldrig har drevet den Slags "*Digte-Konst*", som er den letteste, men ogsaa den sletteste af alle: den, selv at mynte "*Kiendsgierninger*", som man siden vil beraabe sig paa, saa jeg veed, det er sandt og ingen Løgn hvad jeg fortæller om Sællandsfaren og mig, saa har jeg siden tit tænkt paa ham og paa "det om *Troldene*", som han slet ikke kunde give Slip paa. Det er dog sørgeligt nok, har jeg tænkt, at hvor *Folke-Troen* fra Arildstid har været saa rig og smuk, som i *Dan*|A:37*mark* og hele vort *Norden*, det ene skulde være *Gienfærd*, *Hexe*, *Nisser* og *Trolde*, man beholdt, da alle *Aser* og *Asynier*, *Lysalfer* og *Valkyrier* forsvandt, men, tænkte jeg saa, det er jo *Munkenes Skyld*, der fordømde alt det Naturlige og *Folkelige* som *Hedenskab*, og indskærpede meget under Navn af *Christendom*, der, naar det ikke skulde være bare Fjas, maatte gaae til med *Hexeri*, og meget, som, naar det skulde være sandt, maatte gjøre *Troldpakket* meget frygteligere end før, saa det er intet Under, at kun den daarligste Deel af *Folke-Troen*, der fik et *christeligt Skin*, har holdt sig gennem Middelalderen.

Vist nok stræbde vore *protestantiske* Præster, især i det attende og i Begyndelsen af det nittende Aarhundrede, i Forbund med denne Verdens Randsagere (de Naturkyndige), paa een Gang at udrydde al *Folke-Tro*, som de under eet kaldte *Overtro*, saa ingen skulde engang have Lov til at troe, at Solen stod op og gik ned, men dels regiøre, efter Ordsproget, saa strænge Herrer ikke længe, og dels lader en *Tro*, hvor den virkelig findes, sig sjelden overvinde uden af en anden *Tro*, som enten er sandere eller dog behageligere, og her var det egenlig kun den blotte, bare *Vantro*, man vilde sætte i *Folke-Troens* Sted, hvad vel kan lykkes i det Smaa, men aldrig i det

Store, kan det blandt andet ikke, *fordi* der er saamange *Kvinder* og **IA:38***Børn* i Verden, som slet ikke kan undvære *Tro*, og som altid vil være Jordens elskværdigste Skabninger.

Betragter vi nu Folke-Troen i Danmark, som den er, slet omvendt af Munkene i Middelalderen, og siden, foragtet af de Boglærde og Skriftkloge, først længe saagodtsom overladt til sig selv og Ammestuerne, og sidst hjerteløst bespottet og bestridt, da seer vi naturligviis et halvdødt *Virvar* af de æventyrligste og tit urimeligste Indbildninger, dels af hedensk, dels af papistisk og dels af saakaldt videnskabelig Byrd, saa en *Folke-Kirke*, der skal kunne optage og oplive det Hele, maatte bestaae af meget ulige og stridige Dele, medens paa den anden Side Navnet “Folke-Kirke” er den tommeste af alle Titler, naar Kirken ikke i det Hele tiltaler og tilfredsstiller *Folke-Hjertet*.

Naar man derfor nu vil gjøre noget klogt i kirkelig Henseende, da maa man *enten* hvad vi kalder “opgive Ævret” og gjøre de borgerlige Indretninger aldeles uafhængige af Indbyggernes kirkelige Forhold, der da bliver enhvers egen Sag, ligesom i *Nord-Amerika*, eller man maa see til at hitte paa en ny kirkelig Indretning, der giver Enkeltmandens Tro og Tanker om det Guddommelige, og i det hele om Forholdet mellem Himmel og Jord, Tid og Evighed, det Synlige og det Usynlige, saa *frit* et Spillerum, at man kan haabe, omtrent hele Folket vil derved føle sig fyldestgjort. Vil man derimod **IA:39**gaae en Middelvei: vedligeholde eller paany oprette en *Stats-Kirke* med stiv *Ensformighed* og særegne Forpligtelser mod den verdslige Øvrighed, som igien skal vederlægges ved visse borgerlige Fortrin, medens man udenfor denne Stats-Kirke overlader Folke-Troen til sig selv og til indfødte eller fremmede *Speculanter* deri, da gjør man en stor Daarlighed, hvoraf Følgen maa blive, at den stendøde Stats-Kirke her ligesom i China kun bliver kiendelig paa sine mange kostbare Gravsteder og Lighuse, og, selv en aandelig Grav, dobbelt latterlig ved sin Titel af *Folke-Kirke*, medens *Folke-Troen* splitter sig ad mellem endeel Secter, alle misundelige paa Stats-Kirken, vrantne mod den verdslige Øvrighed, som vedligeholder en unyttig Byrde paa offentlig Bekostning, og udygtige til den levende Vexel-Virkning med *Folke-Skolen*, som er en Betingelse for *folkelig Oplysning*.

Uagtet jeg derfor er temmelig vis paa, at den saakaldte “*Kirkeforsamling*”, naar den finder Sted, vil med de *fleste* Stemmer, som altid bliver *Geistlighedens* Gienlyd, erklære sig for denne sørgelige Middelvei, og uagtet jeg maa finde det rimeligt, at denne Middelvei ogsaa vil foretrækkes i *Statsraadet* og paa *Rigsdagen*, saa maa jeg dog med Flid advare derimod og stræbe at vise, **IUV5:390**at hvad jeg *tilraader*, som er en *fri Folke-Kirke*, om det end i Christenheden er **IA:40**noget *Nyt*, dog ingenlunde indeholder noget ugiørligt eller uhørt.

Naar man nemlig blot, som jeg alt for mange Aar siden har foreslaaet, løste Præsternes Snørliv, saa de kunde bevæge sig kirkelig frit, indenfor de Grændser, Folke-Troen, Oplysningen og Bibelen, selv nok saa frit fortolket, maa sætte dem, og løste saa tillige Baandet, som knytter Enkeltmændene til deres *Sognepræster*, og naar man saa derhos oprettede *tilsvarende Planteskoler* (Seminarier) for de tilkommende Præster, hvor man kun saae paa medfødt Duelighed og erhvervet Dygtighed til at forstaae og tiltale Folket om aandelige og hjertelige Ting, da vilde vist nok kun meget faa benytte sig af Friheden til at indrette og bekoste et fraskilt Kirke-Samfund, og Fordelene heraf er indlysende, da Regieringen derved beholdt saagodtsom hele *Præsteskabet* i et vist afhængigt og venligt Forhold til sig, raadte for dets Dannelse og kunde føre stadigt Tilsyn med dets Virksomhed, hvad der udgjør *hele Nyttten* af en *Stats-Kirke*, uden at bringe noget af al den ubodelige Skade, som den verdslige Øvrigheds Forsøg paa at beherske *Folke-Troen* og *Præste-Lærdommen* altid har gjort og altid maa gjøre, da det *Aandelige* og *Hjertelige* selv ligesaa umuelig kan beherskes ved *verdslige* Midler, som man med *Hænder* kan tage og føle paa det *levende Ord*, som udgaaer af vor Mund, og da følgelig alt hvad der under *Navn* af *Tro* og *Lærdom* virkelig kan beherskes af den verdslige Magt, er altid kun tomme *Skygger* af Aand og Hjerte, der enten er til Spot for alle levende Mennesker eller maa til ingen Nytte værges af den verdslige Magt ved Vold mod alt det Levende, der viser Skyggernes Tomhed. Da nu desuden hos os Statskirkens *Præster* selv har tiltaget sig en *Frihed*, der aldrig mere kan fratages dem uden at bortkyse alle fribaarne og virksomme Siæle fra Præste-Stillingen, saa vilde den eneste Nyhed være *Sogne-Baadets Løsning*, som Præste-Friheden ogsaa gjør til en klar Nødvendighed, naar man ikke vil drive alle dem ud af den saakaldte *Folke-Kirke*, som virkelig har nogen *Tro*, der naturligviis ikke vil leve og døe eller kan skifte med deres Sognepræst. Nogen Uleilighed vil der vistnok altid for de Enkelte være ved at skulle selv søge sig en Præst, naar *Sognepræsten* ikke tiltaler og tilfredsstiller dem, men i de allerfleste Tilfælde vil denne Uleilighed dog være langt mindre end den, det maatte koste at finde [|VU5:391](#) et fraskilt Kirkesamfund, man kunde stemme med, eller at stifte et nyt.

Naar nu saaledes *enhver Sognepræst*, medens han i *verdslig* Henseende var *Embedsmand* som nu, i *kirkelig* Henseende var indskrænket til de indensogns og udensogns *Kirkegængere*, der frivillig sluttede sig til [|A:42](#) ham, da herskede der *Troes-Frihed* i *Folke-Kirken* og var *saamegen* Orden, som Friheden kan taale og som efter det kirkelige Forholds fri Natur er muelig, naar det skal være levende og lysteligt, som Folket maa kræve og enhver klog Regiering ønske det. Dette fri Forhold mellem Præsten og hans Menighed er ogsaa langtfra at være os ubekjendt, men er endog i

Kiøbenhavn noget meget gammelt, ikke blot forsaavidt som det tildeels finder Sted i alle Sogne, men som det *aldeles* og bestandig har fundet Sted ved de *tyske Menigheder* midt iblandt os. Her har nemlig Præsterne ved *Petri-Kirken* og ved *Fredrikskirken* aldrig havt Sognefolk, men kun en *fri Menighed*, der blev større og mindre eftersom Kirkegængerne fælde sig dragne til hin eller denne Præst, og den eneste Ulæmpe, man derved har sporet, var slet ikke af kirkelig, men af reen verdslig Art, fordi Kirkegængerne skulde selv lønne deres Præst, medens jo i Folke-Kirken alle Præsterne maa lønnes af det Offenlige.

Var man ved Omsvinget 1848, eller dog samtidig med Grundloven, slaaet denne Vei ind, da vilde den nærværende Forlegenhed med *Troes-Friheden* være undgaaet, thi da vilde vi alle følt, at vi havde *Troes-Friheden*, skiøndt under en vis tilsløret Skikkelse, da det ikke synderlig vilde besvære Nogen, at skulle have en *Døbeseddel* og en *Confirmations-* eller *Vielses-*[|A:43](#)*Attest*, naar det stod Præsterne frit for at forrette *Daab*, *Confirmation* og *Brudevielse* omtrent, som de vilde, og stod igien enhver frit for at søge *Daab*, *Confirmation* og *Brudevielse* hos *hvilken* af de beskikkede Præster, han lystede. Nu, da Sagen er kommet i Bevægelse, bliver det vist nok nødvendigt udtrykkelig at ophæve de kirkelige Forholds Indvirkning paa den borgerlige Stilling, men naar det skeer paa den læmpelige Maade, at erklære *Ægteskabet* for *borgerlig* gyldigt fra den Dag, det er ordenlig *indskrevet* og *indført* i *Kirkebogen*, *Døbeseddelen* for *borgerlig* gyldig, naar den bevidner Fødselens *Indskrivning* i *Kirkebogen*, og den *borgerlige Confirmation* for skedt ved *Udskrivningen* af *Skole-*[|VU5:392](#)*Protokollen*, da vil Resten, naar man frigjør Folke-Kirken, jævne sig selv, og Erfaringen vil snart lære, hvilken uberegnelig Vinding for den *folkelige* og *borgerlige* Enighed det er at have beholdt det aandelig *frigjorte* Folk i en Folke-Kirke, hvor Præsterne af sig selv, trods al *Troes-Forskiel* og *Lærdoms-Strid*, vil stræbe at have det *Folkelige tilfælles* og at udvikle det med forenede Kræfter.

Vel har man endnu hos os sædvanlig saa liden Opmærksomhed henvendt paa det *Folkelige*, som jo hos os er det *Danske* og *Nordiske*, og saa lidt Forstand paa dets høie Vigtighed i alle Maader, at de fleste [|A:44](#)Læsere vel neppe veed, hvad jeg her mener med det *Folkelige*, der i den fri Folke-Kirke vilde danne en egen Forbindelse selv mellem stridende Parter og hos dem alle finde Understøttelse og Udvikling omkap, men det er dog nemt sagt og let at forstaae, thi alt *Folkeligt* knytter sig jo med Nødvendighed til *Fædernelandet*, finder sit eneste *levende* Udtryk paa *Modersmaalet*, og kan kun trives i det gamle *Vennelag* fra Arildstid, saa ligesom vi læser om de gamle *Ægypter*, at skiøndt de ellers havde meget forskiellig Tro og Gudsdyrkelse, saa dyrkede de dog alle Folkets og Landets

oprindelige Gude-Par: *Isis* og *Osiris* (Folke-Hjertet og Folke-Aanden), saaledes vilde man faae det samme Syn at see i Danmark. Naar man nemlig ved *borgerlig* Troes-Frihed helbredes for det Vanvid med verdslige og haandfaste Midler at ville gjøre sin *Tro* og *aandelige* Synsmaade herskende i en vis større eller mindre Kreds, da taber man derved ingenlunde den Lyst man har til at gjøre sig og sit giældende i saa stor en Kreds som mueligt, men da stikker man smukt Fingeren i Jorden og lugter sig til hvor man er, da stræber man baade ret at kiende det Folkefærd, man aandelig og hjertelig vil virke paa, og at faae Folkets *Modersmaal* i sin Magt, som det store Drivehjul, og endelig at oplyse Folket om sig selv og alt sit eget, da det **IA:45** kun er derved, man især vinder Folk og sikkrer sig Besiddelsen.

Naar nu Præsterne blive *folkelige*, da følger deraf ikke blot, at Folket, som har nogen Tro, paany bliver *kirkeligt*, men i *Danmark* og i hele vort Norden tør man godt forudsige, at da bliver *Folke-Kirken* ogsaa paa en Maade "*evangelisk-luthersk*", vist nok ikke i den Forstand, Somme vil tage Navnet, da det kun vilde passe, hvor Præsterne svor paa den *Augsburgske Confession* og hele Menigheden paa *Luthers Catechismus*, men dog *evangelisk-luthersk* i den Forstand, som Navnet maa tages **IVU5:393** i vor Grundlov, hvor det ikke er knyttet til nogensomhelst Bog eller Bekiendelse, men maa henføres til en stor Grundsætning, som *Luther* havde tilfælles med det glædelige Budskab, der er Folket bekiendt under Navn af "*Christi Evangelium*", og denne fælles kirkelige Grundsætning er den, at vor egen Optænkning og vore egne Hænders Gierninger har intet at betyde i vor Saligheds-Sag, men at det ene er et *Guds Ord* og vort Hjertes *Tro derpaa*, som driver hele Saligheds-Værket. At nu denne evangelisk-lutherske Grundsætning vilde ved sin egen Livskraft blive herskende i vor fri Folke-Kirke, det slutter jeg ikke blot af Reformations-Historien i det sextende Aarhundrede, men af den nordiske Tankegang i det hele, og hvor stor end Forskiellen vilde **IA:46** blive, som den altid har været, paa denne store Grundsætnings kirkelige Giennemførelse, saa vilde dens levende Anvendelse i *Folke-Skolen* dog føre til en baade gavnlig og glimrende Oplysning, da den vilde hævde *Ordet* og *Hjertet* samme Plads i Tankegangen, som de har i det *virkelige Menneske-Liv*, der nu i alle vore Skoler enten reent oversees fra en luftig Høide, eller formørkes istedenfor at oplyses og forklares, idet man enten stiller det Øiensynlige og Haandgribelige øverst, eller begynder dog med Eftertanken (Reflexionen) over Levnetsløbet istedenfor at begynde med *Livet* selv, som det udtrykker sig i Ordet og gjør et Indtryk paa Hjertet, der svarer til Kraften paa den ene og Bøieligheden paa den anden Side, hvoraf saa hele vor Tankegang som ved en aandelig Fødsel og Væxt naturlig udvikler sig.

Til Slutning skal jeg bede "Danskerens" Læsere og Læserinder

dog engang lidt alvorlig med mig at betænke, hvad det egentlig har paa sig med al den Snak, der igien ved denne Leilighed er faldet om at lade Folk voxe op som "*Hedninger*" og at falde tilbage til "*Hedenskabet*".

Først maae vi i Henseende til Ordene bemærke, at de er meget uskyldige, da *Hedenskab* kun betyder hvad der har været hos Folket fra Arildstid (hedenifra) og *Hedning* følgelig paa hvert Sted det gamle, naturlige, *forchristelige* Menneske, saa det er forsaavidt **A:47** ganske rigtigt, naar Folkemunden kalder alle vore spæde Børn, før de døbes, "de smaa *Hedninger*", men er de virkelig christenfødt, rinder der dog ogsaa noget *Christenblod* i deres Aarer, og naar vi tænker, at alt hvad de har af *Hedenskabet* blæser bort ved *Daaben*, hvor man ikke engang længer, som i Pavedømmet, blæser **VU5:394** paa dem og bortmaner Fanden, da er det aabenbar en tom Indbildning. En saadan Forvandling af det *Hedenske* (det medfødte, gamle og naturlige) hos Menneske-Barnet, blot ved haandgribelige Midler og Læsning derover, til *Christeligt* (nyt og overnaturligt) vilde nemlig være et *Hexeri*, som Christendommen vilde have uslukkelig Skam af at love, da daglig Erfaring lærer, det skeer ingenlunde ved *Daaben*, men hvad Christendommen da heller aldrig har lovet, da den tvertimod baade har gjort en vis bestemt *Tro* og *frimodig Bekiendelse* deraf til Vilkaar for *Daabens* guddommelige Virkninger, og har tillige beskrevet Forvandlingen af det *gamle* til det *ny* Menneske-Liv, som en *fremskridende* Fornyse og Forklaring af Christi menneskelige Natur hos hans Troende, og som virket af Aanden giennem Kiærligheden. Dette kan muelig falde mange fuldt saa utroligt, som at det gamle hedenske Menneske-Liv ved et Trylleslag blev et nyt og christeligt, men det er dog aabenbar noget ganske andet, hvorved de angivne Midler passe til Øiemedet, og hvorom **ErA:48** faringen aflægger et ganske anderledes gunstigt Vidnesbyrd end om Hedenskabets Forvandling til Christelighed eller det gamle Menneskelivs Forvandling og Forædling ved *Daaben* alene som en *præstelig* Embeds-Forretning.

Det andet jeg skal bede mine Læsere og Læserinder lægge vel Mærke til, er at den *Folke-Tro* paa Virkningen af *Daaben*, *Altergangen* og selv af Præsternes selvgjorte *Brudevielse* paa Menneskets Aand og Hjerte, Vee og Vel, enten her eller hisset, *uden* Hensyn paa Vedkommendes *Tro* eller *Vantro*, *Tilbøielighed* eller *Modbydelighed*, *denne* Folketro, som jeg tillader mig at kalde en slem *Overtro* og "papistisk Surdei", staaer i uopløselig Sammenhæng med den *papistiske* Grund-Overtro paa de *indviede* Bisper og Præster, som Christi verdslige Statholdere og *Himmerigs Dørvogtere*, som raade for alle Menneskers Sjæl og Salighed, saa man gjør sig kun uhyre latterlig, naar man paa den ene Side vil korse sig for *Paven* og *Præste-Herskabet* (Hierarchiet) og dog paa den anden Side aldeles papistisk tilskriver *Præste-Hænder* og

Præste-Munde Magt til, uden Hensyn paa vor Tro og vort Hjertelag, at gjøre vort *Ægteskab* og hele vort Levnetsløb *christeligt*, altsaa ogsaa Magt til, uden Hensyn paa vor Tro og vort Hjertelag, at gjøre det altsammen *uchristeligt*, blot ved at nægte os *Daaben*, *Altergangen* og *Brudevielsen*.

[A:49]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 25. Januar. Nr. 4.

[PS7:365]

Til min Datter-Datter Elisabeth.

(Forsinket Nytaarsvers.)

Af Nytaarsvers en "Dansker" fuld,
Og ei det mindste til den lille,
Som dog til Skjalden smiler Guld,
Er ham en nyfødt Glædes-Kilde!
[PS7:366] Mon Rimelighed jeg deri
Kan bedre see, end du kan finde,
Som, naar jeg dig vil gaae forbi,
Veed om din Ret mig godt at minde?
Skomager-Børn og Smede-Hest,
Man sagde vel i gamle Dage,
Hvor Skoen trykked, følde bedst,
For værst var deres uden Mage;
Men nuomstunder spiller Skammen
Den Rolle fast, som Æren før,
Saa i *den* Mening allesammen
Vi feier for vor egen Dør.

[A:50] Thi feier jeg og her for min,

Saa godt som det sig lader gjøre,
Med Rim til Nytaarstiden din,
Om end de falde i det Tø're.
For dig det end er hip som hap,
Du putter alting glat i Munden,
Saa Øxeskaft og Tøndetap
Dig smager lige godt igrunden;
Engang, om fjorten, femten Aar,
Du sagtens bli'r lidt mere kræsen,
Og kræver, hvad du sikkert faaer,
Et Nytaarsvers med bedre Væsen,
Men dog jeg haaber, du med Vid
Især vil skye hvad der er vandet,
Og sige: dette *for sin Tid*
Nok kunde løbe med blandt andet!

Det er det første Nytaars-Ny,
Du griber i med begge Hænder,
Du kan ei spinde eller sye,
Man knap kan sige, du har Tænder!
For dig da ligger viddudstrakt
Det hele Ønske-Land og Rige,
|PS7:367Saa det er allerlettest sagt,
Hvad ønskes *kan* en lille Pige
|A:51Med Engle-Smil og Rosen-Kind,
Med Barnelivets friske Glæde,
Med klare Øine, kiærligt Sind,
Og Taarer kun i Ny og Næde,
Men dog din gamle Bedstefar,
Som er lidt sær i somme Dele,
Dig ønsked helst, at hvad du har
Beholdes maatte i det hele!
Dit søde Smil sig arted da
Til alt hvad der er smukt igrunden,
Dit tonefulde Dadata
Blev lutter søde Ord i Munden,
Og de i Pagt med Rosenkind
Og Kiærlighed, som de bør være,
Dig bragde nok til Lykkens Tind,
Til Dronning-Magt og Dronning-Ære;
Thi Kiærlighed i Skiønheds Dragt,
Som aander idel Barne-Glæde,
Kan, som den elskelige Magt,
Selv Kæmper frit paa Nakken træde!

Dog *Ønske-Møen* med Guld-Nakke

Os farer som en Sky forbi,
Naar ei hun tage vil til Takke
Med Favnen, hun kan holdes i,
|A:52Men vil hun det saa længe kun,
Et Kys kan gløde paa vor Mund,
Da fødes brat en Fugl saa fiin,
Som Hjertet dristig kalder sin,
Den Fugl faaer selv i Hedning-Daab
Med Rette Yndlings-Navnet "*Haab*",
Og kaldes i sit Moderskiød
Paa Læberne med Rette sød.

|PS7:368See, derfor jeg dig ønske vil
Hvad mueligviis dog kan slaae til,
At du maa svare til dit *Navn*,
Din Byrd, dit Kald som Dannekvinde,
Saa agtes større maa dit Savn
Og dufte sødere dit Minde,
End hendes selv, hvis trætte Fod
Nu til Opstandelsen sig hviler,
Hun, som *sit Navn* dig efterlod
Og Yndets Glands, hvormed du smiler!
Ja, gid i dig din *Bedstemoder*,
Opkaldt, maa staae forklaret op,
Som Glandsen fra de dybe Floder,
Naar den forgylder Bjergets Top!
De Baand, som hos min ædle Viv,
Til hendes Sorg og ingens Glæde,
I Dybet bandt det skønne Liv,
Som vilde lydt sig selv udkvæde,

|A:53De Baand, som nu for hende brast
Kun som de gamle Bjerge flyttes,
Gid de for dig maa være Bast!
Gid allerhelst de aldrig knyttes!
Da skal du straale i din Kreds,
Huus-Kredsen, hun saa ømt omfavned,
Ei mindre from, men meer tilfreds,
Med Perler krandse *Gudsfrygts-Navnet!*⁵
Som nu dit Smil fra Blomster-Engen,
Med Paradisets Efterskin,
Forplanted over Sottesengen
Sig til den Skønnes blege Kind,
|PS7:369Gid saa dit Lys i Vinterdage,
Med Barnet født i Bethlehem,
Maa kaste nyfødt Glands tilbage
Paa Mindet om *din Moders Hjem!*

Navnet “*Elisabeth*” betyder “*Gudsfrygt*”.

|A:54

Holstens Beroligelse.

Holstens *Beroligelse* (paa Pluddervælsk, som hverken er Dansk eller Tysk “*Pacification*”) maa vist nok ligge alle Dannemænd langt mere paa Hjerte end den ligger nogen af alle Stormagterne, som vil have Æren derfor, hvis den lykkes, og har aabenbar Skam deraf, hvis den mislykkes; thi ligesom det dog er *Danmark*, der har havt den svære Kamp at bestaae og de store Offere at bringe, saa vil det ogsaa blive *Danmark*, der lider *Skaden*, hvis den Rolighed, der nu skal fødes, ligesom de forrige Vaaben-Stilstande og den saakaldte Fred fra ifjor, kun bliver Moder til en endnu blodigere og mere fortvivlet Kamp. Om nu dette under alle Omstændigheder vil blive Tilfældet, kan ingen vide, men saameget kan man forudsee, at det maa blive Tilfældet, dersom vort Statsraad ikke vinder en ganske anden Synsmaade for *Holstens Beroligelse* end det hidtil tydelig nok har lagt for Dagen, blandt andet ved at foreslaae den forrige Udenrigs-Minister, *Reventlau-Criminil* baade til den danske Konges Minister for Holsten og Høirehaand derovre; thi heraf maae vi jo slutte, at Grund-Tanken ved *Holstens* saakaldte *Beroligelse* er endnu ingenlunde *Danmarks Indfredning* mod Holstenernes Angreb, men er *Holstenernes Tilfredsstillelse*, som, hvad man end ellers tænker |A:55 sig Mueligheden af, dog kun vil findes muelig paa Danmarks Bekostning og ved Danmarks Udsættelse for den allerværste Ufred og Uro. Dannemænd skuffe sig derfor kun ikke med den Indbildning, at vore kløgtige Diplomater kan og vil slaae to Fluer med eet Smæk: paa den ene Side hævde Danmark Slesvigs fredelige Besiddelse og Danskhedens Fred i Slesvig, og dog paa den anden Side *tilfredsstill* Holstens om ikke retmæssige, saa dog gamle og haardnakkede Krav paa en inderlig og uopløselig Forbindelse med Slesvig, ikke i, men *udenfor* og allerhelst *tværtimod Danmark!* Nei, saadant et Mesterstykke er ikke blot vore, men al Verdens Diplomater over Magten, fordi det er en af de *soleklare Umueligheder*, der langtfra at lade sig gjøre, ei engang lader sig *tænke* i vaagen og ædru Tilstand, men lader sig kun drømme om i en naturlig eller unaturlig Søvn, lader sig kun høirøstet kræve af de stakkels Diplomater, naar man er halvfuld. Det eneste *muelige* Konst-Stykke i denne Retning er nemlig, at den ene af de stridige, hinanden udelukkende, Paastande, enten den *danske* eller den *holstenske*, sættes igrunnen aldeles tilside, men at

man dog derved spiller saa snildt under Dække, at den *tabende* Part enten kan *indbilde* sig, han har vundet, eller dog at Modparten har ogsaa tabt, saa det gaaer omtrent lige op.

A:56Hvilken af Parterne, enten *Danmark* eller *Holsten*, det nu maa blive, naar det skal blive nogen af dem, der *vil* lade sig smøre om Munden med Blæk og nøies med Indbildningen, det er saa klart, som at *Holsten* *ikke* paa nogen Maade *vil* det, saa at skal det blive nogen, maa det blive *Danmark*. At dette ogsaa endnu maa være den herskende Anskuelse i *vort* Statsraad, det maa man slutte af alt det lidet, man seer og hører om den *danske Sags* Stilling og Behandling, thi saalænge *Kongen* af *Danmark* fremstilles som en *upartisk* Skifte-Forvalter mellem *Danmark* og *Holsten*, der siges at ligge hans Hjerter lige nær, da vil *vort* Statsraad, der fremstiller ham saaledes, jo end *ikke* have *Skin* af at staae paa Danmarks og Danskhedens Side, saa vi maa kalde det store Ting, om *vort* eget Statsraad desuagtet vil staae fast paa, at *Danmark* dog, for Seierens og Folkemeningens Skyld, maa beholde *Skinnet* af at besidde Slesvig. Naar man nemlig troer, som *vort* Statsraad endnu synes at troe, enten at *Holsten* har ligesaa god Ret til Slesvig som *Danmark*, eller at *Holstenernes Tilfredshed* maa være den danske Konge ligesaa dyrebar som det *danske Folks Tilfredshed*, og at den første dog er langtfra at være saa godt Kiøb som den sidste, da vilde det rimeligste være, at de reent ud sagde til os: under den sørgelige *Borgerkrig*, som I har be**A:57**gyndt, har I havt *Lykken* og *Seiren* med jer ligefra *Bau* til *Fredrikstad*, saa I maae selv finde det billigt, at eders *holstenske Brødre*, som har lidt Nederlag paa Nederlag, og kun ved det store Tysklands Hjelp undgaaet den allerstørste Ulykke, der kan ramme et Folk, nu til Giengiæld faaer sin Villie med Slesvig, thi *Æren* er jo, som I selv siger, det feireste Træ i Skoven, og *Æren* vil I vise jer saa meget mere værdige, som I ædelmodig give Slip paa enhver *Fordeel*, Seieren muelig kunde bringe! Naar derfor *vort* Statsraad ikke tiltaler os saa aabenhjertig, men nøies med giennem *Udenrigs-Ministeren* at sige os, at man har maattet opgive den “*danske*” Politik for en vis “*europæisk*”, der mere tiltalde Stormagterne, da kan det kun være, *enten* fordi *vort* Statsraad ikke tiltroer os den vistnok overdrevne Ædelmodighed at lade vore arrigste og farligste Fiender høste Frugterne af vore dyrekiøbte Seire, *eller* fordi *vort* Statsraad veed, at *Holstenerne* heller *ikke* vilde være *tilfreds* dermed, da de paa ingen Maade vil indrømme at vi har havt andet end *Skam* af hele Krigen, og vil paa ingen Maade opgive Kravet paa udødelig Ære for de “*moralske Seire*” den ene større end den anden, som de vil have vundet fra *Frederis* til *Fredrikstad*.

Under disse Omstændigheder kan man da neppe tvivle paa, at jo *vort* Statsraad vilde give sit Minde **A:58**til en “Overenskomst” hvorved *Holsten* kom til at staae *uafhængig* af *Danmark*, men dog saaledes knyttet dertil, at Slesvig, og giennem Slesvig, *Danmark*,

paa mange Maader var *afhængig af Holsten*, naar det blot derhos blev erkiendt, at *Slesvig* hører dog egentlig *ikke* til *Tyskland*, men, paa en vis Maade mere væsenlig end *Holsten* og *Lauenburg*, til det "*danske Monarki*", som Stormagterne ønsker vedligeholdt.

Kunde altsaa *Holsten beroliges*, det er: vilde *Holstenerne* give sig *tilfreds dermed*, da kunde man godt vædde ti mod een paa, at dette vilde blive Afgjørelsen, og jeg er langt fra at troe, at en saadan Afgjørelse vilde møde uovervindelig Modstand paa den *danske Rigsdag* eller vække nogen *farlig* Utilfredshed hos det *danske Folk*, skiondt man kan see med et halvt Øie, at Danmark derved opgav sig selv og overgav sig paa Naade og Unaade til *Holsten-Gottorperne*, som Tysklands Fortrav, og dermed til de uforsonligste Fiender ad *Danmark* og alt hvad *dansk* er. Selv "*Fædrelandet*" ymter jo om, at naar man blot har faaet "*Eider-Grændsen*" rigtig *afsat* paa Danmarks-Kaartet, da maa man være belavet paa at see det lille Danmark opslugt af det store Tyskland, hvis ikke "*Skandinaverne*" i en Hast tager det paa Nakken, som *Thor* tog *Ørvendel* og bar ham over **A:59** Elivaga, uden anden Skade end at en Taa frøs af ham, "*Berlingeren*" vil da vist snart fortælle os, at det er hvad han har sagt fra Begyndelsen; "*Nord og Syd*" gotter sig allerede over Spasen, og "*Kiøbenhavnsposten*" vil med Rette læse dem Texten allesammen som "*seenhjertede*" til at troe alt hvad den har spaaet som den eneste Indgang til Republikens Herlighed.

Men er dette dog ikke en *fortvivlet* Udsigt for alle Dannemænd og Dannekvinder og for deres Børn, dem, der i Tusindtal har kæmpet, blødt og seiret for gamle Danmark, og dem, der i Tusindtal daglig voxe af samme fædernelandskiærlige Rod til de Kiækkestes Medbeilere, til Dannevirkes uovervindelige Vogtere?

Jo vist er det fortvivlet, saa fortvivlet, at jeg, efterat have læst Verdens-Historie med Flid i halvtredsindstyve Aar, aldrig, *udenfor Danmark*, er stødt paa saa urimelig haardnakket en Fortvivlelse, som den, vi har at drages med, og synes dømt til at opføde, ligesom *Aserne* maatte opføde *Fenris-Ulven* midt iblandt sig. Men det gaaer dog ogsaa med vor Fortvivlelse, ligesom med hint Uhyre, at den kan ikke opsluge os førend Tiden kommer, saa hvem der har nogen *dansk* Erfaring, er saa vant til at see Fortvivlelsen ligge og gloe ilde, uden dog at gjøre videre Skade, at han endogsaa imellem til Tidsfordriv leger med den, og **A:60** saaledes gaaer det mig med *Danmarks* fortvivlede Stilling efter Seieren paa *Idsted-Hede*, der seer lige saa gal ud, som Stillingen før det lidt keitede, men dog ret fyndige, Forhammer-Slag ved Bau, ja, maa i Sommes Øine see endnu galere ud, siden de sukker efter Stillingen lige *foran Oprøret* (status quo ante). Det morer mig ordenlig engang imellem at tirre den lille arrige Ulve-Unge, og give ham en Steen at bide i, naar jeg længe har ærgret mig over at see Folk blive baade røde og blege, saasnaart han gnarrer, ja, seer dem tit være færdige til at styrte sig ud

over Langebro, for ikke at falde i hans Kløer, som dog maa voxen endnu et heelt *Verdens-Aar*, der er temmelig langt, før de kan gjøre *Løvehuden* synderlig Skade.

Uden alle Lignelser, saa, naar jeg seer vist paa den *Lykke*, der nu i tre Aar stadig har fulgt de danske Vaaben, saa vidt som de har faaet Lov til at følge *Lykken*, og med alt knapt Forlov har fulgt den til *Dannevirke* og *Eideren*, og jeg seer paa den anden Side *Ulykken*, som Holsten-Gottorperne og deres tyske Velyndere ikke har havt Behov at lede om, men har mødt paa hver Vei, de gik, og ved hvert Skridt, de tog, og naar jeg derhos betænker, hvad herinde er skeet i Lys og Løn og maatte skee, for at en saadan seierrig Kamp, som vi har ført, baade kunde begyndes, og, hvergang Diplomaterne fortvivlede, fornyes, da siger |A:61| jeg til mig selv: det blev jo en Komædie, hvorover selv *Tyskerne* maatte lee sig ihjel, hvis Pennene formaaede at slaae saa tyk en Streg over alle de Seiersruner, Helte-Sværdet ristede paa Saga-Skjoldet, at de blev ukiendelige, eller at en ligesaa seiersalig som ædel og opoffrende Folke-Kamp for det yndige Fæderneland, det liflige Modersmaal og det fredelige Fællesskab, alt fra Arildstid, skulde føre til en fortvivlet Opgivelse og en skammelig Undergang af det altsammen! Hvor umuelig det derfor end synes, at vort Statsraad skulde faae Mod til at følge den jævne *danske* Politik at holde fast paa hvad man har og at lade fare hvad *ei dermed* lader sig forene, men kun med Slave-Lænker forbinde, og hvor umueligt det end vissere maa synes, at enten *Preusen* eller *Østerrig* eller de andre Stormagter skulde paanøde os den jævne *danske* Politik, vi ikke selv tør følge, saa er det dog i mine Øine en Umuelighedernes Umuelighed, at *Danmark* med *Dansken* og *Danskheden* skulde gaae tilgrunde ifølge lutter saadanne indvortes og udvortes Begivenheder, som giennem Aartusinder altid har frelst vedkommende Folk, Riger og Tungemaal fra Undergang, saa det vilde være ligesom naar *Morgen-Solen* gik baglængs og skjulde sig bag Midnatten, hvad man jo dog maatte see, før man troede det.

Trods alle mørke Udsigter i Nytaaret, troer jeg da *ikke*, at *Nytaaret* gaaer i sin Moder igien, og endnu |A:62| mindre at 1851 skulde blive ved at gaae baglængs og løbe løbsk bagvendt til det kom bag ved *Thor-Maaneds* Ny 1848, men jeg troer virkelig, at om vi end ikke i 1851 naaer saa langt *frem*, at man kan see, vi har revet os løs fra *Tyskland* og, saavidt mueligt, *beroliget Holsten*, saa kommer vi dog, ligesom de forrige Aar, et lille Skridt videre og dermed i det mindste et Hanefjed nærmere til det Maal, der for mine Øine ikke er fjernere end at vore Statsmænd, saavelsom alle Dannemænd, naar de blot havde havt rigtig Lyst og Mod, kunde skrævet til for længe siden. Alt hvad Danmark behøver for at løsrive sig fra *Tyskland* og staae paa sine egne Been, er nemlig, *efter* Idsted-Slaget, kun Mod til at vende *Tyskland* Ryggen og Mod til at troe, at de Been, som har

baaret Dannebrog over de tyske Skandser og de tyske Liig til Dannevirke, de kan ogsaa bære den, naar de staaer stille, og alt hvad Danmark kan gjøre for at berolige Holsten, mere end alt er skedt ved at slaae de Holstenere, der var alt for studse og nærgaaende, for Panden, saa de styrtede, det er aabenbar at lade Holsten være det *Neldebed*, det nu engang er, og ei mere brænde sig paa det.

At nu de to Ting, der igrunden er saa lette, som det er for enhver af os i slet Selskab at vende sig om og gaae sin Vei, uden at bryde sig om hvad enten Gadedrengene dømme eller Spottefuglene tralle derom, **A:63** at de synes os saa vanskelige, ja, saa *umuelige*, at vi ikke tør tænke paa dem, endsige gjøre dem, det er jo vist nok meget sørgeligt, men er dog endnu mere latterligt, og da danske Folk, især vi *Sællandsfarer*, har et meget godt Øie at see det Latterlige med, saa var det jo dog slet ikke urimeligt, om vi allerede iaar tørde Øinene med en Teglstien baade over den bedrøvelige *Borgerkrig* med *Danmarks Arvefiender* giennem tusind Aar i det mindste, og over *Fredrikstads* ynkelige Ødelæggelse af sine egne gode Venner, som blev *Danehæren* til udødelig Ære, og over alle de for *Danmark* høist lykkelige Begivenheder, som kun *Tyskere* kan forlange, at *Danskere* skulde græde deres Øine ud over, og at vi tog os en god Latter over vor egen konstige Dumhed, hvormed vi gjorde os til Pligt at læmpe vor Tankegang om vor *egen*, om den *danske* Sag efter *Fiendens*, efter Holsten-Gottorpernes og Tyskernes Begreb, hvad vi jo dog alle kan see, er en *Molbo-Historie*, der i Latterlighed overgaaer baade den, der hidtil bar dette berømte Navn, og alt hvad *Holberg* og andre Skjelms-Mestere har lavet til at indlemmes deri. Jeg veed meget godt, at Naragtigheden endnu skiuler sig for de fleste gode Dannemænd og Dannekvinder under det *Nonne-Slør*, som er noget andet end det berømte *Nanna-Slør*, er den *uægte* Beskedenhed, man gjør sig til Pligt mod den *tyske* **A:64** *Skolemester*, som brouter af at have gjort os til *Mennesker* og truer med at gjøre os til *Fæ* igien dersom vi vover at mukke, da han soleklart kan bevise, at han holder sig strængt til den *Lærebog*, han selv har skrevet, men vi dog af egen Drift kiøbt og betalt i dyre Domme, saa at naar han spørger *efter Bogen*, da skal vi ogsaa kiønt svare *efter Bogen*; jeg veed det godt, men alle gode Dannemænd og Dannekvinder kan jo dog indsee, saavel som jeg at i *det* Kapitel om *Danmark*, *Dansken* og *Danskheden*, hvorom der i den tyske Skolemesters Bog enten staaer, at det veed man intet om, eller staaer saadant noget ravgalt Tøi, som at *Kolding* er en *tysk* By, at *Dansk* er fordærvet *Plattysk*, at alle de *danske* Bøger, som *duer* noget, er *daarlige* Oversættelser af Tysk, og alt saa videre, i *det* Kapitel kan man dog umuelig svare den tyske Skolemester efter hans Bog og hans Hoved, uden at gaae baade Sandheden og os selv meget for nær, saa at naar han ikke vil rette sin Bog og sin Tankegang om os, vort Fæderneland og Modersmaal efter vore

velgrundede Indvendinger og undskyldte sine ravgale Paastande med *Uvidenhed* om den rette Sammenhæng, da maae vi i det allermindste vende ham Ryggen og tage os en anden Skolemester eller være vor egen, og da skal vi snart opdage, at vi har ikke tabt det mindste ved at lade ham løbe, eftersom de andre Kapitler i hans Bog er ikke stort efterretteligere, end det om *Danmark, Dansken* og *Danskheden*.

[A:65]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 1. Februar. Nr. 5.

[PS7:371]

Danmarks Fortid og Danmarks Fremtid.

Du, alle *Danskeres Fæderneland*,
Hvoraf jeg fik ei til Odel et Spand,
Fik ei en Fodsbred af Skov eller Muld,
Og hvor jeg arved et Gran ei af Guld,
Men hvor endnu jeg, da hvidt er mit Haar,
Venter hver Jul et lyksaligt Nytaar,
Fandt snart i Aarene syv Gange ti
Glæder saamange som Dage deri,
Mindes af Sorger kun to eller tre,
Som lagde Glæden om Jul under Snee,
Men slog dog op til den mildeste Tø,
Som skaber rindende Vand under Ø,
Piblende melder og bobblende spaaer:
Nu kommer Stæren og Storken med Vaar!

Du, alle *Danskeres Fæderneland*,
Hvor selv din Skjald var en lykkelig Mand
[A:66]Midt i den koldeste, dødeste Tid,
Som kom fra Tyskland og Helhjem herhid,

Hvor selv for ham i den yndigste Vang
Blomstred et Gladhjem med Solskin og Sang!
O, hvilken *Fortid*, som Bølgen i Sund,
Skred dig henover, mens grøn var din Lund!
Brænd-Old og Høi-Old og Kirkegaards-Tid,
Hvilken af dem var ei yndig og blid!
Hvilken af dem havde ikke sin *Jul!*
Naar leged Solen bag Sky ikke Skjul
I dine Sunde med Bølgerne blaa,
Som end i Mørkningen lege de Smaa:
|PS7:372Glutter som Sole med Slør over Glands,
Poge som tindrende Stjerner i Dands!

Du, alle *Danskeres Fæderneland!*
Holde for Tunge Dødbidere Tand!
Skjalden, som end under Brynene graa
Spaaer sig en Fremtid, som Bølgerne gaae,
Drømmer i Midvinters-Natten om Vaar,
Venter endnu paa sit gladeste Aar,
Skulde han ei, med en Fortid som din,
Spaae dig en *Fremtid*, som Vand blev til Viin!
Har du ei Hjerte og Mod til at troe,
End mellem Himmel og Jord er der Bro,
|A:67Bugned end *Bifrost*, den dog ikke brast,
Og med "Neglskuden" det har ingen Hast;
Døde Mænds Negle i Tyskernes Land
Seent vorde Planker til Fart over Strand⁶,
Og førend "*Luftskibet*" ankrer i Sund,
Ei visner Bøgen i Strandmøllens Lund!
Kun naar for Møllens og Dampvognens Hjul
Længer i Lunden ei høres en Fugl,
Da kun, du Lille, for Lykke berømt,
Timeglas dit er for Lykke udtømt!

Du, alle *Danskeres Fæderneland!*
Datter af *Æger* og Dronning til *Dan!*
Vov det engang dog at see dig i Speil
Med dine Dyder og med dine Feil,
|PS7:373Som dig igrunden Vorherre har skabt,
Som du i Tiden har vundet og tabt!
Speil dig engang i det blikstille Sund
Og i din Fortid med himmelblaa Grund!
Stræb kun at vorde saa reen og saa skiær,
Som du af Hjertet har Klarheden kiær;
|A:68Men fremfor alt vær din egen! vær *Dansk!*
Pynt dig ei længer paa Tysk eller Fransk!

Blandt alle Pletter i Sind og i Skind
Falskhed er æklest som Sminke paa Kind.
Vov kun at være, som Gud dig har skabt!
Vindes kan atter da hvad du har tabt,
Og du er skabt som den yndigste Vang,
Hvorfra en Lærke i Sky sig opsvang,
Og du er skabt til de blideste Kaar
Som nogen Fugl kan omkviddre i Vaar.
Og som naar Solen gjør Straale til Pil,
Saa gjorde *Han*, som har dannet dit Smil!

Du, alle *Danskeres Fæderneland!*
Over dig svæve som Kvinde og Mand
Freia og *Odin*, de dele ei blot
Valen hver Dag, men de dele alt Godt,
Dele da og dine *Hundrede-Aar*,
Bringe dig skifteviis Lykke og Kaar.
Sidst var *Skjøn Freia* din Dronning saa blid,
Nu har du *Odins* opbrusende Tid;
Daaden, du øver i Hærfaders Aar,
Deiligst dog nævnes i Rosernes Gaard,
Og om din Elskov i Høielofts-Sal
Skjaldene kvæde for Kæmper paa Val.
|A:69Saa dine Tider, lyksalige Vang!
Smeltende favne hinanden i Sang:
Heltenes Drape er Pigernes Lyst,
Kiærligheds Kvæde er Kæmpernes Trøst!
|PS7:374Derfor, saalænge som Kvinder faae Børn,
Dannemarks Løver skal trodse hver Ørn,
Og medens Kæmper end glimre paa Val,
Prises skal Kvinden i Høielofts-Sal:
Djærveste Kæmper i *Daners* Hjemstavn
Altid udsprang af den ømmeste Favn,
Derfor da ogsaa i Liv og i Død
Hvilen de finde i Kiærligheds Skiød!

Det Skib, der ved Verdens Ende skulde bringe alle Thusser og Trolde til det "grønne Gudhjem", kaldte man i vort Norden "Negleskuden" (naglfari) fordi man sagde, den blev bygt af døde Mænds Negle, og det er et godt Billede paa alle *Dødbideres* Stovværk.

Tale for Troes-Frihed i Folkethinget.

(Et Udkast.)

Naar man, som det skedte aabenlyst i Pavedømmets Tid, desværre, ogsaa hos os, *truer* og *tvinger* Folk til at bekiende hvad de ikke troer, til at søge Naademidler, de ikke mener at behøve, og til at bede om en Velsignelse, de ikke selv ønsker, og alt det gjør man jo ved at *true* og *tvinge* Folk til den christelige Daab, Altergang og Brudevielse, da er dette saa aabenbar stridende mod Sandhedens Aand og saa oprørende for **A:70** den menneskelige Følelse, at de, der truer og tvinger Folk til at lyve og hykle paa det allerhøitideligste, nødvendig maa see til at besmykke det for sig selv og andre med den af Luften grebne Paastand, at det er til Vedkommendes eget eller i det mindste til deres Børns og Børnebørns Gavn, om ikke her, saa dog hisset, saa den aabenbare Grusomhed har dog sin Grund i en hemmelig Kiærlighed. Naar nu denne Kirke-Presning er øvet og denne Besmykkelse stadig brugt i flere Aarhundreder, saa Folk endog har fundet sig i at betale med rede Penge, hvad der blev dem paanødt som en aandelig Naadegave, da bliver det let til et almindeligt Mundhæld, at lidt hemmeligt Gavn har man dog vel sagtens af den aabenbare Ulæmpe, Uleilighed og Udgift, og Præsterne, som modtage Betaling for de paanødte "Kirke-Goder" vil let fristes til at kalde det Kiætteri, naar nogen paastaaer at paatvunget Daab, Altergang og Brudevielse er til slet ingen Nytte enten her eller hisset, altsaa heller ikke en halv Skilling værd. Heraf kan man let forklare sig baade den papistiske Blindhed og det store Præstehad, som Luther og hans Venner ved Reformationen havde at drages med, men hvor nu, som hos os, den lutherske Oplysning blev herskende, at al Kirkegang og alle Kirkeskikke uden Tro er idel Tant og Giøgleri, *der* skulde man ikke vente at finde synderligt af den papistiske Overtro paa den tvungne Saliggjørelse, og *der* falder **A:71** Præsterne i den klareste Selvmodsigelse, naar de paa den ene Side præker at kun Troen gjør salig, og paa den anden Side at Daab, Altergang og Brudevielse, ogsaa uden Tro, bidrager enten meget eller lidt til Saligheden, saa der er jo immer noget overraskende og meget urimeligt ved den stærke Modsigelse og den forskrækkelige Bansættelse, som Lovforslaget om *borgerlig* Troesfrihed og slet ikke andet, har mødt, og det selv hos mange ellers, som man siger, meget fornuftige og oplyste Mænd, men da der ved denne Leilighed er kastet en slem Skygge paa Folkethinget, paa Grundloven og paa den borgerlige Troes-Frihed, som Grundloven hjemler alle danske Borgere, og som jeg haaber, det danske Folkething altid vil hævde, saa er det i mine Øine Hovedsagen, at Skyggen her mødes af en jævn Oplysning, der vel kan oversees, men ei overskygges.

Baade først og sidst maa det da erindres, at efter Grundloven kan Ingen paa Grund af deres Troesbekiendelse berøves Adgang til fuld Nydelse af alle borgerlige og politiske Rettigheder, og at i Kraft deraf er det, at alle vi, som sidder her, er valgte til at tage Deel i Lovgivningen, uden Spørgsmaal om, enten vi var døbte eller ikke, enten vi gaaer i Kirke eller Kloster, eller ingen af Delene, og ligedan skal det efter Grundloven være med enhver *borgerlig Stilling*, og det er jo da soleklart, at *Folkethinget* maatte aldeles |A:72| glemme sig selv og Grundloven, naar det skulde medvirke til en Lov, der gjorde den allersimpleste *Borger-Rettighed*: at give sig i Ægteskab og opdrage sine Børn i Fred, afhængig af nogensomhelst Troes-Bekiendelse eller nogetsomhelst Troes-Samfunds Kirke-Skikke, det være sig nu Daab eller Omskiærelse, jødisk eller christelig Brudevielse; og Folkethinget maatte i det mindste glemme sit Kald til at sætte Grundloven i Kraft, naar det ikke skulde gjøre sit til, at alle danske Borgere baade nyder Frihed til at indgaae Ægteskab og til at opdrage deres Børn uden alt Hensyn til deres Troes-Bekiendelse eller kirkelige Forhold.

Naar man derfor har anket over, at Lovforslaget om Troes-Frihed har nydt Fremme og fundet ikke saa lidt Bistand i Folkethinget, da har man derved anket over, at der i Danmark er et saadant Folkething, valgt uden alt Hensyn paa nogen Kirke eller Troes-Bekiendelse, og at vi har en saadan Grundlov, som frigjør hele Borgerlivet fra alle kirkelige Hensyn, og man skulde da, naar man ansaae Folkethinget og Grundloven for ligesaa ufolkkelige som ukirkelige, andraget paa Grundlovens Omskabelse, istedenfor at anklage Folkethinget, fordi det gjorde sin Skyldighed ved at fremme et af Grundloven klarlig udsprunget, velbetænkt Lovforslag, der ligesaavel stillede paa alle Kirke-Samfunds Frigiørelse fra borgerlige Indgreb, som paa Borgerlivets Frigiørelse fra kirkelige |A:73| Indgreb. Naar man nemlig har paastaaet, at Lov-Forslaget om Troes-Frihed enten gjorde Indgreb i Folkekirkens Frihed eller berøvede dens Daab og Brudevielse enten lidt eller meget af deres Virkning, Ære og Betydning, da er det jo klart, at Vedkommende enten var ført bag Lyset eller stod sig selv i Lyset, thi enten har Vedkommende slet ikke kiendt det Lovforslag, de udtrykte deres Afsky for, eller de maae ansee Folkekirkens Daab og Brudevielse for noget, Faa eller Ingen vil bryde sig om, uden de borgerlig tvinges dertil, og i dette Tilfælde er det jo netop dem selv, der, saavidt det staaer til dem, berøver Folkekirkens Daab og Brudevielse hele deres kirkelige Ære og Betydning.

Hertil kommer endnu, at saalænge Barnedaaben er en borgerlig Tvangs-Sag i Folkekirken, saalænge kan Folkekirken ikke, hvad den dog for sin egen Æres og Oplysnings Skyld maatte, gjøre Barnedaaben, hvis christelige Retmæssighed jo er et af de allerfineste theologiske Spørgsmaal, til en kirkelig Frisag, og

saalænge Brudevielsen for Folkekirken er en borgerlig Tvangssag, saalænge kan Folkekirken umuelig hævde Brudevielsens kirkelige Ære og Anseelse, med mindre Præsteskabet igien ligesom under Pavedømmet, blev Dommere i Ægteskabs-Sager, saa det er aabenbar kun et Lovforslag i samme Aand, som det, selv Præster og Professorer har bebrejdet os, der kan give Folkekirken den Frihed og [|A:74](#)Selvstændighed, som ethvert Kirkesamfund maa have, for kirkelig og aandelig at hævde sin Ære og Anseelse.

Men, vil man sige, naar Folket i det Hele alligevel ønsker, at deres eget Kirkesamfund skal vedblive at være en Statskirke, skal vedblive at underkaste dens Medlemmer en borgerlig Tvang baade til Barnedaab, Confirmation, Altergang og Brudevielse, hvem tør da forhindre Folket deri, og hvem kan sige, at derved skeer noget Brud paa Grundloven, naar det staaer enhver dansk Borger frit for, om han vil høre til Folkekirken eller ikke?

Hertil svarer jeg naturligtviis, at dersom det var mueligt, at alle de, der hidtil var Statskirkens borgerlig tvungne Medlemmer, følgelig saagodtsom hele det danske Folk, kunde tænke, at de ikke vilde have borgerlig Frihed til at gifte sig eller til at opdrage deres Børn uden at spørge Præsterne om Forlov, og gjorde Folket denne sin Tænkemaade vitterlig, da vilde vi, som udgør Folkethinget og jo næsten alle har hørt til samme Statskirke, jo selv tænke ligesaa, og da vilde hverken Lovforslaget om Troesfrihed være fremlagt eller Grundloven givet, saa det er aabenbar et stort Spørgsmaal, hvormange af Folket, der virkelig tænker saaledes, og selv om de Tusinder, som har underskrevet Adresserne mod Lovforslaget, selv om dem er det et stort Spørgsmaal, hvormange der vilde vedkiende sig en Tænkemaade, der [|A:75](#)gjorde deres saakaldte Kirkesamfund uslukkelig Skam, medens det er klart, at mange af dem har staaet i den aabenbare Vildfarelse at Lovforslaget vilde berøve dem Friheden til at blive ved deres Fædres Tro og følge deres Kirkeskikke.

Hvis derfor Folkethinget, under den vrang Forudsætning, at Folket vilde have den borgerlige Tvang vedligeholdt i sin Kirke, medvirkede til en Lov, som stadfæstede den gamle Tvangs-Indretning, da vilde det vel ikke aabenbar stride mod Grundloven, naar man kun udenfor Folkekirken, uden alt Hensyn paa ens Troes-Bekiendelse, kunde have fuld Nydelse af alle borgerlige og politiske Rettigheder, men Erfaringen vilde da snart lære, at man havde taget mærkelig Feil ad det danske Folks Ønske.

Jeg for min Part, som dog tør troe, jeg hører til dem, der i Danmark sætter høiest Pris paa Fæderne-Troen og paa alle de nedarvede Kirkeskikke, jeg vilde finde mig nødt til at udtræde af den saakaldte Folkekirke, og raade alle mine Venner til at gjøre det samme, naar det nu igien skulde sættes i Kraft, hvad der længe har været et dødt Bogstav, at i Folkekirken skulde alle de, der vilde gifte

sig, nødes til at gaae til Alters, og der skulde Præsterne nødes til at erklære aabenbar uchristelige Ægteskaber for christelige, og naar da, som jeg troer, snart maatte skee, alle de, der *frivillig* bekiendte **A:76**Folkekirkens Tro og fulgde dens Skikke, gik ud af den, hvad Gavn eller Glæde mener man da enten Gud eller Mennesker vilde have af en Kirke, hvis Medlemmer fandt det nødvendigt at tvinge hinanden til at bekiende en vis Tro og følge visse Kirkeskikke?

Naar jeg nu med disse Øine betragter det Lovforslag om Ægteskab med mere, som er indskudt til anden Behandling istedenfor Lovforslaget om Troesfrihed, da maa jeg naturligviis finde det aldeles forkasteligt under begge sine Skikkelser, da det endog vilde udvide Tvangen til Medlemmer af alle i Landet bestaaende eller anerkjendte Kirkesamfund, saa man maatte sige sig ud af dem alle for at faae Lov til blot saameget som at gifte sig, uden vedkommende Kirkes Tilladelse, og skulde endda først underkastes et skarpt Forhør, om man dog slet ikke hørde til noget Kirkesamfund. Dette strider saa aabenbar baade mod Grundloven og mod alt Begreb om borgerlig Troes-Frihed, at jeg slet ikke vilde kunne forstaae Indbringelsen af saadanne Forslag, naar ikke en af de ærede Forslagstillere i Lørdags havde oplyst os om, at efter hans Mening skulde alle Enkeltmænd nøies med den Troes-Frihed, Vorherre har givet os ved at gjøre Tanker toldfrie, en Troes-Frihed, der ikke behøver at indføres, da selv de Christne havde den midt under de hedeste Forfølgelser af de hedenske Keisere og selv Kiættterne havde den i Spanien midt under Inquisitionens største Gru**A:77**somhed, og at Religions-Frihed derimod kun tilkommer Kirkesamfund i det hele, og det, efter Udvalgets Mening, saadanne Kirkesamfund, der vil gjøre Barnedaaben til Pligt for alle sine Medlemmer, Altergangen til Pligt for alle dem, der vil gifte sig, og indrette deres Brudevielse saaledes at den ikke hindrer Magistraten fra at adskille hvad de siger, Gud har sammenføiet. En saadan Religions-Frihed kalder jeg imidlertid hvad det for mine Øine aabenbar er, et Præste-Herskab, der kun upartisk er deelt mellem Præster af alle Bekiendelser, og det vil jeg bede Vorherre bevare Danmark fra.

Til Slutning maa jeg dog ogsaa sige et Par Ord om Ægteskabets Hellighed og Ærværdighed, som man ved denne Leilighed idelig har raabt paa og som jeg tør troe at kiende og skatte ligesaa høit som Nogen. Selv Præster og Professorer har skrevet os til, at det var et "gudforladt" Ægteskab, der stiftedes uden Brudevielse og kirkelig Høitidelighed, men de maae da enten troe at et Ægteskab kan være gudeligt uden Guds frygt hos dem der indgaaer det, og være ugudeligt trods Ægtefællernes Tro og Guds frygt, eller ogsaa de maae troe, at naar man lader sig vie, da bliver man gudfrygtig, og naar man ikke lader sig vie, da mister man sin Guds frygt, og jeg tilstaaer, at ingen af Delene kan jeg rime enten med Christendom, sund

Fornuft eller daglig Erfaring, saa det er mig en altfor dyb Hemmelighed.

IA:78 Derimod troer jeg, at som man er Folk, saaledes bliver man Ægtefolk, enten man lader sig vie eller ikke, og jeg troer fremdeles, at naar man beder Vorherre være med sig i hele sit Liv og Levnet, da har man ham ogsaa med sig i sit Ægteskab, enten man er viet i Kirken eller i Huset, af en Præst eller af en Byfoged, og at dersom man ikke beder Vorherre være med sig i hele Livet, da bliver man ogsaa gudforladt i sit Ægteskab, om man saa var viet midt i Peterskirken og det af Paven selv. For Resten, saa naar man har fundet at Lovens Forskiel mellem ægte og uægte Fødsel bidrog ikke til at gjøre Ægteskabet helligt og ærværdigt, da venter man dog vel ikke at en borgerlig paatvunget Brudevielse skal bidrage mere dertil, skøndt man saavidt mueligt har ophævet alle borgerlige Fortrin for de Ægtefødte.

Tillæg.

Den høiærværdige Rigsdagsmand fra *Falster*, Ordfører i denne Sag, dvælede igaar med et vist Velbehag ved hvad han selv havde sagt forleden om “Sæderne”, *vore Sæder*, som, efter hans Formening, stod iveien for det borgerlige Ægteskabs almindelige Indførelse, og **IA:79** den ærede Rigsdagsmand henvendte sig begge Gange udtrykkelig til mig, saa det vel endog hører til hvad vore Fædre kaldte “gode Sæder” at give Svar paa Tiltale, og det vil jeg nu kortelig, da jeg troer, et lille Ord derom kan være paa sit rette Sted.

Først maa jeg da, som lidt sproglærd paa Modersmaalet oplyse, at den ærede og lærde Rigsdagsmand har ladet sig føre paa Glatiis af de *tyske* Professorer, naar han antager, at vi Danskere gjør en høitidelig Forskiel mellem *Sæder* og *Vaner* ligesom de skarpsindige, spidsfindige, haardkløvende *tyske* Professorer mellem deres “Sitten” og “Gewohnheiten”, thi allerede vores gode gamle danske Ord “*Sædvaner*” og “sædvanlig” skal lære os, at paa Dansk flyder begge Dele sammen, saa den høitidelige *tyske* “Sædelighed og Sædelære” duer paa Dansk kun til at gjøre Løier med.

Dernæst maa jeg for ramme Alvor bemærke, at baade vore Sæder og vore Vaner, især i Kiøbenhavn, vist langt mindre lægger Hindringer i Veien for det borgerlige Ægteskabs almindelige Indførelse end for de gode og lykkelige og især for de bedste og lykkeligste, som jeg kalder de christelige Ægteskabers Varighed hos os, og en af disse fine Sæder og slemme Vaner er den, naar man skal giftes, da kun at lade sig klappe sammen af en Præst, før helst i Huset, nu helst i Kirken, uden noget Øieblik at have “beraadt sig

med Gud i |A:8oHimmelen” og *sædvanlig* kun efter en meget flygtig Beraadelse med “sit eget Hjertelag”.

Endelig maa jeg lægge hele Thinget, og, om det vil lykkes, hele det kiære danske Folk paa Hjerte, at hvad der er godt og velsignet i den gamle *Sædvane* at stifte sit Ægteskab i hvad vi kalder “Guds Huus” og for “Herrens Alter”, og jeg troer, der er meget godt og velsignet deri, det kommer netop for en Dag, og det kommer os først ret tilgode, naar *Brudevielsen* bliver en *fri Sag*, thi det gælder altid om Guds Velsignelse, at kun hvo som leder, han finder, og desuden veed jeg, som gammel Præst og som Søn af en gammel Præst, at *kun* de, man kan vie med Lyst, fordi de sætter lidt Priis paa vor Tjeneste, kun dem kan man vie tilgavns, saa hvor det er *Hoveri* paa begge Sider, bliver det daarligt Arbeide kun til Plage for Præsten og til Byrde for Brudefolkene.

Vi forudsætter nemlig, at det bliver i Folkekirken med Brudevielse, ligesom hidtil, at hvem der *forlanger* den, *faaer* den, saa hele Forskiellen bliver kun den, at nu tvinges selv de, som *ikke* ønsker den, til at *lade*, som de ønskede den, medens vi derimod vil, at det skal gaae ærlig til, saa at hvem der *ikke ønsker* Brudevielsen, skal heller ikke nødes til paa *Skrømt* at *forlange* den af Præsten, og den høitærede Minister, som meende, at vi vilde have *Brudevielsen* til at være et Privilegium for dem, vi kaldte “rene og hellige”, han tog da mærkelig feil.

|A:81

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 8. Februar. Nr. 6.

|PS7:374

Til Danehæren.

¹ Deiligt, som din Daad, er og dit Navn,
Danehær fra Dannevirke!
Kom og indtag hele Kiøbenhavn,

Folkething med Borg og Kirke,
Som paa *Dans* og *Skjolds* og *Frodes Viis*
Idsted-Syssel du indtog med Priis!

- 2 Viis det klarlig, at fra Hedenold
For det *Blanke* ei du blødte,
Men for Kiærlighedens rige Sold,
Som med Krands og Kys dig mødte,
Saa du kaldes skal med Tone varm
Dane-Kiærlighedens stærke Arm!
- 3 |A:82| For sig selv og for sit Tugtens-Riis
Kæmper kun *Soldater-Hæren*,
Regner ud i Dalere sin "*Priis*",
Sætter i sin Glimmer Æren,
|PS7:375| Danehæren, djærv til Folke-Gavn,
Bære aldrig meer *Soldater-Navn*!
- 4 Danmark, deiligst Vang ved Bølgen blaa,
For den har du Seier vundet,
Ved dig seire, medens Stjerner staae,
Danskhed nu ved *Øre-Sundet*!
Da med Danmark og med Danskhed skal
Om dig kvæde Jordens sidste Skjald!

Hedenskab og Christendom i Danmark.

Naar jeg her nævner "Hedenskabet" først, da maa jeg bemærke, at det skeer kun fordi Hedenskabet er *ældst* herinde, og fordi jeg troer, vi har endnu mest af det, thi *saa meget* kiender jeg dog til *Christendommen* og *saa høit* skatter jeg den, at jeg vilde ønske, at baade jeg selv og alle *Danskere* var hele Christne, ikke blot fra *øverst* til *nederst*, men ogsaa fra *inderst* til *yderst*, i Sind og i Skind; men jeg veed |A:83| ogsaa, at der hører meget til, saa naar man indbilder sig, det er skedt uden at man selv vidste det, da tager man mærkelig Feil, og det gaaer da med ens Christendom, ligesom det gaaer med mangan en Jomfrues Deilighed og med mangan en Professors Viisdom, at ingen kan see dem uden *de selv*. Jeg, som nu i mange Aar har vænt mig til at tage Verden som den er, skøndt jeg ønskede, den var, og er vis paa, den skulde være meget bedre end den er, jeg har med det samme opdaget, at jeg ogsaa i denne Henseende maatte tage mig selv om Næsen, thi vel er jeg, som alle de andre, christnet og døbt, mens jeg var lille, og lærde baade min

Cathechismus og min Forklaring med de Bedste, er blevet overhørt i min Christendom, har gaaet mange Gange til Alters, og er ordenlig viet i Kirken, har desuden læst min Bibel baade paa *Dansk* og paa *Græsk*, og har nu snart i fyrretyve Aar været Præst, og har, saa vidt jeg fik Lov til det, baade præket hver evige Søndag, taget Børn til Læsning og, som man siger, stridt for Christendommen meer end de fleste, men dog har jeg, som sagt, opdaget, at med alt det, saa hører jeg dog endnu i mange Henseender til den Verden, der ingenlunde er, som den skulde være, og som den maatte være, for med Rette at kunne rose sig af sin Christelighed og lade haant om alt Hedenskab, thi da alt hvad der *ikke* er *christeligt* hos os, enten maa være **A:84** *hedensk* eller *jødisk* eller *tyrkisk*, saa er jeg endda ret glad ved, at det *Ikkechristelige* hos mig for det meste er *hedensk*, thi saa er det dog *naturligt*, og det *unaturlige*, veed jeg, er det allerværste, for det har *Fanden* skabt.

Jeg veed det jo godt, at denne min Synsmaade og denne min Tankegang om *Christendom* og *Hedenskab*, saavelsom om det *naturlige* og *unaturlige*, er endnu langtfra at være de sædvanlige, for da jeg først blev Præst i Kiøbenhavn og spurgde mine Læsebørn (Confirmander), *hvad* det var at være en *Christen*, da tav de enten bomstille, eller de svarede: det er, “at *være god*”, og saalænge man staaer paa det Trin, bliver man hverken bedre eller christeligere end man er, af den indlysende Grund, at vi alle, ubeseet, synes, vi er *gode nok*, og, at da *formeget* og *forlidt* fordærver alting, saa hører det til Pligterne mod os selv, at blive ved det samme Pas, som den rette Midte, den gyldne Middelvei mellem aabenbar Ugudelighed og Overdrivelse af Gudfrygtigheden, ligesom de Skinhellige. Nuomstunder træffer man vel i *Kiøbenhavn* baade hos Store og Smaa en Forklaring over *hvad* det er at være *Christen*, der klinger fyldigere, saa de kan sige, det er at være *døbt* og lade sig *confirmere* og naar man vil gifte sig, at lade sig *vie i Kirken*, og, naar ens Børn blive store, da at gaae til *Alters* med dem **A:85** for et godt Exempels Skyld, og naturligviis at afskye alt hvad der blot lugter af “*borgerligt Ægteskab*”, men disse, som man siger, “*kirkelig* oplyste” Kiøbenhavnere de er dog snart værre at tale med om *Christendom* end de, der i al deres Troskyldighed bekjendte, de vidste slet ikke, hvad det var at være *Christen*, naar det ikke var at *være god*. Hvem der nemlig i al sin kirkelige Vankundighed dog tænker, at *god* maa man være eller blive naar det skal gaae En godt baade her og hisset, dem kan man dog nok faae lært, at Christendommen er en egen Aabenbaring om, *hvordan* baade *Jøder* og *Hedninger* kan blive meget bedre end de var før og faae det meget bedre end de havde det før, og at denne christelige Aabenbaring maa man frem for alt *troe* og stole paa, naar man vil være en *Christen*; men hvem der er kommet til den Forklaring, at *Christendom* er slet ikke andet end efter gammel *Sædvane* at lade sig *vie* af en Præst, naar man gifter

sig, at lade sine Børn *døbe* saasart det kan skee, uden at de bliver forkiølede, og at gaae i Kirke, naar man ikke selv er forkiølet eller frygter for at blive det, eller skal i Dyrehaven eller har andet lovligt Forfald, med dem er det en fortvivlet Sag at tale om *Christendom*, fordi det er dem hardtad ligesaa *udvendig* en Ting, som det "*Christentøi*" hvori Børnene blev døbt i forrige Tider, og som paa Landet enten *Præstens* eller **A:86***Skolemesterens* Kone sædvanlig havde at laane ud til hele Sognet. *Enten* tager man nemlig da hele *Christendommen* dels for en vis Farve, som det er *Præsternes* Embeds-Forretning at sætte paa Folket og Levnetsløbet, og dels for en hellig Bog, som det er Vaisenhusets og Bibel-Selskabets Sag at lade trykke i Mangfoldighed til billig Priis, og Præsternes og de theologiske Professorers Sag at læse og forklare, *eller* man tager dog dette for *Hovedsagen* ved Christendommens Indførelse og Vedligeholdelse, saa at Resten: Indflydelsen paa Livet og Christningen af det indvortes Menneske skal følge af sig selv, naar "Kirken", saavel den *synlige* Kirke med og uden Taarn og den hellige Skrift, som den *usynlige* Kirke, der skjuler sig i Bibelen, i Præsterne og deres Embeds-Forretninger, gjør deres Pligt. Alt hvad man nu kan sige til Folk med denne saakaldte fornuftige og ædru Anskuelse af *Christendom* og *Christelighed*, det strander sædvanlig paa deres klippefaste Forudsætning, at med denne Anskuelse er de selv sande og ovenikøbet oplyste *Christne*, uden noget Spørgsmaal om, enten de *troer* paa Jesus Christus og den christelige Aabenbaring eller ikke, og uden mindste Spørgsmaal om, enten de i deres Tænkemaade og Levemaade ligner *Jesus Christus*, *Moses* eller *Mahomed*. I deres Øine staaer og falder Folkets Christendom og Christelighed med den saakaldte "*Stats-***A:87***Kirke*", som ved Hjælp af den verdslige Magt paatvinger alle sine Medlemmer *Barnedaaben*, *Confirmationen* og *Brudevielsen*, og da tillige saavidt mueligt i Skolen paatvinger alle Børnene en vis *Bibelhistorie* og *Lærebog*, og alt hvad vi kan sige om *Troens*, *Haabets* og *Kiærlighedens* fri Natur og Umueligheden af at de enten kan indsmugles eller indtvinges i noget Menneskes Hjerte imod deres Villie, det kalder de enten ugudeligt *Fritænkeri* eller mystisk Sværmeri, fordi de enten slet ingen Forestilling har om Tro, Haab og Kiærlighed, som andet end smukke Ord og Tanke-Skygger, slet ikke som levende, virkelige Ting i Aandens og Hjertets Verden, eller de er dog fra Barnsbeen afrettede til aldrig at tænke paa det naturlige Menneske-Liv, naar de læste og talde om det *Guddommelige* og *Christelige*.

Forudsat imidlertid, hvad jeg daglig dristigere forudsætter, at i det mindste i *Danmark* og i hele vort *Norden* er Naturen, Menneske-Naturen, stærkt ifærd med at gaae over Optugtelsen, saa Folk, uden at spørge enten Præst eller Skolemester om Forlov, tager sig den Frihed at sige ved dem selv: ja, enten vi kaldes *Jøder* eller

Christne, Tyrker eller *Hedninger*, saa er vi jo dog alle Mennesker, eller føler dog, at vi skulde være *Mennesker*, være noget ganske *andet* end de *Umælende*, fordi vi har Mund og Mæle og derved en for **A:88** underlig Sammenhæng med hele den *usynlige* Verden, der ligesaavel paa en Maade er inden i os, som oven over os, da det *usynlige* Ord, som gaaer ind ad vort Øre og ud ad vor Mund, kommer ovenfra og gaaer lukt igiennem os og aabenbarer paa sin Vei hvad der usynlig lever og rører sig inden i saadanne forunderlige Skabninger, som vi selv er, eller i andre Væsner, som vi har en vis Lighed med, og Hovedsagen maa da altid være, at vi kan komme til at føle, vi er rigtige Mennesker og at det er glædeligt at være rigtige Mennesker, saa vi fryder os ved vor Tilværelse og kan trøste os over alle de Ubehageligheder, man, som Mennesker, har i denne Verden, og da især over den største, som er, at vi ved *Døden* skilles fra dem, vi har kiære, og som igien havde os kiære; dette forudsat, da er jeg *sikker paa*, det vil jo sige: da *troer* jeg, vi vil snart kunne tale os for saavidt til Rette med hinanden om *Christendom* og *Hedenskab*, at vi paa begge Sider bliver enige om, at al Rang-Strid og Navne-Værdi her vilde være latterlige, og at Spørgsmaalet dog egenlig er, *hvad* der gjør os til *Mennesker*, og naar vi er blevet det, kan gjøre os til rigtige, glade og lykkelige Mennesker?

Er vi nu først enige herom, da bliver vi det ogsaa snart derom, at hvad der gjør os til *Mennesker*, det er jo aabenbar hvad der kiendelig skiller os fra de **A:89** *Umælende*, altsaa *Ordet* om det Usynlige inden i os, trindt omkring os og ovenover os, altsaa om den saakaldte *anden* Verden: Aandens og Hjertets Verden, der i Ordet aabenbarer sig for os og træder i Forbindelse med os, og at hvad der altsaa skal kunne gjøre os til rigtige, glade og lykkelige Mennesker, det maa være et Ord, vi kan lide paa, udtrykker vort Forhold til den anden Verden, som det virkelig er, altsaa et troværdigt *Sandheds-Ord*, og som sætter os for stedse, evindeligt, i et glædeligt Forhold til denne Aandens og Hjertets usynlige Verden.

Anvender vi nu dette paa os selv, paa de Mennesker, vi nu engang er, som vi nødvendig maae, naar vi skal have Gavn og Glæde deraf, da seer vi strax, at det maa være Ordet paa vor egen Tunge, vort naturlige Tungemaal, altsaa vort Modersmaal, da det kun er Ordet i denne Skikkelse, vi rigtig veed Meningen med og kan fornemme Livet og Kraften igiennem, og da nu hverken vi selv eller Christendommen har skabt vort Modersmaal, men vi har arvet det fra vore gamle, hedenske Forfædre, saa indseer vi let, at vi baade maae kiende, elske og bruge vort Modersmaal i sin naturlige, hedenske Art og Skikkelse, naar Ordet derpaa skal kunne oplyse os om, hvad enten *Hedenskab* eller *Christendom* er, og naar et Ord, det være i Aanden og Kraften enten *hedensk*, *jødisk* eller *christeligt*, skal kunne **A:90** træde i Kraft hos os og bidrage enten lidt eller meget til at vi bliver rigtige, glade og lykkelige Mennesker.

Dersom vi saaledes ikke paa *Dansk* havde Ordene: *Menneske, Fader, Moder, Ægteskab, Børn og Søkende, Gud, Forsyn og Udødelighed, Tid og Evighed, Sandhed og Løgn, Sjæl og Samvittighed, Tro, Haab og Kiærlighed*, som gjorde et tilsvarende *menneskeligt* Indtryk paa vort Hjerter, da kunde aabenbar hverken Guder eller Mennesker oplyse os derom eller oplive os dermed, saa det var ikke blot vore gamle Forfædre, der maatte være *Mennesker*, før de kunde blive *Christne*, være *hedenske*, før de blev *christelige Mennesker*, men det er igrunden ligesaavel os og vore Børn, og det har kun været skjult for os, enten fordi vi ikke gjorde noget rigtigt, menneskeligt Brug af *Christendommen*, eller fordi alt det Menneskelige, vi mødte, kom til os under eet, saa vi ikke kunde skille det hedenske og det christelige fra hverandre.

Ligesom nu vort *Modersmaal* er igrunden *hedensk*, hvor mange *christelige* Navne og Talemaader, der end har faaet Indfødsret og har dybere eller flakkere slaaet Rødder i vort Tungemaal, saaledes er ogsaa vort Hjertelag og hele vor Tankegang igrunden *hedenske*, selv naar *Christendommen* har gjort allermest Forandring og Forbedring paa dem, og naar det synes **A:91** anderledes, da kommer det kun af, at vi med Flid har *afrettet* os selv eller ladet os afrette enten efter *fremmede* Hedningers, eller efter *Jøders*, eller efter *Tyrkers* Tankegang og Talemaade, hvad vi godt kan forstaae, er *unaturligt*, keitet og bagvendt, og derfor baade aandelig og hjertelig dødt og magtesløst, saa det kan *Christendommen*, netop naar den er et guddommeligt Middel til at gienføde og fornye det rigtig Menneskelige hos os, slet ikke virke igiennem, og ei virke *levende* paa uden til at fordrive eller nedbryde det. Nu er imidlertid, efter min Tro og tilsvarende Erfaring, *Christendommen* et saadant guddommeligt Naademiddel til at gienføde, fornye og opelske den ægte Menneskelighed hos os, og maa nødvendig gjøre det paa den eneste muelige Maade, ved at optage hvad der vel er *hedensk*, altsaa forvildet, udartet og aandelig afmægtigt, men dog *menneskeligt* hos os, for at oplive og oplyse, rense, styrke, udvikle og klare det til en saadan *ægte* Menneskelighed, som den, der hos *Jesus Christus* var forenet med *Guddommeligheden*.

At nu dette Underværk, denne *Christning* af vort *menneskelige* Hedenskab, skeer paa en hemmelig og ubegribelig Maade, især ved *Daaben* og *Nadveren*, som dertil er indstiftede af *Christus* selv, det er vist nok baade den *Christne Menigheds* og den *Hellige Skrifts* Vidnesbyrd, men derfor maae vi dog **A:92** ingenlunde tænke og kan som *Christne* aldrig tænke, at det enten skeer ved noget Hexeri eller Trylleslag, eller at det kan skee imod vor Villie og uden vor menneskelige Medvirkning; medens det jo er latterligt at indbilde sig, det er skedt uden at vi selv kan mærke det, thi er vi blevet til nye og andre *Mennesker*, da maae vi nødvendig mærke det, og bliver vi

ikke ved Christendommen til nye og andre Mennesker, da maatte enten Christendommen være Tant, eller vi er endnu *ikke Christne*.

Naar saaledes Christendommen skal virke aandelig og hjertelig paa os til Gienfødelse og Fornyelse af den ægte *Menneskelighed*, da maa det skee paa en *menneskelig* Maade, altsaa giennem *Ordet* paa vort *Modersmaal*, som er det Middel, hvormed vi virker aandelig og hjertelig paa hinanden, og Forskiellen mellem det christelige *Guds-Ord* og vort eget Ord kan da ikke være anden end den, at der er guddommelig *Liv* og *Lys* i det christelige Ord, som vort hedenske Ord fattes, altsaa at i det christelige Ord lever og virker *Guds egen Aand*, som ogsaa bliver vores Aand, naar vi *med Ordet* tilegner os ham, og denne Tilegnelse er det aabenbar, som baade Menigheden og Skriften kalder *Troen*, Hjertets Tro paa *Guds Ord*, thi det er menneskeligt at tilegne sig et Ord, naar vi med **A:93**Tro, o: sikkre paa dets Sandhed, lægge det paa Hjerte.

Ligesom det nu er *Ordet* med Guds Kraft i sig, men i alle Maader *menneskeligt*, kun uden Feil, og *Troen* med Hjertets Tilbøielighed paa det menneskelige Guds-Ord, der maae udrette alt hvad Christendommen kan udrette hos os til den ægte Menneskeligheds Gienfødelse og Fornyelse, saaledes er det ene paa *Haabet* og *Kiærligheden*, vi kan og skal kiende hvad og hvormeget Christendommen ved *Ordet* og *Troen* har udrettet hos os, altsaa *hvorvidt* vi er christnede og hvormeget hedensk eller tyrkisk der endnu er hos os.

Naar vi nemlig besinder os paa, hvad vi *Danskere* imellem os selv mener med "*Haab*", da veed vi alle, at det er Forventning af noget godt og glædeligt i Fremtiden, og derfor er det os klart nok, at det evige Livs og Guds Herligheds Haab, som Christendommen lover os, er noget nyt for os, som vi hverken er født med eller selv kan give os, saa alt hvad vi har af det er aabenbar *christeligt*, men at ikke blot alt det hos os, som vil svække, men ogsaa alt det hos os, som ikke kan *dele* dette Haab, er enten hedensk eller noget endnu værre, og da dette christelige Haab maa blive meget stærkt og fast hos os, førend det kan overvinde *Døds-Frygten*, og smile ad alle det *Dødeliges* **A:94**Indvendinger imod sig, saa har vi deri en sikker Maalestok for vor Christelighed.

Lægger vi endelig paa Hjerte, at ved "*Kiærlighed*" mener vi Danskere en meer eller mindre *herskende Tilbøielighed*, altsaa en Hjerte-Fruer eller Hjerte-Dronning, da formoder vi strax, hvad Christendommen mener med *den Kiærlighed*, den Guds Kiærlighed til Mennesket og Menneskets Kiærlighed til Gud, som den sætter over alt andet, og som den evige Livs-Kilde udleder alt Godt og Glædeligt af, men vi opdager ogsaa let, at der hører meget til at troe fuldt og fast paa Guds *den* store og rige *Kiærlighed* til det faldne, vildfarende Menneske, som er Kilden til alt, hvad de Christne troe, Gud har gjort og gjør til Menneskets Frelse og Kilden til hele det

christelige Haab, og at der fattes forskrækkelig meget i at Kiærligheden til Gud hos nogen af os endnu har nedbrudt alle Skillerrummene mellem Ham og os, saa vi med Sandhed kan sige, hvad den fuldkomne Kiærlighed kræver: alt mit er dit, og alt dit er mit. Alt det nu hos os, som ikke kan dele vor Tro paa Guds Fader-Kiærlighed til Mennesket, og alt det, der staaer iveien for vor fuldkomne Kiærlighed til Gud og vor glade Besiddelse af det evige Liv deri, det er aabenbar enten Hedenskab eller noget endnu værre, saa den Stolthed, **A:95** hvormed man paa Christendommens Kappe seer ned paa Hedenskabet, er i alle Maader ilde stædt.

Slutningen bliver da, at medens der er noget hos os alle, der maa kaldes værre end *hedensk*, kaldes *tyrkisk*, saa er vor *hedenske Menneskelighed* i Følelse, Tankegang og Tungemaal ikke blot hvad Christendommen maa *forudsætte* hos os for at kunne udrette noget, men ogsaa hvad Christendommen tilegner sig, renses, styrkes og forvandler ved den Guds Kraft, som er mægtig i vor Skrøbelighed, saa hvis vi ringeagte og forskyde vor hedenske Menneskelighed, da faaer vi aldrig nogen christelig Menneskelighed, da bliver vi i Henseende til Aand og Hjerte *ikke Christne*, men *Tyrker*.

Dette er nu Forholdet mellem *Hedenskab* og *Christendom* ikke blot i Danmark, men hos ethvert *menneskeligt* Folk, undtagen *Jøderne*, og man har kun overseet det, fordi man enten indbildte sig, at Christendommen kunde og skulde *tilintetgiøre* alt det *Naturlige* hos Mennesket, eller fordi man tog *Hedenskab* og *Afguderi* for eet og det samme, uagtet Erfaring noksom har lært, at *Afguderi* ligesaa vel kan have en *christelig* som en *hedensk* Farve. Men vender vi nu Tanken især til det *Nordiske* og *Danske* Hedenskab fra Arildstid, som vi kan lære anderledes godt at kiende end noget andet Hedenskab, selv det **A:96** *Græske*, fordi vi til vort særegne Hedenskab har Nøglen inden i os, da opdager vi snart, at der er et ganske *eget* Forhold mellem vort Hedenskab og Christendommen, som paa den ene Side forklarer den forholdsviis lette rolige Indgang Evangeliet fandt hos vore gamle Forfædre, men gjør det paa den anden Side lidt vanskeligere at drage skarpe Grændse-Linier mellem det Hedenske og det Christelige hos os, da vi let kan tage Feil ad hvad der ligner hinanden, men er dog igrunnen ikke det samme. Dette er nemlig ikke blot Tilfældet med vore hedenske Forestillinger om "Gud, Forsyn og Udødelighed", der tit blot med lidt christelig Farve, er taget og tages endnu for christelige, men er især hos os Danskere tillige Tilfældet med de christelige Lærdomme om "Naade, Barmhjertighed og Fred", som vi let fristes til at give en hedensk Vending, fordi vi som Hedninger paa vores Viis har løftet dem til Skyerne!

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 15. Februar. Nr. 7.

[PS7:375]

Seiren og Freden.

- 1 Seiren er vundet og Danmark bestaaer,
Det er vort Omkvæd paa Visen,
Og for vor Fremgang i forrige Aar
Menigmand skal bære Prisen,
Al-Muen hører al Styrke jo til,
Skam faae den Tysker, det nægte vil!⁷
- 2 Seiren er vundet med Ære fuldrig,
Hæren vi hilse med Glæde,
Men dog, desværre! endnu vi har Krig,
Freden er ikke tilstæde,
Vaabnene hvile, men Hjerterne ei,
Banet endnu er ei Fredens Vei.
- 3 [A:98][PS7:376]Seiren er vundet ved *Idsted* og *Stolk*,
Og Dannevirke er vores,
Men ingen Fred faaer dog Dannemarks Folk,
Mens det af Tysken bedaares,
Sjælen i Tysken er Splid jo og Kiv,
Legemet har et uroligt Liv!
- 4 Seiren er vristet af Tyskernes Haand,
Vundet med Odd og med Egge,
Lidt den kun nytter, naar Tyskens Uaand
Kan med sin Pen os forskrække,
Trælle vi er, ikke fribaarne Mænd,
Naar vi kan blegne for Blæk og Pen.

- 5 Seiren er vundet og Valget er frit
Baade for Gamle og Unge,
Fugle med Neb nøies hver jo med sit,
Saa skal hvert Folk med sin Tunge,
Bær som vort Kors vi det høityske Sprog,
Sortne maa Korset i Dannebrog!
- 6 Seiren er vundet trods Tyskernes Pral,
Vundet med Kiækhed og Lykke,
Fred vi kun vinde for Tyskhedens Kval,
Naar vi den blæse et Stykke,
Thor havde Skæg førend "*Tyske*" fik Duun,
Heimdal sin Lur førend "*Teut*" Basun!
- 7 |A:99 Seiren er vundet til *Eiderens* Bredd,
Ønsker vi *Fred*, som kan vare,
Holsten er tysk, tysk er al vor Fortræd,
Begge saa lade vi fare!
Ligesaa god er jo *Dansken* som vi,
Meget for god til at druknes i *Sli*!

7

Almue (isl. *almugi* og *alþyda*) er oprindelig *Folket* med al dets Magt og *Formue*, men er, ligesom "*Folket*", i *Stændertiden* regnet for ingen Ting.

|US9:272

Folke-Thinget og Troes-Friheden i Danmark.

Tit faaer man Lov for lidt og Last for endnu mindre, siger Ordsproget, og det Sidste har Folkethinget faaet at fornemme under Behandlingen af den Lov om *borgerlig Troesfrihed*, som fra alle Kanter er udraabt for et Uhyre, der aldrig burde faaet Lov til saa meget som at stikke Næsen ind ad Dørren hos os og lugte hvor den var, thi det er baade vist og sandt, at Folkethinget ei har gjort det mindste meer for denne Lov end det høilig var nødt til, naar det ikke vilde gjøre baade sig selv og det danske Folk den uslukkelige Skam, at i deres Øine var *Troesfrihed* enten noget saa afskyeligt eller dog noget saa smagløst, at man aldrig engang maatte tænke derpaa eller tale derom, endsige da stemme |A:100 derfor. Folkethinget har nemlig kun med Møie tilladt, at Lovforslaget om *borgerlig Troesfrihed* maatte nyde Fremme og komme til anden Behandling, og da Overtallet i det nedsatte Udvalg ganske lagde det tilside og

foreslog noget ganske andet, der, naar det skulde være hensigtsmæssigt, *forudsatte*, at *ingen* af alle den saakaldte *Folkekirkes* Medlemmer følte mindste Trang til den borgerlige Troesfrihed, som Grundloven hjemler alle danske Borgere, da maatte selv *Spandet* snart opgive sit Forslag, og Udvalgets ganske andet blev igaar antaget med 70 Stemmer imod 10, blandt hvilke fattige Ti der endda var adskillige, for hvilke selv den ny Lov, der kun angaaer dem, som *hverken* hører til Folkekirken *eller* til noget andet anerkendt Samfund, syndes alt for ukirkelig frisindet og fritænkerisk.

|US9:273 Har altsaa Folkethinget ikke viist Forslaget om at giennemføre den grundlovlige Troesfrihed i hele *Borgerlivet* for lidt gunstig Opmærksomhed, *for megen* har det aabenbar *ikke* viist, det vil selv de ivrigste Kæmper for Folkekirken Frihed for at faae Frihed bagefter nødes til at indrømme.

Uagtet jeg nu imidlertid fuldtvel erkiender Folkethingets vanskelige og indeklemte Stilling i denne Friheds-Sag, som havde *Ministrene*, kunde vente at faae Landstthinget og *syndes* at have Folke-Stemningen *imod* sig, saa fandt jeg dog, efter det modneste Over**|A:101**læg, jeg kunde anvende, at *saa langt*, som Udvalget gik fra det oprindelige Forslag, der fritog alle Rigets Indbyggere for at underkaste sig enten Daab, Confirmation eller Brudevielse som en *Borgerpligt*, som en af deres *borgerlige* Tynger og Byrder, *saa langt* derfra, som der er til Antagelsen af en Lov, der maa synes at benægte næsten hele Folkets Krav paa eller Trang til *borgerlig* Frigiørelse fra Kirketvang, *saa langt* burde Folkethinget vist *ikke* gaaet.

Dette stræbde jeg igaar, saa godt, jeg kunde, at stille Thinget for Øie og lægge det paa Hjerte, og skiøndt det ikke lykkedes mig at rokke Overtallets Beslutning i denne Sag at see mere paa de *Enkelte*, som ved denne Lov vilde faae en Frihed, Ministeren paastod, de ellers maatte nødes til at savne, end paa *alle* dem, hvis Krav var lige saa retmæssigt, men hvis Trang til Friheden ei for Øieblikket var saa indlysende, saa vil jeg dog meddele "Danskerens" Læsere og Læserinder min afvigende Betragtning af Sagen paa dens sidste Trin.

Da min Udtalelse ikke endnu er aftrykt i Rigsdags-Tidenden, kan jeg vel kun give mit Udkast, men da jeg altid, naar jeg skriver *for* Munden, skriver *udaf* Munden, saa bliver mit "af Haanden i Munden" næsten ganske det Samme, som mit "af Munden i Haanden".

|A:102 "Naar den høitærede Minister for Oplysnings-Væsenet iaftes yttrede, at det vist ikke vilde gjøre nogen synderlig Forskiel hvad vi endnu kunde have at sige om det Lovforslag, som idag skal antages eller forkastes, og at han derfor med god Samvittighed allerede da kunde ønske at beholde det sidste Ord, da var jo vel

endeel ærede Rigsdagsmænd derom enige med ham, men Thingets Overtal havde dog i mine Øine soleklar Ret, da det fandt det urigtigt at afbryde Ordskiftet om Loven i sin Heelhed før det endnu var begyndt, altsaa at afvise det uhørt. Det gjorde man rigtignok forleden ved Presselovens tredie Læsning, men det er vist nok hvad man nødvendig skulde gjøre een [|US9:274](#)Gang til, og allermindst ved en Lov som denne, thi det er jo klart, at gaaer man frem paa denne Vei, da bliver Forhandlingen ved 3die Læsning et Uglebillede af Forhandlingen ved 2den Læsning, istedenfor, hvad den skulde være, en Forklaring af Forhandlingen ved *første* Læsning, saa Loven, efter ved anden Læsning at have modtaget alle de Ændringer og Tillæmpninger, man fandt hensigtsmæssige, nu i sin klare Skikkelse modtog sin endelige afgjørende Dom.

Saaledes i Almindelighed, og nu dette Lovforslag i Særdeleshed, der *ikke* har giennemgaaet nogen *første* Forhandling, er faldet ned fra Skyerne ved anden Behandling og saa godt som slet ikke betragtet i sin Heelhed, i sin hele Stilling paa den ene Side til Danmarks [|A:103](#)Riges Grundlov og paa den anden Side til den *Frigiørelse* af Borgerlivet fra alle kirkelige Hensyn, som, hvad enten man vil kalde den Troesfrihed, Samvittighedsfrihed, Religionsfrihed eller, som Engelskmanden, der gaaer buus paa det for Haanden virkelige, "*Gudsdyrkelses-Frihed*" (liberty of worship), er et i vore Dage aldeles uafviseligt Krav, som under en eller anden Skikkelse, paa en eller anden Maade, ordenlig eller uordenlig, ved Lov eller uden Lov, maa tilfredsstilles, hvor enten *Borgerlivet* eller det høiere Menneskeliv skal vinde en fornyet, varig Skikkelse og rolig Virksomhed.

Man har vist nok ogsaa herinde dristig paastaet, at ialtfald hos os her i *Danmark* var der saagodtsom slet ingen Trang til en saadan borgerlig Frigiørelse fra det kirkelige Halsjern, da *Folket* var velfornøiet med det, som det var gaaet over til Folkekirken fra den gamle Statskirke, men jeg maa tage mig den Frihed at sige hvad jeg kan bevise, det er ikke saa.

Det kan vist nok være sandt, hvad Tusinder fra *Lolland* og fra *Jylland* har underskrevet, at de ingen Trang følge til borgerlig Frihed for Kirketvang, men det kan dog kun være sandt, naar de virkelig endnu sove den søde Søvn, hvortil vore *verdslige Kirkelove* truede Folket og hvori vor gamle Statskirke inddyssede sine Medlemmer, thi ikke blot alle de saakaldte [|A:104](#)"*Opvakte*" trindt i Landet har jo hørøstet forkyndt, at de i deres *Saligheds-Sag* ei kunde erkiende nogen verdslig Magt og Myndighed, men vi alle, som er vaagnede til aandelig Bevidsthed, hvad enten vi antager eller vi forkaster den Troesbekiendelse, som vore verdslige Love foreskrev, vi veed jo, at vi i denne Henseende ei med vor bedste Villie kan erkiende den verdslige Øvrigheds eller Rigsdagens Ret til at bestemme vort Forhold til Gud og Evigheden og i det hele til den

anden, usyn|US9:275lige Verden, enten det, eller kan, som ærlige Mennesker, underkaste os deres Bestemmelser paa disse dem aldeles fremmede Enemærker. Ja m. H. for at nævne noget aldeles bestemt, som jeg veed med fuld Vished, saa seer de her en dansk Borger, en af den gamle Statskirkes gamle og, som man siger, meget gammeldags Præster, som har stridt hardt for alt det *Indvendige* i Statskirken, men har dog i alle sine 40 Præsteaar baade følt og paastaaet Retten til *borgerlig Troesfrihed* og har selv følt Trangen saa dybt, at han ikke blot indstændig har bedt om at maatte træde ud af den i hans Øine rædsom forvirrede, halv forstenede og halv opløste Statskirke, men vilde selv af det haarde Forbud ei ladt sig hindre fra at træde ud paa egen Fare, naar han ikke havde ladet sig bevæge ved Tanken om de Tusinder, som havde lyttet til hans kirkelige Røst og maatte fulgt ham ved det *dengang* borgerlig for|A:105tvivlede Skridt, og selv derved kunde han ikke ladet sig bevæge, hvis han ikke havde næret det Haab, at hos det milde, billige og fredelige danske Folk maatte dog snart den milde og klare Oplysning om borgerlig Troesfriheds Retmæssighed og Nødvendighed ogsaa i Lovgivningen giøre sig giældende.

Nu, det Haab blev ei heller skuffet, thi den Oplysning har jo gjort sig giældende i *Danmarks Riges Grundlov*, der saa udtrykkelig som muelig hjemler Borgerlivet i hele sin Udstrækning Fritagelse fra alle kirkelige Hensyn, og jeg er sikker paa, at naar det Lovforslag, som min meget ærede, baade trofaste og lovfaste, Ven gjorde til at giennemføre denne Frigiørelse af Borgerlivet, som tillige vilde frigiørt Kirkelivet i alle Samfund, naar det paa en Maade fik Overtallet imod sig, da var det ingenlunde fordi Overtallet enten misundte eller vilde nægte Nogen af os som danske Borgere den kirkelige Frihed, vi føle Trang til at nyde og har efter Grundloven ogsaa borgerlig Ret til at kræve, men at det kun var, fordi der var noget, der stødte den danske Følelse og meer end der behøvedes, som stred mod indgroede Sædvaner. Og naar nu det nærværende Lovforslag er nær ved at faae Overtallets Stemme for sig, da er jeg ogsaa sikker paa, det er ingenlunde fordi man enten finder det svarende til Grundlovens Forjættelse eller fyldestgiørende for os af alle Bekiendelser, som føle |A:106dybt baade vor Ret og vor Trang til at føre et lovmæssigt Borgerliv uden alle kirkelige Indsigelser og at ordne vore kirkelige, vore aandelige Forhold uden borgerlig Indblanding, men Overtallet kan kun lade sig bevæge til at stemme for dette Lovforslag, ved den Paastand af Ministeren |US9:276for Kirkevæsenet, at de, der for Øieblikket aabenbar behøve og hørøstet kræve Undtagelse fra de gamle, verdslige Kirkelove, de kan ikke hjælpes dertil uden ved en ny Lov, men at det kan skee ved en Lov som denne. Og denne Paastands Rigtighed er det nu, jeg ikke blot drager i Tvivl, men reent ud benægter, i det jeg paastaaer, baade at alle de, som føler Trang til *borgerlig Troesfrihed* kan faae

den uden nogen ny Lov, og at dette Lovforslag kun vilde hjælpe meget faa af dem til denne Frihed.

Dels mener jeg nemlig, det er klart, at alle de danske Embedsmænd, der har lovet at holde Grundloven og vil følge den, maa drage deres Haand tilbage fra al Anvendelse af borgerlig Tvang i Kirkesager, saa at ingen Præst kan kræve borgerlig Tvang anvendt mod dem i hans Sogn, der enten, *efter Indskrivningen* til Ægteskab, har biet hvad før kaldtes for længe med at lade sig vie, eller, som, *efter Anmeldelsen* af et Barns Fødsel, biede hvad før kaldtes for længe med at lade det døbe, eller som var blevet atten Aar gammel uden at lade sig kirkelig bekræfte i sin Daabspagt, og |A:107|saa at ingen Dommer, hvis slige Sager kom for ham, kunde enten dømme til Tugthus eller til Bøder for saadanne kirkelige Forseelser. Dernæst har jeg jo selv hørt af den høitærede Cultusminister, at han havde sørget for, at ingen, som lod sit Barn henligge udøbt, blev sat i Bøder, og den høitærede Minister maatte jo da ligesaa godt, efter sin egen Overbeviisning, kunne sørge for, at ingen kom i borgerlig Uleilighed fordi de ikke var kirkelig confirmerede eller havde ladet sig vie.

Saaledes kunde vi da alle, som føle Trang til borgerlig Kirkefrihed, være hjulpne uden nogen ny Lov, og dersom derimod det nærværende Lovforslag antages og træder i Kraft, da er vi, aabenbar de fleste med Retten og Trangen til Frihed, som regnes til den gamle Statskirkes Virvar eller Chaos, som man siger, skal være den Folkekirke, Grundloven nævner, saa langt fra at være hjulpne, at kunde noget betage os selv Haabet om at opnaae denne Frihed, da maatte det være en Lov, som denne, der ene befatter sig med dem, der hverken regnes til Folkekirken eller til noget anerkjendt Samfund, som om ingen andre herinde enten Ret eller Trang til borgerlig Troesfrihed end de, man herinde har kaldt "kirkelige Løsgængere", altsaa, reent ud sagt, det samme som vore Fædre paa Øerne kaldte "Rakkere" og i Jylland "Kieltringer", som ogsaa da var fri for Kirketvangen.

|A:108|Skulde nemlig vi, som regnes til Folkekirken, faae Gavn af |US9:277|den Frihed, nærværende Lov tilbyder, da maatte vi ikke blot aabenlyst træde ud af Folkekirken, men holde os fra alle anerkjendte Kirkesamfund, og vogte os for at anerkjendes som et Kirkesamfund, og jeg skal overlade det til Folkethinget at bedømme, om det enten vilde være stemmende med Grundloven, med Borgerlivets eller med Folkekirkens Tarv, at vi, jeg veed ikke hvormange, men dog sikkert danske Folk i Tusindtal, skulde nødes til at være kirkelig husvilde for at nyde den borgerlige Troesfrihed, som alle vaagne Sjæle føle Trang til og alle danske Borgere efter Grundloven har Ret til at kræve.

Vist nok vilde jeg, naar der ei kunde blive bedre Kiøb, ogsaa i disse dyre Domme kiøbe den nødvendige Frihed og raade mine

Venner til det samme, men jeg er dog vis paa at handle i det danske Folks Aand og i Folkekirken velforstaede Tarv, naar jeg foreslaaer Thinget at forkaste nærværende Lovforslag, der vilde skade langt mere end gavne Frihedens Sag, og næsten gjøre det umueligt at faae borgerlig Troesfrihed fredelig og læmpelig gennemført i Danmark, hvortil der ellers nu er den bedste Udsigt, thi da den høitærede Minister har erklæret sig gunstig for *Sognebaandets Løsning*, saa er der al Udsigt til, at vi næsten alle, som regnes til Folkekirken, ogsaa frivillig kan blive i den, uden at savne den aandelige Frihed, vi ikke kan eller |A:109|maa opgive. Hertil hører nemlig, efter min gamle Overbeviisning, blot tilligemed Sognebaandets Løsning en saa fri Forfatning i Folkekirken, at der f. Ex. kan være saa stor Forskiel mellem lige borgerlig gyldige Brudevielser, som der alt længe har været mellem mine *reenkirkelige* og saadanne *reenhuslige*, som de i sin Tid meget yndede og søgte *Brorsonske* Brudevielser, thi naar enhver i Folkekirken, som Staten understøtter, kun med lidt Uleilighed kan finde alt hvad han kirkelig søger, da gaaer vist meget faa ud paa kostbare Æventyr. Denne læmpelige, og jeg tør sige baade kirkelig og borgerlig udmærket glædelige, Løsning af det for Borger-Samfundet sørgelige Stridsspørgsmaal om den rette Vei til Guds Rige, denne Løsning vilde langt fra at forberedes, saavidt mueligt forebygges ved Antagelsen af nærværende Lovforslag, som jeg derfor paa det kraftigste og kiærligste maa fraraade.”

Saavidt Rigsdags-Talen, og det gjorde mig meget ondt, at mellem de Udsættelser, den høitærede Minister gjorde paa min Tale, som syndes slet ikke at have huet ham, var ogsaa den, at baade havde jeg gjort Regning uden Vært, naar jeg ventede at Folkekirken skulde blive rummelig nok baade til mig og |US9:278|mine Antipoder, og at jeg havde modsagt mig selv ved at nægte den verdslige Magt Ret til at give Love i *Troessager* og vilde dog have den til at *paanøde Folkekirken* en urime|A:110|lig *Troesfrihed*. Selv-Modsigelsen vil Læseren strax see, jeg var fri nok for, naar jeg kun yttrede *Ønsket* om en saa fri Forfatning i Folkekirken, som ovenmeldt, uden at berøre *Maaden*, hvorpaa *Ønsket* muelig kunde opfyldes, men da jeg alligevel ganske rigtig troer, som der ogsaa staaer i Grundloven, at *Folkekirkens* Forfatning skal ordnes ved *Lov*, altsaa *af Rigsdagen* og den *verdslige Øvrighed*, saa skal jeg tilføie et Par Ord om denne Sag, som synes mig klar nok, men synes endnu at staae noget dunkelt ikke blot for mange Præster og Professorer, men selv for den høitærede Minister.

Uagtet der nemlig ikke staaer i Grundloven, hvad der stod i Udkastet, at med *Folkekirken* menes det Kirkesamfund, som *Folke-Mængden* vedkiender sig, saa maae dog *Lovgiverne* ei blot have Ret til men ogsaa have den Pligt at paasee, at denne saakaldte *Folkekirke*, som opholdes paa *almindelig* Bekostning, *ikke* faaer en Indretning, der kan skille den ved Mængden af Folket, og derved ei

blot gjøre dens Navn tomt og latterligt, men gjøre den selv til en forhadet Byrde for *Folke-Mængden*, der, udenfor den, maatte selv bekoste sin Gudsdyrkelse og dog bidrage mest til at vedligeholde hele Landet over en dem ubehagelig Gudsdyrkelse for Mindreparten. Lader det sig altsaa, som jeg paastaaer, forudsee, at hvis man i Folkekirken ikke |A:111| vil udvide, men indskrænke den selvtagne Frihed, som enhver dygtig Præst i den danske Statskirke giennem over et halvt Aarhundrede har nydt, da kan Folkekirken ikke beholde enten Overmaalet af aandelige Kræfter eller Mængden af Folket, da lader det sig ogsaa forudsige, at den eneste hensigtsmæssige Ordning af Folkekirken er, ved *Præsternes Fritagelse* fra alle andre kirkelige *Forskrifter* end “den *Hellige Skrift*” og ved Sognebaandets Løsning, at gjøre Stillingen og Bevægelsen i Folkekirken *friere* baade for *Præsterne* og deres *Kirkegængere* end de kan være i noget andet Kirkesamfund. Kun da vilde man nemlig have Rimelighed for frivillig at beholde baade et stort Overtal af Folket og et stort Overmaal af de aandelige Kræfter i Folkekirken, hvad dog er det eneste, der kan gjøre en *kirkelig Stats-Indretning* folkelig og derved ikke skadelig men gavnlig for det Hele. Grundlovens Bestemmelse om at Folkekirken skal kaldes “*evangelisk-luthersk*” kan heller ikke lægge mindste Hindring iveien for |US9:279| en saadan vist nok usædvanlig Frihed, thi da det i Grundloven ligesom med Flid er undgaaet at give Folkekirken et *kirkehistorisk* Navn eller andre Kiendemærker, som henviser paa en *bestemt* Skikkelse, saa har *Lovgiverne* aldeles frie Hænder til at bestemme, hvorledes *den* evangelisk-lutherske Kirke skal være indrettet, som i Danmark skal kaldes *Folkekirke* og nyde den samme |A:112| ved Grundloven tilsikrede Understøttelse. De Præster eller Kirkegængere, som ikke er fornøiede med den Forfatning, Loven foreskriver, har nemlig ei det mindste at klage, naar det staaer dem frit for at træde ud, stifte et Kirkesamfund og øve en Gudsdyrkelse som tækkes dem, og ligefuldt beholde Adgang til fuld Nydelse af alle borgerlige og politiske Rettigheder. Naar kun denne grundlovlige Udvei staaer aaben, skal jeg derfor heller slet ikke klage, om man indretter Folkekirken saa stramt, at jeg ikke kan røre mig i den, men jeg vilde da kun *beklage* at man ikke havde bedre Øie for Folkets, Folkekirkens og Christendommens i aandelig Frihed sammensmeltende Tarv; thi hvad *Christendommen* ved en saadan Frihed tabte, var kun *Skinnet* af at være *hele* Folkets Tro, men hvad den vandt, var et nyt Liv i Aand og *Sandhed!*

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 22. Februar. Nr. 8.

Den Danske Ende paa den Jydske Krig.

(En Drøm.)

At jeg ikke uden i *Drømme* kan see til Enden af den *Jydske* eller sædvanlig saakaldte *Slesvigske* Krig, det har jeg vist tilfælles ikke blot med "Danskerens" Læserinder og Læsere, men med alle baade Store og Smaa herinde, som ikke seer giennem de *tyske* Brillen, der altid ved Enden viser os Danmark som en gammel Kiælling paa sine bare Knæ foran det tyske Uglebillede af Keiser *Augustus*. Ja, Læseren har vel nok hørt, at *Tyskland* i mange Herrens Tider har havt en saakaldt "*Keiserlig Majestæt*", der vel sædvanlig midt i selve Tyskland havde meget lidt at sige, men gjorde dog, ligesom Italiens "*Pavelige Hellighed*", Krav paa et vist *Over-Herredømme* ikke blot i hele *Christenheden*, men i hele Verden, og at denne tyske *Keiserlighed* grundede sin Adkomst til Verdens-Thronen derpaa, at det fornemmelig var *Tyskerne*, der ødelagde **A:114** det gamle *Romerske Keiserdømme*, som raadte over al Verden, og at altsaa *Tyskernes* Konge, efter den guddommelige *Krigsret*, var den *keiserlige Voldsmands* (Tyran) baade nærmeste og eneste rette Arving. For at denne *keiserlige* Paastand imidlertid ikke skulde klinge alt for naragtig midt i *Christenheden*, saa indpræntede den tyske Skolemester med stor Skarpsindighed og endnu større Kiedsommelighed alle dem, der vilde, eller nødtes dog til at lade, som de vilde, høre paa ham, at naturligviis var den *tyske* Keiserlighed ikke, som den romerske, ugudelig, men *hellig*, ikke hedensk, men *christelig*, og for med eet Ord at udtrykke denne væsenlige Forskiel, kaldte Skolemesteren ikke blot det *tyske* Keiserdømme det "*hellige Romerske Rige*", men kaldte ogsaa den tyske Keiser paa Latin "*semper Augustus*", hvilket han vel oversatte paa *Tysk* "alzeit Mehrer des Reichs", altsaa paa *Dansk* "immer over Skrævet", men forklarede dog paa det grundigste saaledes, at *eftersom* Keiser *Augustus* ikke blot var den første, den ædleste og klogeste af alle de romerske Keisere, i hvis "gyldne Tid" baade *Virgilius, Horatius, Ovidius, Livius* og mange andre guddommelige

Penneførere blomstrede, men *eftersom* den samme Keiser *Augustus* raadte over hele Verden, da "*Christus*" blev født, og udtrykkelig nævnes i "*Evangeliet*" som Herre over *Christi* Forældre og Fødeland, |A:115 og *eftersom Christus* selv har sagt: giver Keiseren hvad Keiserens er! saa er det Augustiske Keiserdømme paa een Gang det rette Verdens-Rige og den "*christelige Stat*". Hertil kommer endnu, at Keiser *Augustus* Tid ogsaa var "*Fredens*" Guldalder, saa Freden forstyrredes kun ved den *hedenske* Keisers Blindhed, som ogsaa vilde herske over *Tyskland*, der dog, som *Ideernes Fødeland*, ikke hørde til den gamle romerske Verden, men stod over den som en svævende *Guds-Moder*, med Ideen om det rette Verdens-Rige og den christelige Stat under sit Hjerte, saa *der* maatte den *ugudelige* Keiser *Augustus* lide sit berømte Nederlag, til et Varsel om, at kun den hellige, evig *tyske* Keiser *Augustus* kunde, som med guddommelig Ret beherske, saa med guddommelig Viisdom *frede* og *berolige* al Verden, paa *Tyskland* nær, hvor den *evige Idee* maa blive ved at giære frit, for bestandig at aabenbare sig i immer fuldkomnere Skikkelser!

Dog, jeg seer nu, hvad *Læserinden* vist længe har mærket, at jeg blot ved at nævne *Tyskland* blev smittet af den tyske Uendelighed, og over den tyske Drøm om det hellige Romerske Rige nær havde glemmt min egen danske Drøm om *Enden* paa den jydsk Krig, som vi, trods alle Danehærens Seire, endnu maae sukke over og skatte til og grue for Uendeligheden af.

|A:116 Jeg vil da, saavidt mueligt, springe over alt hvad der trænger sig ind paa mig til Oplysning af den tyske *Keiserligheds* Krav paa Overherredømmet i det lille *Danmark*, baade i *Middelalderen*, da denne Keiserlighed beraabde sig paa *Spydstagens* Ret, som selv *danske Konger*, naar de var landflygtige, eller havde overlegne Medbeilere til den danske Throne, eller var paa anden Maade i Klemme, havde erkjendt, og i *Nytaars-Tiden*, da den beraaber sig paa *Pennespidsens* Ret, som mange danske Penneslikkere, der havde gaaet i *tysk Skole*, eller i slet ingen, selv havde forskrevet sig til at forgude, jeg vil, saavidt mueligt, overspringe, det vil sige: kun løselig berøre alt dette, der vel ikke er den nærværende Krigs-Sag uvedkommende, men spaaer den snarere Uendelighed end en *god Ende*, som dog er, hvad alle *Danskere* maae ønske, og hvad jeg, som sagt, endnu tager mig den Frihed at *drømme* om.

Altsaa jeg *drømde*, som vi saakaldte halvgale Mennesker, jeg mener Skjalde og Rimsmede, pleier at drømme, halvvaagen, at det var gaaet med den jydsk Krig omtrent som det virkelig er gaaet, kun lidt raskere, saa Tilbagetrængelsen ved *Slesvig* i 1848, uden nogen Vaaben-Stilstand, fulgdes af Giennembruddet ved *Frederis*, Fremrykningen til *Idsted* og *Dannevirke* og Indtoget i *Frederiksort* og *Kronværket*, som først |A:117 nylig har staaet i de tyske Aviser

med “sort Rand”, men findes indtegnet i Danmarks Aarbøger med “rødt Blæk”.

Derpaa drømde jeg, at mens de saakaldte *danske Diplomater*, efter mange mislykkede Forsøg paa at skiære sig selv en Pen, der endnu var *spidsere* end den *tyske*, fortsatte deres med Nødvendighed uendelige Forsøg paa at kiøbe, hitte eller paa en eller anden, tilladelig eller utilladelig, Maade faae Fingre paa en *tysk* Pen, saa spids, at den stak *alle* tyske Penne af Sadlen, da hørde man pludselig i *Kiøbenhavn*, til sin store Forskrækkelse og endnu større Forbauselse, at *Rensborg*, ingen kunde begribe hvordan, paany havde opstukket Oprørs-Fanen, og var forladt baade af de danske og de østerrigske Tropper, uden forsaavidt endeel af dem var enten blevet overvældede, overraskede eller overtalte til at blive derinde paa deres Æresord, eller uden at tale om Æren, paa Lykke og Fromme.

See, nu var vi da lige nær, efter alle vore Seire og al vor Fredslutning, undtagen forsaavidt, at vi nu dog endelig, hvad man snart havde forsvoret Mueligheden af, var blevet *kloge* af *Skade*, og lovede os selv, at kunde vi nu bare faae Bugt med *Rensborg*, da skulde Pokker tage baade ved *Rensborg* og ved hele *Holsten*, det vil sige, de skulde faae Lov til at |A:118gaae ad Helvede til, hvor de heller vilde være med *Tysken* end i Himmerig med *Dansken*.

Nu varede det heller ikke længe, før der kom gode Efterretninger fra *Rensborg*, eller rettere fra *Danehæren*, som indberettede, at *Rensborg*, Gud skee Lov! var sprængt i Luften og den “dødsmodige” holstenske Krigshær splittet ad i hundrede tusinde Stykker, hvormed det var gaaet saaledes til, at efter en haard Beleiring af *Østerrigerne* fra Syd og *Danehæren* fra Nord, havde *Holstenerne* i deres Fortvivlelse besluttet ei blot at efterligne, men saa høit som den tyske Idee er over de danske Træskoer, at overgaae det berømte Udfald fra *Frederis*, og havde desaarsag drukkert sig pærefulde og med hele deres Styrke ved Nattetid styrtet løs paa de danske Forskandsninger, hvad da havde havt det blodigste Slag i det nittende Aarhundrede til Følge, hvori mange danske Helte gik til “Ryes Brigade”, men den holstenske Hær blev aldeles tilintetgjort, da de, der undgik Blodbadet, sprang i Luften ved Miner, som de selv havde anlagt.

Hermed *endtes* Krigen, thi nu blev endelig *Statsraadet* enigt med Kongen af Danmark og det Danske Folk om, at selv hvis der laae et *Kalifornien* skjult mellem *Rensborg* og *Altona*, saa var *Holsten* dog ikke Tusindedelen værd af hvad dets Underkuelse, Besiddelse og Forsvar maatte koste Danmark, medens |A:119derimod det herreløse *Holsten* var et Tvistens Guldæble af første Skuffe at trille ind mellem alle de *tyske* Magter, baade store og smaa, saa Intet kunde være tjenligere til *Danmarks Fred* end at lade Tyskerne trækkes i Haare med hinanden om den historiske Ret

til *Holsten*, og om det hellige Romerske Riges og den Christelige Stats Tarv og Krav i saa Henseende. Som sagt, saa gjort, *Holsten* blev overladt til Tyskland og Slesvig til Danmark, og derved fik Danmark Fred, som det baade inderlig ønskede og høilig trængde til, og Tyskland fik, hvad ene kan skaffe dets Naboer Fred, en ny og gyldig Grund til indvortes Splid og Strid.

Ja, vil man sige, det er en Drøm, der aldrig gaaer i Opfyldelse, og derom nytter det ikke at tvistes med Nogen, thi det kan ene Tiden vise, men hvad jeg vil gjøre “*Danskerens*” Læsere og Læserinder opmærksom paa, det er, at hvad man troer saa vist at kunne sige, gaaer aldrig i Opfyldelse, det er ingenlunde, at vi en af Dagene kunde faae en ganske tilforladelig Efterretning om Fornyelsen af den holstenske Opstand, og dernæst, med kortere eller længere Mellemrum, om Rensborgs Beleiring og Danehærens afgjørende Seier, thi det første vilde Folk i Kiøbenhavn finde meget rimeligt, og det sidste, hvor urimeligt det end efter tysk Regning maa kaldes, maatte dog findes ligesaa mueligt som Seiren ved *Idsted* og Forsvaret af *Fredrikstad*, men at hvad man mener |A:120 kan “aldrig skee”, det er, at *Danskerne* skulde blive *kloge* af *Skade*, og det saa kloge, at de heller vilde have et *lille* Himmerig for dem selv, end bygge paa det *store* Helvede med Tyskerne, og nu vil jeg dog spørge alle Dannemænd og Dannekvinder, *hvorfor* netop det, der dog igrunden er det allerrimeligste under Solen, skulde være en Umueligheders Umuelighed? Sæt nemlig, at det var *to onde* Ting, Danmark havde at vælge imellem, enten at være *utysk* eller at blive *udansk*, skulde da ikke gamle Folk saavel som Børn, lærde Mænd saavelsom Bønder, kunne forstaae, at det *utyske* var dog i Danmark et langt *mindre* Onde end det *udanske*, og da nu selv den tarveligste Tilværelse er et stort Gode i Sammenligning selv med den mest glimrende Tilintetgiørelse, saa haaber jeg fremdeles, at hvordan det ellers gaaer, *Danskerne* dog vil ende med at lade *Tysken* fare og for Alvor prøve, hvad *Dansk* duer til, naar det bliver brugt. Lad os derfor drømme om det til det skeer!

|A:121

Krigs-Hæren, Rigs-Dagen og Krigs-Standen i Danmark.

Da jeg i Søndags efter Kirke-Tjenesten var oppe i Ridehuset for at hilse paa “*Tiende Lette*”, som har taget udmærket Deel i Kampen for *Eider-Grændsen* og *Danmarks Bestandighed*, og som begge mine Sønner for det meste har fulgt, da blev der, blandt mange andre Skaaler, ogsaa udbragt en Skaal for *Folkeraadet*, men dog hverken

under Navn af dette eller af *Rigsdagen*, tvertimod under Navn af “*Stænderne*”, og det var ingenlunde blot som Folkethingets Aldersformand dette jordslaaede Navn skurrede i mit Øre. Man kan vel sige, det var blot en Fortalelse, meget undskyldelig hos en Krigsmand, der havde holdt Marken hele den Tid, mens *Grundloven* var iværk og den ny Tingenes Orden igiære, og jeg vil forsaavidt heller ingenlunde gaae irecte med nogen *Enkeltmand* enten om hans Synsmaade eller hans Talebrug, men om end det altid udanske og upassende, nu usalig hensovede “*Stænder-Navn*” kunde giælde for en af de sædvanlige Mund-Glippinger eller Feiltagelser, saa stemmede det dog kun alt for godt overeens med den Miskjendelse af *Grundloven* og *Rigsdagen*, som man offenlig, baade i Folkethinget og i Læseverdenen, dristig har paastaaet, fandt i det hele Sted hos *Danehæren*, saa det er i |A:122 mine Øine en ganske alvorlig Sag, at den eneste Gang, man i Ridehuset syndes at drikke *Rigsdagens* Skaal, da drak man ikke dens, men “*Stændernes*”!

Nu, jeg har aldrig hørt enten til *Grundlovens* eller *Rigsdagens* Lovtalere, men har tvertimod baade i Huset og uden Huset gjort mig al optænkelig Umage for, at de begge skulde blevet og virket langt anderledes, ogsaa med Hensyn paa *Danehæren*, end de blev og end de gjorde, men “*Stænderne*” i hvilkensomhelst Bemærkelse, man enten har taget eller kan tage Ordet, *Stænderne*, som, hvordan man vender dem, altid staaer “*Folket*” iveien, og kommer meget let selv uforvarendes til at træde “*Folket*” paa Nakken, dem har jeg længe før 1848 brudt Staven over, og bliver aldrig saa gammel, at jeg skulde angre det, og *Krigs-Standen* i Særdeleshed, som en af Danmarks Riges *Stænder*, er mig noget saa utaaeligt, at jeg kan ikke engang høre ymte derom uden at fare i Harnisk derover.

Hvad nemlig *Krigs-Hæren* i ethvert *Folke-Rige* har været og maa være: *Folket selv* i hele sin Ungdoms-Kraft og Styrke, det maa *Danehæren* ret egenlig være, fordi baade er Danmarks Rige saa lille og det danske Folk saa fredeligt og fredsalligt, at enhver *Erobrings-Krig*, selv naar den førdes lykkeligst, maatte igrunden være ligesaa ufolkelig som uheldsvanger, |A:123 og enhver *Forsvars-Krig* vil, for at lykkes, udkræve af hele det lille Folk saa store Opoffrelser og saa levende hjertelig Deeltagelse, at allenfalds i *Danmark* kan en “*Krigs-Stand*” umuelig være Folket kjær eller Riget gavnlig, men er i *Freds-Tid* en stor Lande-Plage uden i *Krigs-Tid* at kunne formindske enten Rigets Fare eller Folkets Opoffrelser. Hvis derfor *Danehæren* nogensinde, som Gud forbyde, efterat have kæmpet modig og seiret glædelig for Fædernelandet, skulde forlange at lønnes derfor med Oprettelsen af en i *Fredstid* anseelig, velrustet, velbetalt, mægtig og myndig *Krigs-Stand*, da var *Danehæren* selv blevet det lille Riges farligste Fiende og undergrov baade Rigets Tilværelse og den friherlige Stilling, den, som *Folke-Styrken* til

Fædernelandets Værn, i denne Krig paany har indtaget og maa nu hævde sig, saalænge Danmarks Rige skal bestaae og *Danehæren* nævnes, thi hvis denne Hær nu ei længer vilde nøies med at være *usynlig i Fredstid* og kun, naar Luren gjalder, ligesom ved et Trylleslag at *voxe op af Jorden* til alles Forundring, til Fiendens Skræk og Rigets Frelse, da var det forbi baade med *Danehæren* og *Danmarks Rige*, og enten de da tabde sig i en *tysk* eller i en *russisk Heelstat* og *Krigsstand*, det vilde igrunden, i *folkelig* og *menneskelig* Henseende, gjøre liden eller ingen Forskiel.

|A:124 Med denne Betragtning af de virkelige, i Verdens-Løbet vel tilsyneladende meget smaa, men for alle Dannemænd og Dannekvinder dog meget store, og, som jeg troer, ogsaa i Menneskeslægtens Levnetsløb vigtige Forhold og Omstændigheder, maa jeg vist nok fristes til at *mistviule* om *Danmarks* og *Danskhedens* virkelige Redning, thi jeg veed jo godt, at baade er den herskende Stemning i alt hvad der kalder sig selv "*Armeen*" for en *Krigs-Stand* paa *Freds-Fod*, med et fornemt, trykkende og kostbart *Soldater-Væsen*, at derhos er det vel Regieringens Anskuelse, at en saadan *Krigs-Stand*, om den end maatte købes baade paa Folkets og den folkelige Selvstændigheds Bekostning, er *Statens* uundværlige Støtte, og endelig, at selv *Folkethinget*, som dog har en Følelse af, *hvem* der maa betale Gildet, og at et Rige er meget slet tjent med en *Krigsstand*, som behersker og fortærer det, selv *Folkethinget* tænker udentvivl, at en saadan *Krigsstand*, med et til Krig fuldtalligt *Officeer-Korps* paa heel og halv Sold, med en almindelig *Udskrivning* og *Afrettelse* ved *Krigstugt* af Folke-Ungdommen i *Fredstid*, er vel et stort, men et "*nødvendigt*" Onde, som man faaer at finde sig i.

Ja, tilvisse fristes jeg til *Mistviul*, om *Danmarks* og *Danskhedens* virkelige Redning, hver Dag, jeg staaer paa mine Been, og ei mindst, naar jeg tænker **|A:125** paa *Krigsstanden* i *Fredstid*, der altid ligner Pharaos magre Køer, og ingensteds meer end i Danmark, men jeg har besluttet aldrig at *fortviule* om *Danmarks* og *Danskhedens* virkelige Redning, og seer nu til min store Glæde, at jeg behøver det ikke heller, blandt andet fordi "*Fortviulelse*" med alt hvad dertil hører er igrunden ligesaa lidt *Dansk*, som det er *Græsk*, men er blot og bart *Tysk*, som man blot behøver at vare sin Mund for eller at spytte ud, for at blive det kvit.

Mistviul er altsaa det yderste, hvortil man paa *Dansk* kan drives, og den er der gode Raad for, naar *Danmarks Lykke* saa tit og saa kiendelig har beskæmmet den, som nu i de sidste tre Aar, da *Mistviul* ordenlig er sat i *Gabestokken*, saa ingen af os kan have Lyst til at dele halvt med den, men maae alle føle os bevægede til langt heller at troe paa *Danmarks* mageløse *Lykke*, der saaledes har spillet Giæk med det enige *Stor-Tyskland* og med det havomslyngede *Holsten-Gottorp*, at mens den seierrige *Danehær*

drager ind ad Hovedstadens Porte med Frydesang, drager *Danmarks Arvefiende* ud af sin Røverkule med Graad. Med *Troen* paa denne *Danmarks Lykke*, meget bedre end Forstanden, gaaer jeg da ikke blot rolig forbi *Mistviulen* i Gabestokken, men kan ikke engang bare mig for at skose den lidt i Forbigaaende for al den **A:126**Skarpsindighed, hvormed den mistænkte *Danmarks Lykke* og trøstede sig selv over det danske Riges efter *Mistvivilens* Love uundgaaelige Undergang, og med denne nys befæstede Tro paa *Danmarks Lykke*, tør jeg ogsaa haabe, at baade *Kongen*, *Folket* og *Folkethinget* dog endnu betids, om end først paa den høie Tid, vil opdage, at alt hvad der kan siges til en *Krigsstands* Anbefaling eller for dens Nødvendighed, bestandig forudsætter, *enten* at Folket *ikke* kan og vil forsvare sig selv, *eller* at Øvrigheden ved *Krigsstandens* Hjelp vil underkue Folket, saa at i Danmark, hvor Folket nys saa klarlig har viist, at det baade kan og vil forsvare sig selv, og hvor Øvrigheden hverken kan eller vil underkue Folket med Folke-Kraften, *der* vilde det være en topmaalt Daarskab at skabe en *Krigsstand*, der ved sin blotte Tilværelse maatte udtære Landet, forknytte den fribaarne Ungdom og udtømme de Hjelpekilder til Rigets Værn, som maa findes i Folkets Fædernelands-Kiærlighed, Frimodighed, Velstand og Veltilfredshed! Dette er vist nok, efter Omstændighederne for Øieblikket, *meget haabet*, men *Danehærens* nyeste Daad og hele det danske Folks Levnets-Løb berettiger alle og forpligter Dannemænd til det største og lyseste Haab, hvis Opfyldelse er indenfor Muelighedens Grændse.

Nu vil dog vist Ingen nægte *Mueligheden* af, at *Danehæren*, som bestandig gaaer ud og ind af det **A:127***danske Folk*, kan komme til at indsee, at den er *eet* med *Folket*, og at naar *Folket* med *Danehæren* i sig opløfter sin Røst, denne danske Folke-Røst da kan og vil overstemme Major *Harbous* hylende Pen og neddysse alt Skraal paa en *Krigsstand*, til hvis Gunst *Folkethinget* skulde beile, og hvis Blomstring i *Fred* paa Folkets Bekostning skulde være en *Krigsret*, man i fornøden Fald vilde vide med Næverne at gjøre giældende. Ja, jeg tør og maa endnu gaae et Skridt videre og paastaae, at hvormange Hindringer, der end kan ligge og kan lægges iveien for den danske Ungdoms *folkelige Oplysning* og den danske *Folkestemmes* Opløftelse, saa er det dog *igrunden* meget rimeligere, at et heelt Folk, stort eller lille, som har Øine i Hovedet og Munden til Tjeneste, vil baade lukke sine Øine op og see paa sit eget Bedste og lukke sin *Mund* op og kræve sin Ret, det er meget rimeligere end at Folket skulde blive ved at see med andres Øine og snakke "*Freds-Soldaten*" efter Munden, til det styrtede i den Afgrund, som Underholdningen af en Krigshær til *Freds-Brug* og almindelig *Krigs-Tugt* i *Fredstid* med en Jern-Nødvendighed har styrtet og maa styrte ethvert Folk i, som enten lod sig forsvare og beherske af *Soldater* (Leietropper), eller lod sig indbilde, at dets egne *Børn*,

naar de lod sig lokke eller true til at krybe i Soldater-Trøien og sværge til Fanen, forvandlede til **[A:128]** "Soldater", til Leietropper uden Fader, uden Moder og uden Slægtregister, uden Modersmaal, Fæderneland eller Borgerret, forvandlede altsaa til et blindt *Krigs-Redskab* i Tugtemesterens Haand, der endnu bedre lod sig bruge *mod Folket* end *mod Fienden*, til Rigets Ødelæggelse end til dets Værn!

Da nu det igrunden rimeligste her er det allerbedste, og da Vorherre, som kan alt, immer vil det allerbedste, saa *haaber* jeg med Rette, at *Krigsstanden* i Danmark, langt fra at opsluge *Danehæren*, skal forsvinde i den, saa Danmark herefter altid skal synes værgeløs i Fred men findes i Krig endnu bedre forsvaret end i Aarene 1848–1851, skiøndt dette, efter Kampen og Seieren ved *Idsted*, *Missunde* og *Fredrikstad*, er meget sagt. Efter "meget gjort" er nemlig "meget sagt" aldeles i sin Orden.

[A:129]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Lørdagen d. 1. Marts. Nr. 9.

Elisabeth Christine Margaretha Grundtvig, fød Blicher.

(Hendes kjære Efterladte tilegnet.)

(Februar 1851.)

¹ Tidt gamle Seer
Bøier sit Hoved taus:
Ak! *hun* er borte –
Hun, som ham elsked mest;
Ei meer han hører
Ordet med Kjærligheds
Lifligste Hjerterøst
Fra Livets Sommer.

- 2 Ei meer han skuer
Øiet, som minded ham
Om Nordens dybe
Herlige Himmelspeil;
|A:130Den Sjæl, som stille
Lyttes til Skjaldens Flugt,
Flyver nu over ham
Paa Himmelstraaler.
- 3 Men graanet Seer
Løfter sit Tankeblik:
Hans Aand fornemmer
Straalen fra Livets Hjem;
Fra Aandens store
Evige Fædreland
Hvisker hans Ungdomsbrud:
Guds Fred, Du Kjære!
- 4 Og atter seer han
Øiet, som minded ham
Om Markens Kornblomst
Og om det dybe Hav.
Han atter hører
Røsten med Skovduens
Yndigste Hjerteklang
Fra Livets Sommer.
- 5 Til djærve Sønner
Flyve Velsignelser
Med Dannekvindens
Fryd i forjætted Land.
|A:131Til Hjertets Datter
Aander hun Himmelfred
Og til hin Sjæleblomst
I Barnevuggen.
- 6 Guds Fred hun aander
Ud fra sit Paradis
Til dem, hun elsked,
Og – dem, hun aldrig saae.
Dybt Skjalden føler
Paradis-Luftningen,
Seer i Guds Rige ind
Med stille Lovsang.

Grundloven, Statsraadet og Rigsdagen i Danmark.

II.

“*Danskerens*” Læsere og Læserinder har sikkert, saavelsom jeg, i den senere Tid hørt og læst en heel Deel om *Grundloven* og *Rigsdagen*, der ikke tjende synderlig til deres Anbefaling, da de, efter Sigende, skulde stile paa at gjøre os til Hedninger allesammen, **A:132**og kunde let virke til at den *militære* Læge-Stand og kanskee hele *Soldater-Standen* enten maatte forgaae eller, ligesom Slesvig-Holstenerne, gjøre en *Ophævelse* (Erhebung), som man i daglig Tale kalder *Oprør*. Hvad nu mig angaaer, da rører saadant noget mig egenlig slet ikke, thi jeg vilde ønske, at baade Grundloven og Rigsdagen var saa *hedenske* som mueligt i *Nordens Aand*, da de saa vilde være baade Folke-Dyden, Folke-Retten og Folke-Friheden udmærket gunstige, og jeg er sikker nok paa, at har vi kun en fædernelandskiærlig, kraftig og modig Ungdom, og en sund folkelig og menneskelig Udvikling, da slaaer vi os godt igiennem i Krig saavelsom i Fred, om vi end ikke har en eneste, der sætter sin Ære i at være “*Freds-Soldat*”, eller en eneste, der gjør Krav paa *standsmæssig* Stilling og Lønning som *Krigs-Læge i Fredstid*. Derimod er det langtfra at være mig ligegyldigt, om den *Mening*, jeg er tilfreds, paa hvilke Veie og med hvilkensomhelst Besmykkelse, udbreder sig blandt Folket, at *Grundloven* og *Rigsdagen* skulde være til Hinder for gode Love, for Rigets Velstand og Folkets Velgaaende, saa man maatte ønske dem begge afskaffede, jo før, jo heller, thi en saadan Mening anseer jeg ikke blot for aldeles ugrundet, men for saa fordævelig, at kun Danmarks og det danske Folks arrigste Fiender, kun *Holsten-A:133Gottorperne* og deres stortyske Velyndere, kan glæde sig ved denne *Menings* Udbredelse.

Denne min Overbeviisning turde vel have saameget mere Krav paa Opmærksomhed, som jeg aldrig har gjort nogen Røverkule af mit Hjerte, men selv da man sværmede allermest trindt omkring mig for en ny *Grundlov* og et *lovgivende Folkeraad*, har aabenhjertig bekjendt, at begge Dele, saaledes som de for Øieblikket kunde ventes, let kunde blive mere til Skade end til Gavn, og var langtfra at stille den Sikkerhed for den *borgerlige Frihed* og for en viis, *folkelig Styrelse*, som man deraf ventede. Derfor mener jeg, det er rimeligt, at naar jeg desuagtet paa det bestemteste erklærer mig *mod* al Krebsgang til 1847, og *for* Haandhævelsen af Grundloven og den derved hjemlede Rigsdag, da maa jeg dertil have vægtige

Grunde.

Disse mine Grunde skal jeg nu stræbe saa tydelig at udpege, som jeg med Pennen formaaer, og jeg vil haabe, at alle Dannemænd vil føle sig drevne til at overveie dem, før de stemme for, at syv *Ministre* og en Haandfuld andre *høie Embedsmænd* med dem paa ny bag Kongens Ryg og under Enevoldsmagtens Skjold skulde upaataalt kunne gjøre og lade alt hvad de vilde, handle med *Folket* og *Riget* og alt hvad der er i dem efter eget Tykke.

A:134 Dette er nemlig min *Hovedgrund* for den ny Tingenes Orden med *Grundlov* og *Rigsdag*, at hvormange Lyder den end kan have, naar man sammenligner den med hvad der var allerbedst og ønskeligst, saa er den dog som *Dag* mod *Nat* i Sammenligning med hvad der gik nærmest forud og hvad der, naar den afskaffedes, vilde følge nærmest efter, thi det var og vilde være et aldeles *udansk, plattysk, iiskoldt*, stramt og luftigt *Dødbider-Væsen*, der uden mindste Betænkelighed opoffrede *Danmarks Rige* og det *danske Folk* for en saakaldt *Heelstat*, hvori Danmark toges paa Slæbetoug af Slesvig-Holsten-Lauenburg, og det *danske Folk* dreves til at fornægte sig selv og sit Modersmaal og at lade sig afrette i den *tyske Skole* til Tyskernes Trældyr og Abekatte.

Ja, dette var aabenbar Udsigten, der aabnede sig for os i Begyndelsen af 1848, og som, trods alt hvad siden er gjort og skedt, trods *Grundlov* og *Rigsdag*, endnu bestandig lurer i Baggrunden og pipper frem ved enhver Underhandling om *Danmarks* fremtidige Stilling til de saakaldte *Hertugdømmer*, saa vi, saa *Danmarks Rige* og det *danske Folk* havde aabenbar forlænge siden været solgt til *Holsten-Gottorperne* og det tyske *Sammensurium*, dersom det ikke var blevet forhindret ved Omsvinget i Marts 1848, og ved den dermed paa det nøieste sammenhængende *Dødskamp* og **A:135** *Livsseier*, og denne Forhindring vilde aabenbar kun have været en kostbar Forsinkelse, hvis *Stats-Maskineriet* kom i sin gamle skiæve Gang paany.

Spørger man nu, om jeg tør indestaae for, at ikke det Samme bliver Tilfældet, om end baade *Grundloven* beholder sin Gyldighed og *Rigsdagen* sine Rettigheder, da maa jeg vist nok svare, at en *Grundlov* og en *Rigsdag uden* Rygstyd hos *Folket* umuelig kunde gjøre Mirakler, men jeg lægger dristig til, at skal *Riget* og *Folket* reddes, da maa det være med *Grundloven* og *Rigsdagen*, som jo er det eneste, der kiendelig staaer iveien for at *Danmarks Rige* kan ophøre at være et eget *Rige* og synke ned til en *Trediedeel* af et slesvig-holsten-lauenburg-dansk *Rige*, og at det *danske Folk* kan underkastes en anden *Louvgivning* end sin egen, hvori *Fiendens* Sprog og Stemme blev ligesaa *berettiget* som det *forhen* danske *Folks*.

Ja, denne Indlemmelse af *Danmarks* ældgamle *Rige* i et splinternyt *Rige*, endnu værre end *Ungarns* og *Bøhmens* i *Østerrige*,

og denne Forgiørelse af det *danske Folk* til en blot *Talstørrelse* af et *ligesaa udansk* som *dansk* Riges Indbyggere, og denne Fornedrelse af det fribaarne, ædle og kiække *danske Folks* Modersmaal til en af *Dialekterne* i et Monarki *uden Modersmaal*, en Dialekt, som vel paa Papiret skulde være lige berettiget med det *tyske* Sprog, hvilket **A:136** dog 40 Millioner kalder *deres Modersmaal*, men som i Virkeligheden maatte aldeles fortrænges fra det offentlige Liv af en saadan *indenlandsk* Medbeilerske; denne *Tilintetgiørelse* af Danmarks Rige og det danske Folk er det aabenbar, der foreslaaes os, ikke af vore aabenbare Fiender, thi det vilde efter Danehærens Seire kun være at lee ad, men af vore tilsyneladende Venner, som vel endnu turde have stor Indflydelse paa vort *Statsraad*, paa dets Tilbud og Indrømmelser. Det er Danmarks store og beundringsværdige Lykke, at denne Indflydelse, mens den aabenbar var stor, ikke *førend* Slaget ved *Idsted*, mens Slesvig var heelt eller halvt i Fiendevold, fik Statsraadet bevæget til paa en mere skjult Maade at opgive Danmarks og det danske Folks Selvstændighed, ved Afstaaelsen af det hele eller halve Slesvig til Holsten og Tyskland, thi da *Grundloven* lader Slesvigs Stilling til Danmark ubestemt, og da *Rigsdagen* derfor ikke har noget *grundlovligt* Krav paa at give Slesvig Love, saa vilde hverken Grundloven eller Rigsdagen kunnet forhindre det. Nu derimod, efter *Slesvigs Erobring* med *danske Vaaben*, da der ikke kan være Tale om Slesvigs Deling eller Afstaaelse, men kun om *Danmarks* aabenbare *Opgivelse* af sin *Selvstændighed* til Fordeel for de holsten-gottorpske Oprørere, nu staaer aabenbar “Danmarks *Riges Grundlov*” og *Rigsdagens* i Grund**A:137**loven hjemlede Rettigheder iveien derfor, saa naar *Rigsdagen* holder paa *Grundloven* og *Folket* holder paa *Rigsdagen*, da kan det ikke skee, da kan der i det høieste kun blive Spørgsmaal om den *danske Rigsdags* Ret til at give Love for *Slesvig*, men aldrig om *nogensomhelst anden* Forsamlings Ret til at give Love for *Danmark*. Da der nu midt iblandt os aabenbar findes, taler og skriver, et om ikke holsten-gottorpsk saa dog slesvig-holstensk Parti, som vil have *Slesvig* igien gjort *afhængig* af Holsten og Tyskland, uagtet det nu ikke kan skee uden ved at gjøre hele *Danmarks Rige* afhængigt af Holsten og Tyskland, saa er det begribeligt nok, at baade det *Spandetske* Lovforslag om borgerlig Troesfrihed og alt hvad der i *Rigsdagens* “Giøren eller Laden” med Rette eller dog med Skin deraf kan lastes, daglig misbruges til at indbilde Folk, at Danmarks Riges Grundlov er en stor Feiltagelse og den derefter valgte og dannede Rigsdag en unyttig Byrde, der koster mange Penge, sætter ondt Blod og staaer iveien saavel for en viis og faderlig Styrelse, som for Bevarelsen af Monarkiets Heelhed og for en Udjævning af den sørgelige Kiv med *Brødrene* i de tyske Hertugdømmer og af Stridighederne med det store *Tyskland*, der, hvis de ikke snart bilægges, vil, trods alle *Idsted-Slag*, gjøre

Danmark ulykkelig og, hvad end er værre, gjøre det saakaldte *danske Folk* |A:138| til en barbarisk Vederstyggelighed i hele *Tysklands*, altsaa tillige i alle Guders og Menneskers, i *Fornuftens* og *Sædelighedens*, i Intelligensens og Moralens Øine.

Om derfor end vor Grundlov havde alle de Lyder, man tillægger den og flere til, og om end baade *Folkethinget* og *Landstthinget* var saa daarlig sammensatte og saa misledte, som man siger, og endnu værre, saa maatte dog alle *Dannemænd* og *Dannekvinder* af al Magt holde paa *Rigsdagen*, saalænge *Rigsdagen* blot holder paa Grundloven og paa sine grundlovlige Rettigheder, ja, hele det *danske Folk* maa, for sin egen *Tilværelses* Skyld af alle Kræfter holde paa *Rigsdagens* Ukrænkelighed i det mindste *saalænge* til Danmarks Rige er frelst fra den i enhver Sammenkobbling med Holsten-Lauenburg og *Tyskland* overhængende *Tilintetgiørelse*⁸.

Dette, at Danmarks *Riges* Grundlov med den grundlovlige *Rigsdag*, som tilligemed *Kongen* er den eneste lovgivende Magt i hele Riget, at de efter Omstændighederne er det *eneste* Bolværk mod den *folkelige* Tilintetgiørelse, der, trods Danehærens Storværk, |A:139| endnu fra alle Sider truer os, det er ogsaa *Hovedgrunden*, hvorfor jeg af al Magt holder paa *Grundloven* og *Rigsdagen*, som det *Dannevirke*, ikke selv de sukkersødeste Ord skal faae mig til at forlade, og som *Fienden* derfor paa egen Fare maa storme, om han vil faae det i sin Magt; men skjøndt dette er *Hovedgrunden*, saa er det dog ikke den eneste Grund, hvorfor jeg holder paa Grundloven og *Rigsdagen*, skjøndt de begge er langt fra at være saa *gode*, saa folkelige, saa *danske*, som jeg for Danmarks Skyld maatte ønske, de var, thi de er dog, efter min fulde Overbeviisning, langt fra at være til Skade, til saameget Gavn, som vi ikke kunne have af nogetsomhelst andet, undtagen man vil tænke sig et *himmelfaldent* Ministerium, saa ægte *dansk*, saa høit *oplyst*, saa afgjort *frisindet* og saa *heltemodigt*, som hverken vort nærværende Ministerium er eller noget paafølgende kan ventes.

Med Efterslægten for Øie tør jeg nemlig sige, at hvad jeg selv har været Vidne til, det kan og skal ogsaa *Rigsdags-Tidenden* vise, at hverken *Grundloven* eller nogen anden *Lov*, som *Ministrene* har foreslaaet, vilde blevet bedre, men at de alle, eller dog næsten alle, vilde været daarligere, om de havde beholdt den Skikkelse, hvori de blev forelagt, altsaa den bedste Skikkelse, *Ministrene* muelig vilde givet dem, hvis der *ingen* |A:140| *Rigsdag* havde været, og rimeligviis vilde dog *Ministrenes* Lov-Forslag ei engang været *saa* vel betænkte, danske og frisindede, som de var, naar der ikke havde været en *Rigsdag*, som *Ministrene* skulde staae til Ansvar og hvis Samtykke de maatte vinde. Sammenligner vi derfor *Grundloven*, *Valgloven*, *Presseloven*, og hvilkensomhelst vigtig *Lov*, der paa *Rigsdagen* har giennemgaaet sin foreløbige Skiærsild, ikke med vore Tanke-Mønstre eller Idealer, men med *Ministrenes* *Lov-Forslag*, og disse

igien med de Love, der lige til 1848 udstrømmede (emanerede) giennem *Cancelliet, Rentekammeret, Toldkammeret* o. s. v., da vil det for alle fribaarne og oplyste Dannemænd være soleklart, at *Rigsdagen* og den med samme paa det nøieste sammenhængende *Minister-Ansvarlighed* har gjort en Forskiel i Lovgivningen, som paa Nat og Dag, og at er det end for graat paa vor Lovgivnings Himmel til at kaldes en *Morgen-Røde*, saa er dog Skyggen stadig paa Ministrenes og Lyset paa Rigsdagens Side, saa man kan ikke tænke sig Rigsdagen borte uden ved Krebsgangen at faae Nat paany.

Naar det derfor synes mange, selv endeel af Danmarks og mine gode Venner, at naar det ikke var for den holstenske Ulykkes og den tyske Pines Skyld, som nu sikkert vilde komme over Danmarks Rige, hvis det ikke havde sin egen *Grundlov* og sin egen *lovgivende* **A:141***Rigsdag*, da maatte man, i Tillid til gode Enevolds-Konger, som vi for det meste har havt dem, og i Haab om bedre og danskere Ministerier end hidtil, ønske *Grundloven* med sin tyske Vidtløftighed og sin franske Overfladelighed og sin udanske Tørhed, og den *lovgivende* Rigsdag med sine *Bondevenner* og sine *Embedsvenner*, sin slæbende Gang giennem to Kamre, sine høie Kostpenge, sine langtrukne, ulæselige Rigsdags-Tidender o. s. v. langt borte; da maa jeg sige mine bedste Venner det lige i Øinene, at naar alle deres Anker baade paa Grundloven og paa Rigsdagen ikke blot var saa meget grundede, som jeg maa indrømme, men meget meer endnu, saa var deres Ønske om at blive denne maadelige Grundlov og daarlige Rigsdag kvit dog endnu meget daarligere end Grundloven og Rigsdagen, da de jo selv veed, at deres Ønske om lutter gode Enevoldskonger og det ene Ministerium bedre end det andet er aldeles *magtesløst* til at skabe Konger og Ministre efter deres Hoved og Danmarks Hjerte, medens det derimod med vor nærværende Grundlov og Rigsdag er soleklart, at det *Bedste* der *hersker* hos *Folket*, vil ogsaa komme til at *herske* over *Riget* og give det Love.

Medens vi derfor alle ved de *frie Valg* kan og skal arbeide paa, at Rigsdagen bliver bedre og bedre sammensat, og medens vi, naar vi har Sæde paa Rigs**A:142**dagen, kan og skal utrættelig arbeide paa, at dens Stemme bliver *Folkets Røst* i sin bedste og frieste Tone, da er det en Miskiendelse enten af Menneske-Livet og Folke-Livet i det Hele, som det findes og færdes paa Jorden, eller dog af dette Livs Trang til *borgerlig Frihed* og *folkelig Oplysning*, for nu og herefter at kunne opholdes og bestaae, hvis vi ønske vor Rigsdag og Grundlov borte uden *bedre* isteden.

Det gaaer nemlig nu og herefter med hele Menneske-Slægten og med ethvert Folk, ligesom det gaaer med mig og alle Enkeltmænd paa vore *gamle* Dage, at hvad vi end af Aag og Tvang have taalt, maaskee endog behøvet i vor *Ungdom*, saa kan vi nu ikke uden at blive modfaldne, lade baade Haabet og Hænderne synke,

fremdeles taale det, saa *Frihed* maae vi have, om vi skal være tilfreds med vor Stilling og med Lyst anstrænge vore sidste Kræfter. Og det andet er ligesom dette, saa hvor taaleligt det end kan være løbet af for os i yngre Dage, skøndt vi igrunden famlede i Mørke og løb tit Panden imod Væggen, *Lys*, voxende *Oplysning* om alle vore *Livs-Forhold* og især de *nærmeste*, det maae vi have og faae, naar vi hverken vil sætte os hen i Kakkelovns-Krogen og surmule til Veiret gaaer fra os, eller vi skal gaae og blive til Spot paa vore gamle Dage, fordi vor *Følelse* har hverken den Styrke eller den Sikkerhed, som fordem hjalp os, ikke **A:143** heller har vi længer den stærke Pande, der kan taale Stød eller de gode Stunder til at give Lærepenge; hvad vi endnu skal kunne gjøre tilgavns, det maae gøres *snart* og gøres *klogt*. Ja, saaledes er det nu og herefter med hele den gamle Menneske-Slæggt, og endnu kiendeligere med alle *Folkefærd*, som vel blive langt senere gamle end nogen af os, men dog ogsaa lidt tidligere end hele Slægten, og troer man nu, at folkelig *Frihed* og *Oplysning* trives bedre under uindskrænkede Enevolds-Konger med uansvarlige Ministre end med en folkevalgt, lovgivende Rigsdag, som altid staaer i levende Vexelvirkning med Folket, og behøver selv al muelig *Frihed* og *Oplysning* for at forsvare sin Stilling og gjøre sin Indflydelse paa Lovgivningen og Styrelsen giældende, troer man det, da har man aabenbar baade den daglige og den verdenshistoriske Erfaring imod sig.

Naar vi derfor paa den ene Side indseer, at bedre end det *Folk* er, vi lever iblandt og tilhører, kan umuelig den herskende Mening og offentlige Tilstand blive, og indsee vi paa den anden Side, at *saa god*, som Folket igrunden er, kan den herskende Mening og den offentlige Tilstand *kun* blive ved borgerlig *Frihed* og folkelig *Oplysning*, da kan vi vist nok desuagtet *ønske* baade Danmarks Riges Grundlov og vor Rigsdag meget bedre end de for Øieblikket er, men vi kan intet Øieblik, selv naar Folkelivet og Rigets Tilværelse ei *der***A:144***ved* stod i øiensynlig Fare, *ønske* Grundloven paany afløst med "Kongeloven" eller *ønske* den lovgivende Rigsdag, valgt af hele Folket, afløst med de gamle "Stænder" efter Klassevalg eller en splinterny *Landdag*, der til Ministrenes Morskab maatte døe af Kiedsommelighed.

Vist nok er det intet Under, at de Fleste og stundom de Bedste iblandt os, der er voxet op i alskens Ledebaand og med behørig Skyklapper, ordenlig kan blive bange for *Frihed* og *Oplysning*, hvor der kun kan være lidt ægte af begge Dele, medens det *Uægte* er meget uelskværdigt og truer slemt, men naar *Leiligheden* dog staaer aaben til Førelsen af et frit og oplyst Folkeliv, da maae vi fatte Mod til heri som i alt at see *Livets* Farer under Øine, og har vi en Gud, da maae vi ogsaa have det Haab, at der er Raad for Uraad, saa man behøver hverken at døe af Rædsel eller af Trusel.

Hvem der vil see dette klart og tydeligt, om end lidt tørt, udviklet og fremstillet, læse Magister *Allens* lille Skrift: "Skal Danmark være et selvstændigt Rige eller Tysklands Vasal?"

[A:145]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 8. Marts. Nr. 10.

[PS7:377]

Hjærne-Skjald i Danmark.

(Det æventyrlige Oldsagn om Rimsmeden *Hjarne* eller *Hjærne*, der blev *Konge i Danmark* for sit Ligvers over *Frode Fredegod*, det tog gamle *Saxo* bogstavelig til at lee ad, men det er dog slet ikke latterligt, naar man betænker, at "*Hjernen*" hos os alle er Hoved-Redskabet ved Tanke-Gangen, høi eller lav, og at paa Nordens Billedsprog *Brage* og *Hjærne* er eet og det samme og betyder *Hoved-Skjalden* eller *Skjalde-Kongen* med alle hans *Hjerne-Spind*.)

- 1 Kong *Hjerne* paa Jorden
Er vide berømt;
I Syden og Norden
Om ham have drømt,
Med Præster og Skjalde,
Smaapigerne alle,
Som elsked det *vingede Ord!*
- 2 [A:146] Som Skyhimlen skifter
Sin Farve og Fart,
Med Drømme-Bedrifter
Det har samme Art,
Med Navnene mange
I Skjaldenes Sange
Hver Drøm gav Kong *Hjerne* sin Daad!

- 3 I *Grækernes* Drømme
Kong *Hjerne* hedd *Zeus*,
Ved Paradis-Strømme
Han sattes tilvævs,
Og hans *Hjerne-Foster*
Endnu kaldes *Moster*
Minerva af *sprænglærde* Folk!
- 4 |PS7:378| Men jeg tør dog mene,
Det meste var Vind
Med *Pallas-Athene*,
Det Sky-Hjernespinde,
Som med hendes Ugle,
Den Dronning blandt Fugle,
Hvis Sang er som Malurten sød!
- 5 |A:147| I *Fredegods* Dage,
I *Asernes* Tal,
Kong *Hjerne* hedd *Brage*,
Ænheriers Skjald,
Vort Norden omstraalet
Har med *Asamaalet*
Hans bølgende Hav-Hjernespinde!
- 6 I *Dannemarks* Skove,
Hvor Rosen groer vildt,
Hvor sødt man kan sove,
Der drømtes og mildt,
Der kaldte man gjerne
As-Brage Skjald-Hjerne,
Det Jævne man der hued bedst!
- 7 Af Blomster paa Tue
Han bandt vel en Krands
Til Hjerternes Frue
Med Guldtaare-Glands,
Men grovt var vist Bindet,
Var finere Spindet,
Da var det Hav-Fruens, ei hans.
- 8 |A:148| Alt hvad han har spundet,
Som drømmende Fugl
I Sommernats-Blundet,
I Bladenes Skjul,
|PS7:379| Er *Levnetsløbs-Traaden*

I Hjerteskjalds-Gaaden,
Og *Hadings*, vor Ypperstepræst!

- 9 I Oldsagne-Krogen,
I Æventyrs Dragt,
I Krønike-Bogen
Er Spindet nedlagt;
Ved *Hading* og *Hjærne*
Sæt Dannemarks Stjerne!
Der finder du Guld-Hjernesvind.
- 10 Der sænket de ligge,
Som Hør under Vand,
Hensmuldred dog ikke,
Nyspindes de kan,
Naar Bragen og Skietten
Og Heglen paa Sletten
Med Læmpe har gjort deres Pligt!
- 11 |A:149| Velan, lad mig prøve
At spinde paany
Hvad Dannemarks Løve
Har løftet i Sky,
Saa under Løv-Telten
Jeg spinder til Hælvten
Med Danmarks guldkronede Skjald!
- 12 "I Tiden tilbage
Utallige Aar,
I *Fredegods* Dage,
Og ved hans Ligbaar,
I Skoven sang *Hjærne*,
Og høi var den Stjerne,
Han havde hos Dannemarks Folk!
- 13 |PS7:380| De bar over Sletten
Kong *Fredegods* Liig,
Den Sidste af Ætten,
Omkommet ved Svig,
Og Støv af den Kiære
Var let nok at bære,
Men *Savnet* usigelig tungt.
- 14 |A:150| Da sad paa Kridtstenen
Den jævreste Skjald,
Og spandt paa Guld-Tenen,

Med Guldtaare-Fald,
De yndigste Traade,
Som *Alfer* kan skaade,
Naar de sig om Hjerterne snoe.

15 De *danske* Idrætter,
Med Glands underveis
Til Aser fra Jetter,
Som *Freias* og *Freis*,
Dem knyttet til *Frode*
I Lag fredegode
Da Skjalden med Guld-Hjernesvind!

16 Hver Helt med sin Snekke,
Hver Ø med sin Helt,
Slog Aarer i Række
I Sund og i Belt,
Med *Frode* i Følge,
Som reiste paa Bølge
Sit Banner til Seier og Fred!

17 |A:151|Hvert Herred paa Marken
Gav Kæmper paa Rad,
Som Træet og Barken,
Der skilles ei ad,
|PS7:381|De kæmped paa Heden
Med Glands for Mark-Freden,
Med Sang de og Seiren hjembar!

18 Som Terne med Terne,
Paa Næverne rap,
Kan male paa Kværne
Guld-Kornet omkap,
Saa *Driften* og *Kraften*
Fra Morgen til Aften
Guld-Alderen skabde i Vang.

19 Som Marken og Sæden
De kysses i Løn,
Saa *Gavnet* og *Glæden*,
Med *Lykken* til *Søn*,
Og i Frode-Visen
Guds-Lykken bar Prisen,
Bar Navn af den straalende *Frey*!

20 |A:152|Med *Fredegods-Navnet*

Det Gamle blev ungt,
Da lettedes *Savnet*,
Men Liget blev tungt,
Det sank, som det skulde,
Fra Soel under Mulde,
I *Værebroes* Konninge-Høi.

21 Og han, som indspinde
Dem kunde i Bryst
Det levende *Minde*,
Til Glæde og Trøst,
Ham rakde Guldstaven,
Ham kroned paa Graven
De *Danske* til Thron-Fyldingsmand!

22 |PS7:382| Da lød over Skove,
Med Sangen i Sky,
Da foer over Vove
Det Rygte med Ry:
I *Dannemark* Kronen
De sætter paa *Tonen*,
Guldæblet er Brageløn bedst!

23 |A:153| Derfor skal i Norden,
Mens Skoven er grøn,
Derfor skal paa Jorden,
Mens Rosen er skøn,
Med *Høi-Nordens* Skjalde
Sangfuglene alle
Om *Dannemark* kvæde i Kor.

24 Saa Danmarks Guld-Aare
Sig speiled i Rav,
I *Freias* Guld-Taare,
Som Solen i Hav,
Som *Mindet* gienkalder
Den svundne Guld-Alder
I Ønske, i Drøm og i Sang!

25 Dog før end man troede,
Med Glimmer og Døn
Opdukked af *Frode*
En *uægte* Søn,
Fra *Rusland* til Sundet,
Med Trolde-Seier vundet,

Han kom vel med hundrede Seil!

- 26 |A:154 Kong *Hjærne* vel kæmpe
Og kunde med Sværd,
Med List og med Læmpe
Han foer dog især,
|PS7:383 I Staalvaaben-Braget
Hans Fiende vandt Slaget,
Kun *Hjærn-Øe* af alt han beholdt.
- 27 Der tragted han Bølge,
Der kaagde han Salt,
Blev deraf i Følge
Og *Salt-Syder* kaldt,
Hvor Kredsen blev skrevet,
Hvor *Hjærne*, udlevet,
Tog Guld-Krandsen med sig i Grav!”
- 28 I *Danskere* jævne,
Med Snegl-Tankegang!
Hvordan fik I Evne
Til saadan en Sang,
Der, deilig som Guldet,
Opstiger af Muldet,
Opfarer med Lærken i Sky?
- 29 |A:155 Hvordan blev *Skjald-Hjærne*,
Ved *Frede gods* Grav,
En tindrende Stjerne
Paa Tidernes Hav,
Hvor Himlen sig speiler,
Hvor *Alf-Snekken* seiler,
Med *Aserne* alle ombord?
- 30 Er *Hjertet* i Barmen
Da *Aanden* saa kiært,
Har *Lyset i Varmen*
Et Herberg saa sært,
At Natten og Dagen
Gjør lidt kun til Sagen,
Hvor *Kiærlighed* To gjør til Eet!
- 31 |PS7:384 Ja, saa maa det være,
Det skimter jeg nu,
Til *Danskernes Ære*,
Til *Tyskernes Gru*,

Saa *Aanden* er inde
I *Hjertets* Kiærminde,
Livs-Duften sig klarer til Lys

32 |A:156 Da med *Asamaalet*
Kong *Frode* i Nord,
Han havde afstraaleet,
Sank livløs til Jord,
Paa Baar over Vangen
Da i *Grotte-Sangen*
Ham bare hans Venner med Suk.

33 Ja, saa *Asamaalet*,
En Omvei fuldlang,
Blev baaret til Baalet
I Dødninge-Sang,
Med Sorrig og Pine,
Fra *Thjodolf* af *Hvine*
Til *Islandets Vanraade-Skjald*⁹!

34 Dog, efter de Dage
Hos *Hjærne* gienklang,
Hvad fordum med *Brage*
I Sky sig opsvang,
Saa vel *Kæmpevisen*
Gav *Asamaal* Prisen,
Bar selv dog Guldkronen til Løn!

34 |PS7:385 Men det var igrunden
Den Frue saa fiin,
Som raader for Munden,
Dens Mjød og dens Viin,
Som Hjerte for Hjerne,
Hun fødte sin Stjerne,
Bar Lys under Bælte i Løn!

35 |A:157 Den Lysalfe-Moder,
Som *Hjærne* i Strid
Med uægte *Froder*,
I vor *Mellemtid*,
Hun misted med Blodet
Vel Magten, ei Modet,
Beholdt og af Riget en Ø!

36 Der trælled for Brødet

Den Frue saa fiin,
Men vugged i Skjødet
Dog Lys-Alfen sin,
Blev *Salt-Kaagerinde*,
Mens *Fredegods* Minde
Var dog hendes Liv, hendes Lyst!

37 Berømt mellem *Jyder*
Blev fra *Kiøbinghavn*
Den store "*Salt-Syder*"
Med *Hiærne* i Favn,
Det kiendtes paa Mælet,
Han var end besjælet
Af *Mindet* om Fædrenes Aand¹⁰!

38 |PS7:386| Igrunden lidt bister,
Med Smil dog i Skiæg,
Den lange Philister
Han sætter til Væg,
Og kun som for Løier,
Han sammen dog bøier
Paa ham begge Ender endnu.

39 |A:158| Vel Kredsen er skrevet
Til Kamp under Øe,
Omsider udlevet
Maa *Hjærne* og døe,
Idag og imorgen,
Fra Hytten til Borgen
Dog høres hans Dommedags-Slag.

40 Ja, om *Danevangen*
Selv Dagen idag
Endnu kæmper Sangen
Med Bulder og Brag,
Endnu kæmper *Hjærne*
For Dannemarks Stjerne
I *Mindet* af Fædrenes Aand.

41 Saa vide paa Jorden
Er Skjaldskab kun Pragt,
Endnu dog i Norden
Er *Skjaldskab* en *Magt*,
Og i *Danevangen*
Tør end *Folkesangen*
Med Markskriget vove en Dyst.

- 42 Saa vide paa Jorden
Er Skjaldskab kun Tant,
Endnu dog i Norden
Er *Skjaldskabet sandt*,
|PS7:387Mens hos *Dannekvinder*
Det søger og finder
I *Mindet* sin Møderne-Arv.
- 43 Ja, mens Dannekvinden
Har Skjald-Drotten kjær,
Hos hende forinden
Er Aanden os nær,
|A:159Og kæmper i Tonen
For Riget og Kronen,
Om end i en *Saltsyders* Dragt.
- 44 Ja, "*Saltet*" hos *Guder*
Betyder jo *Vidd*,
Som syder og spruder,
Har Styrke og Bidd;
Som oftest for Haanden,
I *Nord* dog for *Aanden*
Det strider og bider fuldhvast.
- 45 For *Aanden*, mens Liget
Nedsænkes i Muld,
For *Folket* og *Riget*,
For Kronen af Guld,
Kun smiler og græder,
Kun kæmper og kvæder
Skjald-Hjærne med Liv og med Sjæl!
- 46 Hans *Faders* er Staalet,
Han sliber saa hvast,
Hans *Moders* er Maalet,
Han holder saa fast,
Og Guldet, hans Viser
Opveier og priser,
Er Grubens, som *Hjertet* saa dyb!
- 47 **|PS7:388**Skiøndt Kredsen er skrevet
Til Kamp under Øe,
Og *Hjærne*, udlevet,
Omsider maa døe,
Dog *Fredegods Minde*

Skal vare og vinde
Paa *Hjærnø*, mens Guldhjertet slaaer!

- 48 |A:160 Vi end har tilgode,
Som *Grottesang* lød,
En Ætmand af *Frode*,
Som hevner hans Død,
Det er en *Rolv Krage*,
I *Gyldenaars*-Dage,
Fru Hjertelils Broder og Søn!
- 49 *Lys-Alfen* opmaaler
Da Mark, Skov og Muld,
Alt hvad han bestraaler,
Gienskiner som Guld,
I store Udgifter
Han Guldet udskifter,
Med Giæving det gribes om Land!
- 50 Vel Armod kun høster,
Hvo Penge udsaaer,
Men Hanegals-Røster
I *Leireborgs* Gaard
Om Guld-Morgenrøden,
Med Liv efter Døden,
I *Bjarkemaals*-Tonerne spaae.
- 51 Saa findes paa Jorden
De *Saliges* Ø'r
I Hjertet af Norden,
Hvor *Fuglen* ei døer,
|PS7:389 Men sover og vaagner,
Og synger og dovner,
Mens Himlen og Bølgen er blaa!

9

Thjodolf af *Hvine* var Oldermannen for *Harald Haarfagers* Skjalde, og *Halfred Vanraad-Skjald* i *Olav Tryggesøns* Gaard var den Sidste, der sang for Aserne.

10

“*Hans Mikkelsen*” var den store *Saltsyders* skielmske Døbenavn, og hans Tilnavne blev siden mange paa Marken.

|A:161

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 15. Marts. Nr. 11.

Dansken, Indføds-Retten og Dannelsen i Danmark.

Det “*Statistiske Tabelværk*”, som, blandt meget andet, giver os Tal paa de aarlig *fødte* og selv paa de *dødfødte* Børn i hele Landet, hører vel ingenlunde til mine Livbøger, saa lidt som Tallene og Regnekonsten i det hele hører til mine Livstykker, blandt andet fordi der slet *intet Liv* er i dem, og kan derfor igrunnen heller aldrig komme noget Liv *udaf* dem; men dog gad jeg nok vidst, hvad der ikke staaer i Tabelværket: Tal paa dem i hele Danmark, som taler *Dansk* og intet andet til *daglig* Brug, enten fordi de ikke kan eller fordi de ikke har Lyst til at tale fremmede Sprog. Hvorvel jeg imidlertid ikke veed Tal paa disse virkelig dansktalende, altsaa rigtige *Danskere* i Danmark, saa veed vi dog alle, at de endnu *indenfor* Sønder-Jylland ikke blot udgjør *Folke-Mængden*, men Befolkningen i det hele, da de, der endnu taler *Tysk* til **A:162**Hverdagsbrug, skiøndt de er langt flere end Danskerne maatte ønske, dog *som Tal-Størrelse* kun udgør en meget lille Deel af Landets Indbyggere, medens de, der hos os til daglig Brug tale et *andet fremmed* Sprog end *Tysk* enten er blotte Reisende eller, udenfor Hovedstaden, en stor Sjeldenhed, der gjør hverken fra eller til.

Dette maa vel være Hoved-Aarsagen, hvorfor man sædvanlig kalder det Overdrivelse, Tyskerhad, Pæredanskhed, eller hvilke pluddervælske Skiældsord man heller bruger, naar jeg idelig gjør opmærksom paa den store Fare, vort lille danske Folk løber eller staaer for at tabe sig selv og sit Fæderneland til de Fremmede og da især til *Tyskerne*, som baade er for os de mest nærgaaende, og er tillige vel de nærigste og umætteligste af alle Mennesker. Jeg siger, dette maa vel være *Hoved-Aarsagen* til, at hvad der i alle andre Lande under Solen *kun* støder de *Fremmede*, aldrig de Indfødte, dog i *Danmark* synes at støde Folket ligesaa meget, som de Fremmede; thi at *Folke-Mængden* dog hos os, som allevegne, ønsker at beholde hvad den har, og vil kun meget nødig trælle for de Fremmede, det følger jo af sig selv, og det gav sig endnu ifjor tydelig tilkiende ved de saa at sige utallige Navne, man saae paa

Bønkrifterne til Rigsdagen om, at det maatte forbydes alle dem, der ikke havde *dansk Indfødsret*, enten |A:163 at eie eller drive Jord eller at vinde Borgerskab og drive borgerlig Næring i *Danmark*.

Men just fordi man kan være vis paa, at det giælder om *Danmarks* gamle Indbyggere ligesom om alle andre Landes, hvad der da ogsaa er gamle Ord i Danmark, at enhver er *sig selv* nærmest, og at, naar vi maa raade, da “skal vore *egne* Hunde gnave vore *egne* Been”, og fordi især de sidste tre Aars Kamp for gamle *Danmark* klarlig viser, at hos os fremfor nogensteds er “Hund djærvest for sin *egen* Dør”, just derfor maa *Hoved-Grunden* til den dørske Rolighed midt under Faren for at blive de Fremmedes og da nærmest *Tyskernes Trælle*, *Hoved-Grunden* dertil hos det danske Folk, der, saa lille, som det er, har viist, at de Smaa er ikke altid at spøge med, naar de blive vrede, det maa være *Vankundighed* eller *Vanraad*, Forkvakling og Forgiørelse, Mis-Ledelse og Mis-Oplysning i Henseende til alt hvad der ikke ligger lige for Næsen eller, naar man træder paa det, springer i Øinene.

Naar man nemlig ikke blot i en Bog men i sin egen Pande kan hvad paa godt Dansk kaldes “stave og lægge sammen”, da lærer man strax, at naar de *Fremmede*, og da hos os nærmest *Tyskerne*, var Landets *Eiermænd* og Folkets *Ledere* og *Læremestere*, da gjorde det for Øieblikket ingen Forskiel, om de *Fremmede* |A:164 i Landet var *faa* eller *mange*, og at selv med Hensyn paa Fremtiden gjør det kun en Forskiel, naar den indfødte *Folke-Mængde*, mens den endnu i *Næverne* har Over-Magten, tillige kan faae det i sit *Hoved*, *hvordan* baade den Kraft, der ligger i *Næverne* og den Kraft, der ligger i *Munden* og løber om i Hovedet, og især den *Grund-Kraft*, der ligger i *Hjertet* og Villien og samler alle Kræfter, maa udvikles og bruges for at nøde de indenlandske *Fremmede*, som vi med eet Ord vil kalde “*Hjemtyskerne*” til enten at reise udenlands eller at stikke Fingeren i *dansk* Jord og lugte, *hvor* de er, alt efter vort gamle Ordsprog “Skik følge eller Land flye!”

Noget kan nu vist nok i denne Henseende udrettes ved gode *danske* Love om *Indføds-Retten*, men dels hører der dog ogsaa et godt dansk *Hoved* til at hitte paa saadanne gode danske Love, dels maa Folket have sat sig fast i Hovedet, at saadanne Love skal baade gives og følges, førend man kan vente, at Regieringen og Rigsdagen vil give og overholde dem, og endelig vil de *Fremmede*, som har Lyst til at sidde os paa Hovedet, trods alt, hvad vi ellers gjør, dog faae deres Krig frem, dersom vi ikke kan vænne dem af med at *see os over Hovedet*. Dette, vil man sige, er en meget vanskelig Sag, og det maa jeg selv bekiende, det er en meget vanskelig Sag, især i *Danmark*, hvor man |A:165 endnu synes at være meget tvivlraadig om, hvorvidt man virkelig har et *eget Hoved*, eller kun et Laane-Hoved eller et Kiøbe-Hoved, der egentlig sidder i Bøgerne, som man bærer under Armen eller, naar man skal gjøre noget andet, lægger

paa Hyliden, thi det følger af sig selv, at førend man kan tage sit Hoved iagt for at overgloes og oversees, maa man være sikker paa, man har et Hoved, der sidder paa sit eget og hænger forsvarlig sammen med hele Kroppen, saa det ikke falder af og gaaer itu, naar man gjør en rask Bevægelse. Det er nu løierligt nok med det, at det falder aldrig *Italienere, Spaniere, Franskmænd, Engelskmænd* eller *Tyskere*, ja, ikke selv *Bøhmere* eller *Ungarerer*, knap nok *Russer* og *Tyrker* ind at tvivle om, at de jo har et *eget* og det igrunden et meget *godt Hoved*, saa det giælder kun om, at de lærer at bruge det ret og kan faae Lov til at følge det, men heroppe i vort *Høi-Norden*, hvor man dog skulde troe, at Hovedet netop havde sin rette Plads, der begynder først den slemme Tvivlraadighed, som i Danmark er blevet til en indgroet *Mistviul* om *Hoved-Sagen*, der aabenbar er den: om man i vort *Høi-Norden* har et *eget Hoved*, som man maa have, for at see med sine egne Øine og staae paa sine egne Been, og som man kan følge uden at løbe mere Fare |A:166end alle Folk i denne Verden er udsat for, og som man kun kan undgaae ved at lægge sig til at døe.

Det er nu imidlertid allerede temmelig klart og bliver daglig klarere, at hvis vi Smaafolk i *Norden* ikke kan faae den Tro, at vi har et eget Hoved og faae Mod til at følge det, da maae vi lade os slæbe af de Fremmede og da især af *Tyskerne* derhen, hvor vi dog ikke har mindste Lyst til at ende vore Dage, slæbe til *Tyskland*, hvor man ikke gjør andet end “bygger paa Helvede” med den Grundsætning, at “selvgjort er velgjort”, saa at selv et Helvede, man selv har bygt, er i alt Fald meget bedre end et Himmerig af Guds Naade.

Det første vi nu baade i *Danmark, Norge* og *Sverrig* maa komme efter, førend vi kan faae den Tro, at vi har vort *eget Hoved* og gjør klogest i at følge det, det er, at vi har allesammen *eet Folke-Hoved*, for der kan ligesaa lidt være tre eller fire *Folke-Hoveder* i vort Norden, som der kan være to eller tre i *Stor-Britannien*, femten i *Italien* og sex og tredive i *Tyskland*, saa det maae vi først og fremmerst besinde os paa og finde os i, at *Danskhed, Svenskhed* og *Norskhed* er hos os, ligesom *Sachsiskhed, Frankiskhed* og *Svabiskhed* i Tyskland, eller *Engelskhed* og *Skotskhed* i *Stor-Britannien*, en *Hjerte-Sag*, der vel er fuld berettiget til at giælde |A:167for en Hoved-Sag i alle vore *indvortes* Anliggender, men ingenlunde i vore *udvortes* Forhold. Det gaaer nemlig dermed i det større, ligesom det gaaer i det mindre med enhver af os, som er Mand i sit Huus, thi vore *huslige* Anliggender maae vi vel, naar vi vil have Husfred og nyde hvad man kalder huslig Lyksalighed, rette efter vort *Hjerte*, altsaa efter vor *Kone*, om vi har en, men i Henseende til *Rigsdags-Valgene* og alt hvad der griber ind i Forholdet af vor Valgkreds til andre Valgkredse og til hele Riget, der maae vi, om vi skal udrette noget med Kraften af hele Valgkredsen, ogsaa have og følge et *Fælles-Hoved*, uden Hensyn paa vor egen

eller vor Kones Tilbøielighed eller Modbydelighed, og tænker vi os ved *Ministerbordet*, da seer vi strax, at vi der maae have og følge et *Rigs-Hoved* uden Vild og Venskab, naar det skal gaae godt med Rigets Sager.

Har vi nu faaet Hoved-Spørgsmaalet rigtig stillet, saa det bliver et Spørgsmaal om, hvorvidt vort *Norden* har sit *eget Hoved* og gyldig Grund til at følge det, heller end et *Dødning-Hoved*, som det *Romerske*, eller et *Vildhoved*, som det *Tyske*, et *Brushoved*, som det *Franske*, eller et *Krølhoved*, som det *Engelske*, da behøver vi slet ikke i blind Egenkiærlighed at forudsætte, at *Høi-Norden* ligesaavel som *Tyskland*, *Frankrig* og *Stor-Britannien* maa have sit *eget Hoved*, som |A:168egenlig hele *Europa* eller hele *Verden* burde, og, var de kloge nok, ogsaa vilde følge, men vi behøver blot at see paa vort *Nordens Tungemaal* og paa den *Nordiske Tankegang*, der har udtrykt sig selv i *Nordens gamle Mindesmærker* og klarest i hvad vi kalder den "*Nordiske Mythologi*", for at finde, at *Høi-Norden* langt kiendeligere end nogen anden Deel af den ny *Folke-Verden* har sit *eget Hoved*, der slet ikke lader sig rumme i noget af de andre *Folke-Hoveder*, som end er oven *Mulde*, og som derfor *Nordens Folk* maae følge, naar de ikke vil være de *Fremmedes aandelige Trælle*, spille falsk og gjøre alting skiævt.

Kommer vi nu først saavidt med folkelig Oplysning i *Danmark*, at vi see, at det lille *danske Folk* ingeniunde er et *Brudstykke* af eller et *Paahæng* til det *Tyske*, men er en *lyslevende Afdeling* i det *nordiske Folk*, hvormed det staaer i uopløselig *Sammenhæng*, da først er vi paa gode *Veie* til at skatte og bruge vort *eget Hoved* og at følge det *Fremmede* til *Dørs*, naar det ikke vil finde sig i *Billighed* og nøies med *Giæste-Retten* hvor det ingensteds har *hjemme*.

I Henseende til *Louvgivningen* maatte vi da vel aabne os for vore *nordiske Grander*, saa de behøvede blot at sætte sig ned hos os for at have *dansk Indfødsret*, og sætte en *Pind* for *Oversvømmelsen* med *Vildfremmede* især *Vildtyskere*, fordi *Tyskerne* hedder med |A:169Rette *Vildtyskere* hos os, blandt andet, fordi de bryder sig kun meget lidt om *Tyskland*, men meget for meget om *sig selv* og *deres Tyskhed*, som de indbilder sig og paastaaer, har *Ret* til at raade og herske allevegne, ja, over hele *Verden*, fordi det er den *rene, klare Fornuft*; men det vil dog aldrig være *Hoved-Sagen*, thi *Hoved-Sagen* er, at vi i hele vort *huslige* og *offenlige Liv* bruge vort *nordiske Tungemaal*, følge vor *egen nordiske Tankegang* og opfostre vore *Børn* til at gjøre begge *Dele* endnu meget bedre end vi.

Her seer vi *Knuden*, og skøndt denne *nordiske Hovedsag* ogsaa i *Sverrig* og *Norge* endnu betragtes meget for løst og behandles tit meget letsindig, saa er det dog især i *Danmark*, at man, langtfra at holde paa *Modersmaalet* og den dermed overensstemmende *Tankegang*, har drevet et sandt *Afgudereri* med de *fremmede Tungemaal* og tilsvarende *Tankegange*, og stræber ret

med Flid at indpode dette Afguderer hos den opvoxende Ungdom, saa Tungemaal og Tankegangen, saalænge dette varer, maa nødvendig blive mere *udanske* og *unordiske* fra Slægt til Slægt, mere og mere forkvaklede, mishandlede og *foragtede* af *Tyskheden*, som Danskerne, naar de trælle allerivrigst for den, kun ynkelig kan efterabe, aldrig tilegne sig.

|A:170| Naar vi nu siger til *Danskerne*: vil I virkelig beholde *Danmark* til Arv og Eie og leve lykkelig der, da maae I fremfor alt "blive ved at *tale Dansk*" og opfostre jere Børn til at *tænke paa Dansk* om alle virkelige Ting og vigtige Sager, men det kan ikke skee, med mindre I feier alle de *fremmede Sprog*, og især det *Tyske*, ud af jere *Huse* og af jere *Børne-Skoler* for *Drenge* saavelsom for *Piger*; see, da sætter de gierne et ynkeligt Ansigt op, fordi de paa den ene Side godt føler, det er *sandt*, men paa den anden Side gruer for hvad *Tyskerne* og især "*Hjemtyskerne*" og deres Tilhængere vilde sige derom, og gruer for at alle de, som har gaaet i "*den sorte Skole*" dog muelig med deres "*sorte Konster*" kan udføre hvad de altid har truet *Danskerne* med: at gjøre dem til Dyr, til *Fæ*, kanskee endogsaa til "*Uteede*" til Rotter og Muus, hvis de ikke ved giennem Skolen at tærsk i de fremmede Sprog og i Husene brække især paa Tysken alt hvad de kan, vil surt fortiene den endda kun maadelig erhvervede Titel af "*dannede Mennesker*".

Her er, som man let seer, gode Raad dyre, thi selv den klareste Oplysning synes her at være spildt, saa det mindre er Vankundighed, end snart en kællingagtig Frygtsomhed og snart en smaalig Storagtighed, der gjør sig giældende, og er saa udbredt, at hvem der ikke, som |A:171| vore lærde Folk og selv næsten alle vore Skjalde, immer lurer paa og gruer for, hvad man vil sige og skrive om dem i *Tyskland*, de lurer dog for det meste paa og gruer for hvad "*Hjemtyskerne*", de lærde Folk og selv Skjaldene vil sige og skrive om dem i *Danmark*, og at saalænge de gjør det, saalænge tør de neppe tænke end sige prøve paa at feie de fremmede Sprog og især *Tysken* til Dørs.

Var det nemlig blot *Oplysning*, ikke Mod og Mandshjerte til aandelig Kamp og Seier, man sædvanlig fattedes, da vilde Mangelen snart være afhjulpet, thi for det første er Talen jo slet *ikke* om, at hvem der vil reise udenlands, bereder sig til det, saa godt han kan, ved at lære det nødvendigste af det Folks Sprog, han vil giæste, eller at den, der i sin Virkekreds har meget med *Fremmede* at gjøre, lægger sig efter at forstaae dem og gjøre sig forstaaelig for dem, eller at den, der vil skrive om fremmede Folk og Sprog, først, saavidt mueligt, gjør sig bekiendt med dem, eller at hvem, der troer, han i *Bøger* paa et fremmed Sprog kan finde meget morsomt og lærerigt, som endnu fattes i danske og nordiske Bøger, han søger det hvor det findes; men Talen er aabenbar *kun* om, *hvad* alle *Danskere* til *daglig* Brug skal tale i deres Huse og hvad de skal enten ønske eller

taale, at deres Børn, *mens* de er *Børn*, oplæres i, og at det udelukkende maa være |A:172| *Dansk* og *Nordisk*, naar vi vil blive ved at tilhøre og hjælpe til at udgiøre det *Nordiske Hoved-Folk*, der unægtelig har et *eget*, fra alle andre kiendeligt *Tungemaal* og en eiendommelig Synsmaade for og Betragtning af hele Menneske-Livet, altsaa et *eget Hoved* og en *egen Aand*, hvoraf der kan og skal udvikle sig en *egen Forstand*, det er saa soleklart, at selv Muldvarper, der ikke kan taale Lyset, maa finde det indlysende.

Vilde man nu indvende, at vor opvoxende Ungdom vilde tabe i Kundskab og blive tilbage i Udvikling, naar den *under Opvæksten* indskrænkedes til *Dansk* og *Nordisk* Tale, Skrift og Læsning, da var den Indvending meget let at giendrive, naar der ikke laae noget ganske andet derunder end hvad der udtrykkelig siges deri, men vi veed alle, hvad Meningen er, at naar vore Børn ikke til deres syttende eller attende Aar havde talt eller læst andet end *Dansk* og *Nordisk*, da kunde de i deres *syttende* og *attende* Aar hverken tage *Examen* i Latin og Græsk, Tysk og Fransk, eller i noget *fremmed* Sprog, altsaa heller ikke nær saa *tidlig* komme i en *Vei*, hvor man kræver en saadan *Examen*, og som man dog maa gaae for at faae et *Levebrød*. Det nytter ikke her, om man svarer, at det er jo dog forholdsviis kun saa *faa* af hele Folket, der kan faae et *Levebrød* for deres *Skolegang* og *Overhøring*, |A:173| at det aldrig maa komme i Betragtning, hvor Talen er om *den* *Skolegang* og *Opfostring*, som er i *hele Folkets* Tary, det nytter ikke, fordi dette *Spil* i *Examens* og *Levebrøds-Lotteriet* er hos os en smitsom Sygdom, der trænger igiennem snart til alle dem, der bryder sig det mindste om deres *Børns Dannelse*. Det nytter heller ikke, om man svarer, at naar kun først Forældrene gav deres Børn en *folkelig*, hjemlig og derfor ogsaa netop god og frugtbar *Dannelse*, da vilde *Vedkommende* snart nødes til enten at afskaffe alle de tossede *Examiner*, eller dog giøre dem saaledes om, at netop de, der var naturligt og folkeligst opfostrede, maatte udmærke sig derved, thi man tænker, at enten vilde det aldrig skee, eller ens egne Børn vilde dog blive Offeret, som naar Koen dør, mens Græsset groer. Det nytter endelig ikke engang, om man svarer, at alle skikkelige *gode Hoveder*, som under *Opvæksten* har faaet *Modersmaalet* i deres *Magt* og er blevet hjemme i *Dansk* og *Nordisk* Læsning, de vil, om man endnu kræver de tossede *Examiner* til offentlig *Virksomhed*, meget let og meget snart kunne underkaste sig dem, uden at tabe hvad de ved den folkelige *Opfostring* har vundet, thi da siger eller tænker man dog, ja, det er “de *gode Hoveder*”, men saa “de *daarlige Hoveder*”, hvad skal der blive af dem?

|A:174| Det er jo nemt seet og let sagt, at de “ *meget daarlige*” *Hoveder* vil aldrig, hvad man saa end giør ved dem, due til *Hovedbrug* og *Hovedbrud*, men at meget *daarlige Hoveder* til *fremmede* Sprog og *Udenads-Læsning* kan være meget gode

Hoveder til Modersmaalet til Indenads-Læsning og til at drive en eller anden borgerlig Syssel, som der ogsaa skal Hoved til, og at vi endelig vilde faae langt færre meget daarlige Hoveder, naar vi ikke med Flid ødelagde mange middelmaadige og fordærvede de fleste gode Hoveder ved en unaturlig Afretning og Forstoppelse, men selv denne slaaende Bemærkning vil sædvanlig strande paa den meget flade, men meget udstrakte Sand-Grund, at hidtil har man dog seet mangfoldige daarlige Hoveder ved lang Afretning, Slid og Slæb og Lykkestræf at slippe taalelig fra alle de befalede Examinere og slippe ind i et *godt Levebrød* og slippe ud af Verden tit meget hæderligere end mangt et godt Hoved, og at, har desuagtet Danmark staaet og Dansken hyttet sig, saa gjør de det vel ogsaa herefter, skøndt man bliver i det gamle Traadd, som er det eneste, hvormed især de stakkels *daarlige Hoveder* kan være tjent.

Dog, langtfra at blive nedslaaet over Afmagten i alle de klare Fornuft-Grunde, man paa *Papiret* kan give for, at vi maae blive ved at tale vort *Modersmaal* og oplære vore Børn i det, om vi ellers vil beholde vort *Fæderneland* i Fred for de vildfremmede **A:175**Folk, og især for *Vildtyskerne*, saa morer og muntre det mig meget mere engang at see det ordenlig ført *til Bogs*, hvad der *igrunden* har drevet Folk herinde til at foretrække den *tyske Afretning* for den *danske Dannelse*, som er *Dannished*, thi er det ikke dog meget morsomt, at det til Slutning bliver for de *daarlige* Hoveders Skyld, vi skal opoffre de *gode* Hoveder og tilsidesætte hvad der tjener dem bedst, og at dette bliver den *videnskabelige Grundighed*, som vi aldrig var kommet til, naar vi ikke havde lært Tysk, og som vi, til vor ubodelige Skade, vil tabe, naar vi lader Tysken fare! Ja, vilde det ikke være en forskrækkelig Ulykke, om Kiødhovederne kom til at gælde for hvad de er, og blev saa meget mere iøinefaldende, jo mere de gode Hoveder ved en god Behandling udviklede sig og skinnede i alle Virkekredse! Jeg tiltroer virkelig ogsaa alle Dannemænd og Dannekvinder saa megen Følelse for det Sande og saamegen Sands for det Morsomme, at naar de blot rigtig faaer Syn paa, baade *hvorfra* den fremmede og især tyske Afretning *hindrer* os og *hvorhen* den *fører* os, da vil de baade lee ad den og væmmes ved den, og da faaer den snart sit Løbepas.

Kun en eneste Bemærkning vil jeg endnu gjøre, og det skal være den, at naar man paastaar, at det vilde see ynkelig ud med den Forstand, man kunde komme til ved blot at tænke paa *Dansk*, og med den Kundskab, man blot skulde øse af *Danske* og *Nordiske* Bøger, da taler man, som den Blinde om Farverne, thi jeg er ganske vis paa, at hvem der blot har læst "*Danskeren*" og eftertænkt hvad der staaer i den, vil om alle virkelige Ting og vigtige Sager i det mindste tænke meget klarere og tale meget tydeligere end de Fleste, som deres hele Tid har tygget paa den Latinske Grammatik, paa Skallerne af fire, fem fremmede Sprog og paa en heel Snees høityske

Bøger, og dog er “Danskeren” jo kun |A:176| en meget ringe Deel af hvad man kan læse og eftertænke uden at kunne andet end *Dansk*, end sige da, naar man kan lidt *Svensk* og *Islandsk* til, som vi jo bør og meget let, naar vi selv har lært det, kan lære dem af vore Børn, der har Lyst og Nemme, følgelig *alle dem*, der virkelig kan have *Gavn* deraf. Havde vi derfor kun selv en *Tusindedeel* af den Oplysning og *Eftertanke*, baade om det udvortes og indvortes *Menneske-Liv*, som man kan opnaae, uden at kunne noget andet Sprog end sit *danske* Modersmaal og uden at have læst en eneste *tysk* Bog enten i Grundsproget eller Oversættelse, og blev denne Oplysning og *Eftertanke* daglig almindeligere hos hele Folket og rigere i hver opvoxende Slægt, da behøver man ingen Spaamand at være, for klart at kunne forudsee og dristig forudsige, at selv *tyske Professorer*, naar de havde lært lidt *Dansk*, eller blot lagde sig lidt paa Kundskab om, hvordan vi stiledede vore Sager i alle Henseender, skulde høilig forundre sig over den levende Sammenhæng, der var i vor Tankegang, og den Klogskab, hvormed vi vidste at behandle alle *virkelige* Ting og Livs-Forhold, skøndt vi, efter den *høityske Philosophies* himmelske eller dog næsten himmelske ∴: høiluftige Maalestok, hørde mere til Fiskenes og Fuglenes end til de eneste rette Menneskers ∴: *Tyskernes* Slægt!

|A:177|

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 22. Marts. Nr. 12.

|PS7:389|

Lovsang for de Danskes Seier i Kampen for Fædernelandet.

Mel. Lovet være du Herre Christ.

¹ Syng med os, baade Mark og Skov,
Gud til Ære, til Priis og Lov!

Underlig er Hans Vei og Færd,
Altid Han er til Hjælp dog nær,
O, Gud skee Lov!

2 Syng med os, baade Land og Hav:
Hvad vi savned, det Gud os gav!
Synger med os, I Stjerner smaa,
Synger med os, I Bølger blaa:
O, Gud skee Lov!

3 |A:178|PS7:390 Syng med os, baade Nat og Dag
Gud forsvarer den danske Sag!
Synger med os, I Gubber graa,
Synger med os, I Poder smaa:
O, Gud skee Lov!

4 Syng med os, baade Blomst og Fugl:
Lykken leger med Danmark Skjul!
Blomstre skal Freden her paany,
Kjærlighed synge høit i Sky:
O, Gud skee Lov!

5 Syng med os, baade Syd og Nord:
Fred med os har Gudsfredens Ord,
Vandre det skal fra Favn til Favn,
Byde: Guds Fred! i *Jesu* Navn,
O, Gud skee Lov!

6 Syng med os, hvem der elsker Fred,
Liv og Lys i al Kjærlighed!
Derfor det danske Blod udrandt,
Derfor vi stred og Seier vandt,
O, Gud skee Lov!

7 |A:179| Syng med os, hvert et Hjerte godt:
Gud, Han seer dog paa Hjertet blot,
Finder Han der den gode Grund,
Glæde Han saaer der allenstund!
O, Gud skee Lov!

|PS7:391

Velkomst i Hjemmet til de Danske Krigskarle.

- 1 Lad Tysken vaase hvad han vil
Om Sællandsfar og Jyde!
For Vaas, hvor det gaaer bidhvast til,
Har intet at betyde,
Og bidhvast gik det til ifjor
Ved *Idsted* og *Missunde*,
Der lukked, trods de stolte Ord,
Vi smukt de tyske Munde.

- 2 Velkommen hjem til Huus og Gaard,
Og til en yndig Pige,
Enhver, som, med og uden Saar,
har stridt for *Danmarks Rige*!
|A:180 Gud give, Det maa staae i Fred,
Som “deiligst Vang og Vænge”,
Saa ingen Tysker lystes ved
At spotte Danske Dreng.

- 3 Og gid, som her, med Liv og Lyst,
I Hytter og i Sale,
Om Danske Karles Kæmpedyst
Maa høres Sang og Tale,
Saa Piger smaa vil ogsaa med,
Naar det i Skyen lyder
Som før “*dengang jeg drog afsted!*”
Vi veed, hvad det betyder.

- 4 **|PS7:392** For kommer Tysken saa med Vaas
Igien til *Dannevirke*,
Da finder Ledet han med Laas,
Som han kan ei opdirke;
Da mødes under *Dannebrog*
Han brat af *Holger-Danske*,
Som lærer ham det danske Sprog
Med Hurra og Staalhandske.

- 5 Saa lad os høre nu, hvordan
Det Danske Hurra klinger,
Naar Holger-Danske Menigmand
For Tyskens Øren ringer!
|A:181 Hurra, Hurra, for *Dannebrog*,
For Kongen og hans Ka'le!
Det er det gamle Kæmpesprog

Vigtigheden af Idsted-Slaget og Beretningen derom.

“Danskerens” Læsere og Læserinder har vist alle ønsket at see en udførlig og paalidelig Beretning om *Idsted-Slaget*, saa det maa have været dem i Rad, at jeg forleden stillede den Forespørgsel til Krigs-Ministeren: *hvad* der saalænge havde *forsinket* og endnu forsinkede en saadan Beretning? og skiøndt det Svar, jeg fik, kun var lidet trøsteligt, vil jeg dog her aflægge Regnskab for den høitidelige Samtale, som vel ikke ret mange gjør sig den Uleilighed at oplede i Rigsdags-Tidenden, og som dog, efter mine Tanker, bør være alle vitterlig.

Spørgsmaalet indleddes da paa følgende Maade:

“Ifjor Skjærsommer, da vi, og Ministrene med os, holdt Gilde og Høitid for “Danmarks Riges Grundlov”, som vi ønskede Methusalems Alder, da mindedes vi derved, som vi maatte, med Glæde og Stolthed **A:182***Danehæren*, hvis Helteblod gjorde, som vi sang, “*vor Friheds Morgen rød, men straalende tillige*”, og da spaaede den høitærede Krigs-Minister, at, dersom Sværdet igien foer af Skeden, da vilde Danehæren i 1850 kæmpe ligesaa heldemodig som i de forrige Kampens og Stovværkets Aar, og allerede i den næste Maaned gik den ærede Ministers Spaadom i Opfyldelse, endog langt mere glædelig og glimrende end vi, ja, vel selv end Ministeren turde ventet.

Dette *Julislag*, med den dyrekiøbte, men ogsaa dyrebare Seier, som ikke blot har givet Danehæren Ry til Verdens Ende, men som ogsaa har gjort, at der ved Landets Ende: paa *Dannevirke* og i *Kronværket*, kan synges og er sunget med Sandhed “Dansken har Seier vundet”; dette Dommedags-Slag til Holsten-Gottorps *Fald* og Danmarks *Opreisning*, hvorom, saalænge Danmark staaer, danske Skjalde med Lyst vil kvæde, som vil i Mindet være det danske Folks Stolthed, og som det skal være Historieskriverens Ære at fremstille i sin store Sammenhæng med Danmarks Fortid og Danmarks Fremtid; denne Hoved-Begivenhed i vort lille Verdensløb venter vi, venter hele Norden nødvendig med Længsel en paalidelig og fuldstændig Beretning om, fra Danehæren selv, som ikke har for Skik at prale, men som ogsaa nu har udrettet saa store Ting, at den godt kan nøies med at sige Sandhed. En saadan udførlig **A:183**Beretning om *Idsted-Slaget* er ogsaa, efter Berlings-Avisen, for lang Tid siden kommet Krigsministeriet tilhænde, men synes der at være begravet, eller dog at være lagt paa Hylden, uden at nogen, som ikke er indviet i Ministeriets Hemmeligheder, kan begribe,

hvorfor; thi vel har der engang staaet i Berlings-Avisen, som om det var fra Krigsministeriet sely, at den Høistbefalende for Danehæren *ønskede*, at Beretningen *ikke* hurtig skulde kundgiøres, men deels synes mig, at vi her slet ikke befinde os paa *Ønskernes* Enemærker, da ikke blot Danehæren, men hele det danske Folk havde ustridigt Krav paa en hurtig Kundgiørelse, og havde dobbelt Krav derpaa, da Ministeriet har sat en Lov igiennem, der egenlig giver Krigs-Ministeriet Monopol paa *danske* Krigs-Efterretninger; deels det, og deels kan jeg dog heller *ikke* troe, det skulde være den Høistbefalendes *Ønske*, at denne Beretnings Kundgiørelse skulde opsættes *saa* længe, saalænge til den varme Deeltagelse derfor, saa vidt mueligt, var kiølnet, og saalænge, at falske Rygter og forvanskede Beretninger kunde faae Tid til at rodfæste sig.

Da nu Ministeriet heller ikke har betroet Thinget det allermindste om Grunden til denne besynderlige Hemmeligholdelse af hvad der nødvendig maa være alle *Dannemænd* kiært og kun kan være *Fienden* ubehageligt at høre, saa kan jeg, som dansk Folkethingsmand, |A:184 ikke unklade endnu før Skilsmissen dennesinde at stille den udtrykkelige Forespørgsel til den høitærede Krigs-Minister: hvad i al Verden der dog saalænge har kunnet forsinke og endnu forsinke Kundgiørelsen af den udførlige Beretning om *Idsted-Slaget*?"

Hertil svarede, efter Rigsdags-Tidenden, *Krigsministeren*: det har sin Rigtighed, saaledes som den ærede Taler har yttret, at den commanderende General har forlangt, at Beretningen om Slaget ved Idsted indtil videre ikke blev offentliggjort, og, da Ministeriet maatte billige de Grunde, hvorfor den commanderende General ikke *ønskede*, at den blev bekendtgjort, er den heller ikke hidtil kommet til Publikums Kundskab. Saalænge Krigen varer, er det vigtigt, at Fienden saa lidet som mueligt faaer Efterretning om vore Foretagender: en Rapport indeholder Beretning om det Forbigangne, men selv heraf kan en klog og snu Fiende uddrage Oplysninger om vore Dispositioner, om Armeens Styrke, dens Bevægelser, de Commanderendes Fordeling og mange andre Ting, som kunde være ham til Nytte og os til Skade. Dersom den commanderende General ikke havde forlangt det, vilde Ministeriet alligevel ikke have bekendtgjort Rapporten (Hør!); men nu ere disse Grunde ikke længere tilstæde, og for mere end 14 Dage siden er den Beslutning tagen at bekendtgjøre Rapporterne over Slaget ved Idsted, Fægtingen ved Midsunde og |A:185 Fredriksstad. Bekendtgjørelsesmaaden bliver den: man har overladt Rapporterne til Bestyrelsen af det Invalidefond, som er stiftet ved Armeen. Bestyrelsen vil udgive en Beretning om de forefaldne Krigsbegivenheder, ledsagede med Kort over Egnene, uden hvilke de i en ringe Grad vilde være forstaaelige. Disse Forarbejder have medtaget endeel Tid og ere, saavidt jeg veed, endnu ikke ganske

tilende, men de vil snart blive det, og da ville de blive bekendtgjorte. Som sagt, denne Bestemmelse om Maaden, hvorpaa de skulle bekendtgjøres, er tagen for mere end 14 Dage siden, længe forinden jeg erfarede, at den ærede Taler vilde interpellere Ministeriet.

Efter Rigsdags-Tidenden endtes nu den lidet opbyggelige Samtale med følgende Ord af *Grundtvig*: ja, hvad den høitærede Krigsminister sagde om *Grunden*, hvorfor baade den Høistbefalende havde ønsket, at Beretningen om det Slag, der gjorde *Udslaget*, ikke skulde offentliggøres, og hvorfor, som han tillige sagde, Ministeriet alligevel vilde holdt den hemmelig, selv om ikke den Høistbefalende havde bedt derom, det er mig baade saa nyt, og var, i det mindste for mine Øine, saa dunkelt udtrykt, at jeg ikke kan have nogen synderlig Mening derom; men jeg maa dog sige, at det skulde være forunderligt, om Slaget ved *Idsted* var det *første* Slag i Verdenshistorien, i Anledning af hvilket, de, der *vandt* Slaget, skulde være saa bange for **A:186**Fiendens Benyttelse af deres Seiersberetning, at de heller skulde lade de største Løgne og de værste Forvanskninger gaae om iblandt Folk end røbe, *hvorledes* de havde slaaget Fienden! Jeg kan ikke forstaae denne Grund og jeg maa aabenhjertig tilstaae, at jeg heller *ikke troer* den (Hør!), nei, jeg troer virkelig, indtil jeg bliver bedre overbeviist, at Grunden, hvorfor man saalænge har holdt Beretningen hemmelig og endnu holder den hemmelig saalænge man kan, og lader den komme ud paa en Maade, hvorved den vil faae den *mindst muelige* Offenlighed – thi den skal jo blot komme ud med Kort og dyrt betales til Invalidefondet, som det hedder – jeg siger, indtil jeg bliver bedre overbeviist, troer jeg, at Grunden simpelthen er den, som har været Grund til saameget andet, at man “vil ikke irritere Fienden!”

Dette velbekiendte Stik-Ord fra 1807 kan nu vel synes bittert nok, men det er dog langt fra at kunne udtrykke al den Bitterhed, Dannemænd smage, naar der tænkes paa, at *Idsted-Slaget*, der kunde og skulde gjøre Retten til Slesvig ligesaa klar, som det gjorde Besiddelsen deraf, det behandles, saavidt mueligt, baade som en militær og en diplomatisk Hemmelighed, istedenfor aabenlyst at føres i Marken og kastes i Vægtskaalen til Pant paa, at der er meer hvor det kom fra. Nei, den Bitterhed er usigelig stor, thi det er soleklart, at saa**A:187**længe man ikke har Sind og Mod til at gjøre *Idsted-Slaget* giældende, som Kraft-Grunden til vort Krav paa Slesvig, saalænge er vi ikke videre end 28. Jan. 1848.

Paa Rigsdagen passer det ikke at udtrykke sig skarpt herom, naar man ikke tillige vil foreslaae Ministeriet sat under *Tiltale*, og det vil jeg ikke, før jeg maaskee af Omstændighederne kan nødes dertil, thi vel bryder jeg mig ikke stort om at have Overtallet imod mig, naar jeg har Retten for mig, men naar en Rigsdagsmand forudseer, at et Forslag kun vil vække et opirrende Ordskifte, da bør

han efter mine Tanker ikke gjøre det, og desuden er *Rettergangen* med et Ministerium om Rigs-Styrelsen i det hele sjelden eller aldrig til Gavn. Giennem Læse-Verdenen maa jeg derimod paa den stille Vei stræbe at gjøre baade Ministeriet, Rigsdagen og Folket opmærksomme paa, at *efter* Idsted-Slaget staaer den "*danske Sag*" paa en Korsvei, hvor det efter alle Mærker er lagt i Regieringens Haand, om *Danmarks Rige* skal bestaae eller forgaae, saa hvis Regieringen nu svigtede den "*danske*" Sag, det være sig af hvilkensomhelst tænkelig Grund, da forraadte den Sagen, Folket og Riget, og Ministeriets *Ansvarlighed* har da aldrig været og kan aldrig blive klarere, og Øieblikket er for oplyste Dannemænd et af de ængsteligste i hele Danmarks Riges Historie.

|A:188 Saalænge nemlig *Slesvig* eller *Sønder-Jylland* var heelt eller halvt i Fiendevold, da var det vist nok klart, at Danmark aldrig ved *Underhandling*er vilde komme i virkelig Besiddelse af "*Tvistens Æble*", og det var for mig intet Øieblik tvivlsomt, at jo Danmark, naar det ikke vilde opgive sig selv, maatte stole paa sin *Lykke* og saa snart som mueligt lægge *Sværdet* i Vægtskaalen, uden at ændse alle de Betæneligheder, som fra flere Sider reiste sig derimod, men disse Betæneligheder var imidlertid saa mange og saa store, at der hos Regieringen virkelig udkrævedes et ikke saa lille Gran af *Heltemod* for at komme til den faste Beslutning at lade det "*briste eller bære*". Mange forunderlig sammenstødende Omstændigheder, hvori *Forsynets* Haand var umiskiendelig, nødte imidlertid Regieringen til at vove det afgjørende Slag, og kunde det end, som jeg dog ikke skønner, være tvivlsomt, paa hvilken Side Selvopoffrelsen var kiækkest og ædlest i *Juli-Slaget*, saa kan der dog ikke være mindste Tvivl om, at jo *Lykken* i det hele var paa *vores* Side, især da Fiendens følgende Forsøg paa at sprænge vor Forsvars-Kiæde fra *Missunde* til *Fredrikstad* saa aabenbar *mislykkedes*.

Fra dette Øieblik af hører der ikke længer Heltemod hos den danske Regiering til at holde paa *Slesvig* eller *Sønder-Jyllands* fri Besiddelse som en afgjort |A:189 Sag, hvori ingen Stormagt eller Smaamagt kan blande sig, uden med himmelraabende Uret at udæske Danmark til en ny Dødskamp, og der er ikke mindste Grund til at tænke, at nogen af Europas Stormagter vil gjøre det, naar Danmark indskrænker sit Krav til hvad Det har baade Ret til og Hold paa, overladende det ganske til *Stormagternes* Afgjørelse, i hvilken Stilling og Forbindelse *Holsten* og *Lauenburg* herefter skal staae, naar Danmarks Fred og Frihed kun ikke derved sættes i øiensynlig Fare, men Riget faaer et nogenlunde billigt Vederlag for de store Pengetab, som det holsten-gottorpske Oprør og Forræderi aabenbar har foraarsaget.

Naar derfor vort nærværende Ministerium ikke blot tilbageholder den udførlige Seiers-Beretning om *Idsted-Slaget*, der

kunde og skulde oplyse hele det *danske Folk* om den lykkelige Ende, Gud har gjort paa den farlige, længe tvivlsomme Kamp om Rigets Grændse og Rigets fri Tilværelse, men naar Ministeriet paa alle Maader lader os forstaae, at det *ikke* vil pukke paa *Idsted-Slaget*, uagtet det var med alle Stormagternes Samtykke at vi der lod *Sværdet skifte*, at det ikke vil gjøre Seiren giældende til at hævde Danmarks Rige den fri og fulde Besiddelse af Slesvig eller Sønder-Jylland, som en med Vold løsrevet, men med Magt atter indtaget Deel af Riget, da maa de selv indsee, hvad de ogsaa selv har ymtet om, at det er en Op|A:190givelse af den “danske Sag” eller, som Udenrigs-Ministeren har udtrykt sig, en Forladelse af den “egenlig *danske Politik*”, for muelig at vinde noget, som de sætter større Priis paa, nemlig hvad de kalder en “*Heelstat*”.

Man behøver nu ikke at spørge, om dette, at ombytte “*Danmarks Rige*” med en *udansk Heelstat* kan skee med det *danske Folks* Minde, med et Folks Minde, der i hele tre Aar har gjort saa store Opoffrelser og kæmpet baade saa kiækt og saa lykkeligt for Danmarks Riges Bestandighed, thi det seer man strax er en umuelig Selv-Modsigelse, men derimod maa man vel spørge, som jeg spørger her: hvordan et Ministerium, som føler sin *Ansvarlighed* for det *danske Folk*, kan ville blive ved Roret en Dag længer, naar det troer at maatte raade *Kongen* til hvad der, som *Folkets* ubodelige Skade, umuelig lader sig forsvare *for Folket*, om man end kan indbilde sig fra et høiere himmelsk eller luftigt Stade at kunne forsvare Opoffrelsen af Danmarks Rige og det danske Folk, det være sig nu af Hensyn til Kongens *personlige* Fordeel, til Stormagternes særdeles Velbehag, til det høitoplyste *Tysklands* Ære, til godt Forlig med de nu engang ligesaa storagtige som oprørske Holsten-Gottorpere, eller til hvad andet under Solen, man vil nævne. Saalænge “*Kongeloven*” skulde giælde, saa Danmarks Rige kun be|A:191tragtedes som *Kongens Stamgods* og det *danske Folk* kun som den vordnede Befolkning paa dette Stamgods, saalænge kan jeg nemlig godt forstaae, at Ministrene, naar de ikke folde varmt for det danske Folk og saae kun paa deres juridiske Ansvar for Kongen alene, kunde tilraade Opoffrelsen af Folket og Riget til Bedste for Kongens *Person*, men nu, da Kongeloven er ophævet og Kongen høitidelig har lovet ingen Beslutning at tage om nogen vigtig Sag uden med *Folkets Minde*, og da Ministrene ei blot er Kongen men nærmest Rigsdagen ansvarlige for deres Raad og for alle Regierings-Handler, da maae de jo aabenbar tilraade Kongen alle de *personlige* Opoffrelser, som Folkets Velfærd og Rigets Bestandighed kræver, saa at naar *Kongen* af *Danmark* ikke kan vedblive at kaldes eller være Hertug af *Holsten* og *Lauenburg*, uden at Danmarks Rige derved maatte tabe sig i en *splidagtig* saakaldt *Heelstat*, og uden at det *danske Folk* blev saaledes lænkebundet til hele Tyskland eller til Brudstykker deraf, at det umueligt kunde bevæge sig frit efter sit

eget Tarv, umueligt derefter ordne sine udenlandske Forbindelser eller udvikle sine indvortes og udvortes Kræfter, end sige da i Historien med Ære svare til sit gamle *danske* Navn og sin gamle Berømmelse, eller bidrage sit til at udgiøre baade aandelig og verdslig den *Nordiske Stormagt*, som ingenlunde Mangel paa **[A:192]**fribaarne Folk og store Anlæg, men kun Tidsomstændighederne hidtil har hindret fra at reise sig; da maa, efter mine Tanker, vort ansvarlige Ministerium enten raade Kongen til at lade *Holsten* og *Lauenburg* fare, eller det maa overlade Pladsen og Ansvarret til *Dannemænd*, som vil og tør raade til alt hvad det danske Folks Tarv og Danmarks Riges Bestandighed kræver!

Jeg tør nu vist nok ikke kalde det rimeligt, at vort nærværende Ministerium vil nogen af Delene, men derfor opgiver jeg ingenlunde Haabet om, at det vil see sig nødt til en af Delene, thi der var jo saa lidt Rimelighed for at *Idsted-Slaget* skulde fundet Sted, at man maa tænke, Danehæren havde ligget paa Als endnu, mens det gik som det kunde med Slesvig, hvis ikke *Holsten-Gottorperne* havde været forblindede og dumdristige nok til at rykke frem og udæske *Overmagten*, og i værste Fald vil da Fiendens Forblindelse og Dumdristighed vel til Enden blive hvad de fra Begyndelsen har været: brugelige Midler i *Forsynets Haand* til at frelse *Danmarks Rige*, som det let kan synes, mod Rigets egen Villie!

[A:193]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 29. Marts. Nr. 13.

[US9:280|VU5:395]

Hvem er Danmark ansvarlig for Slesvig eller Sønder-Jylland?

“Danskerens” Læsere og Læserinder har sikkert lagt Mærke til den Forespørgsel, jeg i Løverdags stillede til det samlede Ministerium,

saalydende:

“Antager Ministeriet at have eller ikke at have fuld Ansvarlighed for alle Regierings-Handlinger i og angaaende Slesvig eller Sønder-Jylland, som ikke blot efter Grundloven maa regnes til Danmarks Rige, men som Riget i hele tre Aar har gjort store Opoffrelser for, og som *Danehæren* har med Vaaben indtaget og forsvaret?”

Hvordan jeg nu indledte og fremmede denne Forespørgsel, hvad Deel Folkethingets andre Medlemmer tog deri og hvad Ministrene svarede, det vil jeg vist nok ikke gjøre nogen Hemmelighed af, fordi det behagede Ministeriet kun at lade det skee for “lukkede Dørre”, men denne Omstændighed gjør dog, at ingen Beretning |A:194| derom kan gyldig afhjemles med Rigsdags-Tidenden, og at den eneste nogenlunde paalidelige Oplysning, jeg kan give om min Deltagelse i det varme Ordskitte, er mit eget koldsindige Udkast til Indledningen, som man maa finde det rimeligt, at jeg, som skulde *aabne* Forhandlingen, ei synderlig er afvejet fra. Denne min Opskrift var da stilet, som følger:

“Gid det maa være et *godt* Varsel for *Danmark* og alt ægte *Dansk*, hvad aabenbar er et *Varsel*, at det netop blev idag, den 22de Marts, Aarsdagen for det store Omsving i vort folkelige Levnetsløb, da jeg skal stille min Forespørgsel om *Minister-Ansvarligheden i Danmark* og navnlig om Ansvarret |US9:28| for *Slesvig* eller *Sønder-Jylland*, det gyldne “*Twistens-Æble*” mellem *Danmark* og *Nord-Albingien* eller *Holsten-Gottorp!*

Det var nemlig, som vi alle veed, paa denne Dag for tre Aar siden, at *Minister-Ansvarligheden*, den *uundværlige*, den længselsfuldt ventede, undfangedes i *Danmark*, og paa denne Dag kastedes da ogsaa Terningen mellem *Danmark* og *Holsten*, der fra nu af skulde holde op at kives i *Slesvig*, men, naar det ei anderledes kunde være, naar *Holsten* haardnakket vilde paastaae sin Uret som Ret, da skulde de kæmpe om *Slesvig* og lade Sværdet jævne Trætten.

|A:195| |VU5:396| Her i *Danmark*, her er da ingen *Revolution*, ingen Omvæltning, som Regieringen skulde være nødt til at bryde med, her er ingen Marts-Erobringer, som skulde fravristes os med Staalhandsker, nei, her er ved en lykkelig Vexel-Virkning mellem Kongen og Folket begyndt en folkelig, en dansk Reformation, det er: en *Fornyelse* af *Danmarks* ældgamle Kongerige, en *Fornyelse*, som Regieringen nu kun har Valget imellem at giennemføre eller at afbryde; men i *Holsten*, der udbrod en *Revolution*, som desværre greb om sig midt ind i *Slesvig*, og med denne *holsten-gottorpske* *Revolution*, hvori Sjælen og Kiærnen er brændende *Had* til *Danmarks* Rige og dyb *Foragt* for det danske Folk, med denne *Revolution* kan *Danmarks* Rige og det danske Folk umuelig forsone eller forlige sig, thi det vilde være en soleklar Selv-Modsigelse, et folkeligt Selvmord, og har vi derfor virkelig endnu en ansvarlig

Regiering, da maa det fremfor alt vise sig deri, at Regieringen ikke paa nogetsomhelst Vilkaar forsoner eller forliger sig med den holsten-gottorpske Revolution, hvis hele Digten og Tragten har været og maa være ikke blot Afbrydelsen af den dansk-folkelige Reformation, men Danmarks Riges Opløsning og Undergang.

Og nu er det os alle vitterligt, at Slesvig eller Sønder-Jylland, det var og er og maa bestandig blive Tvistens Æble mellem den holsten-gottorpske Omvæltning |A:196og Danmarks Riges Fornyse, og at Slesvig eller Sønder-Jylland har været Krigs-Skuepladsen i de sidst forgangne Aar og blev endelig i den haardnakkede Kamps tredie Aar Valpladsen for Oprørs-Hæren, Skuepladsen for Danehærens Løvemod og Seiers-Lykke.

Nu har da Sværdet jævnet Trætten, Danehæren har vundet Slesvig eller Sønder-Jylland med sin Daad og købt det med sit Blod, og viist sig mægtig til at undertrykke Oprøret paa de danske Enemærker, til Eider-Grændsen, og nu maa det da ikke blot |US9:282ligge Danehæren, men hele det danske Folk paa Hjerte, at Rigets Fornyse, som har kostet store Offere, men er dem ogsaa værd, ikke skal afbrydes, at Modet og Manddommen, Lykken og Seiren, som tilbagegav Riget sin Frihed og Ære, med sin gamle Udstrækning, at de ikke skal være spildt, men at Sønder-Jylland, atter vædet, ja, man kan vel sige oversvømmet med det danske Helteblod, maa bære Danmarks Rige Frugter, svarende til de store Opoffrelser, Livs- og Døds-Kampen derfor har i alle Henseender krævet og har i Sandhed kostet det danske Folk.

Her reiser sig nu det store Spørgsmaal: hvem svarer det danske Folk |VU5:397for, at der ikke ved hemmelige Underhandlinger med Revolutionen og Oprøret, deres Ophavsmænd eller Velyndere, tabes igien hvad der aabenlyst med Vaaben er vundet? hvem er Folket og os, *Folkets Tillidsmænd*, ansvarlig for, at Slesvigs |A:197eller Sønder-Jyllands fri Besiddelse sikkres og hævdes Danmarks Rige?

Svaret herpaa kan vist nok synes saa let, at det var urimeligt at opkaste noget Spørgsmaal derom, thi der staaer jo i Grundlovens § 18, at Kongen er ansvarsfri, men at Ministrene er ansvarlige for Regieringens Førelse; men Loven kan kun sige os hvad der bør være og kun Livet kan vise os, hvad der virkelig er Tilfældet, saa kun Ministrene selv kan sige og vise os, at de erkiender og betænker deres fulde Ansvarlighed for alle Regierings-Handlinger, og da ret egenlig for saadanne Regierings-Handlinger, som ved at angaae Besiddelsen af Slesvig og Danmarks Riges Stilling til det holsten-gottorpske Oprør, aabenbar angaaer Folkets Liv og Rigets Skiæbne.

Da flere Ministre desuagtet har udtrykt sig, som om de intet Ansvar havde for Regierings-Handlingerne i det med danske Vaaben indtagne og med danske Tropper belagte Slesvig, og da jeg derhos saae det offenlig anmeldt, at der var udnævnt en slesvigsk Minister, som skulde have Ansvar for Kongen alene, saa fandt jeg

allerede heri tilstrækkelig Grund til aabent og ligefrem at forespørge hos det høie Ministerium, hvorledes dette var at forstaae, men mit Spørgsmaal er i de sidste Dage blevet endnu langt nødvendigere og tungere, hvis jeg ikke skal sige, at det paa en sørgelig Maade er |A:198| blevet overflødigt, ved de Oplysninger, jeg troer mig i Besiddelse af om Ministrenes Betragtning baade af Slesvig og Holsten, og i det hele af den “danske Sag”, saavidt jeg kan see, som en Bisag, der maatte underordnes visse høiere Hensyn.

|US9:283| Skal nemlig dette tages bogstavelig, ja, skal det tages i nogensomhelst anden Mening end hvad dog i mine Øine er noget ganske andet, i den Mening, at man naturligviis i Henseende til den danske Sag, som til alle Sager i denne Verden, maa nøies med hvad man kan opnaae, skal det tages i nogen anden Mening, saa at Ministrene hæve sig over den danske Sag og stræbe at betragte den, saavelsom den holsten-gottorpske Oprørs-Sag, upartisk fra et vist høiere Stade, ja, da er det, desværre, klart nok, at Ministrene slet ikke antager at have noget Ansvar for det danske Folk og dette Folks Tillidsmænd, thi Folket og vi kan i Danmarks Riges Sag umuelig lade noget høiere Hensyn gælde end Rigets Bedste og Folkets Vel.

|VU5:398| Imidlertid, uagtet jeg maatte være uærlig, om jeg sagde, at jeg efter al den Oplysning, jeg har kunnet faae om Ministrenes Betragtning af den danske Sag og af et saakaldt, men ogsaa kun *saakaldt dansk* Monarki, havde fundet anden Mening deri, end at Ministrene har gjort og vil gjøre, hvad de umuelig kan |A:199| forsvare for det danske Folk og dette Folks Tillidsmænd, saa hverken vil eller tør jeg dog nægte Mueligheden af, at det høie Ministerium, ved udtrykkelig at udspørges om denne Hovedsag, kunde selv komme til mere Klarhed over den, og da enten, hvis de ansaae den danske Sag for slet eller dog fortvivlet, løste sig fra Ansvaret paa den eneste rette og grundlovlige Maade, eller besluttede, uden at ville retfærdiggjøre den ene begaaede Feil ved den anden, herefter til det yderste at holde aldeles eensidig paa *Danmarks Rige*, som de alene har Ansvar for, og da især holde paa Slesvig eller Sønderjylland, som en klar og retmæssig Erobring fra Oprørerne, der saavidt mueligt skal vogtes for al giftig Indflydelse fra deres Side.

Gid det Sidste maa skee, saa vist som det kiække, milde, taalmodige danske Folk har fortjent af sine Konger og af alle sine Tillidsmænd at agtes mere værd end hele den øvrige Verden, med al dens Roes og Last!”

At nu Ministrene ligesaalidt for lukkede som for aabne Dørre paatog sig det Ansvar, jeg spurgde om, det følger allerede deraf, at de kun vilde svare for lukkede Dørre, thi vilde de paataget sig Ansvaret for *Slesvig* eller *Sønderjylland* som “*dansk Eiendom*” rettelig frataget *Oprørerne* med Staalhandsker, og nu kun tilfals for dem eller andre *Fiender* til *samme* Priis, som det har kostet *Danmark*, vilde |A:200| Ministrene paataget sig dette Ansvar, da

maatte det aabenbar skeet for *aabne* Dørre, da det jo ikke var os, som Enkeltmænd, men *Folkethin* |US9:284get, som *Folkerøsten*, der spurgde om den *danske Folkesag*. Hvordan derfor end Ministrene svarede for *lukkede* Dørre, kunde Svaret umuelig være tilfredsstillende, med mindre Ministrene havde lovet *offenlig* baade at sige og at vise, at de, uden alle andre Hensyn, vilde holde fast paa Slesvigs eller Sønder-Jyllands fri og fulde Besiddelse med hele Danmarks Styrke, og at de ingenlunde gav et saadant Løfte, vil de uidentviwl selv være de ivrigste til at paastaae, saa jeg er vis paa deres Medhold, naar jeg aldeles frikiender dem derfor.

Hvad nu de *andre* tilstædeværende Folkethingsmænd syndes om |VU5:399Ministrenes Svar og Svaremaade, det faaer de selv at sige eller tie med, efter eget Tykke, da jeg derom ingen paalidelig Beretning kan give, men det forekom mig rigtignok, som om det langt overveiende Overtal følte sig mere tiltalt af min Forespørgsel end af Ministrenes Svar, og hvad nu endelig mig selv angaaer, da ligger det jo i Forespørgselen selv, og findes tydelig sagt i forrige Nummer af "*Danskeren*", at jeg synes kun meget daarlig om en Minister-Ansvarlighed for Slesvig eller Sønder-Jylland, der skulde holdes *hemmelig* baade for Venner og Fiender, altsaa slet ingen *offenlig* Virkning have, slet ingen kiendelige Frugter |A:201bringe. Dersom jeg idag faaer Ordet ved den fra Landstinget tilbagevendte "Tilskuds-Bevillings" eneste Behandling, skal jeg offenlig udtale min afgjorte *Mistillid* til et Ministerium, der ei engang *offenlig* vil love til det yderste med hele Danmarks Styrke at holde paa Slesvig eller Sønder-Jylland, som Danehæren har indtaget og viist, den kunde forsvare mod de hidtil skedte Angreb, og som, efter det *danske Folks* dybe Følelse og min fulde Overbeviisning, er *Danmarks Rige umisteligt*, saa den Regiering, som nu *opoffrer* Slesvig eller Sønder-Jylland, opoffrer dermed paa een Gang Danmarks *Ret*, Danmarks *Ære* og Danmarks *Frihed*.

Men, hvad enten nu dette skeer eller ikke, da vender dog det tunge Spørgsmaal tilbage, der ligger som en Steen paa det danske Folks Hjerter, det Spørgsmaal: *hvem* er Danmark ansvarlig for Slesvig eller Sønder-Jylland?

Saalænge *Danehæren* stod i sin Skjoldborg ved *Dannevirke*, og udstrakke sine Vinger til *Missunde* og *Fredrikstad*, saalænge kunde man vel ikke strængt sige, at *Danehæren* var Danmark ansvarlig for Slesvigs Besiddelse, thi den kunde jo midt i sit Seiers-Løb faae Befaling fra Regieringen at trække sig tilbage til Bau, til Als eller til Frederis, og havde da jo ikke Lov til at blive staaende, men paa en Maade kunde man |A:202dog |US9:285sige, at *Danehæren* i sin daværende Stilling var Danmark ansvarlig for Slesvigs Besiddelse, da det neppe lod sig tænke, at den danske Regiering skulde tvinge den seierrige *Danehær* til imod sin Villie at rømme Valpladsen og heelt eller halvt overlade *Oprørshæren* den Krigs-Skueplads,

hvorpaa de danske Vaaben havde glimret og gjort Dannebrog udødelig Ære.

Nu, derimod, da Danehæren for det meste er opløst, medens der staaer en *fremmed*, ingenlunde for det danske Folk paalidelig |VU5:400Krigshær i fuld Rustning bag Eideren, nu kan Danehæren aabenbar ligesaa lidt være Danmark ansvarlig for Slesvig, som den kunde det i April 1848, da dens svage Fortrop vel med Æren stred men med Sorgen maatte vige for den preusisk-tyske Overmagt, og hvis altsaa Preusen-Østerrig eller Østerrig-Preusen, idag eller imorgen, med eller mod vort Ministeriums Ønske, forlangde, at Slesvig skulde rømmes af de danske og besættes af fremmede Tropper, da vilde det udentvivil ufortøvet skee, og Slesvig dermed være lige saa vist tabt som det ifjor blev vundet.

Og selv om dette ikke skeer, men det overlades til *Pennen*, til de saakaldte "Notabler": *eenogtyve* Slesvig-Holstenere og *syv* til daglig Brug Danskstalende, og til vort *nuværende* Ministerium, i *Overensstemmelse* med Kabinetterne i *Vien* og *Berlin*, *upartisk* at fastsætte Slesvigs fremtidige Stilling, paa den ene Side |A:203til *Holsten* og paa den anden til *Danmark*, da kan man, uden al Kundskab til hemmelige Meddelelser, og selv uden at have læst sig til noget af de tyske Blade, med et halvt Øie forudsee, at Slesvig eller Sønder-Jylland gaaer tabt for Danmark, som da, langt fra at have vundet noget ved Treaars-Krigen, ved Idsted-Slaget og alle sine store Opoffrelser, ei blot har tabt alle de Penge og alt det Blod, som Krigen har kostet, men har tabt selv Udsigten til at bestaae som et frit, selvstændigt Kongerige.

Spørgsmaalet, hvem der er Danmark ansvarlig for Slesvig eller Sønder-Jylland? falder da nu aabenbar sammen med det store Spørgsmaal: hvem er Danmarks Rige ansvarlig for dets *danske* Tilværelse? og da Ministeriet, som efter Grundloven skal være ansvarlig for hele Regjeringens Førelse, ikke engang aabenlydt vil sige, altsaa endnu mindre aabenlyst vise, at det føler og vil bære dette Ansvar, og da Kongen, efter Grundloven, er ansvarsfri, saa veed jeg ingen under Solen, der skulde kunne bære Ansvaret uden den *danske Rigsdag*, men medens disse Linier gaae igiennem Trykkeriet, *hæves* rimeligviis Rigsdagen, og før den træder sammen igien, er ventelig *Slesvigs* og der|US9:286med *Danmarks* Skjæbne afgjort, saa det vilde i alt Fald være bagefter, om vi da satte Ministeriet under Tiltale for gjort Gierning, som ei stod til Ændring.

|A:204Der er altsaa nu slet ingen under Solen, paa hvis Ansvarlighed for Slesvig og for Danmarks Riges Bestandighed, det *danske Folk* med allermindste Grund kan stole, saa det eneste Spørgsmaal, der end kunde |VU5:401giøres, maatte være: om der da heller ingen er *over Solen*? og dette Spørgsmaal, seer man strax, lader sig kun besvare af *Fremtiden*, saa jeg kan derom kun sige, hvad jeg *troer*, altsaa, hvad jeg føler mig i mit Hjerte sikker paa,

skiøndt jeg hverken kan begribe eller bevise det. Da det imidlertid dog kan bidrage til at trøste det *danske Folk*, der, som alle hjertelige Folk, er meget *godtroende*, saa vil jeg sige, hvad sandt er, jeg troer virkelig, at der er En *over Solen*, som, naar vi tør lægge den *danske Sag* i Hans Haand, baade kan og vil være Danmark *ansvarlig* baade for Slesvig eller Sønder-Jylland og for alt hvad der udkræves til Rigets Bestandighed og Folkets Velfærd. Det er naturligviis *Vorherre*, som, saavidt jeg kan skiønne, ikke blot i forrige Tider mangfoldige Gange har frelst det lille *Danmarks Rige*, naar dets Undergang syndes uundgaaelig, men som ogsaa i de tre sidste Kampens og Seierens Aar, trods al Verdens Forventning og trods alle muelige Misgreb fra den danske Regierings Side, har sat os i virkelig Besiddelse af Tvistens Æble, og har styret alle Omstændigheder saaledes, at naar vi blot vil nøies med vort eget og har Mod til at holde fast |A:205|paa det, da har vi ved Trears-Kampen, langtfra at miste noget, med vore godvillige Opoffrelser vundet tilbage, hvad vi i hele sex Aarhundreder smertelig maatte savne, og hvad vi nu ikke længer kunde undvære, uden at gaae den visse Undergang imøde. *Hvorfor* skulde jeg da *ikke* troe *Vorherre* til, at Han baade kan og vil fremdeles styre saaledes for os, at vi ikke kuldseiler midt i Havnen, skiøndt det efter Styrmands-Konstens Regler synes at maatte skee, hvis ingen anden kommer til Roret, end de, der nu sidder ved det, og skiøndt de, efter alle Mærker, vil faae Lov til at styre, til Ulykken er skedt! *Hvorfor* skulde jeg *ikke* troe det, da det slet ikke er mere end *Vorherre* har gjort for Danmark baade ifjor og i Overfjor og Aaret iforveien, og da jeg aldrig i hele Verdenshistorien har fundet Spor til, at et Folk, som reiste sig for sin Odelsret til Fædernelandet, og som seirede i Kampen for sin Odelsjord, i samme Aandedræt berøvedes Frugten af sin helttemodige Opoffrelse og glimrende Seier ved et *Pennestrøg*! |US9:287|Naar man nemlig, kun i en lidt videre Synskreds, end Engelskmanden pleier at have for Øie, *regner* efter *Rimelighed*, som han meget rigtig siger, man skal, da maa man regne paa, at jo mere Tillid, vort Ministerium har til sine *Pennestrøg*, des mindre vil det udrette med dem, og at, da det aabenbar i halvtredie Aar ei har udrettet det mindste med dem, som er værd at |A:206|VU5:402|nævne, de da heller ikke i sex Maaneder skal kunne udrette med dem, hvad ikke blot maatte nævnes, men hvad aldrig kunde glemmes saalænge der var en eneste *Dannemand* og *Dannekvinde* paa Jorden, der sørgede for “deiligst Vang og Vænge”, og mindedes det gamle *Dannevirke*, der endnu 1850 udholdt med Glands og Ære den sidste “Tørning“ før det, ubegribeligt, blot ved et *Pennestrøg* “slet forfaldt”! Man skal ikke friste Gud, og derfor har jeg gjort mit Bedste til at oplyse og fraraade den fordærvelige Kaas, vort nuværende Ministerium for mine Øine styrer, men naar det stolt kaster Handsken til mig, da siger jeg: velan! jeg tager den op, vist

nok ikke paa mine egne Vegne, thi jeg veed godt, *jeg selv* er her ingen Ting, men jeg tager den op for *Vorherre* og for Hans vældige Tjener: *Nordens Aand*, som man her paa Sletten kalder *Holger-Danske*, og lad den, som taber Slaget, kun blive til Latter! Den leer bedst, som leer sidst, det har altid været mit Livsprog, og da *Vorherre* har givet mig gode Lunger at lee med, saa kan jeg ogsaa nok taale at lees lidt ad indtil videre.

|A:207

Efterskrift.

I Anledning af *Tilskuds-Bevillingen*, der gjaldt fire, fem Millioner, hvormed Udgifterne for det løbende Finantsaar havde oversteget Overslaget, tog jeg mig i Mandags ganske rigtig den Frihed at sige, at det skulde være langt fra mig at stemme for denne Bevilling, da jeg ikke kunde skønne rettere end at det nærværende Ministerium stod paa Nippet til at opoffre *Slesvig* for at faae Lov til at gribe fejl ad *Holsten*, ja, til at opoffre Danmarks *Ret*, Danmarks *Ære* og Danmarks *Frihed* for, jeg vidste ikke hvad, eller for at skaffe Kongen en tom Titel af Hertug i *Holsten* og et meget lavt Sæde paa den tyske Fyrstebænk under et preusisk-østerrigsk eller østerrigsk-preusisk Jernspir.

Dertil svarede, efter Rigsdags-Tidenden, *Finantsministeren*: “jeg skal ikke i et offentligt Møde føre Discussionen ind paa et Gebeet, som har været Gienstand for Forhandlinger i et hemmeligt. Jeg skal derfor ikke *med Grunde* imødegaae den ærede sidste Talers stærke Paastande og stærke Paasagn mod Ministeriet. Jeg skal kun svare ham tilbage igjen, at *Ministeriet veed at hævde* Danmarks *Ret*, Danmarks Interesser og Danmarks *Ære*, og tiltroer sig at kunne gjøre det trods den ærede sidste Talers Omdømme derom. Saalænge altsaa Ministeriet er i Besiddelse af Majoritetens |A:208Tillid, saalænge skal Ministeriet vide roligt at betræde sin Vei og at oversee saadanne Yttringer, som dem, hvormed den ærede sidste Taler er fremkommet mod det.”

Da der i Rigsdags-Tidenden ikke endnu findes mere af dette ganske mærkelige Ordskifte paa Falderebet, skal jeg her kun bemærke, at ligesom jeg i det hele høilig maa misbillige Ministeriets *Hemmeligsfuldhed*, saaledes maa jeg i Særdeleshed værge mig mod det Forlangende at tie offentlig med alt hvad det behager Ministeriet kun at tale hemmelig om. Det er nemlig klart, at hvad vi Rigsdagsmænd veed, det veed vi, og det skal vi, efter bedste Overbeviisning, bruge til Rigets og Folkets Bedste, uden Hensyn paa

hvordan vi har faaet det at vide, og naar nu saaledes Ministeriet, som sædvanlig er Tilfældet, omsider betroer os, som en stor Hemmelighed, hvad vi længe har vidst, da maa det jo ingeniunde hindre os fra baade i Lys og i Løn at gjøre vor Kundskab frugtbar til *Danmarks* Gavn, thi ellers maatte jo Ministeriet kunne forvandle alle vore gamle Vitterligheder til nye Hemmeligheder, blot ved at hvidske dem til os og sige: tie stille med hvad I veed! og dermed kunde dog Danmark ligesaa lidt som vi være tjent. Det Høieste vi i denne Henseende kan tjene Ministeriet i, er, ikke, med mindre vi nødes dertil, offenklig at *beraabe os paa* deres hemmelige Meddelelser. Kunde forresten Ministeren seet Folkethinget længere end til Tænderne, da vilde han neppe rost sig af dets *Majoritetens Bifald*.

[A:209]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 5. April. Nr. 14.

Grundloven, Statsraadet og Rigsdagen i Danmark.

III.

Havde man ved det store Ordskitte om “Danmarks Riges Grundlov” givet mine Ord Magt, da var, iblandt andet, “*Stats-Raadet*” kommet til at hedde “*Rigs-Raad*” og hele “*Rigs-Dagen*” kommet til at hedde “*Folke-Thing*”, og naar et af vore Ordsprog siger, at “Navnet gjør *intet* til Sagen”, da er det lidt for meget sagt, thi skjøndt det vist nok er langt fra, at Navnet altid gjør Sagen klar, saa kan dog et Navn gjøre meget baade til og fra, saa det er, som et andet Ordsprog siger, dog immer bedst at kalde Barnet ved sit *rette* Navn. Det gjør saaledes en mærkelig Forskiel, om man kalder Rigsforstanderen “*Konge*” eller blot “*Magthaver*” og om man kalder Landets Indbyggere “*Folket*” eller blot “*Undersaatter*”, og samme Forskiel gjør det hardtad, om man kalder Kongens |A:210| Raadgivere “*Statsraad*” eller “*Rigsraad*”, og om man kalder Sjælen i den

levende Vexel-Virkning mellem *Kongens* og *Folkets Tillidsmænd* “*Rigsdag*” eller “*Folkething*”.

Uden imidlertid her at gaae dybere ind i denne Navne-Sag, vil jeg kun indskærpe, at da “*Rigsraad* og *Folkething*” er meget *danskere*, altsaa hos os *folkeligere* Ord end “*Statsraad* og *Rigsdag*”, saa burde de ene af den Grund været foretrukne, og at skøndt de blev tilsidesatte, saa maae vi dog ogsaa af den Grund altid bruge dem, naar vi vil gjøre os klart, hvad vi som *Dannemænd* forstaaer ved de Indretninger, som i “*Cancelli-Stilen*” kaldes “*Statsraad* og *Rigsdag*”.

Om derfor de saakaldte *Statsraader* end satte sig nok saa fast i Hovedet, at hvad de kaldte “*Stat*”, “*Blandings-Stat*” eller “*Heel-Stat*” var hvad de skulde have for Øie, og hvad de skulde raade *til* og raade *for* paa alle muelige Maader at sammenholde, sammensnøre og befæste, hvordan det saa end gik med “*Danmarks Rige*” og hvormeget end det “*danske Folk*” havde derimod at indvende; da maatte vi *Dannemænd* ligefuldt tænke og sige: *nei*, hvad saa end det mørke og fremmede Ord “*Stat*” kan betyde paa fremmede Sprog og i andre Riger og Lande, saa er “*Statsraad*” her i *Danmark* dog *kun* et *Navn*, godt eller slet, |A:211| passende eller upassende, som vi bruger om *Kongens Tillidsmænd*, dem han efter *Grundloven* har Ret til frit at vælge og at skifte saa tit, han vil, men som, efter *Grundloven*, skal være *Folket* og dets *Tillidsmænd ansvarlige for Regjeringens Førelse* i “*Danmarks Rige*”, saa *dette Riges* Bedste er det ustridig, det *danske Statsraad* altid skal have for Øie, og skal raade deri, som de tør og kan forsvare det for det danske *Folkething*, og, hvis *Folkethinget* finder det nødvendigt, for den *danske “Rigs-Ret”*.

Uagtet nemlig *Kongens ansvarlige Raadgivere* ved en Feiltagelse kaldes “*Statsraad*” istedenfor “*Rigsraad*”, og uagtet ved en anden Feiltagelse “*Folkethinget*” kun er blevet Navnet paa den ene Deel af hvad man kalder “*Rigsdag*”, saa kan og skal vi dog, støttende os til *Grundloven* og *Modersmaalet*, altid betragte og bedømme vort *Statsraad*, som om det hedde *Rigsraad*, og vor *Rigsdag*, som om den heel og holden hedde *Folkething*, saa de feilagtige Navne, skøndt de altid gjør noget, dog skal gjøre saa lidt som mueligt til Sagen.

Vilde derimod nogen sige, at da selv Navnene “*Statsraad* og *Rigsdag*” kun passer daarlig til hvad de skal betyde, saa kunde det være det samme, enten vi havde en *Grundlov* og en *Rigsdag* eller ikke, da det jo igrunnen følger af sig selv, at det er |A:212| *Rigets Bedste* og *Almeen-Vellet*, som jo er *Folkets Velgaaende*, *Kongens Raadgivere* altid skal have for Øie, og at naar *Folkets Røst*, der aldrig længe lader sig overdøve, fordømmer dem, da bliver de kaldt til *Ansvar*; vilde nogen sige det, og det siger vist ikke saa faa, da skulde vi svare dem: enten har I *Skielmen bag Øret* eller I trænger selv høit til at oplyses, førend I kan oplyse andre, thi dersom det

ikke kunde nytte at have *ansvarlige Ministre*, og at have Indretninger til paa Folkets Vegne at holde Øie med dem, og, naar behøves, drage dem til Ansvar, dersom det ikke kunde nytte, blot *fordi* der var en Feil ved Benævnelsen, da kunde det jo heller ikke nytte, om vi havde den klareste og bedste *Grundlov*, naar den, hvad let kunde skeet, feilagtig var blevet kaldt en "*Constitution*", ja, da maatte det ei engang kunne nytte, om vi havde det ypperste og bedste *Rigsraad*, naar det blot feilagtig kaldtes *Statsraad*.

Lad os derfor kun holde fast paa det, at hvad end Kongens Raadgivere kaldes, saa skal de, efter Danmarks Riges Grundlov, være det danske *Folk*, det danske *Folkething* og den danske *Rigsret ansvarlige* for Regieringens Førelse og for enhver Regierings-Handling, og lad os indprænte vore Børn, at denne *Minister-Ansvarlighed* er Sjælen i vor fri Forfatning, ikke fordi vi kan faae daarlige og slette Ministre fordømt ved |A:213 Rigsretten og faae dem hængt eller brændt, thi dels hytter de dem sædvanlig godt for det, og dels var det jo kun en Hevn, vi først kunde faae over de Uslinger, naar de ikke længer var Ministre, altsaa naar de havde gjort den Skade, de kunde, men fordi det gjør alle Dage en mærkelig Forskiel, om Kongens Raadgivere og Tillidsmænd staaer *bag hans Ryg*, saa han maa have Øine i Nakken for at see, hvad de gjør paa hans Regning, eller de staaer for *Kongens og Folkets Aasyn*, med fuld Ansvarlighed til begge Sider. Dette Stade lystes nemlig Krysterne og Kiødhovederne sjelden ved at indtage, og kan allenfalds ei længe beholde, og dog er det *dem*, der, som Ministre, har gjort og vil gjøre de *fleste* Ulykker i Verden, thi de er en daglig Plage, hvorimod de *kiække* og *kloge* Ministre vel *kan* gjøre de *største* Ulykker, men gjør dem kun sjelden, og gjør altid meget Gavn, om ikke for Guds, saa dog for deres egen Skyld.

Vist nok vilde det ikke nytte, der staaer i *Grundloven*, at Ministrene *skal være* ansvarlige for Regieringens Førelse og for alle Regierings-Handlinger, naar der ikke tillige stod, at *Ordet* i den Henseende skal være *frit*, thi med *Ordet*, med *Mund* og med *Pen*, er det jo alene, man kan drages til Ansvar og kræves til Regnskab, men skiøndt jeg havde ønsket, at Friheden til *ustraffet* at turde sige sin Mening om alle *offenlige* Sager og deres Behandling, var blevet endnu langt |A:214 udtrykkeligere givet og bedre sikkert ved Grundloven, end det er Tilfældet, saa kan efter den dog ikke hele Statsraadet lukke Munden paa en fritalende Rigsdagsmand og maa heller hverken ved *Censur* eller ved andre "*forebyggende Forholdsregler*" hindre nogen fra at *offenliggiøre* sine Tanker ved Trykken, saa Ministrene er aldrig sikre paa at gjøre noget galt idag, uden imorgen at kaldes til Regnskab derfor.

Vil man sige, at det har ikke stort at betyde, da paa den ene Side dog selv Rigsdagsmænd, med vedkommende Things Samtykke, kan *sagsøges* for hvad de har sagt; da Loven fra ifjor om "*Pressens*

Brug” aabner Leilighed nok til *Presse* for vore Penne, men levner kun en halv Time eller høist tre Kvarteer til den fri *Offenliggiørelse* ved Trykken af saadanne Tanker, som Justits-Ministeren, følgelig ogsaa *Politiet*, misbilliger; og at endelig Statsraadet kan lee ad en *enkelt* Stemme paa Rigsdagen, som let kan overdøves, og ad en enkelt lille Bog, som kanskee ingen uden Forfatteren, Sætteren og Politimesteren faaer læst; see, da er det altsammen ganske rigtigt, for *saavidt*, som Grundloven kunde været Ordets Frihed meget gunstigere, som Folkethinget burde været meget strængere ved *Presse-Loven*, og som man meget heller maa ønske *offenlige* Lyder, Feil og Misgreb oplyste og paaankede med mange Stemmer end med enkelte, og i hvad alle end i hvad |A:215|kun nogle Faa læser, men det er derfor dog hverken unyttigt eller uvigtigt, at *Ordet* hos os dog har faaet en *vis Frihed*, som det før maatte savne, og det er ikke engang unyttigt eller uvigtigt, at Grundloven hjemler Ordet mere Frihed, end det for Øieblikket nyder, thi *Presse-Loven* er jo ingen Grundlov, saa den kan baade uden Omsvøb forandres, og den skal tilsidesættes ved Domstolene, *naar* den er stridende mod Grundloven. Naar nemlig kun Loven, som Danmark Riges Grundlov gjør, binder forsaavidt Hænderne paa Rigsraadet, at de paa *lovlig* Maade *ikke* engang kan prøve paa den Umuelighed, der frister alle *Magthavere*, den Umuelighed at lukke alle Munde, eller skride til den Yderlighed at forseigle alle Presser, da vil de *Kiække* og de *Kloge* altid faae deres Ord lagt i Laget og faae “deres *Besyv* ført”, og det er i *borgerlig* Henseende *Hovedsagen*, da Krystere og Brushoveder vel kan sige og skrive meget, som i *andre Henseender* kan være ypperligt, men *Kiækhed* *eller* *Klogskab*, og helst begge Dele, maae dog ligesaavel de have, der *tilgavns* skal kunne standse eller mestre Rigsraadet, som Rigsraadet maa i temmelig høi Grad besidde begge Dele, for at kunne tilgavns baade styre og raade. Vist nok staaer det klart for mig, at alle Rigsdagsmænd og hele Folket burde have deres *egen* Mund og Pen til ligesaa frit Brug, som *Ministrene* har *deres*, saa der skulde ingen anden |A:216|Presselov være end *Ansvarligheds-Loven* for Tale og Skrift, der naturligviis maatte lyde langt *strængere* for *Ministrene* i deres Egenskab af *Rigsraad* end for blotte Borgere eller selv for *Rigsdagsmænd*, thi ingen fristes saa meget til at misbruge Mund og Pen og ingen kan misbruge dem saa grovt og farligt som Kongens Raadgivere og Rigets Styrmand, og denne indlysende, men dog længe aldeles ubemærkede Sandhed, trænger vist nok høilig til at indskærpes, ligesom jeg allerede i det gamle “*Cancellies*” dage tog mig den Frihed, i Anledning af den *Ørstedeske* Presselov, at indskærpe den. Men desuagtet maa jeg dog indrømme, at i det mindste *Rigsdagsmændenes* Ord efter vor *Grundlov* har *saamegen* Frihed, at de *Kiække* og de *Kloge* kan faae offentlig sagt og ved Trykken offentliggjort *omtrent* alt hvad de vil, uden at løbe synderlig *større*

Fare end Ministeriet løber ved at lade dem stævne og, om mueligt, straffe for deres Mund og Pen. Dette er nu ogsaa, *borgerlig* talt, *Hovedsagen*, thi paa den ene Side maa man huske, at selv de klareste Lovbud i Frihedens Tarv *kan* overtrædes og vil *blive* overtraadt, naar *Magthaverne* vil og tør driste sig dertil uden at ændse den *Fare*, de selv løbe derved, og paa den anden Side maa man indrømme, at skiondt Krystere og Brushoveder ogsaa kan sige og skrive meget, som gavner og glæder Folket, men mishager Rigsraadet, saa **A:217**er det dog aldrig *dem*, der tilgavns kan lede eller støtte den offentlige Mening.

Om ikke for andet, saa fordi jeg selv er regnet til "Brushovederne" og hører, *som Skjald*, ogsaa nødvendig til dem, maa jeg dog her bemærke, at jeg med Flid *ikke* siger de "Kiække og Kloge" men "de Kiække" og "de Kloge", thi skiondt Kiækhed og Klogskab altid maa følges ad for at give Borger-Livet sin nødvendige Sikkerhed og sin rette Skikkelse, saa en *Konge*, der i høi Grad forener begge Dele, kan, naar han vil, være som en "Gud paa Jorden", saa er de to Egenskaber dog sædvanlig meer eller mindre ulige deelte, og da begge, hver for sig, naar de kun ikke indbyrdes rage i Strid, kan udrette store Ting, den ene mest i *krigerske*, den anden mest i *fredelige* Forhold, saa maae de i et velindrettet Borger-Samfund begge med Flid opelskes og gives saa frit Spillerum, som de *begge*, uden hinandens Skade, kan have.

Ved Talen om *Rigsdags-Ordets Frihed* kommer jeg nu nødvendig til at tænke paa *Kirke-Ordets Frihed*, som ei er mindre uundværlig, hvor et sundt Folkeliv skal udvikle sig og et driftigt Borgerliv trives, og i Rigsdags-Kampen om "*Troes-Friheden*" har jeg tilstrækkelig godtgjort, at denne Frihed hos os endnu ingenlunde er enten saa udstrakt eller saa betrygget, som den bør være, men naar vi blot kan faae **A:218**den Frihed, *Grundloven* i saa Henseende hjemler alle danske Borgere, lagt til *den* Frihed, som Stats-Kirkens *Præster* og *Præste-Lærere* selv har taget sig, da vil dog Kirke-Ordet i *Danmark* være ligesaa frit som i *Nord-Amerika*, og den kirkelige Frihed være Folket og det borgerlige Selskab langt gavnligere end ellers nogensteds paa Jorden.

Kirke-Ordets lige under Regjeringens Øine selvtagne Frihed bestaaer nemlig deri, at de danske Præster og Præstelærere fra Slutningen af forrige Aarhundrede ikke brød sig mere end de selv vilde om hvad der stod *skrevet* enten i Stats-Kirkens saakaldte "*Symbolske Bøger*", i "*Ritualet*" eller selv i "*Bibelen*", saa hvad de i eller for Kirken talde eller skrev, hørde tit enten til meget *forskiellige* Religioner eller var en Blanding deraf, og denne saakaldte "*videnskabelige Frihed*", som jeg en Tidlang af al Magt bekæmpede, var vist nok ligesaa *utaalelig* som *ulovlig*, naar vi desuagtet skulde beholde en *herskende* Statskirke, det vil sige: naar det *danske Folk* skulde ligefuldt være bundet til *Sognepræsterne*,

hvert Sogn til sin, selv gaae til Alters og lade deres Børn døbe og confirmere hos dem, thi enten maatte Folket under disse *Sogne-Paver* lade al *Tro* fare, eller, hvad omtrent var det samme, *skifte Tro* som de skiftede *Sognepræst*. Saasnart man derimod, som det er skedt ved *Grund|A:219|loven*, tager *Herredømmet* fra Stats-Kirken, ved at gjøre det danske *Borgerliv uafhængigt* af en vis *Troes-Bekjendelse*, men vil alligevel beholde Statskirken under Navn af *Folke-Kirke*, da behøver man blot, for at høste alle Religions-Frihedens Fordele, uden at betale dem saa dyrt som andensteds, at *løse Sognebaandet* og at gjøre den saakaldte “*videnskabelige Frihed*” for Præster og Præstelærere *lovfast* i allervideste Udstrækning.

Skulde man regne efter de Stemmer, man i Troes-Frihedens Sag nys hørde fra *Bisper, Præster og theologiske Professorer*, da maatte man vist nok slutte, at det *Modsatte* vilde skee, saa man snarere *strammede* end *løsnede* Sognebaandet, og saa at Sognepræsterne med samt Præste-Lærerne heller *opgav* deres videnskabelige *Frihed* og lod sig paany bagbinde til Ritual og Symbolske Bøger, end de vilde taale, at *Sognefolkene*, uden at udvises af Folke-Kirken, fik Lov til at have saa *meget* eller saa *lidt* med dem at gjøre, som de selv vilde; men det er dog paa den ene Side alt for bagvendt og hardtad umueligt, efter to *Menneske-Alderes* Nydelse af den videnskabelige Frihed i *Statskirken*, *frivillig* at vende tilbage til den for alle *dygtige* og *frimodige* Ordførere utaalelige Trældom og *Bogstav-Tjeneste*, og den verdenshistoriske Erfaring har paa den anden Side nu saa *|A:220|*klarlig viist, at ligesom enhver *herskende* Statskirke bliver en *Forstening*, saaledes bliver den, hvor Herredømmet ved Religions-Frihed er *indskrænket* til dem, der *ikke* bryder sig om *aandelig* Frihed, en latterlig *Grusbanke*, der dog vil giælde for den *Klippe*, hvorpaa *Vorherre* har bygt sit Huus, saa det kan trodse alle Storme og Vandløb og selv “*Helvedes Porte*”, saa hos os maae dog nok, om ikke de Gamle, saa dog de Unge faae Øinene op og see, at i *Kirken*, hvad den saa end kaldes, tjener *Frihed* os alle bedst og kan umuelig være for stor, da det giælder om enhver *god Aand* saavel som om Herrens egen Aand, og da ret klarlig om “*Nordens Aand*”, at hvor han er, der er Frihed, og hvor man vil have aandelig Trældom, *der* er han *ikke*.

Uagtet jeg derfor nok vilde ønsket, at hvor der i Grundloven staaer, at Folkekirkens Forfatning skal ordnes ved Lov, havde staaet det lille Ord “*fri*” foran “*Forfatning*”, saa vilde dog netop dette ønskelige Ord være blevet mistydet af mange Bisper og Præster, som om det *fritog* hvad de kalde “*Kirken*”, det er: *dem selv*, fra at lovbindes paa Rigsdagen, og jeg har godt Haab om, at hvor, som i Danmark, *Grundloven* frigjør *Borgerlivet* fra alt *Præste-Herredømme*, hvor Statskirken er *omdøbt* til *Folkekirke*, og skal have sin Forfatning gennem *Folkethinget*, og hvor *|A:221|*Præsternes

videnskabelige Frihed giennem en lang Aarkreds har slaæet Rødder, her vil man faae en *Nykirke* at see, der rummer omtrent hele *Folket* uden at indslutte det, og som, skjøndt den i sin Heelhed *ei* kan være *christelig*, men kun *dansk*, dog rummer og udvikler mere *levende* og *oplyst* Christendom end alle Stats-Kirker og Kirke-Stater fra *Konstantin* den Stores Tid til Verdens Ende.

Jeg seer jo nok, der ligger en Steen iveien, som er eller synes dog “meget stor”, og det er “*Latin-Skolen*”, med Universitetet og Examens-Væsenet, skabt i dens Billede og efter dens Lignelse, og til denne Steen giver *Grundloven* os ingen egen Løftestang, da den slet intet bestemmer om *Oplysnings-Væsenet* i sig selv, undtagen at der ikke maa være *Censur* eller noget, som *forebygger* vore Tankers *Offenliggiørelse* ved Trykken, men dette, saavel som Ophævelsen af al *borgerlig* Kirke-Tvang og Kirke-Tugt, og *Forenings-Retten* i alle lovlige Øiemed, maa dog vist snart skille *Latin-Skolen* ved sit *Forprang* med Oplysning til *Stats-Behov*, og det er ene dette Forprang, der gjør *Latin-Skolen* til en farlig Anstøds-Steen. Tager man nemlig det bort, da vælter man med det samme Stenen fra Hulen, hvor *Folkelyset* ligger begravet, og giver den sin rette Plads som en flad *Ligsten* over den romerske Røverdrot, hvem vi ikke **IA:222** skal misunde hans pralende Gravskrift. Bliver man først lidt bedre oplyst end hidtil sædvanlig, da vil man ogsaa let indsee, at *Eneretten* til de fleste og bedste “*Levebrød*” kan *Latin-Skolen* og *Bogstav-Væsenet* umuelig beholde, naar, som *Grundloven* byder, alle de *Indskrænkninger* i den *fri* og *lige* Adgang til *Erhverv*, som *ikke* ere begrundede i det *almene* Vel, skal *hæves*, medens det følger af sig selv, at naar *enhver* i Lovgivningen til *Titel* og *Rang* knyttet *Forret* afskaffes, da bortfalder med det samme alle de saakaldte “*Candidaters*” *Forret* til visse Embeder og *Levebrød*. Naar nu endelig, som *Grundloven* kræver, “*Offenlighed* og *Mundlighed*” saa snart og saa vidt som mueligt, gennemføres ved hele Retspleien, og *Nævninger* eller *Sandemænd* indføres, da er det umuelig andet, end at man vil spore Virkningen deraf i hele det borgerlige Selskab, thi ikke blot maae vore *Lovkyndige* aabenbar dannes ganske anderledes *levende* og *folkelig*, end det kan skee i *Latin-Skolen* og giennem *Romerretten*, naar de først skal vise, de forstaaer og kan tiltale Folket, før de kan dømme det, men Folket vil da snart kræve “*Offenlighed*” i alt hvad der angaaer det *Hele*, og “*Mundlighed*” i alt hvad der gaaer paa Livet løs, som al *Skole-Underviisning* gjør, igrunder endnu langt mere end *Misgiernings-Sager* og *Søgsmaal* for politiske Lovbrud.

IA:223 Med alt dette kan man vist nok sige, der er baade for meget og for lidt i vor *Grundlov*: for meget om Kongens og Rigsdagens og hvert Enkelt-Things og for lidt om Folkets og Borgernes Rettigheder, og om de *Friheder*, som *Folkelivet* og *Borgerlivet* maa nyde, for at blomstre og bære Frugt baade i

Rigsraadet, paa Rigsdagen, i Embeds-Kredsen og i alle lovlige Næringsveie; men da dog *Grundloven* hjemler os de to *væsenlige* Bestand-Dele af en god Forfatning, som er *Minister-Ansvarligheden* og *Folke-Røstens Frihed*, saa vil vi blive mere tilfreds med den, jo bedre vi blive oplyste om dens Dyder og Lyder, da den dog egenlig slet intet indeholder, som kan hindre et oplyst *Folkeraad* og et folkeligt *Rigsraad* fra at tilfredsstille alle Folkets rimelige Ønsker og retmæssige Krav, *forsaavidt* de ved en folkelig Lovgivning og Styrelse lade sig fyldestgiøre.

Vel er jeg nemlig slet ikke blind for Skiærene i Rigsdags-Farvandet, men just fordi de ligge nøgne for Dagen, haaber jeg, de vil findes mindre farlige, og jeg skal en anden Gang med Flid yttre mig saavel om *Lovgivnings-Maaden* i det hele, som om *Valg-Maaden* til begge Thing i Særdeleshed. Jeg vilde ønsket, *Grundloven* havde slet ikke nærmere bestemt disse Ting, men overladt dem til mindelig Overeenskomst mellem Rigsraadet og Rigsdagen, og til Erfaringens Prøvelse, men i **|A:224***Danmark*, hvor Lykken altid er bedre end Forstanden, tør jeg dog troe, det, *uden* nogen *Grundlovs-Forandring*, der altid er meget betænkelig, selv med dette indviklede og slet beregnede Maskineri kan og vil gaa godt, naar blot *Minister-Ansvarligheden* og *Rigsdags-Ordets Frihed*, langt fra at rokkes, flittig befæstes.

Bidrag.

De, under Mærkerne s....t og K. S. modtagne Bidrag til "*Danskeren*" vil *ikke* blive benyttede, og i Anledning af Bidraget under *sidste* Mærke maa jeg tilføie, at om det *borgerlige* Selskab, og da især om *Rigsdagen* og Stemningen i *Fædernelandet*, optager jeg neppe *nogetsomhelst* Bidrag fra *Ubenævnte* og mig aldeles *Ubekjendte*; thi om *saadanne* Ting skal en Udgiver, lige saa vel for Læseverdenen som for Domstolen, afhjemle alt hvad han ei selv vil tilsvare.

|A:225]

Danskeren.

|PS7:392

Skjaldelivet i Danmark.

(En Mundsmag.)

I.

- 1 Kun smaat har jeg beilet
Til Krands og til Navn,
Forsætlig forfeilet
Den klassiske Havn,
Men høit har jeg levet,
Og graa er jeg blevet
Paa Sletten som Bjergenes Skjald!
- 2 |PS7:393Ja, Bjerger i Norden,
I Syd og i Øst,
Hvor Sky havde Torden,
Og Skjald havde Røst,
De stod mig for Øie,
Som Synernes Høie,
Ved Staven jeg kiækt dem besteg.
- 3 |A:226Men *Sletten*, hvis Bjerger,
Skal de maales ud,
Kun regnes af Dværger
For Muldvarpe-Skud,
Der, hvor det var givet,
Mig fryded og Livet
Og fryder mig vist til jeg døer.
- 4 Lad andre det drille,
At Veiret er graat,
At Marken er lille
Og alting er smaat,
Som Guldets for Visen,
Saa Navnet og Prisen,
Saa Skyen, vor Sang løftes i!

- 5 Fra Staderne høie,
Fra Skyernes Rand,
Saa aldrig mit Øie
Saa yndigt et Land,
Med Liv og med Lykke
At boe og at bygge,
For Skjalde, som her under Øe!
- 6 |A:227| Er Roserne blege,
Og Druerne faa,
Da er ogsaa væge,
Da er ogsaa smaa,
|PS7:394| De Torne, de Naale,
Som mindst vi kan taale,
Og Mjøden, os skiænkes, er sød!
- 7 Er Engene smalle,
Og Bækkene smaa,
De række dog alle
Til Bølgerne blaa,
Og faurere finder
Man ingen Kiærminder,
End *Sællands* "vi glemme dig ei".
- 8 De yndigste Reder,
Som Fugl kan attraae,
Hvor Bøgen sig breder,
De findes ogsaa,
Til Sangene lytter
De faure Løvhytter,
En Blomst er hvert Blad paa sin Kvist.
- 9 |A:228| Naar fra *Liakure*,¹¹
Hellenernes Fjeld,
Med *Musernes* Bure
Og *Helikons* Væld,
Jeg ledte fuldnoie,
Med speidende Øie,
Om *Speilet* for Skjaldenes Liv;
- 10 Da saa jeg paa Made¹²
En Blomme saa prud,
Med deilige Blade
Og frodige Skud,
|PS7:395| Den blev til en Pige,

Og Skjaldene sige,
At hun var en Datter af *Zeus*.

11 Hun var som en Dukke,
Saa lille, saa pæn,
Forstod dog at plukke
Smaa-Blomster igien,
Dem spiste den Lille,
Og skiøndt det var ilde,
Hun voxde dog yndig deraf.

12 |A:229| Hun voxde i Enge
Som Græsset til Hø,
Hun var ikke længe
Den rankeste Mø,
Før, ranet og røvet,
Hun sagde bedrøvet
Livs-Blomsten og Lyset Farvel.

13 Fra *Hellas* end toner
Persephones Skrig,
i *Hades* hun throner,
En Dronning fuldlig,
Til Døds-Kongen viet,
Dog aldrig befriet
Hun vorder fra Skyggernes Kaar.

14 Ja, Engenes Smykke!
Du er mig et Speil
Paa Skjaldenes Lykke,
Som slaaer ikke fejl,
De gløded, de isned,
De blomstred, de visned,
Og aldrig opblomstred paany.

15 |A:230|PS7:396| Om end vi har Øre
For Guldharpens Klang,
Dog aldrig vi høre
Hellenernes Sang,
Vi selv maae nedstige
Til Skyggernes Rige
For Skyggen at skue deraf!

16 Naar, *Ymer!* fra Svalen,
Opbygt af dit Bryn¹³,
Jeg stræbde i Dalen

For Sagn at faae Syn
Paa Skjaldelivs-Disen,
Som *Brage* gav Prisen,
Som alle hans Sønner gav Bryst;

- 17 Da saae jeg nedfalde
Fra *Asken* i Sky,
Som Høinordens Skjalde
Gav Krone og Ry,
Et *Æble* i Dalen,
Hvorefter paa Svalen
Mig Tænderne flux løb i Vand!
- 18 |A:231 Rødmusset var Frugten,
Som Pigen i Dands,
Og yndig var Lugten,
Som Rosers i Krands,
Det blev, kort at sige,
Og selv til en Pige,
Guldæblet fra *Ydrasils* Top.
- 19 |PS7:397 Med blomstrende Kinder
Og Smil om sin Mund,
I Kreds af Kiærminder
Sig leirede hun,
Guldæbler saa skiære
Som *Asken* kan bære,
Med dem leged *Disen* i Skiød.
- 20 Som Fugle i Lunde
Hun kviddred derved,
Hun kaldtes *Idunne*
Og *Guldvægt* og *Hedd*¹⁴,
Hun kunde forynge,
Som Skjaldene synge,
Med *Æblerne* sine de Graa!
- 21 |A:232 Hun lod sig udfritte
Om *Tidernes* Elv,
Dens *Udspring* og *Midte*
Og *Udløbet* selv,
Som Skygge hun sidder
Endnu med sit Kvidder
Hos *Brage* i *Odins* Valhal!

- 22 Langt lysere Dage
Sig speile vel der,
Hos *Odin* og *Brage*,
Med funklende Sværd,
End *Hades* afbilder,
Men Intet formilder
Igrunden hvad dog er en *Død!*
- 23 |PS7:398| *Guldæblet* i Norden,
Som *Blomsten* i Syd,
Forsvandt dog fra Jorden
Og tabde sin Dyd,
Thi *Livet* er *Dyden*
I Norden og Syden,
Med *Døden* faaer *Last* vi og *Skam!*
- 24 |A:233| Slog *Brage* end Harpen
I Dødninge-Hall,
Det var kun som Sarpen
Med dødt Tonefald,
Som *Thjodolf* fra *Hvine*,
Til Skjaldenes Pine,
Slet ikke til Skjaldenes Trøst!
- 25 De drømme, de smage
Guldæblet i Vaar,
De graane dog fage
I brat Efteraar,
De gnistre som Flinter
Kun i Fimbulvinter,
De kvæde som Hagl og Isslag!
- 26 Vel hørde jeg Røsten
Om faurere Syn
Fra Bjerget i Østen,
Omkrandset af Lyn,
I Dalen dog bygger
Kun Paradis-Skygger,
Og stumt er Propheternes Kor!
- 27 |A:234| Naar Lynilden farer
For Menneskens Søn,
Da vel aabenbarer
Et Liv den i Løn,
|PS7:399| Langt *bedre* end Skjaldes,
Men derfor det kaldes

Kun ret med et høiere Navn!

- 28 Men her paa det Jævne,
Hvor Livet jeg fandt,
Lyksaligt at nævne,
Det aldrig forsvandt,
Det pløier og seiler,
Det yndig sig speiler
Med *Gefion* i *Øresund*!
- 29 Hun er en *Havfrue*,
Som dandser paany,
Hvergang en Regnbue
Sig hvælver i Sky,
Og kysses med Voven,
Og bringer fra Oven
Livs-Aande til Bølgerne blaa!
- 30 |A:235| Mens *Idun* og *Brage*
End leved i Nord,
I Hedenolds-Dage,
Af *Furen* gik Ord,
Som hun velfornøiet
I "Sundet" har pløiet,
Saa *Sælland* blev *Gefions* Ø.
- 31 Ja, Fruen hin feire,
Som Skjaldene sang,
Blev Dronning i *Leire*,
I Old-Danevang,
Og paa sit Høisæde,
Som *Danskernes Glæde*,
Hun er deres Gammen endnu.
- 32 |PS7:400| Naar Høisædet falder,
Hun springer i Hav,
Som altid hun kalder
Sin Vugge og Grav,
Naar Danevang sukker,
Paany hun opdukker,
Og Høisædet reiser sig selv.
- 33 |A:236| Ja, *Glæden* og *Sangen*,
Som Kvinde og Mand,
Ei trættes om Rangen

Paa Land eller Strand,
Men altid i Følge,
Paa Land og paa Bølge,
De skiftes til forrest at gaae.

- 34 Paa Bølger og Tuer
I "deiligste Vang"
Giør Sangen Havfruer
Og Havfruer Sang,
Hvor Danskerne kvæde,
Hvert Kvad aander Glæde,
Og Glæderne kvæde paany!
- 35 Fra Oven er Livet,
Saa vide paa Jord,
Til *Skjaldene* givet
Med vingede Ord,
Men ei alle Steder,
Hvor Kvad skabde Glæder,
Blev Kvadet af Glæden gienfødt.
- 36 |A:237| At bedst under Solen
Det skedte hos os,
Saa nær ved Nordpolen,
Iisgangen til Trods,
|PS7:401| Det er en Kiendsgierning
Af Lykkens Guldterning,
Vor Moder lod *Fuglen ei døe!*
- 37 Ja, frit skal det synges
I vor Fødestavn,
At Skjaldskab forynges
I *Gefions* Favn,
Fordi Dannekvinden
Med Rose paa Kinden
Af Hjertet har Fuglen saa kiær.
- 38 Hvor Kvinden ei længer
Har *Buret* i Barm,
Der selv med Guldstænger
Er Skjalden dog arm,
Der tidlig han graaner,
Og naar han neddaaner,
Da aldrig paany han opstaaer.
- 39 |A:238| Men her paa det Jævne,

Hos Kvinden i Lund,
Er Barmen at nævne
Et godt *Øresund*,
Som Glæden har pløiet,
Til der velfornøiet
Som Havfru at træde i Dands.

40 Her til *Kæmpevisen*
Hun dandsed ifjor,
Og nu bryder Isen
Hun atter i Nord,
Hun synger, hun dandser,
Og Skjalden hun krandseser
Naar ømt hun ham tager i Favn!

41 |PS7:402| Saa lærde jeg Livet
At kiende med Fryd,
Som her det er givet,
Er Skjaldskabets Dyd,
Saa her kan vi kvæde
Med Lyst og med Glæde
I Midvinters Tid som i Vaar!

42 |A:239| Hvor Kys følger Kvadet,
Paa Læbe fuldsød,
Opvoxer af Badet
Kindrosen saa rød,
Og Kvad følger Kysset,
Saa aldrig neddysseset
Kan blive den deilige Sag!

43 Skøn *Havfru* i Sundet!
Skøn *Sigrid* paa Ø!
Du, som rosenmundet
Lod Fuglen ei døe,
Men aanded Livs-Varmen
Fra Dybet i Barmen
Med Kys i det klangfulde Rim!

44 Ved dig har jeg kvædet
Med Liv og med Lyst,
For dig har jeg kvædet,
Som du mig har kyst,
Om dig vil jeg kvæde,
Som *Gefion-Glæde*,
Som Dronning paa Bøgenes Ø.

- 45 I Sundet den samme,
I Hjertet og saa,
Hvor Luerne flamme
I Bølgerne blaa,
|PS7:403| Du Ringe og Vifter
Og Sløret kun skifter,
Altid lige dyb, lige sød!
- 46 |A:240| Den Læbe paa Sletten,
Med Løsningens Ord,
Som fried fra Jetten
Dig fordum i Nord,
Du kyste i Tanken,
Skøndt med Hjertebanken
Til Jorden du Øinene slog.
- 47 Det er, som vi høre,
Fra fordum dit Ry,
Med Skjaldenes Øre,
Du *Sigrid* den *bly*,
Hvis smaa Finger-Ender,
Til Lyset dem brænder,
Vil *Othar* kun klappe iløn¹⁵!
- 48 Naar Kvadet, du synger,
Med Liv og med Lyst
Paa Læberne gynger,
Du Skjalden har kyst,
Ja, kysser igrunden
Ham lige paa Munden,
Afkysser ham vingede Ord!

¹¹

Liakure er det nygræske Navn paa "*Parnas*", hvis Top dog ogsaa de *Gamle* kaldte "Lyakores".

¹²

"*Made*" er "Eng" i Folkemunde.

¹³

Hele *Asgaard* var nemlig, efter Edda, bygt af *Ymer* Jettefaders *Øienbryn*.

¹⁴

Gulveig og *Heid* i *Vøluspaa*, som er den nordiske Spaadom om *Tidens Løb* og *Ende*.

Om den bly *Sigrîd* (Syrîthe) staaer at læse i “Danmarks Krønikes’ 7de Bog (Fordanskningen II. 98-102.)

[A:241]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 19. April. Nr. 16.

Den danske Sømagt og Aprilsdagene.

Det er, saa at sige, hele Verden vitterligt, at i August 1807 overfaldt den største af alle Sømagter, den *Engelske Sømagt*, med en stærk *Landmagt* under *Wellington*, os Danske, uden Varsel, da vore Tropper laae i *Holsten* og vor Flaade laae aftaklet og ubemandet i Havnen, og at Fienden, efterat have brændt vor Hovedstad, bortførde ikke blot alle vore Krigsskibe, men alt hvad der af døde Ting hører til en Flaades Udrustning, saa det kan ikke synderlig forundre *Verden*, at Danmark fra den Tid af *ikke* har viist sig paa Havet *som Sømagt*, men vi *Danskere* kan dog ikke godt finde os deri, skjøndt den siden (1814) paafølgende Skilsmisse fra *Norge* maatte gjøre det dobbelt vanskeligt, om ikke umueligt, for Danmark at bekoste, udruste og bemande en Flaade, svarende til den Rang mellem Sømagterne, vi indtil 1807 havde beholdt. Da vi derfor 1848 fik Krig med *Tyskland*, erklærede [A:242]vi, som en gammel Sømagt, rask baade tyske Havne og Floder i Blokadestand, og da *Tyskland* slet *ingen* Flaade havde, satte det virkelig lidt Skræk i Fienden, skjøndt vi kun udførde meget lidt af hvad vi truede med, men da vi saa i *April* 1849 løb ind til *Ekernførde* med et *Orlogsskib* og en *Fregat* for at skyde nogle Skandser ned, men mistede begge Skibene med hele deres Mandskab, da begyndte vi dog selv at tvivle om, vi var ingen Sømagt længer, og har siden heller ikke gjort mindste Forsøg paa at *vise* os som en saadan.

Da vi dog imidlertid har endeel Krigsskibe liggende, bliver ved at bygge Krigsskibe og holder, tilligemed “den faste Stok”, en heel Deel Sø-Officerer, som koster Landet mange Penge, saa maae vi dog snart see at komme paa det Rene med os selv, enten vi vil opgive Haabet om at blive en Sømagt paany, eller vi vil tage bedre Forholds-Regler end siden 1807, da det fra 1848 er blevet klart, at

den Flaade, vi indbildte os i Mellemtiden at have skabt paany, den *duede ikke*, da det kom til Stykket, den kunde ikke engang hytte sig for Fienden paa *Landjorden* og vilde da endnu langt mindre kunnet maale sig med en fiendlig Flaade tilsøes.

Jeg veed jo nok, man har en heel Ladning af Undskyldninger for Ulykken ved *Ekernførde*, men de er allesammen i mine Øine kun en Fier i Vægtskaalen mod den vitterlige *Kiendsgierning*, at Angrebet paa |A:243|Skandserne ved Ekernførde *var og blev* det *eneste* virkelige Forsøg, vi i *Treaars-Kampen* gjorde paa *virkelig* at vise, vi var en *Sømagt*, at dette Forsøg løb saa ynkelig af, at man baade paa Orlogsskibet og Fregatten *strøg Dannebrog* for *Skandserne*, uden engang at have prøvet en Storm, og at endelig *Skibs-Førerne* blev saa godt som frikendte, og *Sø-Ministeren* nægtede haardnakket at forelægge Rigsdagen Oplysning om Sagens sande Sammenhæng. Alt dette sammenvoxer nemlig for mine Øine til en *eneste* stor *Kiendsgierning*, som klarlig viser, at *Danmark*, hvad det saa end kan blive, hverken 1849 var eller er i dette Øieblik en *virkelig* Sømagt, men har, for hele Bekostningen paa hvad dertil hører, kun i sine egne Øine, og knap selv i dem, *Skin* af at være det.

At Sø-Ministeren og Sø-Officererne ingenlunde vil indrømme dette, er paa en Maade begribeligt nok, thi det var jo netop *dem*, som skulde viist at vi endnu var en *Sømagt*, der, om den var nok saa lille, dog altid maatte kunne gjøre sig giældende mod en Fiende, der slet *ikke* er *Sømagt*, men at ogsaa *Rigsdagen* og de Fleste hos os, som har nogen Mening om den Sag, stræber endnu at troe, vi har dog vel en *Sømagt*, det kommer af, at de ikke samler det hele til *een* stor *Kiendsgierning*, men tager hver enkelt Deel for sig og opløser den igien saa smaalig, som mueligt, og |A:244|finder da let, at enhver af disse Enkeltheder, saasom *Indløbet* til Ekernførde, eller *Strygningen* af Flaget, eller *Dommen* over Skibsførerne, eller *Uvirkomheden* til en vis Tid, eller *Taalmodigheden*, da Preuserne hjemførde *Gefion* ligefor vor Næse, eller Søministerens haardnakkede *Vægring* ved at oplyse Sagen, *i og for sig selv* endnu ikke beviser, at vi *kun* har *Skinnet* af at være en *Sømagt*, og har selv *Skinnet* kun, *forsaavidt* vi kun stirre paa *Skibene*, paa *Nyboder*, paa Sø-Officererne og Sø-Sessionerne, uden at spørge, *hvad* der med dem er *udrettet*. Da tager man nemlig ikke, som man skal, Sagen og Spørgsmaalet reent *historisk*, men reent *juridisk*, saa man spørger ikke: var det mueligt at alt dette kunde skedt, naar Danmark havde havt en *Sømagt*? men spørger kun: er der begaaet nogen beviislig *Feil* i det enkelte, og *hvem* har i saa Fald *Skylden*? Da nu i en saadan Sag den *ene* næsten altid med Rette kan skyde *noget* af *Skylden* paa den *anden*, og alle paa *Skæbnen*, *Uheldet* o. s. v. , saa finder man tilligemed *Skylden* ogsaa *Sagen* tvivlsom, skiøndt Sagen er den soleklare *Kiendsgierning*, at hvad man kalder den *danske Sømagt* har under en *Treaars-Krig* viist sig som en *Afmagt*, og det klarest

den *eneste* Gang, den prøvede paa at vise, at den var en *Magt* .

|A:245|Jeg lader nemlig gjerne, og heller end gjerne, Undskyldningerne gjælde for alt hvad de kan, saa at, lige fra ham, der, billedlig talt, sad ved *Roret* paa hele vor saakaldte Flaade, til dem, der bogstavelig *strøg Dannebrog* paa et dansk Orlogsskib og en dansk Fregat for dem, der havde slet ingen Flaade, men kun et Flag, kommer ingen Enkeltmand til at bære *hele Skylden* enten for den Afmagt og Ørkesløshed, der vistest i det hele, eller for det klare Beviis paa begge Dele, som Historien om Kong " *Christian* " og Dronning " *Gefion* " paa Bølgen blaa i mine Øine er, men denne *Fordeling* af *Skylden* , som jeg gjerne overlader til Rigsdagen, Sørøtten og *Krigs-Historien* , berører for mine Øine slet ikke *Kiendsgierningen* , og kan da endnu mindre enten tilintetgjøre den Kiendsgierning, der tvertimod ved alle Undskyldningerne *forudsættes* , eller svække Gyldigheden af det Beviis, den samme Kiendsgierning fører for Afmagten.

Kun for *Hovedsagens* Skyld, som i mine Øine er Spørgsmaalet: enten *Danmark* skal opgive Haabet om paany at finde den gamle " *Vei til Roes og Magt* " paa det " *sortladne Hav* ", eller ikke? kun *derfor* vil jeg bemærke, at Ulykken ved Ekernførde og hele vor klart beviste " *Sø-Afmagt* " i mine Tanker egenlig er *Søkadet-Akademiets* Skyld, som det har været og virket *siden* 1807. Under denne Forudsætning seer man |A:246|nemtlig strax, ikke blot at Skylden for vor Sø-Afmagt fordeler sig selv saa billig og saa ligelig som mueligt mellem alle dem, der siden 1807 har skabt og opholdt, ophøiet og stolet paa dette Søkadet-Academi, men man seer ogsaa, at naar dette Søkadet-Academi blev ophævet eller omskabt, da kunde Udsigterne til en *dansk Sømagt* maaskee blive ligesaa lyse, som de nu er mørke, og, med Hensyn paa den saakaldte danske Flaade under Trears-Kampen, kulsorte.

Da jeg ifjor engang i Folkethinget ymtede om dette, fik jeg et meget artig Brev fra vor nuværende *Sominister* , som dengang bestyrede Søkadet-Akademiet, hvori han indbød mig ombord paa Kadet-Skibet under Dyrehaven, for at prøve, om ikke Udsigterne derfra vilde blive lidt lysere, og havde det ikke uheldigviis været en *Søndag-Formiddag* , som gav mig *andensteds* Ærinde, skulde jeg vist ogsaa fulgt Indbydelsen, men min Betragtning af *Søkadet-Akademiet* kunde selv de allerlifligste Syner paa *Kadet-Skibet* umuelig forandret, thi denne Betragtning grunder sig ingenlunde paa en *Fordom* mod Akademiet enten i det hele eller i det enkelte, men kun paa den urokkelige *Kiendsgierning* , at vi har *ingen Sømagt* , og paa den *Tro* , at *Danmark* endnu ikke blot har *Sømænd* til en kiøn lille Flaade, men at de *danske* Sømænd har baade Mod og Kraft og Hoved til at gjøre Gavn med |A:247|en saadan Flaade i Krigstid, og, enten de vinder eller taber Slaget, gjøre Flaaget, Flaaden og Folket Ære, som de, efter hele Verdens Dom, gjorde det *anden*

April 1801 under de for Resten allerugunstigste og hardtad reent fortvivlede Omstændigheder. Er nemlig denne *Tro* om vor *Evne* til en *Sømagt* ligesaa velgrundet, som Kiendemærket paa vor Sø-Afmagt er indlysende, da maa Skylden for Afmagten nødvendig ligge i Ubenyttelse eller Vanbrug af de tilstædeværende Kræfter og i allehaande Misbrug og Misgreb, der finde deres fælles Brændpunkt og Moderskiød i den *Indretning*, som har havt *Monopol* paa at gjøre *Sø-Officerer*. Om derfor denne Indretning, dette *Søkadet-Akademi*, allerede 1807 var forældet, eller om det først siden er blevet forkvaklet, det gjør kun meget lidt Forskiel, da baade Sagen og Skylden blev den samme, og Spørgsmaalet blev kun, som det er: *hvad* man skal gjøre for at faae Styrmand og Befalingsmænd baade over og paa Flaaden, der baade kan og vil benytte de Kræfter og Midler, der staaer til deres Tjeneste, saaledes at Danmark *ikke*, som nu, kun skal have Tab og Sorg og Skam, men som endnu 1801, Gavn og Glæde og Ære af at kalde sig en *Sømagt*.

Man har imidlertid en mærkelig Fortælling fra 1807 om Søkadet-Akademiets daværende Bestyrer, for hvis Sandhed jeg vel ikke kan indestaae, men hvis |A:248| Rimelighed dog er saa iøinefaldende, at den i alt Fald giver en rigtig Forestilling om, hvorledes man paa Søkadet-Akademiet har betragtet og behandlet Flaadens Stilling til Havet og til Danmark. Der laae nemlig to danske Orlogsskibe, "*Prinds Christian og Lovise Augusta*", i norske Havne, mens den engelske *Landmagt* i Kiøbenhavn bemægtigede sig hele den *danske Flaade*, hvoraf en ringe Deel 1801 havde trodset den engelske *Sømagt*, og med disse to Skibe, som Flaadens sørgelige Levning, styrede Søkadet-Akademiets Bestyrer til Danmark om Efteraaret. Da, siger man, mødte han i Søen nogle engelske Krydsere, som Mandskabet brændte af Begiærlighed efter at maale sig med og styre sin Harme paa for det skammelige Overfald, men dertil havde Befalingsmanden ingen Lyst, men dreiede af med den Undskyldning, at han ei turde bære Ansvaret for at sætte Danmarks sidste *Skibe* og alle *Kadetterne* paa Spil, og siden, siger man, var han slet ikke den samme Mand som før, men lagde en ganske ny Plan for Akademiet, saa *Kadetterne* baade kom til at lære *Tysk* og at blive langt anderledes belæste og civiliserede end før, uden at der tænkedes synderlig paa, *hvad* de skulde være *udenfor* Akademiet, Læsekammeret og Balsalen: paa *Søen* og i *Kampen!* Saa lyder Fortællingen, og hvad Feil, der end kan være ved den, saa er det vist, baade at Søkadet-Akademiet *efter* 1807 fik en langt |A:249| mere *tysk* og *fransk* end *engelsk* eller *dansk* Retning, saa man satte Kundskab om hvad der stod i *Bøgerne* høit over hvad der *skedte* i Kongedybet 1801, og at de Sø-Officerer, der fra nu af dannedes, i lang Tid sjelden styrede til Søes uden at løbe paa Grund, og at under Trears-Kampen gjorde de, der styrede ind til *Ekerneførde*, hvad der endnu var meget værre og sørgeligere, og da

gjorde slet *ingen* Sø-Officerer ellers noget, som man fandt værd at tale om, uden *Steen Bille*, da han beskiød *Frederis*, og den unge *Hammer*, da han gjorde Vikingstog paa Landjorden.

Sø-Etaten vil jo vist nok sige, at det er høist uretfærdigt slet ikke at regne al den Tjeneste, *Sø-Folket* har gjort *Landmagten* under hele Krigen baade ved at oversætte Tropper, ved at sætte i Land og at skyde i Land og holde Ryggen fri, men jeg kan ikke gjøre ved, at al denne Hjelp, naar den var allerstørst, paa ingen Maade beviser, at vi har en *Sømagt*, medens alt det andet klarlig beviser, at vi har en *Sø-Afmagt*, og selv *Blokaderne* beviser i mine Øine slet ikke andet end at vi engang har *havt* en *Sømagt*, og at Fienden tænkte, vi havde kanskee en endnu, thi der er, saavidt jeg veed, ikke skedt det mindste ved nogen af *Blokaderne*, som *Skyggen* af en Flaade jo kunde gjøre ligesaa godt som en virkelig Flaade.

|A:250Jeg vil nemlig ingenlunde nægte, men tør tvertimod paastaae, at hvis der var en *tysk Flaade* til og den imorgen kom paa *Kiøbenhavns* Rhed, som i *Erik af Pommerns* Tid, for at tage vore Krigsskibe, da vilde vi strax, om end paa en lidt *uordenlig* Maade, faae en *dansk Sømagt*, der kunde vise Fienden Vinterveien, thi vi har alle de *Dele*, hvoraf en *Sømagt* bestaaer, men har dem kun *ikke* samlede, og har derfor heller *ingen Sømagt*, da baade den Misdannelse, der er givet, og den Betragtning, der siden 1807 har gjort sig herskende: at enten kan Danmark aldrig faae en *Sømagt*, som er værd at nævne, eller den ny *Sømagt* maa paa *Tysk søges i Luften*: i Maanen og Stjernerne, paa Papiret og paa Tavlen, og vil da voxer, jo mere man over alt dette glemmer baade *Skiærtorsdags-Slaget*, *Søen* og *Kampen* og *Danmark* med alt hvad Dansk er, det gjør, at vi har ingen *Sømagt* og faaer ingen, saa længe det gaer i den Slendrian.

Vil man sige, at efter den Regning havde vi heller *ingen Landmagt* førend 1848, da indrømmer jeg det strax, og føier til, at vil man herefter bære sig ad med *Landkadet-Akademiet* og den *militaire Høiskole*, ligesom før 1848, da holder vi snart op at have en *Landmagt*, skøndt Krigen har viist, vi paa en lidt *uordenlig* Maade fik en, som var ægte, men derfor **|A:251**er det lige sandt, at en *Sømagt* fik vi *ikke*, den har vi ikke og den faaer vi ikke, før vi lære ganske anderledes at samle, udvikle og benytte de didhørende Kræfter, og dog er det min Tro, at selv om Danmark kunde beholde sin *Landmagt*, som den gik ud af *Skiærsilden* den sidste December 1850, hvad dog er umueligt, saa kunde vi dog, for vor Friheds, Selvstændigheds og folkelige Udviklings Skyld, ikke undvære en *Sømagt*, og det, hvor lille den saa blev, dog saa god en *Sømagt*, som man har Ret til at vente, hvor det sortladne Hav var fra Arildstid de Danskes Vei til Roes og Magt, og til største Roes, naar Magten var mindst.

Danmark har nemlig, saa vidt jeg veed, aldrig vundet større

Roes paa Søen end vi vandt paa *Kongedybet* 1801, da Sømagten aabenbar var mindst, indskrænket til Blokskibe og Flydepramme, som, efter firsindstyve Aars Fred, tildels bemandede med Femtenrigsdalers-Karle, skulde forsvare sig mod Verdens *største Sømagt*, anført af Englands *største Vovehals, Seierherren fra Nilen*, og Rosen var velfortjent, thi et kiækkere Forsvar mod hvad man kalder afgjort Overmagt lader sig neppe tænke, og var ikke Modet faldet paa dem, der stod *udenfor* Kampen, da var ogsaa det kiække Forsvar efter alle Mærker blevet kronet med en vel mageløs *Seier!* Vil man sige, det kom *tildels* af, at de Danske dengang *ikke* vidste *hvad* de havde *imod* **IA:252** sig, da svarer jeg: det kan gierne være, men det kom dog *igrunden* deraf, at de danske Befalingsmænd vidste og viste og brugte *hvad* de havde *med* sig, og havde de ved *Ekernførde* i April 1849 blot gjort det samme, da vilde deres aabenbare *Uvidenhed* om, *hvad* de havde *imod* sig, aldrig gjort Udslaget, men baade Fiender og Venner vilde seet, at baade havde Danmark endnu en Sømagt, og det, enten den vandt eller tabde, en af de bedste.

Vilde man endelig spørge mig, om jeg troer, at *Danmark*, uden Fællesskab med *Sverrig* og *Norge*, kan have og holde en *saa stor Sømagt*, som vil behøves ved Siden ad *Rusland* og ligeoverfor *Tyskland*, der vel endnu ingen Flaade har, men sikkert faaer en, der i *Damptiden* kan blive os farlig nok? da svarer jeg paa Timen *Nei*, det troer jeg, er umueligt, medens det derimod er langt lettere for to eller tre selvstændige Riger at have en god *Flaade* end en god *Landhær* til *fælles* Brug og Gavn og Ære, men vi maa netop bære os ligesaadan ad for at levere vor Broderpart til en god *nordisk* Orlogs-Flaade, som om vi troede at kunne faae en *dansk* Flaade, der kunde bore den *tyske* i Sænk, og, i den vel uundgaaelige Kamp om *Østersøen* mellem England og Rusland, gjøre *Udslaget* til Nordens Gavn.

IA:253 Den eneste Maade, hvorpaa Danmark igien kan faae en *Sømagt*, som selv den *Engelske* maa nødes til at ændse og til at vinde med det Gode eller med det Onde, det er at smide baade *Tysken* og alle tyske Indbildninger om *Bogstavernes* Almagt og om den til alting unyttige Dreng-Videnskabeligheds Nytte til alting overbord, og ene see paa, hvad der i *Engeland*, og overalt hvor man *har faaet* en *virkelig* Sømagt, der stod sin Prøve, naar det gjaldt, er gjort for at faae og beholde den, og da at gaae hen og gjøre ligesaa.

Hvad der nu i *Engeland* er gjort, og maa gøres overalt hvor man vil have en god Sømagt, det er, paa den ene Side at lette og frigjøre *Søfarten*, og paa den anden Side, saavidt mueligt, at sikre sig det nødvendige Antal af *dygtige, kiække* og *fædernelandske* Befalingsmænd paa Flaaden, overladende til disse selv, hvem af dem der *tillige* kan og vil udmærke sig ved *Bogkundskab* og *selskabelig* Dannelse, da disse Ting vel, under visse Betingelser,

baade kan gjøre Gavn og pryde Folk i enhver Stand og Stilling, men vil aldrig i synderlig Grad hos Mængden af Sømænd findes *forenede* med den til deres daglige Dont fornødne Drift og Dygtighed, og kan slet *ikke* træde *istedenfor* nogen af Delene. Hvad vi altsaa i Danmark først og fremmest maae gjøre for at faae en god Sømagt, det er aldeles at *opgive* og afskaffe den *akademiske* |A:254Dannelse af Sø-Officerer som et soleklart Misgreb, hvormed da den taabelige *Alders-Grændse*, der slaaer Bom for alle *Mænd* og *Karle*, vil falde af sig selv, og at afskaffe det hele Søindrullerings-Væsen, eller dog alle de Sessioner, Udmynstringer, Indskrænkninger og Forhindringer, som det har ført med sig, da den *fri Bevægelse* er en blomstrende Søfart aldeles uundværlig!

Dog, her vil jeg standse, til vi er kommet *saavidt*, da det vel neppe skeer i min Levetid, og det dog slet ikke nytter at tale om de mange Ting, der videre kunde være til Nytte, saalænge man ikke engang vil gjøre det “ene Nødvendige”, og at man ikke vil det, uden man nødes dertil, det følger af sig selv, naar man først med Flid er kommet paa saa gale Veie, som vi med vore Bestræbelser efter paa *Tysk* at faae noget, der, *videnskabelig* talt, i Ideen, var endnu meget *bedre* end den *Engelske* Sømagt, thi intet er saa haardnakket, som en *Vildfarelse*, man har kiøbt for *Viisdom*, og vil naturligviis, saa længe som mueligt, sælge for hvad man har kiøbt den. Havde jeg derfor ikke saa stærk en *Tro*, som jeg har, baade paa de store Grundkræfter og den sunde Jævnhed hos det *danske Folk*, og paa den Lykke, som i Danmark altid har været bedre end Forstanden, da maatte jeg vente, at man fremdeles, som alt længe, mens man loe ad den “*Tyske* |A:255*Flaade*” i *Luften*, selv af al Magt vilde bygge paa den, indtil man pludselig overraskedes ved at see den i Fiendens Haand og gik tilgrunde med den. Om en saadan Overraskelse gav *Aprils-Dagen* ved *Ekerneførde* 1849 ikke blot Mandskabet paa Kong *Christian* og Dronning *Gefion*, men os alle en kun alt for tydelig Forestilling, og dog har man hidtil ikke seet anden Frugt deraf end den “Borgermester-Dyd”, som driver til ingen Ting at gjøre, for paa den sikkreste Maade at undgaae alle Misgreb saavelsom alle Misgierninger. Rimeligviis vil man imidlertid, naar man faaer Stunder, see til at *skærpe* baade *Examiner*, *Sessioner* og *Disciplinen*, for, da man synes at maatte opgive Haabet om en *Sømagt*, der selvstændig kan udrette noget i *Krig*, dog i det mindste at have en *Sø-Etat*, der hos *Tyskerne* kan gjøre Søkadet-Akademiet Ære i *Fred*, og, hvis der, ulykkeligviis, kommer *Krig* paany, da i al Beskedenhed indskrænke sig til at tjene *Landmagten*, og i al Underdanighed følge dens Bevægelser.

Ja, jeg kan ikke nægte, at dette er høist *sandsynligt*, saa *Aprils-Slaget* ved *Ekerneførde*, der ved at falde paa samme Dag, som det, *Christian* den *Fierde* seierrig holdt *sammesteds*, unægtelig blev et des ulykkeligere Varsel, kom til at staae i Historien som det *sidste*

Søslag, de *Danske* vovede; men det *sandsynligste* er, Gud skee Lov! især i Danmark tit længst |A:256| fra at være eller blive *sandt*, og jeg vil haabe, det med vor Sømagt klarlig vil stadfæste sig, thi igrunden var det jo dog ligesaa *urimeligt* som *bedrøveligt*, om *April-Slaget* ved *Ekernførde* ei blot skulde blive hvad det er: det *første* danske Vovestykke efter *April-Slaget* ved *Kiøbenhavn*, men ogsaa, som det tegner til, det *sidste*, thi Treaars-Kampen har jo ellers klarlig beviist, at det *danske Folk* er langt mere sig selv bevidst, langt kiækkere og seierrigere i Midten af det *nittende* Aarhundrede end det var ved Aarhundredets Begyndelse, og hvorledes skulde der da finde en Undtagelse Sted netop paa Folkets gamle “Vei til Roes og Magt” paa Bølgen blaa!

Fik vi imidlertid, som man har truet os med, “*Flaade og Flag*” tilfælles med *Holsten*, da var vi i det mindste visse paa at blive ligesaa godt *forraadte tilsøes*, som vi blev *tillands* 1848, og *Flensborg* vilde da sagtens blive os endnu dyrere end *Rensborg* har været!

|A:257|

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 26. April. Nr.17.

|PS7:404|

Skjaldelivet i Danmark.

II.

- 1 Fulddyb er din Gaade,
Du *Havfru i Nord!*
Saa dyb som Guds Naade,
Kun løst af Guds Ord:
Af alle de Munde,
Som gløded i Lunde,

Tilkysset dig Liv du og Aand.

- 2 Det volder den *Glæde*,
Dig leger i Bryst,
Naar Skjaldene kvæde
Med levende Røst,
Ei tindrer den Stjerne,
Som deler ei gierne
Med *Glæden* sit Liv og sin Glands!
- 3 |A:258| Fra Norden og Østen,
Fra Syden og saa,
Til dig stævned Røsten
Paa Bølgerne blaa;
Hvor *Varmen* har hjemme,
Kan *Fuglen* fornemme
Hinsides det vildende Hav!
- 4 I Hedenolds Dage
Til "deiligste Vang"
Kom *Odin* og *Brage*
Med Syn og med Sang,
End før fra det Fjerne
Kom *Hading*, kom *Hjærne*,
Og *Gram* med sin Hammer af Guld!
- 5 |PS7:405| Fra Hedenolds Dage,
Til sidste Nytaar,
Kom Brødre ad *Brage*
Til *Skjoldungers* Gaard,
Saa aarle og silde
Af Skjaldskabets Kilde
Du drak som man dier med Kys!
- 6 |A:259| De leved og døde
Ved Bølgerne blaa,
Med Roserne røde
Igien at opstaae,
Med Sangene fine,
Hos Sønnerne dine,
Sang-Moder i Lille-Gladhjem!
- 7 Thi rygtedes vide
Det brat over Sø,
Her laae under Lide
Lyksaligheds Øe,

Hvor Heltenes Sjæle
Fandt Liv og fik Mæle,
Og *Sjæl-Land* vi kaldte vor Øe!

- 8 I *Tyrus* tillige
Og *Argos* det hedde:
Her havde den Rige
Sit Guld gravet ned,
Med *Kronos* og *Balder*
Den gamle *Guldalder*
I *Sæl-Land* end varede ved¹⁶!
- 9 |A:260|PS7:406 Kun latterlig *klinger*
Det *Ord* vel i *Bog*,
Der fødtes med Vinger
Paa *Aandernes* Sprog,
Men sandt er igrunden
Om *Hjertet* og *Munden*
Alt hvad der om *Landet* er sagt!
- 10 Thi *Perlen* og *Guldet*,
Og *Ædelsteen* hver,
Som synker i *Muldet*
Og skjuler sig der,
Paa *Aandernes* Tunge,
Som *Skjaldene* sjunge,
Er altid det *høibaarne* Ord!
- 11 Naar *Ordet*, som sover
I *Havfruens* *Skiød*,
Til *Læben* sig vover,
Og gnistrer som *Glød*,
Da kommer, opgravet,
Opfisket af *Havet*,
Det *Gyldne* for *Dagen* paany!
- 12 |A:261| See her *Gylden-Aaret*,
Som jeg raabde ud!
Til *Verden* har baaret
Det *Havfruen* prud,
Bar let under *Hjerte*,
Men fødte med *Smerte*
Det *guldprude*, vingede Ord!
- 13 |PS7:407| Ja, Moder paa *Marken*!

Det røbe jeg maa,
Dit *Hjerte* var *Arken*
Paa Bølgerne blaa,
Hvori *Skjalde-Boden*
Kom hid over Floden,
Saa Guld blev paa Tunge mig lagt!

14 Ja, stort er det Under,
Og større det Held,
Som knap jeg udgrunder
I Gry eller Kveld,
At hos *Dannekvinder*
I Dybet man finder
Hvad hjemme dog har over Sky!

15 |A:262 Paa Skjaldenes Tunge
Det høibaarne Ord,
Mens liflig de sjunge,
Dem løfter fra Jord,
Hvor Himlen sig speiler
I Havet, de seiler,
Blad-Snekken dem løfter i Sky¹⁷.

16 Naar Sangen er ude,
De synke dog brat,
Og Skyernes Brude
Dem byde Godnat,
Men *Danevangs* Skjalde,
Naar dybest de falde,
De synke i *Gefions* Favn!

17 |PS7:408 Ja, i Øresundet,
I *Havfruens* Favn,
De altid har fundet
Den yndigste Havn,
Hun klapper, hun kysser,
Hun sødt dem neddysser
Med Gienlyd af Kvadet i Sky!

18 |A:263 Dem vugger paa Vove
Da *Havfruens* Arm,
De drømme, de sove
Ved *Havfruens* Barm,
De hvile, de dovne,
Men glade de vaagne,
Mens Himlen og Bølgen er blaa!

- 19 Saadan har jeg levet,
Saa flot og saa frit,
Til Haaret er blevet
Som Rim og som Kridt,
Til Tungen sig vender
I Mund uden Tænder,
Men har dog sin *Tone* beholdt.
- 20 Hvergang jeg fra Skyen
Nedsank i det Blaa,
Gik Rygtet i Byen,
Jeg skulde forgaae,
Som *Phaeton* hvile,
Begrædt kun af Pile,
Med Taarer som Blæk paa Papir¹⁸!
- 21 |A:264|PS7:409 Dog nede hos Fruen
Jeg havde det godt,
I *Havsgaard*, i Stuen,
Som jeg kalder *Slot*,
Ja, liflig, undtagen
Jeg drømde om Dagen,
Hun aldrig mig meer tog i Favn.
- 22 Hvad *ellers* jeg drømde,
I Kveld eller Gry,
Mig atter oprømde
Til Reiser i Sky,
Jeg drømde, histoppe,
Paa Bølgernes Toppe,
Var *Synernes Bjerge* endnu.
- 23 Da løfted Frø-Skibet
Igien mig til Sky,
Hvor Sang mig blev givet
Med Syner paany,
Som i Arilds-Tiden,
Før nu, ikke siden,
De faldt paa Syns-Bjergenes Top.
- 24 |A:265|Jeg saae Skjaldelivet
Saa vide paa Jord,
Ved *Nilen* i *Sivet*,
I Syd og i Nord,

Paa Borg, under Telte,
Hos Hyrder og Helte,
Og selv midt i "Seernes" Kor!

- 25 Og hvor jeg henvendte
Mit Blik under Braa,
Det *Store* jeg kiendte
Igien fra det *Smaa*,
|PS7:410Saae stort aabenbaret
Hvad smaat vederfaret
Var Danevangs-Skjalden iløn!
- 26 Hvor kunde jeg prise
Livs-Lykken, jeg nød,
Og glemme *Elise*,
Mens Kinden var rød,
Og Glæden i Barmen,
Og Barnet paa Armen,
Og Øiet paa Bølgerne blaa!
- 27 **|A:266**Hvor kunde jeg glemme,
Af *Kvinden* i Vang
Jeg laande min Stemme,
Jeg lærde min Sang!
Mig fødte en *Kvinde*,
Og uden *Veninde*
En Skjald er som Fuglen i Ørk!
- 28 Og hvad var *Havfruen*
Vel meer end en Drøm,
Hvis ikke paa Tuen
Hun, kiærlig og øm,
Af Glands i det Indre
Lod Øinene tindre,
Og aabned for Skjalden sin Favn!
- 29 Og hvad var *Kiærminder*,
En Ladning tilmands,
Kun som man dem binder
Til Høitid i Krands,
Naar meer ei de groede,
Som rundne af Rode
Paa Grønning i Fædrenes Land!
- 30 **|A:267|PS7:411**Ja, hvad var Kiærminder,
Naar længer ei nu

De, som *Dannekvinder*,
Kom Fuglen ihu,
Men Skjalden det vidste,
At *han* var den *sidste*,
Som fødtes til Syner og Sang!

- 31 Hvortil nytted Sange,
Hvortil nytted Syn,
Naar længer i Vange
Ei fængede Lyn,
Ei Hjerter antændte,
Som ulmed og brændte,
Brød ud i lys Lue tilsidst?
- 32 Ja, hvad var *Havfruen*
Vel meer end en Drøm,
Hvis ikke paa Tuen
Hun, kiærlig og øm,
Tilsidst *kom tilsyne*,
Med Blik under Bryne,
Som *Glæden* fra *Øresunds Dyb*!
- 33 |A:268 Fuldtit, naar fra Søen,
Fra Bølgernes Tind,
Jeg skimtede *Møen*
Med aftenrødt Skin,
Med Aftenrøds-Solen
Paa *Dronninge-Stolen*,
Med *Glæden* jeg grundet derpaa.
- 34 Fuldtit, naar i Dalen,
Hos dig, *Øresund*!
Til Skov-Nattergalen
Jeg lytted i Blund,
|PS7:412 Da hørde i Drømme
Jeg *Svanesang* strømme
Fra *Havfruens* Læbe fuldsød.
- 35 Naar paa *Himmelbjerget*,
Hvor *Heimdal* skal staae,
Til han har afværget
Hvad afværgeres maa,
Jeg *Svanerne* tvende
Ved Himmelens Ende
Saae svømme i *Nornernes Sø*;

- 36 |A:269| Da faldt jeg i Tanker
Saamange derpaa,
At seent kun opsanker
Dem Skjald-Gubben graa;
Men selv dog forbinde
Som *Mand* sig og *Kvinde*
De Svaner til *Ragnarok-Sang!*
- 37 Og Svanen med *Huen*,
Som synger tilsidst,
I hende *Havfruen*
Sig klarer forvist,
Naar, hævet fra Søen,
Sig hviler *Skjald-Møen*
Paa Tids-Klintens Dronninge-Stol!
- 38 Den Moder til Skjalde
I Skok under Øe,
Naar Stjernerne falde,
Hun vorder *Skjald-Mø*;
Sangkvinden maa skjaldre,
Naar trylle og galdre
Er alt hvad *Spaamændene* vil!
- 39 |A:270|PS7:413| *Hvor* Svanen med *Hatten*
Faaer Moderen *fra*,
Med Lysalfe-Skatten,
Det dages vel da,
Endnu det med Skatten,
Sig skjuler i Natten,
Hvad heller som Solen bag Sky.
- 40 Hvorfra han end kommer,
Han dages dog vist,
Saa *Aanden* til *Dommer*
Faae Skjalde tilsidst,
Mens *Hjertet* med *Smagen*
Det lægger for Dagen,
Hvad ret der var *deiligt* tilbunds.
- 41 Som *Kvinden* og *Manden*,
Da *Hjerte* og *Aand*
Vist række hinanden
Guld-Troskabens Haand,
Men kun for paa Vinge
I Sky sig at svinge,

Som Søster og Broder med Kys!

- 42 |A:271 Dog, end groe Kiærminder
Saa tætte i Lund,
Og som Dannekvinder
Os kysse paa Mund,
At Skjalde og Sange
Maae fødes i Vange
Saa tit, som vor Skov springer ud.
- 43 Saa lad os kun daane
Og synge: vi døe
Som Soel kun og Maane
Gaae ned under Øe,
|PS7:414 Og kun som Løvfaldet
Giør Skov-Issen skaldet,
Til Løvspringet vaagner paany!
- 44 Vil kun med *Havfruen*
Vi leve og døe,
End blomstrer paa Tuen
Lyksaligheds Øe,
Hvor med Skjaldelivet
Det Sjælen er givet
At *smage* Udødelighed.
- 45 Kan ei selv med Møie
Kiærminden i Vang
Vor Mund og vort Øie
Afkysse en Sang,
Mens Roserne græde,
Vi føle med Glæde:
Vi gaaer i vor Moder igien.
- 46 |A:272 Med hende vi glæde
De Saliges Øer,
Hvor Kyssene kvæde,
Saa Fuglen ei dør,
Hvor i Dødning-Haven,
I Krandsen paa Graven,
Udklækkes den yndigste Fugl!
- 47 See, derfor jeg skatter,
I Skjaldenes Liv,
Som *Søster* og *Datter*,

Som *Kiærest* og Viv,
Men tidlig og silde,
Som Skjaldskabets Kilde,
Som *Moder, Havfruen* i Nord!

48 |PS7:415| Hun har mig jo favnet
Før end jeg blev fød,
Hun bøder paa Savnet,
Naar jeg kaldes død,
Hun kiærlig vil giemme
Mit Syn og min Stemme,
Til klart de gienfødes paany!

49 Thi leve *Havfruen*,
Mens Bølgen er blaa,
Og kysses paa Tuen
Med Skjaldene graa,
Saa liflig de kvæde
Om *Kiærligheds Glæde*
Og alt hvad med den er i Slægt!

16

Sælland betyder nemlig det "lyksalige" Land, og efter den jyske Udtale "*Sjælland*" kan det betyde "*Sjælernes*" Land, saa jeg giætter kiækt, at derpaa *spilles* der i den phønicisk-græske Mythe om de Lyksaliges Øer ved Verdens Ende, hvor Helte-Sjælene var udødelige, og hvor *Kronos* (Arilds-Tiden) ligesom havde begravet sig selv med *Guldalderen*.

17

Blad-Snekken er Skibbladner eller "Frø-Skibet", bygt af *Lys-Alferne* til at bære alle *Aser*, altsaa paa jævn Dansk "*Skjalde-Læben*"!

18

Vel var det *Rav-Taarer*, som Poplerne omkring Eri-Danos græd over *Phaeton*, men Nutidens "Fabler" er langt fra saa rige, som Oldtidens "Myther".

[A:273]

Danskeren.

1851.

Dansk Oplysning.

I.

Naar jeg ofte har spottet med den *tyske Oplysning*, som “en tom Lygte”, man *iblinde* troede paa, som det *usynlige* Lys, hvori den sande Vorherre, den *tyske Fornuft*, boede, og naar jeg i skarp Modsætning dertil har prist den *danske Oplysning* som en *brændende Lampe*, der vel ingen Opsigt gjorde og udbredte kun et svagt Lys over den store Dunkelhed, som er Støv-Menneskets Skueplads heneden, men udbredte dog et *virkeligt* Lys, gjorde det *veilyst* paa Vandringen og livligt under Hvilen, da kan jeg godt forstaae, at mange *Dannemænd* og *Dannekvinder* maae have tænkt: ja, gid det var saa vel! men hvor tør man dog troe det? *Oplysningen* maa jo dog igunden være den samme allevegne, da vi er alle Mennesker, og skjøndt *Tyskerne* jo vist nok er saa høitravende, at de sagtens tit ikke forstaaer dem selv, saa har de jo dog [|A:274](#) vist meget bedre Hoveder end vi stakkels Danskere, og kan allenfalds langt bedre taale *Hovedbrud* end vi, som gjerne bliver øre paa Timen, naar vi vil begynde at tænke paa, *hvordan* det dog *igrunden* hænger sammen med *alting* paa Jorden, end sige da i Luften og i Himmelen, og at grunde paa hvad der er inden i *Mennesket*, end sige da, hvad der er inden i *Vorherre*, som man jo dog ogsaa maatte vide, naar man var *rigtig oplyst*, saa naar man ogsaa kan føle paa sig, at der er igunden slet *ingen Ting* i alle de saakaldte *almindelige Begreber*, som man i alle vore Skoler kalder *Oplysning*, saa nødes man vel dog til at nøies med dem og tør *ikke trodse* dem, da man ellers bliver skiældt ud for et *Fæ* og kan ikke hvad man kalder *videnskabelig* bevise, man er dog intet *Fæ*, end sige da bevise, at man er bedre oplyst end alle de *tyske Professorer!*

Ja, det kan jeg godt skønne, for det er til en Tid ikke gaaet mig selv et Haar bedre, og skjøndt det er saa længe siden, jeg gruede for at *trodse* den *tyske Oplysning*, at jeg hardtad har glemt det, saa husker jeg mig dog alt imellem selv paa det, for at være billig mod andre gode Venner, men videre kan jeg heller ikke regne det, thi hvor undskyldelig end den Svaghed kan være hos os, at troe *iblinde* paa den “*tomme Lygte*” som en mageløs Oplysning, eller dog ikke [|A:275](#) med Spot og Latter *trodse* den, saa bliver den Svaghed dog lige *fordærvelig*, thi saa længe den Svaghed behersker os, bliver vi jo ved at famle i Mørket, føle os ulykkelige i mange Maader, og har saa ovenikiøbet den Skam og daglige Ærgrelse, at *Hjemtyskerne* peger Fingre ad os, fordi vi ikke anderledes kan tilegne os og benytte

den glimrende Oplysning, som fra dem overstraalet os og som vi dog selv bekiender, vi troer paa og finder mageløs.

See, derfor maa jeg blive ved at spotte med den “tomme Lygte”, i det Haab, at alle gode Venner og Frænder, som føler med mig, der er “ingen Ting” i den, ogsaa faaer Mod til at sige det høit, og naar man vil kyse dem med, at, lader de *den* Oplysning fare, da har de *slet ingen*, da kiækt at svare, at man seer dog ligesaa godt i Mørke, som *uden* Lys, saa at, om det end ikke stod skrevet, var det dog baade vist og sandt, at et *Mørke*, der fører *Titel* af *Lys*, det er det yderste Mørke, som man fremfor alt maa vende Ryggen, om man nogensinde skal blive rigtig oplyst. Saalænge man nemlig enten har mindste Tro paa den tyske Oplysnings Guddommelighed, eller har dog Skræk i Livet for at spotte og trodse den, da gaaer det os igrunden, ligesom det øiensynlig gik os med den saakaldte *tyske Overmagt*, som vi aldrig havde overvundet, hvis vi ikke først havde faaet Mod til at spotte [|A:276](#)og trodse den, og derfor har jeg i “*Danskeren*” især søgt at oplyse, at vi ligesaa lidt kan lade den *tyske Oplysning* som den *tyske Overmagt* giælde, naar vi, som et lille, men ædelt og fribaarent Folk, vil beholde vort danske *Fæderneland*, vort danske *Modersmaal* og vort danske *Vennelag* i Fred, da den tyske Oplysning om disse Ting er, at de skal forvandles fra *Dansk* til *Tysk*, saa enten maae vi spotte og trodse den tyske Oplysning saavel som den tyske Overmagt, eller vi indvikler os selv i den groveste Selv-Modsigelse, ved paa een Gang at ville baade indrømme og trodse den tyske Overmagt, indrømme den med Munden og trodse den med Haanden, altsaa, *ligesom Slesvig-Holstenerne*, gjøre Oprør mod hvad vi blive ved at kalde vort “naadige Herskab”!

Hidtil, seer jeg nok, at denne “Danskerens” Oplysning om det *rette*, med Nødvendighed *stridige* Forhold mellem *Dansk* og *Tysk* har kun frugtet lidt, saa jeg ved Enden af Trears-Kampen omtrent ligesom ved Begyndelsen maa høilig undres over, at mens der i Danmark findes Ungersvende i Tusindtal, der tør vove deres Trøie mod den saakaldte frygtelige *tyske Overmagt* i Virkeligheden og i aaben Mark, og mens hele det danske Folk, baade Unge og Gamle, baade Mænd og Kvinder, har opmuntret til den farlige Kamp med Tyskerne, har fulgt *Danehæren* med Seiershaab og [|A:277](#)modtaget den seierkronet med usigelig Glæde, ja, mens hele det danske Folk har trodset, spottet og glimrende overvundet den *virkelige tyske Magt*, vi havde imod os, og har i den Henseende ingen Opoffrelser skyet, og snarere leet end grædt over den tyske Oplysning, at naar det var gaaet *fornuftig* til, da maatte *Tyskerne* ikke blot have *slaaet Danskerne* baade ved *Frederis*, ved *Idsted*, ved *Missunde* og ved *Fredrikstad*, men de maatte for længe siden have indtaget i det mindste det halve *Danmark*, saa *Danskernes Seire* maae være Giøgleri og Blændværk, *Tyskerne* har bestandig, *moralsk* og

fornuftig, aandelig, vundet *Seier*; mens det vitterlig er saa; da tør dog faa eller ingen stemme i med "*Danskeren*", som dog kun paastaer hvad der følger af sig selv, at var den *tyske Oplysning* om Forholdet mellem *Danmark* og *Tyskland*, mellem os og Tyskerne, rigtig, da var Tyskernes Krav paa Slesvig og paa hele Jylland, deres Had og Foragt, og deres Slutninger om deres fornuftige Overmagt og deres moralske Seier, ogsaa rigtige, men at er denne Oplysning og disse Slutninger splittergale og uhyre latterlige, saa er det samme rimeligviis Tilfældet med *hele* den *tyske Oplysning*, og Danskerne, som har et udmærket godt Øie for det Latterlige, maae da nødvendig lee ad dem selv, naar de fra den dem *velbekiendte splittergale* tyske *Oplysning*, slutter sig til, at den dem *ubekiendte* tyske Oplysning (som dog er Kilden til den splittergale) maa være mageløs *fornuftig*, klar og *guddommelig*!

Her er da gode Raad dyre, og jeg veed næsten slet ikke, hvad jeg meer skal gjøre for at fremkalde den *sunde* Latter over egen Daarlighed, der af sig selv gaaer over til en lystig Latter over al den Taabelighed, man enstund har tilbødt eller dog korset sig for, som en allerhelvedes Viisdom, thi har ikke i hele tre Aar *Tyskernes* høirøstede og tusindtungede *Løgn* og *Pral*, ved Siden ad det *danske Folks* ydmyge Storhed og bly Kiækhed, der kronedes med *Danehærens* glimrende *Seier*, med hele Nordens hjertelige Deltagelse og hele Europas Beundring, har alt dette ikke kunnet give det danske Folk Mod til at lee ad den tyske Oplysning og vende den Ryggen, hvorledes skulde da min stakkels Pen kunne udrette saa store Ting!

Dog, heller død end raadvild, det var min *Moders* Livord, det er ogsaa *mit*, og under den Forudsætning, at om end det danske Folk ei endnu saa ganske har faaet Nok af den tyske Oplysning, at de tør blæse ad den, saa kan der dog *umuelig* fattes ret *meget* deri; under den Forudsætning vil jeg, saa tydelig som jeg kan, pege paa, hvad jeg kalder "*dansk Oplysning*" i det hele, thi da det hos *Danskere* jo *dog* maa have vakt en god Formodning om "*Danskerens*" Oplysning, at den stemmer ypperlig overeens med vort Ønske om at beholde vort gamle Fæderneland, Modersmaal og Vennelag i Fred, mens den *tyske Oplysning* haardnakket strider derimod, saa synes det rimeligt, at *naar* det danske Folk blot kunde *skimte*, at den *danske Oplysning* i det hele vilde være ligesaa *forsvarlig* og langt anderledes *behagelig* og velgiørende end den *Tyske*, at Folket da ogsaa i denne Henseende fandt, det var meget bedre at nøies med sit eget, end at give det bort til sine arrigste Fiender, i Haab om at faae dobbelt op af dem, naar de engang fik Spendeer-Buxerne paa, som dog aldrig har hørt enten til den gammeltyske eller til den nytyske Dragt, der immer blev syet i *Nive*, hvor man heller vil tage end give!

Jeg vil da nu stræbe tydelig at pege paa den *danske Oplysning*,

hvormed jeg mener *den* Oplysning, jeg har *fundet* i *Danmark*, og ingenlunde en selvgjort Oplysning, der skulde være sprunget ud i Danmark, ligesom den tyske i Tyskland, mellem to Flintenstene, uden Fader, uden Moder og uden Slægt-Register, thi det udmærker netop den danske Oplysning, at den er slet ikke storagtig, men kiendes smukt ved sine kiære Forældre og takker dem tilligemed Vorherre baade for hvad der er blevet og for hvad der kan blive af den.

|A:280 Naar jeg nu strax nævner *Christendommens Lys* og det *danske Øie* som den nydanske Oplysnings kiære *Forældre*, da veed jeg nok, der kan være mange, som vil sige, eller dog tænke ved dem selv: *ikke andet?* det skal man i vor høitoplyste Verden ikke komme vidt med, men det er dog i *Christenheden* kun *Tyskerne* og hos os da kun *Hjemtyskerne*, der vil tænke saa slemt i deres Hjerte og bruge deres Mund saa ilde, og *Hjemtyskerne* og jeg, vi kan nu engang umuelig forliges om *Oplysningen*, især fordi vi umuelig kan forliges om *Danmark*, som vore *Hjemtyskere* vil med Djævels Vold og Magt skal høre *til Tyskland* og høre *Tyskerne til*, men som jeg vil, med Guds Hjælp, skal fremdeles som fra Arildstid høre *til* de tre ikke blot *nordlige*, men *nordiske Riger* og skal høre *Danskerne selv til*, og hvormange og hvor skarpe Spydigheder derfor end *Hjemtyskerne* og deres Papegøier, Stær og Skader, kan og vil sige enten om det *christelige Lys* eller om det *danske Øie*, saa bliver jeg ligefuldt ved mit, og møder Spydighederne ligesom vore Krigsfolk mødte de tyske Spydstager hist ovre: med "*Bankeneten*", og misunder slet ikke *Hjemtyskerne* med deres Haler den *samme* Trøst som General *Willisen* og hans "*dødsmodige*" uovervindelige Helteskare, at, fik de end ugudelige Prygl og maatte, saavidt de blev paa Benene, fægte med Hælene, **|A:281** saa løb de dog af "*med Profiten*", hvad paa *Høitysk* hedder en "*moralisk*" Seier, ventelig fordi det er en Selvfornægtelse af de "*Dødsmodige*" at løbe fra Døden og der staaer skrevet, at hvem der *overvinder sig selv* er *bedre* end den, der indtager en Stad!

Hvad nemlig først det "*danske Øie*" angaaer, saa kan det aabenbar aldrig være saa daarligt, at jo *Danskerne* maae see alt, hvad de virkelig skal komme til at see, med deres *egne Øine*, thi hvad man kun seer med *andres Øine*, det *seer* man aabenbar slet *ikke* selv, men troer det iblinde paa *andres Ord*, og Pokker maae troe *Tyskerne* iblinde paa deres Ord, *Danskerne* kan det naturligviis *ikke*.

Hvad dernæst det *christelige Lys* angaaer, da er det først at mærke, at *Lys* kan selv det bedste *Øie* ikke skabe eller give sig selv, men maae betragte som Lykkens Gave, baade som det sidder i *Øiet* og som det underlig med Ordet skinner ind giennem *Øret*, og naar *Tyskerne* vil paastaae, at saadan er det vel med *Legemets Lys*, men ikke med *Sjælens*, da maae vi bede dem først ret skarpt og klart at

skille deres *egen Sjæl* fra deres *eget Legeme*, saa vi kan see, hvad der hører til hver især, og naar de krymper dem ved *det*, da maae vi bede dem *tie stille* med deres saakaldte Oplysning, der *ikke* skal giælde om det *hele Menneske*, som det findes i denne Verden og finder sig selv, men kun giælde |A:282 om *noget* af Mennesket: om Sjælen, som ingen af os kan see, og som *Tyskerne* selv maae bekiende, de veed slet *ikke hvad* den igrunden er, for man har jo nok Lov til, paa eget *Ansvar*, at troe hvad man vil, selv at *Ja* og *Nei* om eet og det samme er hip som hap, men dermed har man naturligviis selv sagt, at man *ikke regner* hvad man selv *siger*, men *vaaser* med *Flid*, og naar *Tyskerne* paastaaer, at dette rigtig nok giælder om *Legemet* og alle legemlige Ting, men *ingenlunde* om *Sjælen* og de *aandelige* Ting, saa at hvem der er klog paa dem, maa nødvendig sige sig selv imod, maa nødvendig hvad man ellers kalder "*vaase*", da var vi jo gale, om vi regnede *deres Ord* om hvad de selv siger *intet* Ord er at regne.

Vi vil derfor heller ikke videre beraabe os paa alle de *Lovtaler*, som *Tyskerne* endnu tit selv holder over det *christelige Lys*, som det himmelske og evige, sande og guddommelige Lys, thi da, efter deres ravgale Paastand, *Ja* og *Nei* om Sjælen og alle aandelige Ting af høiere Grunde smukt maa forliges, saa maatte det christelige Lys efter deres Indbildning ligesaavel kunne kaldes verdsligt og jordisk, falsk og ugudeligt, og det kan dog umuelig være *Oplysning*, med mindre *Oplysning* og *Formørkelse*, *Lys* og *Mørke*, ogsaa igrunden løb ud paa eet, og var altsaa *udenfor* Daarekisten slet ikke værd at *tale* om, da det jo kun er at |A:283 spille sine Ord, naar man taler om hvad *intet* Ord kan i mindste Maade gjøre kiendeligt.

Vender vi os da nu *bort fra* de fortvivlede *Tyskere*, der, i Henseende til Sjælen og alle aandelige Ting, efter hvad de kalder *deres* rene, guddommelige *Fornuft*, men som vi, efter deres egen Grundsætning om *Ordets Ligegyldighed*, ligesaagodt kan kalde snavset og ugudeligt, vil paa een Gang være *baade* Lysets og Mørkets Børn og Apostler, og vender vi os derimod til det *christelige Lys*, som det har skinnet over al Verden og er kommet til os, da seer vi strax, at hvad *dette* Lys kalder Oplysning er allerede derved grundforskjellig fra den *Tyske*, at den giælder det *hele Menneske*, som han gaaer og staaer i denne Verden, lyslevende, thi vel *skielner* ogsaa den christelige Oplysning mellem *Sjæl* og *Legeme*, men kun, som vi allesammen maae skielne mellem det *Synlige* og det *Usynlige* hos os, thi den *skiller* dem *ikke* ad, det lader den *Døden* gjøre, og melder kun i den Anledning, at selv *den Skilsmisse* er kun en Overgang, saa den *Samme*, der fra først af har skabt dem begge, har gjort *baade* det *Indvortes* og det *Udvortes*, baade det *Synlige* og det *Usynlige*, Han vil ogsaa ved Legemets eller Kjødets Opstandelse paany sammenføie hvad Døden har adskilt, saa *Sjæl* og *Legem* kommer i al |A:284 Evighed, ligesom her hos alle *levende* Folk, til at

staae Last og Brast, døie Ondt og Godt med hinanden.

Hvad der altsaa nødvendig maa være Løgn, dersom der er *Sandhed* til, som *ikke* er Løgn: den tyske Løgn, som man kan tage og føle paa, at skjøndt *Mennesket* kun er sig bevidst, veed kun af sig selv at sige, som en *Heelhed*, saa skulde *Mennesket* dog bestaae af to *Halvdele*, der igunden slet ikke havde med hinanden at gjøre, eller lignede hinanden og passede sammen, men var *grundforskjellige* og *grundstridige*, saa at *Sjæl* og *Legeme* egenlig kun ved paa det skarpeste at skilles ad, som *Døden* alene kan skille dem ad, kun derved kom hver i sit Element: Legemet til Jorden for aldrig meer at staae op, og Sjælen til Himlen for aldrig meer at falde ned og gjøre sig gemeen med Jorden, denne *tyske Grundløgn* har da Christendommen hverken Lodd eller Deel i, og kan umuelig have det, naar den skal *kunne være Sandhed*, thi hvad man ikke kan bekræfte uden dermed selv at benægte eller hvad man ikke kan benægte uden derved at bekræfte, det maa være Løgn, og begge Dele gjør dog den tyske saakaldte Oplysning om *aandelige Ting* hvert Øieblik, og ret klarlig, naar den paastaaer, at vel kan i det *Aandelige alting*, selv hvad der, som Nat og Dag, Død og Liv, Løgn og Sandhed, aabenbar *udelukker* hinanden, igunden godt *forliges*, men **IA:285**ene og alene *Sjæl* og *Legem*, som dog hos os alle *omfavne* hinanden, de kan *ikke* i al Evighed *forliges*, eller naar den vel *benægter* at *nogetsomhelst* Ord kan giælde for et gyldigt Udtryk af Aand og aandelige Ting, men *paastaaer* ligefuldt, at *dens* egne *Ord* og at selv dens Bogstaver eller Ord-Skygger baade kan og skal giælde for et gyldigt Udtryk af Aand og alle aandelige Ting.

Altsaa, det *christelige* Lys er i det mindste frit for den *klare* Selv-Modsigelse, der er Grund-Løgnens uudslettelige Brændemærke baade i Pande, Haand og Mund, og det Lys kan altsaa *muelig* være hvad det udgiver sig for: *Sandheden selv*, det *guddommelige Ord*, som levende udtrykker alt hvad der er baade i Gud og Mennesket, eller hvad *Tyskerne* paa deres Kragemaal kalder "den *rene Fornuft*", der, naturligviis, langtfra, som Tyskerne siger, at være *ubegribelig*, maa fra Evighed til Evighed *begribe sig selv*, og langtfra, som Tyskerne drømme, at staae i Modsætning til hele det *virkelige Liv*, maa netop have Livet, det evige Liv med hele dets Fylde *i sig selv*, og det christelige Lys stiller den *sunde Menneske-Forstand* al den Borgen og Sikkerhed for sig, som efter Omstændighederne kan stilles, ved at beraabe sig paa vor *egen Samvittighed* og paa vor *egen Erfaring*, saavidt som den gaaer.

IA:286 Det christelige Lys bærer sig nemlig ad med os, ligesom vi bærer os ad, eller veed dog godt, vi, som kloge og kiærlige Forældre, *skulde* bære os ad med at undervise og oplyse vore *Børn* om det forunderlige *Menneske-Liv*, som de er kommet *sovende* til og bærer sig følgelig tit meget keitet ad med at benytte og kan meget let ved Frygtsomhed eller Forvoventhed, ved Tankeløshed eller

Selvklogskab, selv forbitte sig, forkvakle og forspilde. Naar vi nemlig, som *kiærlige* Forældre, skulde bære os klogt ad med de Smaa, saa de kunde have Gavn og Glæde af hvad vi kaldte Oplysning, da maatte vi jo altid begynde med at gjøre dem opmærksomme paa noget af den Smule, de allerede kiendte, eller kunde dog lære at kiende, naar de blot vilde lukke deres Øine op, og derpaa fortælle dem noget, der enten for deres egne Øine kastede Lys paa deres snevre Synskreds eller *udvidede* den lidt, det vil sige: gav dem et *Fremsyn*, et Blik ind i Fremtiden, naar de blev større og gjorde visse Opdagelser inden i dem selv, eller mødte visse Omstændigheder i Verden, som *vi*, men *ikke de* kiender af Erfaring. *Egenlig* talt kan vi nemlig aldrig i et Øieblik for bestandig udvide de Smaaes Synskreds, ligesaa lidt som vi i et Øieblik kan sætte en Alen til deres Væxt eller blot gjøre dem en Tomme høiere, men ligesom vi, ved at lade dem krybe op paa en Stoel eller ved at lede dem op paa en Banke, kan *for* et Øieblik udvide deres *udvortes, legemlige* Synskreds, saaledes kan vi ogsaa *for* et Øieblik udvide deres *indvortes* og *aandelige* Synskreds ved at lade dem, som det meget rigtig hedder, *staae paa vore Skuldre*, thi det kan skee, naar vi, efter vor egen Erfaring, *spaaer dem* hvad de engang, om de lever og træder i vore Fodspor, selv vil opleve, og naar denne vor Spaadom er sand og de Smaa lægger den paa Hjerter, da kan de have meget Gavn af den, saa de, naar noget saadant møder dem, hverken **A:287** bliver forknytt eller raadvilde, men egentlig *klogere* bliver de dog ikke *derved*, førend alt som vor Spaadom gaaer i Opfyldelse.

Jeg veed det jo nok, at saaledes bærer selv i *Danmark* sædvanlig ikke engang deres egne Forældre end sige Skolemesterne dem ad med de Smaa, og skøndt jeg har havt det for Øie med de Børn, jeg var nærmest til at oplyse, saa har jeg dog hidtil kun meget maadelig sat det i Værk, fordi det endnu meget maadeligere var skedt med mig, og fordi jeg maatte arbeide mig op *imod Strømmen* baade hos mig selv og andre, men desuagtet er det jo klarlig det ene rette, naar vi, som *kiærlige* Forældre og Lærere nødvendig maae, ønske, at de Smaa, baade under Opvæksten og siden, maae føre et saa lyst og glædeligt, altsaa lykkeligt *Menneske-Liv*, som mueligt, hvad vi meget godt veed, naaes ingenlunde ved at pine dem fra Barnsbeen med *Bogstaver* og *Bøger*, jo flere og jo mørkere og mere vildfremmede, desbedre, for at de, om Lykken vil føie, kan *glimre* ved alle *Overhøringer*, og, om Lykken vil spille for dem, let faae et "*godt Levebrød*", som giver meget at fortære og kun lidt at bestille, saa de kan baade æde og drikke, kiøbe og spille, sove og dovne, saameget de gider; thi naar ogsaa dette *fede Levebrød* opnaaes og nydes i mange Aar, da veed vi godt, at det gjør intet *Menneske* lykkeligt enten i Liv eller Død, enten i denne eller i den anden Verden, men kan kun gjøre *dem* lykkelige, der glemmer, de er *Mennesker*, og enten regner sig selv til de *Umælende*, der kun af en

sær Hændelse har faaet *Mund* til at tale med, eller stræber at blive *Djævla*, der kun græder, naar de faaer Prygl og leer, naar det gaaer *ilde til!*

Siden imidlertid det *christelige Lys*, der bærer sig ad med os alle, som alle *kiærlige* Forældre *skulde* bære sig ad med *Menneske-Børn*, nu i hele *tusind* Aar har skinnet over *Danmark* og aabenbar **|A:288**særdeles forlystet det *danske Øie* og klaret mange Rynker fra utallige Dannemænds og Dannekvinders Pande, saa slutter jeg, at det *danske Hjerte* maa have en meget dyb og inderlig Følelse af, at den christelige Oplysnings-Maade er den rette *menneskelige*, og da den dog saa almindelig forsømmes, ja, bestrides i Verden, ventelig ogsaa være den *guddommelige*, saa at, naar Dannemænd og Dannekvinder blot *turde* for *Tyskerne*, og især for *Hjemtyskerne*, som de ikke godt kan holde tre Skridt fra Livet, da vilde de baade ganske anderledes godt end hidtil benytte sig af den *christelige Oplysning*, og, det bedste, de kunde, efterligne den i hele deres indbyrdes Underviisning, Børne-Opdragelse og Skole-Indretning.

Her staaer vi da igjen ved det vanskeligste af alle Spørgsmaal i *Danmark*, som aabenbar er: *hvad* Dannemænd og Dannekvinder *tør vove?* thi seer man dem dagligdags, da fristes man til at tænke, de tør knap troe deres egne Øine, end sige lukke Munden op og sige høit hvad de seer for deres Øine, uden først at spørge *Hjemtyskerne* om Forlov; men seer man paa Danskerne i *gamle Dage* og seer man selv i vore Dage paa den *danske Ungdom*, naar den kommer i Aande, som ved *Frederis*, ved *Idsted* og *Fredrikstad*, og seer man endelig paa unge eller gamle *Dannekvinder*, som elsker ret af Hjertens Grund, da maa man sige: de *tør* jo *alt* hvad det skal være, de tør gaae i Ilden for hvad de har kiært, og de har *deri* saa vidunderlig *Lykken* med dem, at kan nogen gaae igiennem *Tyskland uskiændt* eller igiennem *Helvede ubrændt*, da maa det være *de Danske!*

|A:289|

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Lørdagen d. 10. Mai. Nr. 19.

Sigrid og Ottar.

Mel.: Og det var liden Gudrun.

- 1 Der gik et Sagn i Lunden,
(Det gaae sit gamle Skud!)
Om Beilere saamange
Alt til den væne Brud,
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!
- 2 Hun var en Rosensblomme,
Hun var en Liljevand,
Og Ord der gik saa vide
Af *Sigrid* over Strand.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!
- 3 Kan nogen det udrette,
At Øine hun slaaer op,
Den yndigste af alle
Er hans med Sjæl og Krop.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!
- 4 |A:290 Det prøved kun forgiæves
Saamangen Ridder skøn,
Det prøved dog forvoven
Især en *Bondesøn*.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!
- 5 Han liflig kunde rime
Og mægtig Harpen slaae,
Saa klart og var hans Mæle,
Som Kirke-Klokker gaae.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!
- 6 |PS7:428 Det klang i *Sigrids* Øre,
Hun sagde ei hvordan,
Men aldrig hendes Øie
Hun letted dog et Gran.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!
- 7 Med Næsen *Ottar* hængde,
Uheldet gik ham nær,
Bestandig holdt dog Øie

Han med sin Hjertenskiær.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!

- 8 | **A:291**Og det var *Klinte-Kongen*,
Han var saa skadefro,
Tyvstjaalet blev den Faure,
Bortført til Jettebo.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!
- 9 | Men *Ottar* var en Kæmpe,
Og *Sigrid* var ham kiær,
Han fældte *Klinte-Kongen*,
Som var ei bedre værd.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!
- 10 | Han løste hendes Lokker,
Det lange, gule Haar,
Det Klinte-Kongen speied,
Bød hende Trællekaar.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!
- 11 | Men hvad end *Sigrid* tænkte,
Hun talde ei et Ord,
Og end var hendes Øine
Som naglede til Jord.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!
- 12 | **A:292|PS7:429**Med Næsen *Ottar* hængde,
Uheldet gik ham nær,
Beständig holdt dog Øie
Han med sin Hjertenskiær.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!
- 13 | Og det var *Ælve-Fruen*,
Hun var det største Skarn,
Forlokkede den Faure,
Fik hende i sit Garn.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!
- 14 | Skøn *Sigrid* maatte vogte
De Geder og de Giæs,
Som gaaer ved Nattetide
I Ælvekrat paa Græs.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!

Men *Ottar* var en Kæmpe,
Og *Sigrid* var ham kiær,
Han drukned *Ælve-Fruen*,
Som var ei bedre værd.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!

16 |A:293 Da gjorde han en Vise
Og kvad den høit i Sky,
Den nynnede *Sigrid* efter,
Men lige mut og bly.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!

17 Med Næsen *Ottar* hængde,
Uheldet gik ham nær,
Beständig holdt dog Øie
Han med sin Hjertenskiær.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang.

18 |PS7:430 Det var en *Søndag-Aften*,
I klare Maaneskin,
Da gik i *Bondegaarden*
Selvbuden *Sigrid* ind.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!

19 Alt som en Tiggerpige,
Hun bad om Nattely,
Og bænked sig i Krogen
End lige mut og bly.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang:

20 |A:294 Men *Ottar* og hans *Moder*
Ei skued Hund paa Haar,
De kjendte flux den Faure,
Som giæsted deres Gaard.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!

21 Det *Tirsdag* var derefter,
Mens hun gik ind og ud,
De smykkede Jomfru Drude,
Som det var *Ottars* Brud.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!

22 De gik til Brudekamret,
Skøn *Sigrid* fulgte med,
Hun skulde Lyset holde
Og staae i Ternested.

Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!

- 23 De pilled af de Naale,
Vel tusind, tænker jeg,
De pilled op de Knuder,
Det blev en Langeleg.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang

- 24 |A:295|PS7:43|Saalænge da paa Gløder
Skøn *Sigrid* maatte staae,
Til Luerne de spilled
Paa Finger-Ender smaa.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!

- 25 Da lød fra *Ottars* Læbe
Med Klokkespil i Takt:
Skøn *Sigrid!* Hjertenskiære!
Tag Fingrene i Agt!
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!

- 26 Da slog hun op to Øine,
Det var to Sole smaa,
Hvad begge ledte efter,
Nu soleklart de saae.
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!

- 27 I gode Dannekvinder!
Hvad synes I derom?
Oldsagnet om skøn *Sigrid*,
Veed I, *hvoraf* det kom?
Og hun var Kongens Datter i deiligste Vang!

|A:296

April 1801 og April 1851.

(Talt i “danske Samfund”.)

Det er nu længe siden, jeg havde Ordet i det lille “*danske Samfund*”, som jeg for tolv Aar siden var med at grunde, og som, under en meget ringe og tarvelig Skikkelse, dog allerede, især ved *Sangen* og ved de smaa, nu over hele Danmark, især hos *Menigmand*,

udbredte Sangbøger, har i Stilhed bidraget uberegnelig til *Danskhedens* Oplivelse og Opmuntring i Fædernelandet; og *naar* skulde jeg hellere afbryde den lange Taushed i en folkelig og venlig Kreds end paa en Dag som denne, der levende minder os om *Dannebrogs Hædersdag* for et halvt Aarhundrede siden, om *Skiærtorsdags-Slaget i Kongedybet*, det store og gode Varsel for alle de Kampe, Dansken og Danskheden siden med Kiækhed og Ære har *bestaaet*, det store og gode Varsel baade for de Seire, som alt er vundne, og for dem, der, med Guds Hjelp, skal vindes til en glædelig Fornyse af Danmarks Riges gamle *Fred og Frihed*, Glands og Ære!

Men jeg maa ligesaagodt sige det strax, hvad jeg ved denne Leilighed dog ikke kan dølge eller fortie: der staaer noget iveien for mig, naar jeg idag glædelig i Mindet og i Tankerne vil gaae tilbage til *Skiærtorsdag* den anden April 1801, da de danske Løver |A:297| paa den blaa Grund blev vækkede af deres lange, søde Søvn, men lod sig dog ikke forskrække enten af *Drager* eller af *Elefanter*, men værgede sig efter gammel Vane saa kiækt, at der gik Ord deraf saa vidt som Bølgen er blaa; der staaer noget iveien; og det er ei blot de danske Sømænd, det er alle Dannemænd, som veed, det er ligesom den *første* April, der staaer iveien for den *anden*, det er *Skiærtorsdagen* 1849, som der ogsaa er gaaet Ord af over Verdens-Havet, men *ikke* til Dannebrogs Ære og de *danske* Sømænds *Roes*, tvertimod, til deres Last og Skam, det er denne sørgelige Aprilsdag, der staaer iveien for den glædelige Aprilsdags Ihukommelse.

Hvorvidt nu vore Sømænd, *da* de *Skiærtorsdag* 1849 var kommet ind i *Fælden* ved *Ekernfærde*, forskyldte eller ikke forskyldte Vanheldet, de havde, og Vanrygtet, de fik, ved at *stryge Dannebrog* paa to af de slotteste Seilere, der har skridt under danske Ulke, stryge Dannebrog paa dem for *tyske Landkrabber*, det kan jeg ikke vide og det tør jeg ikke sige, men *Skammen* for *Dannebrog* og *Ulykken* for den *danske Flaade* var dog lige store, saalænge til *Skammen* blev aftvættet og *Ulykken* opveiet, og det er, desværre, endnu ikke skedt, men ligefor vore Øine og midt imellem danske Krigsskibe hjemførde tvertimod *Tyskerne* "*Gefion*" som et Seierstegn over den danske |A:298| Sømagt, og under hele Krigen udførde vi *tilsøes* ikke det mindste, der *saaledes* hevnedes Skade og gjorde Dannebrog Ære, at det kunde sammenlignes med den Skade, vi leed, og den Skam, vi fik ved *Ekernfærde* i April 1849.

Der er imidlertid to trøstelige Sandheder, ja, der er tre, som jeg idag kommer ihu, og som jeg vil bede dem alle drages til Minde, da jeg af egen Erfaring veed, at de kan trøste en Dannemand over den store Ulykke, og give ham glædelige Udsigter for Fremtiden, ogsaa der, hvor de danske Øine altid søge de lyseste og de rigeste Udsigter: over "det sortladne Hav".

Den *første* trøstelige Sandhed er den, at *Dannebrog* i alle disse tre Kampens Aar, og da ret aabenbar ifjor: paa *Idsted-Hede* og ved

Fredrikstad, har vundet langt mere Ære *tillands* end det tabte *tilsøes*, thi det hørde ogsaa til Danmarks Lykke, at det gamle Skillerum mellem den danske Krigsmagt til Lands og Vands var nedbrudt, saa *Dannebrog* er nu igien det *fælles* Hovedbanner, og vor Landmagt og Sømagt skal herefter, som i den sidste Krig, staae Last og Brast, dele Medgang og Modgang, Ære og Skam, Sorg og Glæde med hinanden, ligesom det er aabenbart, at havde den danske Sømagt ikke endnu 1801 holdt det *danske Flag* saa høit i Ære, da var *Dannebrog* heller aldrig 1850 kommet til at vaie saa stolt paa |A:299| *Dannevirke*, som den gjorde, som den gjør, og som vi tør haabe, den skal fremdeles vaie der fra Slægt til Slægt!

Dette var den *første* trøstelige Sandhed, vi idag skal mindes, og den *anden* er den, at *Skiærtorsdag* 1801 *ligner* paa et Haar vore *danske Sømænd*, som de har seilet deres egen Sø fra Arildstid, men *Skiærtorsdag* 1849 *ligner* dem kun paa det Halve, *kun forsaavidt* der paa Orlogsskibet dog ogsaa dengang var dem, der, naar galt skulde være, heller fløi i Luften med *Dannebrog*, end de med den lod sig fange, haane og spotte af *Tysken*; thi heraf tør vi dristig uddrage den Slutning, at ikke blot ved *første* gode Leilighed, men i det mindste ti Gange for een vil den *danske Flaade* ligne sig selv, saa ingen skal tage feil derad, og som den *lignede sig selv* den anden April 1801.

Ja, dette tør jeg saameget dristigere spaae, som det er den *tredie* trøstelige Sandhed, at *Danskheden* paa den senere Tid i alle Henseender mere og mere *lever op* i Mindet om sine gamle, seiersalige og lykkelige Dage, og at her gaaer Syn for Sagn ogsaa iaften, at ingen med mere Glæde tager Deel i *Danskhedens Fornøjelse* hos Folket, end netop de *danske Sømænd*, thi under disse Omstændigheder maatte det jo gaae til med Hexeri og med de sorteste af alle Konster, |A:300| om det ikke netop hos de *danske Sømænd* skulde allerklarest vise sig, at "*Dansken har Seier vundet*", og det kan da umuelig være andet end Øine-Forblindelse, naar det for Øieblikket synes, som det netop var dem, der stod tilbage.

Ja, ligesom det var vore *Sømænd*, der 1801 skiød det *danske Nytaar* ind hos os, saaledes husker jeg godt, at da hardtad alt andet i *Kiøbenhavn* var blevet fremmed for sig selv: *tysk* eller *fransk*, da var "*Nyboders Folk*" og alt hvad der hørde til den *danske Flaade* endnu paa sin gammeldags ægte *dansk*, og vel er der nu ogsaa ved Flaaden kommet endeel fremmed ind, som ikke gjør godt, gjør heller ondt som "*Donner*" den tyske Forræder; men alt det fremmede kommer, med Guds Hjelp, nok ud igien, naar "*Holmens faste Stok*" faaer alt det ægte *Danske* frisket op og klaret hos sig, og at det er deres Lyst, det har jeg seet fra den første Dag, de mærkede, at her var et "*dansk Samfund*", hvor vi virkelig, for Alvor arbeidede derpaa.

See, derfor siger jeg: trods April 1849 og trods alt *Tyskernes*

Pral af Seieren, de vandt over den danske Sømagt, og af den stolte tyske Flaade, hvormed de tænker snart at kunne komme til *Nyboder* og tage vore Høns, trods alt det og meget mere, kan og vil vi glædelig komme Skiærtorsdag, den anden April 1801 |A:301ihu, som en dansk Hædersdag, der nu herefter aldrig skal glemmes og skal heller ikke behøve at skamme sig ved sine Navnere i vore Dage; thi hvad man end kan og vil sige om April 1849, saa havde dog alt April 1848 klarlig viist, at Skiærtorsdag i Kongedybet var *ikke* den *sidste* Aprils dag, der lærde Danmarks Fiender, at skøndt de *Danske* er *Lam* i Fred, saa er de dog nu, som fordem, *Løver* i Strid, og Fremtiden vil da nok lære dem, at hvor Dannemænd allermindst kan taale at bydes Spot, det er paa “det sortladne Hav”, deres gamle “Vei til Roes og Magt!”

Dette var, hvad jeg følte i min Ungdom, da jeg, for halvtredsindstyve Aar siden, den hede Skjærtorsdag, stod paa “lange Linie” og var Tilhører ved Kæmpetrættens paa Kongedybet, og det er hvad jeg føler iaften, da jeg har den Ære og Glæde at føre Ordet midt i det vaagnede Danmark, som, Gud skee Lov! i de sidste tre Aar har viist, og, med Guds Hjælp, i de næste trehundrede Aar vil bestandig klarere vise, at skøndt det *danske Folk* er kun lille og er *dagligdags* det *fredeligste* Folk under Solen, saa baade kan og vil det dog forsvare sin *Frihed* og sit *Fæderneland* mod hver en Fiende og da først og sidst mod de storpralende og nærige *Tyskere*, der, om de kunde, gjerne slugde os med Hud og Haar og pralede saa bagefter af, at det var af *bare Kiærlighed*, for at vi skulde have |A:302det *ligesaa* godt, som de, der siger selv, de har det bandsat. Nei, det “skal ei skee”, men længe leve, længe blomstre *gamle Danmark* “deiligst Vang og Vænge!”

Narcissus i Berlings-Avisen.

“Kragen raaber paa sit eget Navn” og saaledes gjør *Hjemtyskeren* i *Berlings-Avisen* for iaftens, naar han fortæller os, at *Danskere*, som er *dansksindede*, og vil i *Danmark* udbrede Danskheden, de “forgabe sig med en *Narcissus's* selvbeskuende Forfængelighed i *en* og udtale Had og Forfølgelse mod en *anden* Nationalitet”. Vel skal nu *Danskere* ikke bryde dem synderlig om, hvad der staaer i *Berlings-Avisen*, men naar det gaaer saa vidt, at man ikke blot paastaaer at *Tyskerne* især i Flensborg tit er de mest *dansksindede*, men at det er en utilgivelig *Feil* midt i *Danmark* at være “*dansksindet*”, og at vi derfor skal slaae en Streg over Danskheden for at blive rigtig “*loyale*”, som Slesvig-Holstenerne jo skal have været til det yderste, mens de af al Magt bestred og forhaanede

Danmark og alt Dansk, da gaaer det dog aabenbar over Skrævet og nøder alle danske Læsere til |A:303| at ærgre sig lidt over, at sligt kan bydes os ikke blot i et saakaldt dansk, men i et, som det ellers synes, meget *ministerielt* Blad.

Dog, det skal ogsaa kun være *lidt*, jeg vil ærgre mig over *Hjemtyskeriet*, hvor jeg saa finder det udenfor mig selv, og jeg tog egentlig blot Pennen for at vise, hvor aabenbar Kragen (den tyske Egenkiærlighed) raaber paa sit eget Navn, naar hun skiælder den danske Fædernelands-Kiærlighed ud for en *Narcis*.

Bemeldte *Narcis* eller rettere *Narkis* var nemlig, efter Mythen, en Flødskiæg, der bestandig stod for Speilet og forgabede sig i sit eget glatte Ansigt, til han tabde baade Sands og Samling og blev til en Valmue eller en anden *narkotisk* Plante, man ikke kan lugte til uden at blive ør i Hovedet, og hvad synes nu den *danske* Læser og Læserinde om at anvende det paa Fædernelands-Kiærligheden, der dog ligesaa fuldt maa være *dansk i Danmark*, som den er *tysk i Tyskland* og *græsk i Grækenland*! Er det ikke dog mærkeligt, at midt i Danmark og midt i Danmarks Riges Hovedstad, hvor man nu i tre Aar har været Vidne til, hvorledes det *danske Sind*, den danske Fædernelands-Kiærlighed, bevægede Enkeltmænd i Tusindtal til den ædleste og klareste *Selv-Opoffrelse*, der skal det siges os paa Prænt haanlig og overmodig, at naar vi er og viser os *dansksindede*, da er det, som |A:304| hos *Narcis*, et taabeligt Galskab, en Forgabelse i vor *egen* Nationalitet, som vi skulde skamme os ved!

Ogsaa ved denne Leilighed maa jeg gjøre opmærksom paa vore *Hjemtyskeres* Uforskammenhed, i det de byde os hvad de selv kalde det oprørende at byde Tyskerne, thi man kan vel høre dem ymte om, at selv de høitoplyste, retfærdige *Tyskere* kan gaae *forvidt* i deres nationale Paastande, men at *laste* Tyskere, *fordi* de er *tysksindede*, eller at forlange, de af Kiærlighed til os, til Italienere, Bøhmere eller Ungarer, skulde *opgive* deres *Nationalitet* og selv deres *Navn*, det vilde de paastaae kunde knap falde den taabeligste og arrigste *Dansker* end sige dem ind, og dog er det jo klart, at var *Danskhed* noget splittergalt i *Danmark*, da var *Tyskhed* det ogsaa i *Tyskland*. Var det virkelig den ægte Humanitet og Menneske-Kiærlighed at være *ligegyldig* ved sine Nærmestes og sine bedste Venners, sit Folks og Fædernelands Skæbne, for ret at vise sig føielig og ædelmodig mod sine *Venners*, sit Folks og Fædernelands arrigste *Fiender*, og, ved Leilighed, mod *Chineserne* og Manden i Maanen, da maatte det dog vel være *eens* for Danskere og Tyskere, og siden denne ny Oplysning er *ramtysk*, saa maatte jo dog Tyskerne foregaae os med et godt Exempel, saa vi kunde see, det lod sig gjøre, thi ellers er det jo kun som naar Ulven forsikkrer Lammet, at var han i dets Sted, da lod han sig sluge af Ulven og sagde Tak til, da der aabenbar ikke var nogen bedre Lægedom for den bandsatte *Egenkiærlighed* og *Egennytte*, der gjør alle Ulykker i Verden.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 17. Mai. Nr. 20.

Dansk Oplysning.

II.

“Clara Raphael” og alt hvad der knytter sig til dette berømte Navn har gjort saa stor Opsigt i vor lille Læseverden, at “Danskerens” *Læserinde* vist veed meget bedre Besked derom end jeg, som tilfældigviis, mod mit Ønske, kun har faaet meget lidt deraf læst, og jeg tør derfor haabe, at hvad jeg idag har at sige, skiøndt det fra min Pen ei er noget nyt, dog vil sees i et nyt Lys, thi *Menneske-Hjertets* Udfrielse af det Varetægts-Fængsel, hvortil det af den tysk-latinske “Pilatus” har været dømt, indslutter aabenbar *Kvindens* aandelige og hjertelige *Frigivelse* (Emancipation) i sig, og det er jo dog Hovedsagen, thi hvad *Borger-Rettighederne* angaaer, da maa Kvinden saavel som Manden for Øieblikket finde sig i mange Indskrænkninger, som man uden gyldig Grund tænker, *Almeenvillet* kræver, og hun kan ligesaa vel som vi, ja tit meget [A:306] bedre end vi, trøste sig ved, at naar kun *dansk Oplysning* gjør levende Fremskridt, da vil alle de Baand, som den viser, kun gjør Skade, eller gjør dog mere Skade end Gavn, sikkert blive løste.

Ligesom nemlig “*Kvinden*” under alle Himmelegne har været det levende Udtryk for *Menneske-Hjertet*, som det virkelig var tilstæde, saaledes er jeg vis paa, at *Dannekvinden* helst af alle Kvinder lader *sin Sag* sammensmelte med *Hjertets* Sag, og vil kun som en *Skjoldmø* værges sig mod *den* Trældom, Mishandling og Forhaanelse, som *Menneske-Hjertet* hverken forholdsviis har forskyldt eller kan taale, og alt dette maa af sig selv falde bort, naar dansk Oplysning faaer sin Morgenrøde, thi seer kun *Dannekvinden*, hvilke Rettigheder hun paa *Hjertets* Vegne har baade at tilegne sig og at hævde, da vil hun sikkert baade have Mod og faae Lykke til at

hævde sig dem paa den allerlæmpeligste men ogsaa allergrundigste Maade. Naar derfor *Dannekvinden* hidtil i grunden har modsat sig al *den* Oplysning, der skulde føre til Kvindens Frigiørelse, ligesom den bly *Sigrid* haardnakket vægrede sig ved at "slaae Øinene op", da tør jeg sige, det kom sig hverken af *Frygt* for *Frihed* eller af *Fordom mod* al Oplysning, men af den sikke Fornemmelse, at *den* Oplysning, man pinde hende med, var ingenlunde glædelig men høist bedrøvelig for *Hjertet*, og at *den* |A:307|*Frihed*, man fristede hende til at eftertrægte, vel paa en Maade var "*Frihed for Hjertet*", men kun i den afskyelige Mening, at det *ikke* blev *Hjertet*, der, især hos Kvinden, skulde nyde sin *Frihed*, men at det var *Kvinden*, der skulde blive *fri for* at have *Hjerte*, med alle de *Sorger* og *Svagheder*, som altid *heneden* har fulgt og maae følge med *Hjertet* og *Hjertens-Kiærligheden*! Denne Forvandling af Kvinden til en *hjerteløs* Vanskabning med Kvinde-Ansigt, Slange-List og Drengenykker, er nemlig en *Forgiørelse*, som *Menneske-Hjertet* hos os alle oprører sig imod, og maa derfor hos den mageløs *hjertelige* *Dannekvinde* afvise med dyb *Afsky* og *Foragt*; men hvor *den hjerteløse Oplysning* ikke snart fordunkles af *den Hjertelige*, der vil den dog tage saadan *Overhaand*, at selv *Dannekvinden* maatte findes for svag til at afværge hvad hun hidtil som en *Hjerte-Dronning* med ædel *Stolthed* afviste, thi *Timen* er nu kommet, da der paa en eller anden Maade maa "*gjøres lyst*" i *Hjertekammeret*, og hvor derfor *ikke Hjertet selv*, altsaa *Kvinden*, i hvem *Hjertet* veed af sig selv at sige, tager *Haand* i *Oplysnings-Værket*, der vil den ubarmhjertige *tyske Fornuft* gjøre saaledes lyst og ryddeligt, at der *ikke* vil levnes Spor af *den sande Kiærlighed*, med alle dens *Glæder* og *Sorger*, men *Stuen* vil staae ledig, "feiet |A:308|og prydet" baade for *den gamle Vægelsindigheds Uaand* og for "syv andre" værre end han selv.

Vist nok *syndes* nu *Dannekvinden* nys, ved *Spørgsmaalet* om *den borgerlige Troes-Frihed*, at ville værges sig mod *al Oplysning* om *hjertelige* Forhold, og et ulykkeligere *Varsel* for *den danske Oplysning* kunde jeg ikke tænke mig, men *Dannekvinden* og alt ægte *Dansk* har, tilligemed alt det *virkelig* *Dybe* og *Høie*, for *Øieblikket* i alle *Maader* saa aabenbar *Skinnet imod sig*, at det aldrig bør komme *Dannekvinden* til mindste *Skade* paa gode *Navn* og *Rygte*, og jeg skylder hende tvertimod det *Vidnesbyrd*, at overalt, hvor jeg havde den *Lykke* at komme hende itale, tog hun meget villig mod *den Oplysning*, at det under alle *Omstændigheder*, følgelig ogsaa ved *Barnedaab* og *Brudevielse*, er ligesaa unyttigt som uretfærdigt og grusomt at anvende *verdslige* og borgerlige *Tvangs-Midler* i *Hjertets* Anliggender, saa jeg er vis nok paa, at *Dannekvinden* aldrig vil modsætte sig nogen *hjertelig Oplysning*, der kommer *levende* til hende, men om hun selv vil tage *levende* og *virksom* *Deel* i det *hjertelige Oplysnings-Værk*, som uden hendes

varme Deeltagelse umuelig kan lykkes, det er jo et Spørgsmaal, jeg maa overlade Fremtiden at besvare, og kan kun sige, at ogsaa det regner og stoler jeg paa.

|A:309Hvad der nu hidtil har gjort Dannekvinden sky for Oplysnings-Værket, det er, efter mine Tanker, især den grundfalske Paastand, der er udraabt for en uimodsigelig Grundsandhed, at Hjertet, *Menneske-Hjertet*, kunde man i *Oplysnings-Sagen* aldrig regne, men maatte med Magt bringe til Taushed, da det ellers løb af med en, saa man *tabde Hovedet* og kom i allehaande "*Lidenskabers*" Vold, som nødvendig fører os til det yderste Mørke, hvor der er Graad og Tænders Gnidsel. Vel har jeg nemlig tit seet Dannekvinden smile meget betydningsfuldt baade over de unge og de gamle Herrer, naar de udmalede *deres* "Frygt og Bæven" for at *Hjertet* skulde løbe af med *dem* og at *de* skulde *tabe Hovedet*, og jeg har tit hørt hende sige temmelig spidst, at det havde vist *ingen Nød*; men hun har dog vist fundet, at hun *turde ikke trodse* denne, som det syndes, *alle Herrerne*s urokkelige Grundsætning, skøndt hun godt følte, der var enten slet ingen Ting eller noget meget stygt og fælt i den, saa hun havde ingen anden Udvei end at frabede sig al den sprænglærde Oplysning om det stakkels Hjertes dunkle Hemmeligheder, og see til i Stilhed at bringe *de* Herrer, Hjertets muelig kunde løbe af med, til mindeligt Forlig om Hjertets *nærmeste* Anliggender, som vi alle veed er det *huslige* Forhold mellem *Brud* og **|A:310***Beiler, Forældre og Børn, Sydskende og gode Venner*.

Jeg kan imidlertid intet Øieblik tvivle om at jo den *bly Sigrid*, naar man blot kunde bevæge hende til at "slaae Øinene op", strax vilde see, at den grundfalske Paastand om Hjertets Uforligelighed med Oplysnings-Værket nødvendig maa *trodses* og *spottes*, naar den ikke skal undergrave al *Hjertelighed* baade hos Mænd og Kvinder, saa ogsaa alle de nærmeste og inderligste Forhold mellem Menneskens Børn blev hjerteløse og rædsom unaturlige, og at det heller ikke kan være nær saa farligt, som det synes, at *trodse* og *spotte* den grundfalske Paastand, at *Hjertet* ved den *sande* Oplysning skulde "*gaae i Lyset*", da man paa den ene Side kan være vis paa ved dette Nødværge at have den *evige Sandhed*, altsaa *Vorherre* med sig, og paa den anden Side kan gaae ud fra den indlysende Sandhed, at i *Hjertet* er *Livets*, hele Menneske-Livets *Kilde*, saa at hvem der ikke vil have Hjertet oplyst, men vil til hvad de kalder *Oplysningens* Tarv have Hjertet udelukt og, saavidt mueligt, *udryddet*, som Mørkets Moderskiød, de er aabenbar baade *Sandhedens* og *Menneske-Livets* arrige *Fiender*, som man ikke kan forliges med uden at blive hvad de er.

Naar derfor ikke blot *Hjemtyskerne*, hvem Hjerteløsheden er i Kiødet baaret, men ogsaa *gode* **|A:311***Dannemænd*, som dog aldrig kan eller vil glemme, at de har hvilet under en sød Moders *Hierte*,

og har denne dunkle, men livsalige Kilde at takke for al den *Livskraft* og al den *Glæde*, der er i dem, saaledes bagtaler Hjertet, hele Menneske-Livets dunkle Moderskiød, og raaber paa, at den Kilde maa stoppes, førend der kan rigtig blive lyst paa Jorden og alting kan gaae fornuftigt til; da er det jo aabenbart, at de *gode Dannemænd* veed slet *ikke* hvad de gjør, men gaaer kun troskyldig omkring med en "tom Lygte" for at lede om *oplyste Mennesker*, som de venter at støde paa, *ikke* hvor *Menneske-Livet* efterhaanden *klarer sig*, men hvor det forunderlige Menneske-Liv er uddøet, saa man behøver ikke at bryde sit Hoved med dets dybe Dunkelhed, men kan slaae en tyk Streg over det, som et gammelt Barbari, der lykkeligviis er fordrevet, og saasnart derfor *Dannekvinden* ordenlig vil tage en Haand i med ved det hjertelige Oplysnings-Værk, da vil sikkert de gode *Dannemænd* snart opdage, at de tog mærkelig feil, fordi de lod dem narre eller forbluffe af den storpralende tyske Skolemester, som er den største Vindmager i hele Verden, og jeg behøver ikke at sige Dannekvinden, hvor taknemmelige de gode Dannemænd er, naar de seer, at de ikke blot har gjort deres søde Koner skammelig Uret, men er ved deres kiærlige Bistand sluppet ud af en listig Dulles Garn, som de igrunder **A:312** aldrig holdt ad, men som aabenbar vilde ødelagt dem i Bund og Grund.

Sagen er nemlig den, at det gaaer med Menneske-Hjertet i det hele, ligesom det gaaer med alle gode Dannekvinder i det enkelte, hvoraf jo slet *ingen* er *saa god*, at der jo findes Feil ved hende, mens de dog allesammen er det *bedste* Stykke *af* hele *Verden*, saa naar man tog dem bort, maatte Pokker enten være Mand eller Professor eller Keiser, thi, trods alle sine store Lyder og tit grove Feil, er *Menneske-Hjertet* i hele sin dybe Dunkelhed dog aabenbar ikke blot en uundværlig Deel af *Mennesket*, ligesaa uundværlig som *Hovedet*, men det er tillige, som al *Godheds* og *Kiærligheds*, *Medlidenheds*, *Naades*, *Barmhjertigheds* og *Ømheds* Kilde, uden al Sammenligning det *Bedste* hos *Mennesket*, saa naar man tænker sig det bort, faaer man aabenbar ikke Forestilling om et Himmerig men om et *Helvede* paa Jorden, hvorfor da ogsaa det *hjørteløseste* Menneske, naar han er klog paa hvad han kalder sin egen Fordeel, er fordømt til at ønske, at alle *andre* Mennesker havde det *Hjerte*, han fattes, eller at han dog kunde narre dem til i Ord og Gierning at lade, som om de havde det allerømmeste og kiærligste Hjerte.

See, derfor er den *hjørteløse* tyske *Oplysning*, dette Mesterværk af *Egenkiærlighedens* Troid, som **A:313** sprang i *Flint*, da Christendommen blev ham for stærk, ogsaa fordømt til i klar *Selv-Modsigelse* at forgude det Samme *dødt*, som den bandsætter mens det er *ilive*, saa den *Oplysning* slaaer aabenbar *Profeterne* ihjel og bygger dem prægtige Gravsteder i eet og samme Aandedræt.

Denne dog, Gud skee Lov! for os *Danskere* mere latterlige end sørgelige Begivenhed faaer jeg imidlertid vel see til lidt nærmere at

oplyse, ikke fordi den jo, som en dagligdags Kiendsgierning, er vitterlig nok, men fordi den “tomme Lygte” stiller hverken Kiendsgierningen i et latterligt eller i et sørgeligt Lys, men lader den staae i Bælgmørke, til iblinde at løftes til Skyerne af alle Rettroende som et mageløst *Mirakel* af den overalmægtige tyske Fornuft, der naturligviis beviser sin *ubegribelige* Over-Almagt ved at giøre de allerklareste *Umueligheder muelige*, som der jo staaer skrevet, at for Gud, altsaa ogsaa for den guddommelige tyske Fornuft, er ingen Ting umuelig!

Den vitterlige Kiendsgierning er nemlig den, at mens den tyske Fornuft fradømmer Hjertet, som Sandselighedens Kilde og alle Lidenskabers Arnested, al *Aandelighed*, og dermed al Ret til at øve mindste Indflydelse paa det oplyste, fornuftige Menneskeliv, saa priser den dog ligefuldt *Menneske-Kiærlighed*, denne *Menneske-Hjertets* Kildedyd, der indslutter alle |A:314|Hjertets Dyder i sig og udvikler dem af sig, som Kiernen i hele det oplyste, fornuftige Menneske-Liv, og denne “*fornuftige*” Menneske-Kiærlighed skal, efter Sigende, kun adskille sig fra *Hjertens-Kiærligheden* derved, at den er *grændseløs* og er slet *ingen For-Kiærlighed* enten til *Kiærestes*, *Forældre*, *Sydskende*, *Slægt* og *Venner*, eller til *Gud*, *Sandhed*, *Skønhed*, *Storhed*, *Himmel* eller *Jord*, men strækker sig til alt mueligt og tænkeligt, selv til Maanen og Stjernerne og de utallige Sol-Systemer, der lade sig tænke udenfor vores, selv til Fanden og hans Oldemoder og midt ind i hede Helvede og det yderste Mørke, hvor der er evig Graad og Tænders Gnidsel, og omfatter det altsammen *eens*, lige sagtmødig, forsonlig, ømt og kiærlig.

Dette *grændseløse* Kiærligheds-Begreb kan nu vist nok umuelig takkes Dannekvinden og Menneske-Hjertet, der ligesaa oprigtig *hader* deres *Fiender*, som de *elsker* deres *Venner*, og føler dybt, at uden *For-Kiærligheden* er Bag-Kiærligheden ikke værd at tale om, men det uhyre *latterlige*, der er i at tillægge et *hjerteløst* og *livløst*, aldeles *tomt* Kiærligheds-Begreb al den *hjertelige* Kiærligheds *Magt* og *Ære* og al dens Indflydelse paa Levnetsløbet, det har Dannekvinden endnu ikke seet, fordi hun ikke vilde slaae sine Øine op, og dog maa hun see det, før hun kan |A:315|faae Mod til at lee den hjerteløse Oplysning op i sine Øine, og i den *sande* Oplysnings, saavelsom i den *sande* Menneske-Kiærligheds Navn, som en majestætisk Skjoldmø, vende den Ryggen, hvorved den i Danmark vil være tilintetgjort, som alt hvad Dannekvinden *saaledes* udleer og vender Ryggen.

Det er nemlig aldeles vist, at det er *kun i Menneske-Hjertet Menneske-Kiærligheden* med alle sine deilige Døttre *lever*, saa at naar de tyske Skolemestere vil rive *Kiærligheden* ud af *Hjertet*, da enten myrder de den, eller de omfavner en Sky for *Here*, lader sig nøie med en *Skygge* af *Menneske-Kiærligheden*, som de kalder dens

rene *Fornuft-Begreb* og fæster med sorte Konster paa Papiret, udraabende i Bælgmørke: længe leve den udødelige Dronning *Agape*, som vi har udfriet af Hjertets mørke Fængsel og sat paa Lysets Throne, ved Siden ad den *rene Fornuft*, den rette *Zeus*, med hvem hun vel i Tidens Løb har mange Smaatrætter, men sammenvæves dog i det *evige Hjernesvind!*

Selv de tyske Skolemestre kan nemlig, naar man gaaer dem paa Klinge, ikke nægte, at deres *hjerteløse* Kiærligheds-Begreb, som de tillægger alle *den* Kiærligheds Dyder, der er *Lovens Fylde* og *Fuldkommenhedens Baand*, har den Lyde at være *dødt* og som alt dødt, det Uheld at være *koldt* og *magtesløst*, og svarer altsaa igrunder kun til den velbekiendte *Egenkiærlighed*, som vi alle har Nok af, men som aldrig gjør Næsten mere godt end den nødes til; men de undskylder dem med, at det nu engang skal være Menneskets *tragiske* Lodd, “den haarde Skæbne, mod hvilken man omsonst sig stræber at bevæbne”, da *Egenkiærligheden* naturlig behersker os alle, saa at, vil vi have nogen *Oplysning*, da maae vi nøies med den, at det *er saa*, og haabe, at naar denne vor *Egenkiærlighed* ved alle muelige Konster og Videnskaber afrettes, forfines og besmykkes, da bliver den tilnærmelsesviis, i en uendelig Udvikling, ligesaa *guddommelig* som den *rene Fornuft*, der maa antages at indslutte al sand Menneske-Kiærlighed i sig og udvikle den af sig. Dette er nu vel paa bredt Dansk en *Oplysning*, hvorefter vi er arme Djævl, men som, ved at gaae tilbunds i Djævelskabet, maae finde Guddommen paa Bunden af den bundløse Afgrund, enten fordi vi igrunder selv er Guder, som *Skæbnerne*, vor misundelige Stifmoder, har forvandlet til Djævl, eller fordi der ingen anden Gud er til end en, der efterhaanden, i en evig Tid skal udvikle sig af det bundløse og bælgmørke Djævelskab; men dette aandelige Bælgmørke gaaer dog for *Oplysning*, saalænge man troer paa den “tomme Lygte” eller er dog bange for paa *Sandhedens* Vegne at *spotte* og *trodse* Selv-Modsigelsens *Grundløgn* og af **A:317** *Menneske-Kiærlighedens* Drift at vende den vederstyggelige *afgudiske Egenkiærlighed* Ryggen.

Gjør vi nu imidlertid det, omtrent med de Ord, at en *Oplysning*, som man selv siger, man hverken har faaet af Vorherre eller af andre Mennesker, eller ved Betragtning af det Menneske-Liv, man dermed vil beherske og deraf forklare, en *Oplysning*, som man selv vil have skabt førend man selv enten havde eller kiendte den, som altsaa skal være kommet af *sig selv*, *uden* at vide af *sig selv* at sige, og som altsaa er en soleklar Selv-Modsigelse og et bundløst Mørke, *den Oplysning* har bestemt *Fanden* skabt, hvis Konst det er at gjøre alting til ingenting og saa deraf skabe alting efter sit eget Hoved: en heel Skygge-Verden, som er Skyggen af ingenting, men kan nok efterhaanden, i en uendelig Tid, paa umuelige Maader, blive til ubegribelig og uforklarlig meget, som derfor maa kaldes

guddommeligt, skiondt det er Fanden til Guddommelighed; see, da skinner det *christelige Lys* os imøde med den *Aabenbaring*, at der er en *levende Gud*, som, langt fra at fattes *Hjerte*, er i sit inderste Væsen *Hjertens-Kiærligheden* selv, en sig selv evig bevidst *Faderlighed*, der indslutter en tilsvarende *Moderlighed* i sig, og seer derfor først og sidst paa *Hjertet*, som er skabt i Hans Kiærligheds Billede, og som afgjør, hvorvidt Han kan meddele Mennesket sit Liv til Nydelse i hjerte|A:318|ligt *Fællesskab*, som kun Kiærlighed kan indføre og opholde.

Denne *Kiærlighedens Aabenbaring* henviser os da strax til *Menneske-Hjertet*, som den forudsætter, da vi jo uden det slet *ikke* vidste, hvad *Ordene Kiærlighed, Faderlighed, Moderlighed, Barnlighed* og *hjerteligt Fællesskab* havde at betyde, men den dølger ingenlunde, at naar vi med dette Lys gaaer i os selv, da vil vi i Hjertekammeret opdage mange stygge Ting, mange vilde Begjærligheder, som er Mødre til alle Synder og Vildfarelser, og som den *sande Gud* umelig kan *elske*, men maa *hade*, umelig kan drage til sig, men maa skyde fra sig, saa Kiærlighedens Aabenbaring maatte være Menneskets uigienkaldelige Dødsdom, hvis den *kun* var en *Lov* og ei *tillige* et *Evangelium*, kun et Kiærlighedens "*Paabud*", ei tillige et Kiærlighedens "*Tilbud*".

Hvordan nu det christelige Evangelium *lyder*, som et glædeligt Kiærligheds-Tilbud for Menneske-Hjertet, det maa høres, hvor det *Ord* levende forkyndes, som baade selv siger, det er intet dræbende Bogstav men en levendegjørende Aand, og som maa sætte *Kiærlighedens Aand* i *lyslevende* Virksomhed, naar det skal kunne holde hvad det *lover*; men at det er *levende* og virksom Menneske-Kiærlighed, altsaa en *Hjertens-Kiærlighed*, der ligesaa lidt kan findes paa Jorden |A:319|adskilt fra Hjertet, som Viisdom og Forstand kan findes paa Jorden *adskilt* fra Hovedet, og at den *sande* Kiærlighed *umelig* kan være *grændseløs*, men maa have de samme Grændser som *Sandheden*, og maa vise sig som en *For-Kiærlighed* til det Elskværdigste i Nærheden, det er en *foreløbig Oplysning* om Menneske-Livets Vilkaar, som Menneske-Hjertet i Dannekvinden kun behøver at slaae sine Øine op, for at see, er giennemgribende og tilbunds *hjertelig*, og er saa langt fra, som den *hjerteløse* Oplysning, at være selvmodsigende, at den paa det nøieste stemmer overeens med hele *Livs-Erfaringen*, og at den endelig, langt fra, som den hjerteløse Oplysning, at opløse eller overskiære Blodets naturlige Baand, vidunderlig helliger og befæster dem, langt fra at undergrave Hjertets huslige Forhold: mellem Brud og Beiler, Forældre og Børn, Sydskende, Slægt og Venner, tvertimod straalende oplyser og opliver dem, som Solskin i Vaar, til et Kiærlighedens Gyldenaar!

Jeg veed det jo nok, man tænker sædvanlig, at selv i Danmark er i det mindste *Mandkiønnet* blevet om ikke saa fornuftigt, saa dog saa *koldsindigt*, saa stædigt eller saa flygtigt, saa aandløst og

overfladeligt, at hvis *Kvindekjønnen* ei er eller kan blive ligedant, da maa det blive grændseløs ulykkeligt og ventelig tilsidst afløses af lutter indforskrevne *tyske Damer*, som |A:320| anderledes godt kan holde Skridt med *Culturen* og *Civilisationen*, der nødvendig fordriver alt det Troskyldige og Trohjertige og egenlig alt det Hjertelige; men jeg troer, det er bare Snak, jeg troer, at *Dannekvinden* har igrunden nu lige saa megen Magt over *Dannemanden*, som hun har altid havt, fordi hun er lige elskværdig i hans Øine, saa at naar han lader, som han foretrak den *tyske Dame*, da er det kun lige som *Ottar* lod lave til Bryllup med Jomfru Drude, men kun for at faae *Sigrid* til at slaae Øinene op, og det kan man jo see med et halvt Øie, at naar vore *Drengebørn* ligefra Barndommen oplyses til altid at see *paa Hjertet*, da vil der blive langt elskværdigere *Dannemænd* af dem, end nu, da de fra Barnsbeen oplyses til at see bort *fra Hjertet* og kun gjøre sig lystige over det, saa at har vi desuagtet beholdt saameget Hjerte i Livet, at *Dannekvinden* dog til Nød kan have Fællesskab med os, da maa det *Drenge-Kuld*, *Dannekvinden* tager sig paa at oplyse efter *sit Hjerte*, aabenbar blive et *dansk Vidunder* af en ligesaa *mandig Hjertelighed*, som hun er det af den *Kvindelige!*

|A:321|

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 24. Mai. Nr. 21.

|US9:288|VU5:402

Clara Raphael.

Hvad de kiøbenhavnske Boghandlere sædvanlig har for Øie, naar de sender deres Kunder nye Bøger at nippe til, om det er hvad de tænker, vedkommende helst vil have, eller hvad de veed, de selv helst vil af med, det skal jeg lade være usagt; men naar jeg tænker paa alle de Læs *Prækener* og andre endnu mere ulæselige end uafsættelige Bøger, jeg i min Tid har faaet paa Prøve, skiøndt de

sædvanlig fik Bagsmæk, mens det har været en stor Sjældenhed, at jeg fik hvad jeg kaldte en *læselig* Bog, uden med Flid, tit meer end een Gang, at *forlange* den, da faaer jeg rigtig nok den Mistanke, at vore Boghandlere ei blot, hvad der hos dem er ganske tilgiveligt, tænker mere paa Kiøbere end paa Læsere, men at de har kun maadeligt Skjøn paa hvad der baader mest, som dog altid er at bruge til hvert Slags Fisk den Mading, de helst bider paa.

|A:322 Da jeg nu ogsaa i Bogsager bliver mindre nysgierrig, jo tiere jeg |VU5:403 opdager, at hvad der sælges for *nye Bøger* kun er andet eller tyvende Oplag af gamle Kiedsommeligheder, saa er jeg sædvanlig langt tilbage med Læsningen, og det bliver nyt for mig, hvad der er gammelt, om ikke forældet, i den kiøbenhavnske Læseverden. Dette er da ogsaa Tilfældet med "*Clara Raphael*", som jeg alt længe havde besluttet at læse med Opmærksomhed, men fik dog først Fingre paa *iaftes*. At jeg imidlertid *iaftes* læste alle tolv Breve ud i eet Træk, og at jeg allerede idag anmelder denne Begivenhed for alle "*Danskerens*" Læsere og Læserinder, det er mig selv et sikkert Tegn paa, at *Clara* maa have gjort Lykke hos mig, da begge Dele hos mig er nyt, som sjelden skeer, og siden det dog for længe siden er af de Dage, da jeg blev beruset af "*Sort paa Hvidt*", saa finder jeg |US9:289 det raadeligst at sige mine Tanker om den lille *lykkelige* Bog, mens jeg husker baade hvad der staaer og hvad der ikke staaer i den.

Jeg kalder nemlig "*Clara Raphael*" en *lykkelig* lille Bog, fordi der især hos os hører endogsaa megen Lykke til, at en lille Bog, der hverken hænger sammen med et berømt Navn eller river ned paa berømte Navne, skal blive saameget læst, omtalt og omskrevet, men, som man veed, har Lykken flere Luner end nogen anden Kvinde, saa en lykkelig Bog kan være meget |A:323 daarligt Gods, da det slet ikke er en Bogs Egenskaber, men den lykkelige Stjerne, hvorunder den kommer til Verden, det heldige Øieblik, hvori den udspringer, som gjør dens Lykke. Et saadant heldigt Øieblik var det nu aabenbar for "*Clara Raphael*" at komme til Verden i hos os, da "*Skillings-Bladene*" var udsolgte, Isted-Slaget glemte, Constitutions-Feberen sat, Rigsdagen overseet, og det "*Spandetske Forslag*" egenlig for "*Brude-Vielsens*" Skyld, i alles Munde.

Under disse Omstændigheder maatte Brevene om det "*smukke Kiøn*", selv uden en berømt *Udgiver*, altid gjøre en vis Opsigt, og naar det var baade en lille og en *læselig* Bog, vække saamegen Opmærksomhed, som der i vor lille, temmelig flade Læseverden lader sig opnaae, men at "*Clara Raphael*" er en *læselig* Bog, det er allerede i mine Øine et stort Fortrin, thi dertil regner jeg ikke blot, at man uden Kiedsommelighed med Lethed kan læse den, men ogsaa at man ikke fortryder Læsningen som Tidsspilde, saasnart den er forbi, men finder den værd at skrive bag Øret.

Dette, at skrive en Bog *bag Øret* betyder nu hos mig at høre

efter, hvordan det beskrevne Ord vilde lyde, naar Mand eller Kvinde |VU5:404 tog det paa sine Læber, hvad det da vilde være Udtrykket for og hvad Indtryk det da vilde gjøre paa et ordenligt Menneske, og saaledes skrev jeg da “Clara Raphael” bag Øret som en af de faa |A:324 *menneskelige* Bøger, der skrives nuomstunder. *Læseren* vil maaskee finde, at dette er en meget fattig Roes paa en Tid, da “*guddommelig*” synes at være det mindste, man kan sige enten om det “smukke Kiøn” eller om en Morskabsbog, naar man vil rose dem; men *Læserrinden*, haaber jeg vil føle, det er allerede store Ting, naar man med Sandhed kan sige om en Bog, hvad man langt fra kan sige om enhver, der har Næsen mellem begge Øinene, at den er “*menneskelig*”, og i alt Fald vedkiender jeg mig, paa eget Ansvar, denne Synsmaade. Jeg forstaaer nemlig, saavel som “Clara” |US9:290 ved *Mennesket* baade *Mand* og *Kvinde*, skabt i *Guds Billede* til at følge *Sandhed*, og til at *enes* med *hinanden* om *Jorden*, for saa desbedre at kunne *enes* med *Vorherre* om *Himlen*, og uagtet derfor *Clara* er *langt fra* at høre til hvad man kalder “*mit Parti*”, saa er hun, fremfor mange af dem, det siges om, ligefuldt af “*mine Folk*”, af dem, jeg kalder *levende Mennesker*, som beviser, de er det, ved at *elske Livet* og *hade Døden* under alle Skikkelser, mens alle de, der roser sig af deres *grændseløse* Kiærlighed, paa eengang beviser deres *Død* og *Usandfærdighed* ved at hade og fordømme det sande, virkelige *Menneske-Liv* under alle Skikkelser.

Fremdeles er “Clara” en *kvindelig Bog*, hvad jeg sætter megen Priis paa, ingenlunde fordi jeg ønsker, |A:325 at vore unge Piger skulde sætte sig hen og skrive Bøger, da de har meget baade nyttigere og fornøieligere Ting at gjøre, men fordi der er endnu langt færre *kvindelige* end *menneskelige* Bøger i Verden, og *Kvindens* *Menneskelighed* og *Menneske-Værd* dog i vore belæste Dage ogsaa maa hævdes i *Læseverdenen*, hvis de skal tilkæmpe sig den *Ærbødighed*, de aabenbar til Jævnshold har tabt, og maae dog tilbagevinde, hvor *Menneske-Livet* ei snart skal uddøe, thi at *Adam* ikke tog fejl, da han kaldte sin Kone *Eva* eller “*de Levendes Moder*” det lærer hver Dags saavel som Aartusinders Erfaring, og dog er jo næsten alle vore “*studerede*” saakaldte oplyste Folk nu saa splittergale, eller saa *umenneskelige*, at de fradømmer, om ikke Kvinden, saa dog *Kvindeligheden*, som er den *lys* |VU5:405 *levende Menneske-Natur*, alt *overdyrisk*, som de kalder oversandseligt, følgelig alt *menneskeligt* Indhold.

Nu yttre “Clara Raphael” vist nok temmelig forvirrede Tanker om *Kvindens Menneskelighed* og *Indflydelse* paa *Menneske-Livet*, hvad hun nok forvexler med et mandigt *Indgreb deri*, som dog kun ved en sær *Undtagelse* vil være hendes *Skjoldmø-Kald*, men hun udtrykker, hvad her er Hovedsagen, den dybe Følelse, at *Kvindeligheden*, som saadan, har saavel som *Mandigheden* sine utabelige *Menneske-Rettigheder*, som ikke blot for Kvinde-Ærens

og |A:326| Kvinde-Lykkens, men for Guds og Menneske-Livets Skyld maa hævdes, og kan i vore forskruede og opsminkede Dage neppe hævdes, med mindre i det mindste *een* Kvinde i hver Folke-Kreds tager “Mod og Mands-Hjerte” til sig, og, under vore urimelige, for Sandheden og Menneske-Hjertet utaalelige *Selskabs-Forhold*, sætter sin Kvinde-Ære og Kvinde-Lykke paa Spil, ved at |US9:291| vise, at, naar galt skal være, da *kan Kvinden*, ligesaavel som *Manden*, staae *ene* i Selskabet og gaae *ene* baade i Kirken, i Skolen og i Læse-Verdenen, uden at være nær saa forknyt, mismodig eller aandsforladt, som de fleste høi- og vel-ærværdige, høilærde og høitoplyste Mandfolk, Læremestere og Bogmagere.

Som en saadan *kvindelig* Bog synes nu vel “Clara Raphael” at ende meget sørgelig, som et alt for klart Beviis paa “*Arvesynden*”, som “Clara” meget overilet vilde fralægge sig, thi det synes jo, som “Claras” *Skjoldmø* enten kaster sig i *Dødens* eller i *Baronens* Arme og vil i begge Tilfælde gaae tabt for *Friheds-Kampen*, men selv, om saa var, vedblev *Bogen* dog at være lige *kvindelig*, thi en saadan Udmattelse efter et Kæmpeskridt, og en saadan Fristelse efter en forvoven Forsagelse, ligger aabenbar Kvinden endnu langt nærmere end Manden, og jeg kiender dog selv begge Dele af Erfaring meget for godt til at jeg derfor skulde bryde Staven over “Claras” *Skjoldmø*, |A:327| eller endog blot opgive Haabet om at see nye, og det, efter Hvilen og en dyrekiøbt Erfaring, baade fastere og klarere Kæmpeskridt paa *Skjoldmø-Banen*. *Clara* bekiender nemlig selv, hvad ogsaa uden hendes Bekiendelse vilde være klart nok, at hun fatter slet *ikke Christendommen*, og hun har derfor heller slet ingen levende Forestilling om den “*Opreisning af mange Fald*” der er Kvindens Kæmpeliv endnu langt uundværligere end Mandens, men da |VU5:406| man altid maa være et *levende Menneske* først, for at blive en *levende Christen*, saa er Clara aabenbar *Guds Rige* langt *nærmere* end baade *Præsten*, der skrifter, og *Frøkenen*, der vil omvende hende, uden endnu at have hendes levende Følelse af hvad *Mennesket*, skabt i *Guds Billede*, selv under sit dybeste Fald er og maa være baade i Guds og sine egne Øine, og hvad aandelig og hjertelig *Sandhed*, evig giennemgribende Sandhed, er og maa være for alle dem, der ikke skal gaae tilgrunde, ja fortages i den bundløse Afgrund i og med *Løgn* og *Falskhed*, som vi alle veed er og skaber lutter *bundløse Afgrunde* i det *yderste Mørke*.

Endelig er “Clara Raphael” *saa dansk* en Bog, at den midt i *Danmark* hører til de største Sjeldenheder, og er i mine Øine en “Fugl Phønix”, som alle Skovens Fugle skal hilse med deres bedste Sang, thi vel siger Ordsproget at *een* Svale gjør ingen Sommer, |A:328| men jeg har tiere bemærket og vil saa igjen, at det gjør en mærkelig Forskiel, om det er en *sædvanlig* Svale, |US9:292| eller det igrunden er den bortførte *Idunne*, der, efter Mythen, kommer hjem i *Svaleham*, og det er “Clara Raphael” i mine Øine det bedste Udtryk

for, jeg endnu har seet *paa Prænt*.

At nemlig en gammel Skjald, Taler og Skriver paa *Modersmaalet*, som desuden er aldeles indtaget af *Dannekvinden* og har kysset sig endnu dybere ind i hendes Mundheld end han som Bogorm har gnavet sig ind i det gammeldanske og nordiske Skriftsprog, at han paa sine gamle Dage skriver en "*Dansker*" og griber med Begiærlighed enhver Leilighed til at lægge sin *Forkiærlighed* til *Dansken* og sit *Forhad* til *Tysken* tydelig for Dagen, det vil jeg vel nødig nok kalde ganske *ubetydeligt*, men det er dog *langtfra* at være saa godt og tydeligt et Varsel for *Danskhedens Seier* paa sine egne Enemærker, som en saadan lille kvindelig og ungdommelig Bog paa ganske usædvanlig *godt Dansk*, ikke blot hvad Pennen, men ogsaa hvad Munden og Røsten og Hjertelaget angaaer.

Ikke blot saavidt var jeg kommet, men havde temmelig udførlig fremhævet og forsvaret *Claras Danskhed*, der tydeligst fremtræder i det skarpe Mundhuggeri med den grevelige *Hjemtysker*, som for sin Forson|A:329ligheds-Præk faaer den meget gode Oplysning, at det staaer ingensteds skrevet, at naar Fanden forlanger en Finger, vi da |VU5:407skal give ham hele Haanden. Da faldt det mig pludselig ind, at det dog vel, for en Sikkerheds Skyld, var bedst at læse den lille, men meget anfægtede Bog engang endnu, før jeg sluttede Anmeldelsen, og den første Følge af anden Læsning var rigtig nok, at jeg slog en Streg over hele min Udvikling, men, som Læserinden seer, dog hverken over Bogen eller engang over Rosen for udmærket Danskhed. Kun vil jeg i denne Henseende tilføie, at *vore* Bøgers Roes for *Danskhed* kun lader sig forsvare i Modsætning til tyske, franske og pluddervælske Bøger, og ingenlunde i Sammenligning med den eneste *tilbunds danske* Bog, jeg kiender, som er *Kæmpevise-Bogen* med *Rimkrøniken* til Efterskrift.

Vel kunde jeg nu fristes til at giøre en stor Udsættelse paa *Claras Danskhed*, fordi hun dog tilsidst synes at ville staae og falde med den *høityske Sybilles* fæle Spaadom om *Kvinde-Kiærligheden*, thi en saadan er jo aabenbar de høitravende Ord af *Schillers* franske Jomfru, der ovenikiøbet, til alle *danske* Pigers Opbyggelse og Oplysning, kun an|US9:293føres paa *Høitysk*; men dels var det Synd at gaae strængt irecte med Clara om hendes *Danskhed*, som Byen finder gruelig overdreven, og dels vedkommer dette langt mindre *Bogen*, |A:330end det lille Menneske, vi tænker os bag ved den, og det er jo en lille Hemmelighed, som man ikke godt kan tale høit om.

"Nord og Syd" har nu rigtignok paastaaet, at det er aldeles ligeegyldigt, *hvem* der har skrevet Bogen: enten, som *Heiberg* forsikkrer, en kiøn lille Pige, eller en gammel Matrone, eller

Udgiveren selv, men deri er jeg kun *forsaavidt* enig med vedkommende, som *Bogens* Læselighed, Menneskelighed, Kvindelighed og Danskhed under alle Omstændigheder bliver de samme, og jeg vil derfor, saa længe mueligt, holde paa den Forudsætning, at Bogen virkelig er skrevet af en lille *dansk Pige*, som følge Skjoldmø-Kald til at vove en Dyst for *aandelig* og *hjertelig* Sandhed, og jeg vil af mit inderste Hjerte ønske, at hun ikke ved al den By-Sladder, hun maa døie, taber Modet, men vel, at hun ogsaa deraf maa lære, at *Læse-Verdenen ikke* er den Skueplads, hvor det egenlige Slag skal staae og den virkelige Seier kan vindes, men er kun den Udkiks-Høi, hvor Baunen maatte tændes, som den nu virkelig, ved “Clara Raphael”, er tændt, og skal, som jeg haaber, ikke slukkes, før *Dansken*, altsaa ogsaa *Dannekvinden*, har “*Seier vundet*”!

|A:331 |PS7:433

De danske og de tyske Alfer.

- 1 Hvor Bølgerne blaane,
 Hvor Soel og hvor Maane
 Staaer op under Sang,
 Hvor Børnene glade,
 Som Blomster og Blade,
 Sig tumle i Vang,
 Der, sorte og hvide,
 Der, vrede og blide,
 Omflagre dem *Alfer* endnu.

- 2 Fra Helvedes Porte
 Kom alle de Sorte
 Med Taagerne graa;
 Fra Paradis-Lide
 Kom alle de Hvide
 Med Skyerne blaa;
 De mødes, de brydes,
 De stanges, de skydes,
 De strides paa Liv og paa Død!

- 3 De *Sorte* til *Fader*
 Har *Frygten*: Livshader,
 Dødbider med Grin;
 |A:332 Til *Moder* de Hvide

Har *Haabet*: Soelblide,
En Blomme saa fiin,
Og bedre Veninde
Kan Livet ei finde
Paa Veien til store *Gladhjem!*

- 4 | **PS7:434**Hvor Vuggerne gyng,
Soelblide mon synge
Med Paradis-Røst;
Blandt Gravenes Mider
Der skoggrer *Dødbider*
Med Helvedes Lyst;
Og midt mellem begge
Smaa-Alferne giække
Med Vindpust af Haab og af Frygt!
- 5 Saa under Vaar-Vinden
Med Roser paa Kinden
Der fares i Sky,
Og uden al Hinder
Sig Paradis-Minder
I Barmen fornye;
I Efteraars-Stormen
Der med *Gammel-Gormen*
Nedstyrtes, nedfares til Hel!
- 6 | **A:333**Det *soelret* man kalder,
Men dog i hver Alder
Tit avet det gaaer,
Saa ogsaa i Raabet
Kom Midvinters-Haabet
Og Frygten i Vaar,
Thi *Alferne* brydske,
Som *Danske* og *Tyske*,
De slaaes til den yderste Dag!
- 7 Ja, alle de Sorte
Fra Helvedes Porte
Staaer *Tyskerne* bi,
PS7:435Og alle de Hvide
Fra Paradis-Lide
Til Venner har vi,
Umueligt Forliget
Er med Romer-Riget
Desaarsag for *Dannemarks* Folk.

- 8 Vel gjør sig uskyldig
Med Flid "*Ligegyldig*",
Freds-Mægleren snu,
Men paa begge Sider
Den dumme Dødbider
Vi hilse med Gru,
Og midt i "*Kanalen*"
Nedmaner vi Ka'len,
Der er hverken Haab eller Frygt.
- 9 Ja, *Eider-Kanalen*
Af *Jæving* er Halen:
Tviultraadigheds Strøm¹⁹,
|A:334Hvorover kun færdes
Af Sjæle de *Lærdes*
I Midvinters-Drøm,
Den først kan tilfryse,
Naar Hjerter ei gyse
For Afgrund, for Død eller Dom!
- 10 *Saa* smukt sig forlige
Kan *Dannemarks Rige*
Med Keiserens Skiæg,
|PS7:436*Som Ret* med *Uretten*
Kan neddysse Trætten,
Og *Thor* gaae paa Æg,
Som elske vi kunde
Hvem alt vi *misunde*,
Selv Navnet og Skinnet af Liv!
- 11 I *Tyskland* der *frygtes*,
Det atter skal rygtes,
At *Norden* har *Aand*,
At Markens Kiærminde
Kan bedre forbinde
End Tyskerens Haand,
At *Nordlys* kan brænde,
Som *ikke* sig tænde
Ved *Tyskerens* tyndeste *Praas!*
- 12 Ja, Tyskerne frygte,
At ad deres Lygte
Al Verden skal lee,
Naar Lamper man tænder,
Som virkelig brænder
Til Livet at see,

Som *Mennesker* føre
Med Øie og Øre,
Med Hoved og Hjerte forligt!

- 13 | **A:335** De *frygte* tillige,
Al Verden skal sige:
“Som Lygte, saa Liv,
Om Lyset og Livet,
Som ei dem var givet,
De yppede Kiv,
PS7:437 Som aandelig døde,
I Tomhed og Øde
De ledte om Lys og om Liv.”
- 14 | I *Danmark* det *haabes*,
Ja, høit det *udraabes*,
Gienlyder i Sky:
“Hvad *Tyskerne frygte*,
Derom skal gaae Rygte,
Deraf skal gaae Ry,
Som i alles Munde
Fra *Bau* til *Missunde*
Er *Idsted* og *Frederikstad!*”
- 15 | Ja, *Danskerne* haabe,
At *Kiærligheds Kaabe*
Skal vinde sin Priis,
At under den bære
Skal Hjertet de *Kiære*
Tæt til *Paradis*,
Som i *Spaadoms-Aaret*
Kong *Hading* blev baaret
Af *Kvinden* med Roser i Barm²⁰.
- 16 | **A:336** De haabe tillige,
At Lys skal opstige
Af Dybet i *Nord*,
Som *Navne* kun laane
Af Soel og af Maane
Til *Sandhedens* Ord,
PS7:438 Vil *Skinnet* ei stjæle,
Men lyse for Sjøle
Paa Aandlivets lønlige Sti!
- 17 | Og hvor er nu Kløgten,
Som *Haabet* og *Frygten*

Kan opløses i!
Hvad Tyskerne ramme
Tildøde vil kramme,
Det opelske vi!
Ja, Barnet er *Frodes*,
Den tyske *Herodes*,
Mon han vil for det bøie Knæ!

18 Nei, alle de *Sorte*
Fra Helvedes Porte
Staaer *Tyskerne* bi,
Og alle de *Hvide*
Fra Paradis-Lide
Til Venner har *vi*,
Som *Danske* og *Tyske*
De *Alfer* saa brydske
Maae slaaes til den yderste Dag!

19

Jæving svarer til "*Ifing*", som er vort gamle Billed-Navn paa den rivende Strøm, der adskiller det grønne *Gudhjem* fra den grændseløse *Jetteverden*.

20

Det er i Slutningen af "Danmarks Krønikes" første Bog, man finder det mageløse Sagn om *Kvinden* ved *Arnestedet*, som bar *Hading* under *Kaaben* til den anden Verden.

[A:337]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Lørdagen d. 31. Mai. Nr. 22.

Dansk Oplysning.

III.

“Naturen gaaer over Optugtelsen” siger Ordsproget, og skøndt *den* Kong *Salomon*, der har gjort sig selv paa de tyske Høiskoler, enten rymper Næse ad dette Ordsprog, eller fnyser over det, som et ulykkeligt Varsel for “*Barbariets*” Seier over “*Dannelsen*”, saa fryder jeg mig ligefuldt i Haabet til, at det vil skee i *Danmark*, og jeg maa nødvendig glæde mig dertil, naar jeg elsker min allernærmeste Næste som mig selv, for hos mig er det skedt for mange Aar siden, og jeg har derved faaet det saa godt, at jeg kunde umuelig staae ved at bytte med nogen af alle de tyske Professorer. Vel maa jeg nemlig, naar jeg ubarmhertig river ned paa *den* “Optugtelse” man giver vore Drengbørn, baade til at blive Præster og Professorer og til at blive hvad man kalder “fornuftige Mennesker”, tit endnu høre, ligesom *Jakob* i “*Freias Alter*”, at jeg har selv **A:338** “*Dannelse*”, jeg har selv faaet *den* “*Optugtelse*” jeg nu lader saa haant om og er saa utaknemmelig imod, men det leer jeg kun ad, thi ligesom man sagde om *Ludvig Philip*, at han blev Konge i Frankrig, *ikke fordi* men skøndt han var en Bourbon, saaledes er jeg mig klart bevidst, at jeg er blevet hvad jeg er, og hvad jeg skatter langt høiere end at være Konge af Frankrig, *ikke fordi* jeg *tildels* fik samme Optugtelse, som de, der gaaer i den sorte Skole, men ene fordi *Naturen*, den *dansk-nordiske* Natur hos mig gik over *Optugtelsen*, saa *Thor* i *Freias* Klæder legede Brud hos mig saalænge til han fik Fingre paa *Mjølner* og slog Jettekongen for Panden, saa Hjernen sprøitede paa Væggene, som min gamle Barnepige, i sit fyndige Sprog, naar hun blev vred, pleiede at sige.

Dersom *Ordet* ikke er aldeles uskikket til at aabenbare Sandhed, da vil “*Danskerens*” Læsere og Læserinder vist ogsaa i dette Stykke troe mig paa mit Ord, thi da jeg, stik imod hele den sorte Skole, paastaer, at *Menneske-Hjertet*, som har sit Brændpunkt hos Kvinden, er hele Menneske-Livets Kilde og Moderskiød, og at *Menneske-Munden*, som *Manden* skal svare til og dømmes efter, er det eneste Værksted under Solen, hvor *Sandhedens Aand* kan træde i *levende* Virksomhed, det være sig til at vække, nære og oplyse **A:339** *Menneske-Livet* eller til at iføre det med Kraft fra det Høie, saa er det jo soleklart, at Menneske-Naturen hos mig er gaaet over Optugtelsen i den sorte Skole.

Disse to Paastande om *Menneske-Hjertet* og *Menneske-Munden*, de er nemlig saa langt fra at staae paa Stads hos mig, at de er *Grundsætningerne* i hele min Tankegang, thi Menneske-Hjertet og Menneske-Munden er, efter min Overbeviisning, Solen og Maanen paa Aandens Himmel, som vist nok hverken har skabt eller kan opholde sig selv, men *hvorigiennem* dog Menneske-Livet maa baade opholdes og oplyses, naar det ikke skal blive Dødens Rov og tabe sig i det yderste Mørke. Derfor begyndte jeg mit Fingersprog om dansk Oplysning med at pege paa *Hjertet* hos *Kvinden*, og vilde nu gierne pege saa tydelig paa *Manden* med *Munden*, at hverken

Læseren eller Læserinden kunde tage fejl ad Meningen, og skøndt det er mere at ønske end at haabe, maa jeg dog see til at gjøre mit Bedste.

Idet jeg nu med Pennen vil stræbe at oplyse *Munden*, og *Ordet* i den, som er den *menneskelige* Mundfylding, da er det jo det dobbelte Forhold til *Menneske-Livet* og til *Menneske-Lyset*, hvorom det gjælder, og i begge Henseender maa Munden ikke blot selv bedst kunne klare for sig, men den er igrunden den eneste, der kan det, thi Ordet kan umuelig staae saa levende for mig i Munden, at det jo dør paa Timen, **A:340**naar jeg vil føre det i Pennen, og det Lys i Ordet, jeg peger paa, kan aldrig skinne mig saa klart i Øinene, at det jo bliver Mørke for Læseren, med mindre han selv har det samme Ord i sin Mund og i sit Øre, og da den herskende babelske Sprogforvirring desuden har gjort, at de fleste Læsere, naar Talen er om aandelige Ting, læser "*læse*" hvor der staaer "*høre*" og læser "*Skrift*" hvor der staaer "*Ord*", saa er en stakkels Skriver, der ærlig vil staae Munden bi og ære den som Ære bør, reent i Leiervold. Jeg forudseer det med Gru, at naar jeg nu igien har gjort mig al optænkelig Umage for at indskærpe *Læseren*, at det er Munden, *Menneske-Munden*, jeg taler om, og at det er om *Ordet i den*, og slet ikke om Ordet ved Siden ad Munden, jeg paastaaer, at i det og kun i og med det, kan *den Aand* være, der gjør *levende*, og gjør, som den himmelske Ild og guddommelige Livskraft, Sjæle stærke og Hjerter brændende, og paastaaer ligeledes, at dette samme *Munds-Ord* er det *klareste Udtryk*, Sandhedens Aand kan finde under Solen, saa aandelig Oplysning *uden* Ord er det arrigste Vaas, man kan tænke sig, jeg forudseer med Gru, at *Læseren* da meget muelig kan sige: ja, saamæn, det kan være ganske rigtigt, at *Sproget*, og da især *Skrift-Sproget*, er hvad der ligger *Aanden* nærmest, og er uundværligt til hvad man kalder forstandig Oplivelse og fornuftig **A:341**Oplysning, saa det er kun Fjog, der vil nemme "uden Bog", men det er jo ikke noget nyt, det har jeg læst før i mange *tyske* Bøger, som "Danskeren" dog siger, *hans Oplysning* gaaer stik imod, saa dermed er han nok ikke saa lidt i Vilderede. Ja, jeg forudseer det, men jeg kan ikke forebygge det, saa jeg maa lade den Steen ligge, jeg ikke kan lette, og, som sædvanlig, trøste mig ved "*Læserinden*", som, da hun selv altid har "Munden til Tjeneste", og kan med sin Munds Ord baade tordne og lyne, naar det skal være, og, naar hun vil, dermed sige sin Hjertens-Mening saa klart og tydeligt, at selv den dumme Beiler kan forstaae det, og som derfor ogsaa, naar hun læser, har sine Øren og sin Mund med sig, for strax at prøve, hvordan det vilde lyde og om hun kan bruge det. Ja, *Læserinden* vil strax see, at det virkelig er en *Mund* af samme Skabning, som hendes egen, og Ordet deri, ligesom hendes eget kan være, jeg saa mærkelig ophører paa alle Pennes og Penneføres, Skrifters og Bogstavers Bekostning, saa hun tvivler slet ikke om Meningen med dette mit Fingersprog,

men kanskee nok om Sandheden deraf. See, denne Tvivl maa jeg finde ganske naturlig, og den kan jeg arbeide paa at overvinde, og i det Haab, at enhver velvillig Læser finder vel en Læserinde, der kan vise ham, *hvor* hans *Mund* er, naar han tager feil og vil putte *Ordet* i Penne-[|A:342](#)Posen, i det Haab vil jeg anføre mine Grunde for, at vor *Mund* virkelig er skabt til med *Ordet* baade at meddele os Aandens *Liv* og Sandhedens *Lys*.

Jeg kan see paa “Læserindens” Mund, at en af Grundene til hendes Tvivl om Lovtalens Rigtighed er, at, ligesom jeg sidst tog *Kvinden* som *Hjerte-Begrebet*, saaledes tager jeg nu *Manden* som *Munds-Begrebet*, og det ligger hende aabenbar paa Tungen at sige mig lige i mine Øine: saa stikker dog den gamle *Adam* i dig, og med alle dine Lovtaler over Kvinden og over Hjertet, som Livets Kilde, løber det dog derpaa ud, at vi skal vogte paa Herrernes Læber og deraf suge baade Liv og Lys, og det, skjøndt Vorherre veed, og “Danskeren” burde ogsaa vide det, at vi for det meste kunde suge os baade vinde og skiæve, før vi fik enten Liv eller Lys ud af de Munde, hvor der for det meste kun er meget lidt af begge Dele. Denne Indvending, som jeg altid forestiller mig, af en smuk om end stødt Mund, vil jeg da først gaae imøde med den Forsikkring, at jeg er langt fra at holde Lovtaler over *andre* Herrers Mund end *gode* Dannemænds, hvis Mund svarer til Dannekvindens Hjerte, som jeg holder alt for meget ad til at jeg skulde raade, end sige paalægge hende enten at suge andre Herrers Munde eller slikke deres Penne, og at her maa da ligge en Misforstand til Grund paa en af Siderne, eller maaskee paa dem begge, og jeg har [|A:343](#)ventelig ikke udtrykt mig tydelig nok, hvorfor jeg allerede kunde fortjene en lille Tøraf, som jeg da ogsaa allerede ganske rigtig har faaet. Jeg meende nemlig kun, at *Menneske-Munden*, som aabenbar er skabt til at tale af *Menneske-Hjertets* Overflødighed, den er ogsaa skabt til at tale af *Aandens Drift* og saaledes tilføre Hjertet baade Liv til Overflod og Lys til Husbehov, og det giælder naturligviis om *Menneske-Munden* baade hos *Mand* og *Kvinde*, ligesom alt hvad jeg har sagt om *Menneske-Hjertet*, naturligviis giælder Hjertet i dem begge, og jeg mener kun tillige, at ligesom *Menneske-Hjertet* har sit egenlige Brændpunkt hos Kvinden, saaledes havde ogsaa *Menneske-Munden* sit egenlige Høisæde hos Manden, der jo dog ogsaa er en af Lodseierne i *Menneske-Stamgodset*, og er henviist til *Hoved-Lodden*, da *Hjertet* er, hvad han maa lede om og har tit ondt nok ved at finde. Det er for Resten ganske sandt, hvad Fruen siger, at mangfoldige *saakaldte* Mænd har langt mere “god Mad” end “godt Ord” i Munden, og at selv gode Dannemænd imellem kryer sig lidt af at være de egenlige *Ordførere*, hvad altid er en Feil, og bliver en latterlig Feil, naar de enten ingen Ting har at sige, som er værd at høre, eller tør dog ikke tale ud af Skiæget, men det er ogsaa sandt, at endeel *saakaldte* Kvinder har mere af Munden end af Hjertet, og

det er |A:344|ligeledes en Feil hos de gode Dannekvinder, *naar* de selv ved Brudeskamlen slet ikke vil høre det gode gamle Ord “han skal være din *Herre*”, og det bliver ogsaa latterligt, naar de dog hverken kan styre eller forsvare dem selv, saa det gaaer omtrent lige op, og det skal netop være den *danske Oplysnings* Hoved-Fortrin, smukt at *forlige* Mand og Kvinde, saa de faaer Gavn og Glæde af hinanden, og bærer over med hinandens Feil, istedenfor at den *tyske Oplysning* har bestandig mere *skilt dem ad*, som om *Hoved og Hjerte* var netop tilbunds *uforligelige*.

Saaledes vil jeg da, med Fruens Tilladelse, forudsætte, at *Rangstriden* er afgjort, thi en blot Rangstrid er det dog i grunden, som det slet ikke lønner Umagen at fortsætte, især i vore oplyste Tider, da alle *Fortrin*, som var knyttede til *Rang* og *Titler*, er ophævede, og ingen veed bedre end Dannekvinden, at hvor hun holdt Huus, der var det *Fortrin*, der knyttede sig til *Herre-Titelen*, ophævet længe førend *Grundloven* kom ud, og selv i den *gamle Adams* Tid fik jo *Eva* kun alt for meget Lov til at raade sig selv og *Hjertet* alt for megen Magt over *Munden*, saa *Fruen* kan være ganske rolig i den Henseende, *Herren* er næsten alt for bøielig, naar man forstaaer at behandle ham rigtig, og naar jeg skal sige min Sandhed, saa synes mig, jeg kunde snarere forskyldt et Kys af Fruen lige |A:345|midt paa min Mund end det Smæk over Fingrene, hun gav mig, thi baade at kiende den rigtige Mand og ægte Herre fra de Uægte, og at behandle ham rigtig, det er jo hvad “*Oplysningen*” vil lære Kvinden, og al *sand* Oplysning maa jo vise os Tingen eller Sagen, som den er!

Forudsat nu, som jeg, for at komme videre, maa forudsætte, at “*Læserinden*” er beroliget og vil følge med, især naar jeg minder hende om, at hvad der kommer fra Hjertet, gaaer til Hjertet, og at vi dog allesammen, selv før vi fik Munde, har hvilet under vor søde Moders Hjerte, see, da støder jeg vel paa “*Læserens*” Indvending mod *Ordets Duelighed* til at vise os Tingene, og især de *usynlige* Ting, som de er, altsaa mod *Ordets Duelighed* til *sand Oplysning*, og skiøndt det, med eller uden alle tyske Professorers Tilladelse, er den naragtigste Indvending, man enten kan høre eller gjøre, saa synes den dog saa dybsindig, og er virkelig saa skarpsindig og saa fiin en Blanding af Løgn og Sandhed, at den maatte være *Fandens* Mester, som skulde kunne vælte en større Steen iveien for al Sandheds-Erkiendelse hos Menneskens Børn, og skiøndt det er det største Vovestykke, jeg veed af at sige, at ville føre gode Dannemænd ind i en dyb saakaldt “*logisk*” Strid, og ovenikiøbet at ville have de gode Dannekvinder med, saa maa jeg dog, som en gammel |A:346|Vovehals, prøve paa det, naar ikke hele den “*danske Oplysning*” skal kvæles i Fødselen; thi det er jo soleklart, at var *Ordet*, selv i den reneste og bedste Mund, selv i *Vorherres* Mund, og da endnu langt vissere selv i den reneste og bedste Skrift, selv i “den

Hellige Skrift”, *udueligt* til at give os *sand* Oplysning, især om de usynlige, aandelige og hjertelige Ting, da var vel den *tyske* saakaldte Oplysning, der klarlig *modsiges sig selv*, ligefuldt en haandgribelig Løgn, men saa var dog *al* menneskelig *Oplysning* aldeles *umuelig*.

Derved maa da den *danske* Oplysning udmærke og grundfæste sig, at den ikke, som de tyske Professorer, giemmer Spørgsmaalet om Grund-Forskiellen mellem “*Sandhed og Løgn*” til allersidst, og kommer da ved den *uendelige* Tilnærmelse aldrig rigtig til det, men at den netop stiller dette Spørgsmaal med alle dets Vanskeligheder i Spidsen, fordi det jo var latterligt at tvistes og strides om, *hvis* Oplysning der var den *sande*, dersom *sand Oplysning* var os alle *umuelig*, hvad den aabenbar maatte være, dersom hverken *Ord* eller *Skrift* duede til at meddele den.

Man kan jo nok sige, og har kun alt for tit sagt og blindt troet, at man godt kunde springe hele den spidsfindige Undersøgelse om sand Oplysnings Muelighed og om *Ordets* Duelighed til dens Meddelelse over, **IA:347** da *Virkeligheden* indslutter *Mueligheden* i sig, og *Ordets Brug* til Oplysning dagligdags og giennem Aartusinder noksom beviser dets *Brugbarhed* dertil; men skiøndt det er ganske rigtigt, at man kan og skal troe paa den *sande* Oplysning giennem *Sandheds Ord* længe før man er sig *Grunden* bevidst, hvorpaa den hviler, saa er det dog derfor ei mindre vist, at naar der nu ogsaa er en *falsk* Oplysning i Verden, som ovenikiøbet *glimrer* langt mere end den *Sande*, da fristes man slemt til enten at lade sig narre med den *falske* Oplysning eller at modsætte sig *al* Oplysning om de allervigtigste Ting, og derved falde i den allerstørste Vildfarelse.

Saaledes gik det mig i min tidlige Ungdom, før jeg endnu fyldte de *Tredive*, men da jeg dog alt var faldet i dybe Tanker om hvad der er *sandt* til *evig Tid*, og havde fattet Tro paa *Christus*, som den lyslevende, evige *Sandhed*; thi da var jeg en Aften i Selskab med den største Philosoph, vi havde i de Dage, hvad vel igrunden ei vil sige stort, men hvad jeg ogsaa kun nævner for at komme levende til hvad jeg egentlig vilde sige om den *Vei*, hvorpaa jeg er kommet til min *danske Oplysning*. Da jeg nemlig samme Aften kom i en varm Trætte med Philosophen om *hans* Pantheisme, hvorefter *alt* var *guddommeligt*, skiøndt der var *ingen* levende *Gud*, da gjorde han tilsidst den **IA:348** latterlige Paastand, at han havde “*Modsigelsens Grundsætning*” saa aldeles paa sin Side, at vilde jeg ikke give efter, da maatte jeg prøve et halsbrækkende Spring over den. Istedetfor at jeg nu med et Smil vilde bedt Philosophen oplyse mig om, *hvad* han egentlig meende, *om* det var, at han ikke modsagde sig selv, ved at tale om Guddommelighed *uden* Gud, som Menneskelighed *uden* Menneske, eller om han maaskee med “*Modsigelsens Grundsætning*” meende *den* Grundsætning, at *Selv-Modsigelse* er *Sandhedens* ufeilbare *Kiendemærke*, saa løb jeg, som en ung

Vovehals, ganske rigtig i Fælden og erklærede, at selv "Modsigelsens Grundsætning" vilde jeg springe over for at beholde min "*levende Gud*". Det varede imidlertid ikke mange Øieblikke, før jeg bitterlig fortrød det forfløine Ord, i det jeg følte, at jeg dermed ikke blot havde tabt Slaget, men, bedraget af det mørke og tvetydige Ord "Modsigelsens Grundsætning", havde forsyndet mig mod *Grundloven* for al *sand Oplysning*, som unægtelig er, at hvad man *ikke* kan sige *Ja* til uden med det samme at sige *Nei*, det er soleklar *Løgn*, og hvad man *ikke* kan sige *Nei* til uden med det samme at sige *Ja*, det er soleklar *Sandhed*. Dersom altsaa Christendommen og den levende Guds Tilværelse virkelig stred imod hvad de Lærde har kaldt "Modsigelsens Grundsætning", da var Christen|A:349dommen en Grundløgn, som intet Menneske maatte og intet sandhedskiærligt Menneske, som saae det, kunde troe paa, og *dersom* Pantheismen virkelig udsprang af al sand Oplysnings Grundlov, da skulde alle Mennesker og da maatte alle sandhedskiærlige Mennesker, som saae det, troe paa den. Herved fandt jeg mig da ikke blot drevet, men tvunget til omhyggelig at drøfte saavel *Christendommens*, som de berømte filosofiske *Lærebygningers* (Systemers) Forhold til *Sandhedens Grundlov*, og kom snart til den klare Overbeviisning, at det var *ingenlunde Christendommen*, men rigtig nok al den *verdslige Viisdom*, jeg kiendte, som ved at veies paa denne gyldne, evig gyldige Vægtskaal, maatte findes for let.

Dog, denne Fortælling kunde let, som alle Fortællinger om os selv, blive baade for lang og for tør, og ovenikiøbet vække den Mistanke baade hos Læseren og Læserinden, at jeg enten vilde have dem allesammen til at gaae hen og gjøre ligesaa, eller, da jeg maatte vide, det var umueligt, have dem til at troe blindt paa hvad jeg sagde om alle muelige Ting, som en *Læremester*, der havde prøvet alt og kun beholdt det Bedste, som er evig sandt, og jeg maa da skynde mig at sige saa klart og tydelig, som mueligt, at jeg er *ingen Tysker*, og at det kan aldrig skade, de siger mig imod, naar de kun ikke siger dem selv imod med det samme, men at det maae de endelig see at vogte sig for, ligesaavel naar de taler om det Evige, som naar de taler om det Timelige, om det Guddommelige som om det Menneskelige, og aldrig mere tage nogen til Læremester, som vil oplyse dem med *Selv-Modsigelser*, men lade ham gaae for den han er: en Vaaser og Vrøvler, der igrunnen slet ikke bryder sig om *hvad* der er *sandt*, men vil enten narre dem eller dog kun narres baade med dem og med sig selv.

|A:350Saasnart derfor nogen begynder med den Snak, at *Ord* er kun meget ufuldkomne *Tegn* paa *Tanker*, saa Tanken kan godt være sand fordi *Ordene*, vi maae betegne den med, *strider* stik *imod hinanden*, da skal vi vide hvad Klokken er slaaet, og bede ham gjemme Resten, til han enten har fundet de rette Ord til sine sande

Tanker, eller har opdaget et bedre Middel til at gjøre sine Tanker tydelige med, end Ordet er, da hvad der strider mod sig selv, kan umuelig bestaae, og man kun spilder sin og andres Tid ved at bruge *unyttige* Ord, som *tilintetgiøre* sig selv.

Dette veed da de tyske Professorer ogsaa godt, og naar de derfor bare kan faae os narret til endogsaa kun tilsyneladende at modsige os selv, da raaber de strax, at de har vundet og vi skal bare holde vor Mund, til vi har lært i det mindste at forstaae *Modsigelsens Grundsætning*, som er *Tankerigets Grundlov*, men saasnaart vi spørger dem, *hvad de begynder* med, naar de vil oplyse Folk om alle guddommelige og menneskelige Ting, da faaer vi at høre, at det er *ingenlunde* Modsigelsens Grundsætning, men at det er en ganske anden *Forudsætning*, der skal *troes* uden alt Beviis, saa det er kun, *naar* vi *iblinde* vil sværge paa deres ubeviste og ubeviislige *Forudsætning*, de kan gaae strængt frem efter Modsigelsens Grundsætning og udvikle deres kloge Tanker om alle muelige Ting, vel ikke med Ord, som alle forstaaer, men med dybe *Konst-Ord*, som de selv har skabt til det samme, og som kun meget ufuldkommen lader sig omskrive i *Hverdags-Ord*, der er alt for grove til saa fine Ting, og kommer desuden let i Strid med sig selv, fordi de ikke er ordenlig *afrettede* (disiplinerede).

See, denne *Oplysnings-Maade*, der egenlig burde hedde den tyske *Blindebuks-Leg*, har man hidtil herinde taget for gode Vare, skjøndt det paa et Haar ligner hvad vi ellers kun tager til Takke med i **A:351** *Daare-Kisten*, hvor man altid finder dem, som, *naar* man først indrømmer dem, at de er *Gud-Fader* eller *Gud-Søn* eller *Gud den Helligaand*, kan tale meget *fornuftig* om hvad *deraf følger*, især naar vi alt imellem vil nøies med et *Abrakadabra* istedenfor Hverdagsord til at besvare vore Indvendinger, eller vore Spørgsmaal om, *hvor* den *Guddoms-Magt* er blevet af, som maatte følge med *Guddoms-Navnet*, naar det var paa sit rette Sted?

Hvad enten man derfor siger og skriver, at man vil lære os at *begribe* det *ubegribelige*, saa vi aldrig meer behøver at *troe* nogen Ting, lære os, om vi ellers har Hoved dertil, den sorte *Konst* med *Mund* og *Pen* at aabenbare hvad *ingen Mund* kan udsige og *ingen Pen* beskrive, eller man gaaer ud fra den simple *Forudsætning*, at den "*rene Fornuft*", som er eet med den *guddommelige Sandhed*, taler ud ad Kant eller Schelling eller Hegel eller Jesper Oldfux, og udvikler saa, efter alle Konstens Regler, og saavidt det vil lykkes, uden klar *Selv-Modsigelse*, hvordan det, *under* denne *Forudsætning*, maa see ud i Himlen og i Evigheden, og vilde see ud paa Jorden og i Tidens Løb, dersom Kant eller Schelling eller Hegel eller Jesper Oldfux kunde kommet tids nok til at forebygge baade Skabelsen og Syndefaldet, Sandseligheden og Indbildningskraften, Billedsproget og Misforstanden, Christendommen og Troen derpaa, Folkeligheden og Fædernelands-Kiærligheden, og fremfor alt *Selv-*

Modsigelsen, som nu har forkvaklet og forstyrret hele den jordiske Tilværelse, saa den ikke engang hos vedkommende selv vil, hvad den dog aabenbar skulde, rette sig efter den *rene Fornuft*, som er den guddommelige Sandhed; see, da maa vi, som *sandhedskiærlige* Mennesker, føle, at hos saadanne Folk er ingen *sand* Oplysning om Menneske-Livet at finde, men kun et grovere eller finere Væv af Selv-Modsigelser, som maa være Løgn, naar der er **|A:352**Sandhed til, og er gudsbespottelig, saasandt som der er en *levende* Gud, af hvis Fylde vi har alle faaet, og som umuelig selv kan fattes enten den Bevidsthed, han lader oprinde eller den Sandheds-Kiærlighed, han har tændt hos os, eller den Viisdom, vi har Forestilling om, føler Drift til at søge og har Trang til at finde.

Det er nemlig "*Urettens Hemmelighed*", at da man med Skin af Ret kan kalde den *sande* Beskaffenhed af alt, baade de synlige og usynlige Tings følgelig ogsaa den menneskelige *Bevidstheds* og *Samvittigheds*, *Ordets* og *Sandhedens* inderste Væsen i Tvivl, saa kan man ogsaa, naar man vil, derved gjøre *sin egen* Oplysning heneden *umuelig*; men det hevner sig frygtelig ikke blot ved den Aandløshed og Hjerteløshed, indvortes Afmagt og Iiskulde, som dermed følger, men klarlig ved den *Selv-Modsigelse*, hvormed man nødes til hvert Øieblik at slaae sig paa Munden, og ved den *Splid*, der fødes og næres mellem alle Livs-Kræfter og Sjæle-Evner, og skaber baade indvortes og udvortes et levende *Helvede* paa Jorden, der fordømmer, piner og plager sig selv, og vil ikke lade sig omskabe til et Himmerig, fordi det strider mod Helvedes rene Fornuft-Begreb, der, som den rene, blotte, bare "*Værelse*", vil og maa være den eneste Undtagelse fra den *Selv-Modsigelse*, der uden alle Undtagelser, giælder for den hele "*Til-Værelse*", vil og maa heller være den *tomme* men derfor ogsaa guddommelig *rene* og *klare* Muelighed, end være den ligesaa forplumrede og chaotiske, som fyldige og behagelige *Virkelighed!*

|A:353|

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 7. Juni. Nr. 23.

Planen til det danske Monarkies Ordning.

Naar denne "Dansker" kommer ud, da sidder jeg uidentvilt i *Norge* eller jeg skvalper under *Gothlands Kyst*, og et af Stederne maatte jeg jo ønske mig saa fast nedsat, at mine Øine aldrig saae *Kiøbenhavn* mere, hvis det *saakaldte danske* Monarki virkelig blev ordnet, som skrevet staaer i *Berlings-Avisen* (Nr. 112) og som det alt længe var en, om ikke aabenbaret Hemmelighed, saa dog vitterlig Sag, at vore ansvarlige Ministre vilde selv foreslaae; thi da var der ikke længer, og blev vel aldrig mere noget "*Danmarks Rige*" til, da var det *danske Folk ikke* længer i nogen Henseende *sig selv mægtigt*, altsaa enten dødt og begravet eller dog, som *Folk fra dem selv*, dødt for denne Verden.

Denne min Betænkning om "Planen", som skulde forelægges, og er nu forelagt, de saakaldte "Notabler" fra Danmark, Slesvig og Holsten, den Betænkning **A:354** udtalte jeg paa *Rigsdagen* baade for lukkede og for aabne Dørre, og var det, som det syndes, for døde Øren, da vilde det jo vel ogsaa være for blinde Øine, jeg her gav den beskrevet, men det er her til min Trøst, skøndt det er min store Sorg, at *Skinnet* ingensteds bedrager meer end i Danmark, thi der bedrager det baade Venner og *Fiender*, og bedrog *hidindtil*, Gud skee Lov! dem mest, der regnede paa, at Folket, ligesaa lidt som Riget, hængde rigtig sammen, og regnede paa, at *Raadvild* skulde altid være, hvad han altid synes: *hjælpeløs*. Hidindtil har *Herren hjulpet*, det maa sagtens hans Tjener sige, da selv de har maattet sige det, der sjelden tænkte paa, at *Vorherre* kunde gjøre noget i vore oplyste Tider, ja, da selv *Fienderne* trøster sig med, at det var *ikke de Danske*, men *Vorherre*, der slog dem, og da jeg nu, som gammel og graa i Vorherres Tjeneste, veed, Han har aldrig for Skik at gjøre noget *halvt*, naar han ikke vil og seer Udvei til at gjøre det *heelt* i Mag, saa var det jo en stor Skam, hvis jeg havde den Mistanke til Ham, at skøndt Han saa vidunderlig hjalp os baade 1848, 1849 og 1850 til at vise mageløs Kiækhed hvor Fienden ikke uden Anledning ventede at møde Kiællingagtighed, og hjalp os til, giennem det røde Hav, at naae *Eidergrændsen*, at Han nu 1851 vilde lade os i Stikken, ja, lade os ved Kiællingagtighed tabe alt **A:355** hvad vi med Kiækhed har vundet. Jeg vil imidlertid ikke gjøre mig renere end jeg er, men bekiende, at *igaar*, da jeg greb Pennen for at beskrive mine Tanker om Planen til det saakaldte "danske Monarkies" Ordning, da faldt den mig af Haanden ved den kiællingagtige Tanke: *hvad kan det nytte?* Har det ikke nyttet det mindste, alt hvad du har baade talt og skrevet om *Danmarks Riges Uforenelighed*, altsaa *igrunden Uforligelighed*, med det lille saavelsom med det store *Tyskland*, allerklarest med *Holsten-Gottorp*, Danmarks Riges afsagte, uforsonlige Arvefiende, har det

ikke nyttet, selv da *Oprøret* rasede vildest, selv da den indtændte Arrighed, det indgroede Had og den dybe Foragt fra *Holsten-Gottorp* flød i Strømme fra de fraadende Læber ned paa hvert Dagblad, ligesom Blodet ved *Frederis*, ved *Idsted* og ved *Frederikstad*; hvad skulde det da nytte, nu at kradse lidt paa Papiret om det samme, nu da *Oprørerne* tilsyneladende er afvæbnede, da *Holsten* vel aabenbar nok er langt fra at være *beroliget*, men da dog vore *Ministre* synes at have sat Danmark i Pant paa, at *Holsten*, det koste hvad det vil, det gaae med *Danmark* som det kan, *skal blive beroliget*, skøndt det er ligesaa umueligt for *Danmarks Rige* at *berolige Holsten* uden at opgive sig selv, som det var umueligt for *Karthago* paa anden Maade at “*tilfredsstille*” *Rom*? Vel **A:356** glemde jeg ligesaa lidt Vorherre igaar, som jeg glemmer Ham idag, men jeg maalde Ham, mærker jeg nu, som vi jo immer fristes til, paa en vis Maade med min egen Alen, saa da jeg selv, med al min, som man siger, overdrevne *Forkiærlighed* til alt hvad der er *dansk*, dog var nær ved at blive reent kied ad Kiællingeriet, reist til Norge og ladt “*Danskeren*” skiøtte sig selv, saa meende jeg, kunde *Vorherre*, for hvem der er ingen Persons-Anseelse, vel ogsaa være kied ad Kiællingeriet, vende Ansigtet fra *Danmarks Rige* og lade det skiøtte sig selv, lade det forgaae, siden det ikke havde Mod til at bestaae, uden paa den umuelige Maade at “*opretholdes*” af sine arrigste Fiender, havde ikke det Mod, selv efterat *Vorherre* havde givet det Mod og Lykke til langt meer end det: til at trodse og fælde Rigets Fiender.

Dette, at *Vorherre* dog endelig har indseet, at *Danmarks Rige* og det danske Folk var ikke værd at hjælpe, kunde igrunden ikke hjælpes, da de, langt fra selv at hjælpe til, meget mere arbeidede paa at tilintetgiøre alt hvad *Vorherre* gjorde for dem, stræbde efter hver Seier at skabe sig, som om de havde lidt det mest afgjørende Nederlag og maatte overgive sig paa Naade og Unaade til deres arrigste Fiender, dette troer aabenbar *Tyskerne*, og det er den “*moralske Seier*” de trøster sig med at have vundet over *Vorherre*, skøndt de tilsyneladende blev slaaet af de *Danske*, og, var **A:357** jeg en *Tysker*, selv den allergudfrygtigste *Tysker*, da maatte jeg troe det samme, og ansee *Danmarks Rige*, der selv efter en afgjort Seier syndes at opgive sig selv, for opgivet af *Vorherre*, den Eneste, der tilgavns havde holdt paa det; men da jeg nu er en *Dansker*, saa maa jeg skamme mig ved den tyske Mistanke til *Vorherre*, at Han skulde ikke være bedre end jeg, ja, ikke engang være saa god, thi selv jeg kunde jo dog ikke nænne at slaae Haanden af *Danmarks Rige*, tabde vel Pennen af Haanden *igaar*, men tog den dog op med samme Haand *idag*, for endnu engang at see hvad jeg kunde gjøre, skøndt jeg forud vidste, det var kun meget lidt, og rimeligviis slet intet, og dog skulde *Vorherre*, som altid gjør underlige Ting, nænne at slaae Haanden af *Danmarks Rige*, som, netop fordi det er *lille*, klarlig

behøver *Hans Hjelp* til alt *Storværk*, og slaae Haanden af det skrøbelige Folk, der i al sin Skrøbelighed, ligesom det kvindelige Hjerter, er mageløs *elskværdigt* og ret skikket til at vise, hvordan Guds Kraft fuldkommes i Skrøbelighed!

Nei, Han, som har hjulpet *hidindtil*, Han vil fremdeles hjelpe, Han som, mod al Formodning, lod *Danehæren seire* og seire glimrende over Kiernen af hele det store *Tysklands Stolthed* og Stridbarhed, Dansker-Had og Bonde-Foragt, Han vil ogsaa lade det *danske Folk seire*, glimrende seire over sin egen **A:358**Kiællingagtighed og Tossegodhed og Magelighed og alt hvad der endnu synes at skulle berøve os Frugterne af Treaars-Kampen og Tredags-Seiren, af Herrens umiskiendelige Bistand og af al vor kiærlige og heltemodige Opoffrelse.

Fordi jeg har denne Tro, som altid snart giver *Haabet* nye Vinger, naar de gamle ei kan bære meer, derfor, men ogsaa *kun derfor* kan jeg med Rolighed betragte den Plan til det *saakaldte danske Monarkies* Ordning, som er forelagt vore arrigste Fiender af vore egne Ministre, og som vel høilig forbausede og dybt bedrøvede det *danske Folkething*, men blev dog ikke anderledes afviist end at vore Ministre nu *offenlig* vedkiender sig den.

“Danskerens” Læser og Læserinde er nu vist nok blevet ligesaa forbauset og bedrøvet ved den aabenbarede Hemmelighed, som det danske Folkething blev ved den hemmelige Aabenbarelse, og har vist alt mange Gange sukket over, at dette skulde blive Enden paa den blodige Leg, det blive Følgen af de glimrende Seire, at Danmarks Riges Stilling blev endnu farligere og usikkrere, endnu mere værgeløs mod *Holsten-Gottorp*, endnu meer afhængig af *Tysklands Splid* og Enighed end *før 1848*, Danmarks Riges alt længe mislige Selvstændighed endnu nærmere ved at bortfalde mod en lille Godtgjørelse af *Preusen* og *Østerrig* til *Tysklands* **A:359**saakaldte *danske Storadmiral*; men dog kan jeg ikke skaane dem for al Udvikling af det Sørgelige, jeg seer i denne ulyksalige Plan, forelagt som af os selv til at vinde Fiendernes Bifald og at forsone Danmarks Rige med det uforsonlige *Holsten-Gottorp*.

Det for Danmarks Rige utaalelige i denne Plan er ikke blot Enkeltheder, men Planen i det hele til, saa tæt, som mueligt, at sammenkoble *Danmarks Rige* og især *Sønder-Jylland* med det tilbunds fiendlige, vildtyske *Holsten*, hvad nødvendig *enten* maatte avle uendelig Kiv og Splid i det saakaldte *danske Monarki*, idelige Oprør i *Holsten* og *Syd-Slesvig* og en bestandig Døds kamp med *Tyskland*, *enten* det, *eller* maatte skille *Danmarks Rige* ved al dets Frihed og Selvstændighed, og gjøre en dansk folkelig Udvikling umuelig.

De Enkeltheder, hvori det Heles Utaalelighed for Danmarks Rige og det danske Folk mere og mindre klart viser sig, er imidlertid følgende Bestemmelser:

“Det danske Monarki vedbliver at være et samlet Hele under en fælles Fyrste, med *samme Arvefølge*, med fælles diplomatisk og consular Repræsentation, *Flaade og Flag*. Med Undtagelse af Hertugdømmet Lauenborg har det danske Monarki derhos overeensstemmende *Handels- og Skibsfarts-System, Møntfod, Post- og Told-Væsen.*”

|A:360“Hertugdømmerne Holsten og Lauenborg *vedblive* at udgiøre Dele af *det tyske Forbund.*”

“I alle de Tilfælde, hvor der er Spørgsmaal om Sager, som angaae Monarkiet i dets *Heelhed*, have *Holstens* og *Lauenborgs* hos Kongen tilstædeværende officielle Organer Sæde og Stemme i fuldkommen *Lighed* med de *danske* Ministre. *Lovgivnings-Sager* vedkommende de fælles Anliggender, Post- og Told-Væsenet herunder indbefattet, behandles foreløbigen ved Udvalg af Medlemmer i *lige Tal* af den *danske Rigsdag* og *Holstens* samt *Lauenborgs Landdage*, hvilke dernæst, hver især, forelægges Resultatet til Beslutning paa forfatningsmæssig Maade. Er *Overensstemmelse* om noget enkelt Punkt *ikke* at tilveiebringe, forbliver det forsaavidt ved det Bestaaende.”

“Hertugdømmet *Slesvig* har sin særlig *besluttende Landdag* og afsondrede ministerielle og locale Administration for følgende Anliggender: den civile og criminelle Lovgivning, *Kirken og det offentlige Undervisnings-Væsen.*”

“Med Hertugdømmet *Holsten* har Hertugdømmet *Slesvig* følgende Institutioner tilfælles: *Eiderkanalen, Brandforsikrings-Anstalterne, Universitetet i Kiel*, forsaavidt den tysktalende Deel af *Slesvig* angaaer, Døvstumme-Institutet, Daare-Anstalten **|A:361**i Staden *Slesvig*, Straffe-Anstalten i *Glückstad, Ridderskab.*”

Uagtet nu det daarlige Dansk og det meget pluddervælske i Stilen gjør det vanskeligt for jævne danske Læsere at see *alt* det for Danmarks Rige og det danske Folk utaalelige heri, saa er det dog øiensynligt nok, at paa den ene Side *Slesvigs Danskhed* vilde være aldeles *opoffret*, og at paa den anden Side maatte *Danmarks Rige* nøies med den *Arvefølge*, de *Forhold til fremmede Magter*, den *Sømagt*, det *Flag*, den *Handel* og *Skibsfart*, det *Toldvæsen* og den *Møntfod*, som *Holsten* og *Lauenborg* krævede, eller slet ingen have, da jo ellers *Fællesskabet* blev ophævet.

Nu er det jo soleklart, at om end ikke Danmarks Folk og Rige ved at opgive *Slesvigs Danskhed*, ellers undergravede deres Tilværelse, saa beskæmmede de sig dog for de slesvigske Danskeres og for hele Verdens Øine, og opgav feigt eller tosset *Slesvigs* med seierrige Vaaben vundne *Besiddelse*, og alt hvad de i tre Aar har kæmpet og blødt og gjort alle muelige Opoffrelser for, thi *Navnet “dansk”* til hele det saakaldte *Monarki* vilde jo være den tommeste af alle Titler, medens det er aabenbart, at *Fællesskabet* med *Holsten* og *Lauenborg*, der vedblive at være Dele af *det tyske Forbund*, kun

kan blive virkeligt, |A:362|forsaavidt det hele *Monarki* træder ind i det *tyske Forbund* og underkaster sig dets Bestemmelser om *Flaade* og *Flag*, *Forhold til fremmede Magter*, *Arvefølge*, *Handel* og *Skibsfart*, *Post-* og *Told-Væsen*, følgelig aldeles opgiver sin Frihed og Selvstændighed, som en europæisk Magt.

Naar saaledes, hvad let kunde skee, den *tyske Forbundsdag* bestemte, at alle de Monarkier, som havde *tyske* Landsdele i sig, skulde, ligesom det Østerrigske og Preusiske Monarki, *heelt* indtræde i det *tyske Forbund*, da maatte jo det saakaldte *danske Monarki* enten blive virkelig *tysk* eller paa Timen opløses, og naar, hvad sikkert vil skee, den *tyske Forbundsdag* bestemmer, at *alle Forbunds-Staterne* skal have *fælles Flaade* og *Flag*, samme *Forhold* til *fremmede Magter*, samme *Møntfod* og *Toldvæsen* og overensstemmende *Handels-* og *Skibsfarts-Love*, da maa jo *Danmark* enten aldeles opgive *Holsten* og *Lauenborg*, eller opgive den *danske Flaade* med *Dannebrog* og al Frihed til at rette sine politiske *Forhold*, sit *Toldvæsen*, sin *Handel* og *Skibsfart*, efter *sit eget Tarv* og *Skion*, der sædvanlig vil være det *tyske Forbunds* aldeles modsatte. Man behøver derfor blot et Øieblik at tænke alvorlig paa *Danmarks* *Forhold* til *sig selv*, sin *Flaade*, *Handel* og *Skibsfart*, og paa *Danmarks* naturlige og historiske *Forhold* til |A:363|*Sverrig*, *Norge* og *England*, for at see, at enten maa det foreslaaede *Fællesskab* med Dele af det *tyske Forbund* blot sluttet idag, for voldsomt med største Fare at brydes imorgen, eller det maa *tilintetgiøre Danmarks Rige*, forgiøre det til en *Provinds* i det hellige *Romerske Rige*.

Man skal derfor ogsaa lægge vel Mærke til, at “Nord og Syd” og hardtad alle, hvem der *herinde* hidtil vovede offenlig at anbefale den saakaldte “*Heelstat*”, bestandig gjorde det under den *Forudsætning*, at *Holsten* og *Lauenborg* *traadte ud* af det *tyske Forbund*, men at hvad nu, til vor store *Forbauselse*, vore egne *Ministre* ei blot foreslaaer os, men tilbyder paa vore *Vegne* *Rigets Fiender*, det er *Fællesskab* med *Holsten* og *Lauenborg*, *skiøndt* de *blive ved* at være Dele af det *tyske Forbund* og staae under dets aldeles *uberegnelige* Magt og *Myndighed*. Uagtet jeg derfor ingenlunde vilde føle mig beroliget over *Fællesskabet* med *Holsten-Gottorperne* om *Flaade*, *Flag*, *Handel*, *Skibsfart* og *Møntfod*, selv naar *Holsten* *traadte ud* af det *tyske Forbund*, uden dog derfor at være mindre *antidansk*, saa seer man dog let, at naar *Holsten* *ikke* træder *ud* af det *tyske Forbund*, da kan *Danmark* umuelig forene sig med *Holsten* uden enten at træde *ind* i det *tyske Forbund*, eller prøve med Magt at trække *Holsten* ud deraf. Naar vi endelig betænker, |A:364|hvad *Følgen* blev 1848 af vort *Fællesskab* med *Holsten* om *Krigshæren*, da maae vi godt kunne forudsee, hvad *Enden* vilde blive paa vort *Fællesskab* med *Holsten* om *Flaaden*, om end det blev det eneste.

Vilde nu *Danmarks Rige* ved Udførelsen af den forelagte Plan

til det saakaldte *danske* Monarkies Ordning, heelt og holdent opgive sin Frihed og Selvstændighed, da vilde det ikke sige stort, at det derved endnu vissere og klarere opgav *Slesvigs Danskhed* og *Dansken i Slesvig*, thi naar man køber Kræmmeren har man Krammen for intet, saa, naar hele det *saakaldte danske* Monarki var saagodtsom indlemmet i det *tyske Forbund*, da kunde baade *Holstenerne* og de *tyske* Slesvigere rolig overlade det til *Forbundsdagen* i Frankfurt at indtale deres Rettighed til at beherske Slesvig og til at undertrykke al levende Yttring af Danskheden, som en afskyelig Propaganda.

Men naar man nu ikke indseer dette, eller naar man forudsætter, at der bliver intet af Fællesskabet mellem *Danmarks Rige* og *Holsten*, da maa man dog kunne see, at naar *Slesvig* skal have en *besluttende Landdag* og *uafhængig Bestyrelse*, blandt andet for *Kirke-* og *Undervisnings-Væsenet*, og naar *Slesvig* fremdeles ei blot skal have *Brandforsikkrings-Anstalter*, men ogsaa *Ridderskabet* og *Kieler-Universitetet* tilfælles med *Holsten*, da [|A:365](#)maa *Danskheden* i Slesvig være ligesaa vis paa at blive undertrykt og udryddet, og *Danmark* være ligesaa vis paa at tabe al Indflydelse i Slesvig, som om Slesvig høitidelig var afstaaet til *Holsten* og indlemmet i det *tyske Forbund*.

Herom vil Læseren, om han ikke selv indseer det, vist ogsaa finde det umistænkeligste Vidnesbyrd i Geheimeraad *Scheels* saakaldte "Fragmenter", som jeg derfor skal anbefale til opmærksom Giennemlæsning og Sammenligning med Planen til det *saakaldte danske* Monarkies Ordning, thi denne forrige Regjerings-Præsident i *Slesvig-Holsten* vil dog vist ingen mistænke for *overdreven* Danskhed, og skøndt den titomtalte "Plan" i det hele er udklækket i hans egen Hjerne, saa fraraader han dog *alt Fællesskab* mellem *Slesvig* og *Holsten* indbyrdes, og paa det Stærkeste det fælles *Ridderskab* og Fællesskab om det *Kielske Universitet*. Om det "*Slesvig-Holstenske*" *Ridderskab* bemærker han saaledes, at selv om det ikke aabent havde sluttet sig til Rebellionen, kunde det dog ikke vedblive at bestaae som *Corporation*²¹, og om det *Kielske Universitet* er hans Ord endnu mærkeligere. Den national-politiske Retning (siger han nemlig) der i en Række af Aar har været herskende paa *Kieler-|A:366*Universitetet, kan betragtes som en af *Hoved-Aarsagerne* til den nærværende Catastrophe og især til en stor Deel af Embedsmændenes pligtstridige Forhold. Denne Retning vil ikke blot ikke ophøre, men blive drevet endnu videre. Vil man fra Grunden af helbrede det Onde og forebygge en Tilbagevenden af samme, saa tør man ikke lade en af dets *Hovedrødder* staae²².

Jeg troer gjerne, at Geheimeraadens nu ikke vilde give det samme Raad som 1848, da han tog Hensyn til Tidens Pinagtighed, thi om hans Omhu for *Danmarks Rige* kan der jo slet ikke være

Tale, og selv i Henseende til hans eget Hjernefoster, det *saakaldte danske Monarki*, udtrykker han sig til Slutning meget pudsigt saaledes: min Kiærlighed til *Hertugdømmerne* er stor, og gjorde sig stedse mere følelig i samme Grad, som deres Beboere dyngede *Uret paa Uret*; den bliver *ikke overgaaet* af min Kiærlighed til det *fælles Fædreland*, det *fælles Monarki*, og *staaer ikke tilbage* for denne. Hermed siges nemlig ingenlunde, hvad man efter Sammenhængen skulde ventet, at hvor stor end Forfatterens Kiærlighed var til *Hertugdømmerne*, saa var den dog slet *ikke større* end hans Kiærlighed til det fælles Monarki, men han siger tvertimod, at hvormegen Kiærlighed han end kunde have |A:367| til det fælles Monarki, saa overgik den dog ingenlunde hans Kiærlighed til Hertugdømmerne, hvis *Grændser*, som alt ægte tysk, lades *ubestemte*, men derfor er det lige vist, at selv Hr. *Scheel* har seet og sagt hvad vi alle maa kunne see og turde sige, at naar man lader det *Slesvig-Holstenske Ridderskab* bestaae og knytter *Slesvig* til det *Kielske Universitet*, da arbejder man Holsten-Gottorperne og Oprøret lige i Hænderne, og da kan det umuelig være Alvor med at hævde Danmark Slesvigs Besiddelse.

Naar nu derhos *Slesvig* skal have en *besluttende Landdag* og en *uafhængig Bestyrelse* i Henseende til *Kirke- og Underviisning-Væsenet*, saa lader det sig jo klarlig forudsee og sikkert forudsige, at det *Kielske Universitets* Fostersønner, som til Jævnshold vil have *Bestyrelsen* i deres Hænder og den slesvigske *Landdag* i deres Lomme, de vil godt sørge for, at *Danskheden* hverken i Nord eller Syd skal rose sig af den Lige-Berettigelse, der efter Planen skulde blive "*begge Nationaliteter*" til Deel.

Endelig maa jeg gjøre Læseren opmærksom paa, at naar Planen skulde udføres, da maatte den "*danske Rigsdag*" synke ned til en *provindsiel Landdag*, eller, som Hr. *Scheel* uden alle Komplimenter udtrykker sig, en "*Stænder-Forsamling*". Vel er jeg slet ikke sikker paa, at Læseren holder ligesaa fast paa "*Danmarks Riges Grundlov*" og den "*danske Rigsdag*" som jeg, men jeg troer dog, at naar han betænker, det vilde *ingenlunde* være den *danske Konge* eller de *danske Ministre*, men *Holstenerne*, *Kielerne* og den *tyske Forbundsdag* der fik al den Magt og Myndighed i det danske Riges Anliggender, som, efter Grundloven, skal tilhøre den danske Konge og Rigsdag i Forening, da vil dog vist ogsaa han frabede sig en saadan Kalfatring af det danske Riges Forfatning, hvorved alt hvad der angik det *Hele* kom i de |A:368| *Fremmedes Vold*, og alt det *Enkelte* nødvendig maatte rette sig *derefter*.

Som sagt fra Begyndelsen, jeg smigrer mig ingenlunde med, at denne "*Dansker*" vil udrette det mindste mere til *Danmarks Riges* Redning fra den truende Undergang end alle de foregaaende "*Danskere*" og, hvad der er langt mere, hele min Rigsdags-Færd har udrettet, saa jeg gjør kun hvad jeg gjør for intet at undlade, som

muelig kunde tjene til Danmarks Redning, men, som ogsaa sagt fra Begyndelsen, jeg har den Tro, at *Vorherre* tænker i dette Stykke ligesom jeg, saa Han vil heller intet Middel og ingen Møie spare for at redde Danmark, og da Han er ligesaa almægtig, som jeg er afmægtig, saa kan jeg ikke tvivle om, Han jo nok opnaaer sit Øiemed, og redelige Tivlere vil jeg anbefale lidt alvorlig Eftertanke om, hvorvidt det 1849 under Beleiringen af *Frederis* var rimeligere, at den vilde faae saa dansk et Udfald, eller 1850 om Foraaret var rimeligere, at Aaret skulde gjøre et nyt Tidsrum ved *Idsted-Slaget* og krones med Krandsen fra *Frederikstad*, end det nu er, at Forhandlingerne om Planen til det *saakaldte danske Monarkies* Ordning vil ende med Danmarks Riges klare og ærefulde Skilsmisse fra Tyskland, og med det danske Folks Jubel over ei meer at rides af den "tyske Mare" men frit at kunne følge sin ædle danske Drift til Held og Hæder!

I Ugen efter Pindse udkommer intet Nr. af "Danskeren", men næste Uge et dobbelt.

21

Scheels Fragmenter 1ste Hefte 19-20.

22

Sammesteds 20-21.

[A:369]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 14. Juni. Nr. 24.

Dansk Oplysning.

IV.

Hvad "*Skrift*" er, det kan vi godt skiønne, naar vi selv har lært at læse og skrive, for da veed vi godt, det er intet Hexeri, som de

“Vilde” tænker, men kun noget Krims-Krams, vi selv maler op paa Papiret og har lært udenad skal *betyde* hvad Folk ellers *siger* med deres *Mund*, ligesom *Bankosedlerne* skal *betyde* hvad der staaer paa dem i *rede Penge*, saa det gaaer nødvendig med al *Skrift*, naar *Ordet* i levende Folks *Munde*, som den skal *betyde*, *fattes*, ligesom det gaaer med *Bankosedlerne*, naar “*Valuta* i *Banken* annammet”, naar *Pengene* *fattes*, som de skulde indløses med, at *saa* *duer Skriften* til ingen *Verdens Ting*, ligesom vore gamle *Bankosedler* i 1814. Vist nok er det en stor *Konst* at kunne skrive godt for sig, end sige da at kunne skrive godt ud og ind ad *Munden* om alle muelige *Ting*, saa at for hvem der |A:370 kan læse godt og flydende, er det livagtigt, som han hørte hvert *Ord* af en tilsvarende *Mund*, og for hvem der har “*Munden* til sin *Tjeneste*” er det en smal *Sag* at sige det høit og lydelig, *Ord* for *Ord*, som skrevet staaer, men der er dog immer en *Hage* ved, saa at dersom man ikke har hørt hvad man læser i den samme *Mening* og *Sammenhæng*, og har lagt det paa *Hjerte*, saa det blev ens eget, da kommer man let til at stamme og hakke i det, og selv naar man har lært *Skriften* allerbedst udenad, men har ikke faaet det tilsvarende *Ord* paa første *Haand* indenfra, saa staaer man dog og snakker *som en Bog*, hvad vel især *Narre* høilig forundrer dem over, men hvad dog intet rigtigt *Indtryk* gjør paa *Folk*, saa de lægger paa *Hjerte* hvad der bliver sagt, men det er for dem, ligesom naar man *drømmer*, man sidder til *Høibords* og spiser og drikker kostelig, men finder dog, naar man vaagner, at *Maven* er *tom*.

See, saaledes er det jo ogsaa en stor *Konst* at faae *Bankosedler* til at gaae for *rede Penge* og især at faae dem til at gaae glat, saa mange vil heller have dem end *rede Penge*, fordi de baade er meget lettere end *Sølv* og *Guld*, for ei at tale om *Kobber*, og kan derfor meget bedre sendes *langveis* bort, og tager meget mindre *Rum* op baade i en *Lomme* og i en *Skuffe*, og gjør *ingen Larm*, naar man tæller dem, og endelig, fordi de har hver deres *Tal* og *Nummer*, |A:371 saa naar man vil være saa forsigtig at tegne dem op, saa kan *Tyvene* ikke nær saa let løbe med dem uden *Fare* for at rende sig en *Staver* i *Livet*. Men see, hvor denne *Konst* nu ogsaa, som i *England*, er drevet til det høieste, saa det kan hardtad synes *ligegyldigt*, om der var *Guldpenge* og *Sølvpenge* til, naar man kun havde *Bankosedler* nok, og et eller andet *Slags* “*Smaapenge*” til daglig *Brug* i *Husholdningen*, selv der behøves kun et forfløient *Ord* fra en aaben *Mund* med et spodsk *Smil* omkring, som kan have *Sandsynlighed* og gjør *Indtryk*, behøves blot et saadant forfløient *Ord* om, at det hænger nok kun *daarlig* sammen med *Banken*, for i dens *Kieldere*, der skulde være fulde af *Sølv* og *Guld*, der er deilig frisk *Luft* og *Værelser* til *Leie*, saa bliver *Folk*, selv tit de adstadigste *Mænd* midt i *London*, let som om de var *gale*, sanker alle *Bankosedler* og andre saakaldte “*gode Papirer*” som de kan rage og

skrabe sammen, for at faae *Guld* og *Sølv* for dem, mens der dog endnu maaskee er lidt tilbage, og staaer man saa ikke hvor de kommer strax paa Pinde med de *rede Penge*, da er Hundrede og eet ude, og man ønsker alle *Bankosedler* Pokker i Vold som det arrigste Snavs under Solen.

Netop saaledes gaaer det med *Bøger i Tyskland*, hvor man i visse Maader har drevet *Skrive-Konsten* til det høieste, saa Folk sædvanlig ikke |A:372| bryder dem synderlig om, enten de har Mund til at tale med eller ikke, undtagen til den dagligdags *Smaasnak*, som ikke har videre at betyde, men som dog er meget nemmere afgjort med *Munden* end med *Fingersproget*, som man maa gaae i Døvstumme-Institutet for ordenlig at lære; men vi saae det især paa Hurlumheien 1848, da det pludselig gik som et Lys op for Folk, at alt det *Skriveri*, som vedkommende sædvanlig *ikke* mener *et Ord* med, er dog igrunden til ingen Nytte, saa man maa have fat paa dem selv, som staaer for det Hele, og vil staae for Styret, de hedde nu Keisere, Konger, Stats-Ministre, Præster, Professorer, eller hvad de vil, man maa kunne see dem stivt i Øinene og sige dem lige op i deres Øine hvad man tænker om dem, og høre dem sige med deres egen *Mund* hvad de *mener* og vil staae ved.

Men spørger vi nu igjen, *hvad* saa “*Ordet*”, som det lyslevende gaaer ud ad *Munden*, hvad det egenlig, igrunden, *er*, see, da er det aabenbar endnu en langt dybere Hemmelighed, end naar man spørger, hvad *rede Penge*, og hvad “*Guld og Sølv*” egenlig, igrunden, *er*, og dog veed vi, at selv de, der mener, de veed grundig Beskeed om hvad *Guld og Sølv* er i dem selv, de kan dog neppe, skjøndt Somme har pralet af, de kunde, *giøre* Guld og Sølv, hvad de dog maatte kunne, naar de vidste Besked *tilbunds*, |A:373| og de kan endnu mindre forklare os, *hvoraf* det *kommer*, at Folk bliver ikke nær saa bange, naar de hører, at Guldet *synker i Priis*, fordi man kan skovle det op i *Kalifornien*, som naar de hører at Guldet eller Sølv *synker* i *Bankens* Kieldere, og *hvoraf* det *kommer*, at selv naar man ikke kan eller ikke vil give sine Guldpenge eller Sølvpenge ud for at faae noget for dem, saa holder man dog sædvanlig mere ad dem og mere paa dem end paa alle Bankosedler og de “bedste Papirer”. Man kan jo nok sige, hvad sandt er, det *maa* komme af, at *Guld og Sølv* har en egen *Glands* og *Klang*, som særdeles behager de fleste Menneskers Øie og Øre, maaskee ogsaa har en egen hemmelig *Lighed* med høiere, usynlige Ting, som de dunkelt betegner og minder os om, saa at, om aldrig for andet, saa for Stadsens og det behagelige Indtryks Skyld har Guld og Sølv en egen Værdi, Guld-Værdi og Sølv-Værdi, for os; men det kan vi jo *ikke bevise*, det er jo en *Hemmelighed*, som nogle troer, andre tvivler paa og atter andre kiækt benægte, uden derved klarlig at sige dem selv imod, saa det eneste Visse og Klare derom er den *Kiendsgierning*, at *hidtil* havde *Guld og Sølv* og *rede Penge* hos alle de Folk, der ellers

bar sig *menneskelig* ad og blev til noget i Verden, noget *eget* Tiltrækkende og Tillokkende, saa at hvem der havde Nok af det, kunde |A:374 sædvanlig for det faae næsten alt hvad de vilde pege paa, ja, tit købe levende Folk baade med Sjæl og Krop.

Men, som sagt, *Ordet* i vor *Mund*, det er endnu en langt dybere *Hemmelighed* end al Verdens Guld og Sølv og rede Penge, thi ikke blot er det Ordsprog sandt, at man kan faae for et *godt Ord* hvad man *ikke* kan faae for *Penge*, saasom et *godt Kys* og en *trofast Kiæreste*, som jo ikke er at veie op med Guld og faaes dog tit for det lille Ord "*jeg elsker dig*", ikke blot det, men *Ordet* i *Munden* er, som man veed, saa fiint og flygtigt, at, langtfra at kunne faae Fingre paa det, kan man selv giennem de allerbedste Forstørrelses-Glas ikke engang faae Øie paa det, og var derfor *de* store Grammatikere, som tager dem paa at *opløse* og *forklare* alle Ord, ikke til deres Lykke saa dumme paa hvad *Ordet* er meer end sin egen Skygge paa Papiret, da maatte de blive gale over den *Umuelighed*, de har forskrevet dem til, en langt *klarere* Umuelighed end at øse Havet op med en Skee, eller, som *Thor* hos *Udgaards-Loke*, drikke det ud i een Slurk, for saadanne Umueligheder kan man dog prøve paa, men at *opløse Ordet* i vor *Mund* og at *forklare* os *hvad* det er i sig selv, det kan man ikke engang prøve paa, fordi man hverken kan faae fat paa *Ordet* eller endog kun see, hvor det kommer fra |A:375 og hvor det gaaer hen. Alt hvad derfor de kloge Høns kan fortælle os om "Luften og Lyden" i *Ordet*, om Klang-Figurer, om Tromme-Hinden, om Retskrivningen og den eneste rette Udtale, om Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Adverbium, Præpositio, Coniunctio og Interjectio, og om at den sidste Deel, som kaldes *Interjectio*, saasom: bu! ba! hu! hija! ganske vist er *Moder* til hele Menneske-Sproget, forsaavidt der kunde være et *menneskeligt Sprog* til, *førend* der blev skrevet *Grammatiker*, alt det og alle *Tysklands* Professorer med alle deres Bøger om Sligt, gjør os dog aabenbar ikke en Smule klogere paa, hvad *Ordet* i sig selv er, og forklarer ikke det mindste af alle *Ordets* vidunderlige *Virksomheder*, ikke blot i *Vorherres* *Mund*, der sagde: *tie stille!* til Stormen og det brusende Hav, saa de tav virkelig stille, men ogsaa i vor *egen Mund* og i andre Menneskers, som vi selv har hørt tale Ord, der snart gjorde os saa krusede i Hovedet, at vi nær var blevet gale, og snart gjorde et saa dybt Indtryk paa vort Hjerter, at vi kan aldrig glemme det, og at det har gjort os baade indvortes og udvortes til ganske andre Mennesker end vi var før.

Ja, alle "*Danskerens*" Læsere og Læserinder har sikkert, vel endogsaa tit, hørt det Søndags-Evangelium om *Høvedsmanden* fra *Kapernaum* med den "stærke |A:376 Tro", som sagde til Vorherre: siig kun *et Ord!* saa bliver min Tjener frisk; men jeg veed ikke om de har lagt Mærke til, hvordan den gamle Krigsmand forsvarede og stræbde ligesom at forklare sin stærke Tro paa *Vorherres "Ord"*, og

det er dog mærkværdigt, for han sagde jo: see, jeg er kun et *Menneske* og har mine Foresatte, men jeg har dog Stridsmænd under mig, og naar jeg siger til den ene: gaae! saa gaaer han, og til en anden: kom! saa kommer han, og til min Tjener: gjør det! saa gjør han det. Jeg vil just ikke rose det Exempel paa Menneske-Ordets Magt, som *Krigsmanden* greb til, fordi det laae *ham* nærmest ved Haanden, og fordi han sagtens ikke selv var nogen stor *Taler*, men *Grund-Tanken*, at af *Ordets Magt* og Virkning i vor *egen Mund*, som dog for en stor Deel er i Andres Magt og som vi desuden bruger til saa meget andet, at den kan *aldrig* være rigtig *reen*, deraf kan og skal vi slutte os til hvilken Magt og Virkning *Ordet* maa have i *Vorherres Mund*, saa at for ham maa alting være som *sagt*, saa *gjort*, og det maa ene ligge i vor menneskelige Skrøbelighed eller deri, at vi tager mere i Munden end vi kan gabe over, at *Ordet* ikke nær altid i vor Mund er som *sagt*, saa *gjort*.

Denne Hovedsmandens uforbederlige Slutning er da ogsaa siden giennem atten Aarhundreder blevet stad|A:377fæstet og oplyst ved en mageløs stor *Kiendsgierning*, som vi vel alle er langt fra at vide ligemeget om eller ganske at betragte i det samme Lys, men som dog, i Henseende til *Ordets Magt* og Virkning i *Menneske-Munden*, er som Staden paa Bjerget, der ikke kan skjules selv for den flygtigste Vandringsmand, der har sine Øine med sig.

Denne mageløs store og indlysende Kiendsgierning er nemlig *Christendommen*, ikke som en *Bog* og endnu langt mindre som hele den umaadelige *Bogsamling*, der enten kaldes *christelig* eller er dog opstaaet og opdyndet i Christenheden, ikke heller som en *Kirke-Stat* eller en *Stats-Kirke*, men som et *Ord* i *Menneske-Munden*, der har havt en ganske vidunderlig Magt og en saa giennemgribende Virkning paa Menneske-Livet under alle Himmelegne og paa alle Dannelses-Trin, at hvor dyb en Hemmelighed *Ordets Oprindelse* og inderste Væsen end kan være, saa er dets Magt over Menneske-Hjertet og derved over hele Menneske-Livet, dog derved hævet over enhver grundet Tvivl, og der kan kun være delte Meninger om, hvorvidt dette *Ord* i Menneske-Munden heelt og holdent, eller kun halv om halv, eller maaskee slet ikke, var et *ikke blot* menneskeligt, men ogsaa guddommeligt Ord.

Disse delte Meninger om det *christelige Ords* Oprindelse og særegne *Livskraft* eller Aand kan og |A:378vil vi her lade staae uafgjorte, og det saameget heller, som der i den *christelige Prædiken*, eller det saakaldte "*Guds Ord*", længe, baade før og efter Reformationen, aabenbar var meget blot og bar menneskeligt, tit endog barnagtigt og endnu tiere sygeligt, som umuelig kunde være det rene Guds Ord, og mens det blev til et Ordsprog, at det gik *ikke saa haardt* til, som Præsten prækede, kunde man ligesaa godt bemærket, at det gik hverken *saa blødt* eller *saa bogstavelig* eller *saa unaturlig* til, som der tit blev præket. Her har vi kun med den

christelige Prædiken at gjøre som et *Ord i Menneske-Munden*, der har havt større Indflydelse paa hele Menneske-Livet end alle de Midler, man foruden Ordet kan anvende til at beherske og bevæge Livet, saa man slutter vist nok med Rette, at Grunden dertil *maa*, som *Christendommen* altid har paastaaet, *ligge deri*, at *Ordet* i sit inderste Væsen, *Guds-Ordet* i sig selv, er eet med den evige, guddommelige *Sandhed*, og at *Mennesket* er skabt i *Guds Billede*, hvad endnu, trods al den Forvirring og Svækkelse, *Vildfarelserne*, som Afvigelser fra *Sandheden*, nødvendig maa have medført, viser sig i *Ordet*, som hæver Mennesket ubeskrivelig høit over alt det *Umælende*, og i den Magt, *Ordet i Menneske-Munden* endnu kan have over hele *Menneske-Livet*, og har aabenbar i høiere Grad, eftersom det levende **A:379**udtrykker *usynlige*, aandelige og hjertelige Ting, hvormed det, som *selv usynligt*, staaer i en høist gaadefuld men aldeles sikker Forbindelse. Dette er imidlertid en *Slutning*, der *ikke* lader sig *uimodsigelig* bevise, da man, uden derved klarlig at *modsig sig selv*, baade kan kalde den i Tvivl og reent ud benægte dens Sandhed, saa *Kiendsgierningen*, at Ordet i Menneske-Munden *hidtil* har havt en mageløs *Magt* over *Menneske-Livet*, er det, hvortil vi maae holde os, og kun frabede os enhver *saakaldt* Forklaring af denne Kiendsgierning, hvorved den igrunnen blev bortforklaret, ved at henføres til en *Aarsag*, der, efter al Erfaring, *umuelig* kunde frembringe den.

Dog, hvad der ligger os nærmest, er den Indvending, som enhver boglærd *Tysker* vilde gjøre, og som han maaskee dog nok kunde stile saa konstig, at han ikke kunde gribes i Selv-Modsigelse, thi han kunde jo sige: velan! jeg indrømmer, at *Ordet i Menneske-Munden*, især om aandelige, hjertelige og evige Ting, har havt en forbausende, mageløs Indflydelse paa hele Menneske-Livet og Magt derover, og jeg lader det staae ved sit Værd, hvad Grunden dertil har været; men jeg paastaaer, at det er *ikke længer* saa, jeg siger hverken det er ondt eller godt, jeg vil slet ikke afgjøre, hvoraf det kommer, at Ordet i Menneske-Munden, og da især Ordet om hvad der ligger langt tilbage i Tiden og **A:380** hvad der gaaer høit over alles eller dog de Flestes Forstand, at dette Ord i Menneske-Munden, som før har virket mest, nu virker mindst og i det hele næsten slet intet paa Menneske-Livet, jeg paastaaer det kun som en *Kiendsgierning*, at det er saa, og at man derfor kun slet *oplyser* Menneske-Livet ved at fortælle, om end nok saa sandt og smukt, hvordan det gik til i gamle Dage, mens Vorherre eller mens Taleren var et lille Barn, da det forbigangne Menneske-Liv jo er os aldeles unyttigt, naar det ikke tjener til at *oplyse*, ja bliver os til Skade, naar det bruges til at *fordunkle* Menneske-Livet *nu og herefter!* Du er jo selv en gammel *Taler*, ikke uberømt baade i *Kirken* og derudenfor, baade i *Skolen* og paa *Rigsdagen*, og maatte altsaa kunne giendrive min Paastand med *Kiendsgierninger*, om den var urigtig, men jeg

har aldrig hørt dig tale om nogen stor og kiendelig Indflydelse paa Menneske-Livet, som *Ordet i din Menneske-Mund* skulde have havt, det være sig nu som et heelt eller halvt guddommeligt eller som et bart og blot Menneske-Ord!

Saaledes at gaae Folk lige ind paa Livet og lægge Beslag paa deres egen Mund og hele Person, det pleier vi vel ikke herinde, for saa glubske er vi ingenlunde til daglig Brug, men det gjør *Tyskeren* for et godt Ord, og saa er vi nødt til at slaae fra os ligesom ved *Frederis*, ved *Idsted* og ved *Frederikstad*, hvor |A:381|vi saae, det maatte briste eller bære, og siden det bar for os der, saa vil jeg nu ogsaa engang prøve min *Lykke*. Jeg kunde jo nok liste mig fra det ved at sige: Talen er jo her slet ikke om, hvad *Ordet* har virket i *min* Mund, som jo selv kan være Skyld i, at det blev kun lidt, men om hvad *Ordet hidtil* har virket i Menneske-Munden og kan da rimeligviis ogsaa virke baade nu og herefter, men jeg er jo ligesaa lidt traadt op i Kirken og paa Rigsdagen eller kommet frem i "Danskeren" for at liste mig bort ved Leilighed, som *Danehæren* derfor kom til noget af de Steder, hvor den kæmpede og seirede, jeg er ogsaa kommet for at kæmpe, for at seire eller falde, og derfor er mit Svar: ja, *Tysker!* jeg giendriver hele din konstige Snak med *den Kiendsgierning*, at *Danehæren* har, mod hele Tysklands og hele Europas Formodning, med en i vor Tid mageløs Fædernelands-Kiærlighed, Kiækhed og Bestandighed, værget og æret Dannebrog, det gamle Danmark og Modersmaalet, og nu maa du, for min Skyld, gierne fradømme *Ordet i min* Mund, som altid gik i samme Retning, al Deel deri, maa, om du tør, paastaae, at intet Guds eller Menneskers Ord, undtagen blot den lille ny Vise til den "tappre Landsoldat", har mindste Deel i det Storværk, som i mine Øine kun Ordets Almagt over Menneske-Hjertet kan forklare, saa var jo dog den lille ny Vise ogsaa et Ord i |A:382|Menneske-Munden og virkede jo kun som *Mundens* fuglevingede og fuglenebbede Ord alt hvad den virkede, saa jeg tør dristig spaae, at dette *Storværk* af *Ordet i Menneske-Munden*, for frisk til at kaldes forældet, vil i det mindste i *Danmark* hverken blive det sidste eller ret længe komme til at staae ene, jeg tør dristig spaae, at i det mindste i Danmark og hele vort Norden vil *Menneske-Munden* snart selv bevise, hvad ingen Pen kan gjøre i dens Sted, at den endnu ikke er for gammel til at føre et Ord, hvis Magt over Menneske-Hjertet er ligesaa umiskiendelig, som Hjertets Magt over Levnets-Løbet hos os har været og er endnu en vitterlig Sag. Kun saalænge vi af jer *Tyskere* lod os indbilde, hvad I havde indbildt jer selv, at Mennesket kunde være *bedre end sit* eget *Hjerte* og vilde *uden Hjerte* staae sig *allerbedst*, at Skabningen kunde være klogere end sin Skaber, og selv blive en Gud, naar der blot ingen Gud var, og endelig, at det levende Ord i Menneske-Munden var ingen Ting, men Skyggen af *Ordet*, det døde Tegn for det, *Bogstaverne* og de Hexemestere, der kunde gjøre store Bøger af

dem, de var store Herrer og Magter og Lys i Aandernes Rige, saa med en *Pen* kunde man, naar man fik gode Stunder, skabe hele Menneske-Livet og hele Verden, ja, selv Vorherre om; kun saa længe syndes det ogsaa hos os, som den Tid var forbi, da *Ordet* i **A:383** *Menneske-Munden* gjorde kraftige Gierninger og gjorde dem saameget kraftigere og bedre, som *Ordet* gav *Ham* Æren, der har "givet Mennesket Mund" og blæst en Livs-Aande i hans Næse, der i *Ordet* kan blive til Aand og Kraft, til Sandheds og Kiærligheds forenede Kraft, som er hvad alle sandhedskiærlige Menneske-Hjerter længes efter og gierne lade sig baade indtage og oplyse af. *Herefter* vil det gaae i en anden Stue, thi saasnart *Dannekvinden* seer, at *hendes Hjerte* og den *Mund*, som huer hende bedst, er meget forsvarligere end alle *Tyskernes Penne*, da slikker hun dem sikkert aldrig meer, men lærer heller alle sine Drengbørn at pege Fingre ad dem!

Provindsen Danmark.

Det første, mit Øie efter Hjemkomsten fra *Norge* faldt paa i *Berlings-Avisen* Nr. 131, var det i det mindste *der* splinterny Udtryk "*Provindsen Danmark*" ved Siden ad "*Provindsen Slesvig*", og vel er Grundtanken: Forvandlingen af *Danmarks* ældgamle *Kongerige* til et Stamgods Nr. 1 eller Nr. 4, helst uden alt andet Navn, i en heel større *Land-Eiendom* for en eller anden Prinds, langt fra at være **A:384** fremmed enten for *Berlings-Avisen* eller for nogen saakaldt *Heelstatsmand*, men den *nøgne* Sandhed, at man vil forgjøre vort gamle fribaarne *Kongerige*, alle *Danskeres* Odel, Arv og Eie, til en "*Provinds*" af en vis større Heelhed, tysk, russisk, tyrkisk, chinesisk, eller hvordan Navnet, som gjør intet til Sagen, kan falde, denne nøgne Sandhed vovede dog *Berlings-Avisen* først nu at optage og maa da ventelig have bedre Rygstyd end man enten skulde ønske eller vente.

Jeg seer imidlertid gierne, at Heelstats-Folkene og Heelstats-Bladene kommer kiækt frem med hvad de mener, og jeg skal kun ved denne Leilighed bemærke, først, at Udtrykket "*Provindsen Danmark*" i sig selv langt fra at være splinternyt, tvertimod maa kaldes *forældet*, thi i *Kirke-Statens* og *Pavedommets* Tid kaldtes *alle tre* nordiske Riger saaledes i den pavelige *Cancelli-Stil*; dernæst, at det pluddervælske Konstord "*Provinds*" i det *latinske* Sprog, hvoraf det er taget, betyder hverken meer eller mindre end et med *Vaaben* indtaget, *erobret* Landskab, hvad, Gud skee Lov! aldrig har passet slettere paa Danmark eller bedre paa Slesvig end *efter* Idstedslaget; og endelig, at lod *Danmarks* fribaarne og gienfødte

Kongerige sig først gjøre til en "Provinds", slesvig-holstensk, stortysk eller af hvad Navn, nævnes kan, da vilde, efter mine Tanker, Provindserne Danmark, Norge og Sverrig snart i den russiske Cancellistil, ligesom før i den romerske, liflig sammensmelte til een større Provinds, enten under Navnet "Grønne" eller "Graa" Rusland.

[A:385]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 21. Juni. Nr. 25.

Dansk Grundlovs-Sang.

Mel. Piben lyder, Trommen skralder.

- 1 *Danmark* med de søde Sange,
Søde Kvinder, kiække Mænd,
Hjerter dybe, Minder lange,
Jævne, grønne, gyldne Vange!
Hør Lykønskning af din Ven!
- 2 Moder til vor Kæmpevise!
Moder til vor Heltedands!
Du idag som Seiers-Dise
Maa med os din Lykke prise
Under Nordens Rosenkrands.
- 3 Deilig er iaar oprundet,
Dannemark! din *Grundlovs-Dag*,
Fugle-Skaren tusindmundet
Synger med os "*Seier vundet*"
For det klare *Isted-Slag!*
- 4 [A:386] End vi savner til vor Seier
Fred saa god, som Seiren klar,

Fred for alt hvad Folket eier,
Frugt af Seiren, som opveier
Hvad den kosted aabenbar.

- 5 Naar adaare her vi mødes;
Gid da *Juli-Seirens* Glands,
Liflig som en Morgenrødes,
Maa af *Fredens* Soel gjenfødes
Til vor *Grundlous* Straalekrands!

|US9:294

Hilsen til Norge.

Mel. Vort Fødeland var altid rigt.

- 1 Vær hilset, *Norges* Klippeland,
Med Aase og med Tinder!
Vær hilset, Kæmpers Fødeland,
Med dine Storværks-Minder!
Vær hilset fra den grønne Strand,
Trofaste, ægte Broderland
For Marken, som fik Navn af *Dan*,
Den Bolde paa det Jævne!
- 2 |A:387 Vær takket for hver gammel Helt,
Og dobbelt for de Nye,
Som slumred ind ved Sund og Belt
Med *Sleppegrell* og *Rye*,
Og for den klippefaste Gran,
Som holdt mod hede Helved Stand
Paa *Ejder-Strømmens* Gyngerand,
Og grønnes end ved *Slien*!
- 3 Vær takket for hvert Aandedræt,
Hver Tanke og hver Tale
For Danmarks Vel og Nordens Ret,
Paa Bjerge og i Dale,
For Mindet om den svundne Tid,
For Haab om den, som kommer hid
Med nordisk Alvor, Skjemt og Vid,
Med Frihed, Fred og Glæde!

4 |US9:295 Vær takket for den aabne Favn,
Du byder gamle Grander!
I Ungdoms-Dragt fra *Kjøbinghavn*
Det gamle Venskab lander,
Som gammel Viin og gammel Vej
Det vinker mildt og sviger ej,
Det hilser *Thor* fra *Vana-Frej*,
Og Syster hans, den væne!

5 |A:388 Hurra for Norges Klippeland,
Og for dets Klippeka'le
Paa Elven og den vilde Strand,
Paa Bjerge og i Dale!
Hurra for gammelt Vennelag!
Hurra for denne Sommerdag,
Som i det Fri og under Tag
Skal mindes trindt i Norden!

|US9:295

Kiøbenhavn og Tanberg-Moen paa Ringerige.

I.

Idag fiortendage sad jeg hvor jeg sidder nu, ligeover for den ny *Grønning* og det gamle *Ridehus* ved *Christiansborg*, og i Mellemtiden har jeg ikke blot været i *Kristiania*, men ogsaa paa *Krog-Kleven* og i den deilige Birkelund ved *Norder-Houg* paa *Ringerige*, som man kalder *Tanberg-Moen*, og skøndt det synes knap værdt at nævne i vor forhexede Tid, da man paa mindre end fjorten Dage kan reise til *Amerika*, og paa een Nat ligesaa langt som mangan Hex i gamle Dage havde til *Bloksbjerg* eller til |A:389 *Trome-Kirken*, saa er det lige vist, at jeg glemmer aldrig den Reise, og skøndt jeg vel maa tage mig i Agt for at fortælle saa tit, saa vidt og saa bredt om den, som *Gert Vestfaler* om sin Reise “fra *Hars* |US9:296 *lev til Kiel*”, saa bliver det dog neppe den sidste Gang, som det er den første, “Danskerens” Læser og Læserinde indbydes til paa en Maade at gjøre den om igien med mig. Jeg haaber imidlertid ogsaa, at de, langtfra at fortryde derpaa, snarere vilde finde, det var et utaaleligt Gnieri, om jeg vilde beholde det altsammen for mig selv hvad jeg har seet og hørt, tænkt og følt og sagt i de fjorten Dage, da “Danskeren” paa en Maade laae i Dvale,

ligesom man læser om *Kroppene* af de gamle *Finner*, naar deres *Sjæle* reiste til *Island* eller til Verdens Ende paa andre Kanter for at udspeide Leiligheden. Det er nemlig slet ikke min Agt at fortælle enten hvad der blev sagt og hvormeget der blev sunget og drukket i *Gothenborg*, hvor jeg *ikke* var med, eller at opregne nær alt hvad Løst og Fast jeg mellem Kiøbenhavn og Tanberg-Moen tog Deel i, fra *Velkomsten* paa den norske Skibsbro til *Farvellet* paa det danske Faldereb; jeg vil kun, om det maa lykkes, meddele lidt af hvad der gjorde mest Indtryk paa mig, enten fordi det laae mig nærmest eller fordi det dog syndes mig det mærkværdigste, og skiøndt det vist nok er en mislig Sag med en saadan Vragen efter eget Tykke, |A:390saa staaer dog Læseren og Læserinden sig bedst ved den, fordi det med Pennen som med Munden maa være Lysten, der driver Værket, naar det skal gaee fornøieligt.

Hoved-Sagen ved den Norske Reise, som jeg tog levende Deel i, er nemlig ogsaa for mig, at det var *svenske* og *danske* Studenter, der i Flok og broderlig Forening giæstede de *norske* Studenter, ligesom de *Norske* og *Svenske* for sex Aar siden giæstede de *Danske*, og at *Kristiania* kappedes med *Kiøbenhavn*, *Norge* med *Danmark*, om at giøre *Giæstmildheden* og *Fostbroderskabet* fra 1851 endnu priseligere og mere uforglemmelige end de Samme fra 1845, thi det baade spaaer og lover, baade varsler og bekræfter hvad der vel alt længe var ymtet og skjaldret om, men hvad der endnu tit grines og snerres ad: en virkelig, *aandelig* og *hjertelig*, Forbindelse mellem de tre nordiske Folk og Riger, saa de i Sammenstød med de Fremmede staaer Last og Brast med hinanden, og søge hos hinanden til Jævnshold al den Hjelp, Afvexling, Udfyldning, Huro og Væddestrid, som de attraae og behøve, medens de *netop* for at kunne finde hos hinanden hvad de mere eller mindre savne hos sig selv, og tillige fordi de ære Menneskeheden og elske Fribaarenheden hos hinanden, af Hjertet unde og ønske hinanden al den Frihed, Eiendommelighed og Selvstændighed, som de unde og ønske sig selv. See, dette, |US9:297som |A:391er *Daarskab* for de *Hjerteløse* og staaer som en *Umuelighed* for de *Aandløse*, det har vort Norden altid havt Hjerte til at sætte den høieste Priis paa, og det har vort Norden vel, desværre! ingenlunde altid, men dog, Gud skee Lov! *engang* havt *Aand*, havt *fælles Livskraft* til i Kæmpestil at prøve paa, som især det gamle *Islandske Underværk* klarlig beviser, og at dette store nordiske Hjerte endnu slaaer varmt selv i *Hovedstæderne* og selv hos de Ungersvende, der fristedes mest til at blive fremmede midt i Hjemmet, og at den nordiske *Kæmpe-Aand*, ei mindre kiærlig end kraftig, atter har begyndt at giæste sine gamle Venners Børn, selv dem der i *Latin-Skolen* førdes allerlængst bort fra *Fædrenes Aand* som fra deres Minde, see, det beviser i mine Øine de nordiske Studenter-Møder og blandt dem visselig ikke mindst, men snarere allerklarest Mødet i *Kristiania* og i *Tanberg-*

Moen.

Hvor klart det nemlig end nu staaer og alt længe har staaet for mig, at *Norges borgerlige* eller saakaldte politiske Skilsmisse fra Danmark og Forbindelse med Sverrig var uundgaaelig nødvendige, naar den farlige Misundelse skulde nødes til som Hexen *Thøk* at skjule sig i en Jettestue, og naar den lange, ved fælles Skyld og Fremmedes Hjelp forbittrede Tvist og Trætte om *Formandskabet* i Norden skulde udjævnes, saa lagde dog denne Begivenhed aabenbar for Øieblikket nye |A:392|Hindringer iveien for *Nordens Enighed*, som der hørde meer end een Menneske-Alder til at bortrydde baade i *Danmark* og i *Norge*, og som vi endnu i alle tre nordiske Riger har at bekæmpe, saa ethvert godt Varsel, end sige da et saadant Kæmpeskridt, som det, vi gjorde nys, fra *Kiøbenhavn* og *Gothenborg* til *Kristiania* og *Tanberg-Moen*, maa være os kiærkomment og dyrebart.

For ei her at tale om det meget Sørgelige, som i *Danmark* maatte forvindes, førend Folke-Hjertet kunde forsone sig med den, som det syndes, grusomme Sønderrivelse af hvad ei blot var kaldt, men ogsaa elsket som et *Tvilling-Rige*, saa er det klart, at der i *Norge* ved den hovedkulds Udskiftning af det firehundredaarige Fællesskab med Danmark om *Konge* og *Hovedstad*, om *Kirke* og *Skjaldskab*, om *Høiskole* og *Læseverden*, og selv om *Skatkammeret*, *Giælden* og andre saadanne Ting, som alle ordenlige Folk med Rette helst vil have for dem selv, ved denne Udskiftning maatte ikke blot opstaae mange Mistanker om Forurettelse, som, grundede eller |US9:298|ugrundede, vilde for Øieblikket omtrent virke eens, men maatte ogsaa i mange Henseender føles en vis *Tomhed*, som intet Folk har Lyst og som det Norske Folk hverken havde Lyst eller Grund til at tilskrive sig selv, men som Det dog ikke uden Aarsag frygtede for, vilde af de Fremmede blive lagt dem til Last, og selv hos de nordiske Grander betragtes og |A:393|omtales meget tvetydigt. Heraf reiste sig *Norges* bekjendte Frygt for *borgerlig* at sammensmeltes med *Sverrig* og for *aandelig* at sammenregnes med *Danmark*, en Frygt, der vist nok var meget overdreven, men var dog efter Omstændighederne uundgaaelig, og var kun overdreven, *fordi* der hvilede Skatte i *Norges* Skiød, som, naar de kom for Dagen, maatte baade sikkre *Norges* Selvstændighed i alle Maader og gjøre det rigt nok til kongelig at vexe Venne-Gaver med begge Grande-Rigerne.

Men skiøndt jeg nok tør sige, at Hoved-Grunden til min Deltagelse i *Norges-Reisen*, især i *Pindse-Tiden*, var mit Ønske og Haab om den inderligste Forbindelse, det venligste Samkvem og det glædeligste Fællesskab i Norden, der nogensinde har fundet Sted mellem nærpaarørende, men ædle, kiække, fribaarne Folke-Stammer; saa vilde det dog være ligesaa uærligt som urimeligt, om jeg vilde sige, at *N. F. S. Grundtvigs* Personlighed var mig ved

denne Leilighed og paa hele denne Reise aldeles ligegyldig, eller at jeg skrev *al* den vidunderlig store Opmærksomhed og venlige Modtagelse, som han allevegne fandt, uden mindste Afdrag paa det ny Fostbroderskabs Regning. Nei, dels er nu ingen af os saa reen og fuldkommen, at han rigtig vil det, og dels har virkelig N. F. S. Grundtvig, som fyrretive Aars Præst i den for Norge og Danmark fælles Kirke, som en af de faa *danske* Forfattere, |A:394| der har beholdt en god Deel *norske* Læsere, som en graahaaret Skjald, der sang for Vuggerne mens de endnu gik i *Tvilling-Takten*, og som Ledd af en ungdommelig norsk Vennekjæde, der ikke brast, før den, som *Drypner*, havde forplantet sig, et ganske *eget* Forhold til *Norge*, hvorfor han ogsaa personlig var indbudt af det *Norske* Studenter-Samfund, og maatte derfor, hvad han sagtens alt for gierne vilde, under hele Reisen ei blot huske paa og tale om det *Fælles*, men dermed, saa godt det vilde gaae, forbinde det *Særegne*, saaledes, som vi maae unde og ønske alle Nordens Indbyggere, de Smaa med de Store, venlig at forbinde det Fælles med det Særegne, saa det Hele kan blomstre, og de alle, hver især, kan drage Nytte deraf og glæde sig derved.

Allerede paa Fjorden overraskedes jeg høist behagelig af |US9:299| *Norges Smil*, thi jeg var neppe kommet op paa Dækket i den aarle Morgenstund, da vi lettede efter kort Nattely under *Vallø*, før man rakde mig et Brev derfra, som var den Velkomst paa Vers, der siden, lidt forlænget, læstes i den “Norske Rigstidende” (Nr. 47), og hvoraf især Slutnings-Linierne:

Norge aabnet har sin Favn,
Kom da, elskte Skjald! dit Navn
Broderlandet signer,

paa det venligste tiltalde mig. Nu traf det sig tillige |A:395| saa heldigt, at der var kommet en lille vakker norsk Pige ombord paa samme Tid, blot for at gaae med lidt høiere op i Fjorden og holde “Pindse-Helgen”, og da hun stod der ganske alene, kom vi snart i en lille Samtale, som ved det yndige, naturlige Udtryk fornøiede mig saa overordenlig, at jeg kalder det Norges levende Morgen-Smil til mig.

Hvordan jeg nu blev modtaget i *Kristiania*, ei blot af en mangeaarig Ven og Embeds-Broder, af hensovne Venners Børn og Efterladte, og af Studenter-Samfundet, men, saa at sige, af alle dem, jeg mødte; hvordan man kappedes om at gjøre mig de lange Sommerdage korte, glæderige og uforglemmelige; hvordan gamle og unge Embeds-Brødre flokkedes til mig; hvordan Hovedstads-Kirken aabnede sig for mig med en lyttende Mangfoldighed; hvordan selv *Storthinget* og *Statsraadet* viste mig den ærefuldeste Opmærksomhed; og hvordan endelig Indbydelser fra *Bergen* og *Trondhjem* fløi hinanden imøde; dette med endnu meget andet

svæver for mig som en høist behagelig Drøm, næsten for smigrende og æventyrlig til her at nævnes, saa udbrede mig derover kan jeg ikke; men da det dog er en virkelig *Kiendsgierning*, og da jeg, til Lykke, ei er andet i denne Verden end en gammel Vartous-Præst, Rimsmed og Bogorm, med en Smule ung Rigsdagsmand paa Enden, saa vidner det dog i mine Øine soleklart for **A:396** *Kristiania* og *Norge*, at det, Gud skee Lov! er langt fra, at *Kroppen* (de materielle Interesser) *der*, som man saa tit har ymtet om, skulde have opslugt *Aanden*, thi blandt alle Nordens navnkundige Mænd er der jo ingen, der mere udelukkende end N. F. S. Grundtvig skylder *aandelig*, mundlig og skriftlig, Virksomhed hele sin Navnkundighed! Hvor maadeligt et Redskab jeg derfor end har været baade for *Christendommens* og for *Nordens Aand*, saa var det dog aabenbar disse Aander, Norge hyldede i Anledning af deres bekiendte Tjeners Nærværelse, saa, naar jeg **US9:300** kunde blive Egenkiærligheden kvit, som naturligviis hvert Øieblik blander sig i Spillet, da kunde jeg aldrig glæde mig for meget over hvad mig timedes i Norge, da det spaaer et sjeldent, om ei mageløst Raaderum for de ypperste og ædleste Aander, Høi over Høi, som har virket Storværk paa Jorden.

Dette var da ogsaa hvad jeg spaaede *Norge* baade ved Velkomsten i *Kristiania* og ved *Folkefesten* paa *Ringerige*, og mine Ord ved disse Leiligheder, som nærmest forbandt sig med hele det store *Giæsteri* mellem Fjeldene, skal jeg derfor her tillade mig at dvæle ved.

Velkomst-Gildet, Pindse-Mandag, var, som man nok har seet af Aviserne, i det Hele ikke heldigt for Ørenlyden, altsaa ikke heller for Ordførerne, men man vil ogsaa **A:397** have seet, at skiøndt det under disse Omstændigheder syndes værst at komme sidst, saa fik jeg dog deilig Ørenlyd og kunde rose mig af at beholde det sidste Ord, og naar man endelig har læst, at denne min lykkelige Tale var “et lunefuldt Udtryk af min Glæde over den Hylding, jeg havde mødt”, da vil det Følgende vise Læseren og Læserinden, at var Talen det, da var den dog lidt meer end det. Vel kan man nemlig allermindst under saa indviklede Omstændigheder svare til alt hvad ens Mund har sagt, men dog har jeg sikkert, iblandt andet, sagt omtrent hvad man her seer betegnet:

Ja, nu staaer jeg her da virkelig i Norge, som jeg knap havde ventet, men det er et stort Spørgsmaal, om jeg endnu paa mine gamle Dage har Mæle nok til at faae Ørenlyd, saa det nytter maaskee ikke engang at prøve paa det. (Jo! Jo!)

Velan! saa vil jeg da prøve paa at sige Dem, hvad jeg paa mine gamle Dage vil heroppe i Norge.

Dette synes nu vel bedst at kunne besvares med faa Ord, for jeg vilde jo aabenbar see gamle Norge, og jeg vilde naturligviis tillige meget gjerne tages godt og snildt imod, allerhelst med begge Hænder, og, naar jeg fik Munden op, med begge Øren, og see, i den

Henseende har jeg jo allerede saa aldeles faaet det, som jeg vilde, at jeg godt, naar jeg havde sagt mange tusind Tak, kunde smukt holde min Mund, reise hjem |A:398| og sige med Sandhed, at jeg havde seet gamle *Norge* og fandt det meget *vakkert*, for det smilde til mig, og at jeg havde fundet *Folket* deroppe meget *snildt*, for de tog ikke blot venlig og giæstmildt imod mig, men hørde ogsaa taalmodig paa mig. Dette er nu altsammen meget godt, men man har dog ogsaa lidt Samvittighed, som ikke vil tillade at man seiler over Kattegat paa sine gamle Dage *blot* for en god Levemaade, et mildt Øiekast |US9:301| og en behagelig Ørenlyd, og jeg har da sagt til mig selv, at skiøndt jeg ikke fik Held til, som jeg af mange Grunde gierne vilde, at komme herop i Ungdommen, saa var det dog ogsaa godt Umagen værd at komme herop i Alderdommen, at sige saaledes, som jeg nu kom “*med Ungdommen til Ungdommen!*”

Det glæder mig, mine Herrer! at De finder, det var dog igien et godt Ord af en gammel Mund, men hvor gierne jeg end vilde, saa kan jeg dog ikke gjøre mig nogen Dyd eller Fortjeneste deraf, da Fordelen er aldeles paa min Side, for de egennyttige Dyder, om de end ogsaa kan være andre til lidt Gavn, skal man i det mindste være saa klog ei at rose sig af.

Naar jeg nemlig trøster og glæder mig ved, at jeg kom herop med Ungdommen til Ungdommen: med den danske og svenske Ungdom op til den norske, da mener jeg naturligviis ingenlunde blot det udvortes Følgeskab og Selskab, men især det indvortes, saa det er min glade Følelse, at *den* Ungdom, jeg kommer *med*, har paa en Maade gjort mig ung igien med sig, saa jeg har Grund til at haabe, at *den* Ungdom, jeg kommer *til*, vil ogsaa paa en Maade gjøre mig udødelig med sig!

Det var et forvovent Ord, vil De maaskee tænke, og det kan gierne være at der er lidt r jeg har altid, ligesom de gamle Skjalde, været lidt Vovehals i Munden, men saameget er dog vist, at den Ungdom, jeg kommer med, har gjort mig ung igien, saavidt det lod sig gjøre, ved at vække min egen Ung|A:399|doms Minde, ved at stadfæste mit Ungdoms-Haab, og ved en underlig Meddelelse af dens friske overstrømmende Livskraft, saa det forvovne maatte ligge i mit vist nok dristige Haab, at *den* Ungdom, jeg her kom til, skulde paa en Maade gjøre mig udødelig med sig. Naar jeg imidlertid sagde “paa en Maade”, da aabner det jo ikke blot en Bagdør, som jeg ikke vil benytte til at liste mig fra hvad jeg har sagt, men Udtrykket “paa en Maade”, paa en vis Maade, er jo selv den Sidedør, hvorad jeg kom ind, saa jeg kan med Rette og forsaavidt med Æren holde mig til denne Side og sige, paa *hvilken* Maade jeg mener at kunne dele Udødeligheden med Dem.

Jeg maa da bede om Forlov til at bruge en Lignelse, som ikke jeg, men Nordens største Digter i dette Aarhundrede, som *Ølenslæger* har gjort i sin kiække Ungdom til dermed at forsvare

Forkærligheden, som han havde fattet til vort høie Nordens Mythekreds, thi han lignede da Grækernes Myther ved kostelige Smykker og Skuepenge af det røde Guld, stemplede med et mageløst Konstner-Præg, der til Verdens Ende vil være Gien|US9:302stand for alle dannede Folks Beundring, men som netop derfor hverken levner Nutidens eller Fremtidens nordiske Skjalde mindste Haab om at kunne heldig kappes med, end sige overgaae Græker-Aandens Udødelige i deres egen Konst, paa deres egne Enemærker; men saa lignede han derimod vort Høinordens Myther ved storslagne Guld- og Sølv-Stænger, hardtad ganske ubearbejdede, hvoraf Nordens Rim-Smede, med Nordens Kæmpeaand over Issen, ei blot kunde slaae mange nye Skuepenge med eiendommeligt Præg, men ogsaa danne utallige baade *Braga-Bægere* og *Brysing-Smykker*, ei mindre dyrebare for Nordens Folk end de gamle Konstværker for Grækenlands, og ei mindre værdige til Efterslægtens Beundring. Saa talde Hoved-Skjalden og gik selv til Værket, som nu priser Mesteren, thi De giver |A:400mig sikkert Ret i, at om end *Hakon Jarl* fra *Hlade* var det eneste nordiske Konstværk, hvormed *Ølenslæger* havde forbauset Verden og beriget Norden, saa vilde det være nok til at bevise, han saae ikke fejl, da han i det gamle Nordens aandelige Efterladenskab, ligesom i et *Dovre* af en Kæmpehøi, skimtede Enderne af storslagne Guld- og Sølv-Stænger.

Og see, m. H., denne mageløse Kæmpehøi troer jeg sikkert findes i *Norge*, blandt andet fordi jeg har læst i en af de allerældste norske Bøger, den saakaldte *Snorros Edda*, at høit oppe i *Halogaland* der levede og døde dybt i Oldtiden den allerrigeste eller dog en af de rigeste Konger i Norden, som heed *Holga*, og at over ham blev der opkastet en Høi, hvori immer kun det ene Lag var Jord, og det andet, jeg husker ikke ret, om baade Guld og Sølv eller det *klare Sølv* alene, og see, denne *Holga-Høi* troer jeg at have opdaget i *Norges Ungdom*, thi i hvert Lands Ungdom ligger alle de Skatte, som *Forfædrene i Haab* om bedre Tider har ligesom nedgravet hos sig. Saasnart der nu kommer rigtig Liv, Aandens Liv, i Ungdommen, med Lyst til Fædrenes Odel, da skyder den gamle Skat sig selv op fra Dybet og kommer, tit naar man mindst venter det, for Dagens Lys, og naar nu det skeer, som jeg haaber, saa *Holgas Høifylding* klarlig skyder sig op i den Ungdom, jeg her kom til, i gamle *Norges Ungdom*, da gjør den sig bestemt *udødelig* i Norges og i Nordens Historie, og hvorfor skulde jeg da ikke haabe hvad jeg ønsker, at denne ædle, venlige Ungdom vil gjøre mig, som først pegede paa *Halogalands* rige Kæmpehøi, udødelig med sig!

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 28. Juni. Nr. 26.

Kiøbenhavn og Tanberg-Moen paa Ringerige.

|US9:303

II.

Naar jeg tænker efter, hvad der under Ottedags-Livet i *Norge* gjorde det *lifligste* Indtryk paa mig, da var det, som altid hos *Skjaldene*, de gamle med de unge, de *Smil* om *smukke* Munde, jeg med meer eller mindre Ret turde tage til Indtægt, saa at selv det liflige Indtryk, som hele den ligesaa hjertelige som storværdige Modtagelse af Syd-Nordens Ungdom, Pindsedags-Aften, nødvendig maatte gjøre paa mig, som paa alle Norges Giæster, først ret blev levende, da jeg om *Mandagen* ved Leilighed spurgde en vakker lille Pige, om ogsaa *hun* havde været med og hvordan *hun* var tilmode derved, og hun nu svarede med et yndigt Smil, at hun var med paa to Steder og hun havde nær "*graatet*"; men fordi der, efter Skjaldens, og jeg mener, efter Menneskets Natur, hører et saadant enkelt |A:402 *Mellemed* til, for at vi kan tage et lifligt Indtryk lyslevende *hjem* med os til daglig Brug, derfor var Indtrykket i hele sin store Almindelighed ei mindre opløftende, da jeg tog levende Deel i den glade *Nordiske Ungdoms* Seiers-Tog giennem *Norges Hovedstad*, ligefra det gamle *Aggershuus* til den ny *Kongeborg*, og naar jeg ved Tilbage-Synet helst lader Øiet dvæle ved den vakkre lille Pige, der nær havde graatet, da er det vist nok ei mindst, fordi Øiet helst dvæler ved det Smukke, som smiler os imøde, men dog nok lige saa meget, fordi Erfaringen har lært mig og de graa Haar har givet mig Mod til at sige det høit, at alt hvad der ordenligviis skal rigtig gaae os til Hjerte, maa gaae *giennem Kvinden* til os! *Kvinden* er nemlig *Menneske-Hjertet* selv i sin yndigste Aabenbarelse og levende Rørelse, er altsaa den igrunden altid sig selv lige, til Verdens Ende udødelige *Menneske-Natur*, hvori det maa levende indpræge sig og hvorigiennem det levende maa udtrykke sig, hvad Indtryk Historien virkelig gjør paa Naturen,

Menneske-Historien paa Menneske-Naturen, saa dersom ikke *Norges Kvinder*, og især de Yndigste, nær havde graatet og *virkelig* havde tilsmilet det nordiske Fostbroderlag, da maatte jeg, ikke blot som Skjald, men ogsaa som Historiker, have fundet selv et saa storladent og morsomt Skuespil tomt og ufrugtbart. Nu derimod kan jeg intet Øieblik **A:403** tvivle paa, at jo Nordens Ungersvende, under *Banneret*, som Nordens *Kvinder* har udfoldet, vil **US9:304** kæmpe mandelig for Nordens Enighed, til denne Grund-Enighed, der kan og skal bære hele Menneske-Livets farverige Mangfoldighed, ligesom den moderlige Jord bærer alle Skovens Træer og Markens Grøde og Engens Blomster, forklares og forherliges med alle Seirens Frugter!

Nu at tale om den berømte Udflugt til *Ringerige*, da maa jeg strax bekiende, at naar jeg tog levende Deel i den og glædede mig ikke blot et Øieblik ved den, men glæder mig endnu og vil, saalænge jeg lever, tit glæde mig over den, da var og er det hverken for den saakaldte "*Kongens Udsigt*" paa Krog-Klevens Top, som jeg var for magelig til at bestige, eller for den saakaldte "*Dronningens Udsigt*" paa Flakkebjerg, som jeg kun nød meget flygtig i Forbigaaende, eller for noget af alt hvad man sædvanlig kalder "smukke Udsigter", thi vel er jeg netop som Skjald hvad man kalder "en Nar efter smukke Udsigter", men det er *ikke de* smukke Udsigter, man kan opjage enten paa Krog-Kleven eller paa Alperne, men dem, man ligesaa godt kan have ved, efter Ordsproget, "at blive paa Sletten og rose Bjergene", som jeg gjorde forleden, da jeg i "Danskeren" rimede om "Skjaldelivet i Danmark", og desuden var, den *Onsdag-Morgen*, da Udflugten skulde begynde, de nærmeste Udsigter ved *Kristiania* kun **A:404** graa og hardtad sorte, saa jeg var meget tvivlraadig om, hvorvidt jeg skulde vove *to hele Dage* af min *Norske Pindse-Uge* paa det meget tvivlsomme og selv, efter Sigende, lidt farlige Æventyr. Jeg var derfor ventelig slet ikke kommet med til *Ringerige*, men var gaaet Glip ad alle de mange herlige Øieblikke og venlige Minder, denne Udflugt skiænkede mig, dersom ikke en af mine ældre norske Kyndinger og Embedsbrødre var kommet op fra Mosse-Egnen for venlig at mødes med mig, og havde bedt mig sidde op i jævne sig i hans lille oventørre Vogn med et Par vakkre "*blaa*" Heste, som man deroppe kalder de *Abildgraa*, saa *den* Udsigt, jeg reiste til *Ringerige* paa, var aabenbar *den*, at hvordan det end gik med Veiret og med de glimrende Udsigter fra *Kleven*, saa vilde det *norske Menneskeliv*, som herved fik Leilighed til bedre at udfolde sig for mig, ligesaavel indvortes betale Reisen, som de norske Mennesker med Rundhed og Glæde betalte den udvortes. Uagtet jeg derfor ret inderlig glædede mig ved, strax efter den vanskelige og langsomme Nedfart ad *Kleven*, at see *Aftensolen* skinne mildt over *Stensfjorden*, og ved i *Norder-Hougs* venlige Præstegaard at see *Morgensolen* oplyse det smukke *Ringerige* og kaste Glands paa de

fjerne |US9:305| Sneetinder, ja, uagtet jeg intet Øieblik glemde, at dette hørde ogsaa til for at det norske Menneskeliv kunde baade vise sig og nydes i sin |A:405| Glands, saa vedblev dette *Folkeliv* dog at være hvad jeg især fæstede Øie paa, og dette Folkelivs lykkelige Udvikling med den dybe Grund-Tone i hele sin *maleriske* Skønhed, det var den smukke, fortryllende Udsigt, som først og sidst frydede mit Øie, og som ved Udflugten til *Ringerige* har vundet en bestemt Skikkelse med en bestandig Farve, som jeg er sikker paa, vil tit naar jeg mindst venter det, giæste og fryde mig.

Denne Udsigt var det, der først ret aabnede sig for mig i *Tanberg-Moen*, den deilige *Birkelund*, hvor *Ringeriges Bønder* beværtede *Nordens Ungdom*, hvor Folket og Landet smeltede sammen for mit Øie i den milde Aftenlysning, hvor der egenlig var ingen Nat, og hvor Blusset fra *Gyrihougen* blev mig Billedet paa Norges Glands, der i Tidens Aftenstund skal skinne vidt i Verden som en Bavn paa Biergetind!

Under disse Omstændigheder finder jeg det ganske rimeligt hvad jeg har læst i en Avis, at det Par Ord, jeg talde fra Kæmpehøien i *Tanberg-Mo*, hvor Folke-Flokkene af begge Kiøn havde leiret sig saa smukt paa Brinkerne trindt om en lille Skueplads til *Hallingdansen*, var noget af det smukkeste, jeg sagde i *Norge*; thi vel kan jeg kun huske meget lidt af det enkelte, men det veed jeg af Erfaring, beviser netop, at jeg maa have været lykkelig nok til i det Øieblik næsten |A:406| reent at glemme mig selv og alt det enkelte over det *hele*, som derfor ogsaa er mig uforglemmeligt.

Man havde nemlig i Forbigaaende sagt mig, at her i Nærheden meende man, gamle *Sigurd Syrs* Kongsgaard havde ligget, og jeg vidste i alt Fald, den laae baade i *Norge* og paa *Ringerige*, og med eet stod da *Snorre Sturlesøns* mageløse *Konge-Krønike* med hele det norske Folkeliv, som den ikke beskriver, men *afmaler*, lyslevende for mig, medens Øiet ret med Velbehag dvælede ved Kronen paa Værket, som er *Hellig-Olavs* Saga, og da især ved Maleriet af *Olavs Hjemkomst* fra sin lange og kiække Vikingsfærd, som altid har ubeskrivelig forlystet mig. Mindet herom vilde jeg med et varmt og dristigt Ord fryde hvor det fandtes vaagent, og vække hvor det slumrede, og hvis det lykkedes, da var det ikke blot smukt men lifligt, og hos mig selv kan jeg føle, det lykkedes, for jeg maaler altid den Livskraft, der vaagner eller voxer i *Mindet*, efter den *Oplivelse*, som derigiennem times *Haabet*, og jeg føler |US9:306| at mit Haab om *Norges Fremtid* blev mægtig oplivet i *Birkelunden*, saa nu haaber jeg rolig, hvad jeg kan huske, jeg dristig udsagde, at ligesom *Hellig-Olav*, da han giæstede *Ringerige* med Krav paa *Norges Throne* som sin *Odel*, naaede sit Maal, saa alle Smaa-Kongerne blev Bønder, saaledes skulde *Nordens Aand*, som nu |A:407| giæstede *Ringerige* med samme Krav, ogsaa naae sit Maal, men med det samme giøre *Bønderne* til *Smaa-Konger*!

Ligesom nu hele min lille Tale i Birkelunden udsprang af den nysklarede Følelse, at *Norge* ikke blot, som vi alle veed, er et meget *malerisk* Land, men at *Norge* har fra Hedenold været og vil sikkert til Enden blive *Menneskelivs-Maleriets* rette *Hjem*, saaledes seer man ogsaa nok, at i det lille Ord om det gamle Giæsteri paa Ringerige af *Hellig-Olav*, der gjorde *Kongerne* til *Bønder*, og det ny af *Nordens Aand*, som vil gjøre *Bønderne* til *Konger*, i dette lille Ord, ret forstaaet, vugges Haabet om hele “Norges frugtbare Herlighed”, der skal give de unge Malere nye Opgaver at løse, ei mindre vanskelige men ei heller mindre lystelige og ærefulde end de Gamle. Vel anmærkede en af mine norske Embedsbrødre, at dette lille Ord sagtens vilde *misforstaaes i Kristiania*, som om jeg lykønskede *Norge* til det “*Bonde-Regimente*”, hvoraf Det, efter Sigende, alt skal have meer end nok, og da man endogsaa tit misforstaaer Ord, som der er slet ingen Ting i, saa er det høist rimeligt, at ethvert Ord, som der er meget i, vil blive mangfoldig misforstaaet, men hvem der ikke kiender Forskiel paa *Folke-Aandens Sætte-Konger* og de selvraadige *Tyranner*, dem er det umueligt at tale til eller at tale med om folkelige og borgerlige **A:408**Ting uden grovelig at misforstaaes, og for hvem, der kiender denne Forskiel, vil det, især i *Norge*, hvor der slet ikke er andet end *Embedsmænd*, *Kiøbstæd-Borgere* og *Bønder*, være soleklart, at hvor farlig end Herredømmets Overgang fra de Første til de Sidste kan, og, under Mangelen paa *folkelig Oplysning*, maa være, saa er denne Overgang dog aldeles nødvendig, naar *Folkeligheden* skal *seire* og *Riget blomstre*; thi hvor ubehagelige, ja, hvor utaalelige, for en saa myndig Stol-Konge, som *Hellig-Olav*, end saadanne bondeklædte “*Nisse-Konger*” som *Erling Skjalgsen* paa *Sole*, der lod haant om Jarle-Rangen, maatte være, saa stod og faldt dog aabenbar Norges Lykke, Glands og Ære med saadanne kongelige Bønder og folkelige Tillidsmænd, og vil fremdeles staae og falde med dem, saa der er intet godt **US9:307**Raad uden at vække den *kongelige Høimodighed* hos *Norges Døler* og at klare dem deres store Kald til, ikke blot at raade hver i sin Kreds, men ogsaa at tænke og føle, at færdes og at gavne *kongelig!* Det er ogsaa paa den høie Tid, at dette skeer, hvis ikke Nordmænds herlige Odel skal blive et Bytte for *Finlapper*, *Skrællinger* og fremmede Lykkefrister, thi hvorfor mener man vel at *norske Bønder* vandrer ud i Hobetal og stræbe med stor Besværighed at vinde sig en ny Hjemstavn paa hin Side Verdens-Havet, hvorfor, uden fordi intet **A:409***Kongeligt* kan trives i Klemme, og fordi Grund-Følelsen hos Norges Bønder er endnu den samme som hos dem, der i *Harald Haarfagers* Dage fulgde *Ingolf* og *Gange-Rolf* til *Island* og til *Normandiet*, for, om mueligt, der at vinde den fri, den kongelige Stilling, hver i sin Kreds, stor eller lille, som de savnede i gamle Norge, hvor Stol-Kongen var blevet Tyran før han selv vidste det, og hvor hans *Trælle* spillede,

som *Thore Sæl* paa *Karmen*, store Herrer til alle fribaarne Odelsbønders Spot og Skade!

Hvad derfor er nødvendigt i hele Norden og allevegne, hvor Menneskeheden i sin *folkelige* Aabenbarelse skal paany optage og fuldende sit store Levnetsløb: den *Forudsætning* nemlig, at *Folke-Aanden* kan oplive *Almuen*, og den derpaa beregnede *Almue-Dannelse*, det er *paatrængende* nødvendigt i *Norge*, naar ikke alt det Fribaarne, efterhaanden som det vaagner, skal udvandre og efterlade Landet til en Tumleplads for et nyt Sæt *Bagler* og *Birkebener*, der alt spirer i de saakaldte Arbejder-Foreninger, hvis Ledere kan hedde Maare, Traner eller Vildgiæs, og mene det lidt bedre eller slettere, uden at det gjør synderlig Forskiel, naar der ikke udvikler sig en ædel, kiæk og oplyst Bondestand, som har Retten og føler baade Lysten og Kraften til at hævde sig Fædernelandet som sin Odel, og at gjøre det til "*Storværks*" nordiske Hjemstavn!

|A:410Dog, jeg maa vel opsætte til en anden Leilighed at gaae dybere ind paa denne vigtige Sag, især, da det dog slet ikke vilde nytte, med mindre den samme Nordens Kæmpeaand, som driver mig, vaagner med Kraft midt i *Norge* selv: i *Kirken*, i *Skolen* og paa *Storthinget*, og naar det skeer, da vil Aandens norske Redskaber langt bedre end jeg kunne skionne, hvordan Tidens Krav efter Omstændighederne lader sig fyldestgiøre, saa den farlige Klev-Vei paa Aandens Enemærker, ligesom den gamle over *Egebjerget*, afløses af en ny Oplysnings-Vei paa det Jævne langs med Klippe-Foden.

|US9:308At nu ogsaa en saadan aandelig Opvaagnelse og Opvækkelser i *Norge* er nær for Haanden, det slutter jeg af alt hvad jeg har erfaret paa min korte, men i alle Maader lykkelige og opløftende Reise, men kun to saadanne lykkelige Varsler skal jeg her nævne, da selv de neppe endnu for mange danske Læsere har samme Betydning, som for mig.

Det ene lykkelige Varsel for Norges nærmeste Fremtid er den aabne Sands for det *levende Ord*, baade i *Kirken* og derudenfor, thi det er den aandelige Løftestang, hvormed man ene flytter Bjerge, og ligefra den gamle Embeds-Broder, som 1810 havde hørt min Dimis-Prædiken, og ned til de Yngste, fandt jeg *Kirke-Ordets* Sag paa saa gode Veie, at den vil **|A:411**snart naae did, hvor Tungerne gløde og Skarerne forbauses ved at høre Guds store og underlige Ting paa deres *Modersmaal*. Og naar kun Aanden og Modersmaalet tager hinanden i Favne, da er den folkelige Oplysning undfanget og fødes sikkerlig i Aarets Løb og voxer nok, da det er *Guds Velsignelse*, som giver *Vext*, og den Velsignelse vil aldrig fattes, hvor man stoler paa *Ordet*, som var i Begyndelsen, var hos Gud og var Gud og havde Liv i sig, som blev Menneskets Lys!

Det andet lykkelige Varsel kan let synes andre meget ubetydeligt, men jeg kalder det ikke saa, thi jeg veed af Erfaring, at

naar jeg uformodenlig drages ind i en dyb Samtale om Livet i Guds og Menneskens Børn, og jeg føler baade Drift og Dristighed til klart at udtale hvad jeg for det meste i daglig Samtale kun ymter om, da har det noget at betyde, og det hændtes mig under aaben Himmel paa Hjemveien fra *Ringerige*, mens de blaa Heste hvilde sig ved *Klev-Stuen*, thi da drog en yngre norsk Embeds-Broder mig ind i en aaben Samtale om Sammenhængen saavel imellem *Legeme* og *Aand* som mellem de *guddommelige* og *menneskelige* Ting, og her er Kilden til den *Lys-Strøm*, der i mangfoldige Grene skal giennemtrænge Menneske-Livet og adspredte Mørket, som er fremkoglet derover, saa denne Samtale, mig uforglemmelig, kan **|A:412**umuelig være ufrugtbar. Den kunde da ogsaa snart kostet min Hals, thi den bidrog sagtens i det mindste til at forstærke det "Hurra", hvormed man bød mig Farvel, og da der kom et Skud til, blev de blaa Heste nedad Bakken hardtad ustyrlige, saa jeg tænker, min velærværdige Skyds-Patron kan føle endnu hvad det kostede ham at holde tilraade.

Faaer nu kun Aanden rigtig sine *Nordlys* tændt over Norge, da kommer *Glæden* af sig selv, og det var, hvad jeg tænkte **|US9:309**paa, da man ved Afskeds-Gildet *Fredag-Aften*, endnu vilde høre et Ord af mig, og jeg da kortelig fortalde hvad jeg om Onsdagen havde hørt af en norsk Bonde ved *Jonserud*, som drog det i Tvivl, om al denne Hurlumhei vilde bringe "*Glædja*" over Norge, thi jeg gav ham Ret i, at det var det store Spørgsmaal, men jeg vilde ingenlunde indrømme ham, at Svaret var tvivlsomt, og hvem der saae den glade *Folke-Samling*, som lyttede, og den endnu langt større, som næste Morgen vemodig fulgte os ombord, maa i det mindste bekiende, at alle Mærker maatte slaae feil, om ikke Studenter-Toget 1851 fik Plads i Norges Historie som en *glædelig* Begivenhed! Herom kan jeg saameget mindre tvivle, som *Glæden* ret egenlig giennemstraaler det *Farvel i Morgenbladet*, hvormed jeg overraskedes paa Afskeds-Dagen og hvori det lille Ord:

|A:413"Et Lyn paa Nordens Himmel,
Det traf, det ret til Hjerte gik"

klart udtrykker hvad jeg mener, og naar man i Tankerne samler alt dette, da vil man vist i alle tre Nordens Riger være enig med mig om, hvad der blev mit sidste Ord i Norge, saa at sige ved Haand-Rystningen, at om end ikke nogle af "*Norges Kvinder*" havde sendt mig en vakker Krands af Landets egne Blommer, saa havde jeg dog taget en liflig *Kiærminde-Krands* hjem med mig, som i *Danmarks* for alle Blomster moderlige Jordbund umuelig kan visne.

At det nu imidlertid ingenlunde blot var mig, men i grunden den dansk-gothiske og gothisk-danske Ungdom med de nye Bannere, som *Kiærminde-Krandsen* blev bundet til og maatte baade

hjemføres og frisk bevares af, det skulde og vilde jeg vist nok meget tydeligere og meget smukkere end det skedte, have udtrykt i mit sidste Ord, hvis Egenkiærligheden ikke havde spillet mig det Puds at henlede Tanken nærmest paa mig selv, vel som den i *Ungdommens* Følge lykkelige Graahaars-Skjald, men dog paa N. F. S. Grundtvig, som han gik og stod i denne Verden, men det maa jeg, som en menneskelig og skjaldelig Skrøbelighed, bede Ungdommen om Tilgivelse for, og ved Skilsmissen fra Gothe-Granderne herudenfor fik jeg lykkeligviis endnu Leilighed til at sige hvad sandt var, at jeg dog ingenlunde over min egen |A:414|Kialedægge havde glemt Togets Kierne og store, herlige Betydning. Da nemlig en af Gothe-Granderne sprang op paa "*Hytten*" og i sit veltalende Farvel ogsaa paa det venligste og ærefuldeste nævnede mig, jeg troer endogsaa som paa en |US9:310|Maade den *Yngste* i Skaren, da greb hele den store Begivenhed min Sjæl og skiøndt jeg kun meget maadelig beviste min priste Ungdommelighed ved at klavre op paa "*Hytten*" og, da man hjalp mig ned, at tabe min Hat i det aabne Rum under Stigen, saa udtalte jeg det dog udentvivl klart, at det var det "*Unge Gienbyrds-Liv i Norden*" som baade havde skiænket mig hvad ungdommeligt der endnu giærede og sprudlede under de graa Haar, havde bragt mig til Norge og ret inderlig frydede min Sjæl, saa nu herefter skulde i Norden altid, som paa denne Hjemreise, de *To*, naar de samledes, tale helst og mest om den *Tredie*, og de samlede Tre skulde tale et eenstemmigt *Kraftens* Ord til alle Jetter, undtagen *Hav-Jetten Æger*, som fra Hedenold var *Asernes* Ven, et *Kiærlighedens* Ord til hinanden og et *Viisdoms* Ord for alle Børn og Vankundige, som vilde gjøre vort Norden ikke blot høilig berømt, men, veltilfreds med sit eget, mageløs lykkeligt!

Herved lykkedes det mig at bidrage til den deilige Slutning Toget fik med de herlige, rungende Toner |A:415|fra den nordiske Ungdoms jublende Tunger ud over Bølgen blaa:

Da skal det frie,
Det mægtige Norden
Føre til Seier
Folkenes Sag!

Naar jeg nu bag efter seer frem og tilbage over Norges-Reisen og min Deeltagelse deri, da undrer det mig, at jeg enten slet ikke, eller dog vist kun meget flygtig berørte Treaars-Kampen hernede og Norges ligesaa hjertelige, som ærefulde Deeltagelse deri, der med *Løvenskjolds*, *Ryes*, *Sleppegrels* og *Helgesens* Navne vil være uforglemmelig og kan umuelig enten i *Danmark* eller *Norge* blive ufrugtbar, og det maa falde mig saameget underligere, som min "*Hilsen til Norge*" viser, det stod mig levende for Øie, medens Nordmændenes hørøstede Lovprisning af Danmarks Mod og Daad

ligefrem udæskede mig, og jeg desuden var lykkelig nok til selv at have to Sønner blandt de fem danske Ungersvende, der, paa *Danehærens* Vegne, modtog "Klippe-Karlenes" høitidelige Lykønskning. Min urimelige Stumhed i denne Henseende kan jeg da kun forklare mig af den Særhed, *Nordens Aand* har tilfælles med alle Aander, at sige ikke hvad Taleren og Tilhørerne, men hvad han selv helst vil og finder tjenligt, og naar jeg nu i Tausheden saavel|US9:311som i Talen |A:416seer "gjort Gierning, der ikke staaer til Ændring", da synes mig ogsaa, jeg allerede kan skimte Grunden, hvi *Nordens Aand* vel vilde have de norske Talere til høirøstet at kundgiøre Norges inderlige Deltagelse i Danmarks og derved i hele vort Nordens Kamp paa Liv og Død med de vildfremmede, med *Vildtyskerne*, men vilde ikke have de danske Talere og navnlig ikke mig til at røre synderlig ved denne vel mellem Fjeldene saare velklingende, men dog lidt skrøbelige og i manges end ugiennemborede Øren skurrende Streng. Da der nu heller ikke kunde være mindste Tvivl om at jo vi Danskere, og navnlig at N. F. S. Grundtvig heller end gierne hørde *Danehærens* og *Dansker-Folkets* Roes gienlyde netop fra de norske Fjelde, og ret inderlig glædede sig ved at kunne dele den med Norges Helte og Storthingsmænd, saa tvivler jeg ingenlunde paa at jo Aanden, *Nordens Aand*, har været klogere end jeg, og det glæder mig nu dobbelt med Aandens Minde ligesom at have foregrebet Munden i Vise-Verset:

Vær takket for hvert Aandedræt,
Hver Tanke og hver Tale
For Danmarks Vel og Nordens Ret,
Paa Bjerge og i Dale,
For *Mindet* om den svundne Tid,
For *Haab* om den, som kommer hid
Med nordisk Alvor, Skiemt og Vid,
Med *Frihed, Fred* og *Glæde!*

[A:417]

Danskeren.

1851.

Ægers-Gildet i Engeland.

- 1 Der staaer i *Edda-Bogen*
Et farligt Nidings-Ord
Af *Loke*, Asgaard-Snogen,
Til Guderne i Nord,
Som, skiøndt for smaa de vare
Til *Navnet* at forsvare,
Var Engle dog mod ham!

- 2 Men Nidings-Ord slet ikke
Er værd at kvæde om,
Man heller maatte drikke
Af Krus og Kande tom;
Thi Nidings-Ord og Tale
I Hytter og i Sale
Er Edder og Forgift.

- 3 |A:418 Kun det er her at melde,
Hvor *Loke* kom med Bral
At skumle og at skiælde,
Det var i *Ægers* Hall,
Det var i Havmands-Hjemmet,
Som blev engang os fremmed,
Men kiendes nu paany.

- 4 Han holdtes for en Jette,
Han selv sig kaldte saa,
Men han var Havets Vætte,
Indfødt paa Bølgen blaa,
|PS7:444 Og under alle Navne
I alle Nordens Havne
Han gjaldt for *Asers Ven!*

- 5 De giæsted og hinanden
En Gang om ikke fleer;
I *Asgaard* sad Havmanden,
Som vi af *Skalda* seer,
Og lærde der af *Brage*
Foruden al Umage
Det gamle *Asamaal!*

6 |A:419| Det rørde *Ægers* Hjerter,
Det gav ham Skøn og Smag
Til *Aser* at beværte,
I lifligt Vennelag,
Med Mad for deres Munde,
Med alt hvad trække kunde
Til hans Krystal-Palads!

7 Og dette *Ægers-Gilde*
For *Odin* og hans *Æt*,
Og for de *Vaner* milde,
Som han gav Indfødsret,
Vandt Pris af Nordens Skjalde,
Selv *Loke* med sin Galde
Gav det i Verden Ry.

8 Og atter skal de Unge,
Som gaae det gamle Skud,
Opflammes til at sjunge
Om *Ægers* Giæstebud,
Hvor Lys paa lette Vinger
Af Guldets Favn udspringer
Med alle Farvers Pragt.

9 |A:420| |PS7:445| Som *Aserne* med *Vaner*
I Eddas Gude-Speil,
Saa *Gotherne* med *Daner*
Endnu gaae under Seil,
Det saae man nys i *Norge*,
Hvor som fra *Gladhjems* Borge
Vi giæsted *Thrudvangs* Hall!

10 Og hvem fra *Lund* og *Dovre*,
Og hvem fra *Kiøbinghavn*,
Var nogetid histovre
I "*Sterlings*" Fødestavn,
Og saae ei der *Havmanden*,
Som byder over Stranden
Til sit Krystal-Pallads!

11 Ja, *Angleren* paa *Øen*
I Nordens Vesterhav,
Han er jo Drot paa *Søen*
Med Krone og Guldstav,
Og aldrig over Muldet

Saa klart et Lys af Guldets
Udsprang med Farvepragt.

12 |A:421| Han var af Moders-Livet
En Viking barsk og bold,
Hans Vugge, det var Skibet,
Han Broder var til *Skjold*,
Og Fader hans, den rette,
Var Havets gamle Vætte,
Var *Njord* fra *Noatun*!

13 Han tog en Ægtefælle
Af gammelt Jetteblod,
Og lod sig det fortælle,
Han randt af samme Rod,
|PS7:446| Men kunde dog ei glemme,
At halvveis han var hjemme
Hos os fra Arildstid.

14 Hans Tungemaal er broget,
Saa hardtad pluddervælsk,
Han glemde Gude-Sproget
Og Hjerte-Ordet "elsk"!
Men har endnu dog Øre
Til *Brages* Røst at høre,
Naar Stemmen ret er klar.

15 |A:422| Thi vil nu *Amlæt Jyde*
Vi til ham skikke hen,
Ham kiærlig at hjembyde,
Som *Asers* Ungdoms-Ven,
Som milde *Vaners* Frænde,
Berømt til Verdens Ende,
Som Drot paa Bølgen blaa.

16 Saa vil for ham som *Æger*
Vi skiænke breddfuldt Maal
I *Aandens* Braga-Bæger,
Og drikke *Livets* Skaal,
Til med gjenfødte Kræfter
At gjøre Guder efter
Alt hvad er godt og stort.

17 Da lærer han af *Brage*,
Hvi Havet er saa salt,
Og hvad i gamle Dage

Man "*Ægers Lys*" har kaldt,
Og alle Guldets Dyder,
Og alle Guldets Lyder,
Med Navnene derpaa.

18 |A:423|PS7:447 Det godt han gider høre,
Thi Guldet er ham kjærte,
Og gjerne laaner Øre
Han til hvad Guld er værde,
Og finder, at igrunden
Vi har en Soel i Munden
Til at forgylde med.

18 Da falder ham fra Øie
De gamle Havmands-Skiæl,
Da seer han først det Høie
Paa Slette som paa Fjeld,
Da med hans Barndoms-Minder
Det sødt i Hu ham rinder,
Han selv er gudefødt!

20 Han seer, han gik i Taaget,
Da over Pluddervælsk
Han glemde Gude-Sproget
Og Hjerte-Ordet "elsk"!
Han lærer da af *Brage*
Foruden al Umage
Det gamle *Asamaal*.

21 |A:424| See, da han os hjembyder
Til sig med Vinters Frist,
De kiære *Sønder-Jyder*
Han nævner først og sidst,
Hos *Angelboer* og *Friser*,
Der er hans Vugge-Viser,
Og der er *Ægers Dør*²³!

22 |PS7:448| Og I, som nys med Gammen
Paa "*Slesvig*" stævned did,
Hvor Norden lagde sammen
Sin Kraft, sit Liv, sit Vid,
Og vuggede den Spæde,
Der throne skal som "*Glæde*"
Paa Nordens Dronning-Stol!

- 23 I, der paa *Ringerige*,
Ved Bønders Giæstebud,
Saae Glædes-Blus opstige
Høit over *Jonserud*,
Og saae i Birkelunden,
At Helte-Aftenstunden
Er skøn som Morgengry!
- 24 |A:425| I, der af *norske Kvinder*,
Som graated noget nær,
Med Krandsen af Kiærminder
Til alle, hver især,
Modtog det prude Banner,
Hvori *Trekløvret* danner
Vort Trilling-Nordens Krands!
- 25 Hvad mener I om Gaaden,
Om Kvadet fra ifjor?
Hvad mener I om Flaaden
Af Dampere fra Nord,
Naar "*Jylland*" dannebroget,
Med Vimpel aabner Toget
Til Ægers Giæstebud?
- 26 Hvor Bølgen blaa er Tiljen,
Og Himlens Blaa er Loft,
Fra *Hjerting* drager Viljen
Godt Læs til *Lowestoft*,
|PS7:449| Og derfra over Enge
Damphesten har sin Gænge
Som Fuglen har sin Flugt.
- 27 |A:426| Naar *Æger* da vi giæste
I hans Krystal-Palads,
Hvor Guldets gjør sit Bedste,
Omstraalet *Alf* og *As*,
Hvor hundredtusend Svende
Ei hamle op med Tvende,
Med *Fyr* og *Fingernem*²⁴;
- 28 Naar *Londons* Millioner
For Borde gaaer med Pragt,
Og alle Strænges Toner
Gaae med i Venne-Takt,
Og alt hvad Jorden eier
Forkynder *Fredens* Seier

Og *Lysets* Kæmpeskridt;

- 29 Da faaer, som *Vaner* milde
Og *Asers* Heltekuld,
Vi Syn for *Ægers Gilde*
Og for hans Lyseguld,
For Havets Drot, hvis Hænder
Som Snekkens Ror omspænder
Al Verdens Virksomhed!
- 30 |A:427|PS7:450 Vi sættes op at age
Med Heste lyseblaa,
Som Kæmpeskridt kan tage
Trods nogen Abildgraa,
For efter Middags-Maden
At syne Muse-Staden
Ved *Themsens* Kildevæld²⁵!
- 31 Der, i de Haller høie,
I Aandens Taarne-By,
Da holdes for vort Øie
Et Giæstebud paany,
Og Vængerne saa skønne
Og Engene saa grønne
I Norden ei det saae.
- 32 Da seer vi en Høi-Skole
I Kæmpe-Stil og Smag,
Med lave Lære-Stole
Og høie Tænke-Tag,
Med Rum til hele Livet,
Med Tid og Tynder givet
Til *Storværks* Drøm og Daad!
- 33 |A:428 Vil Bjergene vi skaade,
De grønne og de graa,
Som løfte sig til Maade
Op over Bølgen blaa,
Til *Keswick* og tilbage
En Solskins-Dag vi age,
Saa har vi seet Skyddaw²⁶.
- 34 |PS7:451 Og naar da alle *Løver*,
Af Hjerte som af Navn,
Med Krandsen af *Firkløver*

Sig hvile, Favn i Favn,
Da høit paa Bølge-Rygge
Vi prise *Odins Lykke*
Og *Ægers Giæstebud!*

35 Har *Loke* kun, som Hunden
Ved *Helhjems* Hovedport,
Viist Tænderne i Munden,
Men ingen Skade gjort,
Da lade vi ham rende
Til Skovs, til Verdens Ende
Med Bisselæder-Sko;

36 |A:429| Men gjør han en Ulykke
Paa Trællen *Fingernem*,
Som kan Paladser bygge
For alle Sandser fem,
Da vogte sig for *Kvaser*,
Da vogte sig for *Aser*,
Hans Hegle-Mesterskab!

37 Som *Vanerne* saa milde
Er vi paa Sletten her,
Kan dog kun spaae ham ilde,
Med *Tyr* og *Thor* ifærd,
Thi faae de Klippe-Ka'le
Kun fat i Laxens Hale,
De slippe den vist ei²⁷.

38 |PS7:452| Saa døe da Nidings-Visen!
Dertil den duer kun,
Og *Brage* bære Prisen,
Trods *Lokes* slemme Mund,
Og slaae end Harpen silde
Om *Ægers* Havmands-Gilde
For Guderne i Nord!

39 |A:430| Ja, først naar *Angul* atter
Gjør Broderskab med *Dan*,
Det ret i Verden batter
Hvad Norden vil og kan;
Da, underlig oprundet,
Firkløveret er fundet,
Som Lykkens Tegn og Pant.

40 Som før i *Asers* Gaarde,

Om Ægers-Fruen *Ran*
Og hendes Døttre haarde,
Valkyrier paa Strand,
Saa gaaer om *Anguls* Flaade
Endnu paa samme Maade
Vanrygtet trindt i Nord.

41 Der gaaer ei Røg af Branden,
Naar Ild ei var deri,
Men under Skiæl Havmanden
Er end saa blød som vi,
Og Skiællet brat han skyder,
Naar i hans Øre lyder
Det gamle *Asamaal!*

42 |A:431| Det har jeg selv erfaret
Saa ofte i det smaa,
At nu det aabenbaret
I Spaadom skal udgaae,
|PS7:453| Til som et stort Vidunder
Det *Tysken* ei udgrunder
Men hele Verden seer.

43 I Heltelivets Aften,
Ved klare Maaneskin,
Han seer, at Gude-Kraften
Var i hans Hjerne blind,
Skiøndt den gav Haand med Vinger
Et Øie paa hver Finger
Til daglig *Jette-Brug!*

44 Ja, lykkes i det mindre
Det kun med *Angul næst*,
Da intet skal forhindre
Den store Solhvervs-Fest,
Naar over begge Have,
Som over Fædres Grave,
Vi række Broderhaand!

45 |A:432| Tilvisse end i Stampe
Staaer *Angelboens* Jydsk,
Men dog hos ham af Krampe
Døer brat det høie Tysk,
Da vexle med det *Lave*
Vi Venne-Ord og Gave

Til kort og godt Forlig.

46 Et lille Ægers-Gilde
Vil sikkert følge paa,
Og, hvad ei klæder ilde,
Høit om det Store spaae,
Som *Skamlings-Fest* forleden
Om Seieren paa Heden
Og Vagt for *Ægers Dør!*

[PS7:454]Ja, Skjalden det bebuder,
Og Aanden gjør det klart,
At Nordens *Seier-Guder*
De staaer nu op fuldsnart,
Og lege med hinanden,
Som Tankerne i Panden,
Guldtavl paa *Videslet!*

23

Saaledes skrives "Eiderens" Navn i islandske Bøger, og selv hos *Saxo* er "Eir og Ler" (Ægir og Hler) parrede som *jydske* Høvdinge.

24

Eldr og Fimafengr, som er de *eddiske* Navne paa Ægers to Trælle, der gjør alt saa listelig, at baade Mad og Drikke, baade Borde og Bænke, synes at komme af sig selv, hvad nu og herefter *Damp* og *Drivhjul* prægtig vil forklare.

25

Oxford.

26

Keswick ligger ved Derwent-Søen, den vildeste i *Kumberland*, og ei langt fra *Skyddaw*, det høieste Bjerg.

27

Det var nemlig, efter *Edda*, som en Lax, *Loke* vilde smutte fra *Aserne*, da de kom efter ham, og de skal rigtig have beholdt Halen mellem Hænderne, men han slap dog ikke.

[A:433]

Danskeren.

1851.

Syvsover-Dagen iaar.

- 1 Til Bogs i gamle Dage
Er ført et Sagn fuldsært,
Om Frugt af *Romer-Plage*,
Som vel er Blækket værdt.
- 2 Syv Brødre i en Hule,
Et gammelt Klippebrud,
Blev nødt til sig at skjule
Med deres Tro paa Gud.
- 3 En Keiser-Tiger raadte
I *Rom* for Verdens Sværd,
Han under Fødder traadte
Al Ret paa Spydets nær.
- 4 Han haded *Aand* og *Hjerte*,
Og fandt kun *Hevnen* sød,
Han raadte Bod paa Smerte
Kun med den bittre Død.
- 5 |A:434|PS7:455 Han kaldte Folke-Livet
Fornuftens Fangenskab,
Som kun blev Frihed givet
Naar Kroppen sank i Grav.
- 6 For Sote og for Kvider,
For Trældom, Sorg og Nød,
Den grinende Dødbider
Helbredte kun med Død²⁸.
- 7 Hvor Aand har alt at vove
Mod en forvoven Krop,
Der er det bedst at sove
Og seent at vaagne op!
- 8 De Syv i Klippehulen
Sov et Par Hundredaar,

Og vaagned saa om Julen
Op med snehvide Haar²⁹.

- 9 | **A:435** De vaaged dog ei længe,
Faldt brat igien i Blund,
Thi *de* og deres *Penge*,
De var *Oldsager* kun.
- 10 De uden Frist og Stævning
Blev ført paa Thinge frem,
Og som en Helgen-Levning
Forkrammede man dem.
- 11 | **PS7:456** Om deres Liv og Tale
Slet ingen Sjæl sig brød,
Men kun om deres Dvale,
Som ret en salig Død.
- 12 Kun om de Dødes Rige
Man frittede dem ud,
Man vidste da at sige
Kun af “de Dødes Gud”.
- 13 De Stumme har ei Stemme,
Saa Dødens Land er tyst,
Hvor Midnats-Mulm har hjemme,
Gjør ingen Dag det lyst,
- 14 | **A:436** Og paa Forundrings-Stolen,
Fra Morgengry til Kveld,
Man gider ei seet Solen,
Men kieder sig ihjel.
- 15 Engang Syvsover-Sagen
Gik rundt fra Mund til Mund,
Nu er *Syvsover-Dagen*
Deraf en Levning kun.
- 16 Hvi denne Dag udkaaret
Om Tørke eller Vand
Skal spaae saa seent paa Aaret,
Forklare ei jeg kan;
- 17 Men efter Uger vaade,
Det hued mig dog godt,

Og trøstet paa en Maade,
At Varslet ei blev vaadt,

18 |PS7:457| Og nu, naar Solen brænder
Hver Morgen paa mit Tag,
Min Tanke tit sig vender
Til den Syvsover-Dag.

19 |A:437| Jeg gik i Morgenstunden
Ved lystig Fuglesang,
Med Smøg og Smil om Munden,
I Deilighedens Vang.

20 Jeg gik med Tanker sære,
Som det er Skjalde-Sæd,
De lette er at bære,
De flyve selv afsted.

21 De fløi paa Fuglevinger,
Det gjør de ret med Fryd,
Naar Ager-Lærken svinger
Sig op med Lovsangs-Lyd.

22 Da ellers fast jeg sidder,
Hos Bøger muret ind,
Hvor Sangen kun er Kvidder,
Hvor Solen kun er Skin,

23 Jeg altid har paa Munden:
Godnat, Dødbideri!
Naar Sommer-Morgenstunden
Jeg nyder i det Fri.

24 |A:438| Foran mig laae bag Pile
En lille Kirkeby,
Der vilde jeg mig hvile
I Præstegaardens Ly,

25 |PS7:458| Der vilde frit jeg tale
I Lys, som Ven med Ven,
Om Dugg i dybe Dale,
Om Død, og Liv igien,

26 Om alle Guds Vidunder,
De store og de smaa,

Som Engle ei udgrunder,
Men Støv kan stole paa.

- 27 Da ligned, for mit Øie,
Den lille Kirkeby
Storstaden i det Høie,
Med Templet over Sky.
- 28 Mig smiled tit imøde,
Trindt om det høie Spir,
Den Stad af Guld det røde
Med Blaatag af Saphir.
- 29 |A:439|Og skjulde end bag Støvet
Sig Staden over Sky,
Som her sig nu bag Løvet
Har skjult den lille By,
- 30 Jeg maatte dog ei græde,
Jeg vidste, den var nær,
Og vilde brat fremtræde
Tætved, som – *Kirken der.*
- 31 Jeg kom til Venne-Bolig,
Men fandt den folketom,
Jeg saae det taus og rolig,
Og gik alt som jeg kom,
- 32 |PS7:459|Dog fulgde med mig Huset
I Tankerne saa fast,
At Hovedet blev kruset,
Og jeg brød ud i Hast:
- 33 Er selv jeg en Syvsover,
Som blev i Hulen graa,
Og dumt sit Liv kun vover
Ved bagvendt op at staae?
- 34 |A:440|Jo meer derpaa jeg grunder,
Desmere det mig slaaer,
Mest som et sært Vidunder
Jeg her paa Marken gaaer.
- 35 Tohundred Aar tilbage
Jeg synes, bleg om Kind,

Ved *Romer-Sprogets* Plage
At være sovet ind.

- 36 Det er, som med i Graven
Mig fulgde *Livets Ord*,
Og flygted fra Bogstaven
Til Fristed under Jord.
- 37 Det er, som om tilsammen
Vi vaagned under Øe,
Kun for at sige Amen,
Og ordenlig hendøe.
- 38 Om Ordet, som det lyder,
Livs-Kraften i dets Lyd,
Snart ingen meer sig bryder,
Naar de har Stile-Dyd.
- 39 |A:441|PS7:460 Om Ord i Folke-Munden,
Om Modersmaalet sødt,
Man skriver nu igrunden,
Som netop *det var dødt*.
- 40 Ad Ordet i dets Væsen,
Med Guddoms-Kraft og Glands,
Man rymper nu kun Næsen
Med Penne hertillands.
- 41 Man af hver lille Pige
Det høre maa med Gru,
At kun et *Skygge-Rige*
Er *Aandens* Verden nu.
- 42 Det er da kun ved *Døden*
Man vorder *aandelig*,
Det er i *Orme-Føden*
Man finder *Himmerig!*
- 43 Et "saligt Liv" for Løier
Man kalder Drømmen sød,
For Alvor man ophøier
Dog kun en "*salig Død!*"
- 44 |A:442| Er ei en Røst i Ørken
Da Folkelivets Skjald,

Hvor hele Sjæle-Styrken
Er Pennestrøg og Tal!

45 Han Aande-Drættet vover
Mod en forvoven Krop,
Er han ei en Syvsover,
Som stod for tidlig op!

46 |PS7:461| Hvi var han saa haardnakket,
At ei han med sin Pen
Sig gjorde Pinen stakket
Og slumred ind igien!

47 Hvi lukked ei sit Øie
Han alt i Ungdoms-Aar,
Mens over Kæmpehøie
End flagred gule Haar!

48 Hvi vilde først han graane,
Som Spurven under Øe,
For magtesløs at daane
Og ubeundret døe!

49 |A:443| Hvi gaaer han end og drømmer
Om Liv, hvor Døden boer,
Og vil, hvor Blækket strømmer,
Det standse med et Ord!

50 Hvi staaer han end og taler,
Som om han Kværnen drog,
Der, efter Sagnet, maler
Alt hvad i Mund man tog!

51 Tør virkelig han mene,
Han under Lokker graa
Kan male Liv i Stene
Og Ild i Bæk og Aa!

52 Kun lidt er hvad han mener,
Lidt mere hvad han troer,
Og hvad ham mindst forstener
Er Pennepose-Ord.

53 |PS7:462| "Hvor Dampen har sin Gænge,
Man stoppede ham ei,

Men tog imod *hans Penge*
Og lod ham gaae *sin Vei.*”

54 |A:444| Det er en Hverdags-Tale
Men dog med Søndags-Syn,
Som tit i Aften-Svale
Man skimter matte Lyn.

55 Det er hans Svar herefter,
Til alle, som ham spør
Om Maalet paa hans Kræfter,
Om hvad han vil og tør.

56 Hvor Dampen har sin Gænge,
Og folkelig sin Dyd,
Gaaer *Ord* for *rede Penge*
Alt efter deres *Lyd*.

57 Saa gik i Norden mine,
Hvor end jeg gik og stod,
For Mynter, om ei fine,
Dog paa den rette Fod.

58 Deraf jeg kunde vide,
Jeg var Syvsover ei,
Et Ord i rette Tide
Er paa den rette Vei.

59 |A:445| Mit Ord af Folkemunden
Jeg tog, som jeg det fandt,
Og det var Hovedgrunden,
Hvi Ørenlyd jeg vandt.

60 |PS7:463| Mit Ord om Folkelivet,
Fra Hedenold til nu,
Jeg tog, som det blev givet
Og randt mig frisk i Hu.

61 Min Vei i Dansker-Hjemmet,
Fra gule Haar til graa,
Var sær, men ikke fremmed,
Derfor man lod mig gaae.

62 Tit ingen jeg fandt hjemme,
Hvor Folk jeg helst gad ha't,

Men for min Fod og Stemme
Blev Dørren dog opladt.

63 Det er min Tro om Munden,
Som frit gaaer op og i,
Den virker mest igrunden,
Naar Buldret er forbi.

64 |A:446| Jo længer det mig undes
Min egen Vei at gaae,
Des fastere det grundes
Hvad Munden bygger paa.

65 Derfor jeg vil til Bunden
Udtømme Ordets Væld,
Som sprudled mig i Munden
Fra Morgengry til Kveld.

66 Dermed jeg vil til Enden
See til at faae udtalt,
Om Vennen tit og Frænden
End finder, det er galt.

67 |PS7:464| Og derom vil jeg bede
Til Gud i Himmerig,
At Ormene ei fede
Skal blive af mit Liig.

68 Thi det er netop Trøsten
Man har, naar man skal døe,
At Aanden gik i Røsten
Forud til Glædens Øe.

69 |A:447| Og derpaa vil jeg stole,
At *Livets Ord* skal gaae,
Som Straaler gaae fra Sole,
I Nord, mens Sky er blaa.

70 Og derpaa vil jeg stile,
Med Gierning og med Ord,
At jeg kan finde Hvile
Hvor evig Glæden boer!

Man fortæller, det var under den romerske Tyran, *Decius*, ved Aar 250, at de Syv sov ind i en Klippehule nær ved *Ephesus*.

29

Det var nemlig, som man fortæller, i det byzantinske Dødbideries Morgengry, ved 450, at Syvsoverne vaagnede, blot for ordenlig at hensove.

Stridshammeren og Guldtavlen i Sønder-Jylland.

Forleden Dag fik jeg et Brev med Fodposten under Mærket etc.: med den Efterretning, at da man i forrige Aarhundrede (1734) fandt det sidste *Guldhorn* i Sønder-Jylland, da fulgde det Folkesagn med, at om Hundrede Aar skulde i samme Egn findes en "*Stridshammer*" og en "*Guldtavle*" til Oplysning af den danske Historie, og at da skulde *Danmark* blive et af de mest blomstrende Riger paa Jorden.

Den ærede Tilskriver, som i Henseende til Sagnets Virkelighed beraaber sig paa en Bog fra 1833, har ganske rigtig giættet, at hans Forklaring af Sagnet var **[A:448]** ganske i min Smag, thi jeg finder ligesom han, at der kunde ikke findes en herligere *Thorshammer* til Jettepander og en kosteligere *Guldtavle* til den danske Histories Oplysning, end der netop fra 1834 og da især 1848-50 virkelig er fundet i *Sønder-Jylland*.

Stridshammeren har nemlig hele Verden med Forundring seet i *Danehærens* Haand, og *Guldtavlen* kan enhver, som har Øine i Hovedet, see paa *Sønder-Jydens danske Tunge*, og at dette *Hittegods*, som er det danske Navn paa hvad *Tyskerne* kalder "*Fund*", varsler glædelig om en herlig Opblomstring for *Danmarks Rige*, det har jeg fundet lige fra Begyndelsen, og det maatte jeg finde lige til Enden, om det end kunde lykkes de tyske Troldmænd, ved Hjælp af deres overtroiske Tilhængere herinde, at forhindre hvad Varslet spaaede.

Jeg behøver neppe at tilføie, at hvis det kun *saakaldte* "danske Monarki", som Trældom og Tyskhed vilde blive Sjælen i, virkelig kom istand, da maatte Varslet være en af de største og rædsomste Øine-Forblindelser, der nogensinde har skuffet et Folk, men derfor troer jeg heller ikke, at en saadan Vanskabning kan fødes til Verden, end sige da, at den kunde lykkes og trives i vore oplyste Tider, men jeg troer, at *Danmarks Rige*, klarlig skilt fra *Tyskland*, ganske rigtig, trods alle Hindringer, vil blomstre op, saa Vorherre kan have Ære og det *danske Folk* og hele Norden have Gavn og Glæde deraf!

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løvedagen d. 19. Juli. Nr. 29.

Er et dansk Ministerium umueligt i Danmark?

Det Spørgsmaal, jeg her opkaster, og vil, da den saakaldte Minister-Krise eller Leiervold varer saalænge, prøve paa at besvare, er jo vist nok i sig selv et af de urimeligste Spørgsmaal, man kan gjøre, men det gjør sig dog selv, naar man hver Dag hører og læser saameget, der beviser, at mange flere end dem, der kalder sig selv *Tyskere*, enten forudsætter, at et *dansk* Ministerium i Danmark vilde være umueligt, eller tvivler dog stærk om Mueligheden deraf. “Danskeren”, som, især efter Idsted-Slaget, kan see for sine Øine at der er et *dansk Rige* i Danmark, der ligesaa vist gaaer til *Eideren* i Syd, som til *Sundet* i Øst, og som troer ganske vist, at dette Rige har baade en *dansk Konge* og et *dansk Folk*, han kan jo vist nok ikke omtvivle Mueligheden af et dansk Ministerium, men naar dog baade Tivlesygen og Tivlraadigheden i dette **A:450**Stykke er saa stor og saa udbredt, som alting viser, da maa dog selv “Danskeren” ansee et dansk Ministerium i Danmark for en meget vanskelig Sag, hardtad for en *Fugl Fenix*, der enten maa skabes paany ved et stort Mirakel eller, hvad der jo ikke er mindre vidunderligt, opstaae af sin egen Aske, som her er Danskens og Danskhedens *forrige* Liv og Levnet.

Imidlertid, Miraklers, historiske Miraklers Muelighed i Tidens Løb og selv i Tidens Humpen, er man i Danmark nødt til at antage, fordi Virkeligheden forudsætter Mueligheden, og ingen kan nægte, at *Sønder-Jyllands* Indtagelse og Besiddelse, ligefor Holsten-Gottorps og det store Tysklands lange Næse, det er et *historisk Mirakel* for al Verdens Øine, som man i Danmark maa lukke sine Øine godt i for ikke at see, og om det da end kan synes vanskelig nok at finde sex, syv danske Rigsraader, som vil og tør *holde paa* hvad vi aabenlyst har taget med en Trumf, som slet ingen byder sig til at stikke, saa klinger det dog alt for urimeligt, at den Opdagelse skulde være umuelig.

Jeg formoder derfor ogsaa, at hos en heel Deel af os, ja, vel hos alle de virkelige Dannemænd, der nære Tivl eller Mistvivl om et dansk Ministeriums Muelighed, reiser det sig for størstedelen enten deraf, at man anseer Danskheden hos et Ministerium ikke for en

Hoved-Dyd, men som en Tilgift, eller vel snarere som |A:451|en Slags Lyde, der kun blev tilgivelig, naar den dækkedes af mange andre glimrende Dyder; eller ogsaa deraf, at man kun anseer et Ministerium i Danmark for mueligt, naar man tør haabe, at *Hjemtyskerne* og de *Fremmede*, især Holsten-Gottorperne og de tyske Stormagter, fandt det *taaleligt*; thi hvilken af Delene jeg vil forudsætte, da maa ogsaa jeg finde et dansk Ministerium under de Omstændigheder umueligt, men ingen af Delene skulde dog heller gode Dannemænd enten selv forudsætte eller lade giælde, og derom vil jeg lidt nærmere udvikle mine Tanker, da det umuelig kan skade, men dog muelig gavne.

Naar jeg nu siger, at *Danskhed* er i mine Øine ikke blot *Hoved-Dyden* hos et Ministerium i Danmark, men vilde i mine Øine overveie mange Lyder, da veed jeg nok, at ikke blot somme andre, men at mange vil tænke, det er, fordi jeg er gal eller i det mindste blind af bare *Danskhed*, men det rager mig ikke videre, da jeg ikke desmindre har ønsket de forrige og vil ønske de følgende Ministre alle Rigsraads-Dyder *tilligemed Danskheden*, ligesom jeg har ønsket og vil ønske Danehæren alle ridderlige Dyder *tilligemed Kiækheden*, uden at fragaae, at denne er Hoved-Dyden paa Kamppladsen og vil bringe mig til at see igiennem Fingre med meget, jeg hverken kan ønske eller rose.

|A:452|Vi har jo vist nok ligesiden 1848 høilig trængt til et *dansk* Ministerium, og stod, i Mangel deraf, bestandig Fare for at tabe alt hvad der er et Folk dyrebart, men saalænge *Danehæren* stod i Marken mod aabenbare Fiender og slog drabelig fra sig ved hver given Leilighed, saalænge kunde det dog til Nød slæbe af med et Ministerium, som vel ikke selv vidste enten hvad det var eller hvad det vilde være, men lod alt, følgelig ogsaa Krigen, gaae, som det kunde. Nu derimod, da Danehæren er gaaet hjem, hver til sit, og hvad der ikke har lagt sig, staaer stille, nu da det skal afgjøres paa Ministrenes Skriver-Stuer, om Danmark skal beholde hvad Danehæren har dels forsvaret og dels tilkæmpet sig, nu maae vi nødvendig have et *konservativt* (vedligeholdende) Ministerium i *dansk* Forstand, hvis vi ikke skal miste baade alt hvad vi med Sværdet har vundet og alt hvad vi med Skjoldet har dækket: vor *folkelige* Selvstændighed, Frihed og Ære, og at man selv maa være *dansk* for at holde paa det *Danske*, det har især de senere Aars Erfaring saa tilstrækkelig indskærpet os, at vil vi ikke troe det, da faaer vi det snart at føle.

Vil man nu spørge, hvordan et *saa dansk* Ministerium var at finde, da vil jeg svare, at hvis Kongen virkelig skulde være forlegen derved, da behøvede det vist ikke at staae tre Gange i Berlings-Avisen, at de, |A:453|der vilde udgiøre et *saadant* Ministerium, skulde melde sig jo før, jo heller, uden at der vilde blive saamange Beilere til den Brud, der ikke blot gav et godt Levebrød, men gav

Magt og lovede Ære, at der blev Nok at vælge imellem; thi hvor skulde det være mueligt, at der mellem de mange tusinde Dannemænd, der har taget levende og tildels kraftig Deel i den danske Sag, ikke skulde i det mindste findes et Par Snese, der nu, da Seiren er vundet, vilde have lidt Uleilighed med at indhøste dens Frugter til Gavn og Glæde for dem selv og for alle gode Danemænd, nærværende og tilkommende!

Altsaa, et Sæt danske Rigsraader, som for ingen Priis, endsige for den Spotpriis, Holsten-Gottorperne og deres Velyndere byde, vilde sælge en Fodsbred af Sønder-Jylland, et Blad af gamle Danmarks Hæderskrands, en Flig af Dannebrog eller et Slag af den danske Tunge, et saadant Sæt Rigsraader lod sig sikkert ikke blot finde i Danmark, men vilde stille sig selv ved første Opraab, og hvad vovede Danmark ved at lade dem staae for Styret? Der har jo endnu slet ingen af de afgaaede Ministre eller af dem, man ellers kunde finde eller forskrive, taget den "*statsvidenskabelige Examen*", som først nylig er blevet udskrevet, og *danske* Ministre kan dog vel ligesaa godt som *udanske* lade de løbende Forretninger paa Skriverstuerne besørge |A:454 paa sædvanlig Maade, og, naar Rigsdagen samles, tale eller tie, som de lyster. Har man været saa taalmodig i de forrige Ministres Tid, om hvem ingen vidste enten hvad de vilde eller hvad de gjorde, saa kunde man dog sagtens ogsaa være lidt taalmodig i de *danske* Ministres Tid, saalænge man saae, at de af al Magt arbeidede paa at hævde Rigets Ære, Frihed og Selvstændighed, om end mangan Pose, man bragde til Mølle, blev liggende umalet, og saasnaart det danske Ministerium havde udført sit store Ærende, som gjaldt Folkets Liv og Rigets Tilværelse, da var det jo tidsnok at overveie, om man ikke maaskee kunde være bedre tjent med et Ministerium, som, med mindre Danskhed, havde større Dyder af et andet Slags. Man har dog vist aldrig udenfor Daarekisten hørt, at naar En aabenbar laae for Døden, man da ikke vilde bruge en Læge, der var den eneste, som vilde og rimeligviis kunde redde den Dødsyge, fordi man hverken tiltroede ham Villie eller Evne til med det samme at helbrede endeel Vorter og Ligtorne, som dog ogsaa skæmmede den Syge, men som Andre paastod, de paa Timen kunde skille ham ved, død eller levende? eller kan Dannemænd virkelig endnu lade sig trøste af Mester *Bonifacius*, som siger: ja, han døde rigtignok, men *Feberen forlod ham* dog!

Altsaa, den danske Konge og det danske Folk maa nødvendig under nærværende Omstændigheder ønske sig |A:455 et *dansk* Ministerium, om det end slet ikke havde nogen anden Dyd end den at være *dansk* tilbunds, de maatte ønske sig et saadant Ministerium til enhver Priis, og kunde sikkert faae det for meget bedre Kiøb end hvilket som helst andet, og vil man nu sige, det er dog umueligt, fordi hverken *Hjemtyskerne*, *Holsten-Gottorperne* eller *Stormagterne*, især de tyske Stormagter, vilde taale det, da er det rette Svar derpaa,

at siden alle Fornævnte med eller mod deres Villie har taalt Slagene ved *Frederis*, ved *Idsted* og *Fredrikstad*, der dog især maatte være Hjemtyskerne og Holsten-Gottorperne ligesaa ubehagelige som et dansk Ministerium, saa var det dog immer en *Prøve* værdt, om de ikke kunde bevæges til at taale det sidste, saavel som det første. Vil man *forespørge* sig hos dem, og især hos Hjemtyskerne og Holsten-Gottorperne, da vil de jo vist nok svare: nei, paa ingen Maade, før vilde de lade sig slagte tusinde Gange som ved det fordømte *Frederis* og det Helvedes *Fredrikstad*, men hvem uden vore Diplomater spørger heller Ræven, om det kan nytte at lukke for Giæssene, eller om han vil taale det, naar man afløser den *Tiende*, han pleiede at tage paa Marken, eller om han haardnakket vil blive ved at paastaae, mod al Ret, at man skal betroe ham Nøglen til Gaasestien? Desuden, saa da det ligesaavel i Juli 1851, som i Juli 1849 og Juli 1850 giælder for |A:456| Danmark om "at være eller ikke at være", saa kan jo ingen Fare være saa stor, at man derfor skulde undlade at prøve det eneste muelige Rednings-Middel, og det er nu ligesaa vist et ægte dansk Ministerium, som ifjor et ægte dansk Hovedslag, og hvor man for at redde Livet, maa vinde, der kan man intet tabe ved at vove alt paa Seiren. Om det derfor var ligesaa rimeligt, som det er høist urimeligt, at et dansk Ministerium, der kun stod fast paa at beholde alt hvad dansk er, vilde paadrage os en ny Krig lige saa farlig som den forrige, saa maatte dog det samme, der bragde os til at vove den forrige, ogsaa bringe os til endnu langt kiækkere at vove den følgende, thi Seiers-Haabet vilde være dobbelt velgrundet, og Seiren vilde ikke, som hidtil, blive ubenyttet.

Dog, der er vist ingen kyndig Dannemand, der for Alvor tænker, at Europas Stormagter i dette Øieblik enten vilde paaføre Danmark Krig eller billige nogen Krigs-Erklæring mod Danmark, blot fordi vi havde et dansk Ministerium, der behandlede alle *indenlandske* Forhold som *danske*, og afholdt sig paa det strængeste fra at behandle udenlandske Forhold som danske; de frygter vist heller ikke for, at Holsten-Gottorperne igien skulde slippes løs paa *Sønder-Jylland*, da vi jo aabenbar, et af to, langt heller maatte holde et Dommedags-Slag med dem engang endnu, end bestandig djævles med dem og tilsidst ødelægges af dem, og |A:457| endelig frygter de vist allermindst for et Oprør af Hjemtyskerne enten i *Sønder-Jylland* eller herinde, saa naar Dannemænd tvivler om et virkelig dansk Ministeriums Muelighed, er det vist især, fordi det bæres dem for, at det kunde, som Tysken vil sige, neppe holde sig en Dag eller en Time, og bestemt ikke i fjorten Dage.

Nu, ogsaa dette maatte jo komme an paa en *Prøve*, og Prøven maatte jo gøres for at kunne sees, og naar der, som forudsat, fandtes Dannemænd, der turde gjøre Prøven, saa turde dog vel alle de andre nok see paa det, da man, efter Ordsproget, dog er alt for ræd, naar man ei engang tør ryste. Jeg troer selv, at et ægte dansk

Ministerium vilde endnu ikke blive gammelt i Danmark, men *fjorten Maaneder* tænker jeg dog, det nok kunde leve, og naar man betænker, at Vorherre skabde Verden i sex Dage og gienløste den paa mindre end det Halve, saa lod der sig, med Hans Hjelp, som pleier at staae danske Bestræbelser bi, vel ogsaa paa fjorten Maaneder udrette saameget med og for det lille Danmark, at det kunde findes værdt at mindes i tusind Aar!

Men, tænker vist mangen en i sit stille Sind, om han end ikke siger det høit: *Holsten!* ja *Holsten* maatte dog vist et *dansk* Ministerium, naar det skulde udrette noget, saagodtsom *opgive*, og det er jo umueligt, baade for *Londoner-Protokollens* Skyld, og **IA:458**sagtens for selve den danske Konges og hele Statens og mange andres Pligter og Rettigheder, saa allenfalds *derfor* er et *dansk* Ministerium i Danmark en *Umuelighed*.

Det nytter jo ikke her at sige, hvad jeg vilde svare, om jeg var i den danske Konges Sted, eller hvad jeg maatte svare, om jeg var i Kongeriget Danmarks Sted, da jeg hverken er eller kan være nogen af Delene, men, som hvad jeg er, som dansk Historiker og Rigsdagsmand, kan og bør jeg svare: om *Holsten* vilde være meer opgivet derved, at man paa det skarpeste skildte *Sønder-Jylland* derfra, og paa det nøieste forbandt dette danske Hertugdømme med Kongeriget, og paa det ivrigste ophjalp *Danskheden* der, hvor den findes, og andet vilde jo et ægte dansk Ministerium i denne Henseende ikke gjøre; om *Holsten* derved vilde være mere opgivet end det allerede er opgivet ved at overlades til sig selv og til det tyske Forbund, det vil jeg ikke trættes med nogen om, da enhver kan see, at Forskiellen i alt Fald vilde være meget ubetydelig, men jeg vil spørge: om man virkelig kan elske Danmark og ønske det danske Rige Bestandighed og det danske Folk en fri og naturlig Udvikling, og dog lade det beroe paa *Holstenerne* og det *tyske* Forbund, om det skal gaae *Danmark* vel eller ilde, om Riget skal bestaae eller forjaae, om Folket skal leve op eller døe ud? Jeg mener virkelig, at selv **IA:459**1847 og langt tidligere maatte enhver Dannemand dertil svaret det mest afgjorte Nei, og hvad da ikke 1851, da det er blevet soleklart og alle vitterligt, at *Holstenerne* og det tyske Forbund ikke vil lade det danske Rige bestaae eller den danske Tunge røre sig eller det danske Folk nævnes en Dag eller et Øieblik længer, end de haardt nødes dertil! Spørgsmaalet er aabenbar nu ikke længer, om den danske Konge helst vil have Danmark uden *Holsten* eller med *Holsten*, men om han heller vil have Danmark med *Sønder-Jylland* uden *Holsten*, eller *ingen af Delene*, thi som dansk Konge havde han aabenbar ingen af *Delene*, naar han skulde spørge *Holstenerne* ad hvad han maatte gjøre i *Sønder-Jylland* og i hele Danmark, og spørge det tyske Forbund om, hvad han maatte gjøre med *Holstenerne*, saa kun, naar Kongen har *Danmarks Rige* til Eideren *frit* og heelt og holdent til at gjøre og lade deri hvad han med sit

Folk finder tjenligt, først da kan det blive Spørgsmaalet, om han kan have Lyst til og være tjent med *desuden* at befatte sig med *Holstens* Anliggender, under de nærværende høist farlige og ærgerlige Omstændigheder og under de Vilkaar, det tyske Forbund vilde foreskrive og Holstenerne fredelig finde sig i?

Vil man nu mod alt dette sætte *Londonner-Protokollen*, hvorved det skal være afgjort, at *Danmark* ligesaavel skal udgiøre en Heelhed *med Holsten* som *med Sønder-Jylland*, da kan jeg til Nød forstaae, at vort forrige Ministerium, der selv havde bidraget sit til at *Londonner-Protokollen* kom istand eller havde dog selv bundet sig til den, at *det* Ministerium kunde indbilde sig, de dermed var undskyldte, naar de opgav hvad de selv kaldte den "*danske Politik*", skøndt det har været mig haardt nok at døie paa den *danske* Rigsdag; men om *Londonner-Protokollen* ogsaa udtrykte andet end at det var Stormagternes *Ønske*, at *Kongen* af *Danmark*, baade i Henseende til Rigets Heelhed og til Arvefølgen, maatte faae *sit Ønske* opfyldt, saa kunde dog hverken Danmark eller et nyt dansk Ministerium, af en Protokol, der kun udtrykker et *Ønske*, finde sig forpligtet til noget, som den *danske* Konge og det *danske* Folk, langtfra at kunne ønske, maa grue for som en ubodelig Skade. At *Preusen*, som, hvis det behøvedes, godt vilde sørge for, at den *danske Konge* aldrig fik andet end Ulykke med og af *Holsten*, at dette samme *Preusen*, der af al Magt har protesteret *mod* *Londonner-Protokollen*, ikke desmindre, naar vi fik et *dansk* Ministerium, vilde beraabe sig *paa* *Londonner-Protokollen*, for, om mueligt, derved at kyse os fra, hvad der ene kan giøre Danmarks Rige stærkt og frit, det troer jeg gierne; men har vi ikke vidst det før, saa maae vi jo dog have lært det *af* *Preusens* *historie* siden 1848, at vil Danmark bestaae, da maa det ikke blot forsmaa alle *Preusens* gode Raad, men ogsaa trodse *Preusens* Vrede og Unaade, der da, som Tiden har viist, ogsaa, Gud skee Lov, er langtfra at være saa farlige, som vi før har ladt os indbilde.

For Resten er det jo slet ikke Meningen, at et *dansk* Ministerium enten skulde eller vilde bede enten *Preusen* eller nogen Stormagt om at skille enten *Kongen* af Danmark eller det *danske* Rige ved hvad de har Ret til at kræve af *Holsten*, som blandt andet er baade Deltagelse i den fælles Giæld og det Vederlag, der kan gives for al den os paaførte Ulykke og Bekostning, men Meningen er jo kun, at *Dannemænd* ikke blot maae ønske men giøre alt hvad de kan for at faae et Ministerium *saa dansk*, at det ikke for nogen virkelig eller indbildt Fordeel af *Danmarks* Sammenkobbling med *Holsten* og det *tyske* Forbund, vil opoffre det mindste af det *danske* Riges *Frihed* og *Sønder-Jyllands* virkelige Besiddelse, med *Danskhedens* *Herredømme* deri, som nu engang er *uadskillelige*, og at altsaa det *danske* Ministerium heller gaaer ind paa enhver anden muelig Overeenskomst med *Holsten* og det *tyske* Forbund, eller, om

endelig saa maa være, slaes med dem paany, til de finder sig i Billighed.

Ja, dette, som jo da ogsaa under nærværende Minister-Krise er hørøstet udtalt baade i Adresser til **A:462**Kongen og i alle de Blade, der har mindste Krav paa at kaldes *danske*, dette er ogsaa hvad jeg her først og sidst mener med et *dansk Ministerium*, thi vel ønsker jeg Danmark et Ministerium, der elskede *Danskheden* saa dybt, forstod den saa godt og turde gennemføre den saa vidt, som mueligt, men det kan gjerne være at et *saa* dansk Ministerium vilde *endnu*, af en eller anden Grund, være en Umuelighed i Danmark, og Umueligheder kan man vel paa en Maade ønske, men maa aldrig forlange. Hvor vis jeg derfor end er paa, at intet Folk, altsaa ikke heller det danske, kan have Skade, men har ene Gavn af at styres efter sit Hjerte, at behandles efter sin Eiendommelighed og at oplyses efter sit Hoveds og sit Modersmaals Beskaffenhed, saa indseer jeg dog godt, at et Ministerium, der hverken kan eller vil gaae nær saa dybt ind herpaa, som jeg ønskede, maaskee kan være det *betimeligste*, naar det blot er *saa* dansk, at det baade vil og tør holde urokkelig fast ved *Danmarks* og *Danskhedens* Ære og Frihed i deres Forhold til *fremmede Magter* og aabenbar *fiendtlige Kræfter*, saa *Dansken* og *Danskheden* dog beholder det snevre Raaderum, de har, og den Frihed til levende Rørelse inden deres egne Grændser, som de umelig kan undvære, naar de ikke, istedenfor at hæve og udvikle sig til at styrke Riget, gavne og glæde Folket, skal synke endnu **A:463**dybere og efterlade Riget splidagtigt og hjælpeløst og Folket modfaldent og raadvildt.

Efter Berlings-Avisen *imorges* (Nr. 159) skulde Minister-Krisen lykkeligviis saagodt som være endt ved et nyt Ministerium, hvori *Carl Moltke* afløste *Professor Clausen*, og skøndt det er noget, "Danskere" maa see, før han troer det, og skøndt Minister-Krisen for hans Øine, ved et saadant Ministerium, langtfra at være lykkelig endt, vilde være meget ulykkelig forlænget og forværret, saa vilde der dog fra en vis Side derved være *noget* vundet for den *danske* Sag.

For det første, saa, naar *Carl Moltke* virkelig kom til at afløse *Professor Clausen* i Ministeriet, da vidste vi, om ikke hvad Klokkeren var slaet, saa dog, hvad den vilde slaes, hvis den kunde, thi da stod jo Viseren tydelig paa 28de Januar 1848, og ingen nok saa sødt slumrende Dannemand kunde da drømme om at vi havde et *dansk* Ministerium, ingen nok saa godtroende Dannemand kunde troe andet end at vi just havde det modsatte.

For det andet, saa, naar *Carl Moltke* virkelig 1851 blev Minister i *Danmark*, da maatte man dog holde op med at ansee et *dansk*

Ministerium for *umueligt* i Danmark, thi hvad maatte ikke der være mueligt, naar selv han, som var Sjælen i det Ministerium, der aabenlyst i al Mag vilde oprettet et *Slesvig-Holsten* og sammenkoblet *Danmark* dermed, nu igien kunde blive Minister? Ja, "Danskeren" vil sige reent ud: kan virkelig *Carl Moltke* iaar blive Minister i Danmark, da kan "Danskeren" ogsaa blive det, ja, da vilde han kunne have særdeles godt Haab om at blive det, om ikke iaar, saa dog adaare, thi da saae man klarlig, at Raden var kommet til de største Urimeligheder at iværksættes for at beskæmme de kortsynede Dødelige, der vove at forlove andet end at bide deres egen Næse af!

Efter Berlings-Avisen *iaftes* (Nr. 161) har det staaet i Departements-Tidenden, at Grev *Carl Moltke* er blevet Minister, saa nu faaer man vel Troen i Hænderne; men uagtet "Danskeren" ikke, som andre Blade, kan trøste sig med, at det dog vist kun er "*holstensk*" Minister, *Carl Moltke* er blevet, saa venter jeg dog nu, som sagt, trøstig, en af Dagene at see et *dansk* Ministerium overraske Verden og frelse Danmark!

[A:465]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 26. Juli. Nr. 30.

Aabent Brev til Professor N. M. Petersen.

Kjære Herr Professor!

Det vil sagtens undre Dem at faae Brev fra mig, da jeg jo ganske nylig havde god Leilighed til at sige Dem hvad der ligger mig paa Hjerte, og det et aabent Brev oven i Kjøbet, men hvorvel jeg Ingen kjender, til hvem jeg passeligere kan stile denne Skrivelse, end

netop til Dem, kan det dog maaskee gjøre Gavn, at Flere faae den at læse; thi hvis De, i det mindste for det Første, ikke skulde kunne paatage Dem, hvad jeg har i Sinde at bede Dem om, turde der maaskee være Andre, der baade kan og vil, og det forstaaer sig selv: det Bedste er altid det Bedste, men heller Noget end slet Intet. Fortryd da ikke paa, at jeg baade skriver til Dem og fortæller Dem en heel Deel, som De veed meget bedre end jeg!

A:466 De har selv offentlig yttret, at det seer sort ud for det danske Sprog, ikke alene i Slesvig, men i Kongeriget Danmark; De veed, hvor jammerlig det i Almindelighed staaer til med Underviisning i vort Modersmaal; De seer, hvor forkeert de fleste Grammatikere tage fat paa det stakkels Sprog, som de med Vold og Magt, som en af mine gamle Lærere sagde, “tractere og retractere” som var det Latin, og paanøde det baade Dativ og Accusativ, Indicativ og Conjunctiv osv. osv., og De kjender det Kragemaal, der saa tidt bydes danske Folk som Dansk, baade i Bøger og Aviser. De er vis paa, at hver saadan Bog eller Avis hjælper til at ødelægge det danske Tungemaal, og De har, stærkere end jeg vilde gjort det, udtalt, at det er i Fare; endog af dette Brev kan De see, hvor ondt en Mand, om hvem De veed, at han temmelig længe, mere end de Fleste, har gjort sig Flid for at lære ordenlig Dansk, har ved at bruge det ret, og De har ikke alene Hjerte til at gjøre for Deres Modersmaal hvad der staaer i Deres Magt, men De har allerede længe gjort det som en ærlig og kjærlig dansk Mand. Desuden er der kun Faa, som kjender de gamle danske Skrifter saa godt som De, og paa Embeds Vegne er De vor Sprogmeister, altsaa maa De holde for.

Vi har, som De veed, danske Læsebøger nok, men saavidt mig bekjendt, er *Flors* den eneste, der giver **A:467** nogle Prøver paa det ældre danske Skriftsprog; ingen af de andre gaaer længere tilbage, end til Begyndelsen af forrige Aarhundrede. Og dog er det netop Skriftprøver fra den sidste Tid, vi mindst trænge til, thi vore nyere Forfatteres Værker kan tildeels faaes for godt Kjøb, som Tilfældet er med det Meste, som Holberg, Evald, Vessel, Øhlenschläger, Heiberg og Ingemann har skrevet, saavelsom med Adskilligt af Grundtvig, men ældre danske Skrifter ere uoverkommelige for de Fleste, og den der vil studere sit Modersmaal, maa jo studere dem ligesaa vel som de nyere. Mon jeg vel skulde tage Feil, naar jeg mener, at netop Kjendskab til de ældre danske Bøger, der ikke er nær saa paavirkede af Tydsken som de nyere, eller saaledes paavirkede, at det snarere støder end forfører os, kan hjælpe meget til at frie os fra den Nød, vi har med udanske Vendinger og udanske Ord, hver Gang vi tage en Pen i Haanden?

Nu har kun de Færreste, der troe, de har studeret Dansk, et selvstændigt Begreb om hvad der er ret eller galt Dansk: hvad de har lært har de lært af en Grammatik, hvis Forfatter igrunden forstod sig ligesaa meget paa Dansk som de selv. Et pudsigt Exempel paa

den Ærbødighed, som saadanne Folk kan nære for en Grammatik, lige meget hvilken, naar den kun er trykt, skal jeg dog anføre. Jeg kom engang ved en Examen ved Snedsted Seminarium til at gjøre den Bemærkning, at |A:468| det er galt at skrive: “der ere de” i Stedet for: “der er dem” da Ordet “der” viser, at “er” staaer upersonlig, og “er” ligesaavel i Dansk som i Hebraisk fordrer en afhængig Bøiningsform, hvad der kan skjønnes af, at man ikke siger: “det er jeg”, men “det er mig”. Ja jeg, bemærkede en af Censorerne, skriver: “der ere de”. Maa jeg spørge hvorfor? spurgte Biskoppen, og Svaret blev: Jo, jeg har seet det i en Grammatik! Fru Grammatica – vel at mærke ikke en Grammatica, der retter sig efter Sproget, men tværtimod en, der gjør Vold paa Sproget – underdanige, arbeide da disse gode Mænd, lig Skolemesteren i Freias Alter, paa at slaae Modersmaalet ihjel, hvad der desværre ikke lykkes saa ilde for mangan Skolelærer, Præst eller Provst; thi vist er det, hvad enten man nu vil troe mig eller ikke, at i det mindste i Jylland gjør Mange, der skulde være Ordets Tjenere, sig formelig Flid for at udrydde Menigmands Mundart, den de skildre som en Uting, der i Grunden ikke er noget Sprog, men stempler Hver der bruger den, som et raat og udannet Menneske, hvad jo Ingen gjerne vil gjælde for. Skal det Uvæsen fortsættes, og saa vidt jeg veed, har det kun i Vendsyssel blandt den meest poetiske af de jydske Stammer, mødt alvorlig Modstand, er Følgerne jo uberegnelige om det end er umuligt, at alle Folketunger kunne forstumme og |A:469| kun Spor af hvad der har levet paa dem blive tilbage i Molbechs Dialect-Lexicon.

Nu veed jeg vel, at en gammel-dansk Læsebog kan umulig raade Bod paa Ulykken eller standse Ødelæggelsen, men den er dog et uundværligt Redskab og et herligt Værge i dens Haand, som vil stille sig i Gabet. Jeg taler tildeels af Erfaring, thi som Lærer ved Snedsted Seminarium læste jeg lidt Islandsk med en Deel af mine Disiple og lidt Svensk for dem, samt gjennemgik med dem hvad ældre Dansk der findes i *Flors* Læsebog, og Følgen blev, at ikke ganske faa fik Øinene op for hvad Modersmaalet vil sige, og lærte at forstaae, at Meget af hvad de hidtil havde betragtet som reent forkeerte Ord, var ægte Dansk. Hvad havde der da ikke kunnet være udrettet, dersom jeg havde været bedre hjemme i det gamle Sprog og havt en ordenlig, nogenlunde fuldstændig og morsom Læsebog, jeg kunde give mine Disiple i Hænder og hjulpet dem til at benytte! Baade Lærere og Lærlinge trænge til en saadan Bog; faaer de den i Aar, kan de maaskee om to, tre Aar længes efter en større og bedre; men den græd aldrig for Guld, som aldrig Guld aatte. For Resten er det virkelig besynderligt, at i vore Dage, da de fleste Skolemænd paa ingen Maade er blinde for den Dannelse, der følger med at sysle med Sprog, har saa godt som Ingen tænkt paa, at gjøre det muligt for dem, der |A:470| lære Græsk og Latin, Fransk og Tydsk, at studere deres Modersmaal, eller at byde dem, der ikke kan eller bør befatte

sig med fremmede Sprog, det eneste Sprogstudium, de i Sandhed behøve og bestemt kan have Gavn af. Ikke at tale om den Velsignelse, at det dumme Plageri med selvgjorte grammatikalske Regler nødvendigviis maa falde bort, naar Folk lære bedre Dansk og faaer Andet, baade gavnligere og glædeligere, at bestille. En Deel af vore Lærere kommer rigtignok til at lære om igjen; det er det Værste ved det Hele, og vel muligt, at Lærerens Frygt for at blive nødt dertil kan være til Hinder for Bogens Indførelse i en eller anden Skole.

Altsaa beder jeg Dem, kjære Herr Professor, giv os en gammel-dansk Læsebog! Den behøvede ikke at være længere end til Kingo, og for Prisens Skyld var det vel bedst, at den ikke gik længere; men jeg tænker, den kunde begynde med nogle Indskrifter paa vore Runestene og derefter indeholde, ordnede efter Tidsfølgen, Udvalg af vore ældste Love, Brevskaber, Stykker af Rimkrøniken, lidt af Henrik Harpestrængs Lægebog og den ældste Bibeloversættelse, noget af Kong Eriks Krønike og Mester Mikkels Riim, Jærtegnis Postil og Reformatorenes Skrifter, og meget Andet, som De veed at finde langt bedre end jeg, Altsammen valgt saaledes, at det baade kan gavne og mere at læse det, thi morsom |A:471| maa Bogen være for at blive brugt af Mange og brugt flittig. Som Sidestykke kunde jo indskydes enkelte Prøver af svenske Forfattere, f. Ex. til Sammenligning med den danske Riimkrønike, enkelte Stykker af den svenske, ved Siden af Udvalget af Jærtegnis Postil et eller andet Stykke af et svensk Legendarium, og, i Modsætning til Breve fra Christian den Andens Tid, en Skrivelse fra Hemming Gad. Vi trænge stærkt til en saadan Læsebog, og De er vistnok enig med mig om, at ved Seminarierne og vore høiere Skoler kan den slet ikke undværes; thi hvor er vel den Lærer, der har Sproget saaledes i sin Magt, at han ikke behøver at lære bedre Dansk, og mon det ikke, efter den Maade, hvorpaa vi er blevet dannede, er langt lettere for de Allerfleste af os at lægge Mærke til det skrevne Ord end at opfange Ordet som det lyder! Det er vistnok slemt, men derfor lige sandt. Hertil kommer, at man ganske anderledes kan stikke uvidende Grammatikere og selvgjorte Sproglærde, der saa gjerne vil opkaste sig til Herrer og Lovgivere, en Bog end et Ord i Næsen; de har nu engang en særdeles Agtelse for hvad der staaer paa Prent, saa jeg troer virkelig, at en saadan Læsebog, især naar der stod paa Titelbladet: af Professor N. M. Petersen, kunde gjøre dem lidt betænkelige ved at udkramme og indprente deres Viisdom.

|A:472| Nu veed jeg vel, at De har stor Lyst til at svare mig: Jeg har for Meget at bestille, til at jeg tør paatage mig et saadant Arbeide, gjør det selv, eller faae en Anden til at gjøre det! Hertil svares: At De har Meget at bestille, maa jeg indrømme, ligeledes indrømmer jeg, at den Gjærning, der især optager Deres Tid, er endnu vigtigere, end den, hvortil jeg opfordrer Dem, thi De gjør vist mere Gavn ved at holde Forelæsninger end ved at udgive en

Læsebog; men betænk, at om Deres Tilhørere ikke ligefrem – hvad jeg snart skulde troe – behøve en saadan Læsebog, vilde de dog have stor Nytte af den, saa det Arbeide vilde visselig betale sig. Selv om den ikke blev nær saa god, som De kunde give den, hvis De havde bedre Tid; selv om De, hvad de nødig vilde, udgav Skriftprøverne alene, uden Anmærkninger, uden Ordbog, uden Bemærkninger om Forfatterne eller Sprogets Udvikling, var dog en saadan Samling langt bedre end Intet: andet Oplag vilde bestemt følge efter, og hvem veed, om ikke de Exemplarer, der kom om i hele Landet og brugtes i de fleste lærde Skoler og Realskoler – hvad bestemt maatte skee, eller vi var ikke Danske længer – kunde have hjulpet Folk et godt Skridt fremad, endnu inden andet Oplag kunde komme. Jeg, for min Deel, er vis derpaa. De kan ikke selv nægte, at det skal holde haardt at finde Nogen i Danmark, der kan gjøre en saadan |A:473Gjærning saa godt som De; desuden har Folk Tillid til Dem, hvad der er af stor Vigtighed for Bogens Udbredelse, og som Professor ved Universitetet maatte De bestemt kunne faae en saadan Bog frit trykt, og følgelig faae den solgt langt billigere end Andre. Det er ikke for det, at jeg ingen Lyst har til at udgive den selv; tværtimod, var jeg i Kjøbenhavn, piinte jeg rimeligviis ikke Dem, men lagde selv Haand paa Værket, i det dristige Haab, at det skulde nok gaae, med adstod gódra manna, det vil sige: med Dem og Grundtvig i Baghaanden, men nu er jeg der ikke og kan ikke gjøre det, allerede af den simple Grund, at det vil holde haardt at faae de fornødne Bøger og være umuligt at faae de fornødne Haandskrifter her. Husk nu paa, at Alt hvad der er overkommeligt for Folk i Provindserne af ældre Dansk er Brandts Udgave af Lucidarius og Deres af jyske Lov; thi af Molbechs Arbeider er der snart ingen Exemplarer at faae, og kom os til Hjælp, at vi kan stryge den Skam af os, at der ikke engang i Danmark skal være en tilgjængelig Bog, hvoraf vi kan lære vort ældre Skriftsprog at kjende og følge dets Udvikling!

Skulde det imidlertid være Dem umuligt selv at opfylde min Begjæring, saa vilde jeg bede Dem tale med Udgiverne af Jærtegn Postil, Brandt og Fenger, eller med hvilket som helst andet ordenligt Menneske, der |A:474har Hjerte og Evne til at tjene sit Fædreland paa den Maade og hjælpe ham til det med Raad og Daad, men endelig snart; for Tiden er altid lige lang, men ikke altid lige nyttig, og her kan man rigtignok sige: der er ingen Tid at spille.

Starup, den 31te Mai 1851.

Med Høiagtelse,

L. Chr. Müller.

|PS7:464

- 1 Ung *Ottar* han var en *Bondesøn*,
I Konningens Gaard han tjente,
Han tjente sig op til Kiertes-Svend,
Og havde dog meer i Vente.
Thi Lykken hun vender sig ofte.
- 2 |PS7:465| De kaldte ham "*Blank*" i Kongens Gaard,
De vilde ham dermed skose,
Sortsmuttet han var, til Hove fiint
Man laster ved grovt at rose.
Men Lykken hun vender sig ofte.
- 3 |A:475| Kong *Sigurd* han drog til *Jorsalheim*
Og kom med stor Priis tilbage,
Han havde sig badet i Jordans Flod
Og fandt ikke der sin Mage.
Men Lykken hun vender sig ofte.
- 4 Fra *Spanieland* til *Maglegaard*,
Til Tyri og *Sidons* Egne,
Var Kongen fra Norge Dagens Helt,
Han glimred paa Nordens Vegne.
Men Lykken hun vender sig ofte.
- 5 Som Blusset, optændt paa Bjergetop,
Det flammer i Sky og brager,
Saa var det i tre Gang hundred Aar
Med Ætten af Kong *Haarfager*.
Men Lykken hun vender sig ofte.
- 6 Som Blusset tilsidst slaaer høit i Sky,
Men flagrer saa vildt og slukkes,
Saa gik det med *Sigurd Jorsalfar*,
Derover i Nord end sukkes.
Men Lykken hun vender sig ofte.
- 7 |A:476| Det var paa en hellig Pindsedag,
Kong *Sigurd* sad over Borde,
Og alle hans Giæster saae med Gru
De Ansigter, som han gjorde.
Thi Lykken hun vender sig ofte.
- 8 |PS7:466| Han skottede slemt til Dronning sin,
Ei bedre til Messe-Bogen,

Med gyldne Stave og Pladeguld,
Som nu han tog frem af Krogen.
Thi Lykken hun vender sig ofte.

- 9 Han brummed: saa gaaer det op og ned
I Spring med al Verdens Væsen,
De To gjorde før mig lykkelig,
Er nu mig en Brand i Næsen.
Thi Lykken hun vender sig ofte.
- 10 Hun tænker kanskee, jeg seer det ei,
At kiønt klæder Hornene hende,
Og Bogen, hvad duer den vel til?
Kanskee den er god at brænde.
Thi Lykken hun vender sig ofte.
- 11 |A:477| Sin Dronning han under Øre smak,
Og Bogen han smed paa Ilden,
Dog reddet af *Ottar* Kiertesvend
Den blev som en Brand af Ilden.
Thi Lykken hun vender sig ofte.
- 12 Ung Ottar stod frem med Bog i Haand,
At tale sin Drot tilrette,
Og skaaret han var for Tungebaand
Trods nogen med Munke-Hætte.
Thi Lykken hun vender sig ofte.
- 13 Jeg leved den Dag, saa faldt hans Ord,
Mig lysted igien at skue,
Da Kongen kom hjem fra *Maglegaard*
Som Solen paa Himlens Bue.
Men Lykken hun vender sig ofte.
- 14 |PS7:467| Da Glæde der var i Kongens Gaard,
Og alt over Norges Rige,
Af Helten Kong Sigurd Jorsalfar
Da vidste hver Gut at sige.
Men Lykken hun vender sig ofte.
- 15 |A:478| Kom atter ihu den skønne Dag,
Som skinned med Dyd og Ære!
Gjør Dronningen mild og Norge glad!
Det, Konning! mit Raad skal være.
Thi Lykken hun vender sig ofte.

- 16 “Hvem Pokker har spurgt om Raadet dit,
Elendige Stodder-Unge!
Pas du dine Praase og Profit!
Slik Fadene med din Tunge!”
Men Lykken hun vender sig ofte.
- 17 Saa bister i Hu sprang Kongen op,
Tog Sværdet i begge Hænder,
Og svang det vildt over Ottar Blank,
Og skar som Vildbassen Tænder.
Men Lykken hun vender sig ofte.
- 18 Ung Ottar han stod med freidigt Blik,
Han blinked ei meer end blegned;
Men Sværdet blev mat i Kongens Haand,
Det slog ikke til, men segned.
Thi Lykken hun vender sig ofte.
- 19 |A:479| Da satte sig Kongen ned saa tyst,
Der var ei en Lyd at høre,
Men derpaa han tog til Orde brat,
Da fik alle Giæster Øre.
Thi Lykken hun vender sig ofte.
- 20 |PS7:468| Det gamle Ord: skue ei Hund paa Haar!
Det maa jeg for Alvor sande,
Hvor fuldt af Venner og Herremænd
Der sidder om Krus og Kande.
Men Lykken hun vender sig ofte.
- 21 Jeg havde saa ondt, jeg var saa ør,
Omtumlet af Tanker vilde,
Og hvem gik det dog til Marv og Been
At Kongen, han leed saa ilde?
Thi Lykken hun vender sig ofte.
- 22 Slet ingen af jer, I Herremænd,
Som Kongen gav Magt og Ære,
I sad, som I var af Stok og Steen,
Og kunde ham godt undvære.
Men Lykken hun vender sig ofte.
- 23 |A:480| Kun han, som I regned for ingen Ting,
Mig elsked og hjalp tilrette,
Kun han var min Ven med Heltemod

Til Livet paa Spil at sætte.
Men Lykken hun vender sig ofte.

24 For Tjeneste Tak nu, Ottar Blank!
Du skinned som Lys i Borge,
Dit Sæde dig tag ved bredden Bord
Som ypperste Herse i Norge!
Saa Lykken hun vender sig ofte.

25 Gud give, den *Norske Bondestand*,
Naar Tankerne værst er vilde,
Maa skinne i Nord som *Ottar Blank*
Ved Jorsalfars Pindsegilde!
Thi Lykken hun vender sig ofte.

30

Ottar *Birting*, berømt af Sigurd Jorsalfars Saga hos *Snorro*.

[A:481]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 2. August. Nr. 31.

Ved Idsted-Slagets Minde.

Mel. Dansken har Seier vundet.

1 Dagen er nu oprundet
Til Glædes-Sang:
Dansken har Seier vundet
For Danevang,
Mindes skal *Idsted-Slaget*
I høje Nord,
Lyn fulgte Torden-Braget
I Heltespor!

2 Blodig var Dødning-Dandsen,

Og Seiren dyr,
Gylden er Hæderskrandsen
Af ædel Byrd:
Dansken kun *sit* har vundet
Med Helteglands,
Kjærligheds Haand har bundet
Vor Hæderskrands!

3 |A:482 Sødt kurre Fredens Duer,
Med Oljebblad,
Bedre os Freden huer
End Birtingsbad;
Dog for vor Danske Fane,
Og Fædres Land,
Følge vi Heltes Bane
Til sidste Mand!

4 *Kongen* paa Danmarks Throne
Er *Fredegod*,
Værger dog Land og Krone
Med Heltemod;
Derfor i "deiligst Vænge",
Hvor *Han* er fra,
Fredegod leve længe!
Hurra! Hurra!

|A:483

Folke-Festen ved Leire.

Ganske uventet blev jeg ved to Dannemænd mundlig indbudt til en Mindefest ved Leire, nærmest for *Seieren* ifjor paa *Idsted-Hede*, men dog ogsaa for *Grundloven* fra ioverfjor, og jeg blev tillige anmodet om, som en Slags Alders-Formand, at tale det første Ord ved denne Leilighed. Uagtet jeg nu ikke vidste mere om, i hvad Tone og Smag denne Fest skulde holdes, end hvad der laae i Løsenet og i min Indbydelse, saa syndes mig dog, det burde være mig Nok, saa, uden at fritte videre, takkede jeg for Indbydelsen og lovede at følge den. Det gjorde jeg da ogsaa igaar og angrer det ingenlunde idag, men agter at glæde mig derover baade imorgen og hvergang jeg kommer Festen ihu, thi dens Præg var ikke blot saa mildt og hjerteligt som det *danske* altid er, naar det hverken undertrykkes eller overiles, men den havde tillige noget frit og livligt, udvidet og

kiækt ved sig, som lod os føle, at det var ikke til Stads, at en af Ungersvendene fra *Idsted-Slaget* bar *Dannebrog* høit i Spidsen, men at paa Leire-Marken havde Øiet aabnet sig til fri Udsigt fra de gamle Kæmpehøie over de nye Heltegierninger, og Modet hævet sig til at følge vort herlige Konge-Banner. Det Talrige i Samlingen, omtrent 8000, vel hardtad Hælvden af hvert Kiøn, og den levende Deltagelse ligesaavel i |A:484|Ordet som ved Bordet, virkede sagtens eens paa os alle, men for Resten har hver sine Tegn og Mærker, og et af mine vil jeg dog nævne, skjøndt det maaskee kan synes andre meget ubetydeligt.

Da jeg lidt tidlig forlod Festen for at komme ind med Aftentoget, blev jeg opmærksom paa en heel Rad pæne unge Bønderpiger, som saae meget glade ud og gik og smaasnakkede med hinanden; det faldt mig ind at tale dem til, og uden at bryde Laget, dreiede de sig smukt om og svarede mildt og kiækt paa alt hvad jeg spurgde dem om, som blandt andet var, hvordan Sangene havde huet dem, og dertil svarede de, at Melodierne kunde de nok følge med, men Ordene kiendte de ikke. Det, sagde jeg dem, var slemt, men gav deres Skolemester Skylden, og spurgde videre, om de da heller ikke kiendte den Sang "Dansken har Seier vundet"; hvortil alle svarede jo, og en af dem lagde til, og saa "Danmark, deiligst Vang og Vænge", og dermed havde jeg Nok, thi skjøndt det ikke kunde falde mig ind at rose dem for Udstrækningen af deres Sang-Kundskab, saa var jeg dog meget glad over, at jeg kunde føre saadan en lille Samtale med en Rad Bønderpiger under aaben Himmel, og at de ligesom jeg regnede "Danmark, deiligst Vang og Vænge" og "Dansken har Seier vundet" til den allertarveligste danske Børnelærdom, som der da neppe kunde være Spørgsmaal om.

|A:485|Ja, naar man har gaaet en Menneske-Alder paa Marken og lyttet længe forgiæves efter de gamle Toner paa de nye Tunger, da ikke blot bliver man nøisom, men da faaer man en levende Følelse af, at det første Skridt fremfor alt i Danmark koster saa meget, at naar det endelig er gjort, kommer nok Resten af sig selv, og det er min Erfaring, især *efter* Idsted-Slaget, at under den farlige Kamp og endnu farligere Stilstand med Tyskerne, er, Gud skee Lov! det første Skridt gjort af Danmarks Folk i det hele, og at de ikke vil have gjort det for intet, hvad der faldt dem saa kostbart i alle Maader, det kunde jeg ogsaa godt mærke igaar, blandt andet, da jeg fortalte den tætte Stimmel, hvordan man under Kong *Ro* i Leire slog sig til *Ro*, indtil *Grændel* Trolde kastede Snorksøvn paa alle Kæmperne og aad dem saa op med Hud og med Haar!

Hvordan jeg nu skildte mig ved den Bestilling at aabne den første store *Sællandske* Folkefest, jeg har været tilstæde ved, det maa jeg overlade til andres Bedømmelse, men hvad jeg ved den Leilighed havde betænkt at sige og omtrent har sagt, vil jeg skrifte for "Danskerens" Læsere.

“Danske Mænd og Kvinder! det var mig allerede en Glæde at høre, at her ved *Leire*, ligesom i *Sydsælland*, i *Fyen* og paa *Skamlings-Banken*, skulde være en dansk Folkesamling paa *Julidagen* med |A:486|de store Minder, og det var mig en dobbelt Glæde at bydes herud fra Kiøbenhavn til Folket i det Grønne, med den ærefulde Rettighed at tale det første Ord paa denne gode Dag, der levende minder os om, hvor kiækt, hvor hæderlig og seierrig vor *danske Ungdom* stred ifjor under *Dannebrog* og plantede gamle Danmarks Fane igien paa *Dannevirke*, hvor den nu, med Guds Hjælp, skal staae fast og med sit “Hvidt i Rødt” minde vore Efterkommere fra Slægt til Slægt baade om Danmarks rene og klare Sag, og om den Strøm af Helteblod, der maatte flyde, for at den klare Sag kunde seierrig udkæmpes.

Naar jeg saaledes frit bekiender, at skiøndt *Leire* nu kun mod *Kiøbenhavn* er en lille Landsby mod en stor og mægtig Stad, jeg dog gierne drog derfra herud mellem *Sællandsfarene* at tale med danske Bønder om *Danmarks Riges Grundlov* og om det *danske Folks Heltegierninger*, da vil *Kiøbenhavnerne* sagtens sige til mig: det kommer deraf, at du er selv et Landsby-Barn og en Sællandsfar, og at hvormeget end de lærde og de pæne Folk har lært og børstet og pudset og filet og høvlet og stiklet paa dig, saa stikker dog Landsby-Knolden endnu bestandig i dig, og at selv i din Maade at snakke og tale paa, som ellers nok kan gaae an, er der dog noget plat og bondagtigt, som nødvendig maa krille og skurre i fine Folks Øren. Men see, vil |A:487|Kiøbenhavnerne sige det, da vil jeg svare: ja, det er altsammen meget rigtigt, men det er ogsaa altsammen meget godt, for det hører til min danske Børnelærdom, at Landet har Vorherre skabt, men Kiøbenhavn, og alle saadanne store *Kiøbstæder*, dem har Kræmmerne skabt, og at Landsens Folk i Danmark, som andensteds, de forstaaer kun deres eget Tungemaal, saa hvem der ikke kan og vil føre Ordet, som det er i Folkemunde, de faaer at reise til *Tyskland* eller hvor de ellers kan finde Folk, der er dem fine nok. Desuden, saa naar man nu vil sige det bedste, man veed og kan, om *Danmarks Riges Grundlov* og om *Danskernes herlige Kamp og Seier i Sønder-Jylland*, da maa man aabenbar helst reise ud til *Leire* eller et andet Sted i Landet, hvor Folk gider hørt tale rigtig godt om *Danmarks Rige* og dets *Grundlov*, som noget, der, med Guds Hjælp, skal vinde og vare, og hvor man glæder sig over, at de storsnudede *Holstenere*, som vilde ødelagt Danmarks Rige, fik et godt Ørefigen, om vi saa end aldrig meer skulde smage enten holstensk Smør eller holstensk Sild! Vilde man nemlig tale saaledes i *Kiøbenhavn*, da vilde de sikkert hysse ad en, eller de vilde raabe: Gud bevar's! lad dog aldrig de kiære holstenske Brødre og de store, høitoplyste, retfærdige *Tyskere* og de ædle Stormagter, høre saadan pæredansk, ukiærlig, grusom og ufornuftig Snak! Lad det heller |A:488|gaae, som det kan, med det *alt for lille Danmarks Rige*,

og med den *alt for landsbyagtige* Grundlov, og lad os helst glemme den *alt for grove* Konfekt, som vore Landsoldater, og især de ubarmhjertige *Sællændere*, gav vore kiære vildledte holstenske Brødre og deres vel ogsaa vildledte, men dog høimodige og tappre, høityske Hjelpere!

See, under disse Omstændigheder maa man være glad ved at være udenfor Kiøbenhavn, naar man vil tale høit om Danmarks Riges Grundlov og de nyeste danske Heltegierninger, og det er mig dobbelt glædeligt, at der netop ved *Leire* findes aabne Øren for det danske Tungemaal, og findes aabne Øine for den store Skat, vi har fundet i de danske Landsby-Knøses Fædernelands-Kiærlighed og Løvemod, og aabne Øine for den gode Adkomst, vi i Danmarks Riges Grundlov har faaet til al den *Frihed* og *Ligelighed*, *Lovlighed*, *Offenlighed* og *Oplysning*, som det danske Folk trænger til, og som Danmarks lille, men gamle og deilige Kongerige, med Guds Hjelp, kan og skal blomstre ved til Gavn og Glæde for os alle.

Ja, det er os jo alle vitterligt, at ligesom det lille Danmark er et af de ældste Kongeriger i hele Verden, saaledes var ogsaa det lille *Leire* den danske Konges Sæde mange hundrede Aar førend det store Kiøbenhavn blev født, og om Kong *Fredegod* i *Leire* hedder det **A:489** fra gammel Tid, at baade holdt han saa god Fred, at naar man havde bidt Mærke i sit Guld, kunde man frit lægge det paa Landeveien, uden at nogen turde tage det, og at derhos havde han en Kværn, hvorpaa han kunde male alt hvad han vilde nævne, og malede da for det meste Guld og grønne Skove til alle gode Dannemænd, saa det er et godt Tegn og lykkeligt Varsel for Danmarks Rige, at vi netop herude ved *Leire* begynder, ligesom i de gamle *Leire-Kongers* Dage, at samles under aaben Himmel for at rose Danmarks Riges Grundlov og Heltegierningerne af den danske Konges Landsby-Karle til Forsvar for de grønne Skove, thi hvem kan vide det, om vi saa ikke en af Dagene kan finde den Kværn igien, som, paa den danske Kong *Frede gods* Ord, maler Guld og grønne Skove til os alle! I *Kiøbenhavn*, hvor Folk er saa selvkloge og bryder dem, selv i Dyrehavstiden, kun lidt om de grønne Skove, og vil helst beholde Guldet for dem selv, om de har noget, der veed jeg nok, de vil sige: det var en god Kiællingesnak, den; men see, det kommer af, at med al deres Klogskab forstaaer dog Kiøbenhavnerne kun daarlig det *danske* Tungemaal, der er fuldt af rare Lignelser, som ikke enhver Tosse skal løbe med, men som de, der forstaaer en halvkvæden Vise, kalder Guld værd, og kort og godt, jeg tør endogsaa sige, at *Kværnen* er fundet, for vi veed jo allesammen, at nu har vi igien en dansk **A:490** Konge, som hedder *Frederik*, hvad netop er det samme som *Frede god*, og at denne vor Konge har gjort til sit Livsprog og daglige Mundheld: min *Styrke* er i *Folkets Kiærlighed*, og at han har givet os *Danmarks Riges Grundlov*, som løber ud paa det samme, og at denne Konges Karle var det, som

stred og seirede saa deilig for Danmarks Rige ved *Frederis*, ved *Idsted* og *Fredrikstad*, saa naar denne Kong *Fredegod* rigtig faaer sin Mund paa Gang, da tør jeg godt sige, da gaaer den gamle *Kværn*, som paa *Kongens Ord* maler Guld og grønne Skove til alle gode Dannemænd, for naar det danske Folk har en Konge, som de elsker og som elsker dem igien, saa han søger og finder sin Styrke i deres Kiærlighed, da er der intet Land under Solen, der har saadan en Lykke og Guds Velsignelse med sig, som det lille Danmark!

See, derfor er der ogsaa en anden Tale om den *gamle* Kong *Fredegod i Leire*, som vi godt kan og vil idag med Glæde anvende paa vor *unge* Kong *Fredegod*, der er ligesaameget Konge i *Leire*, som i *Kiøbenhavn*, og kanskee lidt til, da hans *Styrke* hverken er i *Kiøbenhavns* Volde eller i *Kanonerne*, men i hans Folks, det *danske Folks Kiærlighed*.

Da nemlig den *gamle* Kong *Fredegod i Leire* var død, da siger man, at det danske Folk bar ham paa Hænderne i hele tre Aar giennem Landet, førend de |A:491|nænde at begrave ham ved *Værebros*, men lad os nu bære den *unge* Kong *Fredegod* paa Hænderne mens han lever, og ønske at han maa leve med *Danmarks Riges Grundlov*, med det seierrige *Dannebrog* og med den kongelige *Mundkværn*, som maler Guld og grønne Skove til alle gode Dannemænd, leve dermed ikke blot i tre Aar, men i tregange til! Længe leve Kong *Frederik den Syvende*, som har sin *Styrke* i det *danske Folks Kiærlighed!*”

I hvilket Folks Kiærlighed har Kong Frederik den Syvende sin Styrke?

Skøndt *Frederik den Syvende* efter gammel Skik ikke blot kaldes *Danmarks* Konge, men ogsaa “*de Gothers* og *Venders*”, saa veed vi dog alle, at *virkelig Konge* er han dog kun i *Danmarks Rige*, og det maa da vel kaldes et tosset Spørgsmaal, *hvad* det er for et “*Folk*”, i hvis Kiærlighed Kong *Frederik den Syvende* søger og finder “sin *Styrke*”, thi det maa jo nødvendig være i *det* Folks Kiærlighed, som er hans Kongeriges Indbyggere, altsaa det *danske Folks* Kiærlighed, men der er i vore Dage mange tossede Spørgsmaal, som man ikke ret veed, om man skal svare paa |A:492|eller ikke, og maa da paa en Maade gjøre begge Dele, som den vise Kong *Salomon* har lært os, naar han siger: svar *ikke* en Daare *efter* hans Daarskab, at du ikke skal blive ham lig, men svar en Daare *paa* hans Daarskab, saa han ikke skal synes viis!

Sagen er nemlig den, som vi alle veed, at i *Christian* den *Ottendes* og somme af de forrige danske Kongers Tid regnede man

ligesaavel *Holsten* som *Slesvig* med til det *danske* Kongerige og kaldte alle deres, saavelsom Nørre-Jyllands og Øernes Indbyggere “det *danske Folk*”, og lod dem alle seile under Dannebrog og brændte alle deres Skibe med eet Mærke, som “*dansk Eiendom*”, skjøndt man godt vidste, det var *ikke sandt*, vidste godt, at *Holstenerne* og *Syd-Slesvigerne* enten var *Tyskere* eller bildte sig dog ind, de var det, og vilde ikke for nogen Priis være *Danskere*, og spyttede ad Navnet, naar de kaldtes saa, og fnøs ordenlig i den sidste Tid, hvergang de tænkte paa, at deres Skibe kaldtes “*dansk Eiendom*”.

Nu derimod, i *Frederik den Syvendes* Tid, efterat *Holstenerne* og *Syd-Slesvigerne* aabenbar har gjort *Oprør* og viist sig som *Danmarks* arrigste *Fiender*, ja, da de med al den fremmede Hjelp, de kunde enten købe eller tigge, har arbeidet paa at indtage og ødelægge *Danmarks* Rige, og da det *ene* er med det *danske Folk*, den *danske* Krigshær, de **|A:493danske** Penge, den *danske* Fædernelands-Kiærlighed og den *danske* Troskab, Kong *Frederik den Syvende* har forsvaret baade sit Rige og sin Krone, see, nu er det jo soleklart, at skal der være nogen Mening i de Ord, at Kongen har sin Styrke i Folkets Kiærlighed, da maa det ene og alene være det *danske Folks* og kan umuelig *tillige* være enten det *holstenske* eller det *slesvig-holstenske* Folks Kiærlighed, thi man snakke saa meget og saa sukkersødt, som man vil, om den store *Kiærlighed*, som ogsaa det *slesvig-holstenske Folk*, skjøndt det er blevet sørgelig misledt, igrunnen skal bære til deres *Konge-Hertug* paa den *danske* Throne, saa er det dog soleklart, at i *dette* Folks Kiærlighed har *Frederik den Syvende* *ikke* fundet *sin*, men sine *Fienders* *Styrke*, som maatte overvindes med det *danske Folks* Styrke, naar *Frederik den Syvende* skulde beholde nogen Styrke, og beholde noget at regiere over, saa han med Ære kunde bære sit Kongenavn.

Ja, det er soleklart, at det *slesvig-holstenske* Folks Kiærlighed har, saavidt mueligt, stødt Kong *Frederik den Syvende* fra Thronen, og det *danske Folks* Kiærlighed har vidunderlig befæstet ham paa Thronen, saa de to Folks Kiærlighed er, netop i Forhold til Kong *Frederik den Syvende*, saa stik imod hinanden, at vil han have det ene Folks Kiærlighed, maa han nødvendig faae det andet Folks Had, saa hvis **|A:494**han dog sagde, at han herefter vilde søge sin Styrke i begge disse Folks Kiærlighed, som om de var eet Folk, da kunde deri ikke være anden Mening, end at han, for at komme i et taaleligt Forhold til det Folk, i hvis Kiærlighed hans *Fiender* fandt deres Styrke, vilde opgive det Folks Kiærlighed, hvori han selv fandt sin Styrke, og til at udtrykke det, seer man let, der aldrig kunde vælges uheldigere Ord.

Det klinger jo vist nok meget følsomt, fromt og christeligt, naar man paa den *danske* Konges og det *danske Folks* Forhold til *Slesvig-Holstenerne* anvender Herrens Ord: elsker eders *Fiender*, velsigner

dem som eder forbande, og gjører dem godt, som eder hade! men, uden her at tale om, hvorvidt denne *evangeliske* Formaning skikker sig til at være en *Grundlov* i Folke-Retten, vil jeg kun bemærke, at hvor brændende saa end Kong *Frederik den Syvende* havde elsket Slesvig-Holstenerne, saa vilde han dog blevet slemt narret, hvis han havde *stolet* paa *deres Kiærlighed* til ham, saa det vilde være lige uhørt, om han herefter vilde stole paa den, og det er lige klart, at det *danske Folk*, hvor brændende de saa end elskede *Slesvig-Holstenerne*, ligesaa lidt herefter kunde stole paa *deres Giænkærlighed*, som de kunde det 1848-51.

Naar derfor Kong *Frederik den Syvende* siger, at han har sin *Styrke* i *Folkets* Kiærlighed, da maa |A:495| ikke blot det danske Folk, men alle, derved forstaae *det* Folk, hvis Kiærlighed gjorde ham stærk nok til at bære og trodse *Slesvig-Holstenernes* og hele *Tysklands* Had, og paa ingen muelig Maade *Slesvig-Holstenerne*, hvis Kiærlighed, den maatte være saa hemmelighedsfuld altomfattende, eller saa grændseløs, som den vilde, dog ingeniunde har styrket Kong *Frederik den Syvende*, men saaledes prøvet *Styrke* med ham og med det danske Folks stærke Kiærlighed til ham, at skal nogen herefter gjøre *Regning* paa *Slesvig-Holstenernes* Kiærlighed, da maa det ikke være Kongen og hans Venner, men kun hans og deres Fiender.

Herved mindes vi da ogsaa om det sande Ordsprog, at man ikke paa een Gang kan være sine *Venners* og deres *Fienders* Ven, saa at, hvordan end ellers den christelige Formaning til Fiende-Kiærlighed skal tages og anvendes, saa lader det sig dog slet ikke gjøre at være paa een Gang gode Venner med *Danskerne* og *Slesvig-Holstenerne*, med mindre *Slesvig-Holstenerne* først forligde sig med *Danskerne*, og det kan jo *Slesvig-Holstenerne* ikke uden at *briste midtad*, altsaa uden at slaae sig selv ihjel, saa Venskabet blev i det høieste blot den Følelse hos os *Danskere*, at det at døe var det eneste gode, *Slesvig-Holstenerne* havde gjort i hele deres Liv. Det er jo nemlig *Slesvig* eller *Sønder-Jylland*, hvorum vi paa Liv og Død |A:496| har kæmpet med *Slesvig-Holstenerne*, og er dets Besiddelse, som maa være Frugten af vor Seier over dem, saa at ligesom *Slesvig-Holstenerne*, da de tænkte at have seiret, indlemmede *Slesvig* i det *Tyske Rige*, saaledes maae *Danskerne*, da de virkelig har seiret, indlemme *Slesvig* som *Sønder-Jylland* i det *Danske Rige*, og kan umuelig gjøre den allermindste Indrømmelse til *Slesvig-Holstenerne*, som maa antages enten at være faldet ved *Frederis*, *Idsted* og *Fredrikstad*, eller at være udvandrede til Nord-Amerika, og at indrømme *Holstenerne* hvad man nægtede *Slesvig-Holstenerne*, det var jo selv at skabe nye *Slesvig-Holstenerne* eller opvække dem fra de Døde, saa hvem der prøvede paa det, kunde umuelig finde sin *Styrke* enten heelt eller halvt i det *danske Folks* Kiærlighed!

Saaledes mener jeg da uigiendrivelig at have forsvaret det Ord,

hvormed jeg sluttede Aabnings-Talen ved *Leire-Festen!*

[A:497]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 9. August. Nr. 32.

Danmarks Priis.

Danmark, min søde,
Velsignede Moder!
Lydt jeg priser Dig
Stolt jeg nævner Dig
Fæderneland!

Danmark, deiligste
Vang og Vænge!
Lukket af Nord-
og Vesterhav,
Af Østersø
Og af Øresund.
(Ak! havde, saasandt, vi
Et ordenligt Lukke
Hist Sønder ude!)
Ja! deilig est Du,
[A:498] Du svømmende Perle
Paa Havets Flade;
I de salte Strømme
Saa frisk Du flyder:
Frisk som en Havfru,
Nys opdukket
Af kølige Bølger;
Rødmende sundt
Af den unge Dag,
Leger hun lifligt
I Morgensolen,

Mens Havet er Guld,
Og Skoven Lovsang.

Ja! Søen det er,
Som holder dig frisk,
Og den du skylder,
At end du bevarer
Dit Hjertes Ungdom,
Ældgamle Rige!

Derfor hader Du
Alt det Ferske,
Flaue og Matte;
Frisk og yndigt,
Kort og fyndigt
A:499Hvert Ord maa være,
Som rigtig skal flyde
Dig let paa Tunge
Og gaae Dig til Hjerter.

Lad være, det falder
Lidt drøit imellem
For franske Øren;
Lad være, det smager
En Tyskers Gane
For meget ad Saltvand; –
Men gjerne det træffer,
Hvor det sigter,
Og Munden staaer Den
Til Tjeneste godt,
Som netop faaer sagt
Sin Hjertens Mening.
Som tilvante Klæder
Bedst passe til Kroppen,
Saa slutter vort gode,
Gamle Maal
Sig let og villigt
Om Dannemænds Tanker.
Vel kan det ei flyve
Saa høit som det tyske;
A:500Men hvo høit vil flyve,
Falder ofte ned;
Og tit kan man høre
Af Bondemand's Mund
Et Ord saa hjerteligt,
Dybt og deiligt,

At lede man skal
I de tykkeste Bøger
Om saadant et Ord,
Men intet finde.

Danmark, mit Fødeland!
Ikke forgjæves
Dit Navn er *Videslet*;
Thi slet og ret,
Just som du selv,
Er Folket, der færdes
Paa Dine Sletter:
Jevnt i sin Tale,
Det kan ei prale,
Det kan ei klyve
I Fjeldtopsky,
Ei bygge og boe
I Luft-Kasteller,
Ei bæres og næres
Af den tomme Luft.

A:501 Med hjemmebrygt Øl
Af Malt og Humle
Det slukker sin Tørst;
Med Rugens sunde,
Saftige Kjerne,
Det høilig foragtede
Sorte Grovbrød,
Det stiller sin Hunger;
Lidt Suul til Brødet
Det og nok lider,
Foragter ei heller
I frydeligt Samlag
Med gæve Grander
En Slurk af den søde,
Liflige Mjøddrik,
Alt til Maade.
Men om det end holder sig
Kjønt til Jorden,
Det er dog ei Jordens
Bundne Træl;
Thi Aanden kan boe
I en Klump af Muldjord;
Og er Marken *slet*,
Saa er Synskredsen *viid*,
Og Himmelen aaben

Til alle Sider.

|A:502Med Øiet mod Himlen
Og fast Grund for Foden
Gaaer Dansken trøstig,
Trods alle Jetter,
Sin Heltegang:
Hvor jevnt og sindigt
Han fremad skrider!
Men immer fremad!
Hvor Seiers-Haabet
Ham lyser af Øiet;
Thi Valhal boer
I hans Kjæmpebryst.
Han kommer langsomt,
Men kommer sikkert,
Og tungt nedfalder
Hans tunge Værge;
Thi ærlig meent
Er hvert Slag, han slaaer
Af Hjertens Grund
Og med Hænder baade,
Men anden Slags Strid
Forstaaer han ikke.

Har vi ei seet det
Idag og igaar?
|A:503Da onde Tidender
Førtes herind
Paa Søndenvinden,
Da Budskabet lød:
At Hegnet var brudt
Af vor troløse Nabo,
Og oversvømmet
Af Vildtysker-Sværme
Var Udmarken alt. –

Ak! hvem skal nu frelse
Dannemarks Rige?
Dog ikke disse
Vadmelsklædte
Træsko-Karle
Med ludende Hoved
Og Plougekjæp i Haand?

Men saae Du saa siden
De brynieklædte
Helteskarer
Med Ild i Øiet
Og opret Gang,
Krystende Værget
I barkhaarde Næve,
|A:504At skibe sig ind
Med lystig Sang:
“For Dannevang
Nu ville vi døe eller seire!”
Og det var de samme
Vadmelsklædte
Træsko-Karle;
Rask fløi de til Valen
Og rensede Marken
Og stilled sig selv
Som et levende Gjærde
For Dannemarks Rige.
Og Holsternes haarde
Pandeskaller
De maatte istykker,
Og Holsternes Rygge
De fik at føle,
At Fædres Marv
Var gaaet i Arv.
Men da Vore nu saae,
At de havde Farten,
Og knap vilde standse
Før ved Verdens Ende,
Saa lod de dem rende.
Sligt lod sig ei Tyskerne
To Gange sige,
|A:505Men rendte hver Een
Over Stok og Steen,
Over Smaat og Stort
Til Rendsborgs Port.

F. H. L.

Danehærens Hjemkomst.

(Februar 1851.)

- 1 Midt i Vinters Hjerte staaer
Blomstersmykt vort Hjem,
Kjærlighedens Varme
Driver Blomster frem,
Folkets Jubel, Danehær,
Ved din Atterkomst
Er den aldrig visnende
Evighedens Blomst.
- 2 Dannebrog fra hvert et Huus
Flagrer dig imod,
Dannekvinden kaster
Roser for din Fod,
Slynger om din Heltelok
Laurens grønne Blad,
Altid Klap af Kvinde-Haand
Gjorde Kæmpen glad.
- 3 **A:506**Hil dig, "tappre Landsoldat"!
Hele Folkets Ven,
Som vor gamle Udmark
Vandt til os igjen.
Hil Jer, kjække Høvedsmænd!
Af hver Grad og Stand!
Hil Dig baade først og sidst,
Danmarks Menigmand!
- 4 Thi i Dig er vaagnet op
Af sin lange Døs
Fædres Aand i Norden,
Herlig, mageløs.
Dybt i Hjertet har den Rod,
Derfra først den gaaer
Ud med Kraft i Kæmpe-Arm
"Snakker ei, men slaaer!"
- 5 Maatte snart den Munden naae,
Naae vort Folkeraad!
Maatte snart vor Tale
Svare til vor Daad!
Har Du Armens Lænker sprængt,
Gamle Kæmpe-Aand!
O saa spræng nu ogsaa snart
Folkets Tungebaand!

- 6 |A:507Lad vort gamle Modersmaal,
Som er sygnet hen,
Klinge klart og kraftigt
Nu blandt os igjen;
Lad det prøves hvad der er
Af den ægte Malm,
Som kan renses gennem Ild,
Hvad kun Straa og Halm.
- 7 Lad os tænke jevnt og frit
Paa vor egen Viis
Uden Frygt for Tyske
Skolemesters Riis.
I, som føre Ordet nu
Inde her hos os,
Send ham lige lukt igjen
Al hans Lærdoms Tros!
- 8 For de sorte Skoler lad
Os nu lyse faae,
Som os klart kan lære
Livet at forstaae.
For de døde Bøger lad
Komme ret i Gang
Tungen, at den rører sig
Frit i Ord og Sang.
- 9 |A:508Helst om hvad der tjener til
Gamle Danmarks Tarv
Og om hvad vi fik fra
Fædrene i Arv; –
Før vi af Beskedenhed
Blive smaa som Muus,
Bør vi vide, hvad vi har
I vort eget Huus.
- 10 Da skal Markens Odels-Drot,
Liden Bonde graa,
Vise, han har meer end
Næver til at slaae.
Da skal mangt et kraftigt Ord
Høres fra “de Smaa”,
Danske Ord med Næb og Kløer,
Som vi kan forstaae.

- 11 Ofte i saa lavt et Huus
Aanden drager ind,
Høit vel Skyen flyver,
Er kun fuld af Vind.
Bonden er den sikkre Grund,
Hvorpaa bygges maa
Nu vort nye danske Taarn,
Om det fast skal staae.
- 12 |A:509| Ak! hvor meget fattes før
Vi kan synge "Seir!"
Ikke blot i Marken
Og i Telt og Leir,
Men i Danmarks Hovedstad,
Hvor end Tysken kjæk
Med sin Pral og Skryden slaaer
Danske Folk med Skræk.
- 13 Men naar engang seiret har
Ret den danske Sag
(Og alt Morgenrøden
Spaaer om klaren Dag),
Skal det mindes, hvem der slog
Første Kæmpeslag
Til at skaffe Dansken Seir,
Tysken Nederlag.
- 14 Det var ei de fine og
Høitoplyste Folk,
Som paa Tysken slog ved
Idsted og ved Stolk;
Det var Bønderkarle, men
Af den ægte Rod,
Som for gamle Danmark der
Offred Liv og Blod.
- 15 |A:510| Hil Dig, "tappr Landsoldat"!
Hele Folkets Ven!
Som for Danmarks Vænge
Hængte Led igjen!
Hil Jer, kjække Høvedsmænd
Af hver Grad og Stand,
O, men hil Dig først og sidst,
Danmarks Menigmand!

Rigsdagen.

(1848.)

- 1 Træd med Ærefrygt, du danske Mand,
Ind i Kredsen af de Folkekaarne,
Aandens Herremænd og Odelsbaarne,
Førstegrøden af det hele Land!
- 2 Folket med den stille, dybe Aand,
Som saa taust omkring sig maatte stjæle,
Er paa eengang kommet ret til Mæle;
Hvo har skaaret det for Tungebaand?
- 3 **A:511** Det har hun, den evig unge Mø,
Skiælver, alle Jorderigs Tyranner!
Thi paa "*Friheds*" blodigrøde Banner
Staaer med Flammeskift, at I skal døe.
- 4 Høit hun svor os til, at aldrig mere
Skulde Folket gaae i Ledebaand,
Folket med den dybe, stille Aand
Kunde meget godt sig selv regiere.
- 5 Derfor træd med Ærefrygt herind,
Det er Folkets Røst, du her skal høre,
Toner, som forlyste vil dit Øre,
Og som qvæge kan dit danske Sind.

En Rigsdagsmand.

Jeg skal tillade mig, som Referent for den til at tage det angaaende Amendementers Stillelse fremsatte Forslag under Overveielse nedsatte Committee, med Hensyn til den i Committeebetænkningens 2den Indstillingspunkt, 1ste Membrum, 2den Passus in fine af Committeeen i Forslag bragte Regel for den Orden, hvori Amendement, efter Udkastet til den for den nærværende Forsamling vedtagende Forretningsorden bør – bør...

Flere Stemmer:

Hør! Hør!

- 6 Siig, er det mit kiære danske Sprog,
Som man ind i dette Snørliv tvinger?
Ellers frit og kraftigt jo det klinger,
Ikke som en stiv og knudret Bog.
- 7 **[A:512]** Spørg den gode Mand, som Halsen brak
Midt i sine lange Perioder,
Om han lærte saadant af sin Moder,
Da han Sprogets første Toner drak?
- 8 Jeg erklærer, det var aldrig Dansk,
Ei det Sprog, jeg over Alt maa elske,
Ingenting er dette Pluddervælske,
Hverken inden- eller udenlandsk.
- 9 Hør, min Ven, er dette Folkets Røst,
Gid det aldrig kommet var til Mæle!
Gid det stumt som før sig maatte stjæle
Om med Statsgields-Sorgen i sit Bryst!
- 10 O, mit Modersmaal! hvor er din Klang,
Du, som toned før saa djærvt og fyndigt,
Og i al din Simpelhed saa yndigt
Over Danmarks Sletter lød engang?
- 11 Gamle Graaskiæg! kom og vær min Tolk!
Reis dig fra din Kampesteen paa Thinge!
Lad en kraftig Røst i Salen klinge,
Som kan vække disse gode Folk!

F. H. L.

[A:513]

Danskeren.

 Skjaldelivet i Danmark.

|PS7:415

III.

- 1 Jeg tænker tilbage
 Mig to Snese Aar,
 Som to Snese Dage,
 Som Dagen igaar,
 Da skifted med Skjalden,
 Som Ørnen paa Halden,
 Paa Sletten jeg venlige Ord.
- 2 Til Drotten for Skjalde,
 Som nu tier kvær,
 Et Ord jeg lod falde
 Om Skjaldskabets Værd,
 Om Evigheds-Livet,
 Om Aanden og Blivet,
 Om "Ordet" som "Gud" og som "Kiød"!
- 3 |A:514|PS7:416 End ikke udgiæret,
 Var Giensvarets Ord,
 Du Hedning har været
 Med *Kæmper* i Nord,
 Er paa *Ridder-Borgen*
 Idag og imorgen
 Nu troende Christen tilbunds;
- 4 Med Tiden du skrider
 Da ordenlig frem,
 Og stædes omsider
 I Nutidens Hjem,
 For her med os andre
 Klarøiet at vandre
 Til Konstens og Vidskabens Hall!

- 5 Lidt Spaadom der klæber,
Idag som igaar,
Ved Skjaldenes Læber
I Ungdommens Vaar:
Paa *Vaar* følger *Sommer*,
Og efter den kommer
En *Høst* enten rig eller arm.
- 6 |A:515| Jeg drog vel fra Norden
I Pillegrims-Færd,
Til *Karmel* og *Jordan*,
Og *Zion* især,
Men drog over Bølge
I *Kæmpernes* Følge,
Og med alle *Aser* ombord.
- 7 Med dem nu i Lunden,
Paa Slette og Fjeld,
Og med Folke-Munden,
Udfriet fra Hel,
|PS7:417| Til Menneske-Lykke
Mig lyster at bygge
For Konst og for Vidskab en Hall;
- 8 Men (aldrig opgivet)
Den hellige Grav,
Med Lyset og Livet,
Som opstod deraf,
Som ude, saa hjemme
Mig lyster at gjemme
I Hjertets livsalige Dyb!
- 9 |A:516| I Kirke, paa Thinge,
Med Mund og med Pen,
Mig følge paa Vinge
De Himmelske end,
Fra Norden og Østen,
De kiendes paa Røsten,
Og indbyrdes yppe ei Kiv.
- 10 Til Mundhæl er blevet
Den Sætning i Vang:
Alt er overdrevet
I Skjaldenes Sang,
Og selv om min Tale
I dybeste Dale

Det samme er Rygtet om Land.

- 11 Som Hedning og Christen,
Man veed ei, hvordan,
Som Fuglen paa Kvisten
Og Folkethings-Mand,
Som Taler og Skriver,
Bestandig det bliver,
Om ikke for høit, saa for hedt.
- 12 |A:517|PS7:418 Saa er det med Dansken,
Lav nok, som man veed,
Men dog i Staalhandsken
Saa gloende heed,
Som alt det "Indtændte"
Os *Tyskerne* sendte
Fra *Kolding* til *Frederikstad!*
- 13 Ad saadanne Pile,
Som Skjalden ei naae,
De Himmelske smile,
Og jeg ligesaa,
Thi alt Uoplevet,
Skjændt uoverdrevet,
Uhyre dog synes Godtfolk.
- 14 Hvad født er af *Aanden*,
Er *Aand* allenstund,
I Vinket med Haanden,
I Smilet om Mund,
Og klarlig i Ordet
Saavel under Bordet,
Som hvor man det løfter i Sky!
- 15 |A:518| Og Aand kan ei glemme,
Hvor lavt den er stædt,
At høit har den hjemme,
Og rigt er den klædt,
Som Blomster i Enge,
Trods alt hvad for Penge
Man køber og sælger paa Jord.
- 16 Men skjændt overdrevet
Det kaldes i Vang,
Hvad talt er og skrevet
I Takten af Sang,

|PS7:419| Kun Aand det er givet
Af Menneske-Livet
At gribe hvad Talen er værdt.

- 17 Alt hvad sig forandrer
I løbende Aar,
Hos Skjalden, som vandrer
Med vingede Kaar,
Er Skiullet og Skiønnet,
Især paa Mandkiønnet,
Paa Daadens og Drømmenes Kreds.
- 18 |A:519| Min Drøm er den samme,
Mit Ønske ogsaa,
Med Fyr og med Flamme,
Trods Haarene graa,
Kun ei vil for Drømme
Min Kraft jeg udtømme,
Det Giørlige nøies jeg med.
- 19 End er *Hyrdelivet*
I deiligste Vang,
Som det os er givet
Med Englenes Sang,
Mig kiært, som de Dage,
Der lagdes tilbage
I Ungdommens faureste Vaar;
- 20 I Kirke, paa Thinge,
I Huus og paa Hav,
Vil ei jeg *fremtvinge*
Det mindste deraf,
Men kun fordi ingen
Ved Tvangen faaer Tingen,
Men skuffes med Skyggen deraf.
- 21 |A:520|PS7:420| Hvad giørligt jeg kalder,
Det prøver jeg paa;
Trods Graahaarets Alder,
Hvor Skyen er blaa,
I Kiærligheds Kiæde
At leve med Glæde,
Skjøndt Loven har sagt, du skal døe.
- 22 Saa nyde med Glæde

Jo Livet de Smaa,
I Kiærligheds Kiæde,
Hvor Himlen er blaa,
Skiøndt Døds Herredømme
Ved Dag og i Drømme
Til Gru dem for Øine mon staae.

- 23 Vi Christne os kalde
Gud-Faders de Smaa,
Og som vi er Skjalde,
Er Himmelen blaa,
Saa leve og kvæde
Om Livet med Glæde
Vi maae selv med Foden i Grav.
- 24 |A:521|Og er det os givet,
Og gjør vi det kiønt,
Vi for Hyrdelivet
Er Foraarets Grønt,
Og Kiærligheds-Prisen
I Alderdoms-Visen
Skal virke som Foraarets Soel!
- 25 Det laster kun Daaren,
Fordømmer kun Død,
At ogsaa om Vaaren
Af moderligt Skiød,
|PS7:421|Med Korn og med Blommer
Ugræsset opkommer,
Og Skræpperne skrylle især.
- 26 Vi seent det kun lære,
Men læres det maa,
Taalmodig at bære,
Med Skyerne blaa,
Med Duggen og Solen,
Med Ham paa Guldstolen,
Utak af hver Daare paa Jord.
- 27 |A:522|Ja, er han vor Lærer,
Den Bedste paa Jord,
Hvem Himmelen ærer,
Og Gud kalder stor,
Vi maae dog vel nøies
Med saa at ophøies
I Daarernes Verden som han!

- 28 Ja, har vi til Trøster
Den Aand, som er hans,
Til Broder og Søster
Hans Kraft og hans Glands,
Vi kan og med Glæde
Hans Fodspor betræde,
Med ham dele Ære og Skam!
- 29 End er *Kæmpelivet*,
Med Livet i Haand,
Som det os er givet
Med Fædrenes Aand,
Mig kiært, som de Dage,
Der lagdes tilbage
I Ungdommens kiækkeste Aar;
- 30 |A:523|PS7:422I Kirke, paa Thinge,
I Huus og i Hær,
Endnu kan jeg svinge
Det lynende Sværd,
Men kun dog for *Freden*
Og *Frihed* af Skeden
Jeg drager det nu under Øe.
- 31 For *Freden* i *Leire*,
I Land og paa Hav,
Jeg haaber at seire,
Med Foden i Grav,
Saa *Dansken* paa Sletten,
Trods Dvergen og Jetten,
Kan lykkes og trives i Fred.
- 32 Alt Ondt skal oprykkes
Med Rode engang,
Men aldrig det lykkes,
Mens *Løgn* er i Vang,
Mens *Falskhedens* Slange
I Bugterne mange
Seilivet om Verden sig snoer
- 33 |A:524|Det er kun forgiæves,
Iaar som ifjor,
At Hammeren hæves
I Haanden af *Thor*,
Til "Ormen" at knuse,

Mens Bølgerne bruse,
Og bundløs er Uhyrets Seng!

- 34 Kun grove Rimthusser,
Som tænker, vi løi,
Naar Bavnene blusser,
Hvoraf ei gaaer Røg,
|PS7:423Thors Hammer med Ære
Den Viisdom kan lære,
At *hans* er den *Stærkeres* Ret.
- 35 Som *Tyskerne* vrede,
Ved *Frederikstad*,
Det lærde med Lede,
At styrte paa Rad,
Saalunde hvert Glavind
Der løftes med Avind
Mod *Danskheden*, springer itu!
- 36 **|A:525**Skal Ondskab neddæmpes
Med *Falskhed* i Pagt,
Da maa den bekæmpes
Med *Godhedens* Magt,
Med Guldhjelman aaben
Med Ærligheds Vaaben,
Som trodse al Trolddommens Konst.
- 37 Jeg rider *Lysmanke*³¹
Ved Nat og ved Dag,
Udæsker hver Anke
Paa *Frihedens* Sag,
Saalænge ei Haanden
Gjør Oprør mod Aanden,
Vil frit slaae sin Herre paa Hals!
- 38 Ja, toldfri skal være
Blandt Kæmper i Nord,
Hvor dybt de end skiære,
Som Tanker, saa Ord,
|PS7:424Om alt hvad for Aanden
Kun er, ei for Haanden,
I Himmel, hos Hel og paa Jord!
- 39 **|A:526**Kun da gjør det Falske
Man fredløst i Nord,

Da, som de Spedalske,
I Ørken det boer,
I Menneske-Lande
Da seirer det *Sande*,
Og fredlyst er Godhedens Magt.

40 Ja, *Skuespil-Livet*
Fra *Lokes Udgaard*³²
Kun dermed er givet
Et dødeligt Saar,
Og læges end Saaret,
I Helte-Skudaaret
Sin Krone dog *Ærlighed* vandt!

41 Jeg længe har gysset
For *Friheds Misbrug*,
Til *Livet* og *Lyset*
Jeg ret kom ihu,
Med hele *Misbrugen*,
Fra Skabelses-Ugen
Og indtil den yderste Dag!

42 Thi Han, som det kunde
Paa Almagts Stol,
Af Had til det Onde
Ei slukked sin Soel,
|PS7:425Men ude og inde
Han lader den skinne
For Onde og Gode iflæng.

43 **|A:527**Thi ellers i Mørke
Det Gode gik tabt,
Og da blev til Ørke
Det Skønne vanskabt,
Langt heller den Milde
Da taale det vilde,
At Lys blev som Livet misbrugt.

44 Med Aanden er Livet
Og Lyset i Løn
Af Skaberen givet
Til *Menneskens Kiøn*,
I *Ordet* som Fuglen,
(Skøndt tit som Natuglen)
Foer Livet og Lyset om Land.

- 45 Hvor *Frihed* ei findes
 For *Ord* som for *Aand*,
 Aandslivet bagbindes
 Med Dødbider-Haand,
 Aandslyset udslukkes,
 Og *Skiftinger* vugges
 I Mørke for Menneske-Børn!
- 46 Derfor selv Tyranner
 Engang skal forstaae,
 Mod *Frihedens* Banner
 De intet formaae,
 Paa *Aands-Enemærket*,
 Hvor Oplysnings Værket
 Som Solskin af Gud er frigjort!
- 47 |A:528|PS7:426 Det lærde Tyranner
 Alt fordum i *Rom*,
 Da *Friheds* Korsbanner
 Imøde de kom,
 De fik det at skue
 Paa Himmelenes Bue,
 Med Aftenrøds-Straaler til Krands.
- 48 Og atter Tyranner
 Skal lære det nu,
 Hvor *Friheds Korsbanner*
 End kommes ihu,
 Hvor flyvende Fane
 Paa Løvemods Bane
 Er *Dannebrog*, dalet fra Sky!
- 49 I *Sælland* og *Fyen*
 Det synges skal da:
 Det stige til Skyen,
 Som daled derfra!
 Der atter sig danner
 Om *Friheds Korsbanner*
 Da Aftenrøds-Straalernes Krands.
- 50 Ja, graa er jeg blevet
 Som Skjald under Øe,
 Som Skjald har jeg levet,
 Som Skjald vil jeg døe,
 Med *Aser* og *Vaner*,
 Med *korsede Daner*,

31

Den oldnordiske Daghest *Skinfaxe*.

32

Det var nemlig Skuespil-Livet i al sin Kraft og Glands, Thor mødte og forgiæves droges med hos *Udgaards-Loke*.

[A:529]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 23. August. Nr. 34.

Dansk Oplysning.

V.

Læseren vil paa "Tallet" see, at der maa have været *fire* Stykker om *dansk Oplysning* i de forrige "Danskere", men da det er noget siden, og jeg veed med mig selv, hvor let man glemmer det ene over det andet, saa vil jeg, efterat have læst de fire Stykker igiennem paany, hvad Læseren ogsaa gierne maatte gjøre, om han vilde, prøve med et Par Ord at *soelrette* (de pæne Folk siger "orientere") mig selv og ham, for at vi kan see, hvor vi er og hvor vi skal stræbe, om mueligt, at komme hen, før det bliver mørkt.

Det er jo ikke ret langt, vi i de fire Stykker er kommet, da vi bestandig har dreiet os om "*Hjertet*" og "*Munden*", ligesom naar man gaaer og kyskes, hvad "*Læserinden*" nok veed, gjør Fremgangen baade langsom og tvivlsom, saa det synes, man kunde ligesaa godt blevet staaende stille, til man var færdig med det. [A:530]Sagen er imidlertid den, at hvor jeg end skal hen, selv til Himmerig, maa jeg altid have *Hjertet* og *Munden* med mig, naar jeg skal være i mit Es, og det samme er, om jeg ikke tager meget feil, Tilfældet med alle ægte *Dannemænd* og *Dannekvinder*, saa det maa blive Grundtrækket i den "*Danske*" Oplysning, at deri gjør vi Ret, ligesom det er Grundtrækket i den "*Tyske*" Oplysning, at det skal vi

lade være, og slet ikke bryde os om, at vort *Hjerte* oprører sig imod og vor *Mund* gaaer i Baglaas ved hvad man byder os som den rene Fornufts hjerteløse, usigelige og selv ubeskrivelige og ubegribelige Oplysning om alle virkelige og alle muelige, deriblandt da ogsaa, i *Forbigaaende*, om alle guddommelige og menneskelige Ting.

Har jeg nemlig Ret deri, at ordenlig *danske* Folk, naar de faaer Mod til i deres *Tankegang* at følge deres eget Hoved, hvad Vorherre aabenbar ikke har forbudt og ingen andre kan forbyde os, at da vil de, een Gang for alle, ikke vide af nogen saakaldt Oplysning, der vil knuse deres *Hjerte* eller stoppe deres *Mund*, og da allermindst vide noget af den *Tyske* Oplysning, der vil knuse Hjertet med spidse Penne og stoppe Munden med tyske Bøger, har jeg Ret heri, da maa jeg nødvendig finde, det er Hovedsagen at reise og styrke *Modet* hos alle Dannemænd og Dannekvinder til at være dem selv og deres *Menneskelighed* bekjendt, og dertil |A:531| kan *Pennen* i en Enkeltmands Haand vel kun bidrage meget lidt, men skal dog bidrage sit, ved fra alle Sider at pege paa *Menneske-Hjertet* og *Menneske-Munden*, som noget, der ikke blot ved al "menneskelig" Oplysning maa tages i omhyggelig Betragtning, men hvoraf det ene, nemlig *Menneske-Hjertet*, er al *menneskelig* Oplysnings Hjemthing, hvor den skal bevise sin Ægthed, og det andet, nemlig *Menneske-Munden*, er det eneste levende Redskab til al *menneskelig* Oplysnings Meddelelse, saa den saakaldte Oplysning, der tilsidesætter eller ødelægger dette Oplysnings-Redskab, har dermed klarlig beviist sin *Falskhed*. Dette er nu, hvad jeg i det Foregaaende har stræbt at gjøre, og derhos med Flid peget paa *Mennesket* selv, som Det staaer og gaaer i denne Verden, og som Det indvortes og udvortes lever, tænker og føler, taler og handler hos os selv, og endelig peget paa *Kjøns-Forskiellen* i Menneske-Slægten, som især viser sig deri, at *Kvinden* maa følge sit *Hjerte* og *Manden* maa staae ved *sit Ord*, naar det skal være andet med dem end Tant og Løgn, altsaa naar de skal vise sig som *sande* Udtryk af *Menneskeligheden*.

Alt dette er igrunden saa vitterligt, saa jævnt og indlysende, at man skulde tænke, det behøvede knap at siges een Gang, endsige to, men kunde dristig forudsættes, og jeg forudsætter det ogsaa sædvanlig ved alt |A:532| hvad jeg taler eller skriver til menneskelig Oplysning, men jo ældre jeg bliver, des klarere seer jeg, at det er just denne *menneskelige Børnelærdom*, som de fleste Læsere og Tilhørere enten slet ikke har lært at kiende, eller er blevet tvivlraadige om og usikre paa, eller tænker dog, maa blive staaende i en Krog for sig selv uden Indflydelse paa den *høiere* Oplysning, der *ikke* kan begynde saa *lavt* og kun seent nedlade sig saa dybt, at man seer, hvordan den rimer sig med *Menneske-Hjertet*, som dog er *Menneske-Livets* Kildespring, og med sund *Menneske-Forstand*, som er det naturlige Livslys!

Dette er nu, efter min Regning, splittergalt, og gjør, indtil

videre, al sund *menneskelig* Oplysning umuelig, thi *hvorpaa* kan og skal vi prøve hvad man byder os som Oplysning om alle muelige Ting, uden vi først kiender i det mindste *een virkelig* Ting og seer efter, om de, der vil oplyse os om *Alting*, ogsaa kiender *den Ting* og lader den giælde for hvad den er? Da nu hvad der ligger os nærmest er nemmest at kiende, og enhver unægtelig er *sig selv nærmest*, ja, da vi aldrig kan lære at kiende andet *tilbunds* end hvad vi selv er, saa maae vi nødvendig først vide af os selv at sige, blive os selv bevidste, som de Mennesker, vi *virkelig* er, førend vi kan skiønne, om den almindelige, altomfattende Oplysning, de tyske Mestere i **A:533** boglig Konst, eller deres Svende og Drenges byde os, er noget bevendt eller ikke.

Vi maae derfor allerførst besinde os paa, hvad det er, der skiller os fra de *Umælende* og gjør os til et ganske eget Slags Væsener, der ikke finder deres Mage paa Jorden, og derfor med Rette arbeide paa at gjøre sig Jorden underdanig og at herske over Dyrene paa Marken, over Fiskene i Havet og Fuglene i Luften, og vove, naar de udæskes, selv Kampen med de frygtelige Kræfter, der aabenbare sig i Stormen, i Havet og Ilden.

Naar vi nu finde, som vi maae, at hvad der hæver os over *Fæet* og skiller os fra de *Umælende*, det er langt meer end noget andet, *Rørelserne* i vort *Hjerte* og *Ordet* i vor *Mund*, med det mageløs inderlige og deilige Forhold, som begge Dele kan skabe imellem os, som *Medmennesker* i det hele, og som *Folkefærd*, *Ægtefæller*, *Forældre* og *Børn*, *Sydskende* og gode *Venner* og *Veninder* i Særdeleshed, da gjør vi med Rette det Krav til hvad der vil giælde for almindelig Oplysning, at denne vor *virkelige Menneskelighed* ei alene maa forudsættes som en afgjort Sag, men maa være den egenlige Gienstand for Oplysningen, da hvad der skal være Oplysning *for os*, fremfor alt maa være Oplysning *om os*, saa at naar Folk, som kalder sig vore Medmennesker, vil sælge **A:534** os for Oplysning, enten at vor *menneskelige* Bevidsthed er et *Blændværk*, eller at *Mennesket* dog, saavel som alt det *Umælende*, skal lade sig forklare af og rette sig efter Love, der hverken stemme med Menneske-Hjertet, eller kan uden Selv-Modsigelse udtrykkes af Menneske-Munden, da skal vi ikke blot forkaste det, som en Umuelighed, men ogsaa lægge Mærke til, at de Skabninger, som byde os sligt, derved fralægge sig selv *Menneskeligheden*, og maatte derfor, om deres Oplysning alligevel skulde findes troværdig, bevise sig at være *Guder*.

Nu er det imidlertid os alle vitterligt, og høist mærkværdigt, at den eneste *Menneske-Søn*, som, efter troværdige Vidnesbyrd, baade udgav sig for at være *Gud* igrunden, og beviste det med en Række af Tegn og underlige Gierninger, der aabenbar udkrævede den samme guddommelige Almagt, som er aabenbaret i Verdens og Menneskets Skabelse, han, *Jesus Christus*, bevidnede ikke blot, at Menneske-

Livet var et sanddru Speil for Guddoms-Livet, men ved selv at lade sig føde til et Menneske-Barn, ved selv at dele alle menneskelige Følelser, ved at udtrykke sin guddommelige Oplysning i de jævne og tydeligste Ord paa Menneske-Tungen, og ved at erklære *Menneskets Frelse* fra Døden til det evige Liv for sit guddommelige Ærende paa Jorden, derved gjorde han vor *menneskelige Bevidsthed* til |A:535|Midten i hele sin Oplysning, hvorom den straalende dreier sig.

Naar vi altsaa vil oplyses om meer end vi kan oplyse os selv om, som er vort eget Menneske-Liv i det nærværende Øieblik, da har vi Valget imellem at *troe ham*, der har givet mageløse Beviser paa sin Troværdighed, og som bygger paa vor egen menneskelige Bevidsthed, eller at *troe de vise Mestere*, som slet ingen Beviser kan give os paa deres guddommelige Troværdighed, men som ved at modsige og, saavidt mueligt, nedbryde vor menneskelige Bevidsthed, stræbe at berøve os baade det *Hjerte*, hvormed vi skulde *troe*, og det *faste Ord*, hvormed vi skulde bekiende vor Tro.

Jeg maa nemlig bede saavel Læseren som Læserinden lægge vel Mærke til, at det er ingenlunde, som man sædvanlig snakker, blot Vorherre Christus og hans Tjenere, der forlanger *Tro* af os, thi den forlanger alle de vise eller uvise Mestere, som vil oplyse os om alle muelige Ting, ligesaa fuldt, skøndt de gierne, saa vidt som mueligt, tager dem iagt for at bruge det *Ord*, og paastaaer, at alt hvad de vil have os til at bifalde og sværge og leve og døe paa, det *kan de soleklart bevise*, om ikke just for os, saa dog for dem selv og for alle deres gode Venner, som har den fornødne Kundskab og Forstand og er *enige* med dem; thi at *troe* er hverken meer eller mindre end at føle sig *sikker* paa |A:536|Sandheden af noget, man *ikke selv begriber* eller kan bevise, og naar vi derfor antager, at de *saakaldte* soleklare Beviser enten for *Solens Stædighed* eller *Bjergenes Evighed* eller for *Himmelens grændseløse Luftighed*, er *soleklare* for de vise Mestere, skøndt de er bælgmørke *for os*, da er det en *Tro*, og, hvis ikke de vise Mænd soleklart har beviist os deres *Guddommelighed*, en aldeles ugrundet og uforsvarlig *Overtro*, da vi aabenbar skal lade staae ved sit Værd, altsaa hverken benægte eller bekræfte, hvad vi hverken selv kan begribe eller har gyldige Grunde til at *troe*. Ordsproget siger derfor ogsaa meget rigtig: tro alle vel, men dig selv bedst! thi ligesom vi aldrig kan lade os snakke af med hvad vi selv har seet med vore Øine og hørt med vore Øren, saaledes maae vi heller aldrig *troe* noget paa andres Ord, som aabenbar strider imod vor egen Bevidsthed, som er for os det sikreste under Solen. Selv derfor, naar vi ikke kan bekvemme os til at *troe Christus* i hvad han siger om de *himmelske* Ting, saa skulde vi dog *troe ham* i hvad han siger os om de *jordiske* Ting, da det stemmer aldeles overeens med vor egen Bevidsthed, og vogte os vel for at *troe dem* om de guddommelige og himmelske Ting, der aabenbar lyver eller vaaser,

naar de taler om de menneskelige og jordiske Ting, som vi af vor egen Bevidsthed og Erfaring kiende.

IA:537Ligesom vi derfor umuelig kan lade os aftrætte, enten at *Mennesket* er den *upperste* Skabning, vi kiender, eller at al *menneskelig* Oplysning skal gaae ud fra *Mennesket* og bestandig vende tilbage til *Mennesket*, og dreie sig om, hvad der kan gjøre et Menneske klogt paa sig selv og sit Liv og paa hvad der kan forlænge eller forkorte, forbitte eller forsøde det, saaledes maae vi ogsaa staae fast paa, at der er ingen bedre *Mennesker* i Verden end *Mandfolk* og *Kvindfolk*.

Ja, Læserinden leer nok saa smaat, og tænker, jeg vil gjøre Løier midt i denne meget alvorlige Betragtning, men det er dog virkelig mit ramme Alvor, at hvor umueligt det end er at gjøre nogen forsvarlig Indvending mod den indlysende Sandhed, at der er ingen bedre *Mennesker* i Verden end *Mandfolk* og *Kvindfolk*, saa er det dog en Sætning, vi maae sætte os meget klarere ind i og staae meget fastere paa end hidtil, hvis vi skal blive rigtig oplyste *Mennesker*, der ikke for nogen Priis, endsige da for Skiældsord, lader os forgiøre af de tyske Hexemestere til noget andet, der er ingen af Delene, men hører, som det saakaldte *rene Fornuft-Menneske*, i alle Maader til *Hverken-Kiønnet* og til *Intet-Kiønnet*, skal søges allevegne men er ingensteds at finde, skal arbeides paa af alle Kræfter, men kan først blive færdig ved den *evige IA:538Død*, der tilgavns skiller Sjæl og Legeme ad og befrier den *rene Fornuft* fra det kiedsommelige *Liv*, der ved sin Vægt og Varme og Bevægelighed bestandig forstyrrer den *i sig selv* fordybede *rene Intelligenses* filosofiske Rolighed, formindsker den *Kulde*, som er den *rene Klarheds Kilde*, og hindrer den fri Bevægelse i det *grændseløse* Rum eller den *rene Uendelighed*, som er den eneste rette Guddommelighed.

Ja, der har fra Arildstid været endeel *Vanskabninger* i Verden, der forsaavidt lignede *Mennesker*, at de havde Næsen mellem begge Øinene, men som paa den ene Side havde saameget kvindagtigt og paa den anden Side saameget mandagtigt ved sig, at man ikke vidste, hvilket der var mest af, men saae godt, de var meget daarligere end selv de daarligste virkelige Mænd og Kvinder; men i vore saakaldte oplyste Tider, og kiendeligst i det store høitoplyste *Tyskland*, er der endeel *Vanskabninger*, der seer ganske menneskelig ud, og staaer selv i den Indbildning, at de ikke blot er *Mennesker*, men er de *eneste rette*, fornuftige og oplyste *Mennesker*, men som dog viser sig at være indvendig fuldstændige *Vanskabninger*, der vil *hæve sig* baade over *Kiøns-Forskiellen* mellem Mand og Kvinde og over alt hvad de kalder det *eensidige*, *indskrænkede*, *lidenskabelige*, *dyriske*, *sandselige*, der i Hverdags-Livet hænger ved alle *Mandfolk* og **IA:539***Kvindfolk*, vil hæve sig over al *Forkiærlighed* til Kone og Børn, Forældre og Fæderneland, Sydskende og Venner, Folk og Stammer og Tungemaal, ja, vil i det

nærværende Øieblik hæve sig baade over Fortid og Fremtid, over Tid og Rum, over Lys og Mørke, over Liv og Død, over Sandhed og Løgn, med hele den deraf i deres Øine gruelig indskrænkede, trælbundne og forstyrrede *menneskelige Tilværelse!*

See, naar gode Dannemænd og Dannekvinder hører saadan høitrværende Snak paa et Pluddervælsk, som de knap forstaaer det halve af, da svimler det jo vist nok for dem, ligesom naar man stod oppe ved Spiret af det høie Kirketaarn paa Christianshavn, og hørde saa en Stemme fra Luften sige: *bedre op endnu! ovenpaa* Kuglen og kun med *Taa-Spidsen* paa den, om du vil vide, *hvor høit* et *Menneske* kan stige, og *hvor vidt* han selv heneden kan gjøre sig *uafhængig* af det Jordiske og frigiøre sit Menneske-Begreb fra alt det Tunge og Trykkende, fra alle Tilfældigheder og fremmede Tilsætninger! Det har derfor heller ingen Nød, at danske Mænd og Kvinder skulde føle mere Lyst til Luftspringet i Tankerne efter en splinterny Menneskehed, der slet ikke ligner den virkelige paa Jorden, end de har til at staae paa fornævnte Kugle med Taa-Spidsen, men hvad derimod let kan hændes dem, især i Opvæksten, det er, at de, for at blive i Lignelsen, vel skynder dem **A:540** heller at gaae lidt længere ned end de var, for at staae *sikkert*, men tager dog en stor *Forundring* med sig over de himmelske eller allerhovedes Karle, som slet ikke bliver svimle, men synes at kunne spadserere i Luften ligesaa magelig, som Mænd og Kvinder med hinanden under Armen kan gaae paa den jævne Jord, thi den store Forundring steg, desværre, hos os til en grændseløs *Ærefrygt* for hvad man kaldte den *rene Fornuft* eller *Intelligensen*, saa at naar vi desuagtet fulgte vor naturlige Drift til at leve som vi kunde og stræbde efter hvad vi kaldte gode Dage, da foragtede vi selv det Liv, vi levede til Hverdagsbrug, medens vi til Stads enten stræbde at føre eller priste dog høilig et *Skin-Liv* og *Skygge-Liv* efter Fornuften, grebet af Luften, *uden* Kiærlighed eller Had, *uden* Frygt eller Haab, *uden* Sorg eller Glæde, som det vel for os uopnaaelige, men dog just derfor guddommelige Ideal af et reent Fornuft-Væsens Liv!

Dette er os nu aabenbar til ubodelig Skade, thi et Liv, man selv foragter, bliver daglig *foragteligere*, og et Liv, som man ikke selv deler, men kun priser med Munden og Pennen, bliver os, selv naar det er det rigeste og fyldigste Menneske-Liv, som *Jesu Christi* Liv paa Jorden, daglig tommere, saa at om Luftspringernes og Luftseilernes Liv, som vi Danskere nu engang ikke kan eller vil dele, var aldrig saa høit og **A:541** guddommeligt, saa maatte vi dog, naar vi ikke vil være noget slettere, nøies med at være *Mandfolk* og *Kvindfolk*, som de fødes og trives paa Sletten, altsaa *Dannemænd* og *Dannekvinder*, og kun stræbe at gjøre den ædleste og bedste Brug, vi kan, af vort Liv og vort Land, af de Evner, Gud har givet os, de Indtryk, det Store, det Gode og det Sande gjør paa os, og den Tankegang og det Tungemaal, der falde os naturlige.

At vi maae dette, maae lære at høiagte hvad vi naturlig elske og at bruge det saa godt som mueligt ved det naturlige Lys, som udspringer til alle Sider af et kiærligt og virksomt Menneske-Liv, og klarer sig vidunderlig i det aabenbarede Lys, at vi maae det, naar vi skal komme til og blive ved at leve *lykkelig* med hinanden i vore Huse og i vort lille, deilige Fæderneland, der ret aabenbar baade kræver og lønner vor Kiærlighed, det er *indlysende*, og naar vi desuagtet tøve med at gjøre det, da kommer det for Størstedelen af, at hvad *Munkene* har begyndt, og *aandløse* Præster vedligeholdt, det har de selvkloge, luftige Viismænd *fuldendt*, ved at forepræke os en saa dyb *Foragt* for vor *Menneske-Natur* og for vor *timelige Lykke*, at vi for det meste virkelig har ladt os indbilde, at de slet ikke lod sig forlige med den *høiere* Anskuelse af Livet, og maatte derfor, hvad man saa end fulgde og gjorde, |A:542 omhyggelig i *Tankerne* skilles derfra som noget lavt og syndigt, vi igrunden slet ikke kunde være bekiendt.

Medens det nu er begribeligt nok, at man i Pavedommets *Mørke* kunde indbilde sig, baade at der kunde blive store *Helgene* af de værste *Djævale-Unger*, og at hvad der gjorde os *timelig ulykkelige* maatte nødvendig gjøre os *evig salige*, og at *aandløse* Bibel-Ryttere kunne ride i det samme Traadd, det er ikke endda saa forunderligt, men at de *selvkloge Viismænd*, for hvem der er hverken Gud eller Djævel, og for hvem den saakaldte *Natur* er alt, og som hverken har noget Helvede at true, eller noget Himmerig at lokke med, at de endnu tør blive ved at bagtale *Menneske-Naturen* og sparke til *Menneske-Lykken*, og at ikke alle virkelige *Mandfolk* og *Kvindfolk* leer dem ud, som de største Narre under Solen, istedenfor med "Frygt og Bæven" at tilbede *Natur-Aanden* og den *rene Fornuft* i dem, og bringe dem *Menneske-Naturen* og *Menneske-Lykken* til et blodigt Offer, det er saa ubegribeligt som den groveste *Overtro*, thi hvorledes kan dog for *menneskelige* Øine og for den *menneskelige* Følelse al Verdens *Mathematik* og *Algebra*, med alle de *Konststykker*, dermed kan gøres, opveie den mindste Gnist af *Menneske-Liv* og det mindste Gran af *Menneske-Lykke*? hvordan kan ordenlige *Mandfolk* og *Kvindfolk* lade sig |A:543 indbilde, at det aabenbar *Umenneskelige* er den *høiere Menneskelighed*, at "Ja og Nei" om eet og det samme lader sig i den rene Fornufts Verden prægtig forlige, men at desuagtet skal et *Nei* af den rene Fornufts Præster tilintetgiøre baade *Christendommens* og den *menneskelige Bevidstheds Ja!*

Har derfor *Dannemænd* og *Dannekvinder* saa dyb en *Menneske-Følelse* og saa sundt et *Menneske-Øie*, som jeg tiltroer dem, da maae de dog vist ogsaa snart faae Mod til at troe deres eget *Hjerte* og deres egne *Øine* meget bedre end baade de tyske *Professorer* og alle *Hjemtyskerne*, saa det bliver deres faste urokkelige *Grund-Sætning*, at *Menneske-Livet*, som det naturlig

findes hos Dannekvinden og udspringer fra hende, og som det naturligt udvikler sig i Dannemandens Levnetsløb, det er det høieste Menneske-Liv i vor Deel af Verden, og at hvordan det kan blive saa *lykkeligt* som mueligt, først her og siden hisset, det er det store Spørgsmaal, som alle de, der vil oplyse os enten paa Vorherres eller paa deres egne Vegne, maa stræbe at besvare os saa jævnt og tydeligt, saa mildt og kiærligt, som det er dem mueligt, da vi er jævne Folk, der ikke til Hverdagsbrug kan taale meget Hovedbrud og er ømhjertede Folk, der let bliver enten modfaldne eller dulhærdede, naar man vil tage os med en Trumf eller forlanger Umueligheder af os.

[A:544] Jeg veed det jo nok, at baade de blinde Veiledere og selv de, der ellers aldrig bruger *Bibelen* eller bryder sig om *Christendommen*, vil sige, det er *ubibelsk* og *uchristeligt*, ja rædsom *hedensk* og *barbarisk*, at lægge saadan en Vægt paa den *fordærvede* Menneske-Natur og sætte saadan en Priis paa *timelig* Lykke og *flygtig* Glæde, men dertil vil jeg her kun svare, at er *vor* Menneske-Natur fordærvet, saa er *Tyskernes* og alle vore selvgjorte, storagtige Læremesteres Natur det vel ikke mindre, og Forstanden vel ikke sikkrere end Følelsen for at være kiødelig, og at saalænge vi seer de saakaldte oplyste Christne og rene Fornuft-Væsener følge deres Lyster og løbe efter hvad de kalder *timelig* Lykke og gribe efter de allerflygtigste Glæder, da er det i det mindste *ikke* af *dem*, vi kan lære at fornægte os selv, og endelig, at skal vi fornægte os selv, som umelig kan skee uden af *Kiærlighed* til noget Høiere end vi selv er, da maa vi faae en ganske anden Oplysning end deres, der med Rod vil oprykke al *virkelig Kiærlighed* hos os, og da maa man lære os at kiende noget *Høiere*, der virkelig er *elskværdigt*, og det i langt høiere Grad end noget af det vi naturlig skiaenke vor Forkiærlighed, kort sagt, da maa Oplysningen netop være det modsatte af den, der hidtil udraabdes for den eneste, førde Krig med det Bedste i os og bød os til Erstatning kun det Koldeste, Tommeste og Modbydeligste, vi kan tænke os. Og endelig: I, som aabenbar selv ikke troer hvad Christus har sagt om de *jordiske* Ting, vil I maaskee lære os baade at troe og forstaae hvad han har sagt om de *Himmelske*?

[A:545]

Danskeren.

|PS7:477

Til Danmarks Lysalf.

- 1 Sover du? hvor kan du sove,
Danmarks Lysalf, barneklædt!
Riget staaer endnu ivove,
Tungen er i Vaande stædt,
Sønder-Jylland sukker end
Efter *Danskens* fuldtro Ven,
Hele Danmark sukker!

- 2 Faa kun veed det, *hvad* dem skader,
Taaget her er Livets Speil,
Hvad man sang paa vore Gader,
Alle føle dog, slog feil,
Som det lød i Skjaldesang,
Fri og frelst er Danevang
Endnu ingenlunde.

- 3 |A:546 Sandt er hvad man sang og sjunger
Om det danske Heltemod,
Viist har vore Løve-Unger,
Meer end brøle de forstod,
Skade-Ilden i vor Skov
Slukked efter *danske* Lov
De med *Løveblodet!*

- 4 Ja, det rygtes skal paa Jorden,
Danehærens Heltedaad
Maatte frelst det hele *Norden*,
Havde vi som Daad havt Raad,
|PS7:478 Men hvor Raadet farer vildt,
Daaden synes meer end spildt,
Vissen Laurbær-Krandsen!

- 5 *Tysken*, det er haardt at døie,
Hersker end igrunden her,
Spytter fræk os i vort Øie,
Spotter med vor Herrefærd,
Tyskens Fod, med Naal ved Naal,

Træder paa vort Tungemaal,
Tramper paa vort Hierte!

- 6 |A:547|Sover du? hvor kan du sove,
Danmarks Lysalf, barneklædt!
Riget staaer endnu ivove,
Tungen er i Vaande stædt!
Hvis ei brat du vaagner op,
Snart vil en forvoven Krop
Kvæle dig i Vuggen.
- 7 Alting er i Vilderede,
Ingen Regning holder Stik,
Seieren paa *Idsted-Hede*
Som i Søvnne kun vi fik,
Før og efter, hip som hap,
Alle Tosserraad omkap,
Dansken under Bordet!
- 8 Alle andre, det er Tingen,
Venner har paa "Kvisten grøn",
Men den *danske Sag* har ingen,
Uden, Lille! dig iløn!
Tungen er, som Hjertet, blød,
Kinden baade bleg og rød,
Hænderne i Skiødet!
- 9 |A:548|PS7:479|Vaagn da op, vor Hjelperlille,
Kom til os i Himlens Navn!
Lad dit Gulduhr for os spille
Midt i Kongens *Kjøbenhavn!*
Lad os føle: rosenrødt
Er det *Danske*, mildt og sødt,
Elskeligst at nævne!
- 10 Sødt du smiler i din Vugge,
Giennem klare Øienlaag
Seer det ud paa dine Glugge,
Som om du kun uglesov,
Leged med os alle Tit,
Vilde os kun pine lidt,
Kiærlig overraske!
- 11 Ja, det er din gamle Vane,
Skielmsk du var fra Hedenold,
Spilled paa din Bølgebane

Med vor Sorg og Glæde Bold,
Havde dog os ei til Spot,
Meende det igrunden godt,
Kyste naar det klemde!

- 12 |A:549| Ei du lader os i Stikke,
Det er Skjalden sikker paa,
Men, for ret vi troer dig ikke,
Mut er du, kan jeg forstaae,
Tænker: lad de kloge Høns
(Jean de France Tyskersøns)
Giøre først i *Nelder!*
- 13 Med var du ved *Idsted-Slaget*,
Men kun som “incognito”,
Svøbt i Dannebroke-Flaget,
Som en Flig af *Folketro*,
|PS7:480| Hverken det, ei heller du
Kommet blev engang ihu,
Nævnet i “Rapporten”.
- 14 Derfor ved Minister-Krisen
Tav du stille som en Mur,
Læser kun Adres-Avisen,
Ligger som en Lux paa Lur,
Venter paa, i *Kjøbinghavn*
Man dog mindes skal dit Navn,
Mærke paa din Stjerne!
- 15 |A:550| Ja, jeg seer, i denne Sommer
(*Juli-Maaned* er forbi)
Før du kaldes, ei du kommer,
Der er Rim og Mening i,
Derfor hør vort *Kald!* kom hid!
Det er paa den høie Tid,
Fanden er paa Færde!
- 16 Har jeg kun en *enkelt* Stemme,
Her, som i vort *Folkething*,
Hjertet dog, hvor den har hjemme,
Slaaer i Takten trindtomkring,
Og, trods alle kloge Dyr,
Hvem der er af Himmelbyrd,
Seer især paa Hjertet!

- 17 Kom ihu, at *Folke-Munden*
Er hos hver en *Daneskjald*,
Saa min Stemme er igrunden
Folkets Stemme, Røst og Kald!
Folkets Tro, om nok saa svag,
Er dog, at den *danske Sag*
Med dig staaer og falder.
- 18 |A:551|PS7:481 Længe jo for *Folkets Øie*
Himlen har man revet ned,
Om det Dybe og det Høie
Ingen har sagt dem Besked,
Saa af *Troen* i vort Land
Selv det mindste Solegran
Er et stort Vidunder.
- 19 *Folkets Tro* i Hjerte-Krogen
Er, at før end Himlen faldt,
Daled til os *Dannebrogen*,
Med en Nødhjelp, naar det gjaldt,
Har lidt *himmelsk* hos sig giemt,
Der, om Navnet end er glemt,
Ligner *Holger-Danske!*
- 20 Smaat er det med *Folkets Tro*,
Haabet er derefter,
Men det mindste Frø kan groe,
Naar det kun har Kræfter,
Og det blev en afgjort Sag,
Fremfor alt ved *Idsted-Slag*,
Kraft er her i Bunden.
- 21 |A:552| Derfor af det lille Frø
Kan et Træ opelskes,
Til at grønnes under Øe,
Trods de Pluddervælskes,
Himlens Fugle i dets Top
Lyser da for Folket op:
Ned faldt Himlen ikke!
- 22 Spring da ud af *Dannebroge!*
Flyv, du har jo Vinger, hid!
Rør ved vore Øienlaage,
Som man purre op med Vid!
|PS7:482| Blæs ad alt hvad *ei* er *Dansk!*
Teer det sig end nok saa *spansk*,

Det paa Næsen dratter.

- 23 Giv os med din lille Vinge
Kun et Ørefigen godt,
Saa det kan for Øret ringe
Timelangt, men ganske smaat:
Er I gale, *Dannemænd!*
Vil I pidskes op igien
Brat med *Brænde-Nelder?*
- 24 |A:553| Lad os vifte over Isse
Ret et kiøligt Aandepust!
Det er hvad den *tyske Nisse*
Frygter og behøver just,
Han har gjort os Hov'det hedt
Saa af Angest vi har svedt
For hans røde Hue.
- 25 Slaae saa dine Straale-Vinger
Rundt om vore Kvinders Barm!
Kun naar Straaler dem indringer,
Vorder deres Tone varm,
Faaer, trods al den tyske Luft,
Deres Kys den rette Duft,
Liflig som det Danske.
- 26 Kun ved Kys af Dannekvinden
Dannemanden vaagner mild,
Ryster Bleghvidt-Støv af Kinden,
Og staaer op med Mod og Ild,
Sætter Priis paa Danevang,
Drikker Vin af Skjaldens Sang,
Taler høit derefter!
- 27 |A:554|PS7:483 Sover du? hvor kan du sove,
Danmarks Lysalf, barnegod!
Riget staaer endnu ivove,
Skjøndt gienløst med Helteblod,
Og paa ingen Plet af Jord
Gjør saa godt et lille Ord
Med en Engle-Stemme.
- 28 Kom, o kom, mens Livet hænger
End i os paa Gravens Bredd!
Tages, om du tøver længer,
Maa det vist i Graven med,

Og ved Livets Flod et Siv
Er det *danske Folkeliv*,
Elskeligst paa Jorden!

- 29 Ja, et Glimt af Paradiset
Har det *danske Hjerte* rørt,
Kun Uskyldigheds-Forliset
Gjør det *danske Hoved* ørt,
Thi den Fred og Fryd i Mag,
Vi os ønsker Nat og Dag,
Findes kun i *Eden!*
- 30 |A:555| Men naar du os mildt omsvæver,
Danmarks Lysalf, barnegod!
Hjertet i et Suk sig hæver,
Som et Siv ved Livets Flod,
Og fra Himlen drypper ned
Aftendugg med Fryd og Fred,
Aftendugg fra *Eden!*
- 31 Det forsøder al Umage,
Dækker Brøst med Blomsterflor,
Stille Nætter, faure Dage
Times os da flest paa Jord,
|PS7:484| Varme Kys og søde Smil
Voxe da som Ell og Piil
Her i deiligst Vænge!
- 32 Kom da hid, som du var kaldet
Af det hele *Folkeraad!*
Viis, at var end Himlen faldet,
Guld endnu er *Freias* Graad,
Danmark har en himmelsk Aand,
Barneklædt i Rosenbaand,
Deilig alle Dage!
- 33 |A:556| Hør det, Danmarks Hjelperlille!
Slaae dog op de Glugger smaa!
See, det tegner sig kun ilde
For vor Mark ved Bølgen blaa!
Bær dig ad, som helst du vil,
Naar din Hjelp kun godt slaaer til,
Som en *Holger-Danske!*
-

Barselgildet.

- 1 I denne Aftenstund vi her er mødt,
Alt efter gammel Skik og Orden.
Det lille Menneske, som nys blev født,
Velkommen ønske vi paa Jorden:
Du seer dig sagtens lidt forundret om,
Kan ei begribe ret, hvorhen du kom:
 I Moders Arm
 Du hviler varm,
En Verdensborger er du vorden.

- 2 See! her er Huset, hvor du nu skal boe
Din hele Verden er en Stue.
Man holder af dig her, det kan du troe,
Og fremfor Alle Husets Frue.
A:557 Men over Huset er den Himmel blaa,
Med alle Nattens klare Stjerner paa,
 Som minder om
 Hvorfra du kom,
Den skal du siden faae at skue.

- 3 Og hvis du lover os at blive her
Og ei igien vil os forlade,
Da skal du see, hvordan de høie Træer
Til Sommer staae med grønne Blade;
Da skal du see herud paa Bølgen blaa,
Paa Seilerne, som gjennem Sundet gaae,
 Og Synet af
 Det stolte Hav
Dit Sind forfriskende skal bade.

- 4 Hvi drog du og herhid saa seent mod Juul
Og kom her til de mørke Dage?
Nu er her ei saa meget som en Fugl,
Der med sin Sang kan dig behage;
Men bi til Sommertiden blot, som sagt,
Naar Egnen springer ud i al sin Pragt,
 Da kommer nok
 Den hele Flok,
Fra fjerne Lande hjem de drage.

- 5 **A:558** Engang i Tiden, naar du bliver stor,
Da vil du først formaae at sande,
At du paa hele denne vide Jord

Traf paa det skjønneste af Lande;
Naar Tonerne, som nu dit Øre naae,
Først eengang ret igjennem Sjælen gaae,
Du visselig
Vil knytte dig
For evig fast til disse Strande.

- 6 Og Synet af hiint høie Fyrsteslot,
Som kaster ned paa os sin Skygge,
Skal minde dig om Troskab mod din Drot,
I Ly af Hvem vi boe saa trygge.
Høitideligt vi tage dig i Eed:
Hvis Tydsken bryde vil vort Hegn og Led,
Viis ham paa Vei!
Og lad ham ei
Vort gamle Dannevirke rykke!

F. H. L.

|A:559

Frugthandlersken.

- 1 Der har hun nu siddet fra Aar til Aar,
I Solskin, i Regn og i Slud,
Og Vinden har bleget den Gamles Haar,
Og Solen har brændt hendes Hud.
- 2 Der har hun nu siddet og solgt sin Frugt,
– Ja! Ingen kan huske, hvorlænge –
Og faaet saa møisomt med Dagene Bugt,
For at tjene det Par Skillings Penge!
- 3 Der har hun nu siddet paa Steentrappens Trin,
Den gamle, alvorlige Kvinde,
Til Tiden har præget i Stenen ind
Et tydeligt Spor af hende.
- 4 Hver Morgen hun lister sig ud af sit Skuur,
Naar Dagens Lys hende vækker,
Og tager sin Plads ved den gamle Muur,
Hvortil hendes Verden rækker.

- 5 Derude paa Veien vel Nutiden gaaer,
Men ak! af dens Higen og Færden
Kun saare Lidet den Gamle forstaaer,
Hun er nu en Fremmed i Verden.
- 6 **[A:560]**Hun har jo forlængst hverken Slægt eller Ven,
Som glædeløs Alder forsøder,
Og Øiet, hvor end hun vender det hen,
Kun fremmede Ansigter møder.
- 7 Hvi blev du tilbage, du eenlige Træ!
Dengang de Skoven mon fælde?
Nu staaer du paa vildene Mark uden Læ,
Og visner og dør af Ælde.
- 8 Hvorlænge skal du vel der endnu
Paa Evigheds Tærskel vente?
Du bier med from og hengiven Hu,
Til Herrens Engle dig hente.
- 9 O, kom dog lidt snart, befriende Død!
Men tag lidt varligt paa hende!
Og læg hende blidt i Abrahams Skjød,
Den gamle, skrøb'lige Kvinde!
- 10 Og naar du da selv ei sidder der meer,
Men Sporet i Stenen kun findes,
Vil En dog, naar Pladsen han ledig seer,
Den gamle Frugtkone mindes.

F. H. L.

[A:561]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 6. Septb. Nr. 36.

De store Kloder og de smaa Mennesker.

“Det er *ikke alt* godt hvad *stort* er”, det er et sandt Ordsprog, der vist nok *ikke* beviser, hvad det heller ikke siger, at *alt smaat* er *godt*, men kan og skal dog trøste ikke blot vore Rollinger, men alle Dannemænd og Dannekvinder, naar de tyske Vindmagere og deres Eftersnakkere begynder at regne op for dem, hvormange tusindgange tusind og titusindgange titusind og milliongang Millioner Mile den Deel af Verden, de har seet i Luften, er større end hvad enten Keiser *Augustus* kaldte hele Verden eller hvad vi Muldvarper endnu kalder saa, og dernæst, hvorlidt dog selv den luftige Deel af Verden, de kiender, er imod alt det, de ikke kiender: det “hele Universum” det er hele det Hele, og slaaer saa en fæl Latter op over den tossede Storagtighed og Stodder-Hovmod, det skal være af et *Menneske-Barn*, en lille *Jordunge*, at bilde sig ind, han er noget Stort, et Guds Barn, en Halvgud, Herre over **A:562**Jorden og Arving til Himlen, han, som dog er en Ubetydelighed mod det mindste nys opskyllede Bjerg, ei blot i Maanen, men selv paa Jorden, mens hele *Jorden*, med samt sine *evige Bjerge*, er igien kun som et Muldvarpe-Skud mellem de utallige, tildels uhyre Kloder, som svæve i Luften, og de allesammen kun vort Øiesyns lille Deel af den grændseløse Storhed, hvori vi som Madiker og Mider maae beundre og tilbede den *store Uendelighed* og den ubegribelige Evighed, som man i gamle Dage har kaldt *Gud* og *Vorherre*, og som man endnu gierne kan kalde saa, naar man kun husker, at det er, ligesom vi endnu siger at Solen staaer op og gaaer ned, skjøndt vi *veed*, at den rører sig ikke af Pletten, saa dens Opgang og Nedgang er et vel for *Menneske-Øiet* uundgaaeligt Blændværk, og en for Menneske-Munden *uundgaaelig Løgn*, men dog et Blændværk, som maa forsvinde ved den mindste kopernikanske *Oplysning*, og er en *rædsom Overtro* at antage for andet end et Blændværk, som man kan læse bag i alle de bedste Almanakker.

Vist nok er der et godt Puds, man kan spille de Godtfolk, der er saa forskrækkelig kloge paa “Himlens Løb”, at de kan see for deres Øine af Jord, at der *ingen Himmel* er til, og er snart bedre hjemme i Maanen end paa Jorden, der er et godt Puds, man kan spille dem, naar man har dem ved Haanden og kan **A:563**faae dem til at snakke *Dansk*, for saa kan man giøre sig lidt dummere end man er og sige: nu da, det var jo løierligt nok, om alle Folk lige siden Verdens Begyndelse skulde seet saa mærkelig feil, at Solen aldrig en eneste Morgen var staaet op og aldrig en eneste Aften gaaet ned, men at det var altsammen kun Giøgleri og Blændværk, hvorved de var fordømte til den grueligste *Overtro* baade under og over Solen, og kunde umuelig undgaae den, førend der stod et nys Lys op i Polen

og fordunklede Solen, og jeg maa ærlig tilstaae, at det gaaer over min Forstand; men naar det, som I siger, kan ikke være anderledes, saa faaer jeg jo at finde mig i det, og vil kun gjøre et lille Spørgsmaal om, hvordan dog den *Kopernikus* eller hvad han hedde, kunde faae at see, at *alle* andre Folk havde *seet fejl*, og hvordan vi kan komme til at see, at han alene saa ret? om han kanskee var anderledes skabt end vi, eller om han ogsaa hittede paa noget at see med, som var *sikkrere* end de *Øine*, vi har i Hovedet, eller om det kun var saadan en *Aabenbaring*, han sagde, han havde faaet? Jeg har jo nok hørt, at I høilærde Folk skal have seet i jere *Kikkerter*, baade at *Kopernikus* saa ret, og at der er ingen Himmel, ingen Engle o. s. v.; men *Kikkerterne* kan dog vel ikke *see selv*, og om de kunde og sagde jer, hvad de havde seet, saa kunde de jo ligesaavel have seet fejl, som alle Folk, og dersom |A:564| det er *jer selv*, der har *seet* alle de urimelige Ting igiennem *Kikkerterne*, *hvad* saa I da *med*? Var det med *ligesaadanne* *Øine* som *vores*, da siger I jo selv, at dem kan man ikke troe, de har allesammen seet fejl ligefra Verdens Begyndelse, og var det med *anderledes* *Øine*, hvad Sikkerhed kan I da give os for, at de er bedre at troe end vore egne *Øine*? Det er nemlig *unægteligt*, at enten maa man, hvor Talen er om at *see*, som alle Folk seer, der har *Øine* i Hovedet, troe sine *egne Øine* eller troe *blindt*, og skal vi nu troe jer blindt om hvad I ligesaa lidt som vi kan tage og føle paa med Hænderne, da maae vi i det mindste have nogen Sikkerhed for, at I *ikke* troer *blindt* paa hvad der skeer eller ikke skeer i Synskredsen, for ellers blev jo her soleklart Blinde de Blindes Veiledere!

Men skøndt dette "*med Øinene*" er et uskyldigt Puds, som jeg ikke sparer at spille de Høilærde, hvor jeg mødes med dem, saa nytter det dog ikke stort at *skrive* om, dels fordi det kan de Høilærde enten lade være at læse, eller lade være at svare paa, eller give en gal Vending, uden at Folk mærker, de er i Klemme, og dels er Folk hos os ikke meget for at gaae saa dybt ind i Fritningen, at de kommer til det store Spørgsmaal: *hvad* for *Øine* Stjernekygterne kan *see med*, at *alle* menneskelige *Øine* *seer fejl*?

|A:565| See, derfor vil jeg tage fat igien hvor jeg slap, om de *store* Kloder og de *smaabitte* Mennesker, der ikke maae bilde sig ind, de har noget at betyde i den hele, store Uendelighed, eller kan faae anden Deel i et evigt Liv, end den, Jorden, de træder paa, ogsaa har i det evige Verdensliv, som man ligesaa godt kan kalde den evige Død, da "Liv og Død" kun er et Par tossede Ord, de *smaabitte* Mennesker har hittet paa og maae ikke tænke, at hele den store Uendelighed skal rette sig efter. Dette er nemlig Humlen, det er Lærdommen til os alle, som Stjernekygterne har trukket ud af alle deres store Syner i Luften, man veed ikke med hvad *Øine*, uden det var med dem, de selv siger, man ikke maa troe om nogen høiluftig eller himmelsk Ting.

Denne Grundsætning, hvormed *Høityskerne* og deres Efterlignere vil slaae os flade som Skruptudser allesammen, den er det, jeg vil henstille til alle Dannemænds og Dannekvindes modne Overveelse, da den for mine, og jeg tør troe, for alle Menneskers Øine, er saa splittergal som mueligt, thi kan man end indbilde sig, at det *store* Tyskland er med Nødvendighed baade meget klogere og meget bedre end det *lille* Danmark, saa vil man dog vel ikke paastaae, at en *stor* Hob Avner, blot fordi den er *stor*, ogsaa er meget bedre og mere værd end en *lille* Skieppe godt Korn, eller at en *stor* Løgn er troværdigere end en *lille* Sandhed, en *stor* **A:566**Dumhed klogere end en *lille* Klogskab, en *stor* Ondskab bedre end en *lille* Godhed, en *stor* Ørk mere frugtbar end en *lille* Kornmark!

Faaer vi os nemlig først ret besindet paa det, at i det mindste paa *Jorden*, som vi er nødt til at blive ved, naar vi vil gaae tilbunds i noget, *der* kan det Smaa være meget bedre og mere værdt end det Store, som man især føler ved at sammenligne et godt *lille* Barn med en *stor* Kieltring, see, da leer vi kun ad den Viisdom, at de *store* Kloder i Luften, som vi for Resten ikke kiender noget til, skulde være ligesaa mange Gange bedre og vigtigere end *Jorden*, som de er større end den, og at følgelig de *store* Ørkener i Afrika, som kun beboes af vilde og glubende Dyr, skulde være lige saa mange Gange bedre og vigtigere, som de er *større* end *Sælland* med Mark og Skov og alle sine menneskelige Indbyggere, ja, med Kiøbenhavn og Rundetaarn og Stjernekirken og alle lærde og oplyste Mænd herinde! Man kan jo nok indbilde sig, at det er *kun* paa *Jorden*, at Værdien og Vigtigheden som oftest staaer i omvendt Forhold til Størrelsen og Vægten, men at med Solen og Maanen og alle Planeterne er det ganske anderledes, saa der retter baade *Liv* og Frugtbarhed, *Kiærlighed* og Venskab, *Vid* og Forstand, sig efter *Alenmaal* og *Tyngdens* hellige *Grundlov*, man kan indbilde sig det, men man maa jo vide, det er kun **A:567**en Indbildning, og det en meget urimelig en, thi det kan tit være urimeligt nok, hvad man slutter fra det *Bekiendte* til det *Ubekiendte*, men det er dog Urimelighedens Urimelighed at slutte fra det *Ubekiendte* til det *Bekiendte*, og at ville rette dette efter hint. Medens vi derfor maa tage os vel iagt for at slutte *formeget* fra *Jorden* til *Soel* og *Maane* og *Stjerner*, vogte os, blandt andet, for den Slutning, som de høityske Professorer dog rask har gjort, at eftersom den *lille* Jord har baaret saamange *store* Mænd og været Skuepladsen for saamange *store* Begivenheder, saa maa alt det, vi seer i Luften, have baaret ligesaameget *større* Hoveder og været Skuepladsen for ligesaameget *større* Begivenheder, som de selv er *større* i Omkreds og *tungere* i Vægt, da kan vi derimod aldrig tage fejl i den Slutning, at *dersom* det var en ufravigelig Naturlov for hele den synlige Verden, at alting *der* skulde skattes efter den *udvortes* Størrelse og

Tyngde, da maatte den samme Naturlov ogsaa giælde paa Jorden, saa i Ørken maatte der groe det bedste Korn og i et Land af lutter golde Steenklipper maatte de største Mænd fødes og de største Begivenheder gaae for sig, eller der maatte dog den mindste Steen være mere værd end alle Professorernes Tanker, som hverken kan sees med de bedste Forstørrelses-Glas, eller fylder det mindste selv i den fineste haandfaste Vægt|A:568skaar. Om nu de tyske Professorer vilde drive deres verdensberømte Ydmyghed saa vidt at bide i dette sure Æble, det veed jeg ikke, men det veed jeg, at *vilde de ikke*, saa nedrev de selv deres Paastand om Størrelsens og Tyngdens ubetingede Fortrin, og *vilde de*, saa kunde vi ikke ændse, hvad de sagde om Stenen meer end hvad Stenen sagde om dem, thi dersom hele vort *Menneske-Liv* og hele vor *Bevidsthed* intet Fortrin gav os for det Livløse, Umælende og Ubevidste, hvad kunde man da regne enkelte af vore Tanker, Ord og Kragetæer for! Ja, hvad havde vel hele den guddommelige *Natur-Videnskab* at betyde, dersom *Mennesket*, som jo er det eneste os bekiendte Væsen, den Videnskab kan findes hos, var kun som en Mide eller Madike mod Jordens evige Bjerge, og som slet ingen Ting, en “forsvindende Størrelse” mod den store Uendelighed i Menneskets egne *Tanker!*

Dog, her staaer vi igien ved den *soleklare Selv-Modsigelse*, og kan da ikke gaae videre til den Side, uden at komme midt ind i Daarekisten, og da jeg formoder, alle Dannemænd og Dannekvinder har ligesaa lidt Lyst dertil, som jeg, saa haaber jeg, at herefter, naar de Sprænglærde vil oplyse dem om hele *Menneskets*, følgelig *Menneske-Lysets* ligesaavel som *Menneske-Livets*, *Menneske-Tankens* og *Menneske-Ordets* ligesaavel som *Menneske-Hjertets* og *Menneske-*|A:569|*Historiens Ubetydelighed* mod den hele store Uendelighed, som Naturvidenskaben skal have lært os at kiende, baade Dannemænd og Dannekvinder da vil bede dem spare deres Uleilighed, da de ved at tie bomstille og lade som de ikke kunde tælle til fem, langt bedre end ved de mest veltalende Skildringer og de kløgtigste Slutninger, vilde understøtte deres Yndlings-Paastand at *Mennesket* er en reen Ubetydelighed midt i den store Uendelighed, og viser den latterligste Hovmod, ved at tænke, der paa den lille Jord kunde skee noget eller i det lille *Menneske-Hjerte* føles, i den lille *Menneske-Hjerne* og *Menneske-Mund* undfanges og fødes noget, der havde mindste Indflydelse paa den store Uendelighed, med dens evige, uden *Selv-Bevidsthed* selvgjorte Love, der i *Stjerne-Skrift* skal have aabenbaret, at alt skal skattes efter Maal i Alen og Mile og efter Vægt i Pund og Skippund! Det er nemlig soleklart, at om det ogsaa var *himmelsk* Viisdom hvad et *Menneske* paa *Jorden* ei uden klar *Selv-Modsigelse* kan komme til, da var den Viisdom dog *ikke* for *Mennesker* paa *Jorden*, saa Vedkommende gjorde bedst i enten at *tie* eller at reise til *Maanen med den*.

Himmelstormen og Ordets Magt³³.

1 |PS7:485| Det er en gammel Tale:

Naar *Himlen* falder ned,
Gud naade da hver Svale,
Hver *Fugl*, hvad saa den hedd!
Og nemt er det at fatte,
De maatte alle dratte
Fra Sky, fra Hald og Kvist.

2 Hvor kan i Lunden synge
Da end den lille *Fugl*,
Sig glad paa Kvisten gyng,
Med Blomsten lege Skjul,
Da alt for længe siden
Storhanserne med "Viden"
Har *Himlen* revet ned?

3 |PS7:486| Vel for unødigt Trætte
Jeg nødtig dømmes vil,
Men, med Forlov at giætte,
Det gik *naturligt* til;
Hvad end Storhanser tænkte,
For høit dem Himlen hængde,
De dratted selv omkuld.

4 |A:571| Vel i de Lærdes Skare,
Særdeles hertillands,
Staaer Skjalden samme Fare,
Som Spurv i Tranedands,
Dog let fra dem paa Vinger
Den mindste *Fugl* sig svinger,
Til Himlen falder ned.

5 Og Himlen kan ei falde,
Saalænge *Ordet* gaaer
Med *Aand* igiennem Skjalde,
Alt som det skrevet *staaer*;
Thi *Himlen* i hver Alder
Med *Ordet* staaer og falder,
Som *Aandens* Vidnesbyrd.

- 6 Useet af *Verdens Øie*
Er *Gimleborg* guldtakt,
Med Thronen i det Høie,
Med Evighedens Pragt,
Og nemt er det at nægte,
At nogen *Skrift* er ægte,
Som Aandens Pennestrøg.
- 7 |A:572|PS7:487 Et Aandepust bevæger
Vel altid Pen og Haand
Til sære Rune-Streger,
Som *pege* tør paa *Aand*,
Men er det end Guds eget,
Giør Pennen ligemeget,
En *Streg* er kun en Streg.
- 8 Man *kræver* Aand af Bøger,
Man *venter* Liv af Dødt,
Man dog forgiæves søger
Hvad ingen Sjæl har mødt,
Trods lærde Pennes Iver,
Det var og er og bliver
En *aandløs* Aandejagt;
- 9 Men *Ordet*, som det *lyder*,
Naar *Aanden* følger med,
Det er hvad *Skrift betyder*:
Guds Ord til Tid og Sted,
Og som det er, det virker
I Kamre og i Kirker,
Sit eget Kraft-Beviis!
- 10 |A:573| Ja, *Ordet* fra det Høie,
Gienfødt i *Hiertets* Dyb,
Useet af *Verdens Øie*,
Uændset af dens Kryb,
Paa Aandedrættets Vinger
Sig let til *Himlen* svinger
Og *hilser* brat derfra.
- 11 |PS7:488| Og hvor paa skjulte Vinger
Den *Hilsen* daler ned,
Der hopper alt og springer,
Som er af *Kiærlighed*,
Der skabes efterhaanden

Af Ordets Kraft "Livsaanden"
Et lille Himmerig!

- 12 Useet af Verdens Øie,
Uændset af dens Kryb,
Med *Ordet* fra det Høie
Boer Gud i Hjertets Dyb,
Med Ham er i det *Lave*
Hans Himmel og Hans Have
Som i det *Høie* skøn!
- 13 |A:574| Storhanser! I som true,
Med eders *Lys i Skjul*,
Den høie *Himmelbue*
Og hver en *Himlens Fugl!*
Er eders *Lys ei Mørke*,
Da prøver eders Styrke
Paa Buen, *Ordet* slaær!
- 14 Mens *Aanden* giennem Skjalde
Munds-Ordet giver *Magt*,
Kan Himlen aldrig falde,
Men staaer med Jord i *Pagt*,
Omhvælver alle *Kroppe*,
Hernede som *histoppe*,
Og er Guds *Hvilested!*
- 15 |PS7:489| Useet af Verdens Øie,
Opsvinger sig *Guds Ord*,
Og raaber fra det Høie:
Hør, Himmel, Hav og Jord!
Fra Evighed jeg kiender
Hvad jeg med *mine* Hænder
Har gjort i fordum Tid.
- 16 |A:575| Mit Værk er alle Klipper,
De gamle og de nye,
Paa *den*, som aldrig glipper,
Staaer fast min Kirkeby,
Mit Skib derover seiler,
Deri sig Himlen speiler
Med *Aandens* Liv og Lys!
- 17 Mit Værk er Soel og Maane
Og alle Himmel-Blink,
De glimre og de daane,

De slukkes paa mit Vink,
Mig alle Kræfter lyde,
Hvem kan mig da forbyde
At gjøre hvad jeg vil!

18 Naar jeg det vil, jeg kommer
Tilsyne høit i Sky,
Som alles Drot og Dommer,
Min Verden at fornye;
Da faaer I det at mærke,
I Store og I Stærke:
Jeg er Naturens Lov!

19 |PS7:490| Er nu da alle døde,
I *Norden*, som i *Øst*,
Hvis Tunger kunde gløde
Af Lynet i min Røst,
Med *Konsten*, tidlig øvet,
Jeg skaber nye af Støvet,
Trods hele Verdens Nei.

20 |A:576| Jeg skaber Ordet Tunger,
Jeg skiænker Støvet Aand,
Jeg vækker Sjæle-Hunger,
Jeg løser Trylle-Baand,
Ved *Hjerter* at omskabe,
Jeg viser i det *Lave*
Just *Høiden* af Guds Konst!

21 See, derfor Fuglen gynger
Saa rolig paa sin Kvist,
Det *Ord*, som alt forynger,
Har *Livet* først og sidst,
Og *Lys* deraf udspringer,
Som slaaer med Straale-Vinger,
Til Mørket er ei meer!

22 Og derfor synger Fuglen
Sin glade Aftensang,
Slaaer Kors for Verdens-Kuglen,
Og nynner smaat i Vang:
|PS7:491| Lad falde Himlens Telte!
Lad Elementer smelte!
Guds Ord er *Aand* og *Liv!*

Saa far paa dine Vinger,
Livsalige Guds Ord,
Mens Aande-Harpen klinger,
Til Himmels og til Jord!
Forklar den gamle Stige
Fra Jord til Himmerige
For Engle og for Støv!

33

Et lille Sidestykke til "*Astronomien og Skriftens Autoritet*".

[A:577]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 13. Septb. Nr. 37.

Vættevarslet i Danmark.

Da jeg i Sommer var i Fyen, besøgte jeg ogsaa dennegang en herlig hjertelig Mand, der er Skovfoged, og gik da, som jeg pleiede, ud med ham i Skoven, og kom atter, ligesom ved vore forrige Samtaler, ind paa Talen om det vidunderlige og gribende i Naturen. Som vi nu kom til en stor Granlund, sagde han: "Da skal jeg saamænd fortælle Dem en underlig Tildragelse, som jeg netop paa dette Sted har været Vidne til, og hvortil jeg aldrig har seet Mage, hverken før eller siden, saa gammel jeg er. Det var i Efteraaret førend Krigen brød ud, da saae jeg en Aften deroppe fra vort Huus mange hundrede, ja mange tusinde smaa Fugle, der er her i Skovene, baade Bogfinker, Rødkjælker, Stillidser og Guulspurve, komme flyvende i store Flokke fra alle Skovene her rundt omkring i Nabolaget. Allesammen fløi de herhen imod Granskoven, og ligesom de mødtes, skreg de, saa man ikke kunde høre Ørenlyd, og de fløi [A:578] saa tæt imellem hinanden, at man hverken kunde see Soel eller Maane igiennem dem. Lidt efter kastede hele Hæren sig ned over Granerne, og de blev heelt sorte, saa tæt sad de; men det varede ikke længe, saa fløi de op igjen og spredte sig i mangfoldige Flokke til alle Sider. Saa skulde De blot have seet, hvordan de Smaa kunde lige saa

grangivelig bære sig ad, ligesom man kunde see Soldater gjøre Manøvre paa en Fælle. Nogle fløi i lange Rækker og svingede saa igjen i Contramarsch tilbage, Andre fløi i smaa Flokke alt hvad de kunde, der langt ud over Skoven, og Andre igjen fulgte efter dem i store Sværme. Ja, De vilde have forundret Dem, naar De havde seet det, hvor underligt de bar sig ad, ret ligesom det kunde været Mennesker! Da de saa havde fløiet vidt omkring, og vi tænkte de var borte, saa kom de med eet færende igjen fra alle Kanter lige løs paa Granskoven og mylrede sammen i en Sky, og skreg ligesom dengang, de allerførst mødtes. Saadan blev de saa ved flere Gange den Dag; men hver Aften i de næste fjorten Dage kom de igjen, lige paa det samme Sted, og vi vidste lige saa bestemt hvornaar de kom, og det slog ikke fejl en eneste Gang. Der var Mange, der kom herhen for at see det Syn, og Alle saa undrede de sig derover og havde aldrig seet Mage. Jeg har tit og mange Gange talt med min Kone om, at det dog var ligesom et Varsel om Krigen, der saa begyndte |A:579| det næste Foraar; men vist er det, at de tre Aar, Krigen varede, kom Fuglehæren igjen hvert Foraar, men aldrig rigtignok saa stor som dengang vi første Gang saae dem før Krigen brød ud, og iaar har der saamænd ikke været en eneste Flok.” – Saadan lød hans jævne Fortælling; men den greb mig vidunderligt, og hvergang jeg endnu tænker derpaa, vaagner den samme underlige Følelse hos mig, og hvad jeg saaledes har følt har jeg søgt at skildre her.

-
- 1 Det var i Efterhøst, da Freden hviled
Med Valmusødme over Dannevang,
Skjøndt venligt den fra Sø og Vange smiled,
Dog dybe Suk i Aftenluften klang. –
Det var Blikstille kun før Stormens Komme,
Og før man ahned det, var Freden omme.
 - 2 Dybt i Sydvest alt Uveirsskyen trued,
Som skulde drage over Land og Sø,
Forblændet Øiet kun mod Solen skued,
Der straalende neddaled under Ø,
Og træet det lukked sig paa danske Sletter,
– Dog over Landet vaaged Danmarks Vætter. –
 - 3 |A:580| Thi overalt paa Hede og i Lunde,
Hvor Fuglesangen toner sødt i Gry,
Ja overalt ved Belte og ved Sunde,
Hvor Vinger smaa sig hæve høit mod Sky,
Der vaage i de lyse Sommernætter
For Danmarks Lykkestjerne gode Vætter.

4 Og medens end fra Danmarks Hjerte bæver
Fulddybe Toner over Land og Folk,
Saalænge Danmarks Aand mod Himlen svæver,
Saalænge Tungen her er Hjertets Tolk;
Da har vi Venner smaa i Lyng, paa Kviste,
Lysalfer, som os væрге til det Sidste!

5 Paa Odins Ø bag Høi alt Solen daled,
Og hvor den sank, stod Himlen rundt i Glød,
Dens Straaler paa Skovkrandsen faldt og maled
Høstkronerne med gyldne Purpurrød;
Men hvad ei Andre ahned, Skjalden gjætter, –
– Den tændte Baunen høit for Danmarks Vætter! –

6 Thi see! rundtom fra Skov Smaafugle hæve
I talløs Skare sig mod Himlens Blaa,
Med sælsom Larm de Fugleflokke svæve,
Alt som naar Bølgerne mod Stranden slaee,
Fuldsært et Under da man skue kunde,
Som aldrig før var seet i Danmarks Lunde.

7 **A:581** De fløi fra Nord, fra Syd, fra Vest og Øster,
Indtil de mødtes over Granetop,
Og hundredtusind spæde Fuglerøster
I eet fortvivlet Kampskrig da gik op.
De sammen slog, som naar sig Bølgen bryder
Mod Klippens Kant, og Havets Afgrund syder.

8 Da blev med Eet det stille over Skoven,
Den sortned under tusind Vinger smaa;
Men snart de atter hæved sig modoven,
Alt som paa Havet tusind Bølger gaae,
De atter fløi mod Øst, mod Syd og Norden,
Som naar paa Valen stilles Slagets Orden.

9 I lange Rækker Rytterflokken svinger,
Her vælter sig i Masse Fodfolk frem,
Hist ile Blinkerne paa lette Vinger,
Og langsomt følge Skarer efter dem;
– Nu atter sammen de i Luften støde,
Og stærkere de vilde Toner løde. –

10 Hver Aften samlede sig Fugleskaren

Og varsled sælsomt Kamp i Dannevang;
Men end i Danmark ahned man ei Faren,
Forgjæves lød en enkelt Varselsang,
Og Fuglevarslet i de danske Skove
Blev uden Spor, som Kjølens Gang paa Vove.

11 |A:582| Nu synge atter Fugle sødt i Lunden,
Hvor Reden hænger i den grønne Sal,
Nu varsler eensom kun i Midnatsstunden
Med Veemodstriller liden Nattergal,
Nu hvirvler Lærken sig med Toner søde
I Vang, paa Hede, høit imod Dagrøde.

12 O agter dog de Fugle smaa ei ringe!
O lytter dog til deres Varselsang!
Fraoven visselig de Budskab bringe,
Saalænge Hjerter slaae i "deiligst Vang";
Saalænge Skjalde røre Harpens Strænge,
Skal Vætteskaren vogte Danmarks Enge!

Chr. Pedersen.

Dansk Oplysning.

VI.

"De forliges *som Hunde og Katte*", det er et gammelt dansk Mundhæld om dem, der rives og slaaes, det bedste, de kan, især naar de, som Mand og Kone, er i Huus sammen og maatte gjøre eet, naar det skulde gaae godt, og det Mundhæld passer, som det var gjort til det samme, paa *Danskere* og *Tyskere*, naar de |A:583| skal være sammen for at gjøre *eet*, som de jo skal, naar man vil have dem til at udgiøre en saakaldt "*Heelstat*" og stemme overeens i et saakaldt *Folkeraad*, og da Tyskerne nu snart i tusind Aar til daglig Brug har kaldt os *Hunde*, saa kan vi godt forsvare at kalde dem *Katte*, om end ikke "*Katter*" var et af de gamle klassiske Navne, de selv brouter med.

Der er imidlertid somme Ting, der endnu mindre kan forliges end "*Hunde og Katte*", som dog, naar de som Hvalpe og Killinger stifter tidlig Bekiendskab, kan taale hinanden, og, skiøndt ingen af os kan faae Fingre paa dem, maa de dog regnes til de meget *virkelige* Ting, da de *virker* hvert Øieblik, og er de eneste, vi kan mærke, virker noget Stort, som man er nødt til at ændse, og disse

uforligelige Ting er, som vi igrunder alle veed, ingenlunde, skøndt *Tyskerne* bander paa det, "*Sjæl og Legem*", der, naar de begge er friske, aabenbar forliges som det allerkjærligste Ægtepar, men det er *Lys og Mørke, Liv og Død, Ærlighed og Falskhed*.

See, *Tyskerne*, det vil da her fornemmelig sige: de tyske *Professorer* og saakaldte rette *Videnskabs-Mænd*, de har jo rigtignok arbeidet svært paa at faae gjort ligesom tre Par Ægtefolk ud af disse uforligelige Modsætninger, og har holdt mange rørende Taler til dem om smukt at forliges og holde *Fred*, da det kun **A:584**er *Enighed*, der gjør stærk, og kun *Kjærlighed*, der er Lovens Fylde, men det var kun den *Sidste* af de *Sex*, der, med Skielmen bag Øret, udrød: ja, der staaer jo skrevet: salige de Fredsommelige, de skal arve Jorden, og skøndt hverken jeg eller nogen, hvor gierne vi end vil, kan have Fred længer end Naboen vil, saa er dog den "rene Villie", trods alle Umueligheder, Guld værd, og jeg maa høilig prise eders overordenlig dydige, moralske og humane Bestræbelser for at forlige selv det Uforligelige og i et overvættets rørende Øieblik selv tilintetgiøre evige Fiendskaber. Ellers har de gamle Kæmper slet intet villet høre om Forlig eller selv om et Øiebliks Stilstand, og en af dem, her den *femte* i Optællingen, svarer tvertimod de tyske Fredsmæglere temmelig drøit saalunde: gaaer I selv hjem og forliges, I Skabhalse! I har jo ikke andet at trættes om end "Keiserens Skiæg", og lad os, som fra Verdens Begyndelse har kæmpet om alt hvad nævnes kan i Himlen og paa Jorden, blive ved, som vi har begyndt, til Verdens Ende, saa det kan sees baade af Guder og Mennesker, hvad der er bedst: *Lys eller Mørke*, hvad der er stærkest: *Liv eller Død*, og hvad der varer længst: jeg *eller* den bandsatte Midgaards-Orm, jeg har at drages med!

See, hvem der nu holder med *Tyskerne*, de bryder dem rigtignok ikke om, hvad der er skedt fra Verdens Begyndelse eller hvad der maa skee til Verdens **A:585**Ende, for de sætter sig paa den høie Hest, paa den *tyske Pegasus*, der hæver sig ikke blot over hele Verden, men ligesom den tyske Pralhals, der løftede sig selv i Haartoppen, hæver den tyske Pegasus sig over sig selv med, op til en anden Verden i den store Uendelighed, hvor der *hverken* er *Lys* eller *Mørke*, *hverken* *Liv* eller *Død*, *hverken* *Ærlighed* eller *Falskhed*, men kun den rene, guddommelige, kun af Tyskere erkjendte, altsaa igrundern ægte *tyske Fornuft*, med en evig Verden derefter, udsprunget af dens *bundløse Dyb* og *ubegribelige Fylde*, hvor den tyske og guddommelige Grund-Enighed med Nødvendighed følger af *Eenheden*, i evig Fraværelse af alt det, som har gjort Splid, og som efter den tyske Fornufts Aabenbaring er alt det *Grove*, *Legemlige*, *Sandselige*, *Hjertelige*, *Mundlige*, der umuelig kunde forliges, før det opløstes i sit Intet som det fælles evige Moderskiød!

De, som derimod holder med *Danskerne*, og til dem hører jeg selv, uroest, vi siger: Pokker i Vold med alt det "*Hverken*", som de

tyske Professorer er Mestere i at væve! vi vil meget heller gaae med vort hjemmegjorte *treskaftede* Tøi, see ved de Lys, som nu brænder, fryde os ved Livet, saalænge vi kan, og stole paa, at Ærlighed varer længst.

Men *hvem* af jer har nu *Ret*? det er det store *Spørgsmaal*, siger en bekiendt Skikkelse, der kalder **A:586** sig den *rene Upartiskhed* og Koldsindighed, aldeles ligegyldig ved alle Partiers, Nationaliteters, Følelsers og Ideers eensidige Retninger og Paastande, men som gjør dog selv den ikke saa lille eensidige Paastand at være den sande, udødelige *Zeus* eller *Jupiter*, som holder Vægtskaalen i sikker Haand, lægger sig selv med den strænge, klare *Ret* i den ene Skaal, og siger Trods til Himmel og Jord med alle Guder og Gudinder, om de, ved at lægge sig i den anden Skaal, kan veie ham op!

See, det er jo vist nok en farlig Sag at prøve paa, for hvem kan opveie den, der selv staaer i Vægtskaalen og holder den dog upartisk iveiret og har Retten for sig selv, saa ingen faaer *Ret* uden at have paa sin Side hvad der ikke vil være paa nogen af Siderne, ligesaa lidt paa Lysets, som paa Mørkets, ligesaa lidt paa Livets, som paa Dødens, ligesaa lidt paa Ærlighedens, som paa Falskhedens, og endelig hverken paa *Sandhedens* eller paa *Kiærlighedens* Side!

Men til al Lykke er det ingen farlig Sag at lee ad en *saadan reen Upartiskhed*, med samt dens ufeilbare Vægtskaal og alle dens olympiske eller malebariske, bibelske eller koranske, Titler, da, hvis den *grændseløse* Upartiskhed svarer til sit Navn, man jo *umuelig* kan faae den *imod* sig, til hvilken Side, man saa end vender sig, og hvis den ikke svarer til sit Navn, men gjør Parti *mod* os stakkels *Danskere*, da **A:587** er den jo aabenbar *falsk* og bruger *falsk Vægt*, som vi allerede for *Ærlighedens* Skyld paa ingen Maade kan befatte os med.

Meningen er nemlig her den, at alt det "Grændseløse", den grændseløse Upartiskhed saavelsom den grændseløse Fredsommelighed, den grændseløse Kiærlighed saavelsom den grændseløse Ligegyldighed, er igrunden paa *Løgnens* Side, dels fordi de ellers maatte være paa *Sandhedens* Side, og dels fordi den sande *Kiærlighed* ligesaa lidt som *Sandheden* selv kan være *grændseløs*, men sætter nødvendig sig selv sine Grændser med hvad den finder *elskeligt*, ligesom *Sandheden* nødvendig har sine Grændser i hvad der er *sandt*. Hvem der altsaa vil følge *Sandheden*, der viser Tingen, *som den er*, maa nødvendig skye *Løgneren*, der viser Tingen, *som den ikke er*, og det opdages let, at *Lyset* tjener *Sandheden*, og *Mørket* tjener *Løgneren* bedst, og at hvem der har nogen sand Kiærlighed, maa nødvendig *elske Livet*, som det *elskeligste*, og *hade Døden*, som det *hadeligste*, man kan nævne, og at hvem der ikke selv er *falsk*, maa nødvendig grue for *Falskheden*, hvis Huulhed og Tomhed er en bundløs Afgrund, der maa opsluge alt hvad der bygges paa den.

Der kan altsaa intet Spørgsmaal være om, at jo *Lyset, Livet* og *Ærligheden* har *Sandheden* og den sande *Kiærlighed* paa deres Side, medens |A:588| *Mørket, Døden* og *Falskheden* kun har *Løgner* og *Misundelsen* paa deres Side, og da der efter en uforanderlig *Naturlov* er evigt Fiendskab mellem disse to Leire, saa er det dog vist det klogeste at holde med den *Første*, der nødvendig maa være den *stærkeste* i grunden, eftersom *Kiærlighed* og *Sandhed* med *Lys* og *Liv* og *Ærlighed* ikke blot er *noget* i dem *selv*, men indslutter alt *Virkeligt* i sig, medens *Løgn* og *Misundelse* med *Mørke*, *Død* og *Falskhed* er slet *intet* i dem *selv*, uden Fiendskab mod alt hvad der virkelig er noget og har noget godt og glædeligt.

Men kunde man dog ikke nok tænke sig, at i *Aandens Verden* var *Mørket* stærkere end *Lyset*, *Døden* end *Livet*, *Falskheden* end *Ærligheden*, *Løgner* end *Sandheden*, og *Misundelsen* end *Kiærligheden*, saa det blev dog *klogest* at holde med de *Slemme*, fordi de var de *Stærkeste*, der altsaa tilsidst maatte seire?

Jo vist kan man tænke sig det, skøndt det er meget dumt og i grunden selvmodsigende, at *intet* i *sig selv* skulde være stærkere end *alt* i *sig selv*, og det var ingenlunde blot *Pontius Pilatus*, der tænkte saa, da han trak paa Skuldrene og sagde: ja, hvad er *Sandhed*? men de maae alle tænke saa, eller tale uden at tænke, som fortæller os, at *Overtro* og *Mørke*, *Løgn* og *Fanatisme* og *Jesuitisme* er meget *stærkere* end *Sandheds-Kiærlighed*, *Ærlighed* og al *Oplysning* i |A:589| *Sandhed* og *Kiærlighed*, og det seer jo til visse *Tider* og paa visse *Steder* ud, som de kunde have *Ret*, naar man *ikke* tænker paa *Evigheden* eller regner den for noget, men sæt nu, de havde *Ret*, saa at tilsidst vilde *Mørket*, *Døden* og *Falskheden*, i *Pagt* med *Løgn* og *Misundelse*, vinde afgjørende *Seier* over *Lyset*, *Livet* og *Ærligheden*, i *Pagt* med *Sandhed* og *Kiærlighed*, *hvad* kunde man saa *vinde* ved at have holdt med de *Slemme*, som de *Stærkeste*? Hvor *intet* er, har *Keiseren* sin *Ret* forloren, saa at hvad der i sig selv *intet* har, er lovlig undskyldt, naar det *intet* byder sine *Hjelpere*, men om man nu ogsaa troede *Falskhedens* *Forsikkring* om, at *Mørket* kunde faae *Lyset* og *Døden* faae *Livet* til sin *Raadighed* at belønne sine gode *Venner* med, saa seer man dog vel, at *Falskheden* aldrig kunde holde *Ord*, da den dermed maatte vække sin arrigste *Fiende* op igien, ja, gaae ud af sit eget *Skind* og blive *ærlig*!

Ja, men, hvorfor kan man ikke tænke sig det saaledes, at *Løgn*, *Mørke* og *Død* var det eneste *Evige* i den saakaldte *Aandens Verden*, saa at alt hvad man der kalder *Lys* og *Liv*, *Sandhed* og *Kiærlighed*, var noget urimelig timelig noget, var i grunden kun *Blændværk*, og forsaavidt *Falskhed*, der vel til visse *Tider* og paa visse *Steder* har faaet en besynderlig *Magt*, men maa dog tilsidst bukke under for de evige *Naturlove*, |A:590| og er allerede godt paa *Vei* dertil, faaer ved hver ny *Opdagelse* i *Naturvidenskaben* et nyt *Banesaar*, og spottes allerede paa sin *Dødsseng* uden al *Barmhertighed*!

See, om nogen anden end Løgnens, Mørkets og Dødens Aander eller Uaander kan tænke saaledes, det lade vi her helst staae ved sit Værd, men hvorfor vi *Danskere* ikke kan tænke saa, det er, fordi vi føler, vi er *Mennesker*, og har, som Mennesker, baade Liv og Lys i Sandhed og Kiærlighed, som vel er snarere for lidt end for meget, men er dog af alt virkeligt det virkeligste, og af alt godt det bedste, vi kiender, saa vi maae nødvendig troe, at det lille Sandheds-Lys, der aabenbarer det lille Kiærligheds-Liv, naar vi *ærlig* bekiender hvad der rører sig inden i os, det har sin Grund i et *stort* Sandheds-Lys, der aabenbarer et *stærkt* Kiærligheds-Liv, som de Smaa af samme Slags naturligviis holder med, og haaber, skal engang vinde afgjørende Seier over Løgn-Formørkelsen og den misundelige Død.

Dette Lysets og Livets og Ærlighedens *Seiers-Haab* er nemlig ingenlunde, som man sædvanlig tænker, først kommet til *vort Norden* med *Christendommen*, men har sin Rod dybt i *vort Hedenskab*, altsaa i vor *naturlige* Følelse og Tankegang, som kan sees af vore Fædres stærke Drømme om Gudernes Kamp med Rimthusserne, om *Valhall*, hvor alle Gudernes Venner, trods Døden, fandt Liv og Lys, og om alle Guders **A:591**Opstandelse, trods Undergangen i *Ragnarok*, til evigt Liv, naar alt Ondt var borte, og dette nordiske *Seiers-Haab*, som *Christendommen* ei blot har stadfæstet men givet en ny, langt anderledes fast Grund og elskelig Skikkelse, dette Haab har ingenlunde, som man nu sædvanlig tænker, al menneskelig Erfaring *imod* sig, men har tvertimod hele den indvortes og, naar man seer paa det Hele og paa Tidens Længde (paa Menneske-Slægtens Historie), ogsaa den udvortes Erfaring *for* sig.

Dette *Menneske-Historiens* Vidnesbyrd om at Lyset dog igrunden er stærkere end Mørket, Livet end Døden, og at Ærlighed varer længst, det burde nu vist nok gøres alle vitterligt, og vil i *Danmark* og hele *vort Norden* vist ogsaa blive det, da her er en gammel Kiærlighed til Historien som Menneske-Livets Speil, der ikke ruster, men for Øieblikket hersker dog ogsaa hos os saa stor Vankundighed om, hvordan det egenlig i Tidens Løb, selv hos os *Danskere*, er gaaet med Menneske-Livet og Livs-Lyset, at det ikke nytter stort at beraabe sig paa hvad hardtad ingen veed. Man maa derfor trøste sig med, at hvor der igrunden er *Ærlighed*, Følelse af et virkeligt og kiærligt Menneske-Liv og Lyst til sand Oplysning om dets Vilkaar, rette Brug og Udsigter i Tid og Evighed, der giælder det fornemmelig om, at man *vaagner* og lukker sine Øine op for hvad der er soleklart: at i den indvortes og høiere, i det **A:592***usynlige Ords* menneskelige og guddommelige Verden, *der* kan Lys og Mørke, Liv og Død, Ærlighed og Falskhed, *aldrig*, enten i Tid eller Evighed, *forliges*, saa der maa enhver tage sit Parti, og lade det komme derpaa an, hvad der er stærkest: Sandhed eller Løgn, hvad der aabenbarer de sande Forhold eller hvad der lægger Dølgemaal

paa dem, hvad der opholder Livet og gjør det glædeligt, eller hvad der undergraver og forbittrer det. Vist nok har *Danskerne* en vis Sky for at fæste Øie paa denne Sagens rette Sammenhæng, der kræver uafsladelig Kamp og Strid paa begge Sider, men de føler dog godt, især efter Krigen med Tyskerne, at det kan ikke nytte at narre sig selv og drømme om Fred og ingen Fare, naar Krigen er i fuld Gang, saa, tager man ikke Deel i den, har man allerede tabt, og paa den anden Side kan, og jeg haaber, vil, *Danskerne* trøste sig med den store og glædelige Oplysning, som *Christendommen* giver os, at naar man i *Aandens* og *Hjertets* Verden kun ærlig holder med *Lyset* og *Livet*, da kæmper de for dem selv og seirer for alle deres gode Venner, fordi *Sandheden*, hvori *Lyset* har sin Grund, er langt meer end en blot Tanke i *vor* Hjerne og et Ord i *vor* Mund, og *Kiærligheden*, hvori *Livet* har sin Kilde, er langt mere end en blot Følelse i *vort* Hjerte, kort sagt, at den *almægtige* Gud er *Kiærligheden* selv og at *Sandheden* er *Hans* Ord og *Hans* eenbaarne Søn fra Evighed, saa det har igrunden slet ingen Nød, at jo baade *Lyset*, *Livet* og *Ærligheden* vinder afgjørende Seier og varer evindelig, men det giælder kun om, hvorvidt vi kan være saa lykkelige at fryde os i Haabet og være med at høste Seierens Frugter!

[A:593]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 20. Septb. Nr. 38.

Menneske-Livet i Danmark.

I.

“Vi er *alle Mennesker*” siger Ordsproget, og det gamle Tillæg: “naar vi er *af vore Klæder*” hører man nu kun sjelden, da det har noget vist skurrende i fine Øren, og skielmsk er det aabenbar, men Skielmskheden er dog uskyldig og igrunden meget vittig, thi ligesom det paa den ene Side er sandt, at den meste Forskiel man *sædvanlig*

gjør paa voxne Folk, som *store* eller *smaa*, høiærværdige og udmærkede eller foragtelige, lykkelige eller ulykkelige, *skikkelige* eller uskikkelige, staaer og falder med *Klæde-Dragten* eller dog med *Dragten* i det hele, med saadant noget, der tit er et tomt Skin og gjør i det hele ikke synderlig fra eller til paa det Væsenlige; saaledes er det paa den anden Side ogsaa sandt, at naar man vil tænke sig alle Mennesker *eens*, da maa man rigtig nok først tænke *Klæderne* bort, og det ikke blot de synlige, men ogsaa de usynlige |A:594|Klæder, som kiendelig adskiller Menneskens Børn fra hverandre, thi uden her at tale om Munden, Aasynet og hele den udvortes Skabning, saa er der aabenbar saa stor Forskiel baade paa *Tungemaal* og *Tankegang* selv hos Nabofolk, at naar vi *med Rette* skal tænke os *alle* Mennesker *eens*, da maae vi *ene* tænke paa det *Menneske-Hjerte*, hvorunder hele Slægten bæres, paa Hjertet, aabent for *aandelige Indtryk*, især gennem *Ordet*, og skabt til Gienfødelse af et ligedant *aandeligt Udtryk* gennem *Ordet*. Det er altsaa kun ved en dybere Betragtning af *Kvinden* og Kvindfolket, som *Menneske-Moderen*, vi kan faae en rigtig Forestilling om Menneske-Slægstens Eenshed igrunnen, medens vi hos *Manden* og Mandfolket, som *Menneske-Sønnen*, næsten kun spore Eenshed i *Kvinde-Kiærligheden*, som Kiærlighed først til *Moderen* og saa til Kiæresten, Bruden og Hustruen.

Alle de saakaldte "Høilærde", og da især de *sprænglærde Tyskere*, som vi, desværre, kun alt for længe har havt til vore Skolemestere, de gaaer imidlertid aldeles avet om og indbilder sig, at *Kvinderne*, som sjelden eller aldrig har kunnet bestaae en ordenlig *Examen* enten i Mathematiken, Grammatiken eller Metaphysiken, de er mere *Dyr* end de er *Mennesker*, medens *Mændene*, som de Sprænglærde selv mener at staae i Spidsen for, skal være de *eneste* rette |A:595|Mennesker, som kun af en vis medfødt Svaghed har lidt *Hjerte*, men maa altid staae paa *Hovedet*, og deri søge hvad der igrunnen gjør alle Mennesker eens. Da der nu ikke blot skal meget til at faae mange Hoveder under een Hat, men da, efter Ordsproget: saamange Hoveder, saamange Sind, Mands-Hovedet netop er det forskielligste og paastaaeligste under Solen, saa kan den saakaldte menneskelige Eenshed, man paa sin Tysk har sat sig i Hovedet og vil sætte igiennem med Hovedet, ikke være andet end en død og stiv *Eensformighed*, man vil paanøde alle andre Mennesker for at faae dem *efter sit Hoved*, og heri ligger Grunden til *Tyskernes* latterlige Paastand, at for heelt og holdent at være et rigtigt *Menneske*, (der Mann, wie er seyn sollte) maa man være *tysk*, saa man nærmer sig kun den ægte Menneskelighed (Humanitet) i samme Maal, som man retter sig efter det tyske Mands-Hoved, der nu engang er *Mande-Hovedet* i sin fulde Kraft og Glands.

Alt dette Papisteri eller tysk-katholske Uvæsen maae vi derfor

lade fare, naar vi vil blive kloge paa Menneske-Livet, dets rette Brug og glædelige Nydelse, som det findes hos os selv og nærmest omkring os, saa vi opgave al den falske Eenshed (Eensformighed), der kun kan fremtrylles ved sorte Konster paa Menneske-Livets Bekostning, til Ære for et enkelt *Dødning-Hoved*, som |A:596| man ikke blot skrinlægger og udstiller til en afgudisk Dyrkelse, men som man gjør til Mønsteret for alle Mands-Hoveder, som de først og fremmest skal *døe* for at *ligne*. Lader vi ikke dette fare, da taber vi vort eget Mands-Hoved og faaer ikke noget andet, men kun *Skyggen* af et fremmed, der aldrig kan være saa fuldkomment, ja, saa guddommeligt *i sig selv*, at det jo bliver dødt og tomt *for os*, thi selv naar vi tager et ægte "*Christus-Hoved*" til vort Mønster og vil *afrette* vort Hoved derefter, faaer vi ingeniunde et Christus-Hoved paa vore Skuldre, men kun en Skygge deraf, som ovenikiøbet vil være falsk, være Skyggen af et Mands-Hoved, der har miskiendt og misforstaaet Christus-Hovedet, og, da nu det *tyske* Mands-Hoved netop er Mester og Skolemester deri, saa kommer vi giennem en *tysk Christendom* eller Theologi kun ad en Omvei tilbage til det *tyske* Hoved, der i sig selv er et *Dødning-Hoved*, der stræber at optage alt i sig, *ikke levende* "efter Aanden", men *dødt* "efter Bogstaven".

Har vi derfor Lyst til at blive *sande* Christne, det er: *christelige Mennesker*, hvad ganske rigtig, efter min Overbeviisning, er det bedste, og udjævner *igrunden* al Forskiel paa *menneskelige* Folk og Stammer, Tanker og Tungemaal, da maae vi først være levende *Mennesker*, og dernæst stræbe paa en levende, |A:597| *menneskelig* Maade at tilegne os *Hjertet* i Christendommen, hvorunder hele Christen-Folket bæres, da *Hiertet*, som sagt, er Menneske-Livets Moderskiød og eneste *sande Brændpunkt*, hvori det er eensartet, og hvoraf der lader sig i *Kiærlighed* udspinde et Fuldkommenheds-Baad, der, trods al Forskiellighed, kan *forene* hele Menneske-Slægten. Dette er med andre bekiendte Ord, at Christendommen *som* en vis *Tro* i *Hjertet*, et deraf udsprunget *Haab* og en deraf udviklet *Kiærlighed*, kan og skal være *eens* hos alle *Christne*, men Christendommen *som* en *Lærdom* i *Hovedet*, kan ikke være eens uden hos de *Fuldkomne*, naar den skal være *levende*, da det *samme* Maal af Klarhed *kun* findes hvor Livet i *samme* Grad har udviklet og klaret sig. Skiøndt derfor Christendommen, som "Tro, Haab og Kiærlighed", skal være eens til alle Tider og hos alle Folk, og kan være det, uden at noget Folk opgiver sit Tungemaal og sin *menneskelige* Tankegang, saa er *Almindeligheden* af en vis christelig *Lærdom* eller *Lærebygning*, den pavelige eller *papistiske Katholicisme*, et utaaleligt Trældoms-Aag til alle Tider og hos alle Folk, thi ligesom den kræver, at *Børnene* skal *synes* og lade ligesaa kloge paa alle guddommelige og menneskelige Ting som *Oldingerne*, og de Vankundigste som de Lærdeste, da undertrykker

den til alle Tider og hos alle Folk, undtagen |A:598| den Tid og det Folk, der har født Lærdommen og reist *Lærebygningen*, hele den folkelige, altsaa den menneskelige, og den betimelige, altsaa den levende Tankegang og igrunden tillige *Modersmaalet*, der kun vil findes skabt og skikket til at udtrykke hvad der *lever* hos Folket med *saamegen* Klarhed, som *Folkelivet* hos sig selv har vundet.

Naar vi fra dette Stade betragte *Menneske-Livet* i Danmark, da kan vi let forskrækkes over det *tykke Mørke*, som for det meste ruger over det, og for den *falske* Oplysning, der spiller med det, og staaer, vitterlig eller uvitterlig, i Pagt med det yderste Mørke, hvor der for *Menneske-Hjertet* kun er Graad og Tænders Gnidsel, men man vinder intet ved at lade sig forskrække, og sand Oplysning maa jo baade kunne fordunkle den falske og fordrive Mørket, saa naar der kun i Danmark er et virkeligt *Menneske-Liv*, der har Lyst til at komme for *Lyset*, da vil det, med den Guds Hjelp, som er et Lys uden alt Mørke, ogsaa lykkes, og hvad vi kan gjøre til det, lidt eller meget, det ikke blot skal vi, men det kan vi, som oplyste Lodseiere i det samme Liv, ikke undlade.

Om der nu er et *Menneske-Liv* hos det *danske Folk*, eller blot et Planteliv og Dyreliv, det beroer paa, om *Folket* har et *menneskeligt* Hjerte, altsaa om det har kiærlig *Følelse* for noget *Usynligt* og da |A:599| især for *Aand*, som en *fælles* Livskraft, og for *Hjertelighed*, som et inderligt Sjælebaand, og skøndt man, efter Ordsproget, ikke kan see Folk længer end *til Tænderne*, saa kan man dog see en heel Deel af *Tungen*, naar de lukker Munden dygtig høit op, det vil her sige, at da et *Folks Modersmaal* altid er *efter* dets *Hjerte*, saa kan man af et *Folks Tungemaal* godt see, om det har havt et *menneskeligt* Hjerte at begynde med, og selv *Tyskere*, som kan lidt *Dansk*, har derfor maattet indrømme, at *det* Folk, der gjorde og sang de *danske Kæmpeviser* maa have havt et meget *menneskeligt* Hjerte.

Spørgsmaalet kan da *ikke* her være om det *danske Folks* Hjerte, der aabenbart har slaaet varmt for alt *Hjerteligt* baade i Himlen og paa Jorden, og var altsaa et *tilsvarende* Livslys, hvortil *Menneske-Hjertet* altid trænger, ærlig værdt, men Spørgsmaalet er kun, *om* det *danske Folk* nu hører til de *Levende* eller til de *Døde*, om det endnu er noget og kan noget i denne Verden, eller om det er opslugt af den *Fenris-Ulv*, ethvert menneskeligt Folk, ligesom *Aserne*, selv maa opføde, saa hvad der minder om det hjerteligste af alle Folk skulde nu kun være *Skygger*: Skygger paa Papiret og Skygger paa to Been, der vel endnu snakkede *Dansk* til Hverdagsbrug, men var hverken deres |A:600| *Modersmaal* mægtige til *aandeligt* Brug eller havde nogen *Forkiærlighed* til det?

Hvem der nu, som *Tyskerne*, regner *Ubarmhertigheden* blandt den rene *Fornufts* og den strænge *Videnskabeligheds* Hoved-Dyder, og har desuden fra gammel Tid et Horn i Siden paa det lille

danske Folk, de har, til for kort siden, havt nemt ved at bryde Staven over os, thi, i det hele taget, har vi aabenbart *Skinnet imod* os, da intet Folk paa Guds grønne Jord har *tilsyneladende* røbet saa stor Ligegyldighed for *sin Folkelighed, sit Navn og sit Modersmaal*, som det *saakaldte* danske Folk i de sidste Menneske-Aldere, mens vi ogsaa med en fjantet Forgudelse og Efterbelse af *Tyskerne* og andre store Folk *tilsyneladende* røbede en gruelig Følesløshed for hele *Aandens Verden*. Treaars-Kampen for *Fædernelandet*, med sjelden Kiækhed, store Opoffrelser og glimrende Seire, har imidlertid selv gjort *Tyskerne* tvivlraadige om den *danske Folkesag*, og jo arrigere de bliver, des klarere viser de, at *Danskheden* har gjort Indtryk paa dem, som en *Magt*, de vel kan fradømme al Ret, men ikke fratage sin levende Tilværelse, og hvad selv *Tyskerne* lade giælde som *Beviis imod* sig, det maae dog vel *Danskerne* ogsaa lade giælde som *Beviis for* sig, saa jeg har det velgrundede Haab, at inden vi veed det, vil det *Danske Folk* ligesaa **A:601**kiækt, som det har forsvaret sit *Fæderneland* og dermed saavel sit Hjerte som sit *Modersmaal*, ogsaa paastaae sin Ret til at beholde begge Dele ukrænkede i *Hjemmet* og sætte sin Paastand igiennem, saa det paa een Gang kommer for Lyset, baade at det *danske Hjerte* slaer varmt og allervarmest for *Danskheden*, og at Varmen er Lyset værd, ja, at den hjertelige Oplysning kaster Glands paa Hjertet, som en Helt paa sin Moder!

Til det skeer, maa jeg nøies med at vise at der i det mindste er et dansk "*Eenrums-Liv*", der udleder sig selv af *Folkelivet* og skyer ingenlunde Lyset, men fryder sig ved det "som Fugl ved Dag hin klare", og det er, som man tager det, lidt eller meget; thi paa den ene Side gjør een Svale jo ingen Sommer, saa hvor Talen er om et *Folkeliv*, forslaaer det kun meget lidt hvad en enkelt Bogorm sidder og gnaver paa og grubler over og stiler efter paa Papiret, men paa den anden Side er det saa sædvanligt, at Bogormene hos Smaafolk enten kommer til at ligne Bøger i Skindbind eller at de forgabe sig i den store Verdens nyeste Mode-Skønhed, at det altid har en vis Mærkværdighed, naar en enkelt Bogorm levende føler, hvilket lille, ubetydeligt Kræ han i sig selv er og kryber derfor ind i *Folke-Munden*, som forholdsviis er meget stor, og man kan dog aldrig vide, hvad saadan en lille folkelig Bogorm derved kan opnaae, for lykkedes det ham at faae Folke-**A:602**Tungen sat i Bevægelse, saa den "tog for sig selv", som *Jyden* siger, da var det ikke blot stort Morskab for Bogormen men for hele Folket, da det jo er Munden, der sætter Liv i hele Kroppen. Saadan tænkte jeg i min Ungdom og trøstede mig derved, saa godt jeg kunde, over den rædsomme Overhaand, baade *Tyskheden* og *Udanskheden* aabenbar havde og syndes daglig meer at tage, og skiøndt jeg for længe siden er kommet ud af den Drøm, at en lille Bogorm skulde komme til Høisæde i den store Folkemund, eller reentud sagt, at man, ved at

stikke til Folke-Tungen med sin *Pen* kan sætte den i levende Bevægelse, selv naar Munden er gaaet af Hængslerne, saa holder jeg dog endnu for, at naar blot *Folkemunden*, ved et godt Ørefigen, som det, Holsten-Gottorperne og deres høityske Hjelpere har givet os, er kommet ilave paany, da kan en *enkelt* dansk *Mund* gjøre meget til, at Folke-Tungen faaer sit gamle Sving, saa hvad Hjertet er fuldt af, løber Munden over af, og saa gaaer den danske Plov af sig selv, for det danske Hjerte har aabenbar kun sovet som en Steen, da man tænkte, det var steendødt, og det er altid ikke blot *skiemtefuldt*, men ogsaa fuldt af en ganske *alvorlig Kiærlighed* til alt Hjerteligt, Barnligt, Ærligt, Jævnt og Levende, saa naar bare de mange Læs Steen ikke var, som *Tyskerne* har kiørt paa den gamle Landevei mellem *Hjertet* og *Munden*, saa skulde man høre Løier. |A:603 Det er imidlertid ingenlunde umueligt i vore oplyste Dage, ved Hjelp af *Damp-Kraften* at komme udenom den afspærrede Vei, vel ikke paa en *Jern-Bane*, men dog paa en *Guld-Bane*, der vel ikke taaler saameget Slid, men hvor det ogsaa gaaer meget glattere, saa den holder nok Folket ud, og engang skal jo dog alting i denne Verden forgaae.

Dette falder nu vel Læseren og selv Læserinden temmelig dunkelt, men skøndt jeg nok veed, hvad jeg mener, maa jeg dog overlade det til *Munden* at klare hvad *Pennen* umelig kan meer end dunkelt betegne, da den selv *ingen Deel* har i den *Dampkraft*, som skal drive Værket, og som naturligviis er "Aanden", der igien kun er en *usynlig* Livs-Kraft, som kun gjør sig *kiendelig* i sin levende Virksomhed, som *Munden* har *Eneret* paa.

Hvad derimod nok med *Pennen* kan lade sig gjøre, er at pege paa den *Tilstand*, hvori *Menneske-Livet* for Øieblikket befinder sig hos os, og kunde det vække Opmærksomheden paa "Danmarks frugtbare Herlighed" fra Hjertets Side, og paa den uforsvarlige Skiødesløshed, hvormed den længe har været behandlet, mere spildt end benyttet, da vilde det endnu være til langt mere Gavn end hvad jeg dog ogsaa glæder mig ved: den Opmærksomhed, der nys er vakt paa de *gydske* |A:604 Guldgruber og paa Vigtigheden af en stadig *Dampfart* mellem *Hjerting* og *Lowestoft*.

Naar man nu vil betragte *Menneske-Livet* paa et vist Sted og til en vis Tid, da maa man vel, for ikke at overvælde Øiet og forvirre Synet, i *Tankerne* skille det ad i sine tre naturlige Kredsløb, som man kalder det *huslige*, det *borgerlige* og det *gudelige* Liv, men det gaaer dog dermed, ligesom naar man skiller den christelige Troes-Bekiendelse ad i de "tre Troes-Artikler", saa man maa, hvad end *Tyskerne* siger og gjør, aldrig glemme, at hvad man i *Tankerne* for Tydeligheds Skyld under Betragtningen *skiller ad*, det hænger dog, som Dele af et levende Heelt eller et heelt Menneske-Liv, uopløselig sammen, saa, hvis man sønderriver Baandet, opløser man med det samme den levende Sammenhæng og gjør det hele dødt og

magtesløst. Hvad vi kalder det huslige, det borgerlige og det gudelige Liv er derfor ligesaa lidt hos et Folk som hos Enkeltmanden *tre Liv*, men kun tre Sider af det samme Liv i den hjertelige Trekant, saa naar man fristes til at tage den ene Side som det egenlige Liv, da er det kun fordi Menneske-Livet hos ethvert Folk, ligesom hos Enkeltmanden, har en *Yndlings-Side*, der stræber at fængsle hele Opmærksomheden.

Saaledes er det nu aabenbar i *Danmark* Menneske-Livets *huslige Side*, der i alle Maader har det mest |A:605|Tiltrækkende, hvad man blandt andet kan see deraf, at *Fremmede*, der saavel i gudelig som i borgerlig Henseende seer os baade over Skuldrene og over Hovedet, sædvanlig finder sig overraskede ved at betragte Hverdags-Livet i vor *huslige* Kreds og finder det i al sin Jævnhed og Tarvelighed særdeles *menneskeligt* og *yndigt*. Heraf tør man nemlig godt slutte, at det *forholdsviis* maa være saa, og hvormeget man end, ved at betragte det *danske* Husliv i Menneskelighedens og Hjertelighedens Lys, baade maa savne og beklage, saa opdager man dog let, baade at det er *Danskernes Yndlings-Side*, og at hvor Menneskeligheden er veget fra deres *Husliv*, der nytter det slet ikke at lede om den i deres andre Livs-Forhold. Da nu ogsaa Huslivet mellem Ægtefolk, Forældre og Børn, Sydskende, Slægt og Venner og Tjenestefolk, allevegne *oprindelig* ligger Folk nærmest paa Hjerte, saa følger heraf, baade at *Danskerne* hører til de meget *hjertelige* Folk, og at de rimeligviis kun har det maadeligt fra den *borgerlige* og *gudelige* Side betragtet, thi har disse Sider havt mindre Tiltrækkende for dem, altsaa været dem *forholdsviis* ligegyldige, saa behøvede de ikke engang at have havt saa *herskesyge* og *selvkloge* Naboer, som *Tyskerne* er, for i borgerlig og gudelig Henseende at blive tagne med Trumf, uden synderligt Hensyn paa deres Tilbøielighed, følgelig ogsaa uden synderligt Hensyn |A:606|paa, om deres *Husliv* derved blev mere eller mindre menneskeligt, yndigt og glædeligt.

Da nu det *Borgerlige*, naar det er *fremmed*, og det *Gudelige*, naar det bliver *borgerligt*, altid griber *dødt*, enten voldsomt eller seipinende, ind i det *huslige* Liv, saa er det paa den ene Side vist nok forunderligt, at det danske Husliv efter Aarhundreders Trældom under et i det hele fremmed verdsligt og geistligt Herskab, endnu har saameget menneskeligt og yndigt ved sig, men det er paa den anden Side hardtad ubegribeligt, hvordan et Folk, med saa lunken Deltagelse i Menneske-Livets *borgerlige* og *gudelige* Forhold, skulde faae dem ordnede efter sit Hjerte, altsaa paa en Maade *underordnede* de *huslige* Forhold, medens det er ganske klart, at hvis det ikke skeer, da vil i vor *Jernbane-Tid* en *hjerteløs* verdslig og geistlig *Herskesyge* gribe saa dræbende ind i det værgeløse Husliv, at ogsaa det maa tabe sit menneskelige Præg, saa *Danskerne* virkelig blev, hvad *Tyskerne* hidtil med Uret udskældte dem for: tamme

Husdyr, kun, som Skovdyrene, lidt vilde i Brunsttiden.

Der er altsaa ingen Redning for *Menneske-Livet* i *Danmark*, med mindre det kan blive stærkt nok i den *huslige* Kreds til ikke blot at modstaae Dødbideriet baade fra den borgerlige og den gudelige Side, men at overvinde det og giennemtrænge alle Livs-Forholdene, og |A:607|maa det end med Rette findes meget vanskeligt, saa tør man dog snarere haabe det i *Danmark*, hvor *Menneske-Livet* aabenbart er stærkest i den *huslige* Kreds, end man tør haabe, at, hvor det er stærkest i nogen af de andre, det der skulde holde sig, da Huslivet dog overalt under Solen er *Menneske-Livets Moderskiød* og *Vugge*, saa, er det engang forsvundet deraf, kan det aldrig være saa stærkt i de borgerlige og gudelige Forhold, at det jo *snart* maa *uddøe*.

Ligesom det nemlig er soleklart, at det *borgerlige Selskab*, naar det skal være *menneskeligt*, baade maa oprindelig være en *Udvidelse* af et *menneskeligt Husliv* og maa bestandig bæres deraf, da selv de allermenneskeligste Love og Indretninger vil være døde og magtesløse, naar den *Menneskelighed* i Folkets Hjerte og Tankegang, som de forudsætte, er forsvundet, saaledes er det vel dunklere men dog ligesaa vist, at *Gudeligheden* for at være *levende* maa være *menneskelig*, hvad den dog umuelig kan blive uden i samme Maal, som *Huslivet* er *menneskeligt*.

Dette, at ikke blot det grove Afgudereri, som en aabenbar Forgudelse af det Døde, men at enhver saakaldt *Gudelighed*, som *ikke* til Tid og Sted er *menneskelig*, altsaa *folkelig*, staaer fiendlig mod *Menneske-Livet* og er et Marerid, hvorunder det staaer Fare for at kvæles, det er vel igrunden indlysende, men |A:608|der er saameget forunderligt og os ubegribeligt i vort gudelige Forhold, at vi let fristes til at tænke, at da for Gud er ingen Ting umuelig, saa er den klareste *Selv-Modsigelse* vel heller ikke utænkelig for ham, skøndt det netop er den "*Ingenting*" som allerklarest er *Gud umuelig*. Det kan derfor nok gjøres behov at minde om, at der allenfalds umuelig kunde være mindste Liv i *den* *Gudelighed* hos os, der fremstiller *Gud* som vor himmelske *Fader* og *Menneskene* som Hans *Børn* og hinandens *Sydskende*, dersom Ordene: *Fader, Moder, Barn, Broder* og *Syster* havde tabt deres *menneskelige* Betydning for os, thi enten maatte da de samme Ords gudelige Betydning, som i det gamle *Ægypten*, afløses af en vederstyggelig *dyrisk*, eller ogsaa der maatte tilskrives dem en *ukiendelig* Betydning, der for *Mennesker* gjorde dem aldeles luftige og tomme, døde og magtesløse.

Heraf kan og skal vi da lære, at dersom den *christelige* Forestilling af Guds Forhold til os som et *faderligt* og moderligt og vort Forhold til Ham som et *barnligt* Forhold, kun er *sand*, da er det *menneskelige Husliv* ei blot den sande *Gudeligheds* nødvendige Forudsætning, men er tillige skikket til inderlig at sammensmelte

med den sande Gudelighed, og hvor det skedte, der vilde det menneskelige Husliv i Pagt med Gudslivet unægtelig vinde Kraft til baade at overvinde den døde Gudelighed og til at omdanne det borgerlige Selskab efter sig.

[A:609]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 27. Septb. Nr. 39.

Menneske-Livet i Danmark.

II.

“Hvad gjør man *ikke* for *Kone* og *Børns* Skyld!” det er hos os et gammelt Mundhæld, der ikke engang behøvede at staae i en *Komedie* for at klinge latterlig, thi jo mere et Folk i det hele gjør for *Kone* og *Børns* Skyld, des tiere og des vissere vil de, der igrunden slet intet gjør for *Næstens* Skyld, i det gamle Mundhæld søge Undskyldning for alt hvad de ei kan være bekiendt at have gjort for deres *egen* Skyld, saasom at stjæle og bedrage paa alle muelige Maader; men derfor bliver det lige vist, at man i Danmark gjør overmaade *meget* for *Kone* og *Børns* Skyld, og at det har en kiendelig Indflydelse paa hele den Gang, det borgerlige Selskabs Udvikling og Indvikling hos os har taget. Hermed hænger det nemlig ikke alene paa det nøieste sammen, at *Embederne* hos os hardtad *kun* betragtes som mere eller mindre gode *Levebrød* for Manden med “*Kone* [A:610] og *Børn*”, og for “*Kone* og *Børn*” ligesaavel *efter* Embedsmandens *Død* som i hans levende Live, men heraf udspringer ogsaa det *danske* Folks aabenbare Forkiærlighed til Kongens *uindskrænkede* Enevoldsmagt, thi de slutter fra dem selv, at en *dansk* Konge, næst Omsorgen for sin egen *Kone* og sine egne *Børn*, ogsaa vil gjøre hvad han kan for alle hans Undersaatters *Koner* og *Børn* og følgelig regiere efter *Folkets Hjerte*. Derfor har i Aarhundreder ingen *dansk* Konge været saa almindelig elsket, som *Frederik den Sjette*, skiøndt Folket ellers under hans Regiering

havde det kun daarligt, og Riget med stærke Skridt gik sin Opløsning og Undergang imøde, thi denne Konge var i sin Forkiærlighed til *Huuslivet*, og med Betragtningen af alle Sager i det *huslige* Lys, saa aldeles *dansk*, altsaa folkelig, som man vel kan tænke sig, derfor ogsaa inderlig overbeviist om, at *Danmark* aldrig kunde faae en bedre Regieringsform end den *uindskrænket* monarkiske, der ledte til en *faderlig, patriarkalsk* Styrelse af alle Forhold. Dette er da ogsaa Grunden til, at ingen af alle de store borgerlige Forandringer, som har fundet Sted i *Frederik den Syvendes* Tid, har vakt saa almindelig Opmærksomhed og levende Deltagelse hos *Folket*, som Spørgsmaalet om "*Brudevielse*" og det "*borgerlige Ægteskab*", thi man vil have mærket, at Folk brød sig sædvanlig ikke det mindste |A:611 om den Oplysning, at *Brudevielsen* ikke engang er nødvendig til et *christeligt Ægteskab*, at dernæst *Ægteskabet* ingenlunde er nogen *christelig*, men baade hos *Jøder* og *Hedninger* en ældgammel, efter hvert Folks Hjerter og Lovgivning læmpet Indretning, og endelig, at her var slet ikke Spørgsmaalet om *Ægteskabets menneskelige* Betydning og Trang til Himlens Velsignelse, men kun om dets *borgerlige* og *juridiske* Gyldighed, der unægtelig er en *blot borgerlig* og *juridisk* Sag, medens det stod alle *Ægtefolk* frit for baade at faae en *Brudevielse* og at ansee den for aldeles nødvendig til et velsignet og lykkeligt *Ægteskab*. Man veed, det nyttede slet intet, fordi *Folket* kun saae paa det *huslige* Liv, og havde den *Tro*, at hvorlidt end *Brudevielsen* virkede til Gavn for "*Kone og Børn*", saa vilde "*Kone og Børn*" dog faae det endnu meget værre, naar man ikke engang behøvede at lade sig *vie* af en *Præst* med *Kjole* og *Krave*, men kun at gaae op paa *Raadstuen* og sige, man vilde gifte sig.

Saaledes kan det danske Folks Forkiærlighed til *Huuslivet*, der ligner meget en *Forgudelse* deraf, let synes at lægge uovervindelige Hindringer iveien for et *frit* og *sundt Borgerliv*, da det er klart nok, at hverken kan den patriarkalske Styrelse virkelig finde Sted selv i det mindste Kongerige under vore udviklede Forhold, og heller ikke kan *Borgerlivet* blive frit og frugt|A:612 bart, førend det kirkelige Halsjern, hvori det siden *Middelalderen* har været spændt, aldeles sønderbrydes.

Dette vilde imidlertid være en meget overilet Slutning, thi da et frit og sundt *Borgerliv* er langt fra at være uforeneligt med et kiærligt *Huusliv*, men har netop deri sin *Vugge* og sit *Moderskiød*, saa behøver der i *Danmark* blot at opgaae et nyt Lys over det *menneskelige* *Huusliv* og dets Forhold saavel til *Menneske-Livets* borgerlige, som til dets gudelige Side, for at det danske Folk, jeg vil ikke sige, bliver *hidsige* paa hvad man kalder "*Politiken*", hvad man heller ikke skal ønske, men for at de i *Borgerlivets Frihed* seer en nødvendig Betingelse baade for det huslige og det gudelige Livs fri Udvikling og glædelige Nydelse. Det er altsaa ingenlunde det *danske*

Folks priselige Forkiærlighed til Huuslivet, men dets snevre Begreb derom og Mangel paa Indsigt deri, som gjør Overgangen til et ægte folkeligt og menneskeligt *Borgerliv* vanskelig, og paa begge disse Brøst vilde *dansk Christendom*, naar den kom i udbredt Virksomhed, ypperlig raade Bod.

Det falder mig herved ind, hvad jeg hørde forleden om to *Sællandske* Bondekoner, der havde været henne og hørt en nykommen Præst, thi da de gik fra Kirke, og den ene roste Præsten, sagde den anden: ja, men den "*Dævel*", han talde saameget om, kunde han **A:613** gierne ladt blevet ovre hos *Tyskerne*, hvor han er kommet fra.

Hvorvidt vedkommende Præst nu virkelig havde talt unødvendig meget om *Djævelen*, og hvorvidt *den* Djævel, han talde om, egenlig var *tysk*, det veed jeg vel ikke, men derimod veed jeg godt, at det var af *Tyskernes* Aande, at vore saakaldte *lutherske* Præster sædvanlig talde meget ivrigere om Djævelen end om Vorherre, og meget mere levende om Helvede end om Himmerig, hvad igrunden var ligesaa uchristeligt som udansk, og jeg veed fremdeles, at *den* gudelige Tale, man endnu snarest faaer at høre i vore Kirker, er, baade *med* og *uden* Djævel, meget for tysk eller *tyskerlig* til, at den skulde gjøre synderlig dybt og frugtbart Indtryk paa *danske Folk*, som hverken finder sig oplyste eller opbyggede ved spidsfindige dogmatiske eller tørre moralske Forelæsninger og Afhandlinger, der ligge mange Mile borte fra deres Hjerte og *huslige* Kreds. Derimod har man selv i *Hovedstaden*, hvor Hjertet og Huuslivet dog har mindst at betyde, og selv i den ukirkeligste Tid, hørt de Prædikanter, som "talde til Hjertet" og indskrænkede for det meste deres Betragtninger til den *huuslige Kreds*, løftes til Skyerne, saa naar vore Præster selv havde faaet *Christendommen* indført i deres *Huusliv* og meddeelde den saaledes, da vilde det *danske Folk* upaatvivlelig finde, den var **A:614** efter *deres* Hjerte, og det vilde være uberegneligt, hvad *Christendommen* da maatte virke baade til at styrke og klare det menneskelige Huusliv og derigiennem hele Menneske-Livet hos os.

Dog, jeg maa vel, for ikke at blive aldeles misforstaaet, stræbe tydelig at sige, *hvad* jeg mener med *Christendommens* Indførelse i *Huuslivet*, thi da man i forrige Tider ved disse Ord strax vilde tænkt paa den saakaldte "*Huus-Andagt*", saa ligger den Tanke maaskee ogsaa Læseren nærmest, og skiøndt *Huus-Andagten* vist nok, under en eller anden Skikkelse, altid vil følge af danske Folks levende Deeltagelse i Gudeligheden, saa er den dog *ingenlunde Kilden*, og hvad jeg mener med *Christendommens* Indførelse i *Huuslivet*, er, at den nærmest henføres til og oplyses ved Menneskets hjertelige og kiærlige Forhold, som har deres Hjem og Arne i den huuslige Kreds, og at Betragtningen kun derfra udvides til de folkelige, borgerlige og almindelig menneskelige Forhold, der hos danske Folk kun vinde

Liv og Lys ved at udvikles af Huuslivet og forbindes dermed.

At denne Fremgangs-Maade nu heller ikke vilde være mindre i *Christendommens Aand* end efter Dannekvindens og det *danske Folks Hjerte*, det følger, som sagt, allerede deraf, at *Christendommen* unægtelig fremstiller *Grund-Forholdet* baade mellem Gud og os og mellem os selv indbyrdes, som et *huusligt* **A:615**Forhold, vist nok i en himmelhøi Orden og med en evig Virkning, men dog ganske af *samme* hjertelige og kiærlige *Art*, som Hverdags-Forholdet er mellem *menneskelige* Forældre og Børn og imellem Sydskende. Eller hvem veed det ikke, at vi, for at være sande og levende *Christne*, maae i alle Maader betragte, elske og ære Gud som vor himmelske *Fader*, have, som Guds *Børn*, et barnligt, himmelsk *Haab* med tilsvarende *Arveret*, og elske hinanden med en reen *broderlig* og *systerlig Kiærlighed!*

Saafernt der da endnu er mindste Liv og Kraft i det gamle "Evangelium", da maatte en *dansk Christendom* nødvendig ved at tiltale og opbygge Folket ogsaa give deres *Huusliv* en langt rigere Fylde end det nu sædvanlig har, og forberede en Oplysning om dets Vilkaar og Bestemmelse, der nu for det meste aldeles fattes, og det er især ganske klart, at vi med den himmelske *Fader* og *Hans Børn* for Øie umuelig kan ansee det for *Hovedsagen* i vort inderlige Forhold til "*Kone og Børn*", at de kan have et vist Levebrød, naar vi dør, eller at Børnene snart kan blive forsørgede, efter deres Kiøn, enten med en velhavende Mand eller med et godt Levebrød, men at vi, i samme Maal som det *himmelske* Huusliv trækker os til sig, stræber at danne vort *jordiske* Huusliv derefter, saa vi ogsaa deri seer mere paa *Hjertet* end paa *Klæderne*, mere paa den **A:616***indvortes* end paa den *udvortes Lykke* i Verden, mere paa hvad *Menneske-Livet* i Sjæl og Hjerte opholdes ved, duer til og kan føde af sig, end paa Verdens-Livet, som vi har det tilfælles med de *Umælende*.

Maaskee! vil man sædvanlig svare, men nu *Borgerlivet!* det sunde, kraftige, virksomme *Borgerliv* paa *Jorden!* det faaer man dog vel ikke mere Sands for og Lyst til ved Troen paa det *himmelske Huusliv* og Længselen derefter!

Hertil var jeg nu slet ikke bange for at svare: *jo tilvisse*, naar man bliver *voxen* nok til at træde ind i de *borgerlige* Forhold, med Øie for deres Betydning i *Menneske-Livet*, og uden Frygt for enten i Verdens-Tummelen at blive fremmed for det stille, liflige *Huusliv*, man i *Hjertet* bærer med sig, eller over *Øieblikket* at glemme den *Evighed*, man i *Aanden* altid har for Øie. *Christendommen* er nemlig ikke mindre mægtig til at skabe et *himmelsk Borgerliv* end et *himmelsk Huusliv* paa *Jorden*, og hvor det kiendelig skeer, der vil man ogsaa see de *Christne*, i samme Grad, som de er christelig oplyste, gribe kiærlig, kiækt og klogt ind i det *Borgerliv*, de er stædte til at deeltage i, thi ligesaa *huuslig*, som den christelige

Børnelærdom er, ligesaa *folkelig* og *borgerlig* er den christelige *Lærebygning* for de Voxne som Op|A:617|lysning om det “*Guds-Rige*”, der ikke blot er i Himlen, men kan og skal ogsaa være paa Jorden. Jeg veed imidlertid meget godt, at der ikke blot er løbet meget Vand til Strande, siden Apostelen *Paulus* skrev sine Breve til *Korinthierne* og gjorde Brug af sin “*Romerske Borgerret*”, men at ligefra Grundstenen blev lagt til den papistiske “*Kirkestat*” indtil *Tyskerne* bygde det stygge *Luft-Kastel*, som man kalder “den *christelige Stat*”, da har Tankerne om *Christendommens* Forhold til det *borgerlige Selskab* været saa forvirrede, at om man end selv ved utallige Lykketræf har hittet Rede deri, maa man dog aldrig tænke med et Pennestrøg at kunne forvandle den herskende Forvirring til Klarhed, og jeg vil derfor her, hvor Talen er om Menneske-Livets *nærværende* Tilstand i Danmark, strax indrømme, at det har lange Udsigter, inden man kan vente, at den *danske Christendom* skulde faae *kiendelig* Indflydelse paa *Borgerlivet* i Danmark, men dog maa jeg tilføie, at hvor *dansk Christendom* findes, har den dog allerede oplyst Folk om den *borgerlige Religions-Friheds* Nødvendighed for Trivelsen og Velsignelsen baade af det huuslige og det gudelige Liv, og har saaledes bortryddet en stor Hindring for Udviklingen af et frit og sundt *Borgerliv*.

Det var imidlertid kun i de gamle saakaldte Theokratier eller *verdslige Gudsriger*, at *Borgerlivet*, |A:618|saadant som det var, nærmest udsprang af det gudfrygtige Huusliv eller af den huuslige Gudsdyrkelse, saa *Folkeligheden* og *Folketroen* er, som Grækernes *Pallas-Athene* og vort Høinordens *Thorsbrud: Sif* med Guldhaaret, *Borgerlivets* naturlige Fostermoder, og hvor enten *Folkefølelsen* fattes, som hos *Tyskerne*, eller hvor den er huusvild i fremmede Lande, som hos *Jøderne*, eller hvor den er fængslet ved ueensartede Deles Sammenkobbling, som hidtil her i Danmark, der kan det ægte *Borgerliv* umuelig trives; men hvor *Folkefølelsen* dog igrunden er saa stærk, som Treaars-Kampen har beviist, den er i Danmark, der behøver den dog blot at tage det elskede *Fæderneland* i virkelig Besiddelse, og at klares ved en levende Oplysning paa *Modersmaalet*, for at der, ligesom af sig selv, udvikler sig et *folkeligt Borgerliv* i den kiærligste Sammenhæng baade med det *menneskelige* Huusliv og med den *folkelige* Gudelighed.

Ja, vil man sædvanlig svare: vi veed nok, det er din gamle “*Kiephest*”, hvorpaa du rider rask til en “*folkelig Høiskole*” og derfra lukt ind i en *Pæredanskhed*, der, som “*Bølgen blaa*” oversvømmer hele Landet, om ikke lige til *Eideren*, saa dog til *Slien*; men siden du ikke dermed er kommet et Skridt videre i hele din “*Menneske-Alder*”, saa vil det nok ogsaa have lange Udsigter, inden der bliver Sild af den Ravn, |A:619|saa Verden forbauses over det mageløs klare og kiærlige *Borgerliv*, der skal springe ud af den “*danske Folkelighed*”, som en *Pallas-Athene* af *Kronidens* Pande, eller voxer

op af Jorden i “deiligst Vang og Vænge” ligesom den gamle Nordiske Sybilla: *Sif med Guldparykken!*

Jeg svarer imidlertid ganske rolig: ja, spot kun I, siden I ikke veed noget bedre at giøre, baade med den *folkelige* Skjald, med den “*folkelige* Høiskole”, med *Danskheden*, med *Thorsbruden* og selv med det *græske* ligesaa mageløs *folkelige* som mageløs fri og glimrende *Borgerliv!* Man spilder let den kostbare Tid ved at spotte igien, ellers kunde jeg godt tjene med en Mønstring af *jeres* Kiepheste og en tilsvarende Overhøring om, hvorvidt og hvorhen I er kommet paa dem, og hvad det er for et lyst og lifligt *Borgerliv*, der enten i *Paris* eller i *Berlin* har udviklet sig af den skønne Konst at drive Spot med alt hvad der enten er lidt høiere end Dyrehovedet, eller gaar lidt dybere end man med Fingeren kan skrive i Sand, men nu vil jeg blot spørge Godtfolk, om de ikke spottede ligesaa kiækt med *Danehærens* muelige Fremskridt fra det beleirede *Frederits* til *Dannevirke* og til *Eideren*, og om *det* Fremskridt ikke dog har fundet Sted, saa et Fremskridt aldeles *jævnside*s, til Oplysning af det saa kiækt forsvarede *Fæderneland* og *Modersmaal* og |A:620| til Ære for det kiække, fædernelandskiærlige *danske Folk*, maa dog i det mindste være ligesaa mueligt, og vilde udentvivl følge af fornævnte vitterlig danske Fremskridt, naar det ikke lykkedes de *Fremmede*: Hjemtyskerne og Latinerne, at forhindre det? Har jeg nemlig kun Ret heri, da har jeg dog vel ogsaa Grund til at *haabe*, at det *samme* Folk, der med den kiærligste *Selv-Opoffrelse* har forsvaret sit *Fæderneland* og *Modersmaal*, og kan med et halvt Øie see, at Offeret var spildt, naar man intet *Gavn* fik af hvad man kiøbde saa dyrt, det *samme* Folk vil udentvivl snart føle Trang til *Oplysning* om, hvordan de bedst kan vente at beholde deres *Fæderneland* og høste *Frugt* af dets Besiddelse, og hvordan de bedst kan bruge deres *Modersmaal*, saa de har baade *Gavn* og *Glæde* og *Ære* deraf, og det er jo netop *denne Oplysning*, jeg vilde have dem givet paa en “*folkelig Høiskole*” og en saadan Oplysning vilde jo nødvendig giennem *Folkethinget* føre til en *folkelig* Anordning af alle borgerlige Forhold, og i en tilsvarende borgerlig Tilstand vilde der jo nødvendig findes *Liv*, fordi den var *folkelig*, og dette *Liv* vilde jo være *menneskeligt*, fordi det *danske Folk* er *menneskeligt*, saa jeg seer ikke det mindste *latterlige* i saa jævn og klar en Tankegang, som denne.

|A:621| At nu desuagtet mit velgrundede Haab om et *folkeligt*, et *dansk Borgerliv*, hvorved *Huuslivet* folde sig *beskærmet*, *Christendommen frigivet*, og alle *menneskelige* Evner *ansporede* til en gavnlig og frugtbar *Virksomhed*, at dette Haab muelig kan glippe, og at det rimeligviis maatte glippe, dersom vi *ikke* havde og beholdt et *frit Folkething* med en saa *almindelig* Valgret og Valgbarhed, som *Grundloven* hjemler os, det indrømmer jeg strax, men derfor skulde dog vel hverken jeg eller nogen Dannemand

opgive det ligesaa liflige som velgrundede Haab, derfor maae vi dog vel kun med fordoblet Iver arbeide paa, at det, trods alle Hindringer, kan gaae i Opfyldelse.

Naar jeg, som Dannemand og Folkethingsmand, arbeider ivrig herpaa, endogsaa ved, trods alle Brøst, at forsvare *Grundloven* og *Folkethinget*, og ved, trods alle Fordomme, at paastaae *Huuslivets* og *Borgerlivets* Frigiørelse fra al *Kirketvang* og *Kirketugt*, da veed jeg nok, det lægges mig saare til Last, fordi jeg jo ikke blot er *Vartouspræst*, men en gammel Ivrrer for gammeldags *Christendom* og *Lutherdom*, saa jeg, efter Sigende, enten maa gaae i Barndom og lade mig lede af "Bondevennerne", eller jeg vil af ærgierrige Hensigter, i Forbund med Verdslighed og al Ugudelighed, forraade *Kirkens* og *Christendommens* hellige Sag; |A:622| men det gaaer med al saadan Barnesnak ligesom med Skiældsord, de rager mig ikke, og jeg benytter dem kun ved Leilighed til at skiemte med, eller, som her, til i Skikkelse af Nødværge at tillade mig et lille Gienslag, som dog muelig kan ramme og rydde lidt af Veien for den *folkelige Opfattelse* af *Menneskelivet*, som jeg naturligviis ei altid har været lige mægtig, men dog altid har bekiendt mig til og fulgt efter Evne.

For det første skulde jeg nemlig mene, at hvis *Christendommen* er hvad den kalder sig: et *Evangelium* eller glædeligt Budskab, saa kan den *umuelig* være nogen *borgerlig Lov* eller noget *verdsligt Paabud*, men maa være et kiærligt *Tilbud*, der naturligviis kun træder i Kraft naar det modtages med Taknemmelighed, og er aldeles spildt paa dem, der modvillig forskyde det.

Dernæst mener jeg, at om man end i *papistisk* Blindhed kan indbilde sig, at Syndsforladelse, Guds Fred, evigt Liv og Salighed *kan skiænkes* dem, der *ikke* bryder sig om det eller forskyder dog den Tro, der er Vilkaaret for Naadegaven, saa kan man dog vel ikke bilde sig ind, at *Jesus Christus* baade kan være den *guddommelige Sandhed* i egen Person og dog ønske sig *falske* og *løgnagtige* Disipler, hvad han jo dog maatte, naar han vilde have en eneste, endsige Folk i Tusindtal *tvungne* til at *bekiende* en Tro |A:623| paa ham, som de hverken havde eller vilde have! Enten maa man altsaa bespottelig tillægge *Christus* den klareste *Selv-Modsigelse* og derved gjøre ham til *Løgner*, eller man maa indrømme, at den *christelige Troes-Bekiendelse* *ikke* under nogetsomhelst Paaskud maa enten *aftvinges* eller *aflistes* et eneste Menneske, saa at hvor man har mindste *Ærbødighed* for *Christus* og Oplysning om hans Villie, der maa nødvendig al *Kirketvang* ophøre og *Troes-Bekiendelsen* blive ligesaa *fri*, som vi alle veed, *Troen* selv med Nødvendighed er.

Har jeg nu Ret heri, da følger aabenbar deraf, at *borgerlig* Religions-Frihed ikke blot kan rime sig med *Christendommen*, men er en *christelig Nødvendighed*, saa *Christendommens* oplyste Talsmænd maae nødvendig af al Magt stræbe at faae baade

Huuslivet og Borgerlivet frigjort fra al muelig *Kirketvang*.

Og hvad nu Sammenhængen mellem *Christendommen* og *Folkeligheden* angaaer, da skal jeg først tage mig den Frihed at bemærke, at da *Christendommen* ene vil kiendes og virke giennem *Ordet* og fører dog *intet eget Tungemaal* med sig, saa maa den betjene sig af hvert *Folks Modersmaal*, som den vil tiltale, og kan ikke gjøre sig tydelig og giældende hos noget Folk uden i *samme Grad*, som Folkets Modersmaal er *udviklet* til at tale levende og tydelig [A:624]derpaa om *aandelige Ting*, hvorfor vi ikke blot læser, at *Aanden* kom over Apostlerne i allehaande *Folke-Tungers Skikkelse*, men kan ogsaa paa *Christendommens Historie før* og *efter Reformationen*, see, at dens *Liv* og *Lys* paa hvert givet Sted kræver Brugen af *Folkenes Modersmaal* og Magt derover til aandeligt Brug, saa *Christendommen* maa allerede for sin *egen Skyld* ønske og fremme den høieste Udvikling af *Folkenes Modersmaal*, der dog er aldeles umuelig uden giennem et tilsvarende oplyst *Folkeliv*.

Dernæst maa jeg henstille til moden Overveielse, hvad hidtil er meget for løselig overfaret, den Omstændighed, at *Christus*, skjøndt hans Rige *ikke* er *af* denne Verden, dog *virkelig* vil have et Rige i denne Verden, og det et Rige, der *aandelig* skal overstraale alle Verdens-Rigerne ved alle dets Borgeres "*Retfærdighed, Fred og Glæde*" i *Aanden*, hvad alle Verdens-Borgere maae bekiende, er deres Rigers store Savn.

Nu spørger jeg, *hvordan* *Christendommen* skal kunne gjøre sig *forstaaelig* om dette *Christi aandelige Rige* og om dets Borgeres Pligter og Rettigheder, med mindre vedkommende har en *levende Forestilling* om et *borgerligt Selskab*, hvis *Øiemed* er Udbredelsen og Hævdelsen af "*Retfærdighed, Fred og Glæde*" hos alle dets Medlemmer, eller om man kan faae en saadan *levende Forestilling uden at leve* i et saadant borgerligt Selskab, eller om man kan skatte *Christi Riges* mageløse Fortrin uden at kiende dem, eller uden at vide Forskiel paa den *udvortes* og *indvortes* Retfærdighed og Fred, den verdslige og den aandelige Glæde, som et *menneskeligt Borgerliv* kan skiænke og opholde?

[A:625]

Danskeren.

|PS7:494

Øieblikket og Skjalden.

- 1 *Øieblikket* for hvert et Barn
Ligner en spraglet Sommerfugl,
Soelbeskinnet med Sommerlyst,
Som ved Santhansdag, saa ved Jul,
Barnehaanden har altid Iil,
Griber i Graaden efter Smil,
Griber vel feil, saa her, saa hist,
Griber dog Øieblikket vist!

- 2 *Skjalde-Barnet* er og et Barn,
Broget er hvad han huer bedst,
Sommerfuglen han sadler op,
Bruger den til sin Vingehest,
Paa den flyver han under Sky
Let over Eng og Skov og By,
Seer som en Falk alt hvad han veed,
Græder kun, naar han falder ned.

- 3 |A:626 *Øieblikket* for *Svend* og *Mø*
Er som en Drømme-Reisefærd,
Immer noget er splittergalt,
Snart er man fjern og atter nær;
Spring i Luften man gjør som helst,
Hardtad forloren, hardtad frelst,
Griber sædvanlig feil hver Dag
Uden ad Kys og Favnetag!

- 4 |PS7:495 *Skjalde-Svenden* er og en *Svend*,
Kun er hans Drøm et Æventyr,
Jord bliver Himmel og Himmel Jord,
Hamme tit skifte Folk og Dyr,
Helst han seiler paa Skyer graa,
Gjør dem med Galder lyseblaa,
Svæver imellem Haab og Frygt,
Kalder det faste stivt og stygt!

- 5 *Øieblikket* for *Mand* og *Viv*

Er som den travle Høstens Tid,
Leiligheden maa gribes da,
Det man kun har for Slæb og Slid,
Øieblikket er kostbart nu,
Alting gaaer galt, det er en Gru,
Reddes maa lidt, hvor lidt det er,
Børnene skal ha'e noget hver!

6 |A:627| *Skjalde-Manden er og en Mand,*

Høste han vil al Dragens Guld,
Øieblikket det giælder om,
Skabes der maa et Heltekuld,
Alt er galt og maa gjøres om,
Verden er vild og Tiden tom,
Stjaalet er *Mjølner*, os til Meen,
Hugges maa Næsen dog i Steen!

7 *Øieblikket for Gamling hver*
Er som goddag kun og farvel,
Velfordrevet i Ro og Mag
Yder det En alt *mueligt* Held;
Drømmen svinder med Ungdomsaar,
Leilighed med det stærke Haar,
Livet er kort og Konsten lang,
Alt faaer at gaae sin skiæve Gang!

8 |PS7:496| *Gamling-Skjalden er dog en Skjald,*

Med *sit* goddag og *sit* farvel,
Med *sin* Mag og *sit* Tidsfordriv,
Med hvad for *ham* er *mueligt* Held;
Ei han søger og ei han skyer
Sommerfugl-Hest og Æventyr,
Griber med Flid, ihvor det gaaer,
Leilighed ved det sidste Haar!

9 |A:628| *Legesyster fra Vuggen af!*

Kiærest fra tidlig Ungdomsbaar!
Hustru baade i Lyst og Nød,
Elsket selv under de hvide Haar!
Moder baade til Helt og Skjald!
Moder til alt hvad fødes skal!
Elskelig, som du favnes til,
Frugtbar og gold, som Gud det vil!

10 Det er Navnene, som paa Rad
Efteraars-Skjalden tankefuld

Øieblikket tiltaler med,
Beilende til dets Sølv og Guld,
Til dets Roser med Duft især,
Ogsaa dog til dets Farveskiær,
Alt som det er og tages maa,
Holdent og heelt fra Top til Taa!

11 *Øieblikket* af flygtig Art
Synes kun lidt, men er dog alt,
Hvad med Livet i Tidens Løb
Til os i Støv fra Skyen faldt,
Derfor Skjalden med Tanker graa
Passer nu som en Smed derpaa,
Kiælende for det ei omsonst,
Holde det varmt, det er hans Konst!

12 |A:629|PS7:497 *Øieblikket mod Evighed*
Er vel det mindste af alt Smaat,
Øieblikket for Evighed,
Det er dog baade stort og godt;
I det heldigste *Øieblik*
Menneskens Kiøn sin Frelser fik,
Øieblik hvert nu i hans Navn
Viselig brugt, gjør evigt Gavn!

|US9:312

Til Danskerens Læse-Verden.

Stort skal det være nuomstunder, hvor *smaat* det saa end igrunden er, det seer Læseren og især Læserinden nok, ogsaa jeg har tænkt, da jeg stiledede dette mit aabne Brev til "*Danskerens Læse-Verden*", skjøndt jeg jo maa vide, det er et stort Spørgsmaal, om der engang med Rette kan siges at være en "*Dansk Læse-Verden*" til, og maa endnu bedre vide, at "*Danskerens*" Læse-Kreds selv i Sammenligning med det lille Danmark kun har været lillebitte. Men man maa see at holde Ørene stive til det sidste, og da dog ingen veed, om ikke "*Danskeren*" har havt eller kan faae titusindgange saamange *Læsere* som den har havt *Kiøbere*, saa skriver jeg rask til dens Læse-Kreds som |A:630| til en heel lille *Verden*, for at bringe den det, som jeg vil haabe, sørgelige Budskab, at hvis den ikke kan opdrive en ny Udgiver i mit Sted, da vil "*Danskeren*" ophøre at udkomme med nærværende snart udrundne Aar. Jeg hører nemlig,

som man nok veed, til de stakkels “*Frivillige*”, som strax meldte os til Tjeneste i Marts 1848, for at slaes om gamle *Danmark* med *Holsten-Gottorperne*, og, naar galt skulde være, med hele det store, enige *Tyskland*, og vi maae vel være trætte af Tjenesten, da vi, foruden hvad Frivilligheden ellers kostede os, har maattet høre saamegen Bagtalelse baade for vor *tossede* indbildske “*Frivillighed*”, som det var paa den høie Tid at sætte en Pind for med *almindelig Værnepligt*, og for vort gruelige *Tyskerhad* og vor aldeles vrang Opfattelse af Strids-Spørgsmaalet, der *ingenlunde* skal være, om *Danmarks Rige*, med eller uden *Sønder-Jylland*, skal bestaae eller forgaae, og om *Dansk* eller *Tysk* skal være *Hovedsproget* i *Danmark*, med eller uden *Sønder-Jylland*, men kun om, hvorvidt *Dynastiet* og *Diplomatien*, [|US9:313](#)*Arvefølgen* og *Flaget* skal fremdeles være fælles for hele den forrige *slesvigholstenlauenburgdanske* Stat eller ikke?

Vel havde jeg i mit stille Sind betænkt, om mueligt, at holde ud, til *det* var *afgjort*, som jeg, med eller uden Ministeriets og alle Diplomaternes Tilladelse, bliver [|A:631](#) ved at kalde Strids-Spørgsmaalet, om *Danskens* og *Danskhedens Liv eller Død* nemlig, men nu, da Sværdet, efter ærlig at have gjort sit til at jævne Trætten, alt begynder at ruste i Skeden, og da Dødsdommen vel synes fældt over Dansken og Danskheden, men dog, ogsaa i Betragtning af Danehærens “*Kampdygtighed*”, i en vis “*Forsonligheds*” Aand, saa de skal kun “*trædes ihjel af Giæs*”, og da Tiden har viist, at de er *seilivede*, saa har jeg, som er nær de Halvfjerds, maattet opgive Haabet om at opleve den endelige Afgjørelse, og besluttet mig til at tage min Afsked, om det end skulde være i Unaade uden Pensjon. Da det imidlertid ikke sømmer sig for en “*Dansker*” at ride den Dag, han sadler, saa har jeg villet opsige min Tjeneste saa betids, at hvis Læseverdenen vil have min Tjeneste besat og fremdeles besørget, den da kan have Stunder til at see sig om efter en ny Udgiver af et “*dansk Ugeblad*”, der kunde hedde hvad det skulde, selv “*Utyske*”, naar det blot var *Dansk* fra Top til Taa, baade i Sind og Skind! Et saadant vedvarende *dansk Ugeblad* ønskede jeg nemlig selv af ganske Hjerte, baade for min egen Skyld, saa der dog fremdeles var *et* Blad i Danmark, hvor jeg var sikker paa at faae et Ord indført, som laae mig paa Hjerte, og tillige for *Folkets*, *Rigets* og *Tungemaalets* Skyld, der høilig kan behøve, at der dog er *een* offentlig Stemme, der tør [|A:632](#) forsvare dem hele og holdne inden deres gamle Grændser, og tinger aldrig op med deres Fiender, enten det saa er Stormagter eller Smaakrat, enten der hugges med Sværd eller stikkes med Pen eller stikkes under Stol.

Vil imidlertid nogen for Alvor spørge mig, hvorfor jeg, med denne Overbeviisning om det *danske Ugeblads* Uundværlighed, ikke holder ud med det til det yderste, da skal jeg ogsaa svare alvorlig, om Spørgerne end var nok saa faa og ulærde, thi jeg har i

denne Henseende længe gaaet irecte og omborde med mig selv, da jeg, trods al den Uleilighed og Umagelighed, der følger med Udgivelsen af et Ugeblad, især naar man til Jævnshold selv maa forfatte det hele, dog kun meget nødig lod "*Danskeren*" gaae ind, efterat den dog efterhaanden har banet sig Vei til alle Sider i den danske Læsekreds.

Jeg er nemlig, som bekjendt, en lovlig gammel Riimsmed og [|US9:314](#)Bogmager, men anseer mig dog ikke selv for udlevet eller for udygtig til boglige Arbejder, som den danske Læseverden fattes, og som jeg ikke veed nogen anden endnu kunde og vilde skaffe den, og da jeg dog i *fire Aargange* tilstrækkelig har viist, at man baade kan skrive paa *Dansk* om allehaande *menneskelige* Ting og betragte alt *menneskeligt* med *danske* Øine, uden at skrive daarligere eller gribes lettere i Starblindhed end om man skrev paa *Tysk* eller paa *Fransk* [|A:633](#)og saae med tilsvarende Øine, og da endelig den *aabne* Kamp for *Danmark*, *Dansken* og *Danskheden* maa agtes seierrig udkæmpet, saa turde jeg ikke bie længer med at tage fat paa de Værker, som jeg længe har tænkt paa at efterlade mig, men som jeg slet ikke kan komme til, saalænge jeg skal skrive et Ugeblad, og som der dog allerede nu skal endeel Aar og megen Lykke til at fuldføre. Hvad et ægte *dansk Ugeblad* angaaer, da mener jeg ogsaa, at hvis ikke alle de "*Frivilliges*" Kamp for Danskernes *Fæderneland* og *Modersmaal* har været forgiæves, da vil det nu komme af sig selv, og, om det end ikke skulde komme strax, naar "*Danskeren*" slutter, dog ei heller lade længe vente paa sig.

De Værker, jeg sigter til, er vel nu nærmest "*Haandbogen i Verdens Historien*" og "*Sangværket*", som alt har vundet saa megen Yndest, at de baade bør fuldføres og, om mueligt, forbedres; men det er dog især Haandbøger i "*Kirkens*" og i "*Nordens*" *Historie*, som jeg under hele mit Forfatterliv har stadig havt for Øie, men endnu aldrig lagt Haand paa, fordi mig syndes immer, det var for tidligt, da man virkelig maatte have naaet *Begyndelsen* af et *nyt* Tidsrum baade i *Kirkens* og i *Nordens* *Historie*, førend man med Rolighed og forholdsvis Klarhed kunde overskue deres Bane, og med levende Deltagelse afmale baade deres Indvikling og Udvikling i Tidens Løb. [|A:634](#)Først nylig, under *Danmarks Kamp* paa Liv og Død med *Tyskland*, og ved hele den Vending, der hos os har fundet Sted, er det i mine Øine blevet betimeligt at oplyse det nærværende Øieblik og forberede Fremskridtet gennem Fremtiden med den foregaaende Erfarings Lærdomme, men det synes ogsaa nu at være paa den høie Tid, naar jeg derved skal føre Pennen, og det er virkelig paa den høie Tid, naar *Kirkens* og *Nordens* Venner skal finde Vei gennem Øieblikkets Virvar og see, hvor Maalet staaer, hvorefter der skal stiles.

Hvad nemlig den *christelige Kirke* angaaer, hvis "*Tro og Haab og Kiærlighed*" gennem attenhundrede Aar har virket [|US9:315](#)saa

velgiørende og er blevet saa navnkundige, at ingen *Menneskeven* kan uden Gru tænke sig dem borte fra Jorden, saa hersker jo derom alle vegne en saa grændseløs Forvirring, at naar man ved den *Christne Kirke* vil tænke sig noget andet end den *papistiske Steenkirke* eller det *tyske Luftkastel* eller en selvmodsigende splidagtig S sammensætning af disse to uforligelige Dele, da veed man sædvanlig slet ikke *hvad* man skal tænke paa og stile efter, fordi hvad man kalder *Kirke-Historie* enten er en blot Levnets-Beskrivelse af de saakaldte *Kirkefædre, Kirkeværger, Helgene og Kiættere*, eller et Sæt "*Lærde Efterretninger*" om alle de tykke *Bøger*, man i attenhundrede Aar har skrevet *for* eller *imod* Bibelen og **IA:635** den til Tid og Sted herskende *Theologi*, eller et Virvar af begge Dele. Skal man derfor nogensinde hitte Rede i dette Virvar, da maa det kunne vises og blive viist, at der har været og er et *Christen-Folk* (en christen Menighed) paa Jorden, der, skjøndt det er et ganske besynderligt, *aandeligt Folk*, der *ei* har noget *verdsligt* Fæderneland, Modersmaal eller Fællesskab, dog er et *kiendeligt* Folk, har yttret en stor *folkelig Virksomhed* og havt en *folkelig Skæbne*, der vel er mageløs, men ingenlunde urimelig og uforklarlig. Først da, naar vi hos de *Christne*, ligesom hos *Jøderne* og ethvert navnkundigt Folk, lærer at skielne mellem de indvortes og udvortes Forhold, mellem Folkelivet og Folketroen paa den ene Side, og Bogvæsenet med de lærde Trætter paa den anden, samt mellem de forskiellige Forfatninger og Regierings-Former, fri eller slaviske, Christen-Folket har prøvet, først da kan man see, hvad *Folke-Aanden* har været og virket, hvad Folket har at betyde og hvad der nu i *Oplysnings-Tiden* maa være dets Maal. See, i denne menneskelige Hensigt og levende christelige Retning vilde jeg skrive en *kirkehistorisk Haandbog*, saa tilgængelig for alle *danske* Læsere, saa livlig, kort og tydelig, som Vorherre gav Lykke til, og det er jeg vis paa, ikke blot mange danske Læsere vilde takke mig for i min Grav, og de Lærde og Skriftkloge nødes til at ændse, men ogsaa mange **IA:636** *Præster* i hele vort Norden vilde have Gavn af til en lysere og mere frugtbar Virksomhed.

Vender vi nu Øiet til vort *Nordens* egen *Historie* og det Folks Levnetsløb, som vi nærmest tilhøre, da er Forvirringen vel ikke nær saa stor, hvor man hverken behøver at lede om *Folket* eller fristes til at glemme det over *Skolemesterne*, eller kan miskiende den naturlige Udviklings-Gang, men dog **US9:316** har især baade den *sande* og den blot *saakaldte* Christendoms mægtige Indflydelse, og i de senere Aarhundreder *Tyskhedens* og *Tyskeriets* Indgreb, gjort Sagen meget indviklet, og den indbyrdes Splid mellem Stammerne og Rigerne har forsinket Oplysningen, saa vi trænger høilig til en *Haandbog* i *Nordens Historie*, der kan vise os den rette, oprindelige Sammenhæng, og tjene som en Ledetraad paa Sneglebakken, som vi Nordboer aabenbar er kaldte til at bestige og fra dens Top vinde en

Udsigt over *Menneske-Livets* underlige *Bane* baade ude og hjemme, som godt er den lange Reise værd, da den sætter os istand til at gjøre de sidste Kæmpeskridt, som skal krone Værket. For nu at kunne skrive en saadan Haandbog i *Nordens* Historie, der ikke skal føre paa Vildspor, maa man kiende og skatte baade vort Nordens oprindelige (hedenske) Fælles-Retning i hvad vi maa kalde "*Nordens Aand*", og *Christendommens* guddommelige og reen menneskelige Retning med Aanden |A:637 over alle Aander, og hertil har hele min særegne Livs-Bane tilligemed min Livs-Stilling ført mig i en Grad, som vel for Øieblikket ingen anden Bogmager i Norden, saa jeg maa føle mig drevet til den Kiærligheds-Gierning, og tør haabe, med Guds Hjælp, at skille mig taalelig godt ved den.

See, nu veed "*Danskerens*" Læsere, der ikke anseer mig for en tysk Vindmager, *hvorfor* jeg afbryder den ugenlige Vexel-Virkning med dem, thi naar jeg skulde skrifte Sandheden heel og holden, maatte jeg vel bekiende, at der endnu var endeel andet, jeg ønskede at have skrevet en Bog om, før jeg gik herfra, men det vilde jo klinge latterligt, om jeg gjorde Regning paa mere Tid og Lykke end der kan behøves til hvad jeg mindst vilde undlade og snarest maatte føle mig kaldet til. Det kan imidlertid aldrig skade med et Par Ord at nævne hvad jeg, naar jeg ellers kunde leve saa længe, og beholde saamegen Lyst til den i Længden lidt kiedelige Penneførelse, som dertil udkrævedes, vilde ønske at faae skrevet, thi det kunde dog muelig vække Yngres Opmærksomhed paa hvad vi fattes, for med stadige Skridt at gaae vor egen *nordiske* Vei i hvad man kalder *Videnskabelighed*, og hvad jeg helst vilde kalde "*Menneske-Kundskab*", fordi, naar det kommer til Stykket, kan vi Mennesker dog heneden aldrig komme videre end til at kiende *os selv*, kiende Mennesket og |A:638 det *Forhold*, hvori Mennesket staaer til de høiere og lavere Ting, hvormed han under Tidens Løb kommer i Berørelse. Denne jævne Sandhed er nemlig, som saamange jævne Sandheder, især ved de *tyske* Professorers |US9:317 Luft-Seilads og Luft-Kasteller, kommet saaledes i Forglemmelse, at naar man læser vore Dages saakaldte *videnskabelige* Værker, synes det, som alle saakaldte oplyste og dannede Folk aldeles havde opgivet Lysten til og Haabet om at blive kloge paa *sig selv* og paa det *Menneske-Liv*, hvori de mere eller mindre tage Deel, men have derimod fordybet sig i den unaturlige Lyst og sat sig fast i det latterlige Haab, *uden* at kiende *sig selv*, dog snart, hvis de ikke alt er det, at blive *guddommelig kloge* paa hvad man har kaldt Gud, paa Himmel og Jord og Alt deri, *paa Mennesket nær*, det forunderlige Dyr i Vorherres Have, som ingen kan blive klog paa. Denne *tyske Helsot* kan nu vistnok ligesaa lidt helbredes ved en heel dansk Bog som ved et dansk Ugeblad, thi al Lægedom, endsige da "*Recepterne*", er naturligviis spildt paa dem, der i deres egne Øine strutte af Sundhed, men forudsat, som jeg ved al min Skrift forudsætter, at

den gode *dansk-nordiske* Natur vil paa en Maade hjelpe sig selv, ved at lade den tyske Viisdom fare til Helvede, som noget allerhelvedes Tøi, der vil indbilde Folk, at de har bedst af at lade Jorden fare og springe i Luften, at bytte hele *Menneske*-[|A:639](#)*Livet* bort for en saakaldt *guddommelig Død* og bytte Menneske-Hjertet bort for et Bjerg af tyske Bøger, det forudsat, saa vilde *danske Læsere* baade føle Trang til og have meget godt af en Bog, der oplyste det Forhold, hvori Menneske-Sjælen i Tidens Løb har stillet sig til *Kundskab* i det hele og især til Kundskab om hvad der *skjuler sig* for *de* Øine, vi har tilfælles med Dyrene, altsaa hvad man kalder *Aandens* og *Hjertets* Verden. En saadan Bog kunde nu, som kiært Barn, have mange Navne, men jeg vil her helst kalde den en Haandbog i *Menneske-Kundskabens* Historie, thi hvad enten vi vil følge Odin paa Sleipner, eller Isegrim paa Helhesten, enten vi helst vil fare til Himmels eller seile i Luften, bide i Græsset eller bore os ned i Afgrunden, saa nødes vi dog til at tage *os selv* med, ligesom Ordsproget bemærker, at Skaden vender sig aldrig saa tit, hun har jo Halen bag sig, og naar vi alligevel i Tankerne gaaer fra os selv, da gaaer vi aabenbar fra Forstanden med det samme, og det nytter slet ikke, at man gjør sig saa vred som en *Tysker* og bander paa, at man kommer netop ret til sig selv og til Forstanden ved at gaae fra "*Menneske-Naturen*" og "*Menneske-Historien*" i det hele, og lade, som man havde skabt sig selv, men af en Feiltagelse indviklet sig i lutter vildfremmede Elementer, som man maatte ud af, og ind i den rene Tomhed for at finde sig selv. [|US9:318](#)En saadan Haandbog i Menneske-Kundskabens Historie skulde nemlig vise os, *hvad* der blev af *Menneske-Livet* i Østen og Vesten, i Syden og i Norden, alt eftersom det blot nysgierrige og ærgierrige Menneske snart glemde sig selv over det Umælende og snart foer vild om sig selv i Luften, eller det sandhedskiærlige videlystne Menneske gik i sig selv og mødtes med Sandheden fra det Høie. At nu det første Forsøg paa en saadan *menneskelig* Kultur-Historie, der stræbde at følge alle Menneske-Sjælens kiendelige Bevægelser i [|A:640](#)Vidskabs-Retningen, de flyvende saavel som de krybende, vilde blive meget ufuldkomment og ufuldstændigt, og hvad man i Konsten kalder Fuseri, det følger af sig selv, men var Forfatteren dog et med sig selv, med Sjælens høie Flugt og stille Eftertanke og med Slægtens store Levnetsløb *forholdsviis* velbekiendt og fortroligt *Menneske*, da vilde *dette Fuseri* dog være langt anderledes styrkende og glædeligt for alle livlige og lyskiære Menneskebørn end de mest fuldendte *Konstværker* enten fra den ældste, den mellemste eller den nyeste Tid, og saameget er mig klart, at dersom vi Bogmagere ikke vil see langt mere paa, hvad man i vor Tid og vort Folk kan have Gavn og Glæde af at læse, end paa hvad vi selv kan faae Roes og Berømmelse ved at skrive, da vil det gaae hos os, som det gik i *Grækenland*, paa *Island*, og hidtil allevegne, hvor man fik hvad der kaldes en *klassisk*

Literatur, at Pennen istedenfor at være Aandens Pegepind og Dannestikke, kun bliver en Pind til dens Ligkiste. Man kan finde det latterligt, at jeg tør haabe, *Menneske-Livet* hos os kan lykkelig giennemgaae den Skiærsild paa Lysveien, som hidtil allevegne gav det Banesaar, men det er jo dog baade saa kiærligt og livsaligt et Haab, at man nødvendig maa nære det, saalænge man kan og tør, og hvis det ikke er latterligt, at en Olding, klog af Skade, kan undgaae meget, som var uundgaaeligt baade for Barnet, den uerfarne Yngling og den iilsindede Mand, da vil det dog heller ikke være latterligt, at *Mennesket* omsider bliver klogt nok til at sætte *Livet* over *Maden* og *Legemet* over *Klæderne*!

[A:641]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 11. October. Nr. 41.

“Besøget” af Clara Raphael.

Danskerens “*Læserinder*” veed sikkert, at der under Titelen “Besøget” er udkommet nogen Breve, der skal være fra samme Pen som “*Clara Raphaels*”, og i den Forudsætning, at de var ægte, skyndte jeg mig at faae Fingre paa dem, thi skøndt selv gode Venner har meent, jeg kunde ikke forsvare min venlige Betragtning af “Clara”, saa er jeg dog blevet ved den, og saae gierne et “Besøg” af hende, der ikke blot skrev, men følte og tænkte som “Clara”.

Jeg saae imidlertid strax, ved at aabne den lille Brevbog, at *Besøget* gjaldt *udelukkende* Claras eller Mathildes *Systre*, saa jeg ikke kunde tilegne mig mindste Deel deri, og det har maaskee stødt mig, saa jeg læste med den Fordom, at enten var Brevene uægte eller *Clara* forhexet, thi da jeg havde læst de to *første* Breve, lukkede jeg Bogen med den Tanke at overlade “*Vedkommende*” Uleiligheden med at læse Resten. Jeg [A:642] stod derfor op og stoppede min Pibe for at gaae over til en anden Materie, men da slog det mig, at jeg maatte jo dog vide, hvad den lille Bog indeholdt, saa det var ligesaa godt at læse den igiennem først som sidst. Det har jeg nu gjort, og,

trods alle mine Indvendinger mod Tankegangen i det hele, dog med saamegen Deltagelse i *Menneske-Livet* bagved, at jeg ordenlig ønskede at have den “Mathilde” lyslevende ligeover for mig og see, om jeg ikke kunde tale mig tilrette med hende, da jeg dog ikke skiønnede rettere end at vi maatte være enige om *Menneske-Livets* egenlige Væsen, Betydning og beskikkede Bane, hvor aabenbar uenige vi end var om, hvordan *Vorherre* har “*deelt*” Væsenet og Virksomheden, og paa hvad Maade Menneske-Livet kan giennemløbe sin Bane og naae sit Maal. Jeg kom ogsaa paa gammel Skjalde-Viis saa dybt ind i saadan en Samtale, at jeg var fristet til at skrive den op, men det var vel, jeg ikke gjorde det, dels fordi det maaskee vilde kiedet baade Læser og Læserinde, og dels fordi *Mathilde* deri sagtens vilde seet en Bekræftelse paa, som hun siger, at vi *Digtere* røres kun ved Næstens Vaande til at tænke paa en “*Aften-Underholdning*”, hvorved det deklamerede Digt vinder eenstemmigt Bifald.

Derfor vil jeg, vistnok ikke spille “den barmhjertige Samaritan” hvad her saameget mere vilde bekomme mig ilde, som det *Blæk*, der vil giælde for “Olie og [|A:643](#)Viin” har intet at klage, naar det udlees, men ganske tørt vil jeg sige, baade hvad jeg *synes om* og hvad jeg *ikke synes om* hos den lille spekulative Philosophinde, der endelig vil have alle *Dannekvindens* Døttre til at philosophere med sig, eller dog til at indrømme, at en “Clara” eller “Mathilde”, som baade tør og vil “*gaae ene*” i aandelig og hjertelig Forstand, var “Mønsteret for Kvinder” eller var Kvinden, som ene tilbørlig *skattede* og vilde med Tiden komme til at forstaae *sig selv*.

Jeg synes da for det første slet *ikke om*, at enten Mænd eller Kvinder betragter Mand og Kvinde *saaledes* som to Alen af eet Stykke, at det, som *Mændene* tænker, blot skulde være Mandens Forstands-Overlegenhed, der gjorde *indvortes* Forskiel, eller at det, som *Mathilde* synes at troe, kun skulde være Mændenes Herskesyge og Kvindernes Feighed, som fremkaldte Skinnet af en indvortes Forskiel, der igrunnen slet ikke fandt Sted. Dette vil jeg imidlertid her ikke videre udvikle, da “Danskerens” *Læserinder*, hvortil meget muelig selv “Mathilde” hører, godt maa vide, at for mig er “*Hjertelighed*” og “*Kvindelighed*” for saavidt eenstydige Ord, at *Kvinden* i mine Øine er *Hjertelighedens* Natur-Aabenbaring, ligesom *Manden* er *Aandelighedens*, uden at man, ved at vise mig Millioner *hjerteløse Kvinder* og *aandløse Mænd*, [|A:644](#) vilde paa mindste Maade forrykke eller forvirre min Tankegang, og Kiønnene er derfor i mine Øine saa langt fra at være hinandens Medbeilere, at de kun ved at *indtage hinanden* kan opfylde deres Bestemmelse. Paa nogen Overenskomst mellem “Mathilde” og “Danskeren” i dette Hovedstykke, er indtil videre heller slet ikke at tænke, da *det* netop synes at være Skjoldmøens *Hovedsag*, som har sat sig i Hovedet, at det er ikke “Selvfornægtelse” men “Selvforfægtelse”

Kvinden maa beflitte sig paa. Jeg vil derfor i denne Henseende kun tilføie, at skiøndt jeg ikke drister mig til at nægte, at disse Besøgelses-Breve kan være skrevet af en lille Pige, der hedder "Mathilde", saa drister jeg mig dog til at paastaae, at *Bogstaverne* om Kiønnenes Forhold og *Kvinde-Kiønnets* naturlige Pligter og Rettigheder kan en lille Pige med saa megen "Eftertanke" kun have skrevet med sin "*Broders*" Fingre i samme Forstand, som man paa Dansk siges at have gjort noget med sin "*Systers*" Fingre; thi man behøver jo ikke engang at være, men kun med Eftertanke at betragte en lille Pige mellem sine Dukker, for at skiønne, at *Moderligheden* hører ganske eiendommelig til den *kvindelige* Side af *Menneske-Livet*, og dette synes dog saavel i "Mathildes" som i "Clara Raphaels" Breve aldeles overseet, hvad nødvendig maa gjøre hele Betragtningen **A:645**af *Kvinden* med hendes naturlige Pligter og Rettigheder aldeles skiæv.

Men, om jeg tør spørge, skriver ikke sædvanlig alle Kvinder nuomstunder Breve og Bøger, naar de skriver nogen, med deres "Broders" eller "Skolemesters" Fingre, eller har vi virkelig noget, der med Rette kan kaldes "*kvindelig*" enten hjertelig eller moderlig *Dannelse*? Saavidt jeg veed, har vi neppe nok Tanken om, at vi skulde have noget saadant, og det er derfor en høi Grad af Ubillighed, naar vi lægger en *Skriverske* til Last, at hun bruger den Pen, man har lært hende at føre skiævt fra Skolemesterens Side, til at skrive skiævt fra *sin egen* Side. Har nemlig Skolemesteren, naar der skulde skrives Stil om den "*kvindelige Dannelse*" lært Pigebarnet at slaae en Streg over "*Moderligheden*", som noget, det enten *ikke* var "*passende*" for *Kvinden* at tænke paa, endsige at skrive om, eller som dog hørde til det "*sandselige*", der ikke ved den "*høiere*" *Dannelse* kunde komme i Betragtning, da er jo intet rimeligere, end at Pigebarnet, naar hun tager sig den Frihed at tænke selv over Forholdet mellem Mand og Kvinde, og er kiæk nok til at skrive som hun tænker, da ogsaa lader *Moderligheden* udenfor Betragtningen og kommer saa let til den skiæve Paastand, at *Kvinden* burde have den *samme* Stilling, de *samme* Pligter og Rettigheder som *Manden*, kommer vel endog nødvendig **A:646**dertil, da Mændene, dels af Storagtighed, dels af Svagheds-Følelse og især af *Uforstand* paa hele *Menneske-Livet*, med den samme Høitidelighed, som de naturlige og nødvendige Baand kræver, og tit med dobbelt Strængthed har paalagt Kvindens Liv og Virksomhed aldeles vilkaarlige og skadelige Baand. Uagtet jeg derfor inderlig ønsker alle *Smaapiger*, baade for deres egen og for deres *Velynderes*, altsaa for hele *Menneskehedens* Skyld, at de maae gaae langt dybere og bedre *i sig selv* end de foreliggende Breve *beskriver*, og uagtet jeg er vis paa, at da bliver de aldrig *saadanne* "Fritænkensker" som "Clara" og "Mathilde", saa finder jeg dog selv *saadanne* Fritænkensker meget rimeligere at tale med og deres

Breve meget læseligere, end dem og deres, som enten er tankeløse eller *“Træltænkensker”* om alt hvad der hører til Aandens Verden og Menneskets Selvbevidsthed. Naar jeg imidlertid understreger *“saadanne”* da er det, fordi jeg virkelig, naar jeg taler derom, lægger *Eftertryk* paa det lille Ord, thi hvad der tiltaler mig i *“Claras”* og *“Mathildes”* Breve er vistnok ikke Friheds-Sværmeriet i sig selv, der endogsaa stundom gaaer til den Yderlighed at tilegne sig *“Fandens”* Ord istedenfor *“Vorherres”*, men det er den Aabenhjertighed, Ærlighed, Sandfærdighed og kvindelige baade Livlighed og Vittighed, der i langt høiere Grad end sædvanlig træde *Læseren*, skiøndt, med al **IA:647** *“Mathildes”* Ringeagt for de stygge Mandfolk, vistnok ogsaa *ham* langt meer end *Læserinden* imøde. Jeg troer derfor virkelig, det havde været klogere af *“Mathilde”* at stile sit skriftlige Forsvars-Besøg eller *“Nødværge”* til *“Danskeren”* end *udelukkende* til *“Systrene”*, der veed for godt, hvad *Undskyldninger* sædvanlig har at betyde, til at de skulde have synderlig aabne Øren selv for ganske antagelige. Dog, for, saavidt mueligt med Pen og Blæk, at vise, jeg mener hvad jeg siger, maa jeg nævne noget i det enkelte, som jeg synes meget godt om, og vilde synes meget godt om, enten det saa var skrevet med *“Systers”* eller med *“Broders”* Fingre, og det er ikke alene Skildringen af *“Jomfru Sørensens”* Frihed og mægtige Indflydelse, som behagelig minder om de mærkelige Optrin af Hverdagslivet, der gjorde *“Claras”* Breve saa tiltrækkende og savnes derfor velmeget i *“Mathildes”*, men det er mange Mærkeligheder i Phantaseringen paa fri Haand over *“Kiærligheden”* som *“Livets Kilde”* og som *“Lovens Fylde”*, thi skiøndt jeg ingenlunde vil anbefale noget af Kiønnene denne tyskerlige Phantasing over hvad man meget heller skal dukke under i, for som nyfødt at dukke op igien deraf, saa er Phantaseringen dog her i en meget god Stil, hvad saa end *Skolemesterne* vil rette deri, som sagtens vil være det bedste.

IA:648 Det er saaledes, for mine Øine, ganske efter *“Naturen”* hvad der skrives (i tredie Brev) om *den* Medlidenhed og Menneske-Kiærlighed, som aandelige og hjertelige *“Invalidere”* (Nedslagne eller Sønderknuste) sædvanlig finder i Verden, og skiøndt *Christendommen* ogsaa ved denne Leilighed maa finde sig i at sees over Hovedet, gøres der dog med dens *“Hjerte”* en meget hæderlig Undtagelse. Saaledes finder man fremdeles (i fjerde Brev) to Bemærkninger om *“Kiærlighed”*, som stikker meget dybere end vore Skolemestere, skiøndt de er udtrykt noget spidst og dunkelt, den ene, at vel *hader* Kiærligheden *intet*, men at det er noget ganske andet end *“ikke at hade”*, og den anden, at det er bare *Sludder* med den *“ulykkelige Kiærlighed”*, som man har skrevet saamange Romaner om og gjør saamegen Blæst med, da det tvertimod er den eneste *virkelige* Ulykke *“ikke at elske”*. Begge disse dybe Bemærkninger kan, som de staaer i Brevet, let tages blot for

drillende Ordspil og bidende Stiklerier, men derfor bør det udhæves, at den *sande* Kiærlighed i en syndig Verden er aldeles utænkkelig uden med et brændende *Had* fremfor alt til sin uforsonlige Fiende "*Misundelsen*", ligesom aabenbar *Kiærlighed* til *Livet* er her umuelig uden *Had* til *Døden*, *Sandheds-Kiærlighed* umuelig uden *Had* til *Løgn* og *Falskhed*, medens man dog hardtad af alle Skolemestere og Skoledrenge |A:649| hører Lovtaler over den *Kiærlighed*, der slet *ikke hader* end *ikke Tilintetgjørelsen* af alt *hvad den elsker*. Ligeledes bør det udhæves, at det *meste*, man hører om "ulykkelig" *Kiærlighed*, er virkelig Snakkerads, som forudsætter, hvad ogsaa tit paastaaes, at man var *allerlykkeligst* ved *ingen Ting* at *elske*, men vistnok gives der, som "Mathilde" ogsaa i Forbigaaende indrømmer, en "*ulykkelig Kiærlighed*", kun at den bestaaer i at *elske* det *Uelskværdige*, eller dog at elske det noget *elskværdige* langt *over* dets *Værd*, mens Verden ene kalder det "*ulykkelig*" *Kiærlighed* *ei* at *faae* hvad man *vil have*, enten det saa er værdt at elske og at eie, eller ikke. Vilde man spørge mig, om det ikke dog ogsaa var en "*ulykkelig Kiærlighed*, "Clara" og "Mathilde" havde fattet til *Kiærlighedens* rene, *bare "Idee"*, da vilde jeg svare: nei, ingenlunde, *Ideen*, som henrykker hende, er saa elskværdig, som nogen *Idee* kan være, saa hendes *Ulykke* indtil videre er kun den, at hun ikke skatter hvad hun kalder *Ideens* Aabenbarelse, medens det meget mere er dens levende *Kilde*, thi alle et Menneskes *sande* *Tanker* om *Kiærlighed*, hvad enten han giver dem *Rangtitelen* "*Ideer*" eller ikke, har deres *Udspring* og *Moderskiød* i *Menneske-Hjertet*, og er, naar de fornægter eller overseer deres *Moder*, enten vanartede eller slet oplyste og i begge *Tilfælde ællevilde* *Børn* paa *Jorden*.

|A:650| Naar "Mathilde" i samme Brev skriver, at "*Forsonlighed* er *Fandens* *Politik*", da er det vistnok, *strængt* taget, aldeles uforvarligt, men dels har hun aabenbar derved tænkt paa den *hjemtyske* *Fanden*, der præker en *Forsonlighed* med de *Uforsonlige*, der vilde bringe *Forsonligheden* til at gaae *Fanden* i *Vold*, og dels er den *Forklaring* "Mathilde" selv giver sine *Ord*, at *Kiærligheden* vel kan *forsonne* *Personer med sig*, men *ikke sig med* dem, vel skiævt udtrykt, men igrunnen saa dyb, at det hører til *Guds Dybheder*, at han, som skrevet staaer, har *forligt* *Verden med sig*, og *ei forligt sig* med *Verden*. Det er *skiævt* udtrykt, fordi Mathilde, som hun selv bekiender, staaer *udenfor Christendommen*, og svæver derfor paa *Aandens* *Enemærker* mellem luftige *Ideer*, blind for *aandelige* og *guddommelige Personligheder*, men *Tanken*, at *Kiærligheden*, som *Kiærlighed*, er saa uforanderlig mild, at den *aldrig* kan "*formildes*" mod altsaa heller ikke "*forsones*" med sine *Modstandere*, men stræber kun uophørlig at formilde dem, saa de lade sig forlige med den, og at "*Kiærlighed*" *i sig selv* ikke dømmer nogen, men har overgivet al *Dom* til *Sandheden*, den *Grundtanke* er baade dyb og

sand og aldeles *christelig*.

Det er endelig baade en smuk og dyb Tanke (i sjette Brev), at *Cain*, som kunde svare Vorherre: er **IA:651** jeg min *Broders* Vogter? vilde været hjerteløs nok, om han end ikke *haandgribelig* havde slaaet sin Broder ihjel, og “Mathilde” har aabenbar Ret i, at hvem der er *ligegyldig* ved den store Kamp mellem *Sandhed* og *Løgn*, og den deraf udspringende mellem *Ret* og *Uret*, elsker kun det mest uelskværdige af alt: sin misundelige Egenkiærlighed.

Naar jeg standser her, da er det ikke, fordi jeg jo kunde nævne endeel endnu, som jeg synes godt om, men fordi dette, som jeg synes bedst om, allerede er langt mere end jeg har kunnet glæde mig ved i de fleste tykke, endsige da i de tynde Bøger, jeg har læst, og jeg vil ikke engang slutte uden at have lidt nøiere udviklet mine Tanker om “*Kvindeligheden*” af en saadan Følelse og Tankegang, som “*Mathildes*” og “*Clara Raphaels*” Breve beskriver.

Det er nemlig, som jeg flere Gange i Forbigaaende har yttret, “*Skjoldmøens*” Følelse og Tankegang, og jeg vil lægge til: den *danske* Skjoldmøes, der vaagner ved *Fædernelandets* Kamp og Fare, og føler derfor sin Livsrod i *Kiærligheden*, som Livets Grundfølelse, skøndt hun kun finder Uglebilleder eller matte Skygger af den i det meste, der gaaer og giælder for Kiærlighedens Aabenbarelse, og kan paa ingen Maade finde sig i, at *Kiønnet* skal hindre hende fra at tage levende, fri og virksom Deel i Kampen for det Høieste og Bedste, og **IA:652** vil saameget mindre finde sig deri, da hun seer for sine Øine, at *Mandfolkene* kan være og er ikke sjelden ligesaa *kiællingagtige*, dorske og kraftløse, forfængelige og letsindige, som noget *Kvindfolk*.

Skulde, ja, vil ikke alle Nordboer med Aand vel vogte sig for at bryde Staven over *saadan* en Skjoldmø, om hun end aabenhjertig tilstaaer sit “*Hedenskab*” og beviser det ved baade at *glemme* “*Moderligheden*” og at miskiende “*Ægteskabets*” virkelige Væsen? skal og vil vi ikke vogte os vel, naar vi har mindste Deel i *den* Aand, hvoraf vor deilige “*Freia-Mythe*” udsprang, eller hvem seer ikke, at *Freia* netop er Idealet for en saadan nordisk Skjoldmø, der daglig *deler halvt* med *Odin* paa *Valen*, men staaer og falder dog vitterlig med *Kiærligheds-Ideen*, og leder virkelig, i sin Fjederham, skøndt *hidtil* forgiæves, allevegne om den Kiærligheds-Gienstand, som er *elskværdig* nok til *ikke* at *fængsle* men at frigiøre evindeligt!

Folket og Folke-Thinget i Danmark.

“Det kom *bag paa* dem, ligesom *Jule-Aften* paa *Kiællingen*”, det er en af de mange skielmske og vittige Talemaader i Folkemunde hos

os, thi der er jo ingen Aften i hele Aaret, der kan komme *mindre uventet* |A:653 end netop Jule-Aften, og det samme maa man sige om "*Rigsdagen*" og alt hvad deraf flyder, thi dels havde jo i hele trehundrede Aar hvert Bulder i Tyskland, ligefra *Reformationen* til *Jødefeiden*, fundet Gienlyd i Danmark, og dels var det i alle *Christian* den *Ottendes* Dage klart nok, at de, der førde det store Ord i alle Blade og i alle høirøstede Samkvem, ved første givne Leilighed vilde uden synderlig Modsigelse udraabe "det constitutionelle Monarki med demokratisk Grundlag", saa naar vi var uforberedte derpaa, da kan intet klarere bevise den hardtad uhyre Ligegyldighed for alle politiske Spørgsmaal, der maa have hersket hos os. Ikkedesmindre kom dog aabenbar Marts-Begivenheden og dens Følger ikke alene bag paa Folket i det hele, som Juleaften paa Kiællingen, men ogsaa paa dem, der selv havde været de ivrigste til at kræve og forberede Omsvinget i vort borgerlige Selskab, thi vel kunde det været af diplomatisk Fiinhed, at Høvdingerne for det saakaldte *liberale* og tilsidst *nationale* Parti aldrig i de foregaaende Aar vilde udlade sig om den Skikkelse, de vilde have *Borgerlivet* omdannet til, men saavel paa den grundlovgivende, som paa den følgende Rigsdag viiste det sig, at de var lovlig undskyldte, da de nu først skulde til at tænke paa det, og tænkte saa dog endnu langt mindre paa *det* end paa "Valgretten og Valgbarheden" og i det hele paa "*Rigsdagen*" i og for sig selv |A:654 med den retteste Forretnings-Orden. Vel tænkte de saakaldte "*Bondevenner*" først og sidst paa *Bønderne* og de saakaldte "*Embedsmænd*" først og sidst paa *Embederne*, og det var ikke noget nyt hos dem, men derfor var deres Tanker derom ogsaa mest de gamle, fra forrige Aarhundrede og egenlig fra 1660, saa Hoved-Spørgsmaalet blev hverken om hvad "*Bonden*" i sig selv og for nærværende Tid *hos os* havde at betyde og kunde opelskes til, eller hvad "*Embederne*" i et borgerligt Selskab og da navnlig *hos os* skulde være til og hvordan de best kunde blive rygtede til Folkets og Rigets Bedste, men Hoved-Spørgsmaalet blev, hvorvidt og hvormeget *Herremændene* skulde spytte i Bøssen til de nærværende *Fæste-Bønder* med deres "*Koner og Børn*", og hvordan *Embedsmændene*, de nærværende og tilkommende, enten Embederne var nyttige eller skadelige, og enten de rygtedes godt eller maadeligt, skulde lønnes og pensjoneres, saa de, og deres "*Koner og Børn*" *efter* dem, kunde leve ordenlig, og see! disse Spørgsmaal maatte ikke blot betragtes fra modsatte Sider af *Fæstebønder* og *Herremænd*, af Embedsmænd og andre *Skatteborgere*, men de maatte ogsaa vække den Tanke hos Folket i det hele, at "*Rigsdagen*" som dog ogsaa mellem Aar og Dag kostede en Slump Penge, skabde nye Embeder og mangfoldige nye Skriverier, kun tjende til at gjøre det *Sikre usikkert* og det daglige Liv endnu besværligere for alle dem, der ikke var *Rigsdagsmænd*

eller *Ministre*. Det er derfor intet Under, at det danske Folk, der fra umindelige Tider kun har taget liden Deel i hvad man kalder "*Stats-Sager*", nu synes saa kied ad dem, at stod ikke *Plattysken* i sin *høityske* Uniform med Krabasken til alt Dansk over Hovedet paa os og vilde paa Timen slaae til, naar "*Rigsdagen*" ikke var, da er det nok mueligt, at ikke blot Embedsmændene men hele Folket ønskede Rigsdagen Pokker i Vold.

|A:655 Denne *Følelse*, at Rigsdagen kunde og skulde afværge *Holsten-Gottorpernes*, Tyskernes og i det hele de *Fremmedes* "Overgreb" og Indgreb, hvor de har ingen Ret at tale med: i *Sønderjylland* og *Danmarks Rige*, denne *Følelse*, som er meget almindelig, beviser imidlertid, ved Siden ad *Treaars-Kampen* for Danmarks Ret, for *Dannebrog* og det *danske* Tungemaal, at Folke-Følelsen hos os er meget rigtig og igrunden meget stærkere end vi selv havde tænkt, saa vi kan føle paa os, at Rigsdagen kunde og skulde være en ordenlig *Folke-Stemme*, og vilde da, med *Folket* i Ryggen, ogsaa til "*fælles Bedste*" kunne sætte alle *rimelige Folke-Ønsker* igiennem. Hvad Folket fattes, for, med den almindelige Valgret og Valgbarhed, at skabe en saadan *folkelig* Rigsdag og derved forberede en Tilstand efter Folkets Hoved og Hjerte, det er aabenbar *Oplysning* om, *hvad* der i det borgerlige Selskab enten allevegne eller dog i *Danmark* er *fælles Bedste* og *hvorvidt* det *rimeligviis* for Øieblikket eller med Tiden hos os lader sig ramme, og hvor denne *Oplysning* fattes, der kommer "*Rigsdagen*" med alt hvad dertil hører vistnok bag paa Folket, ligesom Jule-Aften paa Kiællingen, men da det samme er Tilfældet *allevegne*, og er en nødvendig Følge af den forrige folkelig *uoplyste* og herskabelig *hemmelighedsfulde* Tilstand, saa tør vi nok haabe, der vil hittes paa Raad for Uraad, naar vi bare kan "*give Tid*", og det kan intet Folk bedre give end det *Danske*, som kun naar de spiller høit Spil har synderlig *Følelse* af, at "*Tiden er kostbar*". Da det danske Folk imidlertid under *Treaars-Kampen* har faaet at føle, at vi i disse Aar har spillet høit Spil, det høieste, noget Folk kan spille: om sig selv med *Sjæl* og *Krop*, saa er det, med al sin Slidsindethed, blevet noget *utaalmodigt* og vil strax have en saadan Rigsdag for intet, der dog ligesaa lidt som den Krigshær, **|A:656**der har forsvaret Danmark, kan blive til uden paa Folkets egen Bekostning; men saae kun det Danske Folk, at Rigsdagen dog i det mindste holdt urokkelig fast paa *Sønder-Jylland*, som Krigshæren seierrig har vundet, og arbeidede paa en *almindelig* sand *Oplysning* om hvad hele Riget og Folket og hver Mand i sit Huus med Kone og Børn kan have *Gavn* og *Glæde* af alle Dage, da tør jeg vædde, at det Danske Folk baade gav Tid, og fandt sig godt i, at den Tid faldt dem lidt kostbar for at "*Drengene*" kunne *lære noget*, der satte dem istand til at *være noget*, og som veloplyste *Dannemænd* tale et fyndigt Ord med paa *Folkethinget*.

Vil derfor kun vort første *Treaars-Thing*, som nu samles for at fuldende sit Løb, holde fast paa hvad *Folket* med *Treaars-Kampen* har villet og *Danehæren* har vundet, og staae fast paa et almindeligt *Oplysnings-Væsen*, der kan gjøre Folket velbekiendt med sit *Fæderneland* og *Modersmaal* og med alt hvad der vedkommer *alle* Dannemænd og *danske* Borgere, da vil det Danske Folk sikkert baade faae gode Tanker om Rigsdagen, og taalmodig vente paa, at Oplysningen om det *virkelige Liv*, vi og vore Fædre har ført, og især om det *Hverdags-Liv*, vi nu fører, ogsaa vil bære sin Frugt for Livet, og kiendeligst for Hverdags-Livet, saa det føres bedre baade af Ministre, Rigsdagsmænd og deres Vælgere og tjener aabenbar til fælles Bedste.

[A:657]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 18. October. Nr. 42.

Menneske-Livet i Danmark.

III.

At Mennesket ikke lever for at spise, men maa kun spise for at leve, det har man tit nok ladt os *Danskere* høre, fordi man fandt, snart at vi spiste formeget og snart at vi gottede os formeget ved hvad vi spiste og drak, og jeg tør ikke sige, at vi jo nok imellem kunde trænge til den Paamindelse, men deels klædte det dog baade *Tyskerne* og alle Folk bedst ved den Leilighed at tage dem selv om Næsen, og deels er det slet *ikke* sandt, at Mennesket *kun* maa spise og drikke for at Livet kan blive ved at hænge i ham, thi han maa gierne, naar han paa en skikkelig Maade kan, baade *spise* og drikke *godt* for at *leve godt*, og man har egenlig kun godt af hvad man faaer, naar man nyder det med *Glæde*, saa Sagen er igrunden med Mad og Drikke som med al anden Nydelse, at *Mennesket*, langtfra at lade sig gjøre tilskamme af de *Umælende* i at "holde Maade", [A:658] skal baade have og følge den Følelse, at Alt hvad der ikke

gavner, men skader *Menneske-Livet*, ikke fremmer, men hemmer *de*s gavnlige og glædelige Virksomhed, det er “af den Onde” og skal afskyes. Endelig er det ogsaa ganske vist, at *eet af to*, saa er det dog et *mindre* Onde for Menneskens Børn at spise, om det ogsaa var vel meget, og at gotte sig saameget med Mad og Drikke idag at de maae sulte eller pibe Olie imorgen, et *mindre* Onde, siger jeg, end at lade sig spise op med Hud og Haar, først af hvad man kalder “Kirken og Staten” eller “Staten og Kirken”, og saa tilsidst af Ormene, Bog-Ormene iberegne, saa at *hvis* Danskerne i det hele kun havde havt de to onde Ting at vælge imellem, da kunde jeg egentlig ikke laste dem, fordi de, efter Ordsproget, havde valgt den *mindste*. En meget bedre Christen og et meget bedre oplyst Menneske end jeg: Apostelen *Paulus*, har ogsaa for længe siden sagt det endnu meget skarpere, at *naar* vi maatte opgive Haabet om at leve godt som *Mennesker* evindeligt, da var det klogest at sige som de gamle Ægypter: lad os æde og drikke idag, for imorgen er vi døde! saa naar hvad man kalder *Kirken, Staten og Skolen* kappes om at forbitte og fortære *Menneske-Livet*, som de skulde opvække, opelske og oplyse, da er det intet Under, om netop de bedste Menneske-Børn ikke blot som Snegle trækker sig ind i deres Huse, men fristes til at slaae Grillerne |A:659 bort og slukke Sorgen ned med at spise og drikke det bedste, de kan.

Det være nu langt fra mig at sige, at de *danske* Præster, Jurister og Skolemestere, som i Danmark *skulde* gøre Kirkens, Statens og Skolens Gierning, har været haardere ved Menneske-Livet, altsaa igrunden umenneskeligere end *andre* Præster, Jurister og Skolemestere, da de tvertimod, *saavidt* de var *danske*, maa have været meget menneskeligere, men deels har Danskerne ogsaa i denne Henseende maattet lide meget af *Hjemtyskeriet*, og deels er det begribeligt nok, at naar det saakaldte Kirke-Samfund, borgerlige Selskab og Skolevæsen var *bagvendte* og derfor mere tærende end nærende for *Menneske-Livet*, da maatte det sædvanlig gaae *de* Danskere, der skulde være Præster, Jurister og Skolemestere, ligesom de andre Danskere, saa de fandt, der var lidt eller intet, man kunde gøre med *Fornøielse* uden at *spise* og *drikke*, naar man kunde faae noget, der smagde godt, og at den Fornøielse trængde man haardt til for at døie alt det andet, saa ved at “*leve godt*” kunde man fornuftigviis ikke forstaae andet end til Jævnshold at “*spise og drikke godt*”.

Skal det derfor blive bedre med os, da maa fremfor alt *Veiene* til og fra hver Mands *Huus*, til *Kirke*, til *Skole* og til *Thingsted*, “grundforbedres”, og skøndt det ogsaa tit har undret og ærgret |A:660 mig, at man hos os sædvanlig forsømde *Byveiene* og selv de *mindre* Landeveie, der var for Folket selv, over de store *Konge-Veie* hvorpaa de *Fremmede* foer igiennem Landet, saa mener jeg dog her naturligviis de saakaldte *aandelige Veie*, altsaa Maaden hvorpaa

man hos os har opklækket Præster, Jurister og Skolemænd, og Maaden, hvorpaa disse igien har tiltalt og paavirket Folket. Her staaer jeg da igien ved hvad man kalder min "*Kiephest*", nemlig den *Grundtanke*, at i *Danmark*, som i ethvert *menneskeligt* Land og Rige, er Forfatningen, Styrelsen, Dannelsen og Indretningerne kun *menneskelige* og gavnlige for Menneske-Livet, naar og forsaavidt som de er *folkelige* og gavnlige for Folke-Livet, og denne Grundtanke er i det mindste for mig baade saa *levende* og *frugtbar*, at naar man kalder den min *Kiephest*, da maa jeg smile ligesaa tørt derad, som om jeg, sadelfast paa den ottebenede *Sleipner*, hørde Folk raabe efter mig, at jeg red *Træhesten*.

Dog, det nytter, naar man skriver om Menneske-Livet i *Danmark*, ingenlunde at ride fra Læseren, enten det saa er paa *Sleipner* eller paa *Pegasus*, saa den Fristelse vil jeg idag see til at overvinde, smukt staae af Hesten og lade Læseren og Læserinden skaade den paa alle Kanter, føle paa den og lægge Mærke til, om den kan flytte Benene, hvad de jo godt kan gjøre, skjøndt de **JA:66** ikke er Heste-Kiendere eller Heste-Prangere, og da sige dem selv, om Hesten er *død* eller *levende*, og om man, ved at ride paa den, ad fremkommelige Veie, rimeligviis kunde komme hen hvor man vilde, eller ikke.

Min *Grundtanke* er nemlig, at naar det skal gaae *menneskelig* til i hvilket som helst Land og Rige, altsaa ogsaa i det *Danske*, da maa det gaae *folkelig* til, altsaa gaae *dansk* til i *Danmarks* Rige, ligesom *tysk* i *Tyskland*, *fransk* i *Frankrig* og *græsk* i *Grækenland*, og jeg beraaber mig derved paa, at skjøndt vi er alle Mennesker, saa er vi dog langt fra at være alle eens, enten i *Hjertelag* eller i *Tungemaal*, og at det dog igrunden kommer an paa Hjertelaget, hvor godt eller slet vi lever med hinanden, og beroer paa *Tungemaal*, om vi kan forstaae hinanden, hvad vi dog nødvendig maae, naar vi skal komme godt tilrette om hvad vi skal være ligegode om. Hvis derfor ogsaa et enkelt Folk paa Jorden, det være sig *Jøder* eller *Græker*, *Franskmænd* eller *Tyskere*, var saa rene og fuldkomne Mennesker, at de vidste og kunde sige os, hvordan alting skulde indrettes og være for at svare til det ægte Menneske-Begreb, hævde og fremme Menneske-Livet, dets rette Brug og Nydelse, saa kunde det dog aabenbar slet ikke nytte os *Danskere* uden *forsaavidt* vi kunde *forstaae* hvad de fuldkomne Mennesker fortalte os, og *forsaavidt* som vi havde Sind til **JA:662** at rette os efter dem, saa at naar et enkelt Folk vil have sin Betragtning af Menneske-Livet og sine Indretninger til dets Tarv og Fremme gjort giældende i alle Riger og Lande, uden dog at kunne meddele alle Folk sit *Hjertelag* og uden at udtrykke sig paa et *Tungemaal*, der ligger alle Folk lige nær og kan af dem alle forstaaes lige godt, da har vi ikke mere Vidnesbyrd behov om, at *dette* Folk, langt fra at være selv reent og fuldkommen *menneskeligt*, enten maa være saa *umenneskeligt*, at det vil kusse

og afrette os efter sit Hoved og til sin Fordeel som *Umælende*, eller at det Folk dog er meget vankundigt og uforstandigt paa *menneskelige* Ting.

Det samme gjælder, naar en *Enkeltmand*, han hedde *Jesus* eller *Mahomed*, udgiver sig for at have en *guddommelig* Oplysning og Aabenbaring om det reent og fuldkommen *Menneskelige*, og om Maaden hvorpaa Menneske-Livet skal bruges og nydes for at naae sit Maal, saa naar han vil, at ikke blot hans eget Folk men alle Mennesker skal *troe derpaa* og *rette sig derefter*, da maa han enten kunne give alle Mennesker eens Hjertelag og Tungemaal, eller ogsaa han, langt fra at ville raade over alle *Verdens-Rigerne*, overlader dem alle til dem selv og deres Folk, og gjør det til hver *Enkeltmands* egen Sag hvorvidt han kan forstaae, vil troe og følge den ny **A:663**Oplysning om Mennesket og Menneske-Livet, som de seer ud i Guds Øine og maa være for at vinde Hans Velbehag. Kiender vi nu noget til *Folke-Historien* i det hele, hvad, desværre, endnu er langt fra at være Tilfældet med alle *Danskere*, da veed vi, at i Oldtiden havde især *Jøderne*, i Middelalderen *Romerne* og i Nytaarstiden *Tyskerne* den Grille, at alle andre Folk og Riger, for at være rigtig *menneskelige*, eller, som det nu sædvanlig kaldes paa Pluddervælsk "humane og civiliserede" skulde i alle Maader rette og indrette sig efter dem, og alle disse tre Folk har ogsaa prøvet paa at tage *Christendommen* til Hjælp for at naae deres Hensigt, men derved er det ret blevet aabenbart, at disse herskesyge Folk var selv grove Syndere og meget slet oplyste om Guds Villie og Menneske-Livets Vilkaar, og skøndt *Christendommen*, ved deres Misbrug af den, med det samme for en Stund blev fordunklet, saa giennembyrder dog dens Glands *Kirkestaten* og alle *Statskirkerne* "som den gyldne Soel frembyrder gennem den kulsorte Sky" da det viser sig, at *han*, som *ikke* vilde have sit *Rige* af *denne Verden* eller være Deler og Dommer i Arve-Sager, han trak sig immer tilbage, naar man i hans Navn vilde beherske Verdens Folk og Riger, og gjorde kun *dem* til "eet Hjerte og een Sjæl" som, *hver for sig*, havde Lyst til Borgerskab i hans *usynlige* Rige og Indlemmelse i hans **A:664***aandelige* Legeme. Ligesom *Christus* derfor ved sine Apostler tilintetgjorde de christnede *Pharisæers* Forsøg paa at bebyrde alle christnede Hedninger med *Mose-Loven*, saaledes vakde han ved *Morten Luther* et kraftigt Gienmæle (Protest) mod "Romer-Retten" og "Latinen", som man fra Rom af vilde paatvinge hele den saakaldte Christenhed, og *Tyskernes* Forsøg paa, netop ved Hjælp af *Luthers* Protestantisme, at paatvinge alle Folk deres Sprog til aandelig Brug, og deres Betragtning af alle guddommelige og menneskelige Ting, det finder nu i vort Norden, som er det eneste Sted, hvor det latterlige Forsøg syndes at skulle lykkes, en saa klar baade folkelig og christelig Modstand, at det snart vil regnes mellem de utallige *Luft-Kasteller*, ved hvis konstige Bygning Høityskerne

især har vundet deres europæiske Berømmelse.

Jeg har før bemærket, at det egentlig kun er i *Middel-Alderen*, Menneskens Børn *maa fristes* til “at glemme deres *Folk* og deres Faders Huus” ikke blot over hvad der er mere, men ogsaa over hvad der er langt mindre værdt: over den “*Stand*”, det “*Laug*”, det “*Gilde*”, de personlig tilhøre, og det “*Huus*” de selv har været med at bygge, og det er Grunden til det saakaldte “*Kirkeriges*” tilsyneladende Seier over *Folkeligheden* i Pavedømmets Mørke, men dog har Folkeligheden sin farligste Fiende i *Nytaarstiden* i **A:665** den fuldvoxne *personlige Egenkiærlighed*, der løsriver sig fra alle Menneske-Hjertets naturlige Baand, og besmykker det snart ved at bryste sig af en *Verdens-Borgerlighed*, der strækker sig langt videre og skal være langt ædlere end selv den bedste Huslighed eller Folkelighed, snart ved at beraabe sig paa *Christendommen*, der skal have brudt Staven over hele *Menneske-Naturen*, altsaa ogsaa over de menneskelige Natur-Forhold, og endelig ved at forgude den Oplysning og Klogskab paa egen Fordeel, som *Enkeltmanden* kan naae, ved at hæve sig over alt hvad der staaer hans Hovmod og Uafhængighed iveien, som om det var idel *Fordomme* fra Umyndigheds-Tilstanden. Nu at trættes med dem, der vitterlig foretrække *dem selv* for alt andet i Himlen og paa Jorden, om *Folkeligheden*, dens Rettigheder og velgiørende Frugter, det er ligesaa unyttigt, som at præke for hvem der igrunden kun elsker *sig selv*, om, at han skal elske Gud over alle Ting og Næsten som sig selv, thi om han ogsaa nok saa villig indrømmer, at saaledes skulde det være, saa kan han det dog umuelig, men vel kan det nytte at oplyse dem, der *elsker* deres *Folk* og *Fæderneland*, om, at denne deres Kiærlighed, langt fra at være en Svaghed, de maa skamme sig ved, eller dog en Feil, de maa aflægge, for at blive vel oplyste og lykkelige Mennesker, meget mere er en *Perle*, der baade gjør dem rige og **A:666** kan gjøre dem Ære fra Slægt til Slægt, naar de kun har Mod til at bevare den og Ædelmodighed nok til klarlig at vise den, overalt hvor Spørgsmaalet er om hvad der skal gælde *for* hele *Folket* og hvad der skal udrettes *med Folkets* samlede *Styrke* eller paa det Heles Bekostning.

Fæster vi nu Øiet paa *Danmark*, da finder vi paa den ene Side hos *Folke-Mængden* saa *megen* Hjertelighed, og saa *liden* Ærgierrighed og Herskesyge, at vi intet Øieblik kan tvivle enten derom, at de igrunden maae holde meget ad deres Fæderneland og Modersmaal, eller om, at Livet i Danmark vilde være meget *menneskeligt* og meget *lykkeligt*, naar *Lederne* og *Styrerne* forstod Folket og vilde indrette Lovgivningen, Oplysningsvæsenet og Alt hvad der skal være til *fælles* Bedste, saa *folkeligt* som mueligt, men vi seer paa den anden Side et saadant Virvar af mislykkede og ulykkelige Forsøg paa *alt andet* end *folkelige* Indretninger, at selv den kyndigste Verdens-Historiker, eller aandelige Verdens-

Omseiler, neppe har seet Magen, saa det er intet Under, at *Folke-Mængden* saavidt mueligt har glemst sig selv, sit Fæderneland og sit Modersmaal, og tør neppe være nogen af Delene bekiendt, hvor Talen er om, hvad der dog gælder deres eget Skind, deres legemlige eller aandelige Vee og Vel, deres Lykke eller Ulykke, Sorg eller Glæde.

|A:667 Kommer vi saaledes til hvad man kalder “Kirken” i Danmark, da finder man en forstyrret *Levning* af den romersk-catholske *Pavekirke*, der rigtig nok kaldte sig *christelig*, men vilde dog, *vertimod Christus*, have sit *Rige* af denne Verden, og stræbe at giennemføre den aabenbar *uchristelige* Grundsætning, at Kirken var ikke til for Menneskets, men *Mennesket* for *Kirkens* Skyld, og at *Christendommen* skulde ikke udtales og bekiendes kun *fordi* den *troedes*, men skulde forudsættes *troet* baade hos Læg og Lærd, *fordi* den *prækedes* og *bekiendtes*, om den endog kun prækedes for Kost og Løn og bekiendtes af Frygt for Tugthuset. Det kom derfor i denne romerske Pavekirke ikke derpaa an, om Folket forstod, end sige, om det hjertelig tilegnede sig hvad der blev bekiendt, udraabt og sunget i Kirken, men komme der, lade Præsterne der sige til sig og gjøre ved sig hvad de vilde, og snakke Præsterne efter Munden, det *skulde de*, eller ogsaa overleveres til den verdslige Øvrighed at straffes paa Kroppen, og var de gienstridige, da smides paa Baalet. Saaledes saae *den* Kirke ud i sin Velmagt, som vel ved Reformationen blev rensset for endeel Uhumskhed (feiet skøndt ikke prydet), men blev staaende paa den gamle ligesaa *uchristelige* som *ufolkelige* Grundvold, at det var *ikke Troen*, som skulde *udtale sig*, men det var *Talen*, som skulde *troes* eller i det mindste gjentages og bekiendes, altsaa |A:668 at Kirken var ikke aandelig til for Menneske-Hjertets og Folkets Skyld, men at Folket var kun *aandelig* til for at lyde Kirken, om den var nok saa *aandløs*, og at Menneske-Hjertet skulde lade sig omskabe efter Prækenen, om den var nok saa *hjerteløs*, eller de skulde dog *sige*, det var saaledes, om de end derved maatte sige den groveste Usandhed.

Nu, da der *ingen Kirketugt* er for de *Præster*, der i Præken og Lærdom gaaer paa deres egen Haand, og heller ingen *iøinefaldende* Kirketugt for Sognefolkene, der bliver fra Kirke og fornægter hvad Kirken siges at bekiende, nu er vist nok den saakaldte Kirke i Danmark mere et stort *Virvar* end noget andet, og da den har faaet Titel af “*Folke-Kirke*”, skulde man tænke, det var dog nu Meningen at ombygge den efter *Folkets* Hoved og Hjerte, saa den svarede til Folkets Tarv, men at de saakaldte Kirkens Piller, “Bisperne, Præsterne og de theologiske Professorer” i det hele er langt fra de Tanker, det seer man af Striden om det borgerlige Ægteskabs Tilladelighed for Medlemmer af Folke-Kirken, og af Forslagene til at give denne en ny Forfatning. Medens man nemlig paa den ene Side har stræbt med den saakaldte “*Kiærligheds-Kaabe*” at tildække

baade de *borgerlige Opløsninger* af *kirkelige Ægteskaber* og de kirkelig talt *umuelige Brudevielser* til de *Fraskilte*, og den kirkelige |A:669 *Selv-Modsigelse* giennem de splidagtige Præster, saa har man paa den anden Side paastaet kirkelig *Bansættelse* (Udelukkelse) for alle dem, der enten vilde gjøre deres *Ægteskabs borgerlige Gyldighed* til en blot *borgerlig Sag*, om de end hverken forskiød eller undlod Brudevielsen, og for alle dem, der, skjøndt de selv ærede Kirkens Daab, dog ansaae det raadeligst at opsætte deres *Børns Daab*, til Børnene kunde svare for dem selv.

Kommer vi dernæst til hvad man især kalder *Staten*, da ligner den meest et nedfaldet *Stillads*, som har været opført af tyske Handværksfolk, halv i jødisk og halv i romerskkeiserlig Stil, uden at man egentlig kunde spore anden Hensigt med Bygningen end at give Handværksfolkene noget at bestille og noget at fortjene, og at have hvad man i den store Verden kaldte en *ordenlig Stat*. To *folkelige* Sidebygninger seer vi nok, den ene "Naade-Secreteriatet" og den anden "Bonde-Støtten", men deels passede ingen af dem til Stilladset, og deels trængde de begge til Ombygning efter hele det borgerlige Selskabs Tarv, og endelig er "*Rigsdagen*" vel et nyt *Stillads* til en heel *Dansk* Statsbygning, men det er Hastværks-Arbeide, gjort uden ret Bevidsthed om enten hvad man vilde eller hvad man skulde stile efter, saa det Hele kunde let der |A:670 ved blive endnu *udanskere*, altsaa hos os *ufolkeligere* end det var før.

Kommer vi endelig til hvad man kalder *Skolen*, da seer vi Kilden og Grunden til hele Forvirringen, thi naar man undtager *Skole-Drengene* selv, med hvad *Dansk*, de havde af Modersliv og fra Vuggen af, da skulde man i hele Verden, selv i *Tyskland*, neppe finde en mere *udansk* altsaa ufolkelig Skole end *den*, hvori alle vore Præster og Professorer, og tilsidst for en Feils Skyld, selv alle vore Jurister og Læger blev stoppede og afrettede, saa at om de end allesammen idag eller imorgen fast besluttede at ville tænke, tale og virke paa *Dansk*, saa vilde det dog for de Fleste være saa umueligt som at krybe op til Maanen. Naar man nemlig, sædvanlig fra sit niende eller tiende Aar, om ikke tidligere, er blevet saavidt mueligt udelukt fra Folket og indelukt i en grundmuret Skole, hvor det første man lærde, var, at *Dansken* duede for lærde og oplyste Folk til ingen Ting uden til at give de dumme Danskere en daarlig Oversættelse af de guddommelige græske og latinske og tildels franske og tyske Bøger, og hvor hele den saakaldte Oplysning og Dannelse dreiede sig *ikke* om *levende Mennesker*, end sige da om *danske Mennesker*, men om *steendøde Bøger*, især paa vildfremmede og døde Sprog, hvoraf man skulde lære Indholden og saavidt mueligt Ordene paa Ramse |A:671 udenad, da behøver man ikke at spørge om, hvor fortrolig man derved blev med *Menneske-Livet* i det hele og det *danske Folkeliv* i Særdeleshed, og hvor dygtig man blev til at sætte sig ind i det danske Folks Tankegang og

udtrykke sig med Liv og Lyst paa det *danske Modersmaal*. Vel har man ogsaa noget hos os, som kaldes "Almue-Skole" og har i den sidste Tid faaet noget, der kaldes "Real-Skole", men da begge Dele kun er Aflæggere af den "lærde Skole", kan de umuelig have den *Folke-Aand* eller oplyse det *Folke-Liv*, der er banlyste fra den lærde Skole, saa hvad *Folkeligt*, der kan have listet sig ind i dem, betragtes endnu som en Snyltevæxt, der ved Leilighed skal afskiæres for ei at suge Saften af den ægte Oplysnings-Plante.

Under saadanne bedrøvelige Omstændigheder er det da intet Under, at det Danske Folk, *som Folk*, bryder sig lidt eller intet om hvad man kalder "Stat", uden forsaavidt de enten har med Stævninger, Skattebøger og Sessjoner, eller med Tyve og Kieltringer at gjøre; bryder sig ogsaa lidet eller intet om hvad man kalder "Skole", undtagen naar der kræves Skolepenge og inddrives Skolemulkter, og bryder sig kun lidt mere om hvad man kalder "Kirke", dels fordi man veed, at *Forfædrene* gjorde meget derad, og dels fordi man har en Følelse af, at naar *Præsterne* var, som de **[A:672]**skulde være, kunde man nok trænge til dem baade i Kirker og i Husene.

Det er derfor ikke blot meget rimeligt, men for mig aldeles sikkert, at *naar* vore Præster, Jurister og Skolemænd kunde til Jævnshold blive ligesaa *danske*, altsaa folkelige i Tankegang og Talemaade, som de nu er det modsatte, da vilde det Danske Folk betragte baade Kirken, det borgerlige Selskab og Skolen med ganske andre Øine end nu, og sikkert benytte Rigsdagen til at faae alting bygt om i folkelig Stil.

Dette "naar" er vistnok en Knude, saa vanskelig at løse, at Magen hidtil aldrig blev løst under Solen, og den eneste muelige Maade at løse den paa, som er Oprettelsen af en stor *folkelig Høiskole*, hvor de *Faa*, der ved en Undtagelse og et Underværk er blevet folkelig oplyste, kan danne Lærere til *hele Folket*, den er nødvendig til saa stor Forargelse for alle de *udanske, ufolkelige* Skolemænd og Skolemestre og Mængden af deres Disipler, at de sætter sig derimod med Hænder og Fødder.

Imidlertid, hvorlænge jeg end hardtad forgiæves har kæmpet for den *Danske, folkelige Oplysnings-Sag*, saa opgiver jeg den dog ingenlunde, og med den Guds Hjælp, der i Aartusinder har skiænket Danmark og det Danske Folk Raad for Uraad, haaber jeg endnu at opleve en *Dansk Oplysning*, hvorunder *Menneske-Livet* til alle Sider opblomstrer og med Glæde nydes iblandt os.

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 25. October. Nr. 43.

|PS7:497

Idunne.

- 1 Der gik et Sagn i Lunde,
I gamle *Frodes* Tid,
Om *Hjærnes* Viv *Idunne*,
Guldæble-Disen blid,
I Hytter og i Sale
Det var en morsom Tale,
Men *hvad* var det *saa meer*?
- 2 Kiedsommelige Ka'le!
I, som med Sjæl og Krop
En lille morsom Tale
Kan aldrig veie op!
Er eders Smag saa kræsen,
At Rynker I paa Næsen
Tør slaae ad *Bragesnak*?
- 3 |A:674 Gaae I og tæl med Nuller,
Og pløi jer Grammatik,
Og stop i Tankens Huller
Hvad aldrig holder Stik,
|PS7:498 Mens Sagnet jeg fortæller,
Jo tiere, jo heller,
Om *Brages* Venneviv!
- 4 Det høre Dannekvinder,
Og alle deres Børn,
Og Engenes Kiærminder,
Og saa den gamle Ørn,
Han, som med Vinge-Basken
End sidder kvær i Asken,
I Nordens *Ygdrasil!*

- 5 Det rygtedes i Byen,
I *Asgaard*, *Odins* By,
At faldet var fra Skyen
Til Jord en Dise ny,
Hun kaldte sig *Idunne*,
Og gjaldt i Folkemunde
For meer end *Frigga* selv.
- 6 |A:675| Da *Odin* spidsed Øre,
Da spidsed *Frigga* Mund,
Der blev i Borgen Røre
Den samme Morgenstund,
Med *Heimdall* og med *Brage*,
Vor "*Hjærne*" op ad Dage,
Kom *Loke* brat paa Fod.
- 7 Gaaer til, saa rask I kunne!
Var *Odins* Kongeord,
Led op den Mø *Idunne*!
Spørg, hvad hun vil paa Jord?
Om Nyt hun har at bringe
Paa Aandedrættets Vinge
Om Tidens Løb og Maal?
- 8 |PS7:499| Det er, som Ravne gale
Til Kragerne paa Kvist,
Det er fuldmørk en Tale,
Som klares kun tilsidst,
Hvordan de fandt Jomfruen,
Hvor drud hun var i Huen,
Hvor haard at fritte ud³⁴.
- 9 |A:676| Men Seier vandt dog *Hjærne*,
Saa det blev soleklart,
Hun fulgdes med ham gierne,
Blev Frue i en Fart,
Blev snart i *Asgaard* hjemme,
Og havde i sit Gjemme
Det Guld, som glæder bedst.
- 10 Det var *Guld-Æbler* disse,
Som faldt fra Skyen ned,
Saa graa var ingen Isse,
Den gulned jo derved,
Var Rynker nok saa stive,

De glat sig maatte give
For et Guldæble-Bid.

- 11 Og der blev Lyst og Gammen
I hele *Asgaards* By,
Da Ungdom smelted sammen
Med Alderdom paany,
Bortdampet var det Gale,
Opvarmet blev det Svale,
Og Viisdom elskelig.
- 12 |A:677|PS7:500 Vel var som Blomst i Enge
Det Bedste ogsaa her,
Det vared ei ret længe,
Forsvandt ved en Ufærd,
Dog alt i gamle Dage
Det kom igien tilbage,
Og saa gjør det endnu.
- 13 Og det var *Legemanden*,
Han var saa arg en Skalk,
Forraadte Liljevanden
Til Jetteverdens Falk,
Da graaned selv de Unge,
Fik Been som Steen saa tunge,
Og hosted ved hvert Ord³⁵.
- 14 Men det var *Legemanden*,
Han spilled paa sin Hals,
Saa kun for Liljevanden
Var Livet ham tilfals.
Den finder bedst, som fjæler,
Den mister let, som stjæler,
Idunne kom igien³⁶.
- 15 |A:678 Hun kom alt som en Svale,
Hun Sommer fløi ad By,
Opvarmede de Svale,
Forynged dem paany,
Og avled saa med *Brage*
I sommerlange Dage
Et gyldent Børnekuld!
- 16 |PS7:501 Kiedsommelige Ka'le,
Og Dreng endnu fleer,

Som til en morsom Tale
Kun føier: *hvad saa meer!*
Kom nu, saa skal I høre,
Hvad *Idun* har at føre
Og er i sit "*Begreb!*"

17 Saa graaner *Brage-Snakken*
Engang hvert Tusindaar,
Men gaaer saa opad Bakken
Igien med gule Haar!
Saa under Tosse-Fnisen
Forstummer "*Kæmpevisen*"
Men stemmes op paany!

34

Det er nemlig i det mørke *eddiske* Kvad, som kaldes "*Ravne-Galderet*" at denne Fritte-Reise beskrives. Det gamle, endnu sønderjydske, Ord "*drud*" betyder *sørgmodig*.

35

"*Legemanden*" var "*Loke*", som i *Kæmpevisen* bærer dette meget passende Øgenavn.

36

Idunnes Hjemkomst, der kostede hendes Bortfører, Jetten *Thjasse*, Peltsen, har jeg før med Flid fortalt.

|A:679

Folkethinget og den motiverede Dagsorden.

Den saakaldte "motiverede" og efter mine Tanker *velgrundede* Dagsorden, som jeg i Mandags (13. Octbr.) foreslog, var, som man vil have seet af Aviserne, saalydende "Folkethinget opsætter *Finants-Lovens* videre Behandling, indtil det nærværende Ministerium har givet Thinget *tilstrækkelig* Oplysning om sin S sammensætning og Virksomhed", og da mit Forslag faldt igiennem med *fem* Stemmer mod *fem* og *halvfjerds*, vil sagtens ikke ret mange Læsere gjøre sig den Uleilighed at see efter i Rigsdags-Tidenden, *hvorpaa* jeg *grundede* mit Forslag, og *hvad* man indvendte *derimod*, og dog troer jeg, det var godt, at den danske Læse-Verden havde en rigtig og tydelig Forestilling *herom*. Var nemlig Spørgsmaalet ikke andet end det, om jeg virkelig, som der staaer i "*Fædrelandet*" ved "*utaalmodig Voldsomhed*", som er en ganske ny Mixtur, beredte Ministeriet en tilsyneladende Triumf, eller ikke, da skulde jeg ikke bemøde "Danskerens" Læsere og endnu

mindre dens Læserinder med Drøftelsen af et i mine egne Øine ubetydeligt Spørgsmaal, men Sagen er jo først og sidst den, om der for det *Danske Folkething* var eller ikke var gyldig *Grund* til nu at afæske Ministeriet tilfredsstillende Oplysninger om **A:680**Rigets Stilling og Styrelse, og dernæst, om det Middel, jeg foreslog, var passende eller ikke?

Dette Spørgsmaal, tør jeg haabe, danske Læsere vil skienke deres Opmærksomhed, og jeg skal stræbe at sætte dem istand til at besvare sig det, ved, efter Rigsdags-Tidenden, at give en tro Fremstilling af hele den lille Tildragelse.

Rigsdagsmanden fra *Præstø* indledte nemlig sit Forslag, paa følgende Maade:

“I det Øieblik, jeg vil tale et Alvorsord om den foreliggende Finantslov, og om det Ministerium, som har forelagt den, da slaaer det mig, om jeg ogsaa, som *Rigsdagsmand*, kan sige, jeg *veed*, hvad det er for et Ministerium, vi her har med at gjøre; thi deels har jeg, uagtet Finants-Ministeren er den samme Person som før, hørt endog meget *fremmede* Røster fra Minister-Bordet, og deels har, saavidt jeg veed, *Statsraadet* været heelt opløst og er blevet nyt sammensat, siden vi sidst var samlede her. *Dersom* nu Folkethinget har faaet nogen Meddelelse om denne Opløsning og ny S sammensætning: *hvad* de havde at betyde, og *hvordan* Statsraadet nu er sammensat, *hvem* der egenlig udgjør det ansvarlige Ministerium, saa er det en stor Mangel paa Opmærksomhed fra min Side, at jeg ikke veed det, og jeg maa da bede meget om Forladelse; men *hvis* der *ikke* er kommet nogen **A:681**saadan Meddelelse, da er det i mine Øine ogsaa en stor Mangel paa Opmærksomhed fra Ministeriets Side, og det er da virkelig en farlig Sag, synes mig, at indlade sig med et saadant, i parlamentarisk Forstand apokryphisk Ministerium, især naar Talen og Forhandlingen, som her, er om det hele Riges Pengemidler og Skattebyrder. Jeg kan ikke skienne, at Folkethinget bør indlade sig paa noget saadant, medmindre det nærværende Ministerium kan og vil give Oplysning om sin Oprindelse, S sammensætning og Virksomhed, og kan og vil stille antagelig Borgen for, at det ikke, som det virkelig formodes trindtom i Landet, er ifærd med at opløse meer end sig selv, *opgive* Danmarks Riges *Selvstændighed* og *kuldkaste* dets *fri Forfatning*.

Det er nemlig en Kiendsgierning, at *Danmarks Folk*, som længe ikke ret har vidst, om det var købt eller solgt, nu er nærved at troe, at det er solgt, Ministeriet tier, Ministeriet tier haardnakket; selv da Rigsdagen forsamledes, selv da Finantsloven blev forelagt, mæledes der ikke et Ord om Rigets Stilling, ikke et Ord om den Forvandling, der dog vist er foregaaet med Ministeriet, siden vi var her sidst, en Forvandling, saameget vigtigere, saameget mere trængende til Oplysning paa Rigsdagen, som jo, idetmindste efter Aviserne, ved denne Forvandling den *eneste* Minister, der havde Ord for *frie* og

folkelige Sympathier, er udskudt eller |A:682| dog udtraadt, og som der jo i hans Sted er indført eller dog indtraadt en Minister, der *ikke* engang, saavidt jeg veed, selv har villet ansees for hvad vi kalde *folkelig* og *frisindet*, ja, en Minister, som det hele danske Folk, saavidt jeg veed, i 1848 fandt og kaldte *utaalelig*, og som altsaa neppe nu kan sidde midt i *Statsraadet*, uden at ansees for at være *Sjælen* deri, neppe kan være kommet til Sæde der og endnu mindre være blevet varm i Sædet, uden at hans Anskuelse maae ansees for at være de herskende.

Under disse Varsler, og mens de eneste, vistnok urene, Kilder, hvoraf vi kunde øse nogen Underretning eller Formodning om *vort* Ministeriums, vort tause Ministeriums Fødsel, Væxt og Virksomhed, var de *tyske Aviser*, kom der, Aftenen før *Rigsdagens Aabning*, en Artikel tilsyne i den *Berlingske Avis*, som kun lignede en af to Ting: *enten* et aldeles *slesvig-holstensk, absolutistisk* Ministeriums Program, *eller* en bidende Satire paa et saadant Ministerium.

Artiklen lød nemlig, som vist hele Folkethinget veed, paa, at det *danske Folks* Ønske, Mening og Villie slet *ikke* kunde have noget *at betyde*, hvor det gjaldt om, at en *slesvig-holstensk* Hertugs Ætmand paa *Danmarks Throne* skulde udøve den *ubetingede* Pligt at holde Stamgodset samlet og sikre sine *Arvinger* dets fulde Indtægter. Efter nogen Overveielse antog |A:683| jeg rigtignok denne Artikel for at være hvad jeg nævnede sidst, for at være *Satire*, jeg antog den for et Sidestykke til en i sin Tid meget berømt Artikel i samme Blad om, at vi skulde holde den 6. Juli, *Seiersdagen* ved *Frederits*, som en almindelig *Bods- og Bedrings-Dag* i Landet; men da jeg nu har seet, at den, saavidt man kan skiønne, for fuldt *Alvor* tages i Forsvar i det samme Blad, et Blad, hvis Forsigtighed ellers er saa berømt, som nogen Borgemesters, saa kan jeg virkelig ikke andet end hælde til den anden Side, og under disse Omstændigheder spørger jeg det danske Folkething: kan vi forsvare for vor Samvittighed, for Efterslægten, for det *danske Folk* i det hele, hvor Talen er om hele Rigets Pengemidler og Skattebyrder, at forhandle derom med et, mildest talt, meget mistænkelig sammensat, haardt beskyldt og haardnakket taust Ministerium? Kan vi forsvare at bevilge et saadant Ministerium Pengemidlerne til dets Forlængelse? kan vi forsvare, efter dets Forlangende, at bevilge en vistnok efter Omstændighederne trykkende Skat, for at det samme Ministerium maaskee, ja, jeg vil sige *rimeligviis*, saasnart det var skedt, ikke alene kunde opløse Rigsdagen, men *kuldkaste Forfatningen*, og maaskee endog eftergive Skatten, til Beviis paa, at det kun var *Rigsdagen*, der *trykkede Folket!*

|A:684| Jeg tilstaaer, at jeg for min Part betragter hvad man almindelig kalder "*heroiske Midler*" anderledes end de Fleste, jeg troer, at Danmark aldrig var blevet *saa vidt* frelst, som det er, uden

“heroiske Midler”, jeg troer ogsaa, at Frelsen vil heller ikke blive fuldført uden ved hvad jeg kalder “heroiske Midler”; men, som sagt, jeg veed at min Tankegang derom er meget forskiellig fra de Flestes, og jeg skal derfor under nærværende Omstændigheder indskrænke mig til at foreslaae det *mindste*, som, efter min Overbeviisning, vi, det *danske Folks* Talsmænd (jeg sagde ellers *Tillidsmænd*) og Folkestemmens Bærere, kan være bekiendt at gjøre, jeg skal foreslaae, at Folkethinget gaaer over til en saakaldt “motiveret Dagsorden” saalydende “Folkethinget *opsætter* Finantslovens videre Behandling, indtil det nærværende Ministerium har givet Thinget *tilstrækkelig* Oplysning om sin S sammensætning og Virksomhed.”

Jeg har ikke villet afbryde Læseren, skjøndt Taleren to Gange blev afbrudt af *Formanden*, først fordi der meendes, at man *ikke* maatte forudsætte *Mueligheden* af, at et Ministerium kunde faae isinde at kuldkaste Forfatningen, da det jo vilde være “*Høiforræderi*” (paa Dansk: *Landsforræderi*), og dernæst fordi den Paastand, jeg gjorde om Overgang til en “motiveret Dagsorden”, skulde, efter Forretnings-Ordenen, *forud* |A:685skriftlig meddeles *Formanden*. Hvad den første Afbrydelse angaaer, da var jeg heldig nok til at afbøde den ved Erindring om, at *hvad* Ministrene efter Grundloven kunde anklages for, maatte de ogsaa forudsættes *muelig* at kunne begaae, og den anden standsede mig ogsaa kun det Øieblik, jeg brugde til at opfylde Kravet.

Udentvivl var *Formanden* selv blevet overrasket ved den Anvendelse, jeg gjorde af den “motiverede Dagsorden”, og da det var Tilfældet med Thinget i det hele, kan man let tilskrive det Overraskelsen, at mit Forslag, som jeg tør troe, aandede hverken “Utaalmodighed” eller “Voldsomhed” havde saa tynd en Lykke, saa jeg bør vel give lidt nærmere Oplysning derom.

At mit Forslag vilde komme lidt bag paa Folk, havde jeg saameget mere Grund til at formode, som det først samme Dag var faldet mig ind, at “Snørlivet” dog taalde Brugen af saa simpelt og sikkert et Middel til at skiære forstummede *Ministre* for Tungebaand, saa jeg var selv blevet overrasket, og det saa behagelig overrasket, at jeg let kunde haabe hvad jeg ønskede, at hardtad hele Thinget vilde ogsaa blive behagelig overrasket ved den Opdagelse, at man kunde *afbryde* Finantslovens Behandling uden at nogen med mindste Skin kunde paastaae, at man nægtede Regjeringen de nødvendige Bevillinger. Da jeg imidlertid er langt fra at være saa ubetænksom en Rigsdagsmand, som jeg |A:686afmales i Bladene, brugde jeg virkelig den korte Frist, jeg havde, til at betænke mig paa, om jeg helst ved Mødets Begyndelse skulde sige *Formanden* og hele *Thinget*, hvad jeg havde isinde, naar jeg fik “Ordet”, men da jeg fandt det rimeligt, at jeg derved mere vilde skade end gavne Forslaget, besluttede jeg at lade det løbe sin Fare, da Munden dog

sædvanlig gjør sine Sager bedst, naar den maa stole paa sine egne Hjæpekilder, og da ligeledes det Uventede altid forholdsviis gjør det stærkeste Indtryk. Jeg angrer det heller ingenlunde, thi nu er jeg vis paa, at jeg ved en anden Fremgangs-Maade slet ikke vilde vundet meer for Øieblikket, og at Midlet forsaavidt har gjort sin Virkning, at det vil blive anvendt igjen, naarsomhelst Thinget finder det nødvendigt. At man nu i det hele fandt Midlet i al sin Mildhed for haardt, havde vist meget forskiellige Grunde, thi medens de, der selv er ømskindede, gruede for de haarde Ord, hvormed jeg unægtelig indledte det milde Forslag, har andre vel havt eller troet at have Sikkerhed for, at Ministeriet af sig selv vilde baade aabenbare og rense sig, medens atter andre kan have holdt sig tilbage af Strøgrunde, som ingen kan opregne, og jeg mærkede det strax, at Endeel søgde og fandt langt mere Beroligelse i *Finantsministerens Svar*, end jeg troer enten han stræbde at give eller udtalde, thi vel indrømmede han paa en Maade, at hvad den "motiverede Dagsorden" |A:687| vilde æske, var egentlig kun det samme, som Ministrene vilde give, men hverken fralagde han dog sig og Ministeriet det Forehavende, de mistænkedes for, ikke heller sagde han noget, hvoraf man med Rette kunde gjøre den Slutning, at Ministeriets Meddelelser vilde blive enten mindre hemmelighedsfulde eller mere tilstrækkelige iaar end ifjor, men lovede kun, at de skulde komme *tidligere*.

Hvad nu endelig *Hovedsagen* angaaer, som er *Ministeriets* virkelige Stilling til *Grundloven* og det *Slesvigske* Spørgsmaal, da er *Berlings-Avisen* for iaftes (Nr. 242) det *glædeligste* Varsel, (gid det ikke skuffe!) jeg længe har seet, thi den melder ikke blot, at Udenrigs-Ministeren føler selv, han trænger til et "*Otium*" der ikke kan forliges med hans Stilling, og at *Moltke-Nütschau* vil spare sine gode Raad og sin "prøvede Daadkraft" til "*andre Forhold*", der ligger hans *tidligere* Tid nærmere, men den melder tillige, at Ministeriet, ved Tiltrædelsen af *Blume* og *Flensborg*, er sat istand til at give os et Program, hvorefter det "*Slesvigske*" Spørgsmaal, som det mest paatrængende, skal først og fremmest afgjøres, mens det "*Holstenske*" Spørgsmaal, desværre, kun kan vente sin Besvarelse af de Fremmedes Naade!

Turde man nu heraf slutte, hvad man maatte slutte, naar man kun vidste, at Avis-Artiklen kom fra et Ministerium, der var ligesaa ærligt og kiækt, som det siges |A:688| at være "enigt", da vilde Danmarks Riges og *Grundlovens* Fare være overstaaet for denne Gang, thi da vilde man een Gang for alle skiære *Binde-Stregen* over mellem "*Slesvig*" og "*Holsten*", lægge det første til *Danmark*, hvor det har hjemme, og lade det andet staae ved sit eget Værd eller falde ved sit høityske Uværd, og da vilde *Grundloven*, som er Syster til *Eider-Grændsen*, være i Behold.

Man kunde jo vistnok endda være ængstelig nok ved det gamle

fristende Spørgsmaal: men *hvad* skal man saa giøre med de *tyske Slesvigere*, der paa ingen Maade vil lade sig løsrive fra Holsten eller klappe til Danmark! Lade dem fare: til *Holsten*, til *Baden*, til Verdens Ende, med alt hvad de kan føre og flytte, det skal man naturligviis heller end gierne, naar man kan blive dem kvit, men naar man ikke kan det, *hvad saa?* Ih, hvad saa, svarer jeg *efter Isted-Slaget* med al muelig Sikkerhed, hvad saa vel andet end dele dem i to Parter, behandle dem, der *ingen aaben* Deel har taget i *Oprøret*, ligesom vi behandler Tyskerne paa Alheden og os selv, men sige til Resten: *Oprørere* betroer naturligviis *ingen* klog Regiering, paa Dansk eller Tysk, enten smaa eller store *politiske Rettigheder*, men *saasart* vi tør troe, I har fortrudt jeres grove Synd, eller naar de er *døde*, som har baaret *Avindskjold* mod *Danmarks Rige*, da skal I, eller jeres Børn faae det ligesaa godt som vi selv. Hvem der ikke kan finde sig heri, maa see sig om anden Leilighed eller tage Skade for Hjemgiæld!

[A:689]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 1. November. Nr. 44.

Sønderjyllands Priis.

Kan synges som: O, Värmeland du skønne osv.

¹ O, Jylland til Ejder! velsignede Land,
Med smilende Vange og Lunde,
Med rullende Vove kring venlige Strand,
Med sølvprude Fjorde og Sunde,
I Skjoldungens Krone en Perle saa prud!
Med herlige Gaver Dig signede Gud,
Derom tone Smaafugle-Munde!

² Lad Ørnen den griske udspile sin Klo,
Vor Odel og Eie at rane,

Men han skal fornemme, at Kæmper her boe
At slaae for den korsede Fane,
Naar Æren det byder; de søge ej Skjul,
Forgjæves de tærede ej deres Sul,
End træde de Fædrenes Bane!

3 |A:690| Og ranke og venlige, smilende Møer
Med Kys og med Favntag dem lønner,
End Troskab i Barmen de huse som før
For Hildurs de modige Sønner.
Ej Jætter dem vove at tage i Favn,
De glemme ej saa deres Ædlinge-Navn,
Men kimse ad Troldenes Bønner!

4 Her vil jeg da leve i Lyst og i Nød,
Og her vil jeg friste min Lykke,
Ja her vil jeg nyde mit daglige Brød,
Og her skal en Perle mig smykke.
Her toner Smaafuglen om Vaaren i Lund,
Mens Bølgerne vugge i Fjord og i Sund,
O, her er det fagert at bygge!

5 Med Lyst her jeg mindes de Dage, som Pog
Jeg spøged i Mark og i Enge,
Mig strækker ej Fremtidens lukkede Bog
I Ungdommens Lunde og Vænge,
Jeg nyder dens Glæder, og skulde jeg gaae
I Marken for Mø og for Arne at slaae,
Ej skulde jeg tøve for længe!

6 |A:691| Og Fædres Idrætter dem glemmer jeg ej,
Men mindes i Sange og Saga
Mig Skjoldungelivet paa Hæderens Vej,
I Uffes og Fredegods Dage,
Da nynner Smaapigen med blussende Kind,
Og Smaapogen drømmer med moddrukket Sind
Om Kuldet, vi end har tilbage!

Morten Eskesen.

|PS7:501|US9:319|VU8:365

Den danske Havfrue.

- 1 Du skønne Havfrue
Fra Øresunds Dyb,
Som dandser paa Tue
Og higer i Sky!
|VU8:366 Du ingen har daaret,
Det vidner Graahaaret,
Som krandses din Skjald og din Priis.

- 2 Du mødte i Vange
Guulhaarede Skjald,
Saa mødte du mange
I Skjoldunge-Land,
|PS7:502 Som aarle, saa silde,
Med Øinene milde
Og Rosenrødt ægte tilbunds.

- 3 |A:692 Og vilde de slægte
Stamfædrene paa,
Var Kyssene ægte
Og Haandtrykket fast,
Da favned dem Møen
Paa Kiærligheds-Øen
Med Varme i Høst som i Vaar.

- 4 |US9:320 Livsalig jeg kalder
I Løvfaldets Tid
Den *Menneske-Alder*,
Som randt under Øe,
Mens bleg blev om Kinden
Hos mig Dannekvinden,
Men altid med Rosen i Barm.

- 5 Thi roste i Sangen,
Fra Vaar og til Høst,
Jeg høit Danevangen
Ved Bølgerne blaa,
Som Rosernes Stade,
Der skifte kun Blade,
Ei Hjerte, ei Farve og Duft.

- 6 |A:693 Vel aarle og silde,
I deiligste Vang,
Jeg hørde lidt ilde
For Havfruens Priis;
|VU8:367 For lidt om vort eget,

Om andres formeget
Var Lyden med Titel af Dyd.

- 7 | **PS7:503** Ja, meget for meget,
Saa trindt mig det lød,
Han roser vort *eget*,
Som dog *kun* er *dansk*;
Er Kvinderne søde,
Er Roserne røde,
De maae vorde blege derved.
- 8 Du skønne Havfrue
Fra Øresunds Dyb,
Som dandser paa Tue,
Og higer i Sky!
Hvad tit jeg har svaret,
Har nu jeg erfaret:
Jeg roste dig meget for lidt.
- 9 | **A:694**|**US9:321** Du mødte i Vangen
Graahaarede Skjald,
Og kyssed for Sangen
Ham midt paa hans Mund,
Lod Roserne røde
Hans Kinder opløde,
Og tændte Lynblikket paany.
- 10 Du har overblaaet
Den graanede Sky,
Har vidt overgaaet
Din Roes og dit Ry,
Saa end et Par Aldre
Jeg nu maatte skjaldre
For ret dig at rose tilbunds.
- 11 Udødelig svømmer
Du selv under Øe,
Mens Kiærlighed strømmer,
Kan Hjertet ei døe,
PS7:504|**VU8:368** Og immer forynger
Du Fuglen, som synger
Ved Øresund Kiærligheds Priis!
- 12 | **A:695** Med Kiærligheds-Visen
I deiligste Vang,

Skal du vinde Prisen
I Bølgernes Gang;
Naar Strængene briste,
Dit Navn blev det sidste,
Mundharpen har løftet i Sky!

|PS7:504|US9:322|VU8:368

Syd-Sælland.

(Sommeren 1851).

- 1 Til Halvfjerds jeg snart kan tælle,
Aar som Dage rulled hen,
“*Fladsaa* med de høie Elle”
Lyder i mit Øre end,
Fra paa Barnepigens Skiød
Gaadefuldt det til mig lød
Som en Ælve-Tone!³⁷
- 2 |A:696|Ikke meer de høie Elle
Skygge mellem Banker graa,
Mangen Skov, som en Vindfælle,
Maatte brat med dem forgaae,
|PS7:505|Men, som bag de mange Aar,
Skjalden lever, staaer og gaaer,
Kvæder lydt med Gammen!
- 3 Ja, mit Sællands Sønderlide,
Grønnelund ved Bølgen blaa,
|VU8:369|Hvor jeg gik med Kvad og Kvide,
Og hvor først jeg Lyset saae!
Hilse kan jeg dig med Lyst,
Thi Livs-Flammen i mit Bryst
Vifter end og varmer!
- 4 |US9:323|*Udby-Kirke*, nem at kiende!
Ambjerg med dit lyse Haar!
Volmers Taarn ved Verdens Ende,
Med Spidshuens trange Kaar!
Og min Løvsals Tilje blaa,
Ædelsteen for Øine smaa!³⁸

Med "Hilsæl" godmorgen!

- 5 |A:697| *Iselinges Venne-Sæde*,
Med den stille, dunkle Skov,
Med den stille, lyse Glæde,
Med den immer travle Plov,
Med de store og de smaa,
Alle milde, Øine blaa!³⁹
Med "Hilsæl" godmorgen!
- 6 |PS7:506| *Præstø-Bugt* med smulle Vande!
Præstø-By med Yndighed!
Aften-Skyer med Guldrande,
Hvor min Soel gik venlig ned,
Og stod tidlig op paany
I Midsommers Morgengry!⁴⁰
Med "Hilsæl" godmorgen!
- 7 *Nysø* med de gamle Hække
Og den gamle Venlighed,
Med den unge Billed-Række,
Værk af *Vølund* Vingesmed,
|A:698| |VU8:370| Med dit røde Guld i Mund
Giennem Glug i Morgenstund!⁴¹
Med "Hilsæl" godmorgen!
- 8 |US9:324| *Ulsø-Olstrup*, værd at male,
Med din pæne Præstegaard,
Med dit Kor af Nattergale,
Med din Skov af gule Haar,
Og med Haven, hvor som Piil
Voxde baade Kys og Smil!⁴²
Med "Hilsæl" godmorgen!
- 9 *Gisselfeld* med aabne Grave,
Og for Skjalden aaben Dør,
Mens endnu *Peer Oxes* Have
Var en Fyrrelund som før!
|PS7:507| Du som jeg en Gubbe graa,
Leiret i Kiærminder blaa!⁴³
Med "Hilsæl" godmorgen!
- 10 |A:699| Som en Olding vel af Dage
Seer jeg eder nu igjen,
Kommer dog med Kvad tilbage,

Som en udreist Ungersvend,
Er med Livet veltilfreds,
Vil i eders Lundekreds
Atter boe og bygge.

11 Her det var, for længe siden,
Lyset først for mig oprandt
Over *Livet*, over *Tiden*,
Den som er og den som svandt,
|VU8:371Hvor jeg mindes ved hvert Blad
Ungdoms Kys og Ungdoms Kvad,
Manddoms Ord og Gierning!

12 Dog, som Skygger af de Døde
Kommer ei jeg dem ihu,
De lyslevende imøde
Træde mig med Lyst endnu,
|US9:325Friske op, som Harpens Lyd,
Gamle Minder, gammel Fryd,
Byde mig velkommen!

13 **|A:700**Lov, min Siæl, din Skjaldelykke,
Som den sjelden er og var!
Myrthen groer i Bøgens Skygge
For den gamle Sællandsfar,
|PS7:508Laurbær-Løv og Rosen-Blad
Krandse under Fugle-Kvad
Graahaars-Skjaldens Isse!

14 *Fladsaa* med de høie Elle
I min Barnepiges Mund!
Nyt jeg har dig at fortælle
I en deilig Aftenstund:
Gaarden med den spidse Gavl,
Gaarden med de pæne Tavl,
Der har Skjalden hjemme.

15 Fruen med den høie Pande,
Fruen med det frie Mod,
Rigest mellem begge Strande
Paa det gammeldanske Blod,
Graahaars-Skjalden rækker Haand,
Vil i Kiærlighedens Aand
Livet med ham dele!

16 **|A:701**Længe baade lydt og sagte

Rygtet paa sin Alfarvei
Regned med til “*de Opvakte*”
Fruen, som forskrækkes ei
|VU8:372For den gamle “*Bondeven*”,
Med hans Mund, og med hans Pen,
Med hans tynde Lykke.

17 “Opvakt” er tilvisse! Fruen,
Opvakt meer end mange veed,
Som i Hjertet, saa i Huen,
Som en dansk Aarvaagenhed,
|US9:326Som en Skjoldmø paa sin Vagt,
Som en Skjaldmø paa sin Takt,
I Guds Huus og hendes!

18 **|PS7:509**Gid, som hun, hver Dannekvinde,
Gid, som hun, hver Dannemand,
Maatte Vei paa Marken finde
Til sit Hjem i Livets Land!
Da med Tysken, Synd og Død.
Sikkert de en Landse brød
For i Fred at hvile!

19 **|A:702**Skjalden, medens Løvet falder,
Vinterkornet saaes i Vang,
Leve skal en Efter-Alder
Her med Fred og Frydesang,
Mindes alt hvad Gud har gjort,
Glemme, selv i Dødens Port,
Kampen over Seiren!

20 Fladsaa med de høie Elle,
Som ei længer fælde Blad!
Veed du noget at fortælle
Om din Aa, før den blev flad,
Eller om dit Bakkestrøg,
Mens deraf gik Bjergmands-Røg,
Kom til mig imorgen!

21 Ja, mit Sællands Sønderlide!
Grønnelund ved Bølger blaa!
Skynd dig nu og lad mig vide,
Hvad det er, du venter paa,
|VU8:373For at hente op den Skat
Som alt mangan Nytaarsnat

Blaalys brændte over!

- 22 Dem jeg saae i Barnetiden
Paa min Barnepiges Skiød,
Dem jeg saae fuldofte siden
Naar Guldharpe-Strængen lød,
[|PS7:510|US9:327](#)Og mig ind ad Øre foer
Et af Sællands gamle Ord,
Malet paa Guld-Kværnen.
- 23 [|A:703](#)Dem jeg saae som Blus og Bavne
Nys da Tysken flokked sig,
Alt som Krager og som Ravne
Flokkes om nyfaldne Lig,
Men fandt Liv, hvor Dansken var,
Dobbelt i hver Sællandsfar:
Ilden under Asken.
- 24 Førstemand var Sællandsfaren,
Hvor det gik paa Liv og Død,
Og naar Tysken løb som Haren,
Høiest og hans Hurra lød;
Altid han er Skatten næst,
Som for hvad han skatter bedst
Tør gaae lukt i Ilden.
- 25 Skatten, som var svær at finde,
Ligger i vort eget Muld,
Jordet under Hu og Minde,
Er det danske "Lyseguld",
Arvegods fra *Skjold* og *Dan*,
Alt for godt til Rov for *Ran*:
Dybets Mareminne!
- 26 Staaer nu op, I dovne Kroppe!
Viis os, hvad I duer til,
Mens jer gamle Skjald er oppe,
Mens endnu til Dands er Spil!
[|VU8:374](#)Skal med eder glat det gaae,
Sørge jo "Fiolen" maa,
Kom, før Kvinten springer!
- 27 [|A:704|PS7:511](#)Alvor ramt og Miner sure
Fødes nu hver Nat og Dag,
Tyske Luftspring, Skotske Ture,
Er dog ei i Sællands Smag,

|US9:328 Giøre Kiæde, kaste af,
Rundenom i Spring og Trav,
Det er Sællands Gammen!

28 *Magelige* er vi alle,
Holder ei ad Slæb og Slid,
Derpaa kiendes Sællands Skjalde,
Som paa Skielmeri og Vid,
Men der er dog Maade med,
Saa vi gjør til Tid og Sted
Flittig hvad os huer.

29 Veie skal selv Rosen-Kinden
Man i Kiærlighedens Skaal,
Godt os huer Dannekvinden,
Danmark og vort Modersmaal,
Saa, naar disse staaer paa Spil,
Seer man hvad vi duer til,
Pokker da maa dovne.

30 Hør det, ægte Sællandsfare!
De staaer alle tre paa Spil,
Derfor ingen meer sig spare!
Lad ei skee hvad *Tysken* vil!
Strider, som I var af Staal,
For det danske Land og Maal,
Og for Dannekvinden!

37

Fladsaa er en lille Landsby i *Mogenstrup* Sogn mellem *Nestved* og *Præstøe*, før berømt af sine høie Elle.

38

Udby paa Brinkerne, med den smukke Skovbakke *Ambjerg* ved Siden, og med *Valdemars-Taarnet* ved Sundet ligefor sig, er min lille Fødeby i *Vordingborg-Egnen*.

39

Iselinge er et lille Herresæde tæt ved *Vordingborg*, hvor jeg i min Ungdom var en ventet og velkommen Giæst.

40

I det yndige *Præstø*, hvor jeg var Præst 1821-22, der var i det hele Livs-Solen for mig baade i *Nedgang* og *Opgang*.

41

Nysø Herresæde, tæt ved *Præstø*, hvor, som bekiendt, *Thorvaldsen* sluttede sin Bane og efterlod sig deilige Spor, og hvor jeg altid fandt

Venskabet hjemme.

42

Ulsø-Olstrup er en lille Landsby mellem *Gisselfeld* og *Bregentved*, hvor jeg i min Ungdom fandt den levende Idyl og levede mig ind i den med min Ungdoms-Brud.

43

Gisselfeld var i den ældre Grev *Danneskjolds* Tid vel den giæstmildeste Borg i *Danmark*, saa den smiler mig endnu imøde, hvergang jeg blot tænker paa den.

[A:705]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Lørdagen d. 8. November. Nr. 45.

Danmarks Fare og Danmarks Frelse.

Saxo fortæller i sin *Danmarks-Krønike*, at i et Søslag, hvor det gik svært paa Livet løs, blev endeel *Jyder* saa ællevilde, at de, for at hytte deres Skind, sprang over Bord, og gik, da det var i rum Sø, naturligviis strax nedenunder, og den gamle *Sællandsfar* kan hardtad ikke faae afleet ad denne *Molbo-Historie*, som han dog heller, da han sagtens havde den fra *skaanske* Munde, skulde draget i Tvivl; men *den* gamle *Sællandsfar*, der skriver "Danskeren" har dog i de sidste "*trellefire*" Aar tit maattet tænke paa den *Molbo-Historie* om *Jyderne*, der heller vilde hytte Skindet ved at gaae tilgrunde end ved at vove Trøien, beholde Æren og kanskee dog tillige bjerge Livet, thi jeg har idelig, og ei mindst i nærværende Øieblik stødt paa den samme ællevilde Tankegang, som jeg, der holder meget ad *Jyderne*, vel saare nødig vil kalde "*jydsk*", men som jeg dog paa ingen Maade kan kalde "*sællandsk*", [A:706] og som dog ensteds i *Danmark* maa finde noget Tilhold, siden den ikke er blevet almindelig fordømt som et Hjernespid af "Hjemtyskerne", der ikke vil levne de stakkels *Danskere* Ære for en halv Skilling, altsaa ei engang den fattige Ære heller at falde end at løbe for *Vildtyskerne*, men paastaaer det er den eneste *danske* Tapperhed hovedkulds at styrte sig i *Døden* for ei at staae i *Livsfare!* Dog platjydsk eller plattysk, saa er den Tanke, for *Farens* Skyld at forlade den eneste Vei, hvorpaa *Frelsen* muelig er at finde, baade saa latterlig og i den danske Sag under nærværende

Omstændigheder saa kiællingagtig, at jeg virkelig troer, den behøvede blot at blive nogenlunde klart udviklet for baade i *Jylland* og paa *Øerne* at faae alle Stemmer undtagen "Hjemtyskernes" og de aabenbare "Krysteres" imod sig, og jeg skal derfor ogsaa her bidrage mit til at klare den vel paa en Maade meget indviklede men dog i grunden gjennem det ældgamle Danmarks Riges Historie klart udviklede Sag.

Hvad nemlig angaaer *Danmarks Riges Fare* for at overvældes og omsider opluges af det store *Tyskland*, gammel bekiendt under Navn af "det hellige Romerske Rige" da behøver man egentlig blot at kaste sine Øine paa et *Landkort* over *Europa*, for at see, at *den Fare* maa have fundet Sted, *saalænge* der var et "*Tyskland*" til *Eideren* og et *Danmark* |A:707nordenfor, og maae fremdeles finde Sted, saalænge de to Riger og Lande er til og grændser op til hinanden; men det er dog en følgelig Sag, at *den Fare*, som Beliggenheden medfører, maa Erfaringen ogsaa have bragt for Lyset, og jo meer vi kiender til Danmarks Riges Historie, des klarere seer vi, at det lille Riges Fare har endnu været langt større end Beliggenheden medførde, fordi Tyskerne fra Arildstid var et meget stridbart, trættekiært og herskesygt Folk, med en Begiærlighed ligesaa *grændseløs* som deres Tankegang.

Naar derfor Sagnet fortæller, at i den graa Oldtid før endnu *Jylland* og de danske *Øer* var sammensmeltede til et Danmarks Rige, stræbde *Tyskerne* med Staalhandsker at bemægtige sig *Sønder-Jylland* og gav derved netop Anledning til Stiftelsen af det danske Kongerige, da er intet rimeligere, thi hele Rigets sikke Historie lærer os, at *Sønder-Jylland* er og vil være det store Tvistens *Æble* mellem *Danmark* og *Tyskland*, saalænge de paa nogen Maade udgør to sammengrændsende *Riger*, og at fra Danmarks Side vil enhver heel eller halv Opgivelse af *Sønder-Jylland*, langtfra at sikke det Øvrige, kun gjøre ondt værre, slippe Fienden ind i Riget og gjøre dets Forsvar saameget vanskeligere, at det i Længden maatte falde aldeles umueligt. Saasnart og saatit derfor *Sønder-Jylland* angribes fra Tysklands Side, |A:708eller løsrives fra Danmark til den tyske Side, da er Danmarks Riges Fare *overhængende* og da at ville, om mueligt, frelse Riget ved at lade Grændse-Landet falde i Fiendens Haand, er den klare Selvmodsigtelse, hvis mindste Skade er at være latterlig, og hvis nødvendige Følge ei blot er det danske Riges Afmagt, men, naar *Tyskland* som Krigs-Magt har mindste Eenhed, det danske Riges Undergang.

Det er saaledes ikke blot ved det danske Riges Stiftelse, at Oldsagnet udtrykkelig nævner *Sønder-Jylland*, som Tvistens *Æble*, thi den fra Arildstid berømte Tvekamp mellem *Uffe* hin Spage og den *tyske* Kongesøn paa *Eider-Holmen*, forudsætter aabenbar det samme Forhold, og har saamegen Grund-Lighed med den Kamp, vi

nys har ført for *Eider-Grændsen* og for *Danmarks Riges Frihed*, at selv de, der troer mindst paa nogen *virkelig* Folke-Aand og paa en *inderlig* Sammenhæng i Folke-Livet fra Slægt til Slægt, de har dog ei kunnet væрге sig mod Indtrykket af det gamle *Vermunds-Sagn*, som et spaaende Forvarsel om den *overhængende Fare*, det blev vor tunge Lodd, paa Danmarks Vegne at friste, og om den *uformodenlige Frelse*, det blev vort glade, velgrundede Haab ogsaa paa gamle Danmarks Vegne at opleve.

Fæster vi dernæst Øie paa vor *Middelalders* Historie, da seer vi der ikke blot den samme *Fare* ligefra **A:709** *Valdemar Seiers Dage*, da *Sønder-Jylland* som et Arve-Lehn blev skilt fra Danmarks Krone, og seer ikke blot Faren blive *overhængende* i den *holstenske* Grev *Geert* den Stores Dage, og Frelsen under *Valdemar Atterdag* at være utilstrækkelig, men vi seer tillige den *Haardeknude* drages mellem det *danske* Sønder-Jylland og det *tyske* Holsten, som bestandig siden har lammet Danmarks Riges Arm, og paa mangfoldige Maader undergravet dets Selvstændighed.

Naar det nu i Slutningen af forrige og Begyndelsen af dette Aarhundrede for et Øieblik syndes, som om Faren var lykkelig overstaaet, ja, som om Danmarks Rige dog til Slutning havde vundet ved den hardtad uopløselige *Haardeknude* mellem *Sønder-Jylland* og *Holsten*, havde vundet *Holsten med Slesvig*, da var det aabenbar kun en Øine-Forblindelse, der dels havde sin Grund i det *tyske* Keiser-Riges Skygge-Tilstand og Opløsning, og dels i den da herskende Øien-Sygdom, der gjorde alle saakaldte Statsmænd baade kortsynede og skeeløiede, saa de oversaae aldeles det *danske Folks* og *Riges* Tarv og Krav.

Saasart nemlig paa den ene Side *Tyskland* i det *Tyske Forbund* som en *Krigs-Magt*, vandt en vis *Eenhed*, og paa den anden Side det *danske Folk* efterhaanden vaagnede til Bevidsthed, om ikke af sin hele nordiske Eiendommelighed, saa dog af sin Ret til at **A:710**raade paa sine gamle Enemærker, og af den Undertrykkelse og Forhaanelse som alt Dansk længe havde lidt af de *tyske* Holstenerne i det *danske* Sønder-Jylland, da var Danmarks Riges *Fare* øiensynlig nok, thi dets Undergang, dets Selv-Fortabelse i det *tyske* Forbund, hvortil *Holsten* hørde, *Slesvig* regnedes og hele Danmark paa alle Maader droges, syndes endog de Fleste aldeles uundgaaelig.

Efter Skilsmissen mellem *Danmark* og *Norge* var nemlig vor Regiering saa langt fra al Prøve paa enten at *fordanske* Holsten eller at opløse *Haardeknuden* mellem "Hertugdømmerne", at den meget mere opgav Rigets Danskhed, strammede selv Knuden mellem Hertugdømmerne, og gav alle danske Levninger i Sønder-Jylland til Priis, og paa den anden Side belavede *Holstenerne* sig alvorlig paa enten at slæbe hele Danmark med sig ind i det *Tyske* Forbund, eller dog at skabe en *Slesvig-Holstensk* Stat med tysk Selvstændighed,

ved hvis Side det lemlæstede Danmark maatte enten af sig selv opløses eller dog nedsynke i slavisk Afhængighed.

Det er derfor ikke blot aldeles urigtigt, men tillige høist latterligt, naar man tænker og siger, at den Undergangs-Fare, hvori Danmarks Rige øiensynlig har svævet og svæver paa en Maade endnu, skulde være opstaaet 1848, enten ved Danmarks Krav paa *Sønder-[|A:711](#)Jylland*, som et for længe siden hjemfaldet Lehn og uundværligt Grændseland, eller ved det *slesvig-holstenske Oprør* og den deraf udsprungne Krig mellem *Danmark og Tyskland*, thi skulde Danmarks Rige staae til Redning, da maatte det aabenbar prøves med Sværdet at overhugge den Knude mellem Holsten og Sønder-Jylland, som det var blevet meget for seent med Læmpe at opløse, og var kun latterligt at ville pille op med Penne.

Tvertimod al Verdens Forventning er det nu ogsaa ved Himlens Gunst og det danske Folks brændende Fædernelands-Kiærlighed og forbausende Kiækhed, virkelig lykkedes med det gamle "Skræp" at overhugge den uopløselige Haardeknude mellem det *danske Sønder-Jylland* og det *tyske Holsten*, saa *efter* Udslaget ved *Isted* og *Afslaget* ved *Fredrikstad*, paa "*Eiderens Bredd*", er det soleklart, baade at der er et *Danmarks Rige* nordenfor Konge-Aaen, mægtigt nok til at hævde sin *Eider-Grændse* mod alt hvad der kalder sig *Slesvig-Holsten*, og at intet uden en ny Krig med det *Tyske Forbund* eller en lignende Stormagt kunde udvriste Sønder-Jylland af Danmarks Haand eller hindre Dansken fra at tage det i fuld Besiddelse.

Om det nu er *rimeligt*, at enten *Østerrig* eller *Preusen* eller de begge i nærværende Øieblik med Krig vil stræbe at aftvinge Danmark Sønder-Jylland, og derved [|A:712](#) hindre Rigets Redning af den Undergangs-Fare, det danske Folk saa kiækt har seet under Øine og saa lykkelig overstaaet, derom nytter det ei at trættes, jeg troer det ikke, men nødes jo til at indrømme *Mueligheden* deraf, ja, jeg maa endogsaa indrømme, at efter al Rimelighed vil det *Tyske Forbund* eller den i Giære værende nybagte Tyske Keiser, ved første gunstige Leilighed paany gjøre Danmark Sønder-Jyllands Besiddelse stridig; men naar man spørger, om Danmark ikke da gjør klogest i, *uden* Krig, uden Sværds slag, blot for *Trudsler* fra en eller to eller tre Stormagter at *opgive* Sønder-Jyllands Besiddelse, med egen Haand igien binde den Haardeknude mellem Sønder-Jylland og Holsten, det nu aabenbar fiendlige, oprørske, uforsonlige Holsten, som Helte-Sværdet har overhugget, da maatte jeg lee høit, dersom det ikke var Danmarks Riges Styrere selv, der gjorde det latterlige Spørgsmaal og havde igrunden allerede besvaret det med et "*Jo*", der aldrig kan lyde saa vemodig og aldrig følges af saamangt et "*fordi*" og "*med Hensyn til*" og "*i Betragtning af*" at *Retten* i denne Verden maa vige for *Magten*, at det jo bryder Staven over Danmarks Rige og det danske Folk og klinger i mine Øren uhyre latterligt, fordi

den Overmagt, der indtil videre kun giver sig tilkiende ved Pennen, mest som venskabelige Raad, dog kun er en *Skygge* af den Overmagt, der gav sig tilkiende ved en *Preusisk* [A:713](#)Krigshær, og efterlod os dog i den Stilling, at vi kan raadslaæ om hvad vi vil gjøre ved det *Sønder-Jylland*, vi med væbnet Haand har taget og har virkelig nu i vor Magt mere end nogensinde i *sex Aarhundreder* fra Valdemar Seiers Dage.

Jeg vil jo dermed ingenlunde sige, at der nu er Fred og ingen Fare, saa vi *ganske rolig* kan sige til de tyske og de andre Stormagter: salig er Besidderen, vi har med en god Samvittighed taget vort eget igien, udvristet det af Oprørernes Haand, købt det i dyre Domme, ei blot med vor Nødskilling og laante Penge, men med vort eget Helteblod, og kan da umuelig enten med god Samvittighed eller sund Sands halvt eller heelt give Slip paa *Sønder-Jylland*, med mindre vi med Vold og Magt nødes dertil; jeg siger ikke, at vi *ganske rolig* kan svare Stormagterne saaledes, naar de enten venskabelig eller uvenskabelig raade os til fra vor Side at sætte alt paany i sin forrige Stilling, uagtet de selv lægge til, at fra Holstenernes og fra Oprørernes Side kan alt *umuelig* sættes i sin forrige Stilling, *altsaa*, at vi skal glemme al den Skade, vi ved Oprøret og Krigen har lidt og opgive alt hvad vi ved Kampen og Seieren har vundet, men *Holstenerne*, Oprørerne og det Tyske Forbund skal ikke blot, saavidt mueligt, have Vederlag for hvad de har tabt, men de skal igrunnen vinde hvad de 1848 endnu fattedes og hvad de ved [A:714](#)Oprøret og Krigen nærmest tilsigtede, af os selv indrømmet og erkiendt: *Over-Herredømmet* i *Slesvig*, og derved i hele det saakaldte, men ogsaa *kun* saakaldte "*Danske Monarki*". Jeg siger ikke, at vi *ganske rolig* kan svare som man raaber i Skoven, thi vi veed det jo godt, og har nys faaet det tilgavns at føle, at denne Verdens Ret sidder i Spydstagen, og bøier sig til Jævnshold efter Stormagterne, men jeg paastaer, at alle Dannemænd, følgelig ogsaa det danske Folk, med mere eller mindre Rolighed, eller med mere eller mindre Uro, maa svare vel i de mildeste og fredeligste Ord, der kan findes i de fremmede Sprog, men dog igrunnen *som sagt*, og jeg troer virkelig, at det *danske Folk*, naar det kom til at udtrykke sin Hjertens-Mening paa sit Modersmaal, vilde svare omtrent saaledes, og jeg seer klarlig, at Danmarks Rige derved *ikke* udsattes for *anden* Fare end den Fare, et lille Rige med Danmarks Beliggenhed fra først til sidst er udsat for, og udsattes *ikke* nær for saa *overhængende* en Fare, som den, der i 1848 ikke blot hængde os over Hovedet men ompændte os og blev dog med Guds Hjelp, saa lykkelig giennemgaaet og overstaet, at det er til Vidunder for den nærværende Slægt, og vil, hvis Danmarks Rige bestaer, være vor danske Efterslægt til mere Opmuntring i Farens Stund end hele Danmarks forrige Historie kunde være og har været os.

|A:715 Forudsat altsaa, at Danmarks Folk og Rige, ved urokkelig at holde fast paa *Sønder-Jyllands* fri Besiddelse, og knytte det til Moderlandet med de stærkeste Baand, der enten forefindes eller lade sig paafinde, øiensynlig løb den samme Fare som 1848, at staae, som man kalder det "*isoleret*" staae paa sine egne Been, indskrænket til sine egne Hjælpkilder, med Holstenerne og hele Tysklands Magt imod sig, og kun med meget tvetydig og lidet eller slet ikke virksomt Tilhold eller Tilstød hos de andre europæiske *Stormagter*, forudsat altsaa det *værste*, vore Ministre synes at forudsætte, da er det dog lige klart, at naar Danmark ikke vil opgive alt hvad det har kæmpet for og med stor, med den yderste Opoffrelse vundet, opgive, med det tilbagevundne *Sønder-Jylland*, sin tilbagevundne Agtelse i Europa og sin tilbagevundne Udsigt til en fri og lykkelig Fremtid, da maa Danmark i Guds Navn holde fast paa hvad det har og lade det komme derpaa an, om dets "*retfærdige Sag*" skal seire eller falde; men naar vi kun har Mod til at see den saa sort udmalede Fare under Øine, da seer vi dog let, at den er meget overdreven og at vi 1851 er langt bedre skikkede til at gaae den imøde end vi var 1848.

Det maa nemlig ingenlunde glemmes, at den demokratiske Giæring i Tyskland 1848 var Danmark langt farligere end den despotiske Krebsgang i 1851 nogensinde **|A:716** kan blive, thi *Sønder-Jyllands* Indlemmelse i *Tyskland* og Danmarks Ødelæggelse var jo det eneste, som alle de stridbare Tyskere dengang syntes at kunne enes om, men skulde de nu kunne enes om noget, maatte det først og fremmest være om at styrte de despotiske Regieringer som true Danmark og vilde ved Danmarks Undertvingelse blive langt sikkrere i deres Sæde, langt dristigere til at udslette alt Spor af Frihed og Folkelighed.

Det maa heller ikke glemmes, at Keiseren af *Rusland*, hvem vore Ministre synes at forgude, kun har været en meget tvetydig og ligegyldig Ven, som aldrig engang udtrykkelig har lovet os anden virksom Hjælp, end, naar Danehæren var *slaaet* i *Jylland*, da at føre dens Levninger sikkert over til *Sælland*, og som umuelig 1851 kan være et dansk Ministerium mindre gunstig end han var vort første ansvarlige Ministerium i 1848, og som nu langt mindre end 1848 kunde eller vilde være bekiendt at række Danmarks Fiender virksom Haand til Rigets Ødelæggelse.

Seer vi endelig paa *Engeland*, der vel optraadte 1848 som "*mæglende Magt*", men vilde aabenbar, om Mæglingen var lykkedes, bragt os af Asken i Ilden, fra Afgrundens Rand midt i dens Svælg, da har vi 1851 aabenbar langt bedre Ting derfra at vente end 1848, thi ikke blot har Danmarks Ret, Kiækhed og Lykke nu gjort et ganske anderledes Indtryk paa den **|A:717** herskende Mening, men man har ogsaa langt anderledes faaet Øinene op for den *Vinding*, Engellands Handel og Skibsfart kan have af et frit og kiækt

Danmarks Rige med sit eget *utyske* Toldvæsen, saa at naar ogsaa Lord *Palmerstons* Skrivelser i den sidste Tid lyde tvetydig, da har det sikkert endog langt mindre sin Grund i Lordens Personlighed end i vor forrige Udenrigs Ministers og C. Moltkes *udanske* Anskuelse og *personlige* Forbindelser.

Er nu Danmarks Riges Fare 1851 langt mindre overhængende og langt mindre frygtelig at see til, end den var 1848, da er det danske Folk og Danehæren ogsaa aabenbar langt bedre skikket til at gaae hvilkensomhelst Fare imøde, end de var 1848, thi efter *Natten* ved *Frederits* og efter *Dagene* ved *Isted*, *Missunde* og *Frederikstad*, efter et heelt Aars uindskrænkede Besiddelse af *Sønder-Jylland*, og efter alle de Erfaringer, vi har gjort om det *danske Folks* Kraft og Kiækhed, om *Danmarks* Hjæpekilder og *Danmarks Lykke*, er selv det dristigste Haab om at overstaae Faren og gaae en fri og glædelig Fremtid imøde, saa velgrundet, som noget jordisk Haab kan være, og aldrig kan da et virkelig *dansk* Ministerium have mindre Grund til Tvivlraadighed eller have større Skam af Raadvildhed end nu. Faren for at overvældes af de *tyske* og at lades i Stikken af de *andre Stor***A:718***magter*, som 1848 var saa *frygtelig*, som nogen Fare i denne Verden kan blive, den er lykkelig overstaaet og det paa en Maade, der saa klart, som nogen jordisk Begivenhed kan, viser os og hele Verden, at Danmarks Rige i Kampen for sin fri Tilværelse sikkert kan regne paa *Himlens* Gunst og Bistand, saa et *dansk* Ministerium maatte baade være blindt for Erfaringens Vidnesbyrd og aldeles blottet for Tro paa den levende Gud, naar det nu skulde føle sig drevet eller engang fristet til enten heelt eller halvt at opgive *Sønder-Jyllands* fri Besiddelse og dermed Danmarks Riges Frihed og Selvstændighed for at undgaae den Fare, der er uadskillelig fra det danske Folks Liv og Levnet og fra Danmarks Riges Bestandighed ligesom paa Trods mod det stridbare, trættekiære og herskesyge *Tyskland*.

At derimod et *udansk*, heelt eller halvt slesvig-holstensk, hjemtysk, dynastisk, absolutistisk Ministerium kan baade fristes og drives til alt andet end at vove Alt for Danmarks Riges Frelse og virke kraftig dertil, det følger af sig selv, men beviser kun, at hvad Danmark altid har trængt og altid vil trænge til: et *dansk* og *kraftigt* Ministerium, det trænger Danmark Rige netop nu saa høilig til, at *uden* det, er *Rigets* Frelse for menneskelige Øine ligesaa *umuelig*, som den med et saadant Ministerium, trods alle muelige Farer, maa agtes *sikker*! Gud give derfor Danmark et *dansk* og **A:719***kraftigt* Ministerium hellere idag end imorgen og allenfalds *før* det er *for silde*!

Folkethinget har nu i tre samfulde Dage holdt lukkede Møder og temmelig aabne Samtaler med Ministrene, og jeg skønner ikke rettere, end at vort nærværende Ministerium, hvad det end kan have været enigt om for fjorten Dage siden, nu dog i Henseende til vore udvendige Forhold kun er enigt om at betænke sig paa hvad det vil og tør. Vel synes det nemlig, som Ministeriet ogsaa er enigt om kun at ville det *Muelige*, men uden nærmere Forklaring seer man let, det er en meget ubestemt og tvetydig Villie, og jeg kan ikke forklare mig Yttringerne derom anderledes, end at Ministrene, efter en langt mere tysk end dansk Tankegang *kun* vil det "*Muelige*" i Modsætning til det "*Virkelige*", thi har jeg forstaaet dem ret, da kalder de et *Danmarks Rige til Eideren en Umuelighed*, som de ingenlunde vil holde paa, og *det Rige* er jo dog aabenbar siden *Isted-Slaget en Virkelighed*, og derimod synes de at ville holde urokkelig fast ved en *Heelstat*, hvori *Holsten* er ligesaa fuldt under Danmarks Krone, **[A:720]** som *Slesvig*, og en Heelstat, som, skøndt *Holsten* er aldeles *afhængigt* af det Tyske Forbund, dog i sin Heelhed er *uafhængigt* deraf, og er dette en *Muelighed*, som man stærkt maa fristes til at betvivle, saa er det dog aabenbar *ingen Virkelighed*, saalænge Østerrig og Preusen holde *Holsten* besat og blev heller ingen *Virkelighed*, om de end trak deres Tropper tilbage, naar der ikke tillige skedte mange andre forunderlige Ting, som det sortner for danske Øine ved blot at tænke paa.

Man har desaaarsag giættet paa, at hvad der for Øieblikket kaldes det danske *Ministerium*, var heller *ikke* et *virkeligt*, men kun et *mueligt* Ministerium, og skøndt jeg helst vilde troe, det var et umueligt Ministerium, løber dog alting saa rundt i ens Hoved ved at tænke baade paa dets *Muelighed* og dets *Virkelighed*, at jeg ikke tør trættes med Nogen om, hvad det enten er eller kan blive, men veed kun, hvad det *ikke er*: et dansk Ministerium som vil og kan frelse *Danmarks Rige*.

[A:721]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løvedagen d. 15. November. Nr. 46.

Arve-Retten til Danmarks Rige.

Da det danske Folks Tillidsmænd 1660 betroede Kong Frederik den Tredie *Enevolds-Magten* til at være *arvelig* i hans Æt, da var der ikke blot den Hage ved, at Folket og dets fleste Tillidsmænd var langt fra at forstaae ved Enevolds-Magt den Absolutisme eller ansvarsløse Selvraadighed, som findes kun alt for tydeligt beskrevet i den saakaldte "*Kongelov*", men der var ogsaa den Hage ved, at ingen Dannemand ved Rigets Arvelighed paa Mands- og Kvinde-Linien tænkte eller kunde tænke paa en saadan ikke blot hjerteløs, men ogsaa hovedløs Arvegang i det Grændseløse, som den, der med endnu mere Iiskulde end Flid ogsaa beskrives i den saakaldte "*Kongelov*", thi begge Dele var noget, som kun det feigeste eller falskeste Folk kunde lade sig afnøde med Sværdet over Hovedet, saa det er ikke blot en skammelig Bagtalelse, men et dumt Æventyr, naar man fortæller, at det fra Arildstid kiække, fribaarne, **IA:722**ædle og trofaste danske Folk, af Kiærlighed til sin kiække og faderlige Drot og af Lede til Middelalderens Adels-Vælde og Valg-Kampe, gjorde sig selv til *Trælle*, der hverken havde Ret eller Eiendom, men skulde følge med Jorden og lade sig drive som den efter Eiermandens Tykke, og gjorde deres *Fæderneland*, det ældgamle, fri *Danmarks Rige* til et *Stamgods* for en Herreslægt, der skulde gaae i Arv, om det saa var til Tyrker eller Kinesere, eller til Rigets og Folkets arrigste Fiender, naar det blot traf sig, at de efter Kongelovens Arvetal maatte agtes for de nærmeste kiødelige Ætmænd af Frederik den Tredie. Da nu derhos Kongeloven ei engang blev kundgjort af Frederik den Tredie og endnu langt mindre nogensinde drøftet og vedtaget af det danske Folks Tillidsmænd, saa har den aabenbar aldrig været det danske Riges retmæssige Grundlov, men kun en Forordning af Enevolds-Kongen Frederik den Fjerde, som, hvad enten den fandtes i Haandskrift efter Frederik den Tredie eller ikke, kun havde samme Gyldighed, som Frederik den Fjertes andre Forordninger, og ei blot kunde forandres eller afskaffes af hans Eftermænd, men maatte det, saasnart en af Danmarks Enevolds-Konger lagde paa Hjerte, hvordan, hvorfor og i hvad Mening Enevolds-Magten og Arve-Retten var Kongen skienket og betroet af det danske Folk til fælles Bedste. Danmarks Riges eneste rette Grundlov fra 1660 til 1848 **IA:723** var nemlig Overdragelsen af *Enevolds-Magt* og *Arve-Ret* til Frederik den Tredie og hans Æt, og naar derved skulde forstaaes mere end *Haandfæstningens Afskaffelse* og *Arveligheden i lige Linie*, da maatte det vedtages baade af *Kongen* og *Folket*.

Den grundlovgivende Rigsdags Sammenkaldelse 1848 er da saa langt fra at være uforligelig med Enevolds-Magtens Indførelse, at

den meget mere burde fundet Sted alt i Frederik den Tredies Dage, og vilde det, hvis ikke Danmarks første Enevolds-Konge af sin *tyske* Dronning med hendes fremmede Slæng og af andre slette Raadgivere havde ladet sig forlede til at svigte den hardtad mageløse Tillid, et frit og ædelt Folk havde sat til ham, saa han overlod det til Tilfældet hvad hans Eftermænd kunde og vilde gjøre med den til Kongens Ære og hele Folkets Gavn dem betroede Enevolds-Magt.

Hvor priseligt det derfor end efter Omstændighederne maa kaldes og virkelig var af *Frederik den Syvende* at sammenkalde det danske Folks Tillidsmænd, for ved fri Sammen-Virkning at enes med dem om en *Grundlov* for *Danmarks Rige*, der nærmere bestemte baade Enevolds-Magten og Arve-Retten, saa var det dog et utabeligt Krav, det danske Folk havde paa sin Enevolds-Konge, selv naar, som giennem hele det *attende* Aarhundrede, baade Kongen og Folket havde glemt det, og |A:724|derfor tog jeg, som historisk oplyst Dannemand, intet Øieblik i Betænkning enten at foreslaae *hele* Kongelovens Ophævelse, eller med al Flid at bestride den § i Grundloven, hvorefter den i Kongeloven fastsatte Arvefølge er fremdeles giældende, og kan kun forandres efter Forslag fra Kongen ved et Overtal af tre Fjerdedeel Stemmer. Det var især de *Lovlærde* eller *latinske Jurister*, som drev denne Bestemmelse igiennem, og da jeg anmærkede, at Danmarks Rige derved muelig tilkiendtes en af de Prindser, som nu bar *Avindskjold* mod det danske Fæderneland, da husker jeg godt, at en Professor i Lovkyndigheden med stort Bifald svarede, at “det skulde *Politiet* forhindre”, hvad dog klang i mine Øren, som om han havde sagt paa bredt Dansk, at “det skulde Fanden forbyde”!

Denne Stadfæstelse af Kongelovens forfærdelige Arveret ikke til et Stamgods eller visse aarlige Indtægter, men til *Danmarks Rige*, som om det ikke var et ædelt og frit Folks Fæderneland, men et *Slave-Hjem*, som en tyrkisk Arving havde Lov til at gjøre en Fællid eller en Ørk, eller en tysk Provinds af, efter Behag, denne Stadfæstelse var saa meget urimeligere og uforsvarligere, som *Rigsdagen* aabenbar var fattet paa, at hvis den kongelige Mandslinie, som det tegnede til, skulde uddøe med Frederik den Syvende, da maatte Kongelovens Arvegang forandres, hvad jo dog rimelig|A:725|viis vil finde langt større Vanskelighed og anderledes velgrundet Modstand *efter* den *folkelige* og *grundlovlige* Stadfæstelse end *før*.

Hvorledes nu vort ansvarlige Statsraad har kunnet inklade sig saa dybt, som skedt er, i Underhandling med fremmede og tildeels fiendlige Magter om en Forandring i Arvefølgen, der, efter Danmarks Riges Grundlov, kun er tilladelig, naar den forenede Rigsdag med tre Fjerdedeel Stemmer udtaler sig derfor, det burde maaskee være et af de første Spørgsmaal det danske Folkething forlangde besvaret af *Rigs-Retten*, men desværre kunde Danmarks

Rige let ved disse Underhandlinger være kommet i en Ulykke, hvorfor ingen Rigsrets-Dom kunde give Riget eller Folket mindste Erstatning, thi var det saaledes skedd, hvad vore Ministre selv siger, de ønskede, at en *ramtysk*, Danmark aabenbar *fiendlig* Prinds var af alle Stormagterne blevet erkiendt for den rette Arving til Danmarks Rige, da maatte den danske Rigsdag jo enten, ved at give sit Samtykke, begaaet Majestæts-Forbrydelse mod det *danske Folk*, eller, ved at nægte sit Samtykke, udsat Riget og Folket for den største af alle Farer. Ogsaa her var det aabenbar vore Fædres Gud alene, der frelste os fra *Tyskens Tyranni*, som vore egne Ministre kaldte det mindre Onde, som maatte vælges fremfor den saakaldte *Heelstats* frygtelige Udstykning ved *Holstens* Løsrivelse, thi vore **A:726**Ministre siger selv, at denne saakaldte "lykkelige Løsning af Arve-Spørgsmaalet" kun strandede paa vedkommende Tysker-Prindses ustyrlige Bitterhed mod alt Dansk, saa naar han blot vilde hyklet en lille Smule eller blot tiet stille, kunde han faaet Danmarks Krone for Røverkiøb.

Men selv nu, da Ministrenes Tanker er faldet paa en uskyldigere og vi vil haabe uskadelig Gienstand, da er deres fortsatte Underhandlinger med Stormagterne, de fiendlige iberegne, om Arve-Retten til Danmarks Rige, en langt farligere Sag end hele den Krig, vi har ført med Tyskland om Rigets Tilværelse, thi paa den ene Side giver aabenbar vore Ministre efter i Spørgsmaalet om *Sønder-Jylland* for at faae de *fiendlige* Magters Samtykke til en for Danmark og Holsten fælles Arvegang, og paa den anden Side bruger aabenbar de fiendlige Stormagter Arve-Spørgsmaalet til at kyse vore Ministre fra enhver Paastand om Fællesskab mellem Danmark og *Sønder-Jylland*, saa det er soleklart, at vil vi have de fiendlige Stormagters Samtykke til fælles Arvegang i Danmark og Hertugdømmerne, da maae vi kiøbe den med *Sønder-Jylland*, følgelig i alle Maader med Danmarks Hjerteblod, og tilkiøbde dermed *Danmarks Rige* kun Død og al Ulykke.

Dette er nemlig Urettens Hemmelighed, at naar vi slipper *Sønder-Jylland*, som vi har i vor Magt, **A:727**for at vinde *Holsten*, som vi hverken har eller kan faae i vor Magt, da mister vi ikke blot *Sønder-Jylland*, som vi overlader til *Holsten* og det *Tyske* Forbund, men da binder vi hele Danmarks Rige til et *Slesvig-Holsten*, som vi enten maa djævles med til Verdens Ende eller lade os slæbe af ind i det tyske Forbund til daglig Forhaanelse og folkelig Udslettelse.

Skal vi nemlig have *Diplomater*, *Flaade* og *Flag*, *Handels-* og *Skibsfarts-Lougivning*, *Toldvæsen*, *Postvæsen* og *Møntfod* tilfælles med *Holsten*, som skal rette sig efter det *Tyske Forbund*, da maae enten *Holsten* og det *Tyske Forbund* i alle disse Ting rette sig efter *Danmarks* Tankegang, Tarv og Trang, eller *Danmark* maa i alle disse Ting rette sig efter *Holsten* og det *Tyske Forbund*, og der er neppe nogen Tvivl om, at har vi først sagt A, da vil vi nødes til at sige

B; skal enten *Holsten* igien tone det *danske Flag eller Danmark* tone det *tyske*, da maa *Dannebrog* med alle sine *Seiers-Krandse* sænkes i *Slien*, skal enten *Holsten* igien have *danske Rigsbank-Penge*, eller *Danmark* have *preusiske Dalere* og *meklenborgske Skillinger*, da kommer vi til at regne paa *Tysk* og *tabe paa Dansk*, og saa fremdeles i alle *Retninger*, om det end ikke var *soleklart*, at naar *Danmark* og *Holsten* skal have *fælles Diplomater*, da bliver de **A:728** ikke *danske*, men *tyske*, og vil føre den *danske Sag* som de har ført den *hidtildags*, om ikke værre.

Naar derfor *Ministrene* trøster os med, at det *Tyske Forbund* er indrettet ligesom en *Polsk Rigsdag*, saa de gyldige *Beslutninger* skal være *eenstemmige* og kan følgelig blive *ugyldige* ved en *haardnakket Protest* af *Stemmen* for *Holsten* og *Lauenborg*, som den *danske Konge* har i sin *Magt*, da er det enten kun *Spot*, eller det *troskyldigste Ord*, der er sagt under *Solen*, thi dels vilde en *haardnakket protesterende Stemme* i det *tyske Forbund* dog vist faae samme *Skæbne* som paa den *Polske Rigsdag*, hvor den *naturligviis* blev *kvalt* i *Struben*, og dels vilde dog vel den *holstenske Diplomat* ved *Forbunds-Dagen* være ligesaa *bange* for at *opirre* de *tyske Stormagter* til *Vrede*, som *Danmarks Riges ansvarlige Ministre* er.

Men, vil man sagtens sige: hvad er nu *herved* at *gøre*? er *Danmark* ikke, ved *Londonner-Protokollen* og alle de *derpaa byggede Underhandlinger* om det *slesvig-holsten-lauenborg-danske Monarkies Integritet* med *fælles Arvefølge*, *bundet* til *Ixions-Hjulet*, hvorunder det *danske Rige* saavel som det *danske Hjerte* maa *sønderknuses*?

Jo, *dersom* *Kongen* af *Danmark*, den *danske Rigsdag* og det *danske Folk*, har *uopløselig bundet* sig til det *udanske Ministerium*, som under *forskjellige Navne* før og efter *Londonner-Protokollens Indbinding* aabenbar **A:729** har *forladt* hvad det selv kalder “den *danske Politik*” for at *slaae ind* paa en *saakaldt “europæisk” Politik*, der ikke *bryder sig* det *mindste* om “*Danmarks*” *Folk* og *Rige*, *Vee* eller *Vel*, ja, et *Ministerium saa udansk*, at det har lagt *Danmarks Skæbne* i de *Tyske Stormagters*, altsaa i *Danmarks Arve-Fienders Haand*, da er der vist nok *ingen Redning*, saa at, vil *Danmarks Konge*, *Folk* og *Rigsdag* med *Guds Hjelp* frelse sig og *Riget*, da maae de *begynde* med at *løsrive sig* fra dette *Ministerium*, dets *Notableri* i alle *Udgaver* og alle den *tyske Skifte-Rets Kiendelser* i *Arve-Sagen*; men *naar* *Danmarks Konge*, *Folk* og *Rigsdag* *gør* det, og *slaaer* en *tyk Streg* over dette *forlorne Ministerium*, med alle dets *Diplomater* og *Underhandlinger*, da kan de med *Guds Hjelp* endnu frelse *Riget* og *hævde Eider-Grændsen*.

Naar vi nemlig blot *tænker* os et *taalelig dansk*, *nogenlunde kiækt* og *klogt Ministerium* ved *Roret*, som i *Henseende* til det *forrige udanske Ministerium* *gaaer* fra *Arv* og *Giæld*, og *holder sig*

ene til *Virkeligheden*, som er *Danmarks Riges* virkelige *Tilværelse*, ikke, som de gamle Ministre sagde “i Luften” men “paa Jorden”, *Sønder-Jyllands* virkelige *Besiddelse*, som en efter *Isted-Slaget* vitterlig Kiendsgierning, *Arve-Gangen* til Danmarks Krone som et virkelig *indenlandsk* Spørgsmaal, der, efter Grundloven, ene kan **A:730** besvares af Kongen og Rigsdagen, og endelig *Kongens* og *Folkets* urokkelige *Beslutning* til det yderste at forsvare Rigets Frihed og Rigets Danskhed, medens naturligviis det danske Riges Forhold til de tyske Forbunds-Lande *Holsten* og *Lauenborg* maa paa en eller anden Maade afgjøres ved en Overenskomst mellem Danmarks Rige og det Tyske Forbund; naar vi blot tænker os et *saadant* dansk Ministerium, da ophører dermed strax hele Forvirringen, som hidtil har gjort Underhandlingerne baade frugtesløse og uendelige, og det vil paa Timen vise sig, om Danmark har virkelige Venner, eller kun Fiender og ligegyldige Tilskuere mellem Stormagterne, thi har Danmark enten i Østen eller Vesten en eneste Ven, da vil han strax forstaae, at det er ganske rigtig tænkt af det *danske Folk* ei at ville tabe sig selv, om de end derved kunde vinde al Verden, end sige da kun for at vinde al Verdens Ulykke af *Holsten* og det *Tyske Forbund*. Vil nemlig de Stormagter, som har undertegnet Londonner-Protokollen og ønsker Monarkiets Heelhed, virkelig gjøre noget for at den danske Konge kan komme i Besiddelse af *Holsten* og forbinde det med den danske Krone, uden derved at skade Danmarks Rige eller svinebinde det til det vildfremmede og igrunden Danmark fiendske tyske Forbund, da vil den danske Konge være dem Tak skyldig, men vil de ikke det, og ønsker kun at den danske Konge skal købe en meget **A:731** tvivlsom Udsigt til *Holstens* Besiddelse og Forbindelse med den danske Krone, ved at opgive alt hvad han og det kiække danske Folk til det yderste har kæmpet for og lykkelig vundet, da maae de venskabelige Stormagter selv indsee, det er ham umueligt at opfylde deres Ønske, og de fiendlige Stormagter maae finde det rimeligt nok, at de ikke med Trudsler kan afnøde det danske Folk hvad det ikke lykkedes med væbnet Haand at fravriste os.

Om nu Følgen heraf vilde blive hvad man kalder “den *anden* slesvigske Krig”, det kan vi vistnok ikke forudsee, men at selv en saadan maatte vælges som *det mindre* Onde, fremfor at opgive *Sønder-Jyllands* Besiddelse og give sig i det tyske Forbunds Vold, det kan alle *Dannemænd* see, og i Forbund med den *himmelske* Stormagt, som har forordnet Folkene deres “Tider” og deres “Boligs Grændser” turde vi ligesaa vel haabe at see en lykkelig Ende paa den anden, som paa den første Krig. Man maatte desuden være meget ubekendt med Verdens Løb, naar man ikke vidste, at om alle Europas Stormagter i dette Øieblik forsikkrede at *Holsten* skulde beholde fælles Konge med *Danmark*, selv naar den nærværende Linie af det Oldenborgske Huus uddøde, at Sagen derved dog ei blev

det mindste sikkrere end *Slesvigs* Uangribelighed i 1848, og at en dansk Arve-Krig *derved* ligesaa lidt forebyggedes, som den **spanske** eller **østerrigske** Arve-Krig forebyggedes ved **A:732**Sikkerheds-Breve i deres Tid. Naar nemlig Timen kommer, som *Augustenborgerne* eller andre har ventet paa for at arve *Holsten* og om mueligt *Sønder-Jylland* med, da hverken nytter eller skader det synderlig, hvad de europæiske Stormagter tænkte og sagde 1848 eller 1851, hvis de ikke da tænke og sige det samme, saa slige Sikkerheds-Breve paa Fremtiden skulde den *danske* Konge og det *danske* Folk nødig give fire Skilling, end sige deres Ære, Frihed og Lykke for.

Vel mueligt, hører jeg Nogen sige, at du har Ret, og at et saadant *dansk Ministerium*, som du tænker dig det, vilde med eller uden Sværds slag kunne hævde *Eidergrændsen*, sikre *Danmarks Riges* Bestandighed med eller uden *Holstens* Tilknytning, og derved vinde Europas Agtelse, uden at Fremtidens Farer derved blev større end de under alle Omstændigheder vil være, men hvad nytter det, du bliver ved at tale og skrive derom, naar du dog engang, som sagt er paa Rigsdagen, har *Kassandras* Skæbne altid at spaae sandt, men aldrig at troes af dem, der raade for det Hele? Sæt nemlig, at et saadant *dansk Ministerium*, som for vore Øine er en *Umuelighed*, dog blev en *Virkelighed*, det vil sige, at *Vorherre*, som du nok troer, Han baade kan og vil, selv skabde det for dig og gamle Danmark, mener du da, at enten "Bondevenerne" eller "Embedsvenerne" eller Hjemtyskerne vilde taale et **A:733**saadant Ministerium, til det havde røgtet sit Ærinde og naaet sit Maal?

Hertil kan jeg kun svare, at hvad *Vorherre skaber*, det *opholder* Han ogsaa, saalænge Ham behager, saa hvem der troer paa Skabelsen, kan ikke tvivle om Opholdelsen, og har de seneste hemmelige Møder ikke lært os andet, saa har de dog lært mig, at *Danmarks Rigsdag*, hvis Taalmodighed alle Europas *Ministre* burde løfte til Skyerne og sætte mellem Stjernerne, ligesaa vist vilde taale et dansk Ministerium, som den har viist, at skulde den finde noget Ministerium *utaaleligt*, vilde det være et saa aabenbar *udansk*, som det, hvorad *Reedz* og *C. Moltke* gik ind og gik ud, som gode Venner med Danmarks Fiender. Ja, det har, Gud skee Lov! viist sig, hvad jeg, som en af det danske Folks Tillidsmænd, uden at spørge om, hvad *Ministre forudsætte*, maa gjøre alle vitterligt, at ligner Rigsdagen Folket baade i en Taalmodighed og Troskyldighed, der let kan gaae for vidt, saa ligner den dog ogsaa det *danske Folk* deri, at naar Spørgsmaalet klarlig bliver om at beholde eller opgive *Sønder-Jylland*, som er kjøbt i dyre Domme, og om at smækkes til eller smugles ind i det "*Tyske Forbund*" eller at forblive til Enden hvad vi har været fra Begyndelsen, da siger Rigsdagen ligesom Folket: nu maa det *bære eller briste*, thi hvor der paa den ene Side kun er Skam og Skade, **A:734**Trældom, Død og Magtesløshed, der er

intet Spørgsmaal om, til hvilken Side *Dannemænd* maa gaae, om de saa end maa gaae i Ilden, for dog muelig, ved Guds Hjelp, endnu som i to Aartusinder, at ære det danske Navn, at frelse “Danmarks Rige” og føre et roligt og glædeligt Liv bag *Dannevirke* i “deiligst Vang og Vænge”!

See, derfor føler jeg mig ogsaa bestyrket i den Tro, at hvormegen Fiendemagt der maaskee endnu maa brydes, og hvormange Rænkespind der endnu maae briste, og hvormange usædvanlige og uformodenlige Ting der maaskee endnu maa skee, *efter* det herlige *Udslog* ved Isted og det glimrende *Afslag* ved Eideren, førend Dansken faaer Lov til at nyde sit eget i Fred, faaer oplyste Øine for hvad det er værdt, hvad det duer til og hvad der ved en fri, flittig og besindig Brug kan komme ud deraf, saa *vil det dog skee*, fordi der er en *levende* Gud, som seer paa *Hjertet*, og vedkiender sig det *danske* Hjerte, som sin egen Skabning, nu vistnok langt fra at være lydesløst, men dog oprindelig “saare godt” og endnu, skøndt i mange Maader misledt og længe gruelig mishandlet, *forholdsviis* saare godt, kan og skal være en Kilde, hvoraf det *yndigste* og *gladeste* Folke-Liv, der kan føres og taaes i denne Dødbider-Verden, skal udspringe og klare sig til Dagenes Ende!

|A:735Hvor gruelig man derfor end har sammenfiltret det *ei* engang efter Grundloven “*aabne*” Spørgsmaal om “Arve-Retten til Danmarks Rige”, med det vildfremmede og igrunden ubesvarlige Spørgsmaal om “Arve-Retten til *Holsten*”, og hvor frygtelig man end har misbrugt dette selvgjorte Sammensurium til at formørke det klare Spørgsmaal om Danmarks Riges Tilværelse og virkelige Besiddelse af Sønder-Jylland, saa haaber jeg dog ganske sikkert, at den danske Konge, det danske Folk og den forenede Rigsdag baade skal faae Øine til at see, Mod til at udtale og Held til at hævde den soleklare Sandhed, at fremfor alt i Danmark, hvor selv *Enevolds-Kongerne* altid har bekiendt, at de havde det *danske Folk* at takke saavel for deres Arve-Ret, som for deres Enevolds Magt, i Danmark har *Ingen* Arve-Ret til Riget *uden Folket* og hvem der vil takke *Folket* for den, saa her kan der aldrig være Tale om en Arving til Riget, som ikke har Folkets Tillid og stiller den størst muelige Sikkerhed for, at han *elsker* det *danske Folk* høit over ethvert andet, og vil derfor stræbe at regiere efter dets Hjerte og vinde dets Kiærlighed. Kan derfor Kongen af Danmark ikke tillige være Hertug i Holsten, uden at *Keiseren i Tyskland*, eller den tyske Keiserlighed under hvilket som helst Navn, skulde udøve det mindste *Over-Herredømme* i Danmarks Rige, eller at dog *Dansk* og *Tysk* skulde være hip **|A:736**som hap i Danmarks Rige, da kan Hertugen i Holsten aldrig meer være Konge i Danmark, men hvem der vil føre *Dans* og *Skjolds* og *Frode Fredegods* Spir, maa ikke blot nøies med den *danske Krone*, men prise sin Lykke fremfor alle andre Keisere

og Konger paa Jorden, som Drot for det fredeligste, troeste, kiærligste og taalmodigste Folk i et af Verdens yndigste, frugtbareste og mest velsignede Lande. Det er altsaa, hvad jeg ogsaa reent ud har sagt vore Ministre, saa langt fra, at nogen *Dannemand* kan opgive det mindste af Danmarks Riges Ret og Tarv for at det kan faae Arving tilfælles med Holsten, at han meget mere maa ansee et saadant *Fællesskab* herefter for den farligste "*Communisme*" der kan true det danske Samfund og borgerlige Selskab!

Rettelse i Nr. 45.

S. 708. L. 12. skal læses: "Uffe hin *Spage*"

S. 711. L. 19. -- "*mod* alt hvad der kalder sig Slesvig-Holsten"

S. 714. L. 13. -- "*som* sagt"

S. 715. L. 26. -- "den *despotiske* Krebsgang"

S. 720. L. 17 -- "*men* veed kun."

[A:737]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Lørdagen d. 22. November. Nr. 47.

Mormonerne og Holsten-Gottorperne.

"*Danskeren*" kan jo vist nok let komme *dem* for Øie eller dog for Øren, som, uden videre at ændse Indholden, vil udelukkende holde sig til Overskriften og overvældede af den schlesvig-holsteinske Christenkiærlighed udbryde: nei, see dog engang, hvor pæredansk, hvor ukiærlig og hjerteløst, ja, man kan gjerne sige, hvor ondskabsfuldt og ugudeligt, den saakaldte hjertelige og grundchristelige "Dansker" kan bære sig ad, saa han, forhærdet og forblindet af sit rasende *Tysker-Had*, nu endogsaa sætter hvad han kalder *Holsten-Gottorperne*, og hvormed han jo mener de ulykkelige, men ædle, høihjertede og for en stor Deel ægte christelig fromme og

gudelige Kæmper for den ældgamle, uskyldige, retfærdige, efter Fornuft og Skrift nødvendige Forbindelse mellem *Hertugdømmerne*, sætter *dem* ved Siden ad en ikke blot sværmerisk og tosset, men aabenbar ukirkelig, uchristelig og bespottelig Sekt eller rettere Kiætter-Pakning!

IA:738I alt dette er jeg imidlertid vel ikke saa uskyldig som det Barn, der blev født inat, men dog *saa uskyldig*, som en Udgiver af et Ugeblad, der iaftes fik følgende Brev med Fodposten:

“Med inderlig Følelse for mit Fædreland, griber jeg Pennen for at tilskrive den alderstegne Lærer, hvis dybe Stemme alt i saa mange Aar har gjenlydt i Danmarks Land. Endnu mindes jeg Deres “Paaskelilie” og “de hellige tre Konger”. Nu synes Lyset at straae klart i hver en Vraa, men ak, det er kun som et Nordlys paa den natlige Himmel for de fleste. Jeg har selv levet i Kjøbenhavn i sex Aar, og seet den fremherskende Forfængeligheds- og Forlystelsessyge, endogsaa der, hvor man bekjendte Jesu Navn. – Man styrtede sig i Kampen for Fædrenelandet, men kun Nordboens Ild fremskinnede, intetsteds var det from Tro, der svang Banneret – man vandt, men hvor opsendtes Tak til Gud? og hvor opflammedes man til Skaansel og Kjerlighed imod de Overvundne, da man dog ogsaa skal elske sine Fjender. Jeg opholder mig nu i Schleswig, som jeg om nogle Dage agter at forlade, og jeg grues ved at see de mange Offere, der blive bragte hen for at fylde Fængslerne, for en Officeers Lunes Skyld eller overmodige Underofficerers Lyst til at lade Indvaanerne føle at de ere i deres Hænder. Børn, der klippe blaae Stykker Papir og hændelsesviis klistre dem paa en rød **IA:739**og hvid Veiviser, blive strax belagte med Arrest og omsider straffede med Slag. En agtet Læge og Familiefader blev forrige Vinter dømt til at sidde 5 Dage paa Vand og Brød, fordi der i et bortleiet og tillaaset Værelse i det, af ham beboede Huus, ved Opbrydning, fandtes nogle Stykker af en gammel Sabel, medens det blev ham betydet at det var en særdeles Naade at han ikke blev sendt til Tugthuset. 72 hendsidde for Øieblikket i Amtsfængslet, og dog er der indrettet Fængsler paa Godserne i de fjernere Egne. Er det den danske Høimodighed? Biskop *Absalon* talede de Betrængtes Sag, og Livet er en ussel Gave, naar Friheden negtes. Endogsaa Baptisterne trues med at blive “*eingesteckt*” og sukke forgjeves efter Grundlovens Indførelse i Hertugdømmerne, som tilsteder Religionsfrihed. Det er den bedagede Taler paa Rigsdagen dette henstilles til Forfatteren heraf hører til “de sidste Dages Hellige”, og i vor Pagtes-Bog hedder det saaledes: Vi troe at Religionen er indstiftet af Gud, og at Menneskene ere ansvarlige for Gud, og for ham alene, for Udøvelsen deraf, med mindre deres religieuse Meninger tilskynde dem til at gjøre Indgreb i Andres Rettigheder og Friheder, men vi troe ikke at menneskelige Love have Ret til at foreskrive Regler for Gudsdyrkelse og binde Menneskenes Samvittigheder eller

foreskrive nogen Form for den offentlige eller huuslige Andagt. At den borgerlige |A:740|Øvrighed bør undertrykke Lasten, men aldrig tvinge Samvittigheden, straffe Brøde, men aldrig undertrykke Sjels-Frihed. At Regenter, Stater, og Regjeringer have Ret, og ere pligtige, til at udgive Love til alle Borgeres Beskyttelse i den frie Udøvelse af deres religieuse Bekjendelse, men vi troe ikke at de have Ret til at berøve Borgerne denne Rettighed, eller i deres Mening gjøre dem fredløse, saalænge de vise Lovene Agtelse og Ærbødighed, og saadanne religieuse Meninger retfærdiggjør ikke Oprør og Sammensværgelse. – Da Deres Høiærværdighed formodentlig er uvidende om vor Lære, saa vil jeg give mig den Frihed at anføre nogle flere Steder:

Efter at det virkelig var aabenbaret *Joseph Smith*, denne første Ældste, at han havde annammet Syndsforladelse, blev han atter indviklet i Verdens Forfængeligheder, men efter at have omvendt sig, og oprigtig ydmyget sig ved Tro, aabenbarede Gud sig for ham ved en hellig Engel, hvis Aasyn var som Lynet og hvis Klæder vare rene og hvide over al Hvidhed, og gav ham Befalinger, der indspirerede ham, og gav ham Kraft fra det Høie, ved de Midler, der forud vare beredte, til at oversætte Mormons Bog, der indeholder Fortællingen om et *frafaldet* Folk, og Jesu Christi Evangelies Fylde til Hedningene og ogsaa til Jøderne, der var givet ved Inspiration, og er bekræftet ved Engles |A:741|Aabenbarelse, og forkyndt for Verden ved dem, og bevise Verden at de hellige Skrifter ere sande, og at Gud inspirerer Menneskene og kalder dem til sit hellige Værk i denne Tidsalder og Slægt, ligesaavel som i fordums Slægter, og viser derved at han er den samme Gud i Gaar og i Dag og til evig Tid. Amen.

Og atter: *Hiram Smith* var 44 Aar gammel i Februar 1844, og *Joseph Smith* var 38 i December 1843, og for Fremtiden ville deres Navne blive talte iblandt Martyrerne for Religionen, og Læserne i alle Nationer ville erindre, at Frembringelsen af "*Mormons Bog*" og denne Kirkes Lære- og Pagt-Bog har kostet det bedste Blod i det nittende Aarhundrede, og at, kan Ilden antænde *et grønt Træ* til Guds Ære, hvor let vil den da opbrænde de "*tørre Træer*" for at rense Viingaarden fra Fordærvelse. De levede for Hæder, de døde for Hæder, og Hæder er deres evige Løn. Fra Tidsalder til Tidsalder skulle deres Navne nævnes for Efterkommerne som Ædelstene for de Helliggjorte."

Hvor nu dette smukke Brevskab er fabrikeret: om i *Slesvig* eller i *Kiøbenhavn*, skal jeg ei kunne sige, da jeg, som sagt, fik det med Fodposten, og der, som bekiendt, baade er Mormoner og Holsten-Gottorpere i *Kiøbenhavn*, der ikke give de Slesvigske noget efter,

men |A:742| hvor end Brevet har hjemme, fortjener det i mine Øine en vis Opmærksomhed, fordi det med hele den tilsyneladende Troskyldighed, vi saa tit har maattet beundre hos Holsten-Gottorperne, naar de fortæller deres Æventyr om den hellige Pagt mellem “Hertugdømmerne” og om det holstenske *Martyrdom* saavel ved *Frederits*, som ved *Frederikstad*, dog røber en vitterlig Konst, hvis Fiinhed og Skjønhed jeg vel ei kan berømme, men hvis Dristighed jeg dog maa forbauses over. Danskhed, Christendom og Skjaldskab, Menneske-Rettigheder, Samvittigheds-Frihed, den danske Grundlovs Velsignelser, Oprørs-Farverne i al deres Uskyldighed og Mormons-Bogen med sin guddommelige Oprindelse, omtales her som lutter Ting, der “ungedeelt” høre “ewig tosamem”, saa det er kun pæredansk Dumhed og Eensidighed, der kan falde paa at skille ad hvad Gud har sammenføiet, og istedenfor at lee ad dette Sammensurium, skulde Dannemænd deri see en paatrængende Opfordring til dog i Guds Navn for deres egne Skyld at komme ud af det Virvar i Tankegangen, der ingenlunde behøver at være enten saa grovt eller saa latterligt, for igrunden at være ligesaa sørgeligt og ødelæggende.

Kun een Bemærkning skal jeg tilføie i Anledning af Jammer-Klagen over de *Danskes* Tyranni i Slesvig, thi skjøndt jeg er vis paa, at man ligesaavel i Slesvig som i Kiøbenhavn forsynder sig langt mere med |A:743| falsk Forsonlighed end med virkelig Haardhed, saa er jo dog Historien om “Farve-Blandingen” i Slesvig ligesaalidt, som den om “Hatte-Skyggen” i Angeln saa ganske grebet af Luften, og det hører virkelig med til den sørgelige Tanke-Forvirring at “afsie Myggen og nedsluge Kamelen”, at skaane det *virkelige Oprør* og undsee sig ved at nævne det med sit rette Navn, men at fare i Harnisk over de ubetydeligste Yttringer af den *Bitterhed*, man dog godt veed, findes og maa findes hos de slagne og underkuede *Oprørere*.

Danskerne har nemlig utabelig Ret til at herske i *Sønder-Jylland*, Gud har givet deres Vaaben Seier og derved givet den Magt til at *herske* i Sønder-Jylland, og den Magt skal de bruge saa menneskelig som mueligt, men ogsaa frit og kiækt, uden at bryde sig det mindste om nogen Indvending, hvorfra den saa kommer, og uden al Skaansel, hvor den oprørske Tænkemaade møder dem med “væbnet Haand”, om det saa kun er en oprørsk Pen, der stikker i Haanden, men *Tanker* skal de lade være *toldfrie*, hvor aabenbar de saa enten indføres eller omføres, thi hvor man kan gjøre hvad man vil, skal man ogsaa lade Folk tænke og sige hvad de vil, ellers forbitter man ikke blot de LigeGYldige, og faaer ikke blot bestandig Skin af Grumhed, men øver virkelig, om end tit uden selv at vide det, den allerunødvendigste, unyttigste og uforsvarligste Grumhed. Lad |A:744| derfor kun baade Herrer og Damer omkring Gottorp, som bære et oprørsk *Hjerte* i Barmen, vi jo ikke vil udrive, ogsaa bære de

saakaldte “oprørske” men jo igrunden ligegyldige “Farver”, saameget og saalænge de gider, og snakke saa “havombæltet” ved *Slien*, som de har Lyst! desbedre kiender vi vore Folk og desmindre fristes vi til enten at opvække de “Slesvigske Provindsial-Stænder” af Selvmords-Kulen eller at betro Optrørere nogensomhelst Udøvelse af “politiske Rettigheder”, og desklarere er det kun Nødværge, naar vi gjør alt mueligt for at *dansk Tale* og Tænkemaade kan blive herskende i det *danske Hertugdømme!* For Dansken er det desuden umueligt at slaae Laas for den *oprørske Mund* og lægge Baand paa de oprørske Farver, uden i en vis Grad ogsaa at kneble den *danske Mund* og binde sort Flor om *Dannebrog*, thi den *Billigheds-Følelse*, som er uadskillelig fra det *danske Hjerter*, driver os bestandig, naar vi er ubillige mod andre, til ogsaa, ligesom til Giengæld, at være ubillige mod os selv, og *Dags-Befalingen* i Kiøbenhavn til Undertrykkelse af “*den tappre Landsoldat*” var aldrig saa gal eller latterlig, at den jo stemmede meget godt overeens med den Grundsætning, vi under hele Krigen har fulgt: ligesaavel at laste og saavidt muligt undertrykke den *danske Ild for Danmark*, som den *holsten-gottorpske Ild mod Danmark*, der jo dog, |A:745 sagde man, som en *Ild for Tyskland*, var ligesaa naturlig som den Danske. Dette var jo vist nok en Følge af fuldstændig Tanke-Forvirring, forsaavidt som den *danske Ild* var en Bavn til Fædernelandets Forsvar og den *holsten-gottorpske Ild* derimod en *Mordbrand* til Erobring og Ødelæggelse, men naar man først i Tankerne har sammenjasket Danmarks Ret til Sønder-Jylland med den danske *Konges Krav* paa Holsten, og Holsten-Gottorpernes naturlige Lyst til, saasnart som mueligt, at løsrive sig fra al Forbindelse med Danmark, med deres Graadighed efter Sønder-Jylland og indtændte Arrighed mod Danmarks Rige, da finder man, det er hip som hap paa begge Sider, og da man ikke vil være ubillig nok til, som *Preuser* og *Østerriger*, at rose hos sig selv, hvad man laster hos andre, saa falder man nødvendig i den *klare Selv-Modsigelse* at laste og saavidt mueligt undertrykke det hos sig selv, hvormed man ene kan kæmpe og seire, hvorved man da blandt andet gjør sig uhyre latterlig i Fiendens Øine og dobbelt forhad, da Dumhed og Ondskab virkelig synes parrede, naar man efter Natten ved *Frederits*, Dage ved *Isted* og Nætter med Dage ved *Fredrikstad* siger til Fienden: see, *her er min Haand*, lad os nu være gode Venner og ei tale meer om det Forbigangne, som du kan troe, gjør mig ligesaa ondt som det gjør dig!

|A:746

Kiøbing-Havn som Frihavn.

At hvad man nu, som en Efterligning af det plattyske “*Kopenhagen*”, skriver “*Kiøbenhavn*” endnu i danske Munde hedder “*Kiøbinghavn*”, og at det er Hovedstadens *danske* Navn, sammensat af det samme “*Kiøbing*”, som lyder i “*Nykiøbing, Rudkiøbing*” o. s. v. og af “*Havn*”, som efter Beliggenheden har været Stedets oprindelige Navn, det forudsætter jeg vel som alle vitterligt, men finder det dog raadeligst ogsaa at forudskikke, da det meste af hvad der har været og skulde bestandig være alle “*Danskere*” vitterligt, nu er dem ganske ubekendt.

Naar altsaa *Kiøbinghavn* skal svare til sit Navn, som Danmarks Hoved-Kiøbstæd og Stor-Havn, da kan der neppe være nogen Tvivl om, at Handel og Skibsfart maa vinde en langt *friere* Rørelse her end hidindtil, og Længselen derefter har alt endeel Aar udtrykt sig i Forslaget om en saakaldt “*Frihavn*”, et Forslag, der under Krigen med *Hamborg* og Aabningen af et nyt Handels-Samkvem med *Engeland* fremtraadte som et uafviseligt Krav. Vankundig, som jeg er, baade om hvad man hos os forstaaer ved en “*Frihavn*” og om de nærværende Handels-Forhold, kan jeg ingen Stemme have om, hvorvidt de gjorte Forslag er velberegne, eller hvorvidt *Hovedstadens* nærværende [|A:747](#) Indbyggere burde findes villige til store Opoffrelser for en saadan Frihavns-Rettighed, men at “*Told* og *Sise*” Udførsels- og Indførsels-Forbud, udelukkende Enerettigheder og alt Saadant baade allevegne er og altid har været en Pestilens for den fri og levende Opblomstring af Handel og Skibsfart, og dermed ei blot for alle saakaldte borgerlige Handteringer, men for al “*menneskelig*” Virksomhed og Velstand, det følger af sig selv og stadfæstes af hele Verdens-Historien fra *Ægyptens* og *Phønicien*s til *Spaniens* og *Engelands*.

Hvor der imidlertid ikke, som i *Holland* og *Engeland*, er en stærk Drift til *Virksomhed* og stor Lyst til at blive rig, der vil man ogsaa sædvanlig være blind for Frihandelens og i det hele for den borgerlige Friheds velgiørende Indflydelse paa Menneske-Livet, og om man da end af andre Grunde skaber en enkelt *Frihavn* som Østerrig har skabt *Triest*, da bliver det egenlig kun en Eneret (et Monopol) efter en stor Maalestok, der ophjælper en enkelt Stad paa et heelt Lands Bekostning og tjener langt meer til Glimmer og Ødselhed end til Menneske-Livets Udvikling og Forædling.

I *Danmark*, hvor der til Jævnshold hverken er nogen *stærk* Drift til Virksomhed eller *stor* Lyst til Rigdom, men hvor man heller vil nøies med mindre, naar man kan have det *mageligt*, der er ikke synderlig Udsigt til, at enten Frihandel eller borgerlig Frihed [|A:748](#) i det hele vil blive et Folke-Ønske, hvis Opfyldelse man vil købe med den Uleilighed og de Opoffrelser, som især nuomstunder vil findes uadskillelige derfra, og paa den anden Side kan man, med Øie og

Hjerte for hele Riget og Folket, aldrig ønske, at en enkelt By, at *Hovedstaden* enten ved en *Frihavn* eller paa anden Maade skulde faae en egen Fordeel paa det Heles Bekostning og derved stedse mere beherske og trykke og endelig fortære baade Landet og Folkelivet.

Jeg skal derfor ønske, at det med Frihandelen og i det hele med Borgerlivets Frigiørelse hos os maa gaae ligesom med “Sisens Afskaffelse”, at Begyndelsen skeer *ikke* med Kiøbenhavn, men med hvad man hos os kalder “*Kiøbstæderne*”, thi baade vil dette kunne skee uden noget føleligt Tab for hvad man kalder “*Stats-Kassen*”, og derhos er Frihedens velgiørende Indflydelse paa de borgerlige Handteringer og paa Menneske-Livet i det hele, langt mere indlysende i de mindre Kiøbstæder, end i *Hovedstaden*, hvor Baandene af mange Grunde hverken kan holdes saa stramme eller findes saa trykkende, og endelig vil *Friheden* virke mere velgiørende, jo almindeligere den er og jo meer den udspringer af Folkets Midte, som sit Moderskiød. Det har heller slet ingen Nød, at jo Borgerlivet, naar det først er frit *udenfor* Hovedstaden, ogsaa bliver det *indenfor* Voldene, eller hvad der er det samme, at jo **A:749**Voldene, som er Skillerummet, give efter, hvad det saa end skal koste at udjævne dem, medens derimod den borgerlige Frihed, ved at begynde i Hovedstaden, kræver pludselig saa store Offere, at de kun kan tilveiebringes ved et *Forskud* fra Hovedstaden, som hele Landet kommer til at betale med Rente og Rentes Rente, saa det enten aldrig faaer Deel i Hovedstadens Frihed eller faaer den først, naar det er for silde, naar deels Kræfterne til at benytte den er hardtad udtømt, og naar derhos Hovedstaden har vundet saa stort et Forspring, at den paa Timen knuser sine Medbeilere.

Jeg anseer det da ikke for noget Uheld, men for en stor Lykke, at Kiøbenhavn *ikke* giennem Borgemester og Raad vil giøre “*store Opoffrelser*” for at vinde Frihavns-Rettighed, naar kun Følgen maa blive, at man giør *alle danske Havne*, undtagen *Kiøbinghavns* og maaskee *Flensborgs*, til *Frihavne*.

Længe har jeg opsat at skrive i “*Danskeren*” om disse Ting, skiøndt de har ligget mig paa Sinde, thi det nytter dog ikke, før Nogen tager fat, der er levende inde i Nærings-Forholdene og hvad man kalder “*Stats-Husholdningen*” og tillige efter sin borgerlige Stilling kan have nogen Indflydelse derpaa, men da næsten alt hvad der hos os træder frem fra denne Side, gaaer meer eller mindre avet om, maa jeg dog, før “*Danskeren*” standser, ogsaa i denne Henseende vinke til den **A:750**rette, menneskelige og folkelige Side, for, om mueligt at fremkalde nyttige Bestræbelser.

Det gaaer os nemlig for nærværende Tid, synes mig, med Handel, Skibsfart og alle saakaldte borgerlige Handteringer, som det i Midten af forrige Aarhundrede gik os med Agerdyrkningen og Bondestandens Opkomst, saa man har mange Planer til et Net af

Jernbaner og deslige, som tjenlige til Rigets Opkomst, *naar* Driftigheden og Drifts-Kapitalerne *forudsættes*, men paa den anden Side forudsætter man ikke blot af disse gode Ting langt mere end her findes, men man synes reent at glemme, at det er en høi Grad af Frihed og en lav Grad af Skatter og Afgifter, som ene kan forhøie Driftigheden og forøge Drifts-Kapitalen, medens det Modsatte med Nødvendighed formindsker begge Dele.

Hvorledes man nu med en trykkende Stats-Giæld, med meget for store Udgifter til Krigs-Væsenet i Fredstid, med en meget for talrig og fordringsfuld Embedsstand, og med den herskende Indbildning, at Regieringen skal om mueligt, have hele Folkets Virksomhed og alle Rigets Midler i sin Haand, for efter sin Viisdom at fordele dem til alle Sider, hvorledes man under saa mislige Omstændigheder skal kunne lette Byrderne, eller engang gaae ind paa at fremme den fri Virksomhed, det veed jeg vistnok ikke, men dog er jeg vis paa, der vilde allerede være meget vundet, naar Ordførerne kom ind |A:751 paa den Tankegang, at det er *Folket*, Landets menneskelige Indbyggere, deres menneskelige, flittige, frugtbare og fornøielige Virksomhed, der maa være Øiemedet for hele den indenlandske Styrelse, og at man til at vække, fremme og sikkre denne fri og frugtbare Virksomhed maa gribe og bruge de tjenligste Midler, man har eller kan faae til sin Raadighed.

Saalænge man nemlig har et andet saakaldt "*Stats-Øiemed*", og enten tilsigter den størst muelige Indtægt for Stats-Kassen, eller Udviklingen af den størst muelige Krigsmagt, eller den størst muelige Fasthed af Regierings-Formen, Arvefølgen, udvortes Orden og alle Indretninger, eller vel endog Indbyggernes Oplysning og Forbedring, samt Lyksalighed her og hisset efter vedkommende *Styreres Hoved*, eller man, som sædvanlig, sætter sig saa meget som mueligt af alt dette til Lovgivningens og Styrelsens Øiemed, da fører man igrunnen Krig enten med Folkets menneskelige Liv, Virksomhed og Lykke i det hele, eller dog med det meste og bedste deraf, saa at, selv naar man paa denne Vei er klogest og lykkeligst, opnaaes kun endeel Enkeltmænds og enkelte Retningers Udvikling og Velgaaende paa det Heles Bekostning.

Det er nu vistnok let seet og nemt sagt og meget sandt, at denne *menneskelige* Betragtning af det borgerlige Selskabs Art og Maal og *Frigiørelsen* af Menneske-Livets Virksomhed i alle Retninger, ei blot medfører endeel udvortes Uorden, Uleilighed og Fare, men ogsaa at Giennemførelsen er langt vanskeligere i *Europas* gamle Stats-Bygninger end blandt andet i *Nord-Amerika*; men derfor er det lige vist, at hvor man ikke itide tilegner sig den menneskelige Betragtning af Menneske-Livet i sin borgerlige Retning, og stræber, saavidt mueligt, at skaffe og sikkre det en fri, frugtbar og fornøielig Virksomhed, der undergraver man det borgerlige Selskab og forbereder enten en *Udvandring* af alle de ypperste Kræfter eller en

Omvæltning ved det **[A:752]** vilde Dyre-Livs Selvtægt, eller begge Dele, saa overalt, hvor det borgerlige Selskab skal trives og fremdeles være Brændpunktet for og Middelet til Menneske-Livets kraftige Yttring, lykkelige Udvikling og glædelige Oplysning, der maa man opgive den ligesaa forsvækkende, som aandsfortærende og umenneskelige Statskonst, og i det lille *Danmark*, hvor man altid kun har fuset paa denne Konst efter fremmede Mønstre og Forskrifter, og hvor der endnu er meer tilbage af *Hjertelighed*, *Taalmodighed* og *Fædernelands-Kiærlighed* end noget andet Steds, der vilde selv under de ugunstige Omstændigheder, som er øiensynlige nok, en *Grundforbedring* af de borgerlige Forhold i den *allerfrieste* Retning sikkert lykkes langt over Forventning, naar Rigets Styrere havde Villie, fandt Lys og fattede Mod til alvorlig at prøve derpaa.

Nytte kan det vel ikke stort at vinke i denne Retning, som man endnu hos os sædvanlig hverken har nogen levende Forestilling om eller synes at kunne fatte Yndest for, men *skade* kan det dog endnu mindre, og jeg regner det til min Lykke, at intet af alt hvad Historien har lært mig kan times enten Enkeltmand eller hele Folkefærd, intet af det Alt er enten saa godt eller saa sjeldent eller saa vanskeligt at opnaae, at jeg jo tør haabe, det, med Guds Hjelp, skal dukke op eller dale ned i mit elskede, velsignede og igrunnen udmærket lykkelige *Fæderneland!*

[A:753]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 29. November. Nr. 48.

[PS7:512]

Den tapre Landsoldat.

¹ Man skal ei skue Hund paa Haar,
Det er en gammel Tale,
Som trøsted alt i *Leiregaard*

Den danske Konges Ka'le;
Thi Bondesøn drak Løveblod,
Og Bondesøn fik Heltemod,
Da *Hotte* blev til *Hjalte*!

- 2 Lad Tysken kun i Pral og Prat
Fra alle Prisen vinde,
Den tappre danske Landsoldat
Skal dog ei gaae af Minde;
Fra *Frederis* til *Fredrikstad*
Staaer Mindesmærker tæt paa Rad
Om Helten under Kofte.
- 3 |A:754| Han vidste knap, hvad det betød
At være Billedhugger,
Men sang dog "Seier eller Død"
Saa hele Tyskland sukker,
Og aldrig skal, den Sag er reen,
Mens der er Malm og Marmorsteen,
Hans Heltetræk udslettes.
- 4 Den første Gang, han drog afsted
At værge Land og Rige,
Hans Fader tav, hans Moder græd,
Og dødbleg var hans Pige,
|PS7:513| Men da han hjem med Seier dro',
Hans Fader græd, hans Moder loe,
Hans Pige var som Rosen.
- 5 Thi aldrig før det danske Land
Var stædt i større Fare,
Og aldrig nogen Dannemand
Det bedre kan forsvare
End Bondeknøsen ærekiær,
Da han drog ud i Herrefærd
Og vandt sit Helterygte.
- 6 |A:755| Kong *Vermund* sad paa *Eiderbro*
Engang i gamle Dage,
Hans Søn da kæmped, een mod To,
Det *Uffe* var hin Spage;
Og saa har Landsoldaten spag
Nu vundet Priis i Kæmpelag,
Som een mod To tilvisse!
- 7 Derfor, saalænge Danmark staaer,

Og Dannebrog kan flyve,
For Heltene fra Bondens Gaard
I Skjul skal *Tysken* krybe,
Thi nu hver Gang, han ypper Strid,
Det gaaer som i *Rolf Krages* Tid,
Da *Hotte* blev til *Hjalte*⁴⁴.

44

Efter det *islandske* Sagn var nemlig Rolv Krages berømte Mærkesmand *Hjalte* en sællandsk Bondesøn, som ellers hedde *Hotte* og var en stor Kryster, til *Biarke* gav ham Blodet af en *Elg* at drikke.

|A:756|PS7:518

Efteraars-Livet i Danmark.

(1851).

- 1 I Spøgelse-Stuen
Paa Old-Kiøgegaard,
Hvor Alderdoms-Fruen
End børster sit Haar,
I Livs-Efteraaret
Stod Skjalden graahaaret
Og kyssed sin Brud.
- 2 Med Gluggen vidaaben
I Morgenstund sval,
Man siger: forvoven,
Om ei splittergal,
Smaafuglene glade,
Med Blomster og Blade,
Velkomne han bød.
- 3 Med Øinene klare,
I Skjalde-Forstand,
Han dog aabenbare
Fra *Kiøgebugts* Strand
Saae Skyggerne svinde,
Og Solen oprinde,
Som fordum i Vaar.

- 4 |A:757|End fløitede Stæren

Sit lystige Kvad,
|PS7:519Og grøn stod end “Æren”
Med feireste Blad⁴⁵,
Og, som i Utide,
Stod tæt ved dens Side
En grøn Taarepil.

5 Saa staaer de for alle
Ved Old-Kiøgegaard,
Men Dannemarks Skjalde
Har deiligste Kaar:
De seer i det Lave,
Paa Mark og i Have,
Det Høiestes Speil.

6 De seer det forinden,
Foruden og saa,
De seer det i Kvinden
Og Bølgerne blaa,
I alt hvad fornøie
Kan Hjerte med Øie,
Med Kiærligheds Ild.

7 |A:758Ja, Dannemarks Skjalde
Har deiligste Kaar,
Dem Lodderne falde
Til Lykke i Vaar,
Naar Vinteren kommer,
Har Hjertet end Sommer,
Og Løntræet Blad.

8 |PS7:520Alt hvad de tør vente,
Alt hvad de tør spaae,
Naar kun de vil lænte,
De lykkelig naae;
Som Visen faaer Tonen,
Fik *Hjærne* Guldkronen
I deiligste Vang.

9 Alt har jeg opnaaet,
I deiligste Vang,
Hvad tidlig har spaaet
Min dristige Sang,
Har seet paa Bedrifter,
At Tiderne skifter,
Som Toner i Skov!

- 10 |A:759| Vel Skjaldene mange,
I Livs-Efteraar,
Med Kiærligheds-Sange
Fik andengang Vaar,
Som Rosen man finder
Paa blussende Kinder
I brændende Favn;
- 11 Og naar mine Viser
Om Bruden, jeg vandt,
Som mageløs priser
Den Perle, jeg fandt,
Da godt man kan tvi'le,
Da let man vil smile
Ad graahaaret Skjald;
- 12 |PS7:521| Dog end var tilbage
Vidunderet bedst,
I Alderdoms Dage,
Paa Kiærligheds Fest,
Da Old-Dannekvinden,
Med Rose paa Kinden,
Faaer andengang Vaar!
- 13 |A:760| Hvad tidligst var spaaet
I Skjaldenes Sang,
Blev senest opnaaet
I deiligste Vang,
Det Sene, det Søde,
I Livs-Aftenrøde,
I Solebjergs-Lag!
- 14 *Skjøn-Freia*, hun sidder
Paa Folkevangs-Slot,
Og Fuglenes Kvidder,
Den huer hun godt,
Den spaaer om det Søde
I Livs-Aftenrøde,
I Solebjergs-Lag!
- 15 Den spaaer om Livs-Blomsten,
Som dufter igien,
Den spaaer om Hjemkomsten
Af kiæreste Ven,

Af Aanden, som Armen
Om Hjertet i Barmen,
Med Ungdommens Ild!

16 |A:761|PS7:522 Ja, Kiærligheds-Fruen,
I deiligste Vang,
Staaer sneehvid som Duen,
I Skjaldenes Sang,
Og kysser som Flammen
Sin Brudgom med Gammen
Paa Guldbryllups-Fest!⁴⁶

17 Reist hid fra det Fjerne,
Han kommer igjen,
Som Østerleeds Stjerne,
Den kiæreste Ven,
Og slet ikke mindre
End Stjerner mon tindre
Hans Øine endda!

18 Ja, *Freias* den bedste,
Den kiæreste Ven
Med hendes Guldfæste
Skal dages igjen,
Smaafugle paa Kviste
Alt længe det vidste
Og kviddred derom!

19 |A:762| Hun vented saa længe
Ham vel under Øe,
At Blomster i Enge
Blev alle til Hø,
|PS7:523| Og alle Havfruer
Sank døde som Fluer
I Bølgerne blaa;

20 Og *Folkevangs-Borgen*
Stod øde og tom,
Fra tidligste Morgen
Til Midnatten kom,
Og giæstedes siden
I Spøgelse-Tiden
Af Spøgelse kun;

21 Som *Nornerne* blinke,
Og riste paa Blad,

Som *Lys-Alfer* vinke,
Og vifte paa Rad,
Dog Bladet sig vender,
Og Bavnen sig tænder
I deiligste Vang!

22 |A:763| Det spired i Jorden
Til Vaar andengang,
Det giæred i Fjorden
Til Havfrue-Sang,
Det lysned paa Borgen
Til Gyldenaars-Morgen
Med Guldtaare-Smil!

23 Med Lystighed Stæren
I Strid "drog afsted",
Og grøn stander "Æren",
Og "Taare-Piil" med,
Og Glæden med Sorgen
Paa Folkevangs-Borgen
Gaaer Haand udi Haand!

24 |PS7:524| Den kommer, den kommer,
Som Spaadommen lød,
Den Vaar og den Sommer,
Det Liv efter Død,
Som Dugg efter Sneen,
Som Blomst efter Leen,
Som Sang efter Suk!

25 |A:764| I Spøgelse sorte,
Som sværme endnu!
Til Helvedes Porte
I fare med Gru!
Ta'r Flugten itide!
Lys-Alferne hvide
Alt dages i Sky.

26 *Skjøn-Freia*, du milde,
Livsalige Diis,
Hvis Guldtaare-Kilde
Er Dannemarks Priis!
Paa Hjertets Høisæde
Med *Graaden af Glæde*
Sid op i din Glands!

27 Saa løser sig Gaaden
Paa yndigste Viis
Om *Guldaare-Graaden*
Af Kiærligheds Diis,
Thi Guld det med Gammen
Kan allerbedst sammen
I Syd og i Nord!

28 |A:765| I Døttre af *Freia*,
I Sønner af *Dan*,
Som arved til Eie
Vort Fæderneland!
|PS7:525| Lad Modet ei falde,
Men stoler som Skjalde
Paa Aanden i Nord!

29 Alt hvad sig bortvender
Fra Dansken i Lund,
Er ei eders Frænder,
Men Spøgelse kun,
De flygte for Dagen,
For Lys paa Guldstagen,
For Lyset med Liv!

30 Ved Soel og ved Maane
Skjøn-Freia er glad,
Mens Bølgerne blaane,
Da følges de ad;
Misundte af Trolde,
Vi skal dem beholde
Iaar som ifjor!⁴⁷

45

“Æren” saavel som “Lønneren” er nemlig et dansk Navn paa “Platanen”, hvorfor det *tvetydig* hedder, “Æren” er det feireste Træ i Skoven.

46

Saaledes forklarer nemlig Historien og jeg den *eddiske* Spaadom om *Freias* bortreiste Ægtemand *Other* eller *Odd*, om hvem hun forgiæves har ledt al Verden rundt, men som skal komme igien i de sidste Dage og seierrig tilegne sig Val-Malmen som Dannefæ.

47

Soel og Maane og *Freia* vilde den gamle Trolde havt for at bygge *Aserne* en uindtagelig Fæstning, og det er igrunden det samme, den

ny Trold vil have for at bygge *Heelstaten!*

|A:766

Vi har jo et klassisk Ministerium.

At vi har et farlig *udansk* Ministerium, det er, desværre, kun alt for klart, og jeg har aldrig følt det dybere end igaar (25 Novbr.) da jeg, som dansk Folkethingsmand, havde aabenlydt foreholdt Ministeriet, hvor *udansk*, altsaa uforsvarlig for det *danske* Folk og den *danske* Rigsdag, dets Færd maatte kaldes og vilde blive stemplet af Folke-Stemmen og Danmarks Riges Historie, thi da modsagde Udenrigs-Ministeren ikke med et Ord denne min Fremstilling, men tilstod, at naar han satte sig ind i *danske Rigsdagsmænds* Følelse og Fædernelands-Kiærlighed, da maatte han finde deres Ængstelighed og Utaalmodighed meget naturlig, saa at hvad han forlangde af os og tildels savnede hos os, var kun den *Billighed*, hvormed vi burde erkiende, at det var ganske anderledes med Ministeriet, som maatte handle efter *deres* egen Samvittighed, indskrænke sig til hvad de kaldte *mueligt*, og dølge de Skridt for Rigsdagen, som, hvis de aabenbaredes for tidlig, maaskee vilde forhindres.

Naar man nu betænker, hvad det maa være for Skridt, et Ministerium er ifærd med at gjøre, som selv bekiendte, det "*pauserede*" (paa Dansk "pustede") kun, fordi det ikke længer turde eller vilde staae fast paa saa gode Vilkaar for Danmarks Rige, som det berygtede Notabelprojekt, endog kiendelig forværret, tilsigtede, saa maa *det Skridt*, Ministeriet efter sit Pusterum har besluttet sig til, og vil ikke røbe for Rigsdagen, jo nødvendig være et Skridt, der aabenbar vil give Danmarks Rige i de "tyske Stormagters" altsaa i dets *Fienders* Vold, og der hører jo meget til at finde, at det ei er meer end billigt, at den *danske Rigsdag* skal lade Ministeriet gjøre et saadant Skridt uforstyrret og uforhindret, men kan det trøste hvad man kalder "*Hr. Sørensen*", da er det dog virkelig paa en Maade *klassisk*.

|A:767 Man veed jo saaledes vel nok, at hvad de Lærde kalder "*klassisk*", det er egentlig "*latinsk og romersk*" og der staaer virkelig skrevet baade i *græske* og *latinske* Bøger, at da *Carthagos* Sendebud vaandede sig ynkelig, bad og skiældte skifteviis, ved at høre de *Romerske* Borgemesteres grusomme og ei alt for ærlige Besked, at efterat have for *Freds* Skyld gjort sig selv værgeløse, og anstrænget sig til det yderste for at "fyldestgiøre" Romerne, skulde Carthaginenserne smukt forlade deres By og flytte bort fra det fristende Hav, for inde i Landet at beholde hvad dem var lovet: Liv og Løsøre og deres egen Forfatning, see, da fælde Roms Borgemestre, *Lucius Censorinus*, sig næsten bevæget til Taarer ved

at tænke paa “Lykkens Foranderlighed”, og erklærede høimodig, at han vilde bære over med Sendebudenes “uanstændige Opførsel”, da han, ved at sætte sig i deres Sted og fortvivlede Stilling, godt kunde begribe deres rasende Utaalmodighed, men han forlangde dog den Billighed af dem, at betænke, at *Roms Borgemestere* ei efter *deres* Samvittighed kunde handle anderledes, og saae igunden ligesaavel paa Carthaginensernes som paa Romernes Bedste, da det jo, naar Romerne skulde herske, som de jo skulde, var bedst for Carthaginenserne at *glemme* al deres forrige Storhed, slaae al Tanke om Selvstændighed og Kamp af Hovedet, og, som lydige Undersaatter, finde sig i Nødvendigheden og holde sig i Rolighed.

Vist nok kan man sige, det gjør en mærkelig Forskiel, at det var deres *Arvefiender*, de Romerske Borgemestere saaledes tiltalde, mens det er det *danske* Folkething, det saakaldte *danske* Ministerium vil trøste omtrent ligedan, og det maa heller ikke glemmes, at selv Carthaginenserne oprørtes ved denne Trøste-Tale, saa de reiste sig til den tredie puniske Krig; men *Billighed* kræver paa den anden Side ogsaa at huske, hvad de Lærde flittig har indpræntet os, at alle Lignelser halte, **[A:768]** og at al Klassiskhed *nuomstunder* kun kan være en svag *Efterligning* af de mageløse Romerske Mønstre, saa vort Ministerium, der, paa eet Medlem nær, ikke engang gjør Fordring paa *klassisk Lærdom*, men kun paa klassisk Dannelse, som den kan naaes i Mag, kan for Klassiskhedens Domstol godt være sin Efterligning bekiendt.

Et ganske andet Spørgsmaal er det nu vist nok, om Ministeriets Klassiskhed kunde bestaae for “*Rigsrettens*” Domstol, hvor det ikke er latinske og græske Bøger, men “Danmarks Riges Grundlov”, der skal dømmes efter, og denne Afgiørelse kunde jeg vel have Lyst til at see, men jeg behøver den ikke for at vide, hvordan jeg skal dømme, thi jeg er *pæredansk* nok til uden videre at bryde Staven over ethvert *udansk* Ministerium i *Danmark*, og jo fuldkomnere den *Romerske* Klassiskhed var hos et *ikkeromersk* Ministerium, des fordømmeligere vilde jeg finde den som folkefiendsk, selv midt i *Tyskland*, end sige da midt i “deiligst Vang og Vænge”, hvor Folket ei blot er det taalmodigste men ogsaa det troeste og kiærligste, jeg kiender.

[A:769]

Danskeren.

Danmarks Riges Stilling og Udsigter i Christ-Maaned 1851.

I.

Det er "Danskerens" sidste Maaned, og naar jeg nu seer tilbage til dens første Maaned, den uforglemmelige "*Thor-Maaned 1848*", da er Begivenhederne og Omskiftelserne baade saa mange og saa store, at mine Tanker ved dem alle umuelig kan optegnes paa de Dansker-Blade, der end er uskrevne, men *hvad* disse Begivenheder have ført os til, *hvordan Folkets og Rigets* Stilling har faaet det fortvivlede Udseende, der netop nu forbauser os og synes kun at aabne os de allermørkeste Udsigter i Fremtiden, det lader sig dog nok i disse Slutnings-Blade beskrive, og dertil griber jeg saameget heller Pennen, som jeg virkelig troer, at det kun er Giøgleri og Øine-Forblindelse, naar det synes, som om Danmarks Riges seierrige Kamp for sin Tilværelse, Frihed og Bestandighed, kun skulde have fremskyndt dets Tilintetgørelse.

|A:770 Danmarks Riges Stilling er nemlig for Øieblikket den, at det, efterat have tilbagevundet sin Ære og Agtelse og sine gamle, oprindelige Grændser, trues med Tilintetgørelse, ikke af nogen Stormagt eller fiendlig Krigshær, men af vort eget Statsraad og vore egne Skrivers Penne, saa vor øiensynlig overhængende Fare er kun den, at vi er ifærd med at *fraskrive* os alt hvad vi har *tilkæmpet* os, og det var jo dog ligesaa urimeligt og latterligt, som det klinger, og langt sørgeligere og skammeligere end det med nogen Pen lader sig beskrive.

Det er derfor intet Under, at alle jævne Dannemænd tænker, og, naar de tør, sige det reent ud, at der maa være Forræderi med i Spillet, thi dersom det virkelig skedte, at *Danmarks* ældgamle Kongerige lige efter den uforglemmelige og seierrige Treaars-Kamp, der har forbauset Europa og hævdet os Besiddelsen af *Sønder-Jylland*, selv fraskrev sig baade Æren og Besiddelsen, da vilde Historien vist ogsaa forudsætte et sort Forræderi, som det eneste, der paa en Maade forklarede det ellers aldeles uforklarlige.

Jeg troer imidlertid, at hvad man i *daglig Tale* kalder *Forræderi* hverken har fundet eller vil finde Sted, thi dertil hører jo, at Vedkommende skal vide, hvad de gør, og det troer jeg ikke engang *Reedz* og *C. Moltke*, end sige da hele Ministeriet har vidst.

|A:771 Rigtig nok har *Reedz*, som Udenrigs-Minister, selv sagt

os, at han og hele Ministeriet vitterlig forlod den egenlig "danske" Politik, som han dog selv kaldte den bedste, fordi de fandt Stormagterne mere stemte for en vis "europæisk" Politik, og *Sponneck* har i sin Memoire til *Schwarzenberg* udtrykkelig fralagt det saakaldte danske Ministerium en *national* altsaa en *dansk* Synsmaade, og det er høist rimeligt, at baade *Reedz* og *Sponneck* selv har fremkaldt endeel af de Noter fra Stormagterne, hvormed Ministeriet saa igjen har stræbt at kyse hvad man kalder det *nationale* eller *danske* Parti i *Danmark*, og jeg kan derfor slet ikke skønne, hvorledes det *danske Folkething* skulde kunne fralægge sig Medskyld i Ministeriets uforsvarlige Politik, uden ved at sætte Ministeriet under Tiltale, før det endnu har fraskrevet Danmarks Rige hvad Folket har tilkæmpet sig og hvad Riget umuelig kan undvære, men desuagtet troer jeg, at hvad der seer ud som det sorteste Forræderi dog lader sig forklare og bør efter Omstændighederne forklares af den Mangel paa Mod og paa folkelig Oplysning, som, tilligemed en fremmed, fransk-tysk Tankegang aabenbar findes hos Ministeriet.

Dog, *hvoraf* end det danske Folks og Riges sørgelige og, som det synes, fortvivlede Stilling for Øieblikket kan og skal forklares, og *hvorvidt* mit dristige Haab om Danmarks lykkelige Fremtid, trods Øieblikkets |A:772ulykkelige Varsler, end skal gaae i Opfyldelse, saa er det lige klart, at vort Statsraad er ifærd med at fraskrive os alt hvad vi har tilkæmpet os, og at sætte Danmark i en Stilling til *Holsten* og *Tyskland*, hvori der knap kan være Tale om *Danskhed*, end sige om Danmarks Riges Frihed og Selvstændighed, saa det maa paa en eller anden Maade forhindres, hvis Danmarks ældgamle Kongerige, uden en ny *Dødskamp*, endnu langt svarere og farligere end den lykkelig overstaaede, skal virkelig bestaae og blive Skuepladsen for en folkelig og glædelig Udvikling af Danmarks Kræfter og Danskhedens Dyd. Det længe haardnakkete tause Ministerium har nemlig omsider forsaavidt brudt Tausheden, at den danske Rigsdag og det danske Folk ei længer kan tvivle om, at det er Ministeriets Hensigt paa den ene Side at raadslaae med de *oprørske* Slesvigere om Slesvigs eller Sønder-Jyllands fremtidige Stilling til Holsten og til Danmark, og paa den anden Side at sammenkoble *Danmarks Rige* saaledes med Holsten og det Tyske Forbund, at det, om mueligt, aldrig meer skal kunne skilles derfra, følgelig aldrig mere frit kunne følge det danske Folks Tilbøielighed, udvikle dets Evner i folkelig Retning eller varetage sin særegne Tarv, endsige da værge sig mod sin naturlige Fiende: det store, grændseløse stolte og begiærlige Tyskland. Hvorvidt nu Ministeriet tillige har isinde ogsaa formelt at gjøre Brud paa Danmarks Riges |A:773Grundlov og stille Riget og Arvefølgen under fremmede og fiendlige Magters Varetægt, det er endnu ikke aabenbaret, men gjør heller ikke synderlig fra eller til, da det kun var en daarlig Trøst, naar Folket og Riget var

saaledes bagbundet, at de ei kunde røre sig, om de da end beholdt Sort paa Hvidt for, at de skulde være frie og selvstændige.

Hvad der nu fra Folkets og Rigsdagens Side er gjort for at forhindre det værste, det indskrænker sig tilsyneladende til en Adresse med henved 50,000 Underskrifter, holdt i temmelig ubestemte Udtryk, og til Rigsdagens hardtad *eenstemmige* Udtalelse af det *Haab*, at Slesvigs gamle Provindsial-Stænder ei paany vil blive indførte, at Slesvig og Holsten ei paany skal faae administrativt og judicielt Fællesskab, paa Dansk: fælles Bestyrelse og Overret, og at Slesvigs constitutionelle Forbindelse med Danmark ei maa gøres umuelig, og man indseer let, at hverken bindes herved Ministeriets Hænder paa mindste Maade, ei heller kan det falde Ministeriet vanskeligt at gøre det værste, uden aabenbar at trodse disse blot negative Bestemmelser.

Vist nok er der skedt noget mere end der synes, til at forhindre det værste, idet Rigsdagen har vovet at gøre Rigets Stilling til Gjenstand for en *offenlig* Forhandling, hvor det er blevet klart, at Ministeriet hverken vil modtage noget Raad af Rigsdagen eller i [IA:774](#)Rigets Forhold til fremmede og fiendlige Magter rette sig efter *Folke-Stemmen*, saa at hvad Ministeriet gør herefter, det gør det aldeles paa egen Fare og paa eget Ansvar, uden at *Folket* og *Rigsdagen* derved kan føle sig forpligtet til nogetsomhelst.

Hermed er imidlertid det danske Folkething ingenlunde retfærdiggjort, thi som jeg igaar (1ste December) tog mig den Frihed at udtale, da Folkethinget efter Grundloven har Ret til at sætte et Ministerium under Tiltale, saa burde Thinget gøre Brug af denne Ret, naar et Ministerium, som det nærværende, paa den ene Side haardnakket vægrer sig ved at bekiende, i *hvilken* Stilling det arbejder paa at sætte Riget til fremmede og fiendlige Magter, og paa den anden Side udtrykkelig erklærer, at det ikke vil følge Folkets Røst, men indbilder sig, *som* den danske Krones *Ministre*, at have et *høiere* Ansvar end Ansvaret for Danmarks Folk og den danske Rigsdag. Det er vist nok meget mueligt, og, efter hvad Finants-Ministeren igaar yttrede, ganske rimeligt, at vort nærværende Ministerium vilde besvare et Forslag om Tiltale med en Erklæring om Rigsdagens Opløsning, men deraf maatte Folkethinget ikke lade sig afskrække fra at gøre sin Pligt, og det er Thingets Pligt at vove det yderste for at standse et Ministerium, som, efter alle Mærker vil gøre Danmarks Rige *ubodelig* Skade.

[IA:775](#)Var der nemlig først, efter de tyske Stormagters Villie og under de andre Stormagters Garanti, oprettet et slesvig-holsten-lauenburg-tysk-dansk Monarki, hvori det ældgamle Danmarks Rige gik tilgrunde, da var det aabenbar *bagefter* at sætte det sandskyldige Ministerium under Tiltale, thi om det end blev baade hængt og brændt, saa blev Danmarks Stilling dog derved ei mindre fortvivlet, og vilde det danske Folk endda prøve paa at frelse sig selv

og Fædernelandet, maatte det ikke blot som 1848 trodse det store *Tyskland*, men hele *Europa*, hvad jeg vel maatte raade til, fordi det kan ikke gaae værre end at vælte, men hvad selv jeg dog neppe turde haabe, enten Folket vilde vove eller Lykken følge.

En enkelt Stemme i Folkethinget igaar indvendte nu vist nok, at Ministeriets Tiltale nødvendig maatte komme *bagefter*, da den aldrig med Rette kunde gaae *forud*, men dels er der paa Dansk en mærkelig Forskiel mellem "*efter*" og "*bagefter*", dels er "*Tiltale*" langt fra at være en "*Dom*", og endelig er i mine Øine et frit Folke-Ministerium fuldmodent baade til at tiltales og dømmes, naar de i Underhandling med fremmede og fiendlige Magter udtrykkelig fralægger sig den *nationale* Synsmaade, erklærer sig for en *ufolkelig* Politik, og indskyder sig under et saakaldt *høiere* Minister-Ansvar, end deres Ansvarlighed efter Grundloven for Rigsdagen og Folket.

|A:776 Da jeg igaar foreholdt Ministeriet denne jævne og klare Sandhed, og blandt andet beraabde mig paa Grev *Sponnecks* Skrivelse til Fyrst *Schwarzenberg*, gjorde nu vel Greven to Indvendinger derimod, den ene, at jeg offenlig beraabde mig paa hvad Ministeriet havde betroet os i Hemmelighed, og den anden, at Hr. Greven ikke havde fralagt sig og Ministeriet al national Synsmaade, men kun den *eensidige*, men ingen af disse Indvendinger kan i mine Øine have det mindste at betyde. Hvad nemlig den første angaaer, da har jeg ikke blot offenlig og stadig hævdet mig som dansk Folkethingsmand den Ret og Pligt at bruge al min Kundskab, hvorfra den saa kom, efter bedste Overbeviisning til Danmarks Riges Bedste, men jeg tør ogsaa regne paa alle Kyndiges Bifald, naar jeg paastaaer, at Ministeriet umuelig ved at betroe os hvad der er en vitterlig Sag, kan gjøre det til en Hemmelighed for os. Og naar Ministeren dernæst mener, at han godt kan fralægge sig den *nationale* Synsmaade, naar han blot skiælder den ud for "*eensidig*", da er det en soleklar Vildfarelse, eftersom den nationale Synsmaade slet ikke er andet end Betragtningen med Folkets Øie og *fra Folkets Side*, saa en tvesidig Nationalitet vilde ikke blot være meget tvetydig men en klar Selvmodsigelse. I nærværende Tilfælde er desuden ethvert Ordspil, om det end var nok saa glimrende, aldeles unyttigt, da det baade af **|A:777** Aktstykket er klart, at Ministeriet med Flid saae bort fra hvad vi alle veed, er Danmarks Riges Tarv og det danske Folks Krav, og da den forrige Udenrigs-Minister, paa hele Ministeriets Vegne og i dets Nærværelse udtrykkelig har sagt os, at Ministeriet havde forladt den "*egenlig danske*" Politik, som vel maatte kaldes den bedste, fordi Stormagterne vare mere stemte for en "*europæisk*" Politik, og Spørgsmaalet bliver da klarlig: kan den *danske Rigsdag* forsvare det for Folket og det **danske Folk** forsvare det for sig selv, at lade noget *lovligt* Middel ubrugt, for at blive et saa *udansk* Ministerium kvit, før det har opoffret *Danmarks Riges* Ret, Ære og

Frihed, det være sig for hvad andet man kan nævne?

Dette er Hoved-Spørgsmaalet, fordi det aabenbar er det folkelige *Livs-Spørgsmaal*, ved Siden ad hvilket det kun er Smaating, om Ministeriet blev frikiendt eller dømt enten af *Rigsretten* eller af den *upartiske*, ventelig *tyske*, Historie, hvis Dom Grev *Sponneck* i Fredags trøstede sig ved over det danske Folks og den danske Rigsdags. Kun som i Forbigaaende vil jeg da herom anmærke, at om end den *danske* Rigsret efter tyske Rets-Principer vilde frikiende et Ministerium, der, efter egen Bekiendelse, vilde være *upartisk* mellem Danmarks Rige og Tyskland, og see mere paa Stormagternes, selv de tyske Stormagters [|A:778](#)Bifald og den europæiske Fred end paa Danmarks eensidige Velgaaende, og om end en langt større tysk Historie-Skriver end *Dahlmann* vilde løfte Ministerne til Skyerne for det over Nationaliteten ophøiede Stade, de havde hævet sig til, saa vilde dog det *danske* Folk med Rette bryde Staven over dem, som *danske* Ministre, og en *dansk* Historie-Skriver vilde blandt andet vise, hvor smaa de var, ved at stille dem ved Siden ad den store engelske Minister *Canning*, som aabent vedkiendte sig, at ved alle politiske Spørgsmaal foretrak han *sit* Folk og Fæderneland, hvad saa end deraf maatte følge for *Europa* og hele den øvrige Verden.

Vende vi nu tilbage til *Livs-Spørgsmaalet*: om den danske Rigsdag og det danske Folk kan andet forsvare end ved alle *lovlige* Midler om mueligt at afbryde vort aabenbar *udanske* Ministeriums Løbebane, da besvarer Spørgsmaalet sig selv, eftersom vi ikke blot, hvor det gælder Livet, alle føler, at vi er os selv nærmest, men ogsaa fordi ingen Enkeltmand og intet Folk maa opoffre sit Liv for nogetsomhelst, der er mindre værdt end det Liv, der opoffres, og at nu hverken Ministrenes Dygtighed, Ministrenes Velgaaende, Holstenernes og de andre Tyskeres Uforskammenhed, eller alle de europæiske Stormagters Ønsker, er nær saa meget værd som Danmarks Rige og det danske Folkeliv, det maa jo hver Dannemand og Dannekvinde, hele det [|A:779](#)danske Folk føle, og var det ikke spildt Uleilighed, turde jeg godt paatage mig at bevise det saa skarpt og klart, som nogen Paastand om Menneske-Livet lader sig bevise.

Jeg veed jo nok, at desuagtet er den herskende Tankegang den, at hvor høilig vi end maae frygte for, at vort nærværende Ministerium gaar hen og fraskriver det danske Folk alt hvad Folket med de største Opoffrelser har tilkæmpet sig, og gjør hvad de kan for at lade Danmarks Riges Historie tabe sig i Tysklands, saa maa man dog ikke stræbe at blive Ministrene kvit, da man ingen andre har ved Haanden, som *baade vil og kan* frelse Danmarks Rige, men det er jo dog saa splittergalt, som om man vilde holde paa en General, der fortalte os at et afgjort Nederlag vilde tjene Danehæren bedst og var derfor hvad han vilde stile efter, holde paa ham, fordi man ikke havde en anden General ved Haanden, saa man

turde troe *baade* vilde og kunde føre Danehæren til afgjørende Seier, ja, der kan jo ikke tænkes noget latterligere for Dannemænd end heller at ville være *sikre paa Rigets Undergang* under de nærværende Ministre end at være *tvivlraadige om Rigets Frelse* under deres ubekjendte Eftermænd, saa man maa jo dog til det sidste nære det Haab, at den *danske Rigsdag* og det *danske Folk*, mens det endnu er Tid, vil tænke som jeg: heller hvilketsomhelst andet Ministerium end et, der selv bekiender sin **A:780** *Udanskhed* og kalder det at staae fast paa det *danske Folks* og *Danmarks Riges Side* en *Eensidighed*, de lader haant om.

Kan da, som jeg vil haabe, den danske Rigsdag og det danske Folk endnu itide blive enige med sig selv herom, da troer jeg, Alt hvad vi har tilkæmpet os staaer endnu til Redning, thi det er, Gud skee Lov! dog endnu kun paa Papiret, at den danske Sag synes tabt, fordi man meer og meer har stilet paa at *fraskrive* os alt hvad vi har *tilkæmpet* os, saa, naar vi blot fik et taalelig *dansk* Ministerium, der turde slaae en tyk Streg over alle Fraskrivelser af Danmarks fri Raadighed over sig selv og Sønder-Jylland, og vilde derimod overlade det til *Stormagterne* at afgjøre, i hvad Forhold de tyske Forbundslande, Holsten og Lauenburg, kunde og skulde staae til det fri, selvstændige Danmarks Rige bag Eideren, da tænker jeg, Stormagterne vilde finde det ganske billigt, og da troer jeg, at under alle Omstændigheder, selv de allerfarligste, vilde et frit Danmark til Eideren blive det danske Folks uskatterlige Vinding og udødelige Ære.

Naar jeg nemlig paa den ene Side betænker, at *de* Stormagter, som ønsker et dansk Monarki ubeskaaret, umuelig kan ønske et splidagtigt, afmægtigt, af Tyskland afhængigt dansk Monarki, og jeg paa den anden Side kommer ihu, hvor uformodenlig og deilig Bladet vendte sig i de forbigangne Aar, saasnt blot Danmarks **A:781** *Regiering* vovede at paastaae sin Ret og prøve sin Lykke, da kan jeg slet ikke tvivle om, at naar den danske Regiering, som har vundet Seier og vundet Sønder-Jylland, kun tør holde fast paa hvad den har og nøies dermed, da vil den ogsaa hos det danske Folk finde Mod og Kraft til at understøtte og fra Himlen faae Lykke til at hævde sin danske Politik, der er ligesaa nøisom og fredelig, som den er kiæk og ærlig.

Trods alle de mørke Udsigter, hvormed Aaret og “Danskeren” synes at maatte slutte, tør jeg da spaae alle Dannemænd, som beslutte sig til at opgive det nærværende Ministerium, og alle Ministre, der ikke først og fremmest vil see paa Danmarks Riges særegne Tarv og det danske Folks Krav, og tør være hvad man kalder aldeles *eensidige* og *partiske for dem*, at de ved denne Beslutning skal finde sig trøstede og lettede, og fatte et Haab om Danmarks Bestandighed, der ligesaalidt vil skuffe, som det Haab skuffede, hvori Udfaldet fra *Friderits*, Slaget ved *Idsted* og *Afslaget*

ved *Fredrikstad* vovedes og lykkedes. Saalænge Sønder-Jylland var heel eller halv i Fiendens Vold, da var det klart, at ingen Penne, men kun saadanne seierrige Bedrifter kunde sætte Danmark i virkelig Besiddelse deraf, og dog var disse Bedrifter lige til den Dag, de skedte, saa uformodenlige, som noget, men *efter* dem, efterat det danske Folk har øvet dem, og |A:782|den danske Regiering i et heelt Aar været i virkelig Besiddelse af Sønder-Jylland, nu er det ogsaa klart, at ingen Penne, men kun endnu større Bedrifter af en fiendlig Magt, end de danske Bedrifter ved *Frederis*, *Idsted* og *Fredrikstad*, kan fravriste Danmark Seiers-Krandsen og Sønder-Jyllands fri Besiddelse, saa til at holde fast derpaa udkræves neppe Tusindedelen af det Mod, det danske Folk har viist ved at tilkæmpe sig begge Dele, saa det Mod kan og maa det danske Folk nødvendig kræve af sin Regiering og tør dristig forudsætte hos ethvert blot taalelig dansk Ministerium, saa, naar det kiække danske Folk ikke vil ende med feigt at opgive sig selv og Danmarks Rige, da kan det intet Øieblik tage i Betænkning at opgive et Ministerium, der aabenbar enten ikke tør eller ikke vil holde fast paa hvad Danmarks Rige staaer og falder med, men tør nok fraskrive os alt hvad vi har tilkæmpet os, og trøste os med, at om end Danskheden i Sønder-Jylland og hele den danske Folkelighed maa opoffres og Danmarks ældgamle Kongerige blive en *Provinds* i et slesvig-holsten-lauenburg-tysk-dansk Monarki, saa bliver der dog maaskee en *Heelstat* af dette Navn, paa hvis Throne Arvefølgen maaskee kan blive indrømmet af de *tyske* Stormagter og garanteret af alle de Andre. Man skulde troe, det var et Æventyr, at den danske Kronens Ministre kunde tænke og tale i denne Smag, men nu, da |A:783|den danske Sag er blevet offentlig drøftet i begge Thing, nu er det jo en historisk Kiendsgierning.

Efterskrift.

Stadfæster det sig, at *Præsidenten* i *Paris*, den keiserlige Kronings-Dag, under Solen fra *Austerliz*, har efterabet den “attende Brumaire”, da, hvad enten han dermed har udspilt sin Helte-Rolle eller ikke, vil dog Kabinetterne i *Vien* og *Berlin* og selv i *Petersborg* have faaet andet at tænke paa end Smaatingene i Kiøbenhavn, og da vi, som alle Smaafolk, ei af dem kan ønske noget bedre end at glemmes, saa tænker jeg, at Bladet, med Guds Hjelp, vil vendes hos os til *Folkegavn*; thi om da endog *Holsten-Gottorperne* skulde udæske os tredie Gang og blive endnu stærkere *generaleder* med høitysk Vind, saa tør jeg dog haabe, de ogsaa tredie og sidste Gang vil blive slaaede tilgavns, og *Danskerne* blive saa kiede ad

Forsonings-Fester og Forligelse-Maal med deres arrigste Fiender, at hvem der endda raader til det, og til den slesvig-holsten-lauenborg-tysk-danske Heelstat, de maa tage sig i Agt, at Folket, det danske Folk, ikke hører det.

[A:784] Det vil jo vist nok hverken være Regieringen, Rigsdagen eller Folket til nogen Ære, om det saaledes lige fra først til sidst skal være vore Fienders Overmod og fremmede Begivenheders Tryk, der skal drive os til dog engang at sandse vort eget og nøies dermed, men naar vi nu engang enten er saa langsomme af Begreb, eller saa troskyldige, eller saa fordybede i plattyske Tanker og Regninger uden Vært, at Folket og Fædernelandet ei anderledes kunde frelses fra Hjemtyskeriets Slange i Barmen og fra det tyske Forbunds Ginnunggab, saa vil dog jeg, og saa maae dog alle Dannemænd og Dannekvinder langt heller tage Deel i den Skam, end i den ubodelige Skade og grændseløse Ulykke, som Danmarks Opslugelse af Tyskland, Danskhedens af Tyskeriet og alle Ænheriers af Fenris-Ulven, vilde være, ei blot for Folkeligheden i Norden, men for Menneskeligheden i alle Verdens fire Hjørner!

[A:785]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 13. December. Nr. 50.

Danmarks Riges Stilling og Udsigter i Christ-Maaned
1851.

II.

I en Forsvars-Krig bliver nødvendig Forsvars-Væsenet og Rigets udvendige Forhold til de fremmede: venlige, fiendlige eller ligegyldige, Magter Hoved-Sagen, men kun ligesom i en dødelig Sygdom, eller anden øiensynlig Livsfare, Samlingen og Brugen af alle muelige Rednings-Midler er Hoved-Sagen; thi naar et Folk og Rige ogsaa i Fredstid vil behandle Forsvars-Væsenet og Rigets Forhold til fremmede Magter som Hovedsagen, da er det ligesaa

tosset, som naar en Enkeltmand, efterat have overstaet en farlig Sygdom eller giennemgaaet en anden øiensynlig Livsfare, vilde gjøre det til sit Livs-Øiemed at vogte sig for al Livsfare, eller dog for den, han sidst havde overstaet.

Naar jeg derfor i den forrige "Dansker" udelukkende tog Hensyn til Rigets udvendige Forhold, da var det |A:786|ene, fordi Trears-Kampen aabenbar gjaldt Rigets virkelige og fri Tilværelse, som er Vilkaaret for en folkelig Tilstand og Udvikling, altsaa for alt hvad der i det hele, menneskelig talt, kan kaldes gavnligt og glædeligt, saa at, hvis nu Regieringen fraskrev sig hvad Folket har tilkæmpet sig, da var Rigets Opløsning hardtad uundgaaelig.

Ligesom jeg imidlertid her, ved at skrive om Danmarks indvendige Tilstand og Forhold, maa *forudsætte*, at Riget paa en eller anden Maade reddes fra de Fremmedes Aag og fordærvelige Indflydelse, saaledes forudsatte jeg ogsaa, ved Talen om vore udvendige Forhold, at, naar Danmarks Rige blev sig selv mægtigt, det da ogsaa vilde vise sig det fra gammel Tid berømte Navn og Friheden værdigt, uagtet Rigets Stilling ogsaa i denne Henseende er langt fra at aabne os de lyseste Udsigter.

Uagtet nemlig saavel Kraft-Udviklingen til Rigets Forsvar, som den fredelige, venlige Maade, hvorpaa vor saakaldte fri Forfatning baade af Kongen er givet og af Folket modtaget, er noget usædvanligt i vore Dage og vidner vist nok om mere indvortes Sammenhæng og Sammenhold end andensteds, saa viser dog allerede Regieringens Drift til at fraskrive sig hvad Folket tilkæmpede sig, at Overeensstemmelsen for en stor Deel kun er tilsyneladende, og hvad enten vi betragter |A:787|Regieringen eller Rigsdagen, Grundloven eller Folkemængden, da seer det broget nok ud med Rigets indvendige Tilstand og Udsigter i Fremtiden.

Hvad nemlig først Regieringen angaaer, da er det ingenlunde blot dens Frygtsomhed, der, trods Danehærens Kiækhed og seierrige Kamp, har gjort Rigets udvendige Stilling saa mislig og dets Udsigter saa mørke, men det er aabenbar tillige dens Ufolkelighed og Udanskhed, da den aabenbar, for, om mueligt, at tilbagevinde den uindskrænkede Stilling til Rigsdagen og Folket, har foretrukket et *Skygge-Rige* til *Elben* for et virkeligt og frit *Danmarks Rige* til *Eideren*, uden at ændse, hvilke Kaar man derved beredte enten Danskheden i Sønder-Jylland eller det danske Folk, Dansken og Danskheden i det hele, og dette er vel først blevet klart ved *Londonner-Protokollen*, ved Bestræbelsen for at faae en tysk og mod Danmark fiendligsindet Prinds af *Oldenburg* til Thronfølger i det *saakaldte* danske Monarki, og ved den gruelige Plan til *Stats-Delenes* Ordning, men det har dog været at spore giennem hele Regieringens Adfærd, indad saavelsom udad, saa det er vel ene den danske Konges Personlighed, der hidtil har forhindret en aabenbar Krebsgang i vore indvortes Anliggender.

Hvad nu *Rigsdagen* angaaer, da har den i det hele viist sig saa føielig mod ethvert Ministerium, at det |A:788|ingenlunde har tegnet til, at Regieringen der vilde finde mere Modvægt, naar den vilde afskaffe eller forandre Grundloven, end den har fundet, da den aabenbar vilde opgive Sønder-Jyllands Danskhed og Danmarks Riges Frihed og Selvstændighed. Rigsdagens Grundtræk har nemlig lige fra Begyndelsen været en vis Lunkenhed for den danske Folkelighed og hele det folkelige Fællesskab, der vel finder nogen Undskyldning i den herskende Dannelses døde og fremmede Væsen og i den politiske Uvidenhed og LigeGYldighed, hvortil vi alle har været afrettede, men som ligefuldt kun spaaer ilde for den fri og folkelige Tilstand, der uden Rigsdagens kraftige Indflydelse synes umuelig. Hvad enten vi nemlig betragter Krigs-Magtens Stilling i Freds-Tid, eller Embeds-Magtens Stilling til Folke-Friheden, eller Politiets Stilling til det daglige Liv, eller Stats-Kirkens Stilling til det borgerlige Selskab, eller Skolevæsenets Stilling til Folke-Oplysning, eller Laugsvæsenets til Nærings-Friheden, eller Skattevæsenets til Folke-Velstanden, eller nogetsomhelst af de store folkelige og borgerlige Forhold, da møder vi ikke blot den store Mangel paa ret menneskelig og folkelig Livs-Oplysning, som, efter Omstændighederne, var ventelig nok, men ogsaa en besynderlig Lunkenhed for de frie Grundsætninger, man enten selv vedkiendte sig eller følte sig dog tiltalt af, saa Regieringen maatte aabenbar være varmere for folkelig |A:789|og borgerlig Frihed end Rigsdagen, hvis denne skulde gennemtrænge Lovgivningen og oplive Tilstanden.

Betragter vi dernæst *Grundloven*, da har den vist nok i hele *Europa* Ord for at være meget *frisindet*, men dels gaaer denne saakaldte Frisindethed, ligesom den "Liberalisme", hvis Præg den bærer, langt mere paa "*Regierings-Formen*" end paa "*Folke-Livet*", saa Styrelsens og Lovgivningens uindskrænkede Herskab over *Folke-Livet* (Absolutisme) er ved Grundloven langt mere deelt mellem Regieringen og Rigsdagen, end egenlig ophævet, og dels maatte man aldrig glemme, hvad man dog i vore Dage hvert Øieblik glemmer, at intet *Papir* og ingen *Bogstaver*, altsaa heller ingen *Grundlov* som Bogstav-Skrift og Tryk paa Papiret, har mindste *Liv* i sig selv, altsaa heller ikke noget *Sind*, enten frit eller ufrit, saa at i hvad Retning den skal virke, og om den i det hele skal virke paa Livet, det beroer ganske paa dem, der har Liv og Sind, altsaa paa Regieringen, Rigsdagen og *Vælgerne*.

Da nu vor Regiering hidtil ingenlunde har viist sig frisindet i folkelig Forstand, men har endog modarbeidet den *Frivillighed* til Landets Forsvar og andre Opoffrelser, den selv i Farens Stund fandt sig nødt til at fremkalde, og da Rigsdagen hverken har udmærket sig ved Oplysning om Folke-Frihedens Væsen og Uundværlighed til forøget Virksomhed og Velstand, eller engang |A:790|ved Varme for

den Frihed, den selv efter Grundloven skulde bruge og nyde, saa maatte det vel være paa *Vælgerne*, Folke-Frihedens Venner maatte regne, og ved at udstrække *Valgretten* langt videre end sædvanlig har Grundloven virkelig gjort det mueligt for *Folket* giennem Valgene at vinde Indflydelse paa Rigsdagen og Regieringen, men til en gavnlig Benyttelse af denne Leilighed fattedes aabenbar Folkemængden hidindtil enten Drift eller Oplysning, eller begge Dele.

Man behøver nemlig ikke engang at tænke paa det i *danske* Folkemunde meer end latterlige Løsen “det constitutionelle Monarki med demokratisk Grundlag” og det “absolute” eller “suspensive” Veto, for at skønne, at enten har Vælgerne slet ikke brudt sig om, til hvilke Grundsætninger om Folk og Rige og borgerligt Selskab, enten i det hele eller i *Danmark*, Stemme-Beilerne bekiendte sig, eller de har dog kun udspurgt dem om de vidste selv ikke hvad, eller om saadanne Enkeltheder, som *Slesvigs Deling*, Fæstetvangens Afløsning eller endnu langt ubetydeligere Ting.

Dog, ikke Nok dermed, at Folkemængden ei har gjort mindste Forsøg paa at sikkre sig danske, djærve og dygtige Tillidsmænd paa Rigsdagen, men den har snarere løftet sin Stemme imod end for de *Friheder*, Grundloven hjemler. Saaledes opløftedes der jo et af de høieste Skrig, man har hørt i Danmark, mod *Troes-[A:791](#)Friheden*, da man i Folkethinget stræbde virkelig at giøre *Borgerlivet*, som det sig bør, *frit* lige over for *Stats-Kirken*, saa det syndes virkelig, som hardtad alle Dannemænd og Dannekvinder var bange for deres egen Skygge i den latterligste Grad, bange for, at de selv hverken vilde lade sig vie eller lade deres Børn døbe, naar de ikke nødtes dertil, og at de derhos var barnagtige nok til at tænke, at enten Barsedaab eller Brudevielse kunde være dem til mindste Opbyggelse, Gavn eller Velsignelse, naar de behøvede at drives dertil, som Faar til Vands.

Vist nok bedrog ogsaa her Skinnet, saa mange, der skreg med, og skreg maaskee høiest, indbildte sig eller lod sig indbilde, at enten al christelig Tro og Gudsyndelse skulde afskaffes, eller maatte dog snart forgaae, naar al Ugudelighed blev løsladt, men det er dog lige vist, at hvem der ikke engang føler Nødvendigheden af, at da *Troen* er Hjertets frieste Rørelse, og Troes-Sagen uden Tro er det usleste Giøgleri, saa maa Troes-Sagen ogsaa være den allerfrieste Sag i det borgerlige Selskab, hvem der ikke engang føler det, har ikke Skøn paa nogen *menneskelig* og *borgerlig* Frihed. Vi har derfor ogsaa under Forhandlingerne om *Trykke-Frihed*, som dog hardtad alle siger, de veed at skatte, sporet en rædsom Ligegyldighed hos Folket, og kom *Nærings-Frihed* nogensinde alvorlig paa Tale, da beviser de [A:792](#) mangfoldige Adresser, vi iaar har faaet snart fra alle *Skrædere* og *Skomagere* i Rigets Smaa-Kiøbstæder, hvilket Skrig der vilde

opløfte sig, naar, efter Grundloven, alle de Baand paa Næringsveiene blev løst, som ikke Almeen-Vellet beviislig krævede.

Hvad fremdeles den almindelige Værnepligt, den almindelige Skattepligt til det yderste, Pensjoner til Loftet og Befæstning til Tænderne, angaaer, da er der vel ingen Tvivl om, at Folkemængden jo gierne saae alt dette læmpet efter dens Tarv og fattig Leilighed, men enten den ikke har Mod til at knye imod hvad *Officererne* paastaae er nødvendigt til Rigets *Forsvar* i *Fredstid*, skjøndt det i *Krigstid* endda kun vil lidt forslaae, og hvad *Embedsmændene* forsikrer er ligesaavel "*Statens*" Nødvendighed som deres Ret, eller den forstummede af Skræk for det Mørke, hvori den raver i Henseende til alt menneskeligt, folkeligt og borgerligt, og selv i Henseende til *Modersmaalets* Udtryk om alt Saadant, saa har man end ikke seet en eneste Adresse i denne Retning.

Endelig har man vel engang seet Adresser Nok om, at ingen *Udlænding* skulde have Lov til at eie Huus eller Gaard, drive Avling eller Handværk, i Danmark, *uden* at have *Indfødsret*, men naar man kun behøver at sætte Pen til Papir for at faae dansk *Indfødsret*, da vilde selv denne Indskrækning, der for Resten hverken |A:793| har fundet Medhold paa Rigsdagen eller hos Regieringen, slet ikke forhindre de Fremmedes overhaandtagende Indpas hos os, og jeg har desuden ikke seet en eneste Adresse om at hæve hvad man dels bogstavelig kalder og hvad i det hele virkelig er "*de Fremmedes Privilegier*" hos os. Hvad man kalder saa, er nemlig en gammel Forordning, der, da disse Privilegier hverken er knyttede til "Adel, Rang eller Titel", endnu staaer ved Magt, og hvorefter blandt andet enhver *tysk* Handværker som har gjort saakaldt Mesterstykke i en af Nordtysklands Ravnekroge, kan uden *Indfødsret* eller videre Prøve nedsætte sig som Mester midt i Kongens *Kiøbenhavn*, medens en *Dansker*, som har gjort Mesterstykke i en af vore egne Smaa-Kiøbstæder, ikke engang, uden ny Prøve, kan nedsætte sig i en anden lille Kiøbstæd, end sige da i Hovedstaden. Dette er jo forsmædeligt og krænkende nok for det *danske Folk*, men det er dog kun Smaating imod hvad jeg kalder de Fremmedes og især *Tyskernes* utaalelige *Privilegium* hos os, hvorefter en kan blive General og Stats-Minister i Danmark *uden* at kunne læse og skrive *Dansk*, medens ingen *Dansker* kan blive Lieutenant eller Copiist under et Ministerium *uden* at kunne læse og skrive *Tysk*. Dette er et *Privilegium*, der paa godt Dansk aabenbar maa kaldes en "*Ulov*", der brændemærker *Modersmaalet* og stempler de Fremmedes, Danskens arrigste Fienders |A:794| Sprog til Oplysningens og Dannelsens Vægtskaal, saa at, naar ikke den Tid kommer, da man vel i Danmark kan blive General og Stats-Minister *uden* at kunne læse og skrive *Tysk*, men hverken blive Lieutenant eller Copiist under et Ministerium *uden* at læse og skrive *Dansk*, da er der ikke mindste Udsigt for det danske Folk til at blive sig selv, sin

Tankegang og sit Tungemaal mægtigt, og da en saadan Omskiftelse hverken kan ventes fra Rigsdagen eller Regjeringen uden Folkemængdens høirøstede Krav, saa synes Tilstanden ogsaa i denne Henseende haabløs. Kunde nemlig end ikke *Tyskernes* Undergangs-Krig mod *Danmarks* Rige og deres uhyre og uendelige Forhaanelse af det *danske Folk* og *Tungemaal* og alt hvad *dansk* kan nævnes, kunde end ikke disse Ting vække saamegen *dansk* Selvfølelse, Bluelse og Harme hos Læg og Lærd, at de afkastede det ligesaa utaalelige, som uværdige Aag, der har laant al sin Styrke af vor aandelige Dorskhed og Feighed, hvad skulde da kunne vække hvad baade maa vaagne og reise sig og hvad man kalder "rase" mod Tysken, om *Dansken* skal vinde og vare!

Jeg siger ingenlunde, at noget af alt dette, efter Aarhundreders Tryk paa al fri Bevægelse, ved *Tyskernes* Forspring i Tænkning og Lærdom, og under Mangelen paa alle gode Oplysnings-Midler i folkelig og borgerlig Retning, er uforklarligt, og jeg fraviger derfor **|A:795** heller ingenlunde min gamle Paastand, at der hos det danske Folk er forholdsviis en saare dyb baade menneskelig og folkelig Følelse og en udmærket jævn og sund Menneske-Forstand, men jeg siger kun, hvad vist alle Læsere vil indrømme, at der, efter sædvanlig Regning, er liden eller ingen Udsigt til, at det *danske Folk*, selv naar den udvendige Fare for Folket og Riget kan overstaaes, vil indvendig enten længe beholde en saakaldt fri Forfatning, eller komme til en fri folkelig Udvikling og et frit Borgerliv, frugtbart paa Gavn og Glæde, eiendommelig Dannelse og voxende Oplysning.

At jeg imidlertid slutter "Danskeren" med disse sørgelige Betragtninger, er ingenlunde fordi jeg tænker med et Pennestrøg at kunne hæve Modet hos nogen Dannemand, og endnu mindre for at nedslaae det hos Nogen, men for at vise Læseren, at mit faste og store *Haab* om *Danmarks* Fremtid ingenlunde er udsprunget af Blindhed for de nærværende mørke Udsigter, men er udsprunget og bestaaer trods dem, udsprunget af den Livs-Kraft, jeg har tilfælles med mit Folk og Folket med mig, opholdt og forstærket ved Betragtningen af de Vidunder, hvorpaa ikke blot *Danmarks* gamle men ogsaa dets nyeste Historie er saa rig, at intet er saa stort og godt, at jo den Dannemand, der tør vove at haabe det, ogsaa kan vente at opleve det.

|A:796 Ligesom det nemlig for hele Europas Øine er et stort Vidunder, at det udmærket fredelige, mageløs taalmodige og, som det syndes, svage og modløse Folk ikke blot 1848 fattede Løvemod, greb til Vaaben, adsplittede de stolte og stridbare Holstenere og maalde sig med de frygtelige Preusere, men at Danehæren, langt mindre opmuntret end saavidt mueligt forkyst og udmattet, dog Aar fra Aar holdt Stand og sluttede med saa glimrende og seierrig Daad, som nogen Hær i bedre Dage kunde rose sig af; og ligesom det for

hele Europas Øine er et hardtad ligesaa stort Vidunder, at Kongen af *Danmark* 1848 godvillig indskrænkede sin Enevoldsmagt og gjorde sine Ministre ansvarlige til Rigsdagen for alle Regierings-Handlinger, og at Danmark er det eneste Land, som i Slutningen af 1851 endnu kan glæde sig ved den Frihed, det vandt i Begyndelsen af 1848; saaledes er det og vil bestandig være et stort Vidunder for enhver, som med historisk Kundskab forbinder noget Syn for Folkenes Liv og Tungemaal, at trods alt hvad der i en Række af Aarhundreder er skedt til at udslette det danske Folk af Folkenes og det danske Tungemaal af de levende og dannede Sprogs Tal, og uagtet Folket tilsidst ordenlig stræbde at glemme sig selv og sit Modersmaal over de fremmede Folk og Sprog og især over *Tysken*, saa bestaaer dog begge endnu og have, ligesom opstandne fra de Døde, udviklet aandelige Kræfter ei |A:797| mindre end de legemlige, som Fienderne i aaben Mark nødtes til at troe paa og til at bukke for.

Det er jo vistnok saa, og ingen har stræbt flittigere end jeg at indskærpe sine Landsmænd det, at et Folk har igrunden kun Skam af sine *store* Enkeltmænd, naar det ikke følger dem, Skam af sine *Seire*, naar det ei benytter dem, og Skam af sit *Modersmaals* Glands og Frugtbarhed paa Papiret, naar det er goldt og beskæmmet i Livet og i Folkemunden, men det er ligefuldt et stort Vidunder, hvad man under det nittende Aarhundredes Løb har seet i Danmark, af Folket, hos Stormænd i Aanden og i Dansken paa Papiret, og jo meer man kiender til de Love, hvorefter Menneske-Naturen udvikles og Folke-Livet retter sig, des klarere maa man i Vidunderet see et Forvarsel og Julemærke om en dansk Folke-Opreisning, Folke-Oplysning og Folke-Lykke, som det for Resten er saa langt som mueligt fra at tegne til; thi Vidunderet vilde aabenbar aldrig kommet tilsyne, hvis der ikke hos Folket var en skiult Livs-Kraft og over Folket en tindrende Lykke-Stjerne, der blev aldeles uforklarlige, naar Vidunderet, de frembragde og oplyste, som et Gøglespil skulde beskæmme og fornægte baade Livet og Lyset, hvoraf det udsprang.

Uagtet derfor ingen Skriver kan have ringere Tanker om Pennens Mirakler i det hele og hans egen Pens især, end han, som skrev "*Danskeren*", saa frygter han |A:798| dog ikke for ved Slutningen at gientage, at denne "*Dansker*" dette ærkedanske Ugeblad, som i fire Aar har viist, at en Dannemand kan baade have et eget Øie for *Menneske-Livet* i alle dets Forhold, kan have Mod til at være sin Synsmaade bekiendt midt i en Verden af Bogorme, der eenstemmig erklære den for splittergal, og kan udtrykke sine Tanker jævnt og tydeligt paa det danske Modersmaal, som det gaaer og gjælder i Folkemunden, det er selv en lille Deel af det store danske Vidunder i vort Aarhundrede, aldeles uforklarligt uden at forudsætte Anlæg til det samme hos Folket, hvis Modersmaal og Hjertesprog Dansken unægtelig er, og da dette *ærkedanske* Ugeblad

tillige dog er blevet mere læst og ændset, jo længere det varede, saa er det ogsaa en lille Deel af det store Forvarsel om Danmarks, Danskens og Danskhedens Opstandelse til et eiendommelig frit, kiækt og klart Levnetsløb under de graa Haar.

Spørger man mig spottende, *hvordan* det kan skee under Omstændigheder, jeg selv maa kalde saare ugunstige, og med Udsigter for Øieblikket, som jeg selv maa kalde mørke, da svarer jeg ligesaa frimodig som spagfærdig: *hvordan* jeg selv, under meget ugunstige Omstændigheder og med meget mørke Udsigter, er blevet hvad jeg er, har beholdt Mod og Kraft og Lys til at sige hvad jeg har sagt, og giøre hvad jeg har gjort, og vise hvad jeg har viist, det *veed jeg ikke* engang, |A:799saa det er intet Under, at jeg langt mindre veed, *hvordan* Folket og Fædernelandet skal blive hvad jeg troer og haaber, fordi det kun er det samme efter en større Maalestok, som jeg er blevet efter en lille, og jeg er jo ikke sprunget ud mellem to Flintestene, men udsprunget af det *danske Folk*, oplyst af dets Levnetsløb og paa dets Modersmaal, og stedse inderligere sammensmeltet med Folket i den danske Fædernelands-Kiærlighed, hvis Tilværelse og Livskraft hos Folket i de seneste Aar har beviist sig selv langt klarere end jeg kan beskrive!

|PS7:528

Modersmaalet i Danmark.

1 *Modersmaal* for Danmarks Skjalde

I en vindtør Bogstav-Tid!
Torden-Brag endnu kan gjalde
Giennem dig til Gude-Strid,
Og i dine Toner søde
Freia græder Guld det røde,
Smelter Klipper med sit Kys.

2 Er dog *plattysk* du igrunden, Leger kun i Skoven Skjul, Da er ogsaa Bøgelunden Sprunget ud af Egen huul, |A:800Og af *Elbens* gule Vande Bølgen blaa i vore Strande, Bølgen blaa i Sund og Bælt.

3 Eller blev, af *islandsk* Stamme, Du forkiælet under Øe,

Da af Heklas slukte Flamme
Gnisten er, som aldrig dør,
Som af *Runhend* Kæmpevisen,
Elskov da er født af Isen,
Aand indblæst af Nordenvind.

4 Nei, du søde danske Tunge!
Dit og vores Moderskiød:
Skjaldenes, som med dig sjunge,
Og opflammes af din Glød,
[PS7:529] Det er kun paa Jord at finde
Hos den ægte Dannekvinde,
Det er Hjertet *aandekiært!*

5 Kun med dette Hjerte følger
Ild, som smelter Steen og Staal,
Kun af dette Hjertes Bølger
Aanden øser i Guldskaal,
Kun af dette Hjertes Banken
For det *Bedste*, som Grundtanken,
Fødtes du, vort Modersmaal.

[A:801]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Løverdagen d. 20. December. Nr. 51.

Danmarks Riges Stilling og Udsigter i Christ-Maaned
1851.

III.

Det var maaskee en Sprogfeil, da jeg skrev, at jeg *ikke* vidste, *hvordan* jeg selv var blevet hvad jeg er, og kunde da saameget mindre vide, *hvordan* mit Folk og Fæderneland kan blive hvad jeg

troer og haaber, de skal blive, det er *maaskee* en Sprogfeil, da det endnu er mig lidt uklart, hvordan "*hvordan*" egentlig forholder sig til "*hvorledes*" og "*hvorlunde*", men min Mening var den, at skøndt jeg nok veed, paa hvilken *Vei* jeg er kommet til min Synsmaade for Menneskelivet og til Sikkerheden paa dens Rigtighed i det hele, saa veed jeg dog *ikke Maaden*, hvorpaa og *Midlerne*, hvorved det er skedt og alle Hindringerne bortryddede, og i denne Mening er det da ogsaa, jeg gientager, at jeg ingenlunde veed, *hvordan*: paa hvad Maade og ved hvilke Midler det danske Folk i det |A:802 hele kan og vil komme til at dele Synsmaade med mig, thi i hvilken Retning og paa hvilken *Vei*, det ene kan skee, det veed jeg meget godt, da det umuelig kan skee, med mindre det *danske* Folk vil fatte og følge den faste Beslutning, at være, *som* Vorherre har *skabt* os, og nøies med hvad Han har givet og vil unde; thi det følger af sig selv, at saalænge man søger et Mønster af et Menneske, som man vil være, uden at kunne blive det, enten i Palæstina, Grækenland eller Rom, i *Frankrig*, i *Tyskland* eller i Luften, saalænge bliver man, *menneskelig* talt, slet ingen Ting, og har idel døde, luftige og bagvendte Tanker om *Menneske-Livet*, dets Ophav, Udvikling og Øiemed.

Man skulde nu vel tænke, det var en let Sag for alle *ærlige Folk* at komme til denne Beslutning, og at det endnu maatte være lettere for os i vor *folkelige* end i vor *personlige* Stilling, da al Erfaring lærer, at ethvert Folk, lige fra Ægypter og Ebræer til Tyskere og Danskere, der vilde blive andet end hvad de oprindeligt var, blev snart, som Folk, til slet ingen Ting, sprængtes, som *Jøderne*, til alle Verdens fire Hjørner eller nedsank, som Ægypterne, til Trælle i deres eget Land; men dels svækkes den *folkelige* Bevidsthed i samme Maal, som den *personlige* Bevidsthed klarer sig, og dels har et *lille* Folk, som det *Danske*, der grændser lige op til et i det mindste *tilsyneladende* saa *stort* |A:803 Folk, som det *Tyske*, en egen Fristelse til enten at glemme sig selv, eller at blæse sig op som Frøen i Fabelen, og i begge Tilfælde opgiver Folket sin sande, folkelige Tilværelse ved at gribe efter *Skyggen*, og for at vinde *Skinnet* af hvad det hverken er eller nogensinde kan blive. Kommer nu hertil den i vore Dage herskende Drift til at forgude "*Skinnet*" og at nøies med det, selv hvor Talen er om verdslig Formue, Magt og Ære, Legems Styrke og Helbred, da vil man sædvanlig endnu langt ubetænkeligere nøies med *Skinnet* af Dannelse, Forstand og Oplysning, og med *Skinnet* af en høiere, uindskrænket *Menneske-Kiærlighed* (Humanitet) og Verdens-Borgerlighed vil man trodse al Bebreidelse for aabenbar Mangel paa *Folkelighed* og *Fædernelands-Kiærlighed*, som man da kiækt kalder Frugt af gamle Fordomme og indskrænkede Synskredse.

Det er derfor intet Under, enten *at* den *herskende* Dannelse og Tankegang i Danmark er blevet *tysk* eller dog *udansk*, eller *om* hele

den Hob, der bryster sig med *Skinnet* af en *fremmed* Dannelselse, lader haant om *ikke* at gjælde for *andet* end hvad *alle Danskere* virkelig er, og ei at kunne herske eller glimre i et Rige med *videre* Grændser end det *lille* "Danmarks Rige" virkelig har, saa det kan neppe koste dem synderlig Overvindelse at opoffre Danmarks Rige, den danske Folkelighed, og var det selv det *danske Tungemaal* **A:804** med al den Oplysning og Dannelselse, som det kan bedst udtrykke, for en saakaldt *Heelstat*, hvis Grændser blev saa ubestemte, at de, paa en Maade, ligesom *Tysklands*, lode sig udvide i det Uendelige, og for den Roes paa det store *Tysklands* himmelhøie Bjerg af Bøger, at de lignede ægte *Høityskere* saameget som Folk, der er født og opdragne i *Plattyskens* fjerneste, *nordalbingiske* og *danske* Egne nogenlunde kan. Det vil derimod være et *stort Vidunder*, om *Folkeligheden* og *Fædernelands-Kiærligheden* i Danmark skulde findes stærke nok til, trods den *udanske* herskende Dannelselse, trods den stolte og herskesyge *Tyskheds* rasende Modstand, og trods den frygtelig indgroede Forgudelse af *Skinnet* og Angest for at tabe det, findes stærke nok til, trods alt dette, at gjøre sig giældende og faae Overhaand i Riget.

Naar jeg desuagtet *troer* og *haaber*, at dette store Vidunder kan og vil times i det lille Danmark, da er det vel igrunden fordi jeg inderlig *ønsker* det, thi hverken troer og haaber man andet end hvad man *ønsker*, men aldrig kunde en saa hardt anfægtet Tro, som min Tro paa Danskhedens Livs-Kraft aabenbar er, og saa svagt et Haab, som mit Haab om et dansk Gyldenaar i Gierning og Sandhed nødvendig maa være, aldrig kunde de blevet saa gamle hos mig, som de beviislig er blevet, hvis ikke *Troen* havde fundet en vældig **A:805** Støtte i *Danmarks* egen, og *Haabet* fundet en kraftig Næring i *Nordens* og hele *Menneske-Slægts* Historie.

Fra dette Stade falder det mig let at finde mig i min Stilling til *Folket*, som vel deler mit *Ønske*, fordi det nødvendig er ethvert Folks *Ønske* at leve saa længe og saa lykkelig som mueligt, men deler kun meget vaklende Troen og Haabet, fordi Mængden aldeles fattes min historiske Kundskab, og de Andre enten fattes Syn for *Folke-Livet* og Begivenhedernes Kiæde, eller fattes dog den *levende* Tro paa det Menneskelige hos Gud og det Guddommelige hos Mennesket, uden hvilken saavel Folkenes, som Enkeltmandens og hele Menneske-Slægts Levnets-Løb kun synes os et æventyrligt *Skuespil*, som enten er et Virvar af utallige Tilfælde efter allehaande Luner, Nykker og Griller, eller er en Comi-Tragedie, som den blinde Skæbne opfører uden andet Maal end at give os alle Nok baade at lee og at græde over.

At nu Mangelen baade paa historisk Kundskab, paa Syn for Fælles-Livet og paa en sikker Følelse af Menneske-Slægts høie Bestemmelse, som *Forsynet* borger for, skal naaes, at denne tredobbelte Mangel vil blive afhjulpet, og det saa betimelig, at ikke

Koen dør, mens Græsset groer, det kan synes urimeligt nok og forudsætter en særdeles Lykke, men da jeg selv af Erfaring kiender **A:806**denne store Mangel, og veed at den hos mig er blevet afhjulpet under langt ugunstigere Omstændigheder end de for Øieblikket nærværende, saa haaber jeg naturligviis, at den vil blive afhjulpet overalt, hvor det tilsvarende Ønske, det danske Folks Ønske, er levende og virkelig tilstæde.

Ligesom jeg derfor, en Menneskealder tilbage, ved en ny Fordanskning af *Nordens* mageløse Krøniker fra Middelalderen, lettede Folket Adgang til den uundværligste historiske Kundskab, og stræbde i Tidsskriftet "*Dannevirke*" at afvinde den danske Læse-Verden Opmærksomhed paa Folkelivet og paa den historiske Udvikling af Menneske-Naturen til Klarhed over sig selv og Begivenhedernes Kiæde, uagtet der da var liden eller ingen Udsigt til at det kunde nytte; saaledes har jeg nu, især giennem min *verdenshistoriske Haandbog* stræbt at stille den danske Læseverden Kiæden mellem alle de store Begivenheder i Menneske-Slægts Levnetsløb for Øie, og giennem Ugebladet "*Danskeren*" stræbt at oplyse det danske Folk baade om dets Stilling til alle Sider og om dets særegne Løbebane til et deiligt og glædeligt Maal, overladende det til *Gud* og *Folket* hvad derved kan lettes eller forberedes. Saameget er i alle Tilfælde vist, at herved, i Sammenhæng med hele min mundlige Virksomhed i Kirken, paa Rigsdagen og i det daglige Liv, og ved alt dette i Sammenhæng med hvad det kun **A:807**er en meget lille Deel af: med hele det *nittende* Aarhundredes *folkelige* Retning og med Treaars-Kampen for *Danmarks* og *Danskens* Ret og Ære, har Omstændighederne saaledes forandret sig, at det for *Ungdommen* nu vil være langt lettere end det ved Aarhundredets Begyndelse var, at vaagne til *folkelig* Bevidsthed og at komme ind i den *levende* Betragtning af alt *Menneskeligt*, som det er min Lykke at have tilegnet mig, min Glæde at udbrede, og mit Haab at det danske Folk skal komme til at dele, til at prise sig lykkeligt ved, og til at bevise Verden baade Sandheden, Frugtbarheden og Glædeligheden af.

Jeg mindes ved denne Leilighed, at der engang var en berømt *tysk Lærd* oppe hos mig, og da han spurgde mig, hvorledes det stod sig herinde med den store Modsætning mellem "*Rationalisme* og *Supranaturalisme*", der er de pluddervælske Navne, som tyske Lærde har givet "*Selvklogskaben* og *Troen*" i Henseende til gudelige og christelige Ting, da faldt det mig ind at svare ham: den Modsætning bryder jeg mig nu kun meget lidt om, men der er en ganske anden Modsætning, som jeg seer, alting dog igrunden kommer an paa, og det er den imellem "*Liv* og *Død*". Dette var nu vel ikke efter den lærde Tyskers Hoved, men han smagde dog paa det og udbrød: ja, det er jo rigtignok (allerdings) en *vældig* *Modsætning*, og jeg har den **A:808**Tro, at jo meer det danske Folk

smager paa det Ord, des enigere vil det blive med mig, desmere Gavnligt vil det udrette, og des lykkeligere vil det finde sig, thi paa den ene Side er det jo for al sund Menneske-Forstand en indlysende Sandhed, at for levende Mennesker maa Livet være Hovedsagen, og paa den anden Side vil man let finde, at enten det er *Tysken* eller *Latinen*, jeg bekæmper, og enten det er *Modersmaalet* i *Folkemunde*, eller *Friheden* eller *Christendommen*, jeg priser og ophøier, saa er det bestandig for Livets, for Menneske-Livets Skyld, som, for at blive varigt og lykkeligt, nødvendig maa følge Sandheden, som aabenbarer Virkeligheden, da det, ved at løbe efter et falsk Skin, nødvendig styrter sig selv i en bundløs Afgrund og bliver *Dødens* Rov. Det Sidste bryder nu vel de ramme Tyskere sig kun lidt om, fordi de tænker, det var dog *mueligt*, at det *aandelige Liv* kunde være det *legemlige Liv* stik modsat, saa det blev netop guddommeligt ved at blive "*dødt og magtesløst*", men jeg er vis paa, at det bryder alle ægte *Danskere* sig meget om, baade fordi det legemlige Liv, der gaaer ud i eet med det *hjertelige*, er dem for Alvor kiært, og fordi de med Rette finder det uhyre latterligt for *Mennesker* at tænke, at det bedste Liv *for dem* skulde være et, der, som *Døden*, var det stik modsatte af det Menneske-Liv, de kiender og ene **A:809** kan fryde sig ved, og saasnart de derfor kommer under Veir med, at det er Mening, da lader de ganske sikkert, ligesom jeg, alt *Dødbideriet* fare ad *Tyskland* og ad *Helvede* til, hvor det aabenbar har hjemme, da *Helvede* er hverken meer eller mindre end *Dødens* og de *Dødes* Rige.

Da for det meste al vor Lærdom og Vidskab herinde, ligesom al vor Fortræd, er *tysk*, saa tør jeg jo vistnok ikke regne paa, at ret mange af vore *studerte* Folk enten vil blive enige med mig herom, eller kan see, hvori det Latterlige stikker, naar man ikke blot siger, at *Menneske-Livet* i *Danmark* har meget bedre af de *døde* Sprog og af allehaande *tyske* Bøger, end af *Modersmaalet* i *Folkemunden* og af alt hvad der enten er skrevet og præntet eller kan skrives og præntes paa dette, rigtignok *levende*, men, *videnskabelig* talt, yderst fattige og platte, og igrunden ikke saalidt "krasse og barbariske" (raa og grove) Tungemaal; men siger reent ud, at *Danskere*, naar de indskrænke sig til hvad der er sagt eller kan siges, er skrevet eller kan skrives, paa *deres* Modersmaal, umuelig kan blive *dannede* og *oplyste Mennesker*. Derimod troer jeg rigtig nok, at alle *ustuderte* Folk i *Danmark*, eller dog alle de, der hverken har gaaet i de saakaldte lærde Skoler eller i de saakaldte Real-Skoler, eller er blevet afrettede paa *Academier* og *Seminarier*, hvor man *glemmer Dansk* og *skriver Tysk*, de vil **A:810** meget let finde det uhyre latterlige, der ligger i den lærde Paastand, og, naar de bare tør, lee saa høit derad, at selv de stiveste Skolemestere maae bekiende, at er deres Paastand end, efter deres Overbeviisning, langt fra at være *latterlig* i den Forstand, at man *burde* lee derad,

saa er den dog aabenbar meget *latterlig* i den Forstand, at Danskerne er nærved at lee deres Mave itu derover.

Da nu desuden den *halve Deel* af hele Danmarks Indbyggere er *Kvindfolk*, hvoriblandt dog, Gud skee Lov! de *tyskfødte* og de *skoleret* tilkiørte ei blot er de færreste, men er hvad fine Folk nu kalder “en forsvindende Størrelse”, og da Kvindfolket ingensteds har mere Magt over Mandfolket end i Danmark, saa er det allerede derfor rimeligt nok, at en Paastand, der, blandt andet, vilde udelukke saagodtsom hele *Kvinde-Kiønnet* fra *Oplysning* og *Dannelse*, en saadan Paastand vil brække Halsen i Danmark, saasnat *Dannekvinden* opdager hvad den egenlig fører i sit Skjold. *Kvinden* er nemlig ikke blot i Danmark, som allevegne, saaledes skabt og sindet, at hvad hun inderlig ønsker, det troer hun, saavidt mueligt, uden videre Betænkning, og at hvad der vil *tilintetgiøre hende*, det erklærer hun, uden videre, Krig paa Liv og Død og forsoner sig ikke i al Evighed dermed, men *Dannekvinden* har tillige en dyb og sikker Følelse af sin Menneskelighed, af **A:811***Menneske-Livets Liflighed* og af den *Eenshed*, som Menneskelivet, man kalde det aandeligt eller legemligt, har i og for *Hjertet*, og hun er endelig ikke bange for at spørge selv de stiveste Skolemestre og de lærdeste Professorer, om de er faldet ned fra Skyerne, eller om de er *kvindefødte*, som alle andre Mennesker, og, i sidste Fald, om de da virkelig troer, at de er vildfremmede for det *Hjerte*, hvorunder de ikke blot har hvilet deres kloge Hoved, men hvor de har faaet det, de veed ikke selv naar eller hvordan? og i disse Spørgsmaal ligger aabenbar en Besvarelse af alle de Indvendinger, man enten har gjort eller kan gjøre mod *Kvindens* Delagtighed i *alt Menneskeligt* og hendes Kald til at deltage i al *menneskelig* Dannelse og Oplysning, ligesom den Omstændighed, at alle de store Aander og Vidskabsmænd er *Hjertets* Fostere og Moders-Børn, forudsætter, at Menneskelivet, fra sine laveste til sine høieste, og fra sine svageste til sine stærkeste Yttringer, maa være *eensartet* og ligne sig selv, saa at, om der end var et *høiere* Liv, der udviklede sig i en *modsat* Retning, og havde ikke Kiendemærker tilfælles med det legemlige *Liv*, men med den legemlige *Død*, da var det dog *intet menneskeligt* Liv.

Naar jeg altsaa gaaer ud fra den Grundsætning, at ligesaavel i Henseende til det aandelige som til det legemlige Menneske-Liv er al skarp Skilsmisse og Opløsning paa **A:812***Dødens* og al passende Sammenføining og Forbindelse paa Livets Side, er *Lys* og *Varme* og *Styrke* Livets, men *Mørke*, *Kulde* og *Afmagt* *Dødens* Kiendemærker, saa Forskiellen mellem det aandelige og det legemlige Menneske-Liv er blot den *lavere* eller *høiere* Orden, hvori Livet udvikler og ytrer sig, og den *flakkere* eller *dybere* Mening af Ordene: “Lys og Mørke, Varme og Kulde, Styrke og Afmagt”, da tør jeg regne paa hele det *danske Kvindekjøns* Bifald, og paa saamange

danske Mandfolks Stemme tillige, som af Hjertensgrund kysse Dannekvinden baade paa Haand og Mund, altsaa paa hvad man kalder “absolut Majoritet” eller virkeligt Overtal. Denne Regning er saameget des sikkrere, som det selv mellem de danske Mandfolk *forholdsviis* kun er meget faa, der enten selv har gaaet i den sorte Skole eller er tilbunds afrettede af dem, der har det, thi uden for deres Kreds, vil Dannekvinden og jeg, naar vi trænger frem med forenede Kræfter, ei finde synderlig Modstand.

Er vi nu kun først enige om, at det høiere, aandelige Menneske-Liv ligesaa lidt som det lavere, legemlige, og vel endnu mindre, kan enten være kommet af sig selv eller af Døden, eller kan næres med Steen for Brød, kan holde stort Gæstebud blot med *Spisesedlen* til Kongens Taffel, eller med *Beskrivelsen* af alle de lække Retter, man havde i det gamle *Athenen*, **A:813***Alexandrien* og *Rom*, eller som man nu skal gøtte sig med i *Berlin*, *Hamburg* og *Heidelberg*, see, da er vi paa gode Veie til at faae os en hjertelig Latter over den *Viisdom*, at *Menneske-Livet* i *Danmark* enten maa forskrives fra den klassiske Oldtid eller dog fra *Tyskland*, forsvarlig indsvøbt i Trykpapir, og gives Skoledrengene ind med Skeer, enten det, eller at Menneske-Livet, om det ogsaa skulde paa en Maade være Danskere medfødt, dog kun kan næres og udvikles, forskiønnes og forklares, ved de aandelige Fødemidler og Lægemidler, forsvarlig indsvøbt i Trykpapir, som man forskriver fra den klassiske Oldtid eller allenfalds fra *Tyskland*, og nøder eller dog stopper i Skoledrengene, enten altsaa, at danske Folk er oprindelig Fæ, men kan dog skabes om til Mennesker, naar man læser over dem af græske og latinske eller dog af tyske Bøger, og faaer dem til, som Papegøier, at snakke efter, hvad man snakker eller skriver dem for, enten det, eller dog, at for Menneske-Aanden er det aabenbar “døde og magtesløse” Mad til det evige Liv.

Og naar vi saa ved en god Latter er kommet i god Lune, da vil vi findes meget aabne for den Oplysning, at saa vist som *Danskere* er ogsaa *Mennesker* og har et *Modersmaal*, hvori deres Menneske-Liv af egen Drift og af deres egen Aande udtrykker sig i hele den Vidde, med al den Styrke, Skønhed og Liflighed, **A:814**det har, saa vist maa det ogsaa være ved at blive sig deres eget Menneske-Liv bevidst, de baade først og sidst lære at kiende Mennesket, og maa være giennem deres eget *Modersmaal*, deres Menneskeliv kan udvikle og klare sig, skal vinde sin levende Dannelse og Oplysning. Om derfor end *Danskheden* var Menneskeligheden i sin allerlaveste og *Tyskheden* derimod Menneskeligheden i sin allerhøieste Grad, saa maatte *Danskerne* dog ikke blot, for at blive sig Menneske-Livet bevidst, begynde med dem selv og deres *Modersmaal*, og først naar de havde naaet deres egne menneskelige Grændser, prøve aandelig at gaae over *Eideren*, hvis de fandt det fordelagtigt, men de kom uidentvilt til at nøies med *det* Menneskeliv, Vorherre havde givet

dem, og med den Klarhed, det kunde vinde paa deres Modersmaal, hvis de ikke vilde prøve paa den Daarskab at forlænge Livet ved at øge Døden til, og at forhøje Klarheden ved at kaste Skygge paa den; thi for at *Tyskheden* skulde *levende* kunne optage *Danskheden* i sig, og for at *Danskheden* skulde levende udvide sine Grændser i *Tyskheden*, da maatte den tyske Menneskelighed i Gierning og Sandhed være *guddommelig*, og skøndt man vel har hørt ymte om, at den ogsaa var det, saa har den dog, ved at skyde *Danskheden* fra sig istedenfor at optage den i sig, og ved at undertrykke hvad den skulde udvidet, klarlig beviist, den er det ikke.

|A:815 Men, vil man spørge og har man spurgt: er da heller ikke *Christeligheden* en *guddommelig* Menneskelighed, som *Danskheden* og enhver anden Folkelighed skal *tabe sig i*, og er det ikke da *uchristeligt*, naar et Folk, stort eller lille, haardnakket holder paa sin igrunnen *hedenske* Eiendommelighed og dermed ikke blot paa sin *indskrænkede* Menneskelighed, men ogsaa paa dens *syndige* Beskaffenhed?

Jeg møder sædvanlig denne Indvending med den jævne Erfarings-Sandhed, at hverken blev Middelalderens Folk levende Christne, da de opgav deres folkelige Menneskelighed og deres Modersmaals Aandelighed, for at indlemmes i den pavelige *Kirke-Stat*, der kaldte sig et *Christus-Rige*, heller ikke har nogensinde et *heelt Folk*, stort eller lille, virkelig tilegnet sig den *christne Tro*, saa den christne Menighed eller det *christelige Folk* har altid været et *Udvalg* (Ekklesia) af alle Folk under Himmelen, ligesom *Herren* selv høitidelig vidner, at hans Folk og Rige er intet Verdens-Folk eller Verdens-Rige; men lad os for en Feils Skyld sætte, at det *danske Folk* og Rige kunde og vilde være en *Undtagelse* fra Regelen, og heelt og holdent blive *christeligt*, hvad maatte og vilde saa deraf følge? Dog vel ikke, at *Danskerne* enten ombyttede deres *Modersmaal* med *Græsk* eller *Ebraisk*, eller at de ringeagtede deres Modersmaal og forsømde dets Udvikling i aandelig Retning, men dog vel, at de gjorde netop det modsatte, og ved den Aands kraftige Bistand, som har *alle Tungemaal* i sin Magt, udviklede, udvidede og rensede det til et mageløs reent og klart Udtryk for den christelige Sandhed! Og vilde eller kunde det da være anderledes med den ægte *Danskhed*, den danske Menneskelighed i det hele! Forbinder ikke den guddommelige *Sandhed* netop uopløselig "Hjertet og Tungen", og er det ikke netop *Evangeliets* Kierne og *Christendommens* Ære, at de i alle Maader **|A:816** frelser fra *Fortabelse*, frelser fra Død ved at skienke en evig Livskraft! Det er derfor umueligt at enten et heelt Folk eller noget enkelt Menneske ved at christnes i Sandhed skulde *tabe* det allermindste *Menneskelige*, som oprindeligt er Guds egen Skabning, saa det giælder ogsaa her hvad Herren siger til Sine: ikke et Hovedhaar skal forkomme.

Derimod vilde Følgen vistnok blive, at det *danske Christen-*

Folk, om et saadant var mueligt, ei blot vilde være *Tyskerne* endnu langt mere forhadet end det danske Menneske-Folk har været dem, men hades af *alle Verdens-Folkene* og uden Modstand lade sig legemlig mishandle og udrydde af dem, da et *christeligt Folk* ligesaalidt som *Christus* selv kan have et Rige af *denne Verden*, som det vil forsvare med verdslig Magt, eller kan vægre sig ved at sætte Livet i *denne Verden* til for *Christi* Skyld.

Saa fremt imidlertid det danske Folk kun vil, saavidt mueligt, være som Vorherre har skabt det, men lade *Christi Ord* boe frit og rigelig hos sig, da tør jeg sige, det skal ikke blot beholde sin Danskhed og sit Modersmaal, og dermed opnaae en i Verdens-Rigerne hidtil mageløs menneskelig Dannelselse og Oplysning, men ogsaa have Mod og Lykke til at forsvare sin *Frihed* og sit *Fæderneland*, baade mod *Tyskerne* og mod hvilket som helst *Verdens-Folk*, der vil forgribe sig paa det lille, fredelige, for Verden uskyldige Folk og Rige!

[A:817]

Danskeren.

1851.

4. Aargang. Lørdagen d. 27. December. Nr. 52.

[PS7:529]

Til "Danskerens" Læseverden i Jule-Ugen 1851.

"I det høitidelige Øieblik,
Det skæbnesvangre, vemodsfulde,
Da, efter gammel Dødning-Skik,
Min Pen skal lægges under Mulde,
Er jeg naturligviis saa rørt
Ved Tanken om den tabte Lykke,
At jeg og Pennen, jeg har ført,
Det aldrig kan med Ord udtrykke,
Saa vi maae overlade det til dig,
Vor Læseverdens ømme Hjerte!

I vor Skilsmisses Hurlumhei
At føle selv vor Fryd og Smerte!"

|PS7:530Saadan, saaledes og saalunde
At byde Læseren Farvel,
Det seer man, "Danskeren" nok kunde,
|A:818Som man kan gaae fra Arv og Giæld,
Og lade Skifteretten raade,
Som for alt andet Efterladenskab,
Saa og for Eftermælets Gaade,
Og for den brudte Vandringsstav;
Men "*Danskeren*" er altid sær,
Han for sin egen Dør vil feie,
Og, selv naar han er Graven nær,
Gaaer aldrig paa de *tyske* Veie.
Han er en gammel *Sællandsfar*,
Som skiemter helst paa Huleranden,
Og gierne gjør en Smule nar
Især ad Døden og ad Fanden,
Altsaa ad *Tysken* først og sidst,
Og alt det tyske "*Overvættes*"
Af Veir og Vind, som, det er vist,
Paa *Dansk* kan aldrig oversættes.

At *Danmark* af den store Verden
Er kun en meget lille Deel,
Og at desaarsag Haans-Gebærden
Mod *Dansken* er i *Tyskland* heel,
Det veed vi alle, og tillige
Det vitterligt vel kaldes maa,
At i det lille Danmarks Rige
Min Verden er en lille Vraa,
|A:819Saa ubetydelig tilskue,
Som jeg er selv fra Taa til Top,
Naar, ene i min Skriverstue,
Jeg slaaer i "*Danske Ordbog*" op;
|PS7:531Men ei desmindre foretrækker
Jeg lille Danmarks Verdens-Øe
For hvad der pralende sig strækker
Fra *Middelhav* til *Østersø*,
Og *Læseverden* min den lille,
Skjøndt lille nok endog paa *Dansk*,
For Rummet, hvori Bas de spille
Paa *Tysk*, paa *Engelsk* og paa *Fransk*,
Ja, foretrækker, sandt at sige,
Det Muld, hvori jeg gaaer og saaer,

For det udstrakte Verdensrige,
Der som en Støvsky for mig staaer.

Imens da *Juleklokken* lyder,
Og kimer kiønt i Gry og Kveld,
Imellem *Jul* og *Nytaaer*, byder
Jeg *Dansker-Læserne* Farvel,
Vemodig ei, men glad og rolig,
Opskruet ei, men slet og ret,
Med Mund og Pen paa *Dansk* fortrolig,
Som Sydskende af Hjertets Æt.
Hver *Læser* og hver *Læserinde*,
|A:820Som gierne saae mit Ugeblad,
Dem drages venlig jeg til Minde,
Skjøndt for en Deel vi skilles ad,
Og ønsker dem, at, trods Graahaaret,
Som nu for mig i Lyst og Nød,
Oprinde maa for dem *Nytaaaret*
Med *Iduns-Æblerne* i Skiød!
Jeg stoler paa, at ei det glipper:
Hvad end sig skjuler under Snee,
Skal skyde op med Ax og Vipper,
Trods hele *Tysklands* Ak og Vee!

|PS7:532Og nu, mens *Jule-Ugen* rinder,
Jeg dristig nok tør regne paa,
Vil Læsere og Læserinder
En lille Kreds om Skjalden slaae;
Det er den Blomster-Krands, mig huer,
Som bærer Frugt i Blomster-Kar,
Og den paa *Danmarks* grønne Tuer
Et Arvegods for Skjalde var,
Den Krands af røde Rosenkinder
Og Øinene kiærmindeblaa,
Hos Sangere og Sangerinder
Den bar sin Frugt, som Bølger gaae,
Og derfor aldrig Fuglen døde,
Den lille Fugl, som synger her,
|A:821Som deres Blade Roser røde,
Den fælder kun de gamle Fier,
Og ligger den enstund i Dvale,
I sommerløse Vinter-Aar,
Den vaagner op som Nattergale,
Naar Løvspring atter Bøgen faaer,
Og immer da i Danevangen
Den mødes med sin Blomsterkrands,

Som lytter mild til Fuglesangen
Og træder Takten smukt i Dands.

I Kredsen, der som Krands sig slynger
Om Skjalden graa i Danevang,
Naar smaat han nynner, lydt han synger,
Som Bælt og Sund i Bølgegang,
Her ønsker han i Aftensvale,
Til *Nytaars-Morgen* bryder frem,
Et sællandsk Ord med dem at tale
Om vort og *Kæmpevisens* Hjem,
|PS7:533Om Danmark “deiligst Vang og Vænge”,
Om Bøgens Hjem ved “Bølgen blaa”,
Og om det grønne Gudhjems Enge,
Som Aands-Kiærminden dufter paa,
Om *Vanehjems* den hvide Slette,
Hvor *Himmelbjerget* voxer op
Som Klinten hvid, trods hver en Jette,
Ved Fuglesang i Bøgetop!

|A:822Jeg sværmed vel i yngre Dage,
Skiøndt aldrig for *Napoleon*,
Og foer, som jeg maa end beklage,
Langt meer med Vind end fløi med Aand:
Jeg sværmed for det *franske* Væsen,
Det vindigste af alt paa Jord,
Som sig den Frihed tog, ved Næsen
At tage baade Aand og Ord;
Men koldt og kort var Sværmeriet,
Mens Sjælen laae i Svøb endnu,
Saa Natte-Sværmen, om fortiet,
Vist aldrig nogen kom ihu.
Jeg sværmed for den *tyske* Klarhed,
Et Veirlys skabt af bare Luft,
Som gjaldt engang, trods al sin Barhed,
For en guddommelig Fornuft;
Men koldt og kort var Sværmeriet
I Kierte-Svendens Drengaar,
Saa Rusen, var den kun fortiet,
Blev knap fortalt i Jeters Gaard.
Jeg sværmed for de svundne Dage
I *Østerland* og *Nørreled*,
At kalde dem med Kvad tilbage
Var Maalet for min Ivrighed,
Jeg sværmed for de store Døde,
Som tog i Livet Kæmpeskridt,

|A:823|PS7:534 Som for det Bedste turde bløde,

Og om det Værste tale frit;
Det Sværmeri var af de varme,
Var ægtefødt af Nordens Aand,
Og ægte var min Asa-Harme
Ved Jette-Kløgtens Overhaand,
I Verdens Løb dog Soel nedgangen
Kan aldrig meer staae op igien,
Men skiænkes kun i Mindesangen
Et Efterskin, som mat dør hen.
Ei meer jeg sværmer for de Døde
I Kæmpehøi og Bogstavskrift,
Kun Mos er Bautastenens Grøde,
Og Drab dens eneste Bedrift,
Og alle Pennens Underværker
Fra Zions Top til Heklas Fod,
De største Aanders Mindesmærker,
Paa Aandløshed ei raade Bod,
De bedste *Døde* under Solen
Ei skiænke kan af *Liv* en Gnist,
Om end man sværger paa i Skolen,
At "Aand og Liv" de er forvist!
Jeg kvæder nu om *Livets* Kræfter,
Som røre sig den Dag idag,
Og røre skal sig end herefter,
Mens Hjertet banker Slag i Slag.
Nu tør jeg sige, ei jeg farer
Med Skyggeværk og Sværmeri,
Om end sig *Livet* aabenbarer,
Saa *Haand* kan ei faae Hold deri,
Thi aabenbarer sig ei *Livet*,
Med Lys og Varme og med Kraft,
I *Ordet*, som det os er givet!
Og har *blot før* det Virkning havt?
|PS7:535| Er ei endnu i vore Munde
Det Tankens Lys og Hjertets Lyst,
|A:824| Og gik ei Slægtens Liv tilgrunde,
Naar ei der meer var Ord og Røst!
Og har vel nogen *Haand* med Bue
I Flugten skudt et Læbers Ord?
Kan noget *Falkeblik* det skue,
Hvor det gaaer ind og ud paa Jord?
Og er det kun med Storheds-Præget,
Høirøstet i sin Billed-Pragt,
At *Ordet* Kiød har vederkvæget,
Og øvet over *Hænder* Magt?

Mon ei der lyttes i det Stille
Til Tale jævn med sagte Lyd,
Til *Hjertets* Ord, saakaldt det *lille*,
Berømt dog for den store Dyd
At gaae til *Hjerte* allevegne,
Og dybest, hvor de *Danske* boe,
Hvor altid Hjertet var at regne,
For “Kvinden med den store Tro”!
Det store Ord som Bjergets Fugl
Fra høien Sky slaaer ned i Dalen,
Det lille Ord i Løvtags Skjul,
Det fløiter sødt som Nattergalen!
Det store Ord gaaer ud paa Rov,
Og kan de Stærke overvinde,
Det lille Ord i Lavlands Skov
Tilløkker alt som *Edens* Kvinde!
Det store Ord er *Aandens* Røst,
Hvoraf al Verden maa gienlyde,
Det lille Ord er *Hjertets* Trøst,
Hvorved sig Jord og Himmel fryde!
Det store Ord er som Guds-Armen,
Dets Værk er Nederlag til Fred,
|PS7:536 Det lille Ord er som Guds-Varmen,
Dets Værk er Liv og Salighed!
Det store Ord alt Synligt skabde
Til Billed af hvad Støv ei seer,
|A:825 Det lille Ord til de Fortabte
Er Livets Kildevæld i Leer!
Det store Ord os aabenbarer,
At *Himmerig* er Jorden *nær*,
Det lille Ord i Muldet svarer:
Guds *Paradis* jo nu er *her*!
I *Østerled*, hvor Soel oprinder,
Var i sin Glands det store Ord,
Det Hvile med det lille finder
Dog bedst paa Øerne i *Nord*!
Ja, *Aanden*, alt som Mand hos Kvinden,
I hendes kiærlig aabne Favn,
I Nord sig hviler hos Veninden,
Hvem Aand er Bod for alle Savn,
Og uden Svig hos *Dannekvinden*,
Fra første Færd, fra Hedenold,
Er Dannis-Hjertet, *Aands-Veninden*,
Som Ord med Aand gav sig i Vold,
Og føder Ordet kaldt det lille,
Sin Faders Haab, sin Moders Trøst,

Som aabenbarer i det Stille
Sin Faders Kraft med Moders Røst,
Saa liflig skal sin Løsning faae
I Bøgelunden Livets Gaade,
Hvor Talestrømmens "Bølge blaa"
Er Hjertens-Kiærlighed og Naade!

Om det er Viisdom under Solen
At troe paa Evighedens Ord,
|PS7:537Og bænke boldt paa *Dronning-Stolen*
Det *Hjerte*, som paa *Aanden* troer,
Og see i Ordet, som det svæver
Paa Aandedrættets Vinger frit,
At Gud har lagt paa Støvets Læber
En Lignelse af Ordet sit,
Saa Aanders Drot i dybe Dale,
|A:826Som paa sit høie Himmelbjerg,
Med Støvets Børn i Mag kan tale,
Som Kæmpe stor med liden Dværg;
Derom man tvistedes alt længe,
Og tvistes kan til Dommedag,
Saa, medens Blomsten groer i Enge,
Det vorder knap en afgjort Sag;
Men soleklar er Skjaldens *Lykke*,
Naar Kilden til sin glade Sang
Om dem, som over Stjerner bygge,
Han finder lavt i Danevang,
Og lovfast er hans Slutnings-Kiæde
Fra Mennesket til Himlens Gud,
Naar *Aand* hos Støvet er tilstæde
Hvor "*Livets Kilde*" springer ud:
I Moder-Hjertet, som vi alle
Har hvilet under, før vi saae,
Hos Moderen til Danmarks Skjalde
Og til de danske Viismænd graa!
Var det *Usynlige* fra Oven,
Som Tungen kalder *Ord med Aand*,
Som finder klarlig Svar i Skoven
Og faaer i *Norden* Overhaand,
Som fryder *Hjertet*, Livets Kilde,
Hos Dannekvinden, Moder sød,
Ei aarle blot, men sikkrest silde,
I Lyst og Nød, i Liv og Død,
|PS7:538Var det *ei virkeligt* at nævne,
Og slog ei Hoved det paa Søm,
Uvirkelig var al vor Evne,

Og hele Livet kun en Drøm.
Et "Længeleve!" da for Kvinden,
Som fødte os i *Danmarks Folk!*
Velsignelse med Aands-Veninden
Og *Tungen*, som er *Hjertets* Tolk!
